ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΑ
XI

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ἰουνίου 2009

***

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΣΑΜΠΕΖΥ - ΓΕΝΕΥΗΣ 2015

ΣΥΝΟΔΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΦΕΙΔΑΣ

Εἰς τά «ΣΥΝΟΔΙΚΑ» δημοσιεύονται ἤ ἀναδημοσιεύονται ἄρθρα, ἀναφερόμενα εἰς τήν ὀρθοδόξον συνοδικήν παράδοσιν καί εἰς τήν προπαρασκευήν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ορθοδόξου Ἐκκλησίας. Τά ἄρθρα ἀποστέλλονται εἰς τήν Γραμματείαν ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου εἰς τό Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: Centre Orthodoxe du Patriarcat oecuménique, 37 Chemin de Chambésy, 1292, Chambésy (Genève), SUISSE.

***

SYNODICA

PUBLICATION PERIODIQUE DU SECRETARIAT POUR LA PREPARATION DU
SAINT ET GRAND CONCILE DE L'EGLISE ORTHODOXE

RESPONSABLE POUR L'EDITION: VLASSIOS J. PHIDAS

Dans «SYNODICA» sont publiés ou republiés des articles se référant à la tradition conciliaire orthodoxe et à la préparation du Saint et Grand Concile de l'Eglise Orthodoxe. Les articles sont à envoyer au Secrétariat pour la préparation du Saint et Grand Concile de l'Eglise Orthodoxe: Centre Orthodoxe du Patriarcat Oecuménique, 37 Chemin de Chambésy, 1292, Chambésy (Genève), SUISSE.

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ἰουνίου 2009

***

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΑ
XI

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

6 - 13 Ἰουνίου 2009

***

ΠΡΑΚΤΙΚΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΣΑΜΠΕΖΥ - ΓΕΝΕΥΗΣ 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ὀφειλετική πρωτοβουλία καί ἡ συνεπής πρός αὐτήν μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν ἀναγκαῖαι, ἀφ' ἑνός μέν διά τήν κατάλληλον προετοιμασίαν τῶν ἐπιλεγέντων τελικῶς *δέκα θεμάτων* ἐκ τοῦ καταρτισθέντος εὐρυτέρου καταλόγου, διά τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς αὐτήν τῶν κατά τόπους αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ εἰς τόν συντονισμόν τῶν πολυπλόκων διαδικασιῶν προετοιμασίας ἑκάστου θέματος, τῇ συνδρομῇ τῆς *Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*. Ἡ διαδικασία αὐτή καλύπτεται διά τῶν τακτικῶν συνελεύσεων εἰς τό ἐν Σαμπεζύ- Γενεύης Ὀρθόδοξον Κέντρον τόσον τῆς *Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς* (1971, 1986, 1990, 1993, 1999, 2009), ὅσον καί τῶν *Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων* (1976, 1982, 1986, 2009). Ἡ ἀπόφασις λοιπόν τῆς *Γ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως* (1986) νά ἀναθέσῃ εἰς τήν *Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν* τήν προετοιμασίαν διά τῆς συνελεύσεως αὐτῆς εἰς πλείονας τῆς μιᾶς ἐπανειλημμένας συνεδρίας, τῶν ὑπολειπομένων τεσσάρων θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου *(Ὀρθόδοξος Διασπορά, Αὐτοκέφαλον, Αὐττόνομον, Δίπτυχα)*, ὥστε νά καθίστατο οὕτω ἐφικτή ἡ ἐπιθυμητή σύγκλησις αὐτῆς κατά τό ἐπαιώνιον ἔτος 2000, τό ὁποῖον εἰσῆγεν εἰς τήν τρίτην χιλιετίαν τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας.

Οὕτως, ἡ Γραμματεία ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου προητοίμασε, διά τῆς συστηματικῆς συμβολῆς τῶν ἐμπείρων συνεργατῶν αὐτῆς, πλήρεις καί συγκεκροτημένους φακέλους ὅλων τῶν *Συμβολῶν* τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῆς προβολῆς *τῶν συγκλινουσῶν καί ἀποκλινουσῶν θέσεων* αὐτῶν καί, τέλος, τῆς ἐμπεριστατωμένης *Εἰσηγήσεως τοῦ Προϊσταμένου τῆς Γραμματείας*, μετά τῶν συγκεκριμένων μάλιστα προτάσεων διά τό περιεχόμενον τῶν κειμένων ἐπί ἑνός ἑκάστου τῶν ἀνωτέρω θεμάτων. Οἱ τέσσαρες φάκελοι τῶν θεμάτων παρεπέμφθησαν εἰς τήν *Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν*, ἡ ὁποία συνῆλθεν εἰς δύο Συνελεύσεις ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Σαμπεζύ- Γενεύης, 1990, 1993) καί ἐπέλεξεν ὡς πρῶτον θέμα τήν *κανονικήν ὀργάνωσιν καί λειτουργίαν τῆς ἀνά τήν Οἰκουμένην Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς*.

Βεβαίως, ἡ πρόταξις τοῦ θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς ἦτο ὄχι μόνον εὔλογος, ἀλλά καί ἀναγκαία, ἀφ' ἑνός μέν διότι εἶχον ἤδη διαπιστωθῆ ἐπικίνδυνοι ἀποκλίσεις ἐκ τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ἦτο πλέον ἀναγκαία μία πανορθόδοξος ἀπόφασις διά τήν ἔστω κατ' οἰκονομίαν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς συνυπάρξεως εἰς τήν αὐτήν πόλιν πλειόνων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων διά τήν ποιμαντικήν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν κοινοτήτων ὀρθοδόξων μεταναστῶν. Κατά τήν *πρώτην Συνέλευσιν τῆς*

Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς (1990) διεπιστώθησαν αἱ ἀντικειμενικαί δυσχέρειαι *διά τήν ἄμεσον ἐφαρμογήν τῆς κανονικῆς παραδόσεως* εἰς τήν διοικητικήν ὀργάνωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, ἤτοι ἐπί τῇ βάσει τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς ἀρχῆς τῆς ἐδαφικῆς περιγραφῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν. Οὕτως, ἀπεφασίσθη ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς *ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας* διά τήν ἀνάδειξιν τῆς συνοδικῆς ἑνότητος τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων τῶν ἐθνικῶν κοινοτήτων τῆς Διασπορᾶς εἰς ἑκάστην εὐρυτέραν περιφέρειαν, ἤτοι *τόσον διά τόν καθορισμόν τῶν ὁρίων τῶν μειζόνων ἐδαφικῶν περιφερειῶν, ὅσον καί διά τήν δημιουργίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων,* ὡς πρώτου σταδίου διά τήν μετάβασιν εἰς τήν ἐπιθυμητήν κανονικήν ὀργάνωσιν καί λειτουργίαν αὐτῶν.

Κατά τήν *δευτέραν Συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς* (1993) συνεχίσθη ἡ συζήτησις διά τήν ὀνομασίαν καί τήν ἐδαφικήν περιγραφήν τῶν ὁρίων ἑκάστης περιοχῆς τῆς Διασπορᾶς καί καθωρίσθησαν *αἱ βασικαί κανονικαί ἀρχαί* διά τήν ἵδρυσιν, τήν συγκρότησιν καί τήν λειτουργίαν τῶν *Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*. Οὕτως, ἀπεφασίσθη ἡ ὑπό τῆς Γραμματείας σύγκλησις *ἑνός Διορθοδόξου Συνεδρίου Κανονολόγων* (1995), τό ὁποῖον συνέταξεν, *ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ἑνιαίου κειμένου τῶν δύο Συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, ἕν πρότυπον σχέδιον Κανονισμοῦ* ὀργανώσεως καί λειτουργίας *τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*, ἀφοῦ ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπή ἔκρινεν ἀναγκαίαν τήν ἄμεσον προώθησιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου. Κατά *τήν αὐτήν Συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς* (1993) ἐξεπονήθη ἐπί τῇ βάσει τοῦ σχετικοῦ φακέλου τῆς Γραμματείας καί *ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτόν ἕν περιεκτικόν κείμενον* καί ἐπί τοῦ σημαντικοῦ θέματος *«Τό Αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καί τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ»*, ἀλλ᾽ ὅμως ἡ διαφωνία ὡς πρός μόνην τήν ὑπογραφήν τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου *(παράγρ. 3γ τοῦ κειμένου)* δέν ἐπέτρεψε τήν παραπομπήν τοῦ κειμένου εἰς τήν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Βεβαίως, αἱ συγκλονιστικαί μεταβολαί εἰς τάς αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, μετά τήν διάλυσιν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως (25 Δεκ. 1991) καί τήν κατάλυσιν τῶν ὁλοκληρωτικῶνν καθεστώτων τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐξηγοῦν ὄχι μόνον τήν *ἀναγκαίαν ποιμαντικήν ἐσωστρέφειαν* διά τήν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος αὐτῶν, ἀλλά καί *τήν εὐνόητον ἀποδυνάμωσιν* τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτῶν διά τήν ἄμεσον προώθησιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Οὕτω, δέν εὐωδώθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς συγκληθείσης *τρίτης Συνελεύσεως τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς* (1999) διά τήν ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων ἐπί τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων διά τό *Αὐτοκέφαλον (παράγρ. 3 γ΄)*, τό *Αὐτόνομον* καί τά *Δίπτυχα*, διό καί ἠτόνησε πρός καιρόν ὁ ἐνθουσιασμός διά τήν ἐπίσπευσιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, λόγῳ καί τῆς σοβαρᾶς ἀσθενείας τοῦ Προϊσταμένου τῆς Γραμματείας ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐλβετίας κυροῦ Δαμασκηνοῦ.

Συνεπῶς, ἡ ἐν Φαναρίῳ συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, *Σύναξις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων* τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Ὀκτ. 2008) ἀπεφάσισεν ἀφ᾽ ἑνός μέν τήν *ἄμεσον κίνησιν τῶν καθιερωμένων προσυνοδικῶν*

διαδικασιῶν διά τήν προετοιμασίαν τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν *σύγκλησιν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως* (2009) διά τήν ἀποδοχήν τῶν κειμένων περί τῆς Ὀρθοδόξου *Διασπορᾶς καί τοῦ Αὐτοκεφάλου*, λόγῳ καί τῶν σοβαρῶν συγχύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ κατά τήν ἐφαρμογήν τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐγκριθέντος σχετικοῦ κειμένου καί τοῦ *Κανονισμοῦ* λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Οὕτως, εἰς τό *Μήνυμα* τῆς Συνάξεως ἐτονίσθη μετά τῆς δεούσης ἐμφάσεως, ὅτι *«οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὀκρθοδόξων Ἐκκλησιῶν... ἐπαναβεβαιοῦμεν τήν βούλησιν ἡμῶν διά τήν ταχεῖαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας, προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καί ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἐπί τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρός τοῦτο χαιρετίζομεν τήν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά συγκαλέσῃ διά τό θέμα τοῦτο, ὡς καί διά τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Πανορθοδόξους Διασκέψεις ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009...»*.

Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος συνεκάλεσε τήν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν (Σαμπεζύ, 6-12 Ἰουνίου 2009), ἡ ὁποία παρέλαβε τούς ἤδη συμπεπληρωμένους ὑπό τῆς Γραμματείας σχετικούς φακέλους δι' ἕν ἕκαστον ἐκ τῶν ὑπολειπομένων τεσσάρων θεμάτων, ἀλλ' ὅμως ἀπεφάσισε τελικῶς νά ἐξετάσῃ τό ζήτημα τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Οὕτω, κατά τό ἐγκριθέν ὑπ' αὐτῆς Ἀνακοινωθέν, *«ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τάς ἐν Σαμπεζύ Συνελεύσεις αὐτῆς, ἤτοι: α) ἀπό 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990 καί β) ἀπό 7ης ἕως 13ης Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπό 9ης ἕως 14ης Ἀπριλίου 1995. Τά κείμενα ταῦτα, εἰς τά ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προτάσεις, ἐγένοντο ὁμοφώνως ἀποδεκτά...»*.

Συνεπῶς, ἡ ἀπόφασις τῆς *Συνάξεως τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων «διά τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου»*, ὡς ἐπίσης καί ἡ πρόσφατος ἀπόφασις αὐτῶν (2014) διά τήν σύγκλησιν τῆς Συνόδου κατά τό ἔτος 2016 κατέστησαν ἐπιτακτικωτέραν τήν ὑπό τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἔκδοσιν τῶν *Πρακτικῶν* εἰς τήν σειράν τῶν ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (2009) εἰς τήν ἑλληνικήν καί τήν γαλλικήν γλῶσσαν, κατά τά καθιερωμένα, ἀφ' ἑνός μέν *διά τήν ὀφειλετικήν προβολήν* τοῦ ὅλου ἐπιτελεσθέντος ἔργου ὑπό τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, ἀφ' ἑτέρου *δέ διά τήν πληρεστέραν ἐνημέρωσιν* τῶν ἐπιλεχθησομένων ὑπό τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὡς ἐκπροσώπων αὐτῶν εἰς τήν μέλλουσαν νά συγκληθῇ Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον.

Ἱερεμίας, Μητροπολίτης Ἑλβετίας,
Προϊστάμενος τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς
τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

***

Σαμπεζύ, 6 – 13 Ἰουνίου 2009

Ἀπό τῆς 6ης ἕως τῆς 13ης Ἰουνίου 2009, συνῆλθεν ἐν Σαμπεζύ Γενεύης ἐν τῷ αὐτόθι Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις πρός τόν σκοπόν ὅπως ἐγκρίνη τό ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (1990, 1993) ὁμοφώνως Ἐγκριθέν Κείμενον ἐπί τοῦ θέματος τῆς ***Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς***, ὡς καί τό σχέδιον *Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων*, τό ὅποῖον συνετάχθη ὑπό τοῦ μερίμνη τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου συγκληθέντος *Διορθοδόξου Συνεδρίου Κανονολόγων* (1995).

Αἱ ἐργασίαι τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως διεξήχθησαν τῇ συμμετοχῇ Ἀντιπροσωπιῶν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτηθεισῶν, εἰδικώτερον, ὡς ἀκολούθως:

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον

Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, πρόεδρος τῆς Διασκέψεως.
Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ, μέλος.
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς, γραμματεύς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπίας.
Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης, σύμβουλος.
Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς, σύμβουλος.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος, μέλος.

Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας

Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπη κ. Ἰωάννης, μέλος.
Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ, μέλος.

Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων

Σεβ. Μητροπολίτης Καπιτωλιάδος κ. Ἡσύχιος, μέλος.
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος, μέλος.
Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης, σύμβουλος.
Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Ρωσσίας

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων, μέλος.
Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος, μέλος.

Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ, σύμβουλος.
Ἐλλογιμ. κ. Ἀνατόλιος Τσουριάκωφ, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Σερβίας
Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος, μέλος.
Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρ. Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος, μέλος.
Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γάιος Γκατζίκ, σύμβουλος.
Αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος κ. Βουκάσιν Μιλίτσεβιτς, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Ρουμανίας
Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος, μέλος.
Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός, μέλος.
Αἰδεσιμολ. Καθηγητής κ. Βιορέλ Ἰονίτα, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Βουλγαρίας
Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος, μέλος.
Ἐλλογιμ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ, μέλος.

Ἐκκλησία Γεωργίας
Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος, μέλος.
Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Ζβιαντάτζε, μέλος.

Ἐκκλησία Κύπρου
Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος, μέλος.
Θεοφιλ. Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος, μέλος.

Ἐκκλησία Ἑλλάδος
Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, μέλος.
Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, μέλος.
Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Πολωνίας
Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος, μέλος.
Αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος Δρ Ἀνδρέας Κούζμα, μέλος.

Ἐκκλησία Ἀλβανίας
Σεβ. Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννης, μέλος.
Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας, μέλος.
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης, σύμβουλος.
Ἐλλογιμ. κ. Δημήτριος Κιόσιας, σύμβουλος.

Ἐκκλησία Τσεχίας καί Σλοβακίας
Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων, μέλος.
Αἰδεσιμολ. Δρ. Ἰαν Ζοζούλακ, μέλος.

Γραμματεύς ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας
Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας

Αἱ ἐργασίαι διεξήχθησαν ὑπό τήν Προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Γραμματεύς ἦτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας, Γραμματεύς ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Τήν Κυριακήν τῆς Πεντηκοστῆς, 7ῆς Ἰουνίου, ἐγένετο ἡ τέλεσις τῆς Θ. Λειτουργίας ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου, προεξάρχοντος τοῦ Προέδρου τῆς Διασκέψεως Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου καί συλλειτουργούντων κατά σειράν διπτύχων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σεργίου, ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπη κ. Ἰωάννου, Καπιτωλιάδος κ. Ἡσυχίου, Ἐπισκόπου Μπάτσκας κ. Εἰρηναίου, Μητροπολιτῶν Ρούσσης κ. Νεοφύτου, Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γερασίμου, Πάφου κ. Γεωργίου, Δημητριάδος καί Ἁλμυροῦ κ. Ἰγνατίου, Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε κ. Γεωργίου, Σεβ. Μητροπολίτου Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννου καί Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Κομάρνο κ. Τύχωνος (***Συνημμένον 1:*** Τάξις Πανορθοδόξου Θ. Λειτουργίας).

Περί ὥραν 20ήν, ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως ἔσχε διαδοχικάς συναντήσεις μετά τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀντιπροσωπιῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπί ρυθμίσει τῶν συναφῶν πρός τήν διεξαγωγήν τοῦ ὅλου ἔργου τῆς Διασκέψεως καί δή, εἰδικώτερον, ἐπί καταρτισμῷ τοῦ προγράμματος ἐργασιῶν αὐτῆς. Τό ἐγκριθέν πρόγραμμα ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Κυριακή, 7 Ἰουνίου

09.15	Ὄρθρος
10.00	Θ. Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Διασκέψεως
13.30	Γεῦμα
20.00	Δεῖπνον

Δευτέρα, 8 Ἰουνίου

08.30 – 09.30	Θ. Λειτουργία
09.30	Πρόγευμα εἰς τό Ορθόδοξον Κέντρον
10.00 – 11.30	Ἐπίσημος ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως • Εἰσηγητική ὁμιλία τοῦ Σεβ. Προέδρου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου • Χαιρετισμοί Ἐκπροσώπων Ἐκκλησιῶν
11.30	Διάλειμμα
12.00 – 12.45	Εἰσήγησις Σεβ. Γραμματέως Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου *ἐπί τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς*
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δεῖπνον

Τρίτη, 9 Ἰουνίου

08.00	Ὄρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δεῖπνον

Τετάρτη, 10 Ἰουνίου

08.00	Ὄρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Σύστασις Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Ἐργασία Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Ἐργασία Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Ἐργασία Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δεῖπνον

Πέμπτη, 11 Ἰουνίου

08.00	Ὄρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Ἐργασία Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Ἐργασία Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Παρουσίασις τοῦ σχεδίου κειμένου
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δεῖπνον

Παρασκευή, 12 Ἰουνίου

08.00	Ὄρθρος
08.30	Πρόγευμα
09.00 – 11.00	Παρουσίασις τελικοῦ κειμένου
11.00	Διάλειμμα
11.30 – 12.45	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
13.00	Γεῦμα
15.30 – 17.00	Συνεδρία τῆς Ὁλομελείας
17.00	Διάλειμμα
17.15 – 18.30	Λῆξις τῶν τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως
18.30	Ἑσπερινός
19.15	Δεῖπνον

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

***

ΔΕΥΤΕΡΑ, 8η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Κατόπιν τῆς εἰδικῆς ἀκολουθίας διά τήν ἐπίσημον ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ***(Συνημμένον 2),*** ἡ συνεδρία ἤρξατο ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, τῇ συνδρομῇ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου, Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς γνωρίζετε, εἴθισται κατά τήν ἀρχήν τῶν συνεδριάσεων τούτων νά ἀποστέλλωνται εὐλαβῶς τηλεγραφήματα πρός τούς σεπτούς Προκαθημένους τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διά νά ζητήσωμεν τάς εὐχάς καί τάς εὐλογίας των διά τήν πρόοδον τοῦ ἔργου μας. Ἐάν συμφωνῆτε ὅλοι, θά ὑπέβαλα σχέδιον μηνύματος, τό ὁποῖον, ἐάν τό ἐγκρίνωμεν, θά ἀποσταλῇ ἀμέσως εἰς τούς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τό κείμενον τῆς τηλετυπίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Θείᾳ Χάριτι καί ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμεῖς οἱ ἐκπροσωποῦντες τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας ἱερουργήσαντες τήν θείαν λειτουργίαν συνήλθομεν εἰς τήν τετάρτην Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Τοῦτο ἀγγέλλοντες τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι/Μακαριότητι ἐκζητοῦμεν τάς προσευχάς καί τάς εὐλογίας Αὐτῆς πρός εὐόδωσιν τοῦ ἀνατεθέντος ἡμῖν ἔργου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν ὑπάρχη ἀντίρρησις, θά θεωρήσω ὅτι τό ***σχέδιον μηνύματος*** ἐγκρίνεται ὑπό τῆς Ὁλομελείας καί ἡ Γραμματεία θά ἀναλάβη τήν ἀποστολήν του.

Ὡς εἴθισται ἐπίσης, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὁ προεδρεύων τῆς Διασκέψεως ἀναγινώσκει τήν ἐναρκτήριον αὐτοῦ Ὁμιλίαν, τό κείμενον τῆς ὁποίας ἔχετε ἐνώπιόν σας. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Γραμματεύς θά ἀναγνώση τήν ἰδικήν του Εἰσήγησιν.

Ὁμιλία
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, κατά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς (Σαμπεζύ Γενεύης, 8 Ἰουνίου 2009)

Σεβάσμιοι καί ἀγαπητοί Πατέρες καί ἀδελφοί, οἱ συγκροτοῦντες τήν παροῦσαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν,

Θεία συνάρσει καί ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προσκλήσει δέ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου ὡς κατά τήν κανονικήν τάξιν ἐκφραστοῦ τῆς ὁμοφώνου ταύτης ἀποφάσεως, συνήλθομεν ἐνταῦθα, ἵνα ὡς ἐντεταλμένοι ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν ἡμῶν συγκροτήσωμεν τήν Δ΄ κατά σειράν Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν εἰς προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀπό μέρους τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου χαιρετίζομεν τήν παρουσίαν πάντων ὑμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς φιλοξενουμένων τῆς Μητρός Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καί εὐχόμεθα ὑμῖν καλήν διαμονήν καί καρποφόρον συνεργασίαν πάντων ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Εὐδοκίᾳ καί χάριτι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἡ σύναξις ἡμῶν πραγματοποιεῖται καθ' ὃν χρόνον «Πεντηκοστήν ἑορτάζομεν καί Πνεύματος ἐπιδημίαν», ἵνα καί διά τοῦ τρόπου τούτου δηλωθῇ ὅτι ἡ ὑπό τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δοθεῖσα εἰς ἡμᾶς ἐντολή εἶναι ἱερά καί ἀποτελεῖ ἐντολήν Αὐτοῦ τούτου τοῦ Παρακλήτου. Διό καί τελέσαντες χθές, κυριώνυμον ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διορθόδοξον Συλλειτουργον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τούτῳ, συμμετασχόντες δέ εἰς τήν πρός τιμήν τοῦ Παναγίου Πνεύματος τελεσθεῖσαν σήμερον Θείαν Λειτουργίαν, ἐπικαλούμεθα ἤδη τήν χάριν τοῦ Παρακλήτου, ἵνα ἐφορεύσῃ Οὗτος τῆς Διασκέψεως ἡμῶν, καί ὁδηγήσῃ τάς σκέψεις ἡμῶν καί τάς καρδίας εἰς ἀποφάσεις συμφώνους πρός τό Ἅγιον θέλημα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ διά τήν ἑνότητα καί οἰκοδομήν τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

Ὄντως, ἀγαπητοί ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, κατά τήν παροῦσαν σύναξιν καλούμεθα, παρά τήν ἐλαχιστότητα ἡμῶν, νά γίνωμεν ὄργανα τοῦ Παρακλήτου, καί ἑπόμενοι Αὐτῷ, Ὅστις «ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας», νά συμβάλωμεν καί ἡμεῖς εἰς τήν ἑδραίωσιν καί περαιτέρω ἐμβάθυνσιν τῆς ἑνότητος τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἠξιώθημεν ὑπό τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ νά ἀνήκωμεν. Ἡ ἑνότης αὕτη, ἄν καί δεδομένη ὑπό τῆς χάρι-

τος τοῦ Θεοῦ, χρήζει πάντοτε μερίμνης καί καλλιεργείας, καθότι ὁ «ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος» (Α΄ Πέτρου 5, 8) δέν παύει, σπείρων ζιζάνια καί διχονοίας, νά ἀπειλῇ αὐτήν, ἄλλοτε ἀνεπιτυχῶς, ἐνίοτε δέ καί λίαν σοβαρῶς καί ἐπικινδύνως. Εὐθύνη πάντων ἡμῶν, ἰδίᾳ δέ τῶν τό ἐπισκοπικόν λειτούργημα ἐμπεπιστευμένων, δέν παύει νά εἶναι ἡ προστασία τῆς ἑνότητος ταύτης καί ἡ παντί τρόπῳ ἐπιβεβαίωσις αὐτῆς. Τοῦτο καθίσταται ἰδιαιτέρως ἀναγκαῖον δι' ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους, καθότι, ὡς ἐκ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐξ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πολλάκις θεωρούμεθα ὡς ἄθροισμα Ἐκκλησιῶν καί οὐχί ὡς μία Ἐκκλησία. Καί εἶναι μέν ἀληθές ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία ἀντιλαμβάνεται τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἑνότητα αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, κατ' οὐδένα ὅμως τρόπον δέν πρέπει τοῦτο νά ἑρμηνευθῇ ὡς ὑποδηλοῦν ὅτι ἀποτελοῦμεν «Ἐκκλησίας» καί οὐχί «Ἐκκλησίαν». Ὑπάρχει μόνον μία καί ἑνιαία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καί τοῦτο δηλοῦται τόσον ἐν τῇ κοινῇ πίστει καί λατρείᾳ ὅσον καί ἐν τῇ κανονικῇ διαρθρώσει αὐτῆς. Ὡς ἐτόνισεν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ πρός τούς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατά τήν Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ τόν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ἡ αὐτοκεφαλία δέν πρέπει νά ἐκτραπῇ εἰς «αὐτοκεφαλισμόν». Ἐν ταῖς πρός ἀλλήλας καί πρός τούς ἔξω σχέσεσιν αἱ αὐτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δέον νά ἐνεργοῦν ὡς ἓν σῶμα, ὡς μία καί ἑνιαία Ἐκκλησία.

Ἐν τῷ πνεύματι ἀκριβῶς τούτῳ ἀπεφασίσθη ὑπό πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐνεργουσῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ ὡς μία καί ἀδιαίρετος Ἐκκλησία, καί ἡ πραγματοποίησις τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διότι κατά τήν μακραίωνα παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγομένην εἰς αὐτάς τάς πρώτας Ἀποστολικάς Κοινότητας, ὡς μαρτυροῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (κεφ. 15), τό συνοδικόν σύστημα ἀποτελεῖ τήν πλέον αὐθεντικήν ἐπιβεβαίωσιν, διασφάλισιν καί διακήρυξιν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Καί ἐπ' αὐτοῦ, ἡ Ἁγία ἡμῶν Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἦτο δυνατόν εἰμή νά ἐνεργήσῃ συμφώνως πρός τήν παράδοσιν ταύτην καί τήν ὑπαγορεύουσαν αὐτήν Ἐκκλησιολογίαν.

Ἀλλ' ἡ τελική πραγματοποίησις τῆς Συνόδου ταύτης βραδύνει ἤδη τόσον πολύ, ὥστε νά προκαλῇ τόν σκανδαλισμόν τῶν ὁμοδόξων καί ἐνίοτε καί τήν χλεύην τῶν ἐκτός, οἵτινες διερωτῶνται ἐάν ὄντως ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡνωμένη, καί ἐάν πράγματι δύναται νά πραγματοποιήσῃ τήν ἐξαγγελθεῖσαν σύνοδον. Ἡ εὐθύνη τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν εἶναι ἐν προκειμένῳ πελωρία. Δέν ἀρκεῖ νά λέγωμεν ὅτι εἴμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ πίστει καί τῇ λατρείᾳ. Ὀφείλομεν νά ἀποδείξωμεν ἐν τῇ πράξει ὅτι εἴμεθα μία καί ἀδιαίρετος Ἐκκλησία,

δυναμένη νά συνέλθη ἐπί τό αὐτό ἐν Συνόδῳ. Ἡ σύγκλησις καί πραγμάτωσις τῆς ἐξαγγελθείσης Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δέν δύναται νά βραδύνῃ ἄλλο χωρίς νά τραυματισθῇ καιρίως τό κῦρος καί ἡ ἀξιοπιστία τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Τήν εὐθύνην ταύτην συναισθανόμενος ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προέτεινεν εἰς τούς λοιπούς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατά τήν ἐν Φαναρίῳ Σύναξιν αὐτῶν τόν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ὅπως ἐπισπευθῇ ἡ διαδικασία προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου διά τῆς συγκλήσεως ἐντός τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους τῶν σχετικῶν Ἐπιτροπῶν καί Διασκέψεων πρός ἐξέτασιν τῶν ὑπολοίπων ἐκ τοῦ πανορθοδόξως ἐγκριθέντος Καταλόγου θεμάτων, ἐπί τῶν ὁποίων θέλει ἀποφανθῇ ἡ μέλλουσα νά συνέλθη Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος. Τήν πρότασιν ταύτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁμοφώνως καί ἀσμένως ἀπεδέχθησαν πάντες οἱ σεπτοί Προκαθήμενοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν συνεχείᾳ δέ, κατά τόν ἰσχύοντα Κανονισμόν τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου καί τήν κανονικήν τάξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, συνεκάλεσεν οὗτος διά Πατριαρχικῶν Γραμμάτων τά σχετικά πρός τήν προετοιμασίαν τῆς Συνόδου σώματα.

Οὕτω, διά μέν τό θέμα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, τοῦ ὁποίου ἡ προπαρασκευή εἶχεν ἤδη ὡριμάσει, συνεκλήθη ἡ παροῦσα Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, διά δέ τά ὑπολοιπόμενα τρία θέματα, ἤτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτονόμου, καί τῶν Διπτύχων, τῶν ὁποίων θεμάτων ἡ προπαρασκευή δέν ἔχει εἰσέτι ὁλοκληρωθῇ, συνεκλήθη διά τῶν αὐτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή κατά τόν προσεχῆ μῆνα Δεκέμβριον.

Καλούμεθα οὕτω, πεφιλημένοι ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, ὡς πληρεξούσιοι Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν νά διασκεφθῶμεν ἐνταῦθα καί νά ἀποφασίσωμεν, ἐπ' ἀναφορᾷ πρός τήν μέλλουσαν νά συνέλθη Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἐπί τοῦ θέματος, τό ὁποῖον ἔτυχεν ἤδη μακρᾶς καί ἐμπεριστατωμένης μελέτης καί προπαρασκευῆς δι' ἐπανειλημμένων συναντήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις καί κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς διορθοδόξως συμπεφωνημένα κείμενα, ἅτινα καί κεῖνται ἐνώπιον ἡμῶν πρός ἔγκρισιν, καθώς προβλέπει ὁ Κανονισμός. Δέν πρόκειται, συνεπῶς, νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασπορᾶς ἐξ ὑπαρχῆς, καταργοῦντες οὕτω τήν ἤδη ἐπιτευχθεῖσαν διορθόδοξον συναίνεσιν, ἀλλά νά ἑστιάσωμεν τάς παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπί τῶν ἐνώπιον ἡμῶν διορθοδόξως ἀποδεκτῶν γενομένων κειμένων, ἐπιφέροντες ἐνδεχομένως μεταβολάς τινάς καί τελικῶς, Θεοῦ θέλοντος,

ἐγκρίνοντες αὐτά ἐπ' ἀναφορᾷ, ὡς εἴπομεν, εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον.

Γνωρίζομεν πάντες, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὅτι τό θέμα τῆς καλουμένης Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς ἀποτελεῖ ἓν ἐκ τῶν πλέον σοβαρῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατά τήν ἐποχήν μας. Ἡ σοβαρότης, ἀλλά καί τό ἐπεῖγον τοῦ προβλήματος τούτου, ἀνεγνωρίσθησαν καί ὑπό τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν κατά τήν πρόσφατον Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ, ὅπως καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ Μηνύματος, τό ὁποῖον ἐξαπέλυσαν οὗτοι κατά τό πέρας τῆς Συνάξεως ταύτης. Ἐν τῷ Μηνύματι τούτῳ οἱ Προκαθήμενοι τονίζουν, μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς:

«Οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν... ἐπαναβεβαιοῦμεν τήν βούλησιν ἡμῶν διά τήν ταχεῖαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καί ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἐπί τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρός τήν Ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρός τοῦτο, χαιρετίζομεν τήν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά συγκαλέση διά τό θέμα τοῦτο, ὡς καί διά τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Πανορθοδόξους Διασκέψεις ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009...».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τῶν σεπτῶν Προκαθημένων, εἰς δύο σημεῖα δέον νά στρέψωμεν τήν προσοχήν ἡμῶν:

α) *Ἡ θεραπεία, τοὐτέστιν ἡ διευθέτησις, τοῦ θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς δέον νά εἶναι «ταχεῖα». Διά τόν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ἐκφράζων τήν βούλησιν τῶν Προκαθημένων, ἔδωκε προτεραιότητα εἰς τό θέμα τοῦτο, δοθέντος ἄλλωστε, ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρός τά λοιπά ἐναπομείναντα θέματα τῆς Συνόδου, τό θέμα τοῦτο διῆλθε δι' ὅλων τῶν προβλεπομένων ὑπό τοῦ Κανονισμοῦ σταδίων προπαρασκευῆς, καί εἶναι ἕτοιμον πρός ἔγκρισιν ὑπό τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.*

β) *Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἀναγνωρίζουν ὅτι ὑφίσταται ἀνάγκη θεραπείας «πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελθούσης ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καί ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἐπί τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρός τήν Ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς». Τούς λόγους τούτους τῶν Προκαθημένων, ἄκρως βαρυσημάντους, ὀφείλομεν νά λάβωμεν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀνατεθείσης ἡμῖν εὐθύνης.*

Δυσκόλως θά ἠδύνατό τις νά ἀμφισβητήση τό ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, πά-

σχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς. Ὡς ὅλοι γνωρίζομεν, ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὁρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανών οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατά τρόπον σαφῆ. Συμφώνως πρός θεμελιώδη ἐκκλησιολογικήν ἀρχήν, μαρτυρουμένην ἤδη ἀπό τῶν χρόνων τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἀντιοχείας καί γενομένην ἀπολύτως σεβαστήν ὑπό τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ὁ ἐπίσκοπος ἑνώνει ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὡς κεφαλή αὐτῆς τήν ὅλην τοπικήν Ἐκκλησίαν ἀνεξαρτήτως φυσικῶν, φυλετικῶν, ἐθνικῶν, κοινωνικῶν καί ἄλλων διαφορῶν. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐπισκόπου ὑπερβαίνονται αἱ διαφοραί αὐταί, ὡς ἀκριβῶς ἐν τῷ Χριστῷ, τόν Ὁποῖον ὁ ἐπίσκοπος εἰκονίζει, «οὐκ ἔνι Ἕλλην, ἢ Ἰουδαῖος, περιτομή καί ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος» (Κολ. 3, 11). Εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν θά ἦτο ἐντελῶς ἀδιανόητον νά ὑφίσταται ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἄλλος ἐπίσκοπος διά τούς Ἕλληνας καί ἄλλος διά τούς Σύρους ἢ τούς Λατίνους ἢ ἄλλης τινος πολιτιστικῆς ἢ ἐθνικῆς ταυτότητος.

Ἡ ἀρχή αὕτη ἐτηρήθη μετ΄ εὐλαβείας ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέχρι περίπου τῶν ἀρχῶν τοῦ 20ου αἰῶνος, ὁπότε καί παρατηροῦνται ὀλίγον κατ΄ ὀλίγον, καί οὐχί ἄνευ διστακτικότητος ἐν ἀρχῇ, αἱ παράλληλοι δικαιοδοσίαι ἐν τῇ Διασπορᾷ. Πρόκειται, συνεπῶς, περί σχετικῶς νεωτέρου ἱστορικοῦ φαινομένου παραβιάσεως τῆς θεμελιώδους ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς, τήν ὁποίαν ἐκφράζει ὁ μνημονευθείς κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Κατά τήν ἐμφάνισιν τοῦ φαινομένου τούτου τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀντέδρασε διά τῆς προβολῆς τοῦ 28ου κανόνος τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατά τόν ὁποῖον «ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς», ἤτοι ἐκτός τῶν καθωρισμένων δι΄ ἑκάστην αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν γεωγραφικῶν ὁρίων, αἱ χειροτονίαι ἐπισκόπων ἀνατίθενται εἰς τόν Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ΄ ἡ ἑρμηνεία αὕτη τοῦ κανόνος τούτου ἠμφεσβητήθη ὑπό τινων Ὀρθοδόξων μέ ἀποτέλεσμα νά μή γίνεται σεβαστή ὑπό μερίδος ἐξ αὐτῶν. Δέν εἶναι τοῦ παρόντος ἡ συζήτησις τοῦ θέματος τούτου, οὔτε δύναται νά ἀπασχολήση τήν Διάσκεψιν ἡμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον καθ΄ ὅσον ἡ διαμορφωθεῖσα ἤδη κατάστασις ἔχει μετατοπίσει τήν ὅλην προβληματικήν ἐπί ἄλλης βάσεως. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, χωρίς νά ἀποστῇ τῆς ὑπ΄ αὐτοῦ διδομένης ἑρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ κανόνος καί χάριν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣν καί θεωρεῖ ὑπέρτατον ἀγαθόν, ἀπεδέχθη τήν παρουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῆς Διασπορᾶς ἐπισκόπων ἑτέρων ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν ἄχρις οὗ ἐξευρεθῇ τρόπος διευθετήσεως τῶν πραγμάτων, συμφώνως πρός τήν κανονικήν τάξιν, τήν ἐκφραζομένην ὑπό τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου

καί τάς θεμελιώδεις ἐκκλησιολογικάς ἀρχάς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καί παραδόσεως.

Καί ἰδού, ὅτι εὑρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ κρισίμου τούτου σημείου. Εἴμεθα ἕτοιμοι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι νά ἐπανέλθωμεν εἰς τήν ἀρχαίαν κανονικήν τάξιν, τήν προβλέπουσαν ἕνα ἐπίσκοπον ἐν ἑκάστη τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ; Αἱ Προπαρασκευαστικαί Ἐπιτροπαί, αἱ ὁποῖαι ἠσχολήθησαν μέ τό ἐρώτημα τοῦτο καί παρήγαγον τά πρό ἡμῶν πρός ἔγκρισιν κείμενα, ἔκριναν ὅτι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δέν εἶναι τό γε νῦν ἔχον ἕτοιμαι νά ἐπανέλθουν εἰς τήν ἀκριβῆ κανονικήν τάξιν διά διαφόρους λόγους. Προτείνουν ὅμως τήν σταδιακήν μετάβασιν εἰς τήν τάξιν ταύτην, ἀρχῆς γενομένης ἐκ τῆς λειτουργίας Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν ἑκάστῃ περιοχῇ τῶν ἐν αὐτῇ διακονούντων «κανονικῶν» ἐπισκόπων, ἀναθέσασαι τήν ἐπεξεργασίαν τῶν λεπτομερειῶν τῆς λειτουργίας τῶν συνελεύσεων τούτων εἰς εἰδικήν ἐπιτροπήν Ὀρθοδόξων κανονολόγων, ἥτις καί παρήγαγε τό πρό ἡμῶν ὡσαύτως εὑρισκόμενον κείμενον.

Αὕτη εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ὑπό τῶν Προπαρσκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν γενομένη ἐργασία, ἥτις καί ἐθεωρήθη ὑπό τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὡς ἐξαντλήσασα τό στάδιον τῆς προπαρασκευῆς τοῦ θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς καί δυναμένη, κατά τόν Κανονισμόν, νά ὑποβληθῇ εἰς τήν παροῦσαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν πρός ἔγκρισιν καί ἀναφοράν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἐξ ὅσων ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, καταφαίνεται συμπερασματικῶς ὅτι δύο εἶναι οἱ βασικοί ἄξονες, πέριξ τῶν ὁποίων καλούμεθα νά οἰκοδομήσωμεν τήν ἡμετέραν συμφωνίαν ἐν τῇ Διασκέψει ταύτῃ:

Πρῶτον, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπαναβεβαιοῖ καί διακηρύσσει τήν προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τούς ἱερούς Κανόνας καί τήν Ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, ἅτινα προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὕπαρξιν ἑνός καί μόνου ἐπισκόπου ἐν ἑκάστῃ τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Δεύτερον, ὅτι ἕνεκα τῆς διαμορφωθείσης ἱστορικῆς συγκυρίας καί τῶν σχετικῶν πρός αὐτήν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, μεταβατικόν πρός τήν ὡς ἄνω κανονικήν τάξιν στάδιον δέον νά ἀποτελέσῃ ἡ λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς αὕτη προβλέπεται ὑπό τῶν διορθοδόξως ἐκπονηθέντων κειμένων τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν.

Περί τούς δύο τούτους βασικούς ἄξονας θά ἠδύνατο νά διατυπωθῇ κατόπιν συζητήσεως καί τό τελικόν κείμενον τῆς ἡμετέρας συμφωνίας, ἥτις καί θέλει ὑποβληθῇ εἰς τήν μέλλουσαν νά συνέλθῃ, σύν Θεῷ, Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς μιᾶς καί ἡνωμένης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Προσφιλέστατοι καί σεβαστοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἡ εὐθύνη, τήν ὁποίαν ἐπωμιζόμεθα κατά τήν παροῦσαν Διάσκεψιν πάντες ἡμεῖς οἱ μετέχοντες αὐτῆς εἶναι ὄντως πελωρία. Εἶναι εὐθύνη ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἱστορίας. Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον τίθεται ἐνώπιον ἡμῶν εἶναι, ἐάν θά ἐπισπευθῇ ἤ θά βραδύνῃ ἔτι μᾶλλον ἡ σύγκλησις τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀπό τάς ἀποφάσεις ἡμῶν θά ἐξαρτηθῇ τοῦτο. Τί θά εἴπωμεν εἰς τόν ἀγωνιῶντα νά πληροφορηθῇ τό ἀποτέλεσμα τῆς Διασκέψεως ἡμῶν λαόν τοῦ Θεοῦ; Ὅτι ἀπετύχαμεν νά συμφωνήσωμεν; Ἀλλά ποῖος ἐξ ἡμῶν θά εἶχε τήν τόλμην νά ἀναλάβῃ μίαν τοιαύτην εὐθύνην; Ποῖος θά ἠδύνατο νά προτάξῃ τά στενά συμφέροντα τῆς ἰδικῆς του Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας καί τῆς πιστότητος αὐτῆς εἰς τήν κανονικήν παράδοσιν καί τήν ἐκκλησιολογίαν;

Τό θέμα τῆς κανονικῆς διευθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς εἶναι, πράγματι, πολύπλοκον καί δέν δύναται νά λάβῃ τήν ὁριστικήν αὐτοῦ κανονικήν μορφήν εὐθύς ἀμέσως. Εἶναι ὅμως συγχρόνως καί ἐπεῖγον, καί ἐάν δέν λάβωμεν τήν στιγμήν αὐτήν μέτρα πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς κανονικῆς διευθετήσεώς του, θά παγιωθῇ μία κατάστασις, ἡ ὁποία θά ἐμφανίζῃ τήν Ὀρθοδοξίαν ἐσαεί διηρημένην. Ἤδη οἱ σκανδαλιζόμενοι ἐκ τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως εἶναι πολλοί καί διαρκῶς μᾶς ψέγουν. Δέν δυνάμεθα πλέον νά παραμένωμεν ἀδρανεῖς.

Τό ὀλιγώτερον, τό ὁποῖον θά ἠδυνάμεθα νά πράξωμεν εἶναι, τοῦτο μέν νά διακηρύξωμεν τήν πιστότητα ἡμῶν πρός τάς ἀρχάς τῆς Ἐκκλησιολογίας καί τούς ἱερούς Κανόνας, ἐπί τῶν ὁποίων ἐρείδεται ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἵνα μή κατηγορηθῶμεν ὅτι ἀπεμπολήσαμεν τήν πίστιν τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦτο δέ, ὁμολογοῦντες τάς ὑφισταμένας δυσκολίας πρός ἄμεσον ἐπάνοδον εἰς τήν ἀκριβῆ κανονικήν τάξιν, νά προτείνωμεν μέτρα πρός βαθμιαίαν μετάβασιν εἰς αὐτήν. Τοιαῦτα ἀκριβῶς μέτρα περιλαμβάνονται εἰς τά πρό ἡμῶν εὑρισκόμενα πρός ἔγκρισιν κείμενα τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, τά προβλέποντα τόν τρόπον λειτουργίας τῶν κατά τόπους Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἀρξώμεθα οὖν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως ἡμῶν ἐν πνεύματι ἀγάπης καί εἰλικρινοῦς διαλόγου, ὁ δέ Παράκλητος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, εἴη ὁδηγός ἡμῶν, ἵνα διά τῆς ὁμοφωνίας ἡμῶν δοξασθῇ καί αὖθις τό Πανάγιον ὄνομα τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἀμήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶ τώρα τόν Γραμματέα ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίαν, νά παρουσιάσῃ τήν Εἰσήγησιν αὐτοῦ πρός πληρεστέραν πληροφορίαν ἐπί τοῦ θέματος.

Ὁ Σεβ. Γραμματεύς: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε.

Εἰσήγησις
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας Ἱερεμίου, Γραμματέως ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

Σεβαμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοί ἐκπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Ἐπιτρέψατέ μου μέ τήν σειράν μου νά σᾶς καλωσορίσω εἰς τό Πατριαρχικόν Ἵδρυμά μας τοῦ Σαμπεζύ, γνωστόν εἰς ὅλους σας ἀπό τῶν παλαιῶν χρόνων καί κυρίως ἀπό τάς συνεχεῖς Συνάξεις Ὀρθοδόξων Ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ἐκ τῶν ὁποίων ὡρισμένοι ἐγκατέλειψαν τόν κόσμον αὐτόν, χωρίς νά ἴδουν «τήν νέαν γῆν, τήν Νέαν Ἱερουσαλήμ». Ἡ μνήμη των παραμένει μαζί μας. Ὡς νέος εἰς αὐτήν τήν θέσιν, ὀφείλω ἐν πρώτοις νά ἐκφράσω εὐχαριστίας εἰς τόν προκάτοχον τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνόν, διά τάς πολυτίμους ὑπηρεσίας του πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ἀλλά καί ἀπό τῆς θέσεως αὐτῆς πρός ὅλας τάς κατά τόπους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἀσφαλῶς θά χαίρη παρακολουθῶν μετ' ἐνδιαφέροντος τάς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως αὐτῆς.

Συμμετέχω μετ' ἰδιαιτέρας συγκινήσεως εἰς τήν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν ὑπό τήν ἰδιότητα τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἀφ' ἑνός μέν διότι τό θέμα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς κατέστη κατά τούς νεωτέρους χρόνους μεῖζον ζήτημα εἰς τήν λειτουργίαν τῶν διορθοδόξων σχέσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι ἐπί μίαν πεντηκονταετίαν ὑπηρέτησα καί ὑπηρετῶ τήν Ὀρθόδοξον Διασποράν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, ὑπό δυσχερεῖς ἤ καί ἀντιξόους ἐνίοτε συνθήκας. Ἡ μακρά αὕτη προσωπική ἐμπειρία εἰς πάντας σχεδόν τούς τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας, τήν ὁποίαν ἐνεπιστεύθη εἰς τό ταπεινόν πρόσωπόν μου ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, κατέστησε σαφεστέρας ὄχι μόνον τάς πραγματικάς ποιμαντικάς διαστάσεις τοῦ ζητήματος, ἀλλά καί τήν ἐπιτακτικήν ἀνάγκην διά τήν ἄμεσον ἐξοικονόμησιν μιᾶς κοινῆ ἀποδεκτῆς λύσεως, ἡ ὁποία θά ἐκφράζη τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, χωρίς νά παραθεωρῇ τάς ἰδιαιτέρας ποιμαντικάς ἀνάγκας ἑκάστης ἐθνικῆς διασπορᾶς.

Ἡ διαπίστωσις αὐτή ἐκφράζεται τόσον ἀπό τήν ὁμόφωνον, σχεδόν εἰπεῖν, ἔνταξιν τοῦ ζητήματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς εἰς τόν καταρτισθέντα σύντομον κατάλογον τοῦ θεματολογίου τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπό τῆς Α΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ 1976), ὅσον καί ἀπό τάς Συμ-

βολάς τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν εἰσηγήσεων τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν Πρακτικῶν τῶν δύο συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Σαμπεζύ 1990, 1993).

Εἶναι νομίζω ἀναγκαία ἡ ἐνημέρωσις τῆς ὁμηγύρεως διά μιᾶς ἐν συντόμῳ ἀναφορᾶς τῆς ὅλης πορείας τῶν ἐργασιῶν ἐπί τοῦ θέματος τούτου.

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή ἠξιολόγησεν εἰς τάς δύο συνελεύσεις αὐτῆς (1990, 1993) πάσας σχεδόν τάς ἐκκλησιολογικάς, τάς κανονικάς καί τάς ποιμαντικάς προεκτάσεις τῶν διατυπωθεισῶν εἰσηγήσεων ἤ προτάσεων καί κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς ὡρισμένας ἀντικειμενικάς διαπιστώσεις ὡς πρός τάς ὑφισταμένας πραγματικάς δυσχερείας διά μίαν ἄμεσον καί συνεπῆ πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν κανονικήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος. Οὕτως, ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή (1990) διετύπωσεν ὅτι, παρά τήν ἐκπεφρασμένην «κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα... κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας», «κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας», διό καί ἀπεφάσισεν «ὅπως προτείνῃ τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινός καταστάσεως, ἥτις θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος...» (Ἐγκριθέν Κείμενον 1990, 1α' - β').

Ἡ μεταβατική αὐτή κατάστασις ὡρίσθη διά τῆς ἱδρύσεως τῶν «Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων» κατά σαφῶς περιγεγραμμένας ἐδαφικάς περιφερείας καί διά τοῦ καθορισμοῦ τῶν βασικῶν ἀρχῶν συγκροτήσεως καί λειτουργίας αὐτῶν, ὥστε δι' αὐτῶν νά προετοιμασθῇ τό ἔδαφος μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου διά «μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος» (Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, 1993). Ἑπομένως, τό «μεταβατικόν στάδιον» ἔχει ὡς χρονικόν ὁρίζοντα τήν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου καί συγκεκριμένην ἀποστολήν νά προετοιμάσῃ διά τῆς λειτουργίας τῶν «Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων» τήν «κανονικήν λύσιν» ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, διό καί ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή ἔκρινεν ἀναγκαίαν τήν ἄμεσον ἐφαρμογήν τῶν προτάσεων αὐτῆς κατά περιοχάς, κατ' ἀναφοράν καί πρός τά ἤδη ὑφιστάμενα πρότυπα Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν Β. Ἀμερικῇ καί Δ. Εὐρώπῃ.

Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική

Ἐπιτροπή κατά τήν δευτέραν συνέλευσιν αὐτῆς ἐπί τοῦ θέματος (Σαμπεζύ 1993) ἀπεφάσισεν ὅπως τό Σχέδιον Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον θά ἑτοιμασθῇ ὑπό τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατά τήν ἐγκριθεῖσαν ὑπό τῆς ὁλομελείας διαδικασίαν, θά συνταχθῇ ἐπί τῇ βάσει τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου, ὑπό τῆς ἑπομένης συνελεύσεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, Σαμπεζύ 1993, παράγραφος 2 γ΄). Ἐπ΄ αὐτοῦ τοῦ Κανονισμοῦ θά ἀποφασίση ἡ συνερχομένη τώρα Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

1. Σχέδιον Κανονισμοῦ

συμφώνως Ὅθεν, πρός τήν ἐντολήν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Σαμπεζύ 1993), ἡ Γραμματεία διωργάνωσε Διορθόδοξον Συνέδριον εἰδικῶν περί τό Κανονικόν Δίκαιον (Σαμπεζύ 1995), τό ὁποῖον εἰργάσθη ἐπί τῇ βάσει τῶν ἐπί τοῦ θέματος ἐκτενῶν συζητήσεων καί τῶν ὁμοφώνων ἀποφάσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τάς δύο συνελεύσεις αὐτῆς (Σαμπεζύ 1990, 1993) καί συνέταξε «Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ». Εἶναι ὅμως εὐνόητον ὅτι τό συγκεκριμένον Σχέδιον Κανονισμοῦ ἀναφέρεται εἰς μόνην τήν μεταβατικήν περίοδον καί εἰς μόνην τήν κατά τήν περίοδον αὐτήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διά τήν συμβολήν αὐτῶν καί εἰς τήν προετοιμασίαν τῆς «κανονικῆς λύσεως» τοῦ προβλήματος ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τό Σχέδιον τοῦτο, ἐγκρινόμενον ὑπό τῆς παρούσης Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θά ἔδει νά χρησιμοποιηθῇ ὡς κοινός ὁδηγός γενικῶν ἀρχῶν κατά τήν σύνταξιν τοῦ ἰδιαιτέρου Κανονισμοῦ λειτουργίας ἑκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ἡ συμμετοχή εἰς τό Διορθόδοξον Συνέδριον πολλῶν ἐκπροσώπων ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς διηυκόλυνε τήν σαφεστέραν ἤ καί πληρεστέραν ἀναφοράν τῶν γενικῶν ἀρχῶν εἰς τάς ὀργανωτικάς ἤ λειτουργικάς ἀνάγκας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλά πάντοτε ἐντός τῶν πλαισίων τοῦ γράμματος καί τοῦ πνεύματος τῶν ἀποφάσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Ἔργον τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως

Κατά ταῦτα, ἡ ὑπό τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου συγκληθεῖσα Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, τῇ ὁμοφώνῳ συναινέσει τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἔχει ὡς ἀποστολήν ἀφ΄ ἑνός μέν νά

ἀξιολογήση καί νά ἐγκρίνη τό ὁμοφώνως ἀποδεκτόν κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περί τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, κατ' ἀναφοράν πάντοτε πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δέ νά ἀξιολογήση καί νά ἐγκρίνη τό συνταχθέν Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ. Οὕτως, ὁ Κανονισμός θά ἠδύνατο νά ἀξιοποιηθῇ, μετά τήν ἔγκρισιν αὐτοῦ καί μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόσον διά σύνταξιν τῶν Κανονισμῶν ὀργανώσεως καί λειτουργίας τῶν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅσον καί διά τήν προετοιμασίαν τοῦ ἐδάφους, κατ' ἀναφοράν πρός τήν συνοδικήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Οἱαδήποτε τροποποίησις βασικῆς ἀρχῆς ἤ κατευθύνσεως τοῦ καταρτισθέντος περί τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς κειμένου, συνεπάγεται ἀναλόγους τροποποιήσεις καί εἰς τό Σχέδιον Κανονισμοῦ. Ἀκριβῶς ἡ παραμονή αὕτη εἰς ὅ,τι ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτόν, καθιστᾷ εὐχερεστέραν καί τήν ἀποδοχήν τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, μετά ἤ ἄνευ ἐπί μέρους τροπολογιῶν. Ἐνῷ, ἐάν εἰσαχθοῦν συναινετικῶς εἰς βασικάς ἀρχάς τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς σημαντικαί τροπολογίαι, τότε εἶναι ἀναγκαία ἡ ἄμεσος προσαρμογή εἰς αὐτάς καί τῶν ἀντιστοίχων προτάσεων τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ, πρίν ἤ τοῦτο γίνη δεκτόν ὑπό τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

3. Γενικαί παρατηρήσεις

Αἱ ραγδαῖαι καί ἀπρόβλεπτοι πολιτικαί, ἰδεολογικαί καί κοινωνικαί μεταβολαί εἰς τήν Εὐρώπην καί τόν κόσμον, κατά τάς δύο τελευταίας δεκαετίας, εἶχον, ὡς γνωστόν, ἐπαχθεῖς ἤ καί ὀδυνηράς προεκτάσεις εἰς τήν ζωήν τῆς πλειονότητος τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι ἐπεσώρευσαν νέα ποιμαντικά προβλήματα εἰς τάς κατά τόπους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας καί προεκάλεσαν μαζικάς μεταναστεύσεις Ὀρθοδόξων πιστῶν πρός τάς χώρας τῆς Δύσεως.

Ἡ μακρά προσωπική μου ἐμπειρία ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ μοῦ ἐπιτρέπει νά ἐκφράσω τήν γνώμην, ὅτι ἐάν εἶχον τεθῆ εἰς λειτουργίαν αἱ συνιστώμεναι Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ὑπό τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τότε θά ἦτο περισσότερον συντονισμένη καί ἀποτελεσματική ὄχι μόνον ἡ ὑποδοχή τῶν νέων μεταναστῶν εἰς ἑκάστην περιοχήν, ἀλλά καί ἡ ἀμεσωτέρα ἀντιμετώπισις τῶν βασικῶν, τοὐλάχιστον, ποιμαντικῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Ἡ καθυστέρησις ὅμως τῆς συγκροτήσεως τῶν κατά περιοχάς

Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, διά τήν μέχρι τήν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μεταβατικήν περίοδον, ἀποδυναμώνει ἤ ἀκυρώνει συγχρόνως καί τήν δι' ὁμοφώνου πανορθοδόξου ἀποφάσεως ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτάς ἀποστολήν διά τήν προετοιμασίαν τοῦ ἐδάφους πρός ἐξοικονόμησιν κοινῆ ἀποδεκτῆς κανονικῆς λύσεως ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί συντηρεῖ τάς γνωστάς τάσεις διακριτικῆς ἤ καί ἀποκλειστικῆς ἐσωστρεφείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τῶν εἰς ἑκάστην περιοχήν ἐθνικῶν διασπορῶν, ἡ ὁποία διαχέεται καί εἰς τό ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς περιοχῆς ἐπί προφανεῖ ζημίᾳ ὅλων τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν.

Τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προέτεινε μίαν σημαντικήν μεταβατικήν ρύθμισιν ὄχι μόνον διά τήν ὑπέρβασιν τῆς ἐσωστρεφείας, ἀλλά καί διά τήν ἐποικοδομητικήν συμβολήν τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν εἰς τήν κανονικήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος, διό καί ἐγένετο δεκτόν μετ' εὐλόγου ἱκανοποιήσεως ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ. Ὀφείλω νά ὁμολογήσω, ὡς εἷς τῶν ἀποδεκτῶν αὐτοῦ, ὅτι τρέφω μυχίους ἐλπίδας διά τήν ὁριστικήν διευθέτησιν αὐτοῦ ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Αἱ ἐλπίδες αὗται ἐνισχύθησαν κατά τήν συμμετοχήν μου εἰς τό Διορθόδοξον Συνέδριον κανονολόγων (1995) διά τήν σύνταξιν τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ, ἀλλά δυστυχῶς ἡ συνέχεια δέν ἦτο ἀνάλογος τῶν προσδοκιῶν.

Σήμερον, ἀπό τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχω σαφεστέραν εἰκόνα ὄχι μόνον τῶν παλαιῶν καί τῶν νέων δυσχερειῶν, ἀλλά καί τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τῆς πανορθοδόξου συμφωνίας διά τάς βασικάς ἀρχάς τῆς προτεινομένης ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς μεταβατικῆς ρυθμίσεως, ἤτοι μέχρι τήν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὑπό τό πνεῦμα τοῦτο, πρέπει νά ἑρμηνευθῇ ἡ συναίνεσις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τήν πρωτοβουλίαν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, διά τήν ἐπίσπευσιν τῆς συγκλήσεως τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, πρός ἀξιολόγησιν καί ἔγκρισιν, κατ' ἀναφοράν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περί τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, ἤτοι πρό τῆς ὁλοκληρώσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς προετοιμασίας καί τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων τοῦ καταλόγου καί κατά παρέκκλισιν ἐκ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Γ΄ Προσυνοδικῆς

Πανορθοδόξου Διασκέψεως (1986).

Συνεπῶς, ἡ συναίνεσις τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν ἄμεσον ὁλοκλήρωσιν τῆς προσυνοδικῆς διαδικασίας ἐπί τοῦ θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς δέν εἶναι ἄσχετος πρός τήν κοινήν βούλησιν αὐτῶν διά τήν πρόληψιν ἤ ἀποτροπήν νέων ἀνεπιθυμήτων ἤ καί ἀνεξελέγκτων συγχύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ ἐκ τῆς συνεχοῦς διογκουμένης μαζικῆς μεταναστεύσεως Ὀρθοδόξων εἰς χώρας τῆς Δύσεως, διό καί ἐπεσπεύθη εὐλόγως ἡ ὑπό τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου σύγκλησις τῆς παρούσης Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἶναι, λοιπόν, προφανές ὅτι ἡ ἀποστολή τῆς Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τήν ἀξιολόγησιν καί ἀποδοχήν, κατ΄ ἀναφοράν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ΄ ἑνός μέν τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περί τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, ἀφ΄ ἑτέρου δέ τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, μετά ἤ καί ἄνευ τροπολογιῶν ἤ προσθηκῶν. Αἱ προτάσεις, ὅμως, τροπολογιῶν ἤ προσθηκῶν προϋποθέτουν, κατά τά καθιερωμένα, τήν ὁμόφωνον ἀποδοχήν αὐτῶν ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τά ὡς ἄνω καθηκόντως καί ὀφειλετικῶς ἐκθέτω εἰς τήν ἀγάπην πάντων τῶν συνέδρων τῆς Δ΄ ταύτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, προσευχόμενος ὅπως τό Πανάγιον καί Τελεταρχικόν Ἅγιον Πνεῦμα καθοδηγήση πάντας ἡμᾶς εἰς τήν ὀρθήν ἔκφρασιν τῶν ἀπόψεων ἡμῶν πρός δόξαν καί ἀληθῆ μαρτυρίαν τῆς Μιᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν καιρῷ τῷ παρόντι καί ἐπ΄ ὠφελείᾳ τοῦ εὐσεβοῦς καί πιστοῦ λαοῦ αὐτῆς καί σύμπαντος τοῦ κόσμου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ τόν Σεβ. Γραμματέα διά τήν εἰσήγησίν του. Βεβαίως, αἱ δύο ἀναγνωσθεῖσαι εἰσηγήσεις θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον συζητήσεως, ἐάν κρίνετε ὅτι θά εἴχατε νά τάς σχολιάσετε ἐπί τῆς οὐσίας. Θά παρεκάλουν ὅμως, πρίν φθάσομεν εἰς τήν οὐσιαστικήν συζήτησιν ἐπί τῶν θεμάτων, τά ὁποῖα θίγουν αἱ εἰσηγήσεις αὗται, νά δοθῇ ἡ εὐκαιρία εἰς τάς Ἀντιπροσωπίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὅπως χαιρετίσουν, ὡς εἴθισται, τήν Διάσκεψιν. Ἑπομένως, ἡ οὐσιαστική συζήτησις, ἡ ὁποία τυχόν θά προκύψη καί ἐκ τῶν εἰσηγήσεων τούτων, θά διεξαχθῇ ἀργότερον, προκειμένου νά δοθῇ ἡ εὐκαιρία νά ἐκφράσωμεν γενικώτερον τάς σκέψεις μας ἐπί τῆς συγκλήσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως. Παρακαλῶ, τόν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Σεβ. Μητροπολίτην Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιον, νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ πνευματική μέριμνα

καί ἡ ἀκατάπαυστος προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφραζομένη διά τῆς πρωτοβουλίας συγκλήσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ὑπό τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὡδήγησαν τά ταπεινά βήματα ἡμῶν εἰς τόν πνευματικόν φάρον τῆς Ὀρθοδοξίας, τό Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐδῶ εἰς τήν καρδίαν τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι διά τήν ταπεινότητά μου, ἡ πρώτη φορά πού συμμετέχω εἰς τάς ἐργασίας τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου καί εἰς τήν διαδικασίαν τῶν Διασκέψεων, ἐκπροσωπῶν τό Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς. Μεταφέρω τάς πατρικάς εὐλογίας καί τούς ὁλοθέρμους χαιρετισμούς τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καί Πατριάρχου μας κ. Θεοδώρου, ὁ ὁποῖος, εὑρισκόμενος εἰς πολυήμερον ἱεραποστολικήν πορείαν εἰς τήν Κένυαν, ἔχει τήν προσοχήν του ἐστραμμένην πρός τόν χῶρον τοῦτον καί ἐναγωνίως ἀναμένει, ὅπως ἀκούση καί πληροφορηθῇ τήν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τῶν προσπαθειῶν μας. Ἑνώνει τήν προσευχήν του μέ αὐτάς τῶν λοιπῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας ἱεραποστόλων Ἐπισκόπων εἰς τήν Μαύρην Ἤπειρον πρός τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, ὥστε νά πνεύση ἡ χάρις Του εἰς ὅλους ἡμᾶς.

Ἡ συνάντησις αὐτή γίνεται, ὅπως ἀναφέρεται εἰς τό πρόγραμμα, ἐπί τοῦ φλέγοντος θέματος τῆς ἐν διασπορᾷ δικαιοδοσίας. Ἀποσκοπεῖ εἰς τήν συνέχισιν τῆς διαδικασίας τῶν παρελθουσῶν ἐργασιῶν τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, μέ τήν ἀνάλυσιν τῶν ἐπί μέρους θεμάτων, τά ὁποῖα ἅπτονται τοῦ διακανονισμοῦ τῆς δικαιοδοσίας εἰς τάς περιοχάς, ὅπου δέν ἔχει ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία ἀποφασίσει ἁρμοδίως. Αἱ προτάσεις διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος καί τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος, περί τῆς δημιουργίας τῶν ***Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων,*** εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπευθύνου συμπεριφορᾶς τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ προεργασία, ἀλλά καί τό πλαίσιον εἰς τό ὁποῖον ἔχει τεθῆ ἡ διαδικασία διά τήν ὁριστικήν λύσιν, δέν ἀφήνουν ἀμφιβολίας ὡς πρός τήν βεβαίαν ἐπίτευξιν τοῦ ἀντικειμενικοῦ στόχου ἡμῶν.

Ἡ μέχρι σήμερον ἀδυναμία ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος, ἡ ἔλλειψις δηλαδή ἀποφάσεως ἡ ὁποία ὤφειλε νά ρυθμίζη ξεκάθαρα τήν ἐπισκοπικήν δικαιοδοσίαν ἐπί τῶν συγκεκριμένων περιοχῶν, ἔχει ὡς ἐπίπτωσιν τόν διαμελισμόν τῆς Ἐκκλησίας εἰς ὁμάδας, αἱ ὁποῖαι διακρίνονται μεταξύ των, ὄχι διά τό διάφορον τῆς πίστεώς των, ἀλλά διά τήν διαφορετικήν ἐθνικήν καταγωγήν των. Φαινόμενον, τό ὁποῖον σαφῶς ἀντίκειται εἰς τούς ἱερούς κανόνας ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου εἰς τήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει σήμερον τήν εὐκαιρίαν νά δώση, εἰς τούς χώρους αὐτούς τῆς λεγομένης Διασπορᾶς, τήν πρότασιν ζωῆς καί

σωτηρίας. Θά εἶναι ἑτοίμη νά ἐπιτελέση τό φυσικόν ἔργον της, ὅταν παύση νά παρουσιάζεται ὡς κατακερματισμένη καί πολυκέφαλος λέσχη. Ἡ ἑνότης, διά τήν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός παρεκάλεσε τόν Πατέρα εἰς τήν πρό τοῦ Πάθους ἐναγώνιον προσευχήν Του, θά καταστῇ καί πάλιν ἐφικτή καί θά δώση καρπούς, οἱ ὁποῖοι θά θρέψουν τούς πεινασμένους πνευματικῶς πιστούς. Ἡ δημιουργική ἐνέργεια τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀντί νά ἀναλίσκεται εἰς πεδία ἀντιπαραθέσεων καί διεκδικήσεων περισσοτέρων ἐρεισμάτων εἰς τάς ἐν λόγῳ περιοχάς, θά ἀφιερωθῇ εἰς τήν ἱεραποστολικήν δρᾶσιν πρός ἀνθρώπους καί λαούς, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τό περιβάλλον των.

Ἐπιτέλους, μετά ἀπό καθυστέρησιν τόσων ἐτῶν ἀπό τήν τελευταίαν ἀπόπειραν ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος, εὑρισκόμεθα σήμερον, διασκεπτόμενοι ἐν πνεύματι ἀλληλοκατανοήσεως καί συναντιλήψεως, πρός ἐπίλυσιν τοῦ ζέοντος τούτου θέματος. Ἡ ἐπιτυχής ἔκβασις τῆς προσπαθείας προϋποθέτει ἀποστασιοποίησιν ἀπό κάθε ἰδιοτέλειαν καί προκλητικήν συμπεριφοράν. Ἡ εὐόδωσις τῶν ἀγαθῶν προσδοκιῶν τῶν τότε πρωτεργατῶν τῶν Διασκέψεων καί τῶν μελῶν τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν, ἀλλά καί τῶν νῦν σκληρῶς καί ἐπιπόνως ἐργαζομένων ἐπί τοῦ ζητήματος, θά ἀποτελέση κέρδος διά τήν Ἐκκλησίαν καί τό χριστεπώνυμον πλήρωμά Της.

Ἡμεῖς, ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ παλαιφάτου ἱεραποστολικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς, προσκομίζομεν τήν ἀγαθήν βούλησίν μας διά οὐσιαστικήν συμβολήν πρός ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος. Θεωροῦμεν ὅτι δέν ἔχομεν τήν πολυτέλειαν ἀπωλείας ἄλλου χρησίμου χρόνου δι' ἐπάνοδον εἰς τήν συζήτησιν ἐπί τῶν ὅσων ἔχουν κατατεθῇ εἰς τάς προηγηθείσας περιόδους καί τάχιστα πρέπει νά σπεύσωμεν πρός διασφάλισιν τῆς ἀποδοτικῆς συνεχείας ἐπί τῆς προηγουμένης προσπαθείας. Διά τῆς ἐπιμόνου ἡμῶν προσευχῆς, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδυναμώνει κατά τάς χαλεπάς στιγμάς τῆς ἱεραποστολικῆς διακονίας μας εἰς τήν δύσκολον ἤπειρον τῆς Ἀφρικῆς, φιλοδοξοῦμεν νά ἴδωμεν τά θετικά ἀποτελέσματα καί τό ποθούμενον εἰς τό προσεχές ἐγγύς μέλλον.

Λοιπόν, Ἀδελφοί, ἄς προχωρήσωμεν μέ βεβαίαν τήν ἐλπίδα μας καί μέ ὑποδειγματικήν αἴσθησιν εὐθύνης πρός συμπλήρωσιν τῶν ὑπολοίπων διά τήν τελικήν πρότασιν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἡ ὁποία ἁρμοδίως θά δώση τήν τελεσίδικον ἀπόφασίν Της πρός ὁριστικήν ἐπίλυσιν τοῦ ζήτηματος. Εὐχόμεθα κάθε ἐπιτυχίαν εἰς τό ἔργον μας, προσευχόμενοι εἰς τόν Τριαδικόν Θεόν, ὅπως ἐπιβλέψῃ ἐφ' ἡμᾶς καί χαρίση «σωφροσύνην, ταπεινοφροσύνην, ὑπομονήν καί ἀγάπην».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ θερμότατα τόν Σεβ. ἅγιον Καλῆς Ἐλπίδος, διότι ὁ χαιρετισμός του δέν ἦτο εἷς ἁπλός τυπικός χαιρετισμός, ἀλλά περιεῖχε καί τήν φωνήν τῆς ἱεραποστολικῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ὑπεγράμμισε δέ ἰδιαιτέρως τάς ἐπιπτώσεις τάς ὁποίας ἔχει ἡ συντήρησις καί ἡ συνέχισις τῆς καταστάσεως τῆς Διασπορᾶς διά τήν ἱεραποστολήν. Παρακαλῶ τόν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, Σεβ. Μητροπολίτην ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννην, νά ἀπευθύνῃ πρός τήν Διάσκεψιν τόν χαιρετισμόν τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Εὐχαριστῶ ἅγιε Πρόεδρε. Θά ἀναγνώσω τό μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς:

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Περγάμου κύριε Ἰωάννη,
Πρόεδρε τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, ἐκπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν,
Σεβαστοί Πατέρες, Ἀγαπητοί Ἀδελφοί, μέλη τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Χαίρετε ἐν Χριστῷ

Σήμερον ἀρχίζουν αἱ ἐργασίαι τῆς τετάρτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Συνήλθομεν κύκλῳ τῆς τραπέζης διά νά συζητήσωμεν καί νά ἀνταλλάξωμεν γνώμας καί ἐμπειρίας, πρᾶγμα τό ὁποῖον, ἀπό μόνον του, ἀποτελεῖ δεῖγμα ἀγάπης καί ἑνότητος. Συμβάλλει εἰς αὐτό ἡ σημερινή ἡμέρα, ἡ ὁποία δέν εἶναι μία ἁπλῆ ἡμέρα διά τήν Ὀρθοδοξίαν, διότι «ἐν αὐτῇ», ὅπως λέγει ὁ ὑμνογράφος, «ἑορτάζομεν τήν τελευταίαν ἑορτήν, δηλαδή τήν Πεντηκοστήν, κατά τήν ὁποίαν ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατέβηκε ἐπί τῆς γῆς, καί ἐφώτισε τούς Μαθητάς». Αὐτήν τήν χάριν ἐπικαλούμεθα διά νά μᾶς φωτίσῃ διασφαλίζουσα τόν δεσμόν τῆς ἑνότητος καί τῆς συνεννοήσεως, ὥστε αἱ ἀποφάσεις τῆς συνάξεως αὐτῆς νά εἶναι ἀποτελεσματικαί πρός δόξαν Θεοῦ.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ὡς κιβωτός τῆς ἀληθείας, καλεῖται σήμερον νά βοηθήσῃ τόν ἄνθρωπον νά ἐπαναπροσδιορισθῇ. Ἡ ἑνότης ὅμως εἶναι αὐτή, ἡ ὁποία καθιστᾷ τήν Ἐκκλησίαν ἑτοίμην νά σταθῇ εἰς τό ὕψος τῶν περιστάσεων καί νά ἀντιμετώπισῃ τάς πρός τήν ὀρθόδοξον πίστιν κατευθυνομένας ἀπειλάς καί τά προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἐκτιμῶντες, λοιπόν, τήν ἐξαιρετικήν σημασίαν τῆς ἑνότητος τῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐπιβεβαιώνομεν τήν ἀνάγκην νά εὑρεθοῦν λύσεις δι΄ ὅλα τά θέματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τό ὀρθόδοξον πλήρωμα ἁπανταχοῦ τῆς γῆς, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά βοηθήσῃ εἰς τήν στροφήν πρός μίαν περισσότερον ἀποτελεσματικήν ἀπόδοσιν τῆς ὀρθοδόξου παρουσίας.

Κλείνομεν δεόμενοι πρός τόν τρισάγιον καί πάνσοφον Θεόν, ἡ παροῦσα Διάσκεψις νά ἔχη ἐπιτυχίαν εἰς τάς ἐργασίας της, καί νά φθάση εἰς τά προσδοκώμενα πρός τό συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελέσματα, Ἀμήν.

† Ἰγνάτιος Δ΄
Πατριάρχης Ἀντιοχείας καί πάσης Ἀνατολῆς

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας, τό ὁποῖον καί αὐτό ὑπογραμμίζει τήν σπουδαιότητα τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐκτιμῶμεν βαθύτατα τάς προσευχάς τοῦ Μακαριωτάτου διά τήν εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν μας. Παρακαλῶ, τόν ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Σεβ. Μητροπολίτην Καπιτωλιάδος κ. Ἡσύχιον, νά ἀπευθύνη τόν χαιρετισμόν τῆς Ἐκκλησίας του πρός τήν Διάσκεψιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καπιτωλιάδος κ. Ἡσύχιος:

Τῷ ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγάμου κ. Ἰωάννῃ, ἀντιπροσώπῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Προέδρῳ τῆς ἐν Γενεύῃ Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Ἐπιτροπῆς καί τοῖς λοιποῖς ἀντιπροσώποις τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, ἀσπασμόν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Παροικοῦντες εἰς Ἱερουσαλήμ, τήν πόλιν τήν Ἁγίαν, τήν πόλιν τοῦ Βασιλέως τοῦ Μεγάλου, ἔμπλεοι ὄντες ἀναστασίμου χαρᾶς πεπληρωμένης, ἀναμένομεν ἐπί τῇ ἐπί θύραις οὔσῃ μεγάλῃ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς, ἀνελθεῖν εἰς τό Ὑπερῷον τῆς Ἁγίας Σιών καί ἐν ἀναγνώσει τῶν εὐχῶν τῆς γονυκλισίας καί τελέσει τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐκζητῆσαι ἐλθεῖν πρός ἡμᾶς καί πάλιν τό Πνεῦμα Χριστοῦ τό Ἅγιον, Ὁ Ἐκεῖνος παρά Πατρός ἀπέστειλε τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ μαθηταῖς καί Ἀποστόλοις, «οὖσι πᾶσιν ὁμοῦ ἐπί τό αὐτό ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς» (Πράξ. 2, 1).

Ταῦτα λειτουργικῶς βιοῦντες ἐπί τῶν τόπων, ἐν οἷς ταῦτα ἱστορικῶς ἅπαξ συνέβησαν, ἀναμιμνησκόμεθα ὑμῶν τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καί Ἐλλογιμωτάτων Καθηγητῶν, ἀντιπροσώπων τῶν ἁγιωτάτων Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν, συνηγμένων εἰς τήν ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, μέλλουσαν νά ἀποφασίσῃ ἐπί τοῦ ἐγκριθέντος ὑπό τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἔτους 1993 θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, καί διακαῶς προσευχόμεθα ὑπέρ ὑμῶν, ὅπως τό Παράκλητον Πνεῦμα, τό συγκροτοῦν ὅλον τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας καί ὁδηγοῦν αὐτήν εἰς

πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, ὁδηγήση καί ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν ἐπί τοῦ θέματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, τοῦ ἐμπεπιστευμένου ὑμῖν πρός συζήτησιν καί ἀπόφασιν, ἵνα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ταύτης συνεχίση ἡ ἀδελφική ἐν Χριστῷ πλήρης κοινωνία καί συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν πρός πρόοδον καί αὔξησιν καί οἰκοδομήν καί σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τῶν τιμίων μελῶν αὐτῆς καί στερέωσιν καί διασφάλισιν τῆς ἑνότητος αὐτῆς καί δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐφ' οἷς, κατασπαζόμενοι ὑμᾶς ἀπό τοῦ Παναγίου καί Ζωοδόχου Τάφου ἐν φιλήματι ἁγίῳ, διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ, τῇ 24η Μαΐου 2009.

Ἀγαπητός ἐν Χριστῷ Ἀδελφός καί Διάπυρος πρός Κύριον Εὐχέτης
† Θεόφιλος Γ΄ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, πρός τόν ὁποῖον παρακαλῶ νά διαβιβάσετε τόν σεβασμόν καί τάς εὐχαριστίας ἡμῶν διά τάς εὐχάς του. Παρακαλῶ τόν ἐκπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας, Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίωνα, νά μεταφέρη τόν χαιρετισμόν τῆς Ἐκκλησίας του. Μέ τήν εὐκαιρίαν ταύτην, ἐκφράζω πρός αὐτόν προσωπικῶς τά συγχαρητήρια ὅλων μας διά τήν πρόσφατον προαγωγήν του εἰς τό ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί εἰς τήν ὑπεύθυνον θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ τμήματος ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Σεβασμιώτατε, ἔχετε τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοί ἀδελφοί, θά ἤθελα ἐγκαρδίως νά χαιρετίσω ὑμᾶς ἐξ ὀνόματος τῆς ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας καί ἐκ μέρους τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσσίας κ. Κυρίλλου. Πιστεύω ὅτι ἡ πλειονότητα ἐξ ὑμῶν γνωρίζει προσωπικῶς τόν ἐξαιρετικόν αὐτόν ἱεράρχην, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχεν εἰς τάς διορθοδόξους συνελεύσεις, συγκεκριμένως εἰς αὐτήν τοῦ 1993 ἐπί τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, γνωρίζει πολύ καλῶς τό θέμα αὐτό καί ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τήν σημερινήν Διάσκεψιν. Ἀποστέλλων τήν ἡμετέραν ἀντιπροσωπίαν εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν, ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης καί ἡ περί αὐτόν Ἱερά Σύνοδος, μᾶς ἐπεφόρτισαν νά ὑποστηρίξωμεν τήν ἄποψιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας ἐπί τοῦ ζητήματος τούτου, παραλλήλως δέ νά συμβάλωμεν εἰς τήν διατύπωσιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως ἐπί τοῦ δυσκόλου ζητήματος τούτου.

Διά τήν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, τό θέμα τῆς Διασπορᾶς ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν. Ἔχομεν Διασποράν πολλῶν ἑκατομμυρίων εἰς Δ. Εὐρώπην, Ἀμερικήν, Αὐστραλίαν. Ἀκόμη καί εἰς τήν Ἀνταρκτικήν ὑπάρχει σήμερον Ναός τῆς ρωσσικῆς Ὀρθοδόξου

Ἐκκλησίας. Ἡ διασπορά αὕτη ἐνεφανίσθη ὡς ἀποτέλεσμα δυσκόλων καί ἐν πολλοῖς τραγικῶν συγκυριῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μέ τήν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 καί τόν διωγμόν, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησεν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἀπό τά ὅρια τῆς πατρίδος των. Καί ὅταν ὁμιλῶμεν περί τῆς Διασπορᾶς, δέν ἐπιλύομεν ἕν ἁπλοῦν τυπικόν ζήτημα, δηλαδή εἰς ποῖον πρέπει νά ἀνήκη τοιαύτη ἤ τοιαύτη ἐνορία, δηλαδή πῶς πρέπει αὗται νά διοικοῦνται. Ἐπιλύομεν πρωτίστως τό ζήτημα τῆς διαποιμάνσεως τῶν πατριωτῶν μας, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ τῶν συγκυριῶν ἤ τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ, εὑρέθησαν ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς κανονικῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας. Καί ἡμεῖς, ἀπό τήν πλευράν μας, ἤδη ἐργαζόμεθα διά τήν ρύθμισιν τῆς ρωσσικῆς διασπορᾶς. Ἐπανηλειμμένως, ὁ μακαριστός Πατριάρχης Ἀλέξιος εἶχε λάβει πρωτοβουλίας πρός διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς.

Τό ἔτος 2007 συνέβη ἕν ἱστορικόν διά τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν γεγονός, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἐπανένωσις μεταξύ τῆς λεγομένης ὑπερορίου Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἡ μεταξύ τῶν ὁποίων κοινωνία εἶχε διακοπεῖ ἐπί περίπου ὀγδοήκοντα ἔτη. Σήμερον μετέχει τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς ρωσσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί εἶναι παρών ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος, ἐκπροσωπῶν τήν ὑπερόριον ρωσσικήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καί συμμετέχει τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Ὀφείλομεν νά ρυθμίσωμεν ἀπό κοινοῦ τό ζήτημα τῆς Διασπορᾶς, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἡ ὕπαρξις πολλῶν ἐπισκόπων εἰς τήν αὐτήν χώραν ἀντιτίθεται πρός τούς κανόνας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ὀφείλει ὅμως τοῦτο νά διευθετηθῇ κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά μή καταστραφῇ ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἤδη ὑπάρχει. Δέν δυνάμεθα, σήμερον, νά μεταφέρωμεν αὐτομάτως τήν κατάστασιν καί τήν κατανόησιν τοῦ κόσμου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εἰς τήν σύγχρονον πραγματικότητα. Ἡ πραγματικότης αὕτη, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη εἰς τήν Διασποράν, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα πολλῶν τραγικῶν συγκυριῶν καί γεγονότων τοῦ Κ' αἰῶνος. Τοῦτο δέν ἀφορΑι μόνον εἰς τήν ρωσσικήν, ἀλλά καί εἰς τήν ἑλληνικήν, τήν ρουμανικήν, τήν σερβικήν, καί ἄλλας ἐθνικάς ὀρθοδόξους διασποράς. Ἡμεῖς ὁρμώμεθα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὑπάρχουν σήμερον διαφορετικαί ἀπόψεις περί τοῦ τρόπου διαχειρίσεως τῆς ὀρθοδόξου διασπορᾶς. Ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι ἑρμηνεύουν τόν 28ον κανόνα ὡς δίδοντα εἰς τό Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως δικαίωμα διαποιμάνσεως συνόλης τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Ὡρισμέναι ἄλλαι, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ ἰδική μας Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δέν συμφωνεῖ μέ τήν διηυρυμένην ταύτην ἑρμηνείαν τοῦ 28ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Θεωρῶ ὅτι σήμερον

δέν θά δυνηθῶμεν πλήρως νά συζητήσωμεν τό θέμα τοῦτο κατά τήν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν μας, ἀλλά θά πρέπει νά κατανοήσωμεν ὅτι ὑπάρχουν διάφοροι προσεγγίσεις, νά προσπαθήσωμεν νά σεβασθῶμεν τάς θέσεις ὅ εἷς τοῦ ἄλλου καί νά λάβωμεν ἀποφάσεις. αἱ ὅποῖαι δέν θά εἶναι ἀντίθετοι εἰς τήν ἐκκλησιολογικήν κατανόησιν ἡμῶν.

Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία χαιρετίζει τήν ἰδέαν δημιουργίας Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τάς διαφόρους περιοχάς τῆς Διασποράς. Θεωροῦμεν ὅτι πρόκειται περί σημαντικῆς πρωτοβουλίας, ἡ ὁποία θά συμβάλη εἰς τήν συσπείρωσιν τῶν ἐπισκόπων, τῶν κληρικῶν καί τῶν πιστῶν τῶν διαφόρων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀλλά, ὡς ἐπανειλημμένως ἔχει τονισθῆ, εἰς τάς προηγουμένας συναντήσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἵδρυσις Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἀποτελεῖ προσωρινόν μέτρον, τό ὁποῖον σκοπόν ἔχει τήν διευθέτησιν τῆς ὀρθοδόξου Διασποράς ἕως ὅτου εὑρεθῆ ὁριστική λύσις τοῦ προβλήματος. Καί ὡς πρός τήν ὁριστικήν ἐπίλυσιν ὑπάρχουν διαφορετικαί ἀπόψεις. Ἄλλαι Ἐκκλησίαι θεωροῦν ὅτι εἰς τό τέλος τῆς διαδικασίας συσπειρώσεως τῆς Διασποράς ὅλη ἡ Διασπορά θά πρέπει νά εἰσέλθη εἰς τήν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἄλλαι δέ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, θεωροῦν ὅτι τό τελικόν ἀποτέλεσμα τῆς διαδικασίας τῆς συσπειρώσεως τῆς Διασποράς δύναται νά ἀποτελέση ἡ δημιουργία εἰς τήν Διασποράν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ θεώρησις αὕτη ὤθησε τήν ρωσσικήν Ἐκκλησίαν, τό ἔτος 1970, νά χορηγήση τό αὐτοκέφαλον εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Ἀμερικῆς. Ὡς γνωστόν, ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι ἀναγνωρίζουν τό ἐν λόγῳ αὐτοκέφαλον, ὡρισμέναι δέ ὄχι. Σήμερον, ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἶναι μία σημαντική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δυστυχῶς ἀπουσιάζει ἀπό τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Θεωροῦμεν ὅτι θά ἔδει νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τό γεγονός ὅτι οἱ ἐν τῇ Διασπορᾷ εὑρισκόμενοι ἐπίσκοποι ἔχουν κατά πρῶτον τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τάς Συνόδους καί τούς Πατριάρχας αὐτῶν. Δέν δύνανται νά ἔχουν τήν ἀναφοράν αὐτῶν ἤ νά εἶναι κανονικῶς ἐξαρτώμενοι ἔκ τινος ἱεράρχου ἑτέρας Ἐκκλησίας.

Στηριζόμενοι ἐπ' αὐτοῦ βλέπομεν τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, κυρίως ὡς συμβουλευτικόν ὄργανον, τό ὁποῖον δύναται νά βοηθήση τούς ἀρχιερεῖς τῆς Διασποράς νά ἀνεύρουν κοινήν λύσιν, κοινάς προσεγγίσεις. Δέν δύναται ὅμως ἡ Ἐπισκοπική σύνελευσις νά ἔχη κανονικήν ἐξουσίαν ἐπί τῶν ἀρχιερέων τούτων. Θεωροῦμεν ἐπίσης ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις θά πρέπει νά ἐργάζωνται ἐπί τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας, οὕτως ὥστε αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νά μή ζημιώνουν τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην

τοπικήν Ἐκκλησίαν. Ἐπιθυμοῦμεν νά τονίσωμεν τό γεγονός ὅτι ἐπί τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς ἐλέχθησαν πολλά εἰς τάς συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Ὅλα δέ ὅσα ἐλέχθησαν ἔκτοτε δέν ἄντεξαν εἰς τήν δοκιμασίαν τοῦ χρόνου, τῆς ζωῆς. Διαβάζοντας τά Πρακτικά τοῦ 1993, ἐπρόσεξα ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου κυρός Χρυσόστομος, ὑπεσχέθη νά μήν ἱδρυθοῦν νέαι ἐπαρχίαι καί νά μήν ὁρισθοῦν νέοι ἐπίσκοποι εἰς τήν Διασποράν, ἕως ὅτου τό ζήτημα ἐπιλυθῇ εἰς πανορθόδοξον ἐπίπεδον, ἐν τῷ πλαισίῳ Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Ὅμως κατά τόν διαρρεύσαντα χρόνον, ἱδρύθησαν νέαι ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐχειροτονήθησαν νέοι ἐπίσκοποι. Ἠθετήθη οὕτως ἡ ὑπόσχεσις, διότι, θεωροῦμεν ὅτι ἔτσι ὑπηγόρευεν ἡ ζωή. Πρέπει λοιπόν νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τόν παράγοντα τοῦτον, δηλαδή ὅτι αἱ ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐδῶ θά πρέπει νά ἀνθέξουν τήν δοκιμασίαν τῆς ζωῆς. Δέν πρέπει νά δημιουργήσωμεν μή ρεαλιστικά μοντέλα, τά ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ θά ἀποδειχθοῦν ἀνίκανα νά λειτουργήσουν.

Τό τελευταῖον ζήτημα εἰς τό ὁποῖον θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ εἰς τόν παρόντα χαιρετισμόν, εἶναι ἐκεῖνο τοῦ ***Κανονισμοῦ*** (τῆς παρούσης Διασκέψεως). Τό 1986, εἰς τήν Γ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἐψηφίσθησαν καί ὑπεγράφησαν ὑπό τῶν ἀρχηγῶν πασῶν τῶν ἀντιπροσωπιῶν ὁ ***Κανονισμός*** τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, ὡς ἐπίσης καί ἡ ἡμερησία διάταξις τῆς παρούσης Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Συγκεκριμένως, εἶχε τότε λεχθῆ ὅτι εἰς τήν Δ' Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν θά ἔδει ὅπως συζητηθοῦν τέσσαρα θέματα, ἤτοι ***ἡ Διασπορά, τό Αὐτοκέφαλον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, τό Αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, καί τά Δίπτυχα***, τά θέματα αὐτά συνεξεταζόμενα ὡς στενῶς συνδεδεμένα μεταξύ των. Ἡ Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφάνθη ὅτι, λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς λεπτότητος εἰς τήν προσέγγισιν τῶν θεμάτων τούτων, ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις θά ἔδει νά συγκληθῇ μόνον τότε, ὅταν ὑπάρξῃ πανορθόδοξος συγκλίνουσα ἄποψις. Τοῦτο περιλαμβάνεται εἰς τάς ἀποφάσεις τοῦ 1986. Οὐσιαστικῶς, μέχρι σήμερον, εὑρισκόμεθα εἰς στάδιον προετοιμασίας, ἀλλά ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις συνεκλήθη. Νομίζω ὅτι θά πρέπει νά λάβωμεν μίαν τυπικήν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θά τροποποιῇ τήν ἐν λόγῳ προβλεπομένην τό 1986 διαδικασίαν, οὕτως ὥστε ἡμεῖς σήμερον νά δυνηθῶμεν νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασπορᾶς ἀνεξαρτήτως τῶν θεμάτων τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων.

Ἐν κατακλεῖδι, θά ἤθελον, διά μίαν εἰσέτι φοράν, νά χαιρετί-

σω ἐγκαρδίως ὑμᾶς, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς καί τούς ἀντιπροσώπους τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί νά ἐκφράσω τήν ἐλπίδα, ὅτι κατά τήν διάρκειαν τῆς Διασκέψεώς μας, τάς ἑπομένας ἡμέρας, θά ἐπιτύχωμεν τήν ὁμοφωνίαν ἐπί τοῦ ζητήματος τῆς Διασποράς, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ἕν τῶν σημαντικωτέρων ζητημάτων τοῦ σημερινοῦ διορθοδόξου διαλόγου. Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν προσοχήν σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμά σας. Βεβαίως, κατά τό μήνυμα αὐτό, ὑπεισήλθατε καί εἰς τήν οὐσίαν πολλῶν πραγμάτων, τά ὁποῖα ἀσφαλῶς θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον τῶν συζητήσεών μας, καί ὅταν ἔλθη ἡ κατάλληλος στιγμή θά τεθοῦν πρός συζήτησιν. Ἐκτιμῶ τό γεγονός ὅτι καί σεῖς συμφωνεῖτε καί εὐχεσθε ἡ παροῦσα Διάσκεψις νά στεφθῇ ἀπό ἐπιτυχίαν, διότι πράγματι τοιαύτη εἶναι ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ καί τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ὡς πρός τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως, τό ὁποῖον πιθανόν αὐτήν τήν στιγμήν νά εἶναι ἐπίκαιρον, θά παρεκάλουν, μετά τόν χαιρετισμόν τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν, νά ἐπιτρέψετε νά δώσω ὡρισμένας ἐξηγήσεις καί νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τήν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ ὡς πρός τό θέμα τοῦτο τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἑπομένως, ἐπ' αὐτοῦ θά ἐπανέλθωμεν ἀργότερον. Παρακαλῶ τόν ἐκπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Σερβίας, Σεβ. Ἐπίσκοπον Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖον, νά χαιρετίση τήν Διάσκεψιν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Πανιερώτατε Μητροπολῖτα Περγάμου, ἀξιοσέβαστε Πρόεδρε τῆς Πανορθοδόξου ταύτης Διασκέψεως, καί πάντες οἱ σεβαστοί σύνεδροι, ἅμα καί ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, λόγῳ τῆς γνωστῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Παύλου, ἀδυνατῶ νά μεταφέρω εἰς τήν ἀγάπην ὑμῶν τάς προσρήσεις καί τάς πατρικάς του εὐχάς διά τήν εὐόδωσιν τῆς Διασκέψεως, διό καί μεταφέρω τάς ἀναλόγους προσρήσεις καί εὐχάς τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτόν εἰς τά πρωθιεραρχικά αὐτοῦ καθήκοντα καί προεδρεύοντος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου καί Παραθαλασσίας κ. Ἀμφιλοχίου καί τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων συνοδικῶν ἀρχιερέων, οἷς συντίθεμαι καί αὐτός, χαιρετίζων ὑμᾶς ἐν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί ἐπευχόμενος αἰσίαν ἔκβασιν καί πλουσίους τούς πνευματικούς καρπούς τῶν διεξαχθησομένων τῇ ἐφ' ἡμᾶς ἐπιφοιτήσει τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ ναῷ ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως ἡμῶν.

Τό μέν ὅραμα μιᾶς μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου

Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει ἀνάγκην, ἀπό μακροῦ χρόνου ὑφισταμένην, τό δέ θέμα τῆς ρυθμίσεως, ὅσον ἔνεστι, τῶν πραγμάτων τῆς ὀρθοδόξου διασπορᾶς συνιστᾷ ὁμολογουμένως τήν πλέον ἐργώδη καί ἀκανθώδη διάστασιν τῆς ὅλης διαδικασίας τῆς προπαρασκευῆς τῆς μελλούσης νά συνέλθη Μεγάλης Συνόδου. Ὅθεν, μεγίστη ἐνώπιον Θεοῦ, Ἐκκλησίας καί κόσμου ἡ εὐθύνη πάντων ἡμῶν. Δέν ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νά διαψεύσωμεν τάς χρηστάς ἐλπίδας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλά, τοὐναντίον ὅλως, ἐπιβάλλεται νά ἐπαληθεύσωμεν αὐτάς, τῇ θείᾳ χάριτι καί εὐδοκίᾳ. Γένοιτο!

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Μπάτσκας, διά τό μήνυμά σας. Ἐκφράζω καί ἐκ μέρους ὅλων τῶν παρόντων τάς ταπεινάς εὐχάς ἡμῶν, ὅπως ὁ Κύριος δώση καί πάλιν τήν ὑγείαν εἰς τόν Μακαριώτατον Πατριάρχην Σερβίας κ. Παῦλον, ὁ ὁποῖος προσέφερε τόσα πολλά εἰς τήν Ἐκκλησίαν του, ἀλλά καί γενικώτερον εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Παρακαλῶ, ἐν συνεχείᾳ, τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας, νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Δανιήλ μᾶς ἀνέθεσε νά μεταφέρωμεν τήν χαράν καί τήν ἀγάπην αὐτοῦ διά τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Προσφάτως, ἐπεσκέφθη τήν Α. Θ. Παναγιότητα τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην καί συνεζήτησαν περί τῆς παρούσης συνελεύσεως, ἐμοιράσθησαν τάς σκέψεις αὐτῶν διά τήν Ὀρθοδοξίαν, τό μέλλον αὐτῆς καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη, ἀκριβῶς διά νά δυνάμεθα νά συναντώμεθα συχνότερον, μοιραζόμενοι ὅλα τά προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἀνά τόν κόσμον πιστῶν. Τήν παροῦσαν ἡμέραν, ἑορτήν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπεσκέφθη τούς Ἀποστόλους καί ἔκτοτε εἶναι πάντοτε μαζί μας, ἐπιτρέπει τήν διεξαγωγήν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν καί τήν ὑπέρβασιν ὅλων τῶν ἐμποδίων, ἐν ἑνότητι καί ἀγάπη, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἦσαν στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ὅθεν, ἡ Ὀρθόδοξος Ρουμανική Ἐκκλησία, ὁ Προκαθήμενος καί ἡ Ἱερά Σύνοδος αὐτῆς, προσεύχονται, ὅπως ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἔχη τά καλλίτερα δυνατά ἀποτελέσματα. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμε, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ρούσσης κ. Νεόφυτον νά χαιρετίση τήν Διάσκεψιν, ἐκ μέρους τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Βουλγαρίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων

Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἰσθανόμεθα πνευματικήν ἱκανοποίησιν ὡς ἐκ τῆς συγκλήσεως τῆς παρούσης Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τήν ἐπιφοίτησιν τοῦ ὁποίου ἠσθάνθημεν κατά τόν ἑορτασμόν τῆς Πεντηκοστῆς, χθές καί σήμερον. Μεταφέρομεν εἰς πάντας τούς ἀδελφικούς χαιρετισμούς τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου καί τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας. Ὁ Μακαριώτατος συμμετεῖχεν εἰς τάς Πανορθοδόξους Διασκέψεις τῆς Ρόδου. Ἐπί πεντήκοντα ἔτη παρακολουθεῖ μετά μεγίστης προσοχῆς τήν διαδικασίαν προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, προσεύχεται δέ διά τήν πραγματοποίησιν αὐτῆς, τήν ὁποίαν θεωρεῖ ἀναγκαίαν. Θεωροῦμεν καθῆκον ἡμῶν νά εὐχαριστήσωμεν διά μίαν εἰσέτι φοράν ὅλους ὑμᾶς διά τήν ἀδελφικήν ὑμῶν ὑποστήριξιν διά τήν ὑπέρβασιν τοῦ σχίσματος ἐντός τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, κατά τήν Πανορθόδοξον συνέλευσιν τῆς Σόφιας τοῦ ἔτους 1998, καί κατά τήν συνάντησιν ἐργασίας τόν Μάρτιον τοῦ τρέχοντος ἔτους. Σήμερον συνήλθομεν διά μίαν εἰσέτι φοράν πρός συζήτησιν τοῦ σημαντικοῦ ζητήματος τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, ἀκολουθοῦντες τήν ὁδόν τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί ἀγάπης, ἀκολουθοῦντες τούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων διακονεῖ τήν εἰρήνην. Ὀφείλομεν νά καταβάλωμεν πᾶσαν δυνατήν προσπάθειαν διά νά ἀκολουθήσωμεν τήν ὁδόν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἐν Κυρίῳ πρός ἐπίτευξιν τῆς κοινῆς ὀρθοδόξου μαρτυρίας ἐνώπιον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Βουλγαρίας ὑποστηρίζει εἰς τό θέμα τῆς Διασπορᾶς τήν ἄποψιν, τήν ὁποίαν ἤδη ἐξέφρασε κατά τάς ἐργασίας τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993. Δέον νά σημειωθῇ ὅτι, ἐν συνεργασίᾳ μετά τοῦ Κράτους, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία μονίμως μεριμνᾶ διά τούς συμπατριώτας μας, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν μακράν τῆς πατρίδος μας, καί ἐπιτελεῖ διαφωτιστικόν καί ποιμαντικόν ἔργον. Οἱ Βούλγαροι Ἀρχιερεῖς εἰς τό ἐξωτερικόν ζοῦν καί ἐργάζονται ἐν ἀδελφικῇ κατανοήσει καί συνεργασίᾳ μετά τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἀρχιερέων, καί τοῦτο ἀποτελεῖ πλέον παράδοσιν. Κατά τήν σημερινήν συζήτησιν τοῦ θέματος, ἐλπίζομεν νά φθάσωμεν εἰς κοινήν θέσιν μέσῳ τῆς ὁμοφωνίας πρός τό κοινόν συμφέρον. Εἴθε ὁ Θεός τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης νά μᾶς φωτίζῃ διά τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατά τήν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν μας, πρός ἐπίτευξιν καλῶν καρπῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν προσοχήν σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας. Παρακαλῶ ἐν συνεχείᾳ, τόν Σεβ. Μη-

τροπολίτην Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας, νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁμοῦ μετά τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Ζβιαντάτσε μετέχομεν εἰς τήν Διάσκεψιν ἐξ ὀνόματος τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας, μέ θέμα τήν προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπιτρέψατέ μοι νά σᾶς διαδιβάσω τόν χαιρετισμόν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Καθολικοῦ πάσης Γεωργίας κ. Ἡλιοῦ τοῦ Β΄, μέ τήν εὐχήν διά τήν ὕπαρξιν ἐποικοδομητικῆς προσεγγίσεως τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ χθεσινή Θ. Λειτουργία, εἰς τήν ὁποίαν συμμετεῖχον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀποτελεῖ τήν μαρτυρίαν καί τήν ἔκφρασιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἰς τήν σύντομον ὁμιλίαν μου δέν πρόκειται νά ὁμιλήσω διά τήν σημασίαν τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι σοβαρόν, πολύπλοκον καί ἀπαιτεῖ ἐκ μέρους ὅλων μας προσεκτικήν προσέγγισιν. Θέλομεν ὅμως νά ὑπογραμμίσωμεν ὅτι θά πρέπει νά ἔχωμεν κοινήν ἄποψιν ἐπί τοῦ τόσον σημαντικοῦ διά τήν Ὀρθοδοξίαν ζητήματος. Μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θά πρέπει νά ἐπιλύσωμεν πᾶν πρόβλημα, τό ὁποῖον συνδέεται μέ τό ζήτημα τοῦτο πρός τό συμφέρον τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Γεωργίας. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Πάφου κ. Γεώργιον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Κύπρου, νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβασμιώτατε Ἅγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀδελφοί, ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μεταφέρω μέ ἰδιαίτερη χαρά τίς εὐχές τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου γιά εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Ἐκφράζουμε κι ἐμεῖς, ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας καί ἐγώ, πού παρελάβαμε ἀπό τόν Μακαριώτατο τή σκυτάλη τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτές τίς Διασκέψεις, τή συγκίνησή μας γιά τήν παρουσία μας σήμερα στό χῶρο τοῦτο, ἀνάμεσα σέ ἐμπείρους καί διακεκριμένους ἐκπροσώπους τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οἱ στιγμές πού ζοῦμε εἶναι, ὄντως, ἱστορικές. Καί τό ἔργο πού καλούμαστε νά ἐπιτελέσουμε ξεπερνᾶ τήν πεζότητα τῆς καθημερινότητας.

Ὅταν τό 1961 συνῆλθε ἡ Α΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις στή Ρόδο, ὁ Ὀρθόδοξος κόσμος γέμισε μέ ἐλπίδες, προσδοκώντας τή Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὄντας τότε μαθητής τοῦ

Δημοτικοῦ, θυμᾶμαι καί ἀναπολῶ τή συγκίνηση τῶν μεγαλυτέρων, πού δόξαζαν τό Θεό γιατί στίς μέρες τους θά ἐπραγματοποιεῖτο ἡ σύγκληση τῆς Μεγάλης Συνόδου. Ἐμακάριζαν τούς ἑαυτούς τους γιατί θά ἔβλεπαν ἐκεῖνο πού πολλοί ἄλλοι, προηγουμένως, «*ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καί οὐκ εἶδον*». Τά χρόνια καί οἱ δεκαετίες ἔκτοτε παρῆλθαν, τόν ἐνθουσιασμό διαδέχθηκε ἡ περίσκεψη καί οἱ ταχύτητες ἐναλλαγῆς τῶν γεγονότων καί ἐμφάνισης νέων προβλημάτων, πού ἐγκαινίασε ὅ νέος τρόπος ζωῆς, σπρώχνουν, ἄν ὄχι στή λήθη, τουλάχιστον σέ βάθος χρόνου, ἐκεῖνο τό εὐγενές ὅραμα, πού εἶναι καί ἀναγκαιότητα γιά τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

Στούς ὤμους μας πέφτει ἡ εὐθύνη γιά ἐπιτάχυνση τῶν ρυθμῶν προπαρασκευῆς. Ἡ σημερινή μέρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς καλεῖ ὅλους εἰς ἑνότητα καί διαγραφή τῶν ὅσων μᾶς χωρίζουν. Ἄν τότε, «*ὅτε τοῦ πυρός τάς γλώσσας διένειμεν*» ὅ Ὕψιστος, «*εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσε*», πολύ περισσότερο καλούμαστε σήμερα νά δείξουμε, σ' ἕνα κόσμο διηρημένο καί ἐπιρρεπῆ σέ ποικίλες ἐξαρτήσεις ὅτι ὄχι μόνο παρελάβαμε διά τῆς Ἐκκλησίας τό Ἅγιο Πνεῦμα ἀλλά καί τοῦτο «*ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν*». Καί ὅτι φανερώνει τούς καρπούς του, τήν εἰρήνην, τήν ἀγάπην, τήν πραότητα, τήν ἀγαθοσύνην, τήν ἑνότητα, μέ τά ἔργα καί τή συμπεριφορά μας. Καλούμαστε, λοιπόν, νά γίνουμε δεκτικοί τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὥστε νά ὑπερβοῦμε τίς ὅποιες δυσκολίες καί νά καταλήξουμε σέ μία ὁμόφωνη ἀπόφαση.

Το θέμα τῆς Διασπορᾶς θά'ἔπρεπε ἴσως νά εἶχε τύχει ἄλλης ἀντιμετώπισης. Ἄλλα θά ἔπρεπε νά ἦταν τά κριτήρια προσέγγισής του. Οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι τά στενά ἐθνοφυλετικά μας γνωρίσματα. Ἔστω ὅμως καί αὐτή ἡ κατ' οἰκονομίαν μεταβατική λύση πού μᾶς προτείνει ὁμόφωνα ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, ἄς ἐγκριθῆ χωρίς νέες ὑπαναχωρήσεις πού θά καθυστεροῦσαν καί πάλιν τή σύγκληση τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ Ὀρθόδοξος κόσμος περιμένει ἀπό μᾶς τό παράδειγμα τῆς ἀγάπης καί τῆς ἑνότητος. Ἄς μήν τόν ἀπογοητεύσουμε. Καταλήγοντας, μεταφέρω καί πάλιν τίς εὐχές τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου καί τῆς περί Αὐτόν Ἱερᾶς Συνόδου γιά εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεώς μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό συγκινητικόν μήνυμά σας, διότι ὑπεγραμμίσατε τάς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας μας, τό ἔτος 1961, ὅτε ἀπεφάσισε τήν σύγκλησιν τῆς Συνόδου, καί συνεκρίνατε τάς προσδοκίας ταύτας μέ τήν κατάστασιν εἰς τήν ὁποίαν εὑρισκόμεθα σήμερον, 48 ἔτη μετά, νά μήν ἔχωμεν εἰσέτι φθάσει εἰς τήν ἐπίτευξιν τοῦ ὁράματος ἐκείνου.

Ἐλπίζω ὅμως, μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν προσπάθειαν ὅλων μας, νά μήν ἀργήση πλέον τό ὅραμα τοῦτο. Ὄντως ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου συνέβαλε τά μέγιστα εἰς τήν προπαρασκευήν τοῦ ἔργου τούτου, τό ὅποῖον καλούμεθα σήμερον νά συζητήσωμεν καί νά ἐγκρίνωμεν, καί διά τοῦτο, παρακαλῶ νά διαβιβάσετε τάς εὐχαριστίας ἡμῶν. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Μητροπολίτην Περιστερίου κ. Χρυσόστομον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἑλλάδος νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Σεβασμιώτατοι Ἐκπρόσωποι τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀντιπροσωπευομένη ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, λίαν μοι ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ, τοῦ ἐλλογιμ. Καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μαρτζέλου καί τοῦ ἐλλογιμ. Καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Σκουτέρη, ὁ ὁποῖος διά λόγους ἐκτάκτου ἀνάγκης δέν θά παραστῇ τελικῶς εἰς τάς ἐργασίας τῆς παρούσης Διασκέψεως, καί τῆς ἐμῆς ταπεινότητος, ἔχει μίαν ὅλως ἰδιαιτέραν εἰδικήν ἀποστολήν εἰς τήν συμμετοχήν αὐτῆς εἰς τήν παροῦσαν Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ἡ εἰδική αὐτῆς ἀποστολή συνίσταται, κατά τήν γνώμην καί ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρχίας καί τοῦ Προέδρου αὐτῆς Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὄχι εἰς τήν συμμετοχήν εἰς μίαν Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θά εἰσέλθη τυχόν εἰς ἀτέρμονας κανονικάς, θεολογικάς καί ἐκκλησιολογικάς συζητήσεις, γεγονός τό ὁποῖον ἄλλωστε συνέβη εἰς τάς δύο συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τό 1990 καί τό 1993, ὄχι διά νά ἔλθη εἰς ἀμέσους ἢ ἐμμέσους ἀντιπαλότητας καί ἀντιθέσεις πρός τούς τυχόν διαφωνοῦντας πρός τάς ἀποφάσεις τῶν δύο ὡς ἄνω μνημονευθεισῶν Ἐπιτροπῶν, ἀλλά ἀποκλειστικῶς καί μόνον νά διά συμβάλη κατά τό δυνατόν εἰς τήν ἐπίσπευσιν τῆς προπαρασκευαστικῆς διαδικασίας πρός ταχυτέραν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Αὕτη ἀποτελεῖ τόν ἀντικειμενικόν στόχον τῆς παρουσίας τῆς ἀντιπροσωπίας ἡμῶν ἐνταῦθα. Αὕτη ἀποτελεῖ καί τό διηνεκές αἴτημα τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, τό ὁποῖον ὄχι ἁπλῶς ἐπιθυμεῖ, ἀλλά ἀπαιτεῖ ἀπό ἡμᾶς τούς πνευματικούς του πατέρας, ἐδῶ καί τώρα, νά πράξωμεν πᾶν ὅ,τι δυνατόν, ὥστε τό ταχύτερον δυνατόν νά πραγματοποιηθῇ αὐτό τό μέγα ὅραμα τῶν ἀειμνήστων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Ἰωακείμ Γ΄, Μελετίου Μεταξάκη, Ἀθηναγόρου καί Δημητρίου, προσέτι δέ καί τοῦ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρ-

θολομαίου τοῦ Α΄, ὁ ὁποῖος καλεῖ πάντας ἡμᾶς, ὅπως φανῶμεν ἀνώτεροι τῶν περιστάσεων καί ἀναλάβωμεν, ὡς ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν μας, τήν εὐθύνην ἔναντι τῆς ἱστορίας, ἔναντι τοῦ ποιμνίου μας, ἔναντι τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλά συγχρόνως καί ἔναντι ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ ὁποῖοι ἀπό ἐτῶν ἐναγωνίως ἀναμένουν τήν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, καί τά ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά σήμερον κλονίζεται ποικιλοτρόπως καί παρουσιάζει πλείστας ὅσας ἀδυναμίας, ὥστε οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀνήκοντες εἰς διάφορα χριστιανικά δόγματα καί θρησκείας ταλαντεύονται νά μεταστραφοῦν καί γίνουν συνειδητά μέλη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι ἀκριβῶς δέν γνωρίζουν εἰς ποίαν τελικῶς Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν θά ἐνταχθοῦν: εἰς τήν ἑλληνόφωνον, εἰς τήν ἀραβόφωνον ἤ εἰς τήν σλαβόφωνον. Τό δίλημμα τοῦτο ἀποτελεῖ σκάνδαλον πρωτοφανές καί παράδοξον δι' ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους, οἱ ὅποῖοι εἰς μέν τήν λατρείαν καί τό θυσιαστήριον ἐμφανιζόμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ πίστει, τῇ λατρείᾳ καί τοῖς μυστηρίοις, ἐνῷ εἰς τήν διοίκησιν, ἡ ὅποία, κατά τήν ὀρθόδοξον θεολογίαν καί ἐκκλησιολογίαν, ἀπορρέει ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης – τῆς χειροτονίας, ἐμφανιζόμεθα διηρημένοι, ἐμφανιζόμεθα ὡς ποιμένες δίδοντες τήν ἐντύπωσιν πρός τά ἔξω ὅτι δέν ἀνήκομεν εἰς τήν μίαν, ἁγίαν, καθολικήν καί ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν. Οὕτω, δίδομεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἐργαζόμεθα ὄχι ὡς πνευματικοί πατέρες, ἀλλά ὡς ἐκπρόσωποι, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἴπω σωματείων, πολιτικῶν κομμάτων, τά ὅποῖα σκέπτονται, ἀποφασίζουν καί τελικῶς δροῦν ἀνταγωνιστικῶς καί οὐχί ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπη καί ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, τό ὅποῖον ἑνώνει καί καλεῖ ἡμᾶς εἰς ὑπέρβασιν τῶν τυχόν διαφορῶν καί τήν διαχάραξιν κοινῆς πορείας πρός ὄφελος ὁλοκλήρου τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς χριστιανοσύνης καί τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀποστολή λοιπόν τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως εἶναι νά βεβαιώσῃ τήν ἐκπεφρασμένην βούλησιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν κοινήν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασποράς, ὅπως αὕτη ἐξεφράσθη εἰς τάς δύο συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ 1990 καί 1993, καί διά τήν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἱδρύσεως καί λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν, προκειμένου νά διευκολυνθῇ τό ἔργον τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Εἰς τάς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι θά λάβουν χώραν κατά τήν διάρκειαν τῆς παρούσης Διασκέψεως, πρέπει νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱαιδήτινες τυχόν παρεκκλίσεις ἐκ τῆς ἐκπεφρασμένης ἤδη πανορθοδόξου συναινέσεως δι' οἱονδήποτε λόγον ἤ μέ οἱονδήποτε

πρόσχημα θά εἶναι ἐκτός τῶν ὁμοφώνως καθιερωμένων πλαισίων καί διαδικασιῶν προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τά ὁποῖα ἔχουν ὁμοφώνως καθορισθῆ εἰς τόν γνωστόν εἰς τάς Ἐκκλησίας ἡμῶν *«Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων»* (1986). Ἡ λύσις λοιπόν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς πρέπει ἀπαραιτήτως νά κινηθῆ ἐντός τῶν πλαισίων τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς ἀποδοχῆς τῶν κειμένων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν (1990, 1993), τά ὁποῖα ὄχι μόνον δέν ἀμφισβητοῦνται, ἀλλ' ἀντιθέτως προβάλλονται ὡς σοβαρά καί ρεαλιστικά κανονικά καί ἐκκλησιολογικά κριτήρια διά τήν ἀξιολόγησιν τῶν ἑκατέρωθεν μονομερῶν ἐνεργειῶν. Ἐν τούτοις, αἱ διαβουλεύσεις, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν μετά τό 1995, διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς διαδικασίας τῶν ὑπολειπομένων θεμάτων οὐδόλως συνεδέθησαν μέ τά κείμενα τῆς Διασπορᾶς, ἀλλ' ἡ ἀναστολή τῆς συνελεύσεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1999, διά τό γνωστόν ζήτημα τῆς ἐκπροσωπήσεως ἤ μή τῆς αὐτονόμου Ἐκκλησίας τῆς Ἐσθονίας, ἐνέταξε καί τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς εἰς τήν ἔντασιν τῶν διμερῶν σχέσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ἡ σεβασμία Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οὐδόλως εἶναι διατεθειμένη νά ἀποδεχθῆ τήν ὑπό τινος ἀδελφῆς Ἐκκλησίας προβαλομένην ἀμφισβήτησιν τῶν ἀπαραγράπτων καί ἀναφαιρέτων ἱστορικῶν, κανονικῶν καί ἐκκλησιολογικῶν δικαίων καί προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τά ὁποῖα ἀπορρέουν ἐκ τοῦ 28ου κανόνος τῆς Α' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τήν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ εἰς τήν Ὀρθόδοξον Διασποράν. Ἡ δικαιοδοσία αὕτη ἐκφράζεται διά τῆς *de facto* καί *de jure* ἀσκήσεως τῆς προεδρίας εἰς ἑκάστην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἄλλως τε οὐδέποτε πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι τό θέμα τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποκλειστικῶς καί μόνον καί οὐχί ἐναλλακτικῶς ἤ αἱρετῶς ἔχει πλήρως καλυφθῆ ὑπό τῶν δύο ὡς ἄνω συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993, ὅτε ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν αἱ θέσεις πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί τελικῶς ἐγένετο ἡ σύνθεσις τῶν ἀποκλινουσῶν προτάσεων, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν διά τήν πιστήν καί ἀπαρέγκλιτον ἐφαρμογήν τῆς κανονικῆς ἀρχῆς τῶν Διπτύχων εἰς τήν ἄσκησιν τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ἐν κατακλεῖδι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε καί ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, ἡ ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ἐπιθυμεῖ διά μίαν εἰσέτι φοράν ὄχι ἁπλῶς νά δηλώση ὅτι εἶναι διατεθειμένη,

ἀλλά καί ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νά συμβάλη διά παντός τρόπου καί μέσου εἰς τήν ἄμεσον ἐπίλυσιν τοῦ τόσον ζωτικοῦ καί ἐπικαίρου προβλήματος τῆς Διασπορᾶς, ἐννοεῖται *ad referendum* πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Τό πρόβλημα αὐτό ἀπησχόλησε καί ἀπασχολεῖ τήν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καί ἀποτελεῖ πρωτοφανές σκάνδαλον διά τήν πρός τά ἔξω δυναμικήν, ἑνιαίαν, ἀδιαίρετον, κοινήν καί ὁμόφωνον παρουσίαν καί μαρτυρίαν, ἱκανήν νά ἐκφράση τό μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καί νά διευκολύνη ὄχι μόνον τήν ἀποστολήν καί διακονίαν αὐτῆς εἰς τούς διμερεῖς καί πολυμερεῖς ***θεολογικούς*** καί ***διαθρησκειακούς Διαλόγους***, ἀλλά καί τήν ἄμεσον ἐπίλυσιν τῶν πολλῶν καί περιπλόκων ἀμέσου ἐνδιαφέροντος καθαρῶς ποιμαντικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν καί λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων τοῦ ἀνά τάς ἠπείρους διασκορπισμένου ὀρθοδόξου πληρώματος.

Ἑκάστη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς πολυφωνίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά ἔχη καί νά διατηρῇ δι' ἑαυτήν τάς ἰδικάς της ἀπόψεις, ἰδέας καί γνώμας εἰς καθαρῶς δευτερευούσης σημασίας καί ἀξίας ἐπί μέρους ζητήματα, ἀλλά εἰς βασικά καί θεμελιώδη θέματα, ὡς ἐπίσης καί τήν κοινήν πρός τά ἔξω πορείαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καλούμεθα νά ὑπερβῶμεν τά τυχόν λάθη καί παραλείψεις τοῦ παρελθόντος, νά ὑπερβῶμεν τό τόσον, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀλυσιτελές σύνδρομον τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ. Οὕτως, ἅπασαι ὁμοῦ αἱ Ἐκκλησίαι, μηδεμιᾶς ἀπολύτως ἐξαιρουμένης, καλούμεθα νά δώσωμεν μίαν καί μόνον κοινήν παρουσίαν καί μαρτυρίαν πρός ἀνάδειξιν καί προαγωγήν τῆς ἐσωτερικῆς ἑνότητος καί συνοχῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπό τήν καθαρῶς καί ἀδιαμφισβήτητον οἰκουμενικήν, πανορθοδόξον, ὑπερεθνικήν καθοδήγησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τό κατ' ἐξοχήν σταθερόν διαχρονικόν ἁρμόδιον ὄργανον ἐγγυήσεως τῆς διατηρήσεως καί τῆς πρός τά ἔξω ἐκφράσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς κατ' ἀκρίβειαν διασφαλίσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς κανονικῆς τάξεως, προσέτι δέ καί τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς μεταξύ τῶν ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων καί Αὐτονόμων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπικοινωνίας καί λειτουργίας αὐτῶν.

Τό ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν κατελθόν ἐπί τάς κεφαλάς τῶν ἁγίων Αὐτοῦ Μαθητῶν καί Ἀποστόλων Παράκλητον Πνεῦμα ἄς μᾶς φωτίζη καί ἄς μᾶς ἐνισχύη καί ἄς μᾶς ὁδηγῇ πρός αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἀπό πολλῶν ἐτῶν κατόπιν πολλῶν ἀγώνων καί θυσιῶν προγραμματισθεῖσαν κοινήν πορείαν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον πρός δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πρός δόξαν καί ἐνίσχυσιν τῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

εἰς τόν σύγχρονον καί ταραχώδη κόσμον, ἀλλά καί πρός πνευματικήν, ἠθικήν καί κοινωνικήν χαράν καί ἀνακούφισιν τοῦ χριστεπωνύμου ὀρθοδόξου πληρώματος, τό ὁποῖον ἐναγωνίως ἀναμένει, εὔχεται καί προσεύχεται πρός ὅσον τό δυνατόν ταχυτέραν ὑλοποίησιν τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Αὕτη ἀναμφισβήτως θά ἀποτελέσῃ σταθμόν ἱστορικόν διά τήν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καί σταθερόν εὐοίωνον σημεῖον ἐκκινήσεως διά τόν ἐγκαινιασμόν μιᾶς νέας καθοριστικῆς σημασίας περιόδου πρός πολλαπλοῦν ὄφελος αὐτῆς, τοῦ ποιμνίου της, τῆς διηρημένης χριστιανοσύνης καί ὁλοκλήρου γενικώτερον τῆς ἀνθρωπότητος. Παράκλητε ἀγαθέ ἐλθέ καί σκήνωσον ἐν ἡμῖν καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπό πάσης τυχόν προκαταλήψεως, ἐνδοιασμοῦ καί καχυποψίας καί ὁδήγησον ἡμᾶς πρός μίαν καί ἑνιαίαν πορείαν, πρός τήν πορείαν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου πρός δόξαν τοῦ ὀνόματός Σου καί πρός σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου δι' ὅν κατῆλθες ἐπί τῆς γῆς, παραμένων ἔκτοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καί κυβερνῶν καί ὁδηγῶν αὐτήν εἰς νομάς σωτηρίας.

Ἰδού καιρός εὐπρόσδεκτος νά συμφωνήσωμεν εἰς τά βασικά καί καίρια σημεῖα ἐπιλύσεως τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, ἔχοντες ὡς βάσιν οὐχί κοσμικά καί ἐθνοφυλετικά κριτήρια, τά ὁποῖα ἐκυριάρχησαν εἰς τό παρελθόν καί διῃρεσαν τήν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διά τῆς ἱδρύσεως περισσοτέρων ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ κίνδυνος οὗτος συνεχῶς ἐλλοχεύει ἐάν ὄχι εἰς τό ἄμεσον τοὐλάχιστον εἰς τό ἀπώτερον καί ἀπώτατον μέλλον διά τῆς δημιουργίας ἔτι περισσοτέρων νέων ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν μέσῳ τῆς ἐξελίξεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τῆς ἀνατροπῆς τῆς σήμερον ὑπαρχούσης ἐκκλησιαστικῆς ἰσορροπίας. Διό καί πρέπει νά ἰσχύσουν κριτήρια ἐρειδόμενα: α) ἐπί τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν καί τοπικῶν Συνόδων καί τῶν ἱερῶν κανόνων, β) ἐπί τῆς ὀρθοδόξου γενικῶς θεολογίας καί ἐκκλησιολογίας καί γ) ἐπί τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, τ.ἔ. ἐπί τῆς ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπικρατούσης καί κατά τό μᾶλλον ἤ ἧττον αὐστηρῶς ἐφαρμοζομένης ἐκκλησιαστικῆς πράξεως καί παραδόσεως, ζωῆς καί διοικήσεως τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμε, Σεβασμιώτατε. Βεβαίως, πολλά ἀπό ὅσα εἴπατε, θά ἀποτελέσουν καί ἀντικείμενον τῶν συζητήσεών μας, ἀλλ' ἐπειδή ὁ χρόνος παρέρχεται ταχέως, θά παρακαλέσω τόν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπον Σιεμιατίτσε κ. Γεώργιον, ἀντιπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Πολωνίας, νά λάβῃ τόν λόγον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεμιατίτσε κ. Γεώργιος: Σεβασμιώτατε Ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως

κ. Ἰωάννη, Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Σεβαστοί Πατέρες, κύριοι Καθηγηταί καί ὅλοι οἱ συμμετέχοντες εἰς τήν Διάσκεψιν ταύτην, μέ πολλήν χαράν καί ἱκανοποίησιν ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Πολωνίας ἐδέχθη τήν πρόσκλησιν νά συμμετάσχη εἰς τήν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τό τόσον σημαντικόν καί φλέγον θέμα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Ἔχομεν τήν τιμήν νά ἐκπροσωποῦμεν ἐνταῦθα τόν Μακαριώτατον Μητροπολίτην Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα καί τήν Ἱεράν ἡμῶν Σύνοδον.

Σήμερον ζῶμεν εἰς τήν ἐποχήν τῆς ραγδαίας μεταναστεύσεως τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά ἐμφανισθῇ ἡ Ὀρθοδοξία ἐκεῖ ὅπου δέν ὑπῆρχεν ἐνωρίτερον ἤ ὑπῆρχεν ὡς ὀλιγοστόν ποσοστόν. Εἰς δέ τήν ἐποχήν τῆς παγκοσμιοποιήσεως προκύπτει τό πρόβλημα τῆς ἀναμίξεως τῶν πολιτισμῶν, τῶν ἐθίμων, ἀλλά ταυτοχρόνως καί τῆς ἐξαφανίσεως τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν δύναται νά ἀδιαφορῇ διά τό γεγονός αὐτό, διότι ὡς Μήτηρ πάντοτε παρέμενε κοντά εἰς τούς πιστούς της. Τό καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαιτέρως σήμερον, εἶναι νά φροντίζη τά μέλη τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τά ὁποῖα εὑρέθησαν μακράν τῶν χωρῶν, τῶν μητρικῶν, ἐθνικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων αὐτῶν, διά νά διαφυλάξουν αὐτό τό ὁποῖον εἶναι τό πολυτιμότερον δι΄ ἕνα Ὀρθόδοξον ἄνθρωπον, δηλαδή τήν πίστιν καί τήν ἐθνικότητά του.

Σήμερον εἰς τήν Εὐρώπην, τήν Ἀμερικήν, τήν Αὐστραλίαν, καί εἰς ἄλλας ἠπείρους, ἔχομεν Ὀρθοδόξους πιστούς ἑλληνικῆς, ρωσσικῆς, ρουμανικῆς, σερβικῆς, βουλγαρικῆς, πολωνικῆς καί ἄλλων ἐθνικοτήτων. Στεκόμεθα λοιπόν ἐνώπιον διλήμματος διά τό πῶς δυνάμεθα νά ἱκανοποιήσωμεν τάς πνευματικάς καί ἐθνικάς ἀνάγκας τῶν πιστῶν μας, διαφυλάττοντες πάντοτε τά κανονικά καί τά ἐκκλησιαστικά κριτήρια. Πάντες ἡμεῖς ἔχομεν τήν συνείδησιν ὅτι ἡ σημερινή Διασπορά δέν σημαίνει τήν διασποράν τοῦ Ι΄ αἰῶνος ἤ καί τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων. Ἡ σημερινή Διασπορά εἶναι ἀπολύτως διαφορετικοῦ εἴδους.

Σήμερον, τό πρόβλημα αὐτό τίθεται ἐνώπιον πάντων ἡμῶν, τό ὁποῖον καί καλούμεθα νά λύσωμεν ἐν ὁμονοίᾳ κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά διαφυλάξωμεν ἀνάμεσά μας τό κυριώτερον, δηλαδή τήν ***ἑνότητα.*** Διά τοῦτο, ἐκ μέρους τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Πολωνίας καί τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα, εὐχόμεθα ἡ παροῦσα Προσυνοδική Διάσκεψις νά εἶναι πεπληρωμένη τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς μοναδικῆς πηγῆς σοφίας καί

ένότητος. Εὐχόμεθα ἐπίσης καλήν ἐπιτυχίαν εἰς ὅλους ἡμᾶς καί εὐόδωσιν τῶν προσυνοδικῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν διά τήν προσοχήν Σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Θεοφιλέστατε, διά τό μήνυμά σας καί παρακαλῶ τόν ἀντιπρόσωπον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλβανίας, Σεβ. Μητροπολίτην Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννην, νά λάβη τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννης: Σεβασμιώτατε ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ Ἐκκλησία μας, διά τούς γνωστούς λόγους, δέν εἶχε λάβει μέρος εἰς προηγουμένας συναντήσεις. Ἀλλά ἀπό τοῦ ἔτους 1993 καί ἑξῆς συμμετέχει εἰς συζητήσεις καί διεργασίας ἄκρως σημαντικάς διά σύνολον τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διά τοῦτο εὑρισκόμεθα εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν, διά νά προσφέρωμεν τήν ταπεινήν συμβολήν μας. Ἡ σπουδαιότης τῆς Διασκέψεως καί βεβαίως, ἐν συνεχείᾳ, τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἶναι διττή: καί ὅσον ἀφορᾷ εἰς τά ἐσωτερικά τῆς Ἐκκλησίας καί ὅσον ἀφορᾷ εἰς τάς ἐξωτερικάς σχέσεις αὐτῆς.

Πρῶτον, δηλαδή, ζητεῖται ἡ ἐξεύρεσις λύσεων εἰς τά μεγάλα προβλήματα, τά ὁποῖα συναντᾷ τόν τελευταῖον καιρόν, πρός διευκόλυνσιν οὕτω τῆς ἀποστολῆς της διά τήν σωτηρίαν ψυχῶν. Δεύτερον, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νά δώση ἰσχυράν μαρτυρίαν εἰς τόν κόσμον, σχετικῶς πρός τήν ἑνότητα αὐτῆς. Ἐλπίζομεν ταπεινῶς ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν θά θέσουν ὡς κύριον μέλημά των τό εὐρύτερον μέγα συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, ὑπεράνω τῶν ἐλασσόνων συμφερόντων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατά τόν παρόντα χρόνον τῆς Πεντηκοστῆς, προσευχόμεθα νά ἀνοίξωμεν τάς καρδίας καί τάς ψυχάς ἡμῶν εἰς τό Ἅγιον Πνεῦμα, διά νά καταστήσωμεν πραγματικότητα ἐκεῖνο, τό ὁποῖον διακηρύσσομεν: «*Πιστεύω... εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικήν καί Ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν*». Νά κάμωμεν, δηλαδή, τό λεγόμενον *lex orandi* ὄχι μόνον *lex credendi*, ἀλλά καί *lex vivendi*.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλβανίας καί ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἀναστασίου ἐκφράζομεν τάς θερμάς εὐχαριστίας ἡμῶν εἰς ὅσους ἐκοπίασαν, ὥστε νά πραγματοποιθῇ ἡ συνάντησίς μας, καί εὐχαριστοῦμεν ἰδιαιτέρως τό σεπτόν Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διά τήν ἀβραμιαίαν φιλοξενίαν καί μάλιστα διά τήν παροῦσαν πρωτοβουλίαν, ἡ ὁποία ὑποστηρίζεται ὑφ' ὅλων τῶν Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Σεβασμιώτατε, διά τό μήνυμα τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀλβανίας. Καθώς γνωρίζω, ὁ

ἀντιπρόσωπος τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων, θά ἀφιχθῇ ἀπόψε τό βράδυ. Προτείνω λοιπόν, ἐπειδή ἡ ὥρα τοῦ γεύματος πλησιάζει, νά διακόψωμεν τήν συνεδρίαν καί, ἐπανερχόμενοι τό ἀπόγευμα, νά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως, τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων καί γενικῶς τῆς διαδικασίας, βάσει τῆς ὁποίας θά κινηθῇ ἡ Διάσκεψις ἡμῶν. Εὐχαριστῶ ὅλους διά τήν παρουσίαν καί τήν συμμετοχήν σας.

Λύεται ἡ Συνεδρία.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 8η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

***

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί Ἀδελφοί, ἔχομεν ἐνώπιον μας τήν παράκλησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίωνος, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας του, νά κατατεθῇ εἰς τήν ἀρχήν τῆς συνεδρίας μία δήλωσις, ὅτι ἡ ἡμερησία διάταξις τῆς παρούσης Διασκέψεως περιλαμβάνει ἀποκλειστικῶς τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Καί τοῦτο διότι, ὅπως οὗτος ἐξήγησε, τά θέματα τῆς ἡμερησίας Διατάξεως ὁρίζονται ὑπό τῆς προηγουμένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καί, ὡς εἶχεν αὕτη ὁρισθῆ, περιελάμβανε τά ὑπολειπόμενα τέσσαρα θέματα, τά ὁποῖα θά ἐξήταζεν ὁμοῦ ἡ παροῦσα Διάσκεψις, ἤτοι τά θέματα τῆς Διασπορᾶς, τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων. Ἐν τούτοις, ἐπειδή, οἱ σεπτοί Προκαθήμενοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατά τήν Σύναξιν αὐτῶν ἐν Φαναρίῳ τόν παρελθόντα Ὀκτώβριον, ἐξέφρασαν τήν βούλησιν αὐτῶν νά ἐξετασθῇ ἐπειγόντως, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τό θέμα τῆς Διασπορᾶς, τοῦ ὁποίου ἡ προετοιμασία ἔχει ἤδη ὁλοκληρωθῆ, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης συνεκάλεσε διά Πατριαρχικῶν γραμμάτων τήν παροῦσαν Διάσκεψιν μέ μοναδικόν θέμα τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Προηγήθη ἀλληλογραφία μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας, ὡς πρός τό θέμα τοῦτο, κατέστη δέ σαφές ὅτι ἡ ἀπόσπασις τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς ἐκ τῶν ὑπολοίπων θεμάτων ἐγένετο ἐν συμφωνίᾳ ὅλων τῶν Προκαθημένων καί συνεπῶς δέν ὑφίσταται θέμα παραβάσεως τοῦ ***Κανονισμοῦ*** τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων. Ἐπειδή ὅμως ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, προτείνω εἰς τήν Ὁλομέλειαν, εἰς τήν ἀρχήν τῶν ἐργασιῶν μας, νά δηλώσωμεν τούς λόγους, διά τούς ὁποίους ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἐξετάζει μόνον τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Προτείνω λοιπόν τήν ἑξῆς διατύπωσιν:

«Ἡ Διάσκεψις, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τήν ἐκφρασθεῖσαν ὑπό τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν βούλησιν, κατά τήν ἐν Φαναρίῳ Σύναξιν αὐτῶν, τόν Ὀκτώβριον τοῦ 2008, ὡς καί τό ἐν συνεχείᾳ ἀποσταλέν γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διά τήν σύγκλησιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, κατά τάς ἐργασίας αὐτῆς θέλει ἀσχοληθῆ ἀποκλειστικῶς μέ τό θέμα τῆς Διασπορᾶς».

Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις αὕτη καλύπτει τό σημεῖον τοῦτο, τό ὁποῖον ἤγειρεν ὁ ἀδελφός Ἀρχιεπίσκοπος Ἱλαρίων. Ἑπομένως

κατατίθεται εἰς τά ***Πρακτικά,*** εἰς τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν μας, ἡ δήλωσις αὕτη τῆς παρούσης Διασκέψεως.

Καί τώρα, ἀγαπητοί Ἀδελφοί, προχωροῦμεν εἰς τήν διαδικασίαν, τήν ὁποίαν θά ἀκολουθήσωμεν. Θά ἤθελα νά διαγράψω τήν διαδικασίαν ταύτην ἐν συντομίᾳ, ὡστε νά εἴμεθα ὅλοι ἐνήμεροι διά τήν μέθοδον, τήν ὁποίαν θά ἀκολουθήσωμεν. Ὡς γνωρίζετε, ἡ διαδικασία εἶναι ἐκ τῶν πλέον ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διά νά ἔχωμεν καρποφόρον συνεργασίαν. Ἀσφαλῶς, ὁ Κανονισμός τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων ὑπαγορεύει τήν διαδικασίαν. Διά τοῦτο, ἀναφερόμενος εἰς τήν διαδικασίαν, θά ἀναφέρομαι συγχρόνως καί εἰς τόν ***Κανονισμόν,*** ὁ ὁποῖος μᾶς ὑποχρεώνει νά ἀκολουθήσωμεν τήν διαδικασίαν ταύτην.

Τό πρῶτον σημεῖον, τό ὁποῖον πρέπει νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν εἶναι ὅτι τό θέμα τῆς παρούσης Διασκέψεως εἶναι σαφῶς καθωρισμένον καί εἶναι τό θέμα τῆς Διασπορᾶς, ὡς ἐδηλώσαμεν ἄλλωστε καί προηγουμένως. Ἑπομένως, δέν θά ἐπεκταθῶμεν εἰς ἕτερα θέματα. Δέν θά ἐπιτρέψω παρεκτροπήν εἰς ἕτερα θέματα. Τό δεύτερον σημεῖον, τό ὁποῖον πρέπει νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, εἶναι ὅτι καί αὐτό τοῦτο τό θέμα τῆς Διασπορᾶς δέν θά τό ἐπανεξετάσωμεν ἐξ ὑπαρχῆς, διότι ἔχει ἤδη συζητηθῆ εἰς τάς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικάς Ἐπιτροπάς. Δέν δυνάμεθα δηλαδή νά ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τοῦ θέματος ἐξ ὑπαρχῆς καί νά καταργήσωμεν ὅλην τήν ἐργασίαν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Καί τοῦτο, διότι ὁ Κανονισμός, εἰς τό ἄρθρον **12**, σαφῶς ὁρίζει, ὅτι αἱ Ἐπιτροπαί τῆς Διασκέψεως (ἤ ἡ Ὁλομέλεια, δέν ἔχει σημασίαν), ἐργάζονται ἐπί τῇ βάσει τῶν σχετικῶν εἰσηγήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Συνεπῶς, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά ἐργασθῶμεν ἐπί τῇ βάσει τῶν εἰσηγήσεων τούτων, δηλαδή, ἔχομεν ἐνώπιόν μας τά κείμενα, τά ὁποῖα παρήγαγεν ἡ Διορθοδόξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή εἰς τάς δύο αὐτῆς συνελεύσεις, τό 1990 καί τό 1993, καί ἐπ' αὐτῶν καί μόνον θά συζητήσωμεν τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Συμφώνως πρός τόν ***Κανονισμόν,*** καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν τά κείμενα ταῦτα. Ἐγκρίνομεν σημαίνει ὅτι δυνάμεθα νά τά τροποποιήσωμεν, ὄχι βεβαίως ριζικῶς, διότι ἄν τά τροποποιήσωμεν ριζικῶς εἶναι ὡσάν νά ἀρχίζωμεν καί πάλιν τήν προπαρασκευήν. Δυνάμεθα νά τά ἐγκρίνωμεν εἰς τό σύνολον αὐτῶν. Δυνάμεθα, ἄν θέλωμεν, καί νά τά ἀπορρίψωμεν, εἴτε ἐν ὅλῳ εἴτε ἐν μέρει. Εἰς περίπτωσιν τροποποιήσεων, αὗται θά πρέπει νά ἔχουν μορφήν συγκεκριμένων προτάσεων, ἐπί συγκεκριμένων σημείων τῶν κειμένων. Δέν ὠφελεῖ δηλαδή νά εἴπωμεν ἁπλῶς ὅτι τοῦτο ἤ τό ἄλλο σημεῖον δέν μᾶς ἀρέσει. Δυνάμεθα νά προτείνωμεν τήν ἀπάλειψίν του ἤ τήν

τροποποίησίν του ὑπό νέαν συγκεκριμένην μορφήν. Ἑπομένως, αἱ προτάσεις θά ἔδει νά εἶναι ἐποιδοκομητικαί καί ἠτιολογημέναι. Δέν εἶναι πρός ὄφελος τῆς ἐργασίας μας νά ἐκφέρωμεν ἁπλῶς μίαν γνώμην, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἤ ἁπλῶς ὁδηγεῖ εἰς μίαν τροποποίησιν, χωρίς νά λέγωμεν διά ποῖον λόγον γίνεται τοῦτο. Διότι, ἅπασαι αἱ προτάσεις ἡμῶν τίθενται πρός συζήτησιν, προκειμένου δέ νά ἔχωμεν ἐποικοδομητικήν συζήτησιν, πρέπει νά γνωρίζωμεν τούς λόγους διά τούς ὁποίους γίνεται μία πρότασις. Ἑπομένως ἡ αἰτιολόγησις εἶναι ἀπαραίτητος.

Συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν, αἱ προτάσεις αὗται προϋποθέτουν ὁμόφωνον ἀποδοχήν προκειμένου νά ἀποτελέσουν μέρος τοῦ κειμένου. Ἑπομένως, ἐάν μία πρότασις δέν συγκεντρώνει ὁμόφωνον ἀποδοχήν, δέν δύναται νά περιληφθῇ εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τό κείμενον δέν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτόν καί συνεπῶς εὑρισκόμεθα πρό ἀδιεξόδου καί τά κείμενα αὐτά δέν θεωροῦνται πλέον ἐγκεκριμένα. Συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν, ἀναπέμπονται εἰς τήν ἑπομένην Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ἤτοι ἡ ὅλη προετοιμασία τῆς Συνόδου ἀναβάλλεται ἐπ' ἀόριστον. Θά πρέπει, ἑπομένως, ὅταν καταθέτωμεν μίαν πρότασιν, νά εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀπαντήσωμεν εἰς τό ἐρώτημα κατά πόσον ἐπιμένομεν εἰς τήν πρότασιν ταύτην, ἐάν ὑπάρξῃ διαφωνία, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐπιμονή μας εἰς μίαν πρότασιν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ διαφωνία, ὁδηγεῖ εἰς ἀδιέξοδον. Δηλαδή, ὀφείλομεν νά ζυγίζωμεν τάς προτάσεις ἡμῶν ὡς πρός τάς συνεπείας τάς ὁποίας ἔχουν διά τήν ὅλην ἔκβασιν τῶν ἐργασιῶν μας. Νομίζω ὅτι αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶναι ἀναγκαῖαι, προτείνω δέ νά λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν, ὅταν καταθέτωμεν τάς προτάσεις ἡμῶν. Κατά τό παρελθόν, ὅταν ὑπῆρχαν πλέον τοῦ ἑνός θέματα εἰς τήν ἡμερησίαν διάταξιν Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, αὕτη ὥριζεν ἐπιτροπάς πρός ἐξέτασιν τῶν θεμάτων τούτων. Εἰς τήν περίπτωσίν μας, ὅμως, ἐπειδή ἔχομεν ἕν μόνον θέμα πρός ἐξέτασιν, δέν συντρέχει λόγος συστάσεως τοιούτων ἐπιτροπῶν.

Ἐνώπιόν μας ἔχομεν τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντα κείμενα, τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ὡς καί τό ὑπό τοῦ Συνεδρίου ὀρθοδόξων κανονολόγων συγκληθέντος τό 1995 συνταχθέν Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Τά κείμενα ταῦτα θά ἀποτελέσουν τήν βάσιν τῶν ἐργασιῶν μας, τά ὁποῖα, ἐγκρινόμενα, εἴτε ὡς ἔχουν εἴτε κατόπιν τροποποιήσεων, θά ἀποτελέσουν τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως, τό ὁποῖον θά ὑπογράψωμεν ἐπ' ἀναφορᾷ πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἑπομένως, προτείνω νά μελετήσωμεν

ὅλοι τά δύο αὐτά κείμενα καί ἄν ἔχωμεν καταλήξει εἰς ὡρισμένας προτάσεις ἀλλαγῶν, νά τάς ὑποβάλωμεν εἰς τήν Ὁλομέλειαν καί ἐπί τόπου νά τροποποιήσωμεν τά κείμενα, πρός ἐξοικονόμησιν χρόνου, διότι ὡρισμένοι ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἔχουν ἤδη δηλώσει ὅτι πρέπει νά ἀναχωρήσουν τό πρωί τῆς Παρασκευῆς. Ὁ χρόνος μας, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι περιωρισμένος, ἀλλά ἐάν εἴμεθα ἕτοιμοι νά παρουσιάσωμεν τάς προτάσεις μας, δυνάμεθα νά ὁλοκληρώσωμεν τήν ἐργασίαν μας συντόμως, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά ἱκανοποιοῦσεν ἅπαντας. Ἡ διαδικασία εἶναι ἁπλῆ καί ἐρωτῶ, ἐάν ἔχετε μελετήσει τά δύο αὐτά κείμενα, καί τό κείμενον τῶν κανονολόγων, ἀλλά κυρίως τά δύο αὐτά κείμενα, δυνάμεθα ἤδη νά ἀκούσωμεν τάς προτάσεις, τάς ὁποίας νομίζετε ὡς πρός τήν τελικήν διαμόρφωσιν τῶν κειμένων τούτων. Ἐάν δέν τά ἔχετε μελετήσει ἅπαντες, τότε ἴσως θά πρέπει νά δοθῇ χρόνος πρός μελέτην σήμερον καί νά ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τῶν παρατηρήσεων ἐπί τῶν κειμένων, αὔριον τό πρωί. Παρακαλῶ ὅσους ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν περισσότερον χρόνον πρός μελέτην τῶν κειμένων, νά τό δηλώσουν τώρα, ὥστε νά γνωρίζωμεν πῶς θά πορευθῶμεν. Ἀπουσίᾳ τοιαύτης δηλώσεως, θά θεωρήσω ὅτι ἅπαντες ἔχετε μελετήσει τά κείμενα καί, ἑπομένως, δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν, παρουσιάζοντες τάς παρατηρήσεις μας ἐπί τῶν κειμένων.

Ἔχομεν λοιπόν, πρῶτον, τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καί δυνάμεθα νά συζητήσωμεν ἐπί τοῦ κειμένου τούτου, ἐάν ἔχωμεν τροποποιήσεις νά προτείνωμεν. Θά ἤθελέ τις τῶν ἀδελφῶν νά προτείνῃ κάτι;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐπί τῆς διαδικασίας, ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελα νά εἴπω ὅτι ἐάν θά ὁμιλήσωμεν καί θά ἐκφέρωμεν παρατηρήσεις ἐπί ὅλου τοῦ κειμένου, θά ὑπάρξῃ πιθανόν ἀνωμαλία. Μήπως θά ἦτο προτιμότερον νά ἀναγινώσκεται κάθε μία παράγραφος, νά γίνεται συζήτησις ἐπί τῆς παραγράφου αὐτῆς καί ἐφ' ὅσον ἐγκρίνεται νά προχωρῶμεν εἰς τήν ἑπομένην; Ὁ τρόπος οὗτος θά εἶναι χρήσιμος κατά τήν ἐξέτασιν τοῦ πρώτου κειμένου, πολύ δέ περισσότερον τοῦ δευτέρου κειμένου, ἐπί τῶν ἄρθρων τοῦ ὁποίου θά ὁλοκληρώνεται ἡ συζήτησις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Αὐτό ἐσκέφθην καί ἐγώ. Ἡ διαδικασία τήν ὁποίαν προτείνετε εἶναι συνήθης. Ἡ πεῖρα ὅμως λέει ὅτι, ὅταν διαβάζεται ἓν κείμενον παράγραφος πρός παράγραφον, ἐνδέχεται νά εἰσέλθωμεν εἰς μίαν διαδικασίαν διορθώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι σχολαστικαί, εἴτε διότι θέλομεν νά βελτιώσωμεν τήν σύνταξιν τοῦ κειμένου, εἴτε διότι ὑπάρχει μία λέξις, ἡ ὁποία δέν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἑπομένως, αἱ διορθώσεις αὗται δέν θά εἶναι οὐσιαστικαί. Ὑπάρχει κίνδυνος νά ὑπεισέλθωμεν εἰς

μή οὐσιαστικάς συζητήσεις. Διά τόν λόγον τοῦτον, κατόπιν σκέψεως, προτιμῶ νά παρουσιάσωμεν τάς παρατηρήσεις ἡμῶν μέ τήν σειράν. Βεβαίως αὐτό δέν ἀποκλείει τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου κατά σειράν παραγράφων, ἀλλά ὄχι ἀνάγνωσιν, διότι ἀνάγνωσις σημαίνει ἐμπλοκήν εἰς πολλάς διαδικασίας, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως θά μᾶς ὁδηγήσουν εἰς σύγχυσιν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε, διά τήν διευκρίνησιν. Ἑπομένως, ὅπως κατάλαβα, θά γίνῃ συζήτησις κατά παράγραφον, ἀλλά χωρίς νά διαβάζεται. Προσεθέσατε δέ κάτι πολύ σημαντικόν: θά πρέπει αἱ παρατηρήσεις νά περιορίζωνται εἰς θέματα οὐσίας. Αὐτό κατάλαβα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, ἐπί τῆς βάσεως ταύτης, δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἤθελα ἀκριβῶς, ἅγιε Πρόεδρε, νά συμφωνήσω μαζί σας ὡς πρός τήν διαδικασίαν, ὅπως τήν προετείνατε κατ' ἀρχήν, διότι ἡ διεξοδική συζήτησις παράγραφος πρός παράγραφον καί πρότασις πρός πρότασιν ἔχει ἤδη γίνει εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν. Δέν καλούμεθα νά ἐπανέλθωμεν εἰς μίαν συζήτησιν, ἡ ὁποία εἶναι καταγεγραμμένη εἰς τά Πρακτικά. Καλούμεθα νά παρατηρήσωμεν μόνον, ἐάν ὑπάρχη κάτι συγκεκριμένον, εἰς συγκεκριμένον σημεῖον, καί ἐπ' αὐτοῦ μόνον νά συζητήσωμεν. Νομίζω λοιπόν, ἅγιε Πρόεδρε, ὅτι ἐκεῖνο τό ὁποῖον προετείνατε κατ' ἀρχήν εἶναι αὐτό διά τό ὁποῖον καλούμεθα σήμερον νά ἐργασθῶμεν ἐδῶ. Ἄλλως, καί τό τονίζω, θά εἰσέλθωμεν, ὅπως εἴπατε, εἰς μίαν διαδικασίαν, ἡ ὁποία ἔχει ὁλοκληρωθῆ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, ἅγιε Δημητριάδος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θέλω νά ἐρωτήσω μέ τήν ἄδειάν σας, ποία εἶναι, παραλλήλως πρός τά δύο κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ἡ θέσις τοῦ ***Σχεδίου Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων,*** τοῦ συνταχθέντος ὑπό τοῦ Συνεδρίου τῶν κανονολόγων. Ἐρωτῶ, διότι εἰς τό Συνέδριον ἐκεῖνο, δέν συμμετεῖχε, διά λόγους πού δέν γνωρίζω, ἴσως λόγῳ τῆς δυσκολίας τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας καί τό κείμενον τοῦτο μᾶς εἶναι ἄγνωστον. Ἐάν τό κείμενον τοῦτο ἀνήκη ὀργανικῶς εἰς τά ὑπό συζήτησιν εὑρισκόμενα, τότε θά ἦτο ἴσως καλόν, νά μᾶς δώσητε τό ἀπόγευμα ἐλεύθερον νά μελετήσωμεν. Πολλῷ δέ μᾶλλον, διότι εἰς τήν ἡμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, μόνον ἐγώ εἶμαι ὁ παλαίμαχος, τρόπος τοῦ λέγειν. Ἅπαντα τά ἕτερα μέλη εἶναι νέα, βλέπω δέ ὅτι ὑπάρχουν ἀλλαγαί εἰς τήν σύνθεσιν

καί ἑτέρων Ἀντιπροσωπιῶν. Ἐάν λοιπόν, ἐκτός τῶν δύο βασικῶν κειμένων, ἔχωμεν καί τρίτον, δηλαδή τό ***Σχέδιον Κανονισμοῦ***, τότε ἴσως θά ἦτο εὔλογον νά εὐλογήσητε ἕν ἐλεύθερον ἀπόγευμα, διά νά μελετήσωμεν ὀλίγον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσκας, τό κείμενον τῶν κανονολόγων εἶναι ὑποβοηθητικόν, ἀλλά δέν παύει νά εἶναι οὐσιαστικόν, μέ τήν ἔννοιαν ὅτι πολλά ἀπό τά προτεινόμενα ὑπό τῶν δύο κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 ἐπεξηγοῦνται, ἀναλύονται καί δίδονται ὁδηγίαι ὡς πρός τήν ἐφαρμογήν των, ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν κανονολόγων. Δηλαδή, τό ὑπό τοῦ Συνεδρίου κανονολόγων ἐκπονηθέν ***Σχέδιον Κανονισμοῦ*** δύναται νά μᾶς δώση στοιχεῖα, μέ τά ὁποῖα θά κρίνωμεν τά κείμενα τοῦτα. Ἐάν, π.χ., ἕν σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 προβλέπει κάτι, πιθανόν τό κείμενον τῶν κανονολόγων νά ἔχη φθάσει, κατόπιν μελέτης, εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά διαφωτίσουν περισσότερον τό σημεῖον τοῦτο. Καλόν θά εἶναι λοιπόν, νά μελετηθῇ καί τό κείμενον τοῦ 1995. Νομίζω ὅτι θά βοηθήση. Ἑπομένως, ἐάν ἀκούσω καί μερικάς ἄλλας παρατηρήσεις, θά ἀποφασίσωμεν τελικῶς ἐάν θά συνεχίσωμεν ἤ θά δοθῇ ὁ χρόνος, τόν ὁποῖον ἐζήτησεν ὁ ἅγιος Μπάτσκας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία διευκρίνησις. Ὁ ἅγιος Μπάτσκας ἦτο προσκεκλημένος εἰς τό Συνέδριον κανονολόγων, ὁμοῦ μετά τοῦ Μίοντραγκ Πέτροβιτς, ἀλλά δέν ἠδυνήθητε νά ἔλθετε λόγῳ τῶν γεγονότων. Πάντως ἦσθε παρόντες. Μέ τήν ἰδίαν εὐαισθησίαν ἠργάσθημεν ἐπί τοῦ ***Κανονισμοῦ,*** ὥστε νά καλύψωμεν καί τήν ὑμετέραν ἀπουσίαν. Νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Μπάτσκας ἔχει δίκαιον νά θέλη νά τό μελετήση, διότι οἱ κανονολόγοι δέν εἶχον ἰδικήν των γνώμην. Ἠργάσθησαν ἐπί τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί κρίνονται διά τήν πιστότητα ἐφαρμογῆς πάσης συγκεκριμένης λεπτομερείας. Ὅπου ἠδύναντο, ἔκαναν περισσοτέρας διευκρινήσεις. Θά σᾶς εἴπει σχετικῶς καί ὁ Δρ Λαχάμ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἤδη ζητήσει τόν λόγον. Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἄλμπέρ Λαχάμ: Θά ἠθελα, ἐν πρώτοις, νά ἐπιστήσω τήν προσοχήν σας εἰς τό γεγονός ὅτι ἔχομεν συνέλθει ὡς προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή καί ὄχι ὡς Προσυνοδική. Τό ἔργον ἡμῶν δέν ὑποβάλλεται εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἀλλά εἰς τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θά ἐργασθῇ ἐπί τῶν ἐκθέσεων, τάς ὁποίας ἔχομεν συντάξει. Ἀφοῦ δέ τάς τροποποιήσει ἐνδεχομένως καί τάς ἐγκρίνει, θά τάς ὑποβάλη εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων. Ἐάν θέλωμεν νά ὁμιλήσωμεν κατά γράμμα, ἡ Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή

ἔχει ἤδη ὁμοφώνως ἐκπονήσει τάς ἐκθέσεις τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Κατ' ἀρχήν, αἱ ἐκθέσεις αὗται θά ἠδύναντο καί δύνανται νά ἀποσταλοῦν εἰς τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία θά τάς συζητήση καί ἡ ὁποία δέν δεσμεύεται ἀπό τό ἰδικόν μας ἔργον. Βεβαίως, ἔργον μας εἶναι νά φθάσωμεν εἰς ὁμοφωνίαν. Ὅμως τό ἔργον τῶν κανονολόγων δέν ἔχει συζητηθῆ εἰς τά πλαίσια Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὡς ἐκ τούτου, δέν ἔχει τήν αὐτήν ἀξίαν μέ τά ἄλλα κείμενα. Πρόκειται περί Σχεδίου κειμένου, πολύ σημαντικοῦ, τό ὁποῖον ἔχει ὑποβληθῆ εἰς τήν παροῦσαν Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν. Δέν δυνάμεθα νά εἴμεθα Προσυνοδική, διότι χρειάζονται τρία μέλη καί ὄχι ἕνα. Ἐάν λοιπόν εἴμεθα Προσυνοδική, τότε δέν ἔχομεν συνέλθει νομίμως, διότι συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν, εἰς τήν Προσυνοδικήν Διάσκεψιν δέν εἶναι μόνον ἕν μέλος. Ἐάν ὅμως εἴμεθα Προσυνοδική, δυνάμεθα βεβαίως νά ἐργασθῶμεν ἐπί τῶν ἐκθέσεων τούτων, ἔτσι ὥστε τό ἔργον τῶν κανονολόγων νά ἐξετασθῆ εἰς βάθος, διότι αὐτό δέν ἔγινεν ὑπό Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Τό σχέδιον ***Κανονισμοῦ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*** ἔρχεται κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν κανονολόγων χωρίς νά ἐξετασθῆ προηγουμένως ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄρα, ἐάν θεωρήσωμεν ὅτι εἴμεθα Προσυνοδική Διάσκεψις, τότε δυνάμεθα νά μελετήσωμεν σοβαρῶς καί εἰς βάθος τά δύο κείμενα, διότι τό 1990 καί τό 1993, εἴδομεν ὡρισμένας ἐλλείψεις καί ἀνεπαρκείας εἰς τά κείμενα. Κυρίως δέ τό σχέδιον Κανονισμοῦ πρέπει νά ἐξετασθῆ εἰς βάθος, παράγραφος πρός παράγραφον, καί φράσις πρός φράσιν, διότι θά ἀποτελέση τό πρότυπον αὐτοῦ πού θά ἀκολουθήση. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μοι νά διευκρινήσω ὡρισμένα πράγματα, διότι βλέπω ὅτι ὑπάρχει ὁποία τις παρανόησις. Πρῶτον, εἴμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Ὅταν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐξαπέλυσε τά πατριαρχικά γράμματα, ρητῶς ἔγραφεν ὅτι ἑκάστη Ἐκκλησία θά πρέπει νά ἀποστείλη δύο μέλη καί τοὐλάχιστον ἰσαρίθμους συμβούλους. Ἐάν ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι, διά διαφόρους λόγους, δέν ἀπέστειλαν αὐτόν τόν ἀριθμόν, δέν σημαίνει ὅτι παύομεν νά εἴμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Εἴμεθα λοιπόν ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις καί διά τοῦτο, αἱ περισσότεραι τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν ἀποστείλει τόν κατάλληλον ἀριθμόν ἀντιπροσώπων. Τό δεύτερον σημεῖον, τό ὁποῖον θά ἤθελον νά διευκρινήσω εἶναι ὅτι τό κείμενον τῶν κανονολόγων δέν εἶναι κείμενον Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἑπομένως δέν ὑπάγεται εἰς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ὁ Κανονισμός Λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων ὀνομάζει «*προπαρασκευήν τοῦ θέματος*», ἐξ

ἐπόψεως Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά κείμενον, τό ὁποῖον ἀποσκοπεῖ εἰς τήν διευκόλυνσιν, εἰς τήν πρακτικήν ἐφαρμογήν τῶν ὑπό τῶν συνελεύσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁμοφώνως ἐγκριθέντων κειμένων. Ἑπομένως, δέν θά ἀσχοληθῶμεν μέ τό κείμενον αὐτό μέ τόν ἴδιον τρόπον μέ τόν ὁποῖον θά ἀσχοληθῶμεν μέ τά δύο ἄλλα κείμενα, τά ὁποῖα εἶναι ἡ βάσις τῆς ἐργασίας μας. Ἡ ἀποστολή μας δέν εἶναι νά ἐγκρίνωμεν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, ἀλλά τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (1990 καί 1993) ἐγκριθέντα κείμενα. Τό ἔργον τῶν κανονολόγων ἔγινε κατόπιν ἐντολῆς τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἔχει δίκαιον ὁ κ. Λαχάμ. Δέν εἶναι τοῦ ἰδίου ἐπιπέδου μέ τά κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἑπομένως, δέν ἀνήκει εἰς τήν κατηγορίαν ταύτην, ἀλλά εἶναι κείμενον οὐσιαστικῆς σημασίας διά νά δυνηθῶμεν νά ἐγκρίνωμεν τελικῶς τά δύο κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Προτείνω νά δοθῇ χρόνος νά μελετήσωμεν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, τό ὁποῖον δύναται νά διαφωτίση ὡρισμένα σημεῖα τῶν δύο κειμένων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Μέ τήν βοήθειαν λοιπόν τοῦ κειμένου τῶν κανονολόγων θά ἐξετάσωμεν τά δύο κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Εἶναι σαφές ὅπως τό ἀνέλυσα ἤ ὑπάρχουν ἀκόμη σκοτεινά σημεῖα;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελα ἁπλῶς νά κάμω μίαν διευκρινιστικήν ἐρώτησιν εἰς τόν κ. Φειδᾶν. Δέν ἠννόησα, ἐάν ὁ Πέτροβιτς μετεῖχε κατά πρόσκλησιν ἤ καθ' ὁρισμόν τῆς Ἐκκλησίας. Προσωπικῶς, δέν γνωρίζω τό θέμα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἰς τό συνέδριον τῶν κανονολόγων, μᾶς εἶπον ὅτι κανονολόγος εἰς τήν Σερβίαν εἶναι ὁ Μ. Πέτροβιτς καί ὅτι θά ἤρχετο μαζί μέ τόν ἅγιον Μπάτσκας. Ἦτο συνεπής πρωτοβουλία νά καλέσωμεν κανονολόγους ἐξ ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί ὅταν ἠρωτήσαμεν διά τήν Σερβίαν, μᾶς εἶπον ὅτι εἰς τήν Σερβίαν κανονολόγος εἶναι ὁ Μ. Πέτροβιτς.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Ποῖος τό εἶπεν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν ἐνθυμοῦμαι μετά τήν πάροδον τόσων ἐτῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό σημαίνει καί εἶναι πολύ διαφωτιστικόν, ὅτι τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς κανονολόγων δέν ὡρίσθησαν ὑπό τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς εἶπον προηγουμένως, τό κείμενον τῶν κανονολόγων διαφέρει, ἐξ ἐπόψεως αὐθεντίας, ἀπό τά κείμενα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τά ὁποῖα ἐξεπονήθησαν,

συνεφωνήθησαν καί ἐνεκρίθησαν ὑπό τῶν ἐπισήμως ὁρισθέντων ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Τό ἐρώτησα, διότι ὁ ἐν λόγῳ Πέτροβιτς εἶναι μεταξύ τῶν ἀρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦν σχίσμα εἰς τήν Σερβικήν Ἐκκλησίαν. Τό γεγονός ὅτι εἶναι πτυχιοῦχος κανονικοῦ δικαίου μέ διδακτορικόν εἶναι ἄλλο θέμα. Ἄν ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι μεγαλύτερον πρόβλημα. Ἄν δέν ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ κύριοι κανονολόγοι θά ἔπρεπε τοὐλάχιστον νά ἐρωτήσουν. Αὐτός καί μία ὁμάδα ἄλλων δημιουργοῦν σχίσματα εἰς τήν Σερβικήν Ἐκκλησίαν, ἀπό πολλῶν ἐτῶν. Διά τοῦτο ἐζήτησα τήν πληροφορίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο δέν εἶναι θέμα, τό ὁποῖον δυνάμεθα νά λύσωμεν ἡμεῖς. Σημασία ἔχει ὅτι τοῦτο σημαίνει, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι πρόκειται περί κειμένου, τό ὁποῖον δέν εἶναι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλά εἰδικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλήθησαν νά δώσουν τήν γνώμην των.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἤδη διευκρινήθησαν ὡρισμένα πράγματα ὡς πρός τήν διαφοράν μεταξύ τοῦ σχεδίου ***Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*** καί τῶν δύο βασικῶν κειμένων, τά ὁποῖα καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν. Ἄν κατάλαβα καλῶς, τό σχέδιον Κανονισμοῦ βασίζεται εἰς τά δύο αὐτά κείμενα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐάν δέν ἐγκρίνωμεν τά δύο κείμενα ταῦτα, δέν χρησιμεύει νά ἀφιερώσωμεν χρόνον εἰς τήν μελέτην τοῦ σχεδίου Κανονισμοῦ, διότι ὁ Κανονισμός μπορεῖ νά μήν ἰσχύη ἐάν τροποποιήσωμέν τι εἰς τά κείμενα, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν τήν βάσιν τῆς συζητήσεώς μας. Ἄρα, ἅγιε Πρόεδρε, ἐκεῖνο τό ὁποῖον προέχει καί πρέπει νά γίνη εἶναι νά ἀκούσωμεν τάς ἀπόψεις τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἐπί τῶν βασικῶν κειμένων. Ἐφόσον καταλήξωμεν εἰς τά δύο αὐτά κείμενα καί ἐγκρίνωμεν αὐτά, ἐάν ὑπάρχη χρόνος, δυνάμεθα νά ἐξετάσωμεν καί τόν Κανονισμόν, ὑπό τό πρῖσμα τῶν ἐγκεκριμένων κειμένων. Ἄλλως, φοβοῦμαι ὅτι εἶναι χάσιμον χρόνου νά ἀσχοληθῶμεν τώρα μέ τόν Κανονισμόν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μοι νά ἔχω κάπως διαφορετικήν ἄποψιν. Τό κείμενον τῶν κανονολόγων ἐνδέχεται νά περιέχη στοιχεῖα, τά ὁποῖα θά μᾶς βοηθήσουν εἰς τήν διαμόρφωσιν γνώμης περί τῶν σημείων, τά ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τά κείμενα τοῦ 1990 καί 1993. Ἐνδέχεται, π.χ., μία παρατήρησις ἐπί τῶν κειμένων τούτων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς νά ἔχη τήν ἀπάντησίν της εἰς τό κείμενον τῶν κανονολόγων. Ὁπότε περιττεύει νά κάνωμεν τήν παρατήρησιν αὐτήν ἤ δυνάμεθα νά τήν κάνωμεν ὑπό τό φῶς τῶν προτάσεων τῶν κανονολόγων, αἱ ὁποῖαι δέν

μᾶς δεσμεύουν, ἀλλά μᾶς παρέχουν ἴσως χρησίμους πληροφορίας. Ἐάν ὑπάρχη τι χρήσιμον, διευκολύνεται ἡ διαδικασία τῆς συζητήσεως ἐπί τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί 1993. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν, θά ἦτο καλόν νά ἔχωμεν ἤδη ὑπ' ὄψιν μας καί τό κείμενον τοῦτο. Διότι, ἐάν κάνωμεν μίαν παρατήρησιν ἐπί τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί 1993 καί ἐκ τῶν ὑστέρων ἀνακαλύψωμεν ὅτι κάτι τό ὁποῖον συνεζητήσαμεν ἔχει ἤδη τήν ἀπάντησίν του ἤ καί τήν λύσιν του εἰς τό κείμενον τῶν κανονολόγων, θά εἶναι κρίμα νά ἐπανέλθωμεν ἐπί τοῦ σημείου τούτου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Εὐχαριστοῦμεν, ἅγιε Πρόεδρε, διά τάς ὡραίας διευκρινήσεις σας. Ἔχομεν κατανοήσει τήν φύσιν καί τήν θέσιν τοῦ κειμένου τῶν κανονολόγων. Δέν εἶναι ἐπίσημον κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά κείμενον ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων καί ἐγκρίτων θεολόγων, τό ὁποῖον εἶναι χρήσιμον νά μελετηθῇ. Διά τοῦτο, ἡ ταπεινή πρότασις καί παράκλησίς μου θά ἦτο νά δοθῇ χρόνος εἰς τάς Ἀντιπροσωπίας νά μελετήσουν ἀπόψε καί τό ἐν λόγῳ κείμενον, διότι, ὡς προεῖπον, ἡ σύνθεσις πολλῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἔχει ἀλλάξει καί δέν εἶχον ἴσως τόν χρόνον ἐπαρκοῦς προετοιμασίας. Ὡς ἄλλωστε εἴπατε, θά ἀποφευχθοῦν οὕτω περιτταί συζητήσεις ἐπί θεμάτων, τά ὁποῖα ἴσως εἶναι ἤδη σαφῆ εἰς τό κείμενον τοῦ κανονισμοῦ. Θά ἤμουν προσωπικῶς εὐγνώμων, ὡς καί ὅλη ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία, ἄν μᾶς παράσχετε τήν ἑσπέραν πρός ὀλίγην μελέτην καί μεταξύ μας συζήτησιν τῶν κειμένων αὐτῶν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Θά ἤθελα κατ' ἀρχήν νά ἀπολογηθῶ διά τό γεγονός ὅτι δέν ἐγνώριζα ὅτι ἔχομεν συνέλθη ἐδῶ ὡς Προσυνοδική Διάσκεψις. Ὡς πρός τό Συνέδριον τῶν κανονολόγων, θά ἤθελα νά εἴπω ὅτι συμμετεῖχα εἰς τήν ἐκπόνησιν τοῦ κειμένου. Ὑπενθυμίζω ὅμως ὅτι εἰς τό ἐγκριθέν τό 1993 κείμενον, ἡ § 3 λέγει: «*Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θέλει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου…*». Τοῦτο σημαίνει ὅτι τό σχέδιον Κανονισμοῦ πρέπει νά μελετηθῇ. Διά τοῦτο, θά ἤθελα νά προτείνω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά ἀρχίσωμεν σήμερον ἐξετάζοντες τό κείμενον τοῦ 1990, κατόπιν τό κείμενον τοῦ 1993. Τοῦτο θά δώση χρόνον εἰς τάς Ἀντιπροσωπίας, κατά τόν μεταξύ τῶν συνεδριῶν χρόνον, νά ὁλοκληρώσουν τήν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου τοῦ κανονισμοῦ. Νά ἐξετασθῇ δέ τό κείμενον μετά τήν ἐξέτασιν τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Ἐν πάση περιπτώ-

σει, ὀφείλομεν νά ἐξετάσωμεν τό κείμενον τοῦ 1995, διότι τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον τοῦ 1993.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν λοιπόν δύο προτάσεις: ἡ μία εἶναι νά δοθῇ χρόνος διά τήν μελέτην τοῦ κανονισμοῦ καί ἡ ἄλλη, τοῦ κ. Λαχάμ, νά ἀρχίσωμεν τήν ἐξέτασιν τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, καί ὅσοι ἐπιθυμοῦν, ὅταν μελετήσουν τό κείμενον τῶν κανονολόγων, συμπληρωματικῶς νά κάνουν τάς παρατηρήσεις των. Θεωρῶ καί τάς δύο λύσεις ἱκανοποιητικάς. Ἐάν, ἑπομένως, ὁ ἅγιος Μπάτσκας δέν ἔχει σοβαράς δυσκολίας εἰς τήν περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν θά ἀρχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας χωρίς νά ἔχῃ προηγουμένως μελετήσει τό κείμενον τοῦ 1995, τότε δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν. Ἐάν ὅμως, ἔστω καί εἷς τῶν συνέδρων, ἐν προκειμένῳ ὁ ἅγιος Μπάτσκας, ἔχει σοβαράς δυσκολίας καί ἀδυνατεῖ νά ἐργασθῇ ἐπί τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, χωρίς προηγουμένως νά ἔχῃ μελετήσει τό κείμενον τοῦ κανονισμοῦ, νομίζω ὅτι πρέπει νά σεβασθῶμεν τήν ἐπιθυμίαν του. Ἐρωτῶ, ἑπομένως, τόν ἅγιον Μπάτσκας ἐάν νομίζῃ ὅτι δύναται νά ἐργασθῇ ὑπό τάς προϋποθέσεις τῆς προτάσεως τοῦ κ. Λαχάμ, τότε νά συνεχίσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ὡμίλησα μόνον προσωπικῶς. Εἶπον ὅτι τό κείμενον τοῦ 1995 εἶναι ἄγνωστον εἰς τήν ἡμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, διότι τότε δέν συμμετείχομεν. Δεύτερον, ὑποθέτω ὅτι καί εἰς ὡρισμένους τοὐλάχιστον ἀδελφούς τό κείμενον τοῦτο εἶναι ἄγνωστον. Διά τοῦτο καί ἐτόλμησα νά προβῶ εἰς τήν παράκλησίν μου, ἀλλά ἄν δύναται τό θέμα νά ρυθμισθῇ καί ἔτσι, νά τό μελετήσωμεν ἀργότερον, μετά τήν συνεδρίαν, εἰς τόν ἐλεύθερον χρόνον, οὐδέν πρόβλημα. Ἐγώ θά εἴπω, ὡς δόξει τῷ Προεστῶτι καί νά εἶναι εὐλογημένον!

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσκας. Κατόπιν τῆς δηλώσεώς σας, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990, λαμβάνοντες βεβαίως ὑπ' ὄψιν τήν ὡραν, ἡ ὁποία βλέπω ὅτι ἔχει προχωρήσει ἀρκετά. Διαθέτομεν περίπου 40 λεπτά τῆς ὡρας διά νά ἀρχίσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990.

Ἡ Διάσκεψις ἀρχίζει τήν ἐξέτασιν τοῦ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς κατά τήν συνέλευσιν αὐτῆς ἀπό 10ης μέχρι 17ης Νοεμβρίου 1990 ἐγκριθέντος κειμένου, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ
Ἐγκριθέν Κείμενον

Πρόλογος

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή συνῆλθεν ἐν τῷ ἐν Σαμπεζύ Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990 ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Βαρθολομαίου καί τῇ συμμετοχῇ ἐκπροσώπων ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μετά τῶν συμβούλων αὐτῶν, ἐπί τῷ τέλει ὅπως ἀναζητήση τήν ἑνιαίαν ὀρθόδοξον θέσιν ἐπί τοῦ θέματος τῆς «Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς».

Ἡ Ἐπιτροπή, κατόπιν τῆς Ἐναρκτηρίου Ὁμιλίας τοῦ Σεβ. Προέδρου καί τῆς ἐπί τῇ βάσει τῶν συμβολῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Εἰσηγητικῆς παρουσιάσεως καί ἀξιολογήσεως τοῦ ὅλου θέματος ὑπό τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, συνεζήτησε διεξοδικῶς καί κατέληξεν εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως ὑποβάλῃ τήν ἐπί τοῦ θέματος εἰσήγησιν αὐτῆς εἰς τήν ἑπομένην Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

1. α) *Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.*

β) *Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο. Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνη τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καί θά προετοιμάση τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνη πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθη Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος.*

2. α) *Ἡ Ἐπιτροπή προτείνει, ὅπως κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἤ ἱδρυθοῦν) εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς*

ἃς ὑπάγονται σήμερον.

β) *Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.*

γ) *Ἔργον καί εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατά πλειοψηφίαν.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρωτῶ ἐάν ὑπάρχη παρατήρησις, ὡς πρός τήν πρώτην παράγραφον, ἡ ὁποία νομίζω δέν εἶναι οὐσιαστική, λέγουσα ἁπλῶς ὅτι συνῆλθον ὑπό τήν προεδρίαν κ.λπ. Ἡ δευτέρα παράγραφος ἐπίσης εἶναι πληροφοριακή καί ὄχι οὐσιαστική. Ὑποθέτω ὅτι δέν θά ἔχετε κάποιαν παρατήρησιν καί ἐπ' αὐτῆς. Τώρα, εἰς τήν § **1 α)**, καί αὐτή, νομίζω, δέν ἔχει κάτι, τό ὁποῖον δυνάμεθα νά συζητήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία προτείνει εἰς τήν παράγραφον ταύτην, ἐκεῖ ὅπου λέγει: «*καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*», τήν προσθήκην μιᾶς λέξεως: «***κοινῶς ἀνεγνωρισμένην*** *πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς προεῖπον, νομίζω ὅτι θά διηυκολύνετο ἡ συζήτησις, ἐάν ἑκάστη παρατήρησίς μας ἠτιολογεῖτο. Θά παρεκάλουν τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ νά μᾶς ἀναπτύξη τούς λόγους διά τούς ὁποίους προτείνει τήν διαφοροποίησιν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ὑπάρχουν διάφοροι πρακτικαί εἰς διαφόρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Δύναται νά ὑπάρξουν διαφορετικαί ἑρμηνεῖαι τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πράξεως εἰς διαφόρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Διά τοῦτο προτείνομεν νά ὁμιλῶμεν περί τῆς κοινῶς ἀνεγνωρισμένης πράξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δηλαδή ὅπου δέν ὑπάρχει διαφορά μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μάλιστα. Τί φρονοῦν ἐπ' αὐτοῦ, οἱ ἄλλοι

Ἀδελφοί; Ὑπάρχει κάποιος ὁ ὁποῖος θά ἤθελε νά ὑποστηρίξη τήν ἀλλαγήν αὐτήν τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου ἤ κάποιος ὁ ὁποῖος θά εἶχε λόγους νά μή τήν ἀποδεχθῇ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ὡς πρός τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Βολοκολάμσκ, εἶχα προτείνει, ὅπως ἡ Ἐπιτροπή καθορίζη ὅλα τά θέματα, βάσει τῆς ἐκκλησιολογίας, τῆς κανονικῆς παραδόσεως καί τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, διότι ὅ,τι ἀπετέλεσε πρᾶξιν διά μέσου τῶν αἰώνων εἰς τήν Ἐκκλησίαν, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐθιμικόν δίκαιον. Ἑπομένως, εἶναι ἰσχυρόν δίκαιον, διά νά τό ἐφαρμόσωμεν σήμερον εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας καί εἰς τήν νέαν αὐτήν προοπτικήν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, κάτι τό ὁποῖον ἀκριβῶς ἰσχύει καί εἰς τούς ἄλλους ὀργανισμούς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου. Ἔχομεν λοιπόν ἐνώπιόν μας δύο προτάσεις. Ἡ μία εἶναι νά προσθέσωμεν τήν ***κοινήν ἤ κοινῶς ἀποδεκτήν*** πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ἡ ἄλλη εἶναι νά προσθέσωμεν, ***κατά τό ἐθιμικόν δίκαιον***, δέν ξέρω πῶς νά τό διατυπώσω. Πῶς θά τό λέγατε, ἅγιε Περιστερίου; Ἑπομένως, πρέπει νά σκεφθῶμεν ἄν χρειάζεται πράγματι προσθήκη ἤ ὄχι, ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος ὅτι ἔχομεν ὄντως δύο προσθήκας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελα νά εἴπω ὅτι εἰς τήν παράγραφον ***1 α),*** ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός «***κανονικήν*** *παράδοσιν καί πρᾶξιν*», θεωρῶ ὅτι ἀναφέρεται καί εἰς τά δύο οὐσιαστικά. Καί ἡ παράδοσις καί ἡ πρᾶξις εἶναι κανονικαί. Ἑπομένως, πᾶσα διευκρίνησις θά προσθέση, κατά τήν γνώμην μου, πρόβλημα, ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι θά περιορίση τό ἐπίθετον «*κανονικήν*» μόνον εἰς τήν παράδοσιν καί ὄχι εἰς τήν πρᾶξιν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Νομίζω ὅτι ἡ παρατήρησίς σας ὑπῆρξε πολύ διαφωτιστική. Ὄντως, τό ἐπίθετον «*κανονική*» ἀναφέρεται καί εἰς τήν παράδοσιν καί εἰς τήν πρᾶξιν. Ἑπομένως, καλόν εἶναι νά μή τά διαχωρίσωμεν. Ἀκριβέστερον θά ἦτο νά εἴπωμεν, «*τήν κανονικήν παράδοσιν καί* ***κανονικήν*** *πρᾶξιν*». Εἶναι τό ἴδιον πρᾶγμα, ἀναφέρεται καί εἰς τά δύο. Ἑπομένως, δέν δυνάμεθα νά ἀρνηθῶμεν ὅτι βάσις εἶναι ἡ κανονική πρᾶξις καί ἡ κανονική παράδοσις. Ἡ διατύπωσις, νομίζω, καλύπτει ἅπαντας.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά συμφωνήσω μέ τήν παρατήρησιν τοῦ συναδέλφου κ. Μαρτζέλου καί δι' ἕνα ἐπί πλέον λόγον: Ἐάν προσθέσωμεν «*τήν κοινῶς ἀποδεκτήν πρᾶξιν*» ἐνδεχομένως τινές νά θεωρήσουν, νά εἴπουν ὅτι αὐτή ἡ συγκεκριμένη δέν εἶναι κοινῶς ἀποδεκτή πρᾶξις. Ὑπό τήν «***κανονικήν*** *παράδοσιν καί πρᾶξιν*» ὑπονοεῖται ἡ σταθερά καί ἀστασίαστος ἑνιαία πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία καθορίζεται

ὑπό τῆς ἐκκλησιολογίας ἐπί τοῦ προκειμένου θέματος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Ἀντιλαμβάνομαι καί ἐγώ ὅτι τό σημεῖον αὐτό δύναται νά δημιουργήσῃ προβλήματα, ἐνῶ ὅταν χαρακτηρίσωμεν τήν παράδοσιν καί τήν πρᾶξιν ὡς κανονικάς, οὐδένα ἔχομεν, νομίζω, κίνδυνον παρεξηγήσεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ρωσσικόν κείμενον ὑπάρχει λάθος, ἐξ οὗ ἴσως καί ἡ παρατήρησις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Τό *«κανονική»* ἀναφέρεται μόνον εἰς τήν παράδοσιν καί ὄχι εἰς τήν πρᾶξιν. Ἐξ οὗ ἴσως προκύπτει ἡ παράκλησις αὐτή. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμεν πολύ διά τήν παρέμβασιν ταύτην, διότι πράγματι συμβαίνουν πολλάκις τοιούτου εἴδους παρερμηνεῖαι λόγῳ τῆς μεταφράσεως. Ἐρωτῶ τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ἐάν ὑπάρχῃ τρόπος εἰς τό ρωσσικόν κείμενον νά ἀναφερθῇ τό ἐπίθετον *«κανονική»* καί εἰς τά δύο οὐσιαστικά, καί εἰς τήν παράδοσιν καί εἰς τήν πρᾶξιν. Ἐάν ὑπάρχῃ, παρακαλῶ, ἄς γίνῃ ἡ διόρθωσις αὕτη τοῦ ρωσσικοῦ κειμένου, ὥστε νά λυθῇ τό θέμα. Δυστυχῶς, δέν γνωρίζω τήν ρωσσικήν, ὥστε νά προτείνω τροποποίησιν τῆς διατυπώσεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά γράψωμεν συμφώνως πρός τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν, διότι εἰς τό ἑλληνικόν κείμενον ἀναφέρεται *«κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν»*, ἐνῶ εἰς τό ρωσσικόν κείμενον, ἡ λέξις *«κανονική παράδοσις»* εἶναι εἰς τόν πληθυντικόν – *«κανονικαί παραδόσεις»*. Εἰς τό ἑλληνικόν, ἐπαναλαμβάνω, αἱ λέξεις *«παράδοσις»* καί *«πρᾶξις»* εἶναι εἰς τόν ἑνικόν, ἐνῶ εἰς τό ρωσσικόν, ἡ λέξις *«κανονική παράδοσις»* εὑρίσκεται εἰς τόν πληθυντικόν καί ἡ λέξις *«πρᾶξις»* εἰς τόν ἑνικόν. Ἑπομένως, λόγῳ τῆς κακῆς μεταφράσεως, ἀλλοιώνεται τό νόημα τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, δέν δύναται νά διορθωθῇ ἡ μετάφρασις;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Θά διορθώσωμεν τήν μετάφρασιν καί οὕτω θά διορθωθῇ καί τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἀφήνωμεν λοιπόν εἰς τήν εὐχέρειάν σας, ἅγιε Ἀδελφέ, νά τό διορθώσετε εἰς τήν ρωσσικήν ὅπως νομίζετε ὅτι εἶναι τό καλλίτερον. Ἑπομένως, τό θέμα αὐτό λήγει. Ἐρωτῶ ἐάν ὑπάρχουν εἰς τήν ***§ 1 α)*** ἕτεραι παρατηρήσεις.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον τοῦτο ὑπάρχει πρόλογος, ὅπου ἀναφέρονται τά τεχνικά ζητήματα, πότε καί πῶς ἔγινε, δέν ὑπάρχει ὅμως εἰσήγησις. Ἐπειδή, τό κείμενον τοῦτο, θά σταλῇ – σύν Θεῷ – εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον καί θά ἀποτελέσῃ κείμενον διά τούς ἑπομένους

αἰῶνας καί γενεάς, δέν εἶναι σαφές ἐκ τοῦ κειμένου, ποῖον εἶναι ἀκριβῶς τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Δέν ἐνθυμοῦμαι ἐάν εἰς προηγούμενα κείμενα ὑπάρχη τοιαύτη ἐπεξήγησις, ἀλλά τοὐλάχιστον ἐδῶ δέν καθίσταται σαφές ποῖον εἶναι τό ζήτημα καί διατί χρήζει αὐτῆς τῆς λύσεως. Ἴσως θά ἦτο δυνατόν, μέ μίαν πρότασιν, νά γίνη σαφές ποῖον εἶναι τό ζήτημα καί τί προσπαθεῖ νά ἐπιλύση ἡ παροῦσα Προσυνοδική Διάσκεψις καί, ἐν συνεχείᾳ, ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Εἶναι ἀληθές ὅτι θεωρεῖται δεδομένον καί αὐτονόητον καί ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς καί ὑφ' ὅλων, τί ἐννοοῦμεν λέγοντες «Διασπορά». Ἐάν ὅμως ὁ κύριος Καθηγητής ἔχη νά προτείνη κάποιαν τροποποίησιν, ἡ ὁποία νά κάμη τό κείμενον σαφέστερον, εὐχαρίστως νά τήν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἐννοοῦσα νά ἐπεξηγήσωμεν τόν ὅρον Διασποράν, ἀλλά τί καταλαβαίνομεν μέ τήν λέξιν «τό ζήτημα, τό πρόβλημα τῆς Διασπορᾶς», διότι σαφῶς ὑπάρχουν προβλήματα εἰς τήν Διασποράν. Δυνάμεθα νά ἀναφερθῶμεν, μέ μίαν πρότασιν, εἰς τά προβλήματα, τά ὁποῖα ὑπάρχουν καί χρήζουν λύσεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ κ. Δημητρώφ ἔχει πολύ δίκαιον, διότι θά χρειασθοῦν τεχνικαί ἐπεξεργασίαι τοῦ κειμένου καί εἰς ἕτερα σημεῖα. Ὁ κ. Δημητρώφ θεωρεῖ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ κειμένου εἶναι ὑπερβολικῶς φορτισμένη μέ ἱστορικά στοιχεῖα, τά ὁποῖα δέν θά πρέπει νά τό συνοδεύουν, ὅταν φύγη ἀπό ἡμᾶς. Πιθανόν αὐτό ἐννοεῖ ὁ κ. Δημητρώφ. Ὁπότε μέ μίαν φράσιν ἰδικήν σας δύο-τριῶν γραμμῶν, νά καλύψωμεν τάς δύο αὐτάς παραγράφους, αἱ ὁποῖαι προβληματίζουν τόν κ. Δημητρώφ. Φαντάζομαι ὅτι αὐτό ἐννοεῖ, ἀλλά καί εἰς τήν συνέχειαν τοῦ κειμένου. Αἱ δύο παράγραφοι δύνανται νά γίνουν μία ἤ δύο φράσεις, αἱ ὁποῖαι θά ἀπαλλάξουν τό κείμενον ἀπό τό ἱστορικόν βάρος, τό ὁποῖον φέρει. Δέν εἶναι πλέον κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά γίνεται κείμενον τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Αὐτό ἐννοεῖ ὁ κύριος Δημητρώφ, ἄν κατάλαβα καλῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν ἐννοεῖ αὐτό, κ. Καθηγητά. Ἀσφαλῶς δύναται νά μᾶς ἐξηγήση ὁ ἴδιος.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Ὄχι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Αἱ δύο πρῶται παράγραφοι εἶναι ἐν τάξει. Ἀνέφερα τόν πρόλογον, ἀλλά μᾶλλον ἐχρησιμοποίησα λάθος ὅρον καί ζητῶ συγγνώμην. Ἀπουσιάζει μία πολύ σύντομος εἰσαγωγή, μία φράσις ἐπί τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, δηλαδή ποῖον εἶναι τό πρόβλημα τῆς

Διασπορᾶς καί διατί χρειάζεται νά δοθῇ λύσις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ καί πάλιν, ὡς εἶπον καί προηγουμένως, νά γίνωνται συγκεκριμέναι προτάσεις, ὥστε νά ἐξετάσωμεν ἄν δυνάμεθα ἤ ὄχι νά τό δεχθῶμεν. Δέν δυνάμεθα νά συζητῶμεν γενικῶς καί ἀορίστως. Πᾶσα πρότασις ὀφείλει νά συνοδεύεται ἀπό συγκεκριμένην διατύπωσιν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. Ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν ὅτι, ἐπειδή πρόκειται περί κειμένου κατά τό δυνατόν περιεκτικοῦ, μέ ὅσα λέγονται εἰς τήν δευτέραν εἰσαγωγικήν παράγραφον, ἀπαντᾶται ἐμμέσως πλήν σαφῶς τό θέμα, τό ὅποῖον θίγει ὁ ἀγαπητός συνάδελφος κ. Δημητρώφ. Δηλαδή, ὅταν λέγεται ὅτι «*ἡ Ἐπιτροπή, κατόπιν τῆς Ἐναρκτηρίου Ὁμιλίας τοῦ Σεβ. Προέδρου καί τῆς ἐπί τῇ βάσει τῶν Συμβολῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*», τόσον ἡ ἐναρκτήριος Ὁμιλία, ὅσον καί αἱ Συμβολαί τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀναπτύσσουν ἀκριβῶς τό πρόβλημα αὐτό τῆς Διασπορᾶς. Δηλαδή, θεωρεῖται, ἐπιτρέψατέ μου νά εἴπω, αὐτονόητον, ὑπό ποίαν ἔννοιαν νοεῖται τό πρόβλημα, δεδομένου ὅτι τό κείμενον παραπέμπει ἤδη εἰς τόν Πρόλογον, εἰς ὅσους ἔχουν κάμει εἰσηγήσεις καί ἔχουν διαφωτίσει τήν ὁλομέλειαν ἐπί τοῦ προβλήματος. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Καί ἐγώ νομίζω ὅτι, ἐάν ὁ κ. Δημητρώφ ἀναγνώση ἐπίσης τήν δευτέραν παράγραφον, θά ἴδη ὅτι δίδεται ἐξήγησις περί τοῦ ποῖον εἶναι τό πρόβλημα γενικώτερον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐπανέλθωμεν εἰς τήν σκέψιν καί τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, διότι ὄντως ὁ ***Πρόλογος,*** τό ὅποῖον ἔχομεν ἐνώπιόν μας, οὐσιαστικῶς παραπέμπει καί ὑποβάλλει τήν ἐπί τοῦ θέματος εἰσήγησιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τήν ἑπομένην, δηλαδή εἰς τήν παροῦσαν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἡμεῖς, δέν θά πρέπει, μέ ἀνάλογον ***Πρόλογον,*** νά παραμπέμψωμεν ἐκεῖνο, τό ὅποῖον θά ἐγκρίνωμεν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον; Ἄρα ὁ ***Πρόλογος*** οὗτος δέν δύναται νά ἰσχύση. Θεωρῶ δεδομένην τήν ὕπαρξιν ***Προλόγου,*** ὁ ὅποῖος θά ἀναφέρη τά σημερινά ἱστορικά στοιχεῖα καί εἰς αὐτόν θά ἠδυνάμεθα ὄντως, διά μιᾶς φράσεως τυχόν, νά διασώσωμεν ἀκριβῶς τί σημαίνει Διασπορά διά τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διότι δέν δύναται νά σταλῇ τό κείμενον μαζί μέ τόν ***Πρόλογον*** τοῦτον, ὁ ὅποῖος ἀποτελεῖ τήν εἰσήγησιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τήν παροῦσαν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἡμεῖς, ὡς Προσυνοδική Διάσκεψις, θά εἰσηγηθῶμεν καί θά παραπέμψωμεν πλέον ὡλοκληρωμένον καί ἐγκεκριμένον τό κείμενον εἰς τήν Ἁγίαν καί

Μεγάλην Σύνοδον. Δέν δύναται νά μήν ὑπάρξη νέος Πρόλογος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Δημητριάδος, ὑπάρχουν δύο τρόποι χειρισμοῦ τοῦ θέματος. Εἴτε θά δημιουργήσωμεν νέον κείμενον, τό ὁποῖον θά ὑποβληθῇ εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, εἴτε ἁπλῶς θά ἐγκρίνωμεν τό κείμενον, τό ὁποῖον ἔχει ἤδη ἐκπονηθῇ ὑπό τῶν δύο συνελεύσεων (1990, 1993) τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Εἰς περίπτωσιν, κατά τήν ὁποίαν θά δεχθῶμεν ὅτι ἐγκρίνομεν τό κείμενον ὡς ἔχει, βεβαίως μετά τῶν τροποποιήσεων τάς ὁποίας θά κάμωμεν, τότε δέν χρειάζεται εἰ μή ἕν εἶδος – ὅπως θά ἐλέγομεν εἰς τήν γραφειοκρατίαν – συνοδευτικοῦ γράμματος, λέγοντος ὅτι ἡ Διάσκεψις ἐγκρίνει τά κείμενα αὐτά ὡς ἔχουν. Ἐάν ὅμως θέλωμεν νά δημιουργήσωμεν ἕν νέον κείμενον, συμφωνῶ ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ***Πρόλογος*** δέν εἶναι ὁ κατάλληλος, διότι ὁμιλεῖ περί τοῦ τί ἐγένετο εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ἐνῶ ἡμεῖς πρέπει νά εἴπωμεν πῶς ἠργάσθημεν εἰς τήν Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἔχομεν λοιπόν τήν ἐπιλογήν, ἐάν θεωρεῖτε ὅτι τό θέμα εἶναι σοβαρόν καί πρέπει νά εὑρεθῇ λύσις, τότε νά συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἐπιτρέψατέ μου, κατ' ἀναλογίαν πρός τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον τοῦ 1993, ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι ἐκεῖνο τό ὁποῖον ὀνομάζεται *Ἐγκριθέν Κείμενον*, δέν εἶναι ὁ πρόλογος, ἀλλά τό κείμενον, τό ὁποῖον ἐπεξεργαζόμεθα τώρα κατά παράγραφον. Ἐάν ἴδητε τό κείμενον τοῦ 1993, οὐδένα ἔχει Πρόλογον. Εἶναι πράγματι τό κείμενον. Ἄρα δυνάμεθα νά θεωρήσωμεν, καί οὕτως ἔχει κατά βάσιν, ὅτι τό κείμενον τοῦ 1990 δέν εἶναι ὁ ***Πρόλογος,*** ἀλλά ἀρχίζει ἀπό τήν § ***1 α).*** Ἀπό ἐκεῖ ἀρχίζει τό κείμενον, τό ὁποῖον καλούμεθα νά ἐπεξεργασθῶμεν καί ὄχι τόν ***Πρόλογον,*** ὁ ὁποῖος εἶναι ἁπλῶς ἕν ἱστορικόν γεγονός διασῶζον τό τί ἔγινε τότε. Τό κείμενον, τό ὁποῖον προτείνεται πρός ἔγκρισιν εἰς τήν Προσυνοδικήν ἀρχίζει οὐσιαστικῶς ἀπό τήν § ***1 α),*** ὅλα τά προηγούμενα εἶναι ἁπλῶς δελτίον ἀναφορᾶς τοῦ τί ἔγινε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ ἀπολύτως ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ συζήτησις ἡμῶν ἀρχίζει ὄντως ἐκ τοῦ σημείου ***1 α).*** Νομίζω ὅτι αὐτό δέν εἶναι θέμα πρός συνέχισιν τῆς συζητήσεως. Ἐάν καταλήξωμεν εἰς κείμενον ἰδικόν μας, τότε δέν θά περιληφθῇ ὁ ***Πρόλογος*** τοῦ κειμένου τοῦ 1990 καί θά ἀρχίζῃ ἀπό τό ***1 α).*** Τό ἐρώτημα ὅμως παραμένει εἰς τήν σκέψιν μου, ἐάν τοῦτο εἶναι τό ζητούμενον. Ἐάν ὄντως θέλωμεν νά κάμωμεν ἄλλον κείμενον ἤ ἁπλῶς νά δηλώσωμεν ὅτι ἀποδεχόμεθα τά κείμενα, τά ὁποῖα ἔχουν ἤδη προετοιμασθῇ. Ὑπ' αὐτήν τήν ἔννοιαν, εἶναι κάπως καί θέμα οὐσίας. Ἐάν κάμωμεν ἰδικόν μας κείμενον, θά πρέπει νά εἰσέλθωμεν εἰς διαδικασίαν

συντάξεως νέου κειμένου. Βεβαίως, δυνάμεθα νά τό περιορίσωμεν μόνον εἰς τό θέμα τοῦ Προλόγου, ἀλλά πάντως θά εἶναι νέον κείμενον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Τό κείμενον, τό ὁποῖον καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν, εἴθε αὐτούσιον καί ὡς ἔχει, εἶναι τό κείμενον ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Δέν ἔχει νόημα νά ἐγκρίνωμεν ποῖοι μετεῖχον καί ποῖοι προήδρευσαν εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν. Ὅπως εἴπατε καί ὑμεῖς, ἡ συζήτησις εἶναι ἄνευ ἀντικειμένου. Τό οὐσιαστικόν κείμενον ἀρχίζει ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Ἐφ' ὅσον ἐγκρίνωμεν τό κείμενον αὐτούσιον καί ὡς ἔχει, δέν θά πρέπει νά εἴπωμεν πότε ἐνεκρίθη καί ὑπό ποίων; Τοῦτο θά εἶναι ὁ ***Πρόλογος*** τοῦ κειμένου, καί ἐκεῖ δυνάμεθα, ἐάν καί ἐφ' ὅσον κριθῇ ἀναγκαῖον, νά ἐντάξωμεν μίαν φράσιν, ἄν καί δέν εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον, διότι ὅλοι γνωρίζομεν τί σημαίνει Διασπορά. Ὡς ὅμως εἶπεν ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ, διά κάποιον τρίτον, ὁ ὁποῖος θά διαβάση τό κείμενον καί θά διερωτηθῇ τί σημαίνει Διασπορά, ἔχει νόημα νά καταλάβη τί ἐννοοῦν οἱ Ὀρθόδοξοι ὁμιλοῦντες περί Διασπορᾶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά δώσω τόν λόγον εἰς τόν ἅγιον Περιστερίου, ὁ ὁποῖος τόν ἐζήτησεν, ἀλλά προηγουμένως θέλω νά εἴπω ὅτι καταναλώνομεν πολύ χρόνον διά κάτι, τό ὁποῖον εἶναι ἁπλοῦν. Δυνάμεθα πράγματι νά παραλείψωμεν τόν Πρόλογον τοῦ κειμένου καί νά ἀρχίσωμεν ἐκ τοῦ σημείου **1 α)**. Ἐάν ὁ ἅγιος Περιστερίου νομίζει ὅτι πρέπει νά προσθέση κάτι, εὐχαριστῶς, ἀλλά νομίζω ὅτι τό θέμα πρέπει νά λήξη ἐκεῖ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἴπω ὅτι δέν εἶναι ἀπαραίτητον νά γίνη εἰδική εἰσήγησις, δεδομένου ὅτι ἕκαστον κείμενον δέν θά ὑποβληθῇ μεμονωμένον εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἀλλά ὁλόκληρος ὁ φάκελος ἐπί ἑκάστου θέματος, τό ὁποῖον συνεζητήθη, εἰς τρόπον ὥστε τά μέλη τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου νά ἔχουν τήν εὐχέρειαν ἐξετάσεως ὁλοκλήρου τοῦ φακέλου, προκειμένου νά λάβουν τήν τελικήν ἀπόφασιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ νά μή παραταθῇ ἡ συζήτησις ἐπί τοῦ σημείου τούτου. Τό θέμα εἶναι σαφές. Ὁ ἐν λόγῳ Πρόλογος δέν ἀφορᾶι εἰς τήν ἰδικήν μας ἐργασίαν, οὔτε ἀποτελεῖ οὐσιαστικόν μέρος τοῦ κειμένου. Ὅπως λέγει καί ὁ ἅγιος Περιστερίου, τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς ἔχει, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ πλήρους φακέλου, ὁ ὁποῖος θά ὑποβληθῇ ἐν καιρῷ εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνδον, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ ἰδικοῦ μας κειμένου, τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, τό ὁποῖον δέν θά περιέχη τόν πρόλογον τοῦτον. Δια-

θέτομεν ἀκόμη 15 λεπτά τῆς ὥρας. Παρακαλῶ νά προχωρήσωμεν εἰς τό σημεῖον **1 β)**. Ἀκούω ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ὅτι εἰς τήν ἀρχήν τῆς **§ 1 β)**, πρέπει νά τεθῇ ἡ δεοντολογία τοῦ προβλήματος, δηλαδή ποία εἶναι ἡ κανονική τάξις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατόπιν δέ νά λεχθῇ ὅτι δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους δέν εἶναι ἐφικτή ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν καί διά τοῦτο ἡ Ἐπιτροπή ἔκαμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον προτείνει. Πρέπει ὅμως πλέον νά τεθῇ εἰς τήν ἀρχήν ἡ αὐστηρῶς κανονική πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δέον γενέσθαι, διά νά φαίνεται ἡ διάκρισις. Ἔχομεν τήν κανονικήν τάξιν, ἀλλά διά τούς λόγους αὐτούς δέν δυνάμεθα σήμερον νά ἐφαρμόσωμεν ταύτην, ἀλλά ἐμμένομεν εἰς τήν προοπτικήν ἐπανόδου εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρωί, εἰς τήν εἰσήγησίν μου, ἐτόνισα ἐπίσης ὅτι πρέπει, τρόπον τινά, νά ὁμολογήσωμεν, ποία εἶναι ἡ κανονική πρᾶξις, ποία ἡ ἐκκλησιολογική τάξις. Νά λεχθῇ δέ κατόπιν, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νά ἐφαρμόσωμεν ταύτην. Θεωρῶ θετικήν τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου, ὑπό τήν προϋπόθεσιν νά μᾶς δώση συγκεκριμένην διατύπωσιν, τήν ὁποίαν θά ἐξετάσωμεν. Ἄλλη παρατήρησις;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νομίζω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος διατυπώσεως εἶναι ὅσα εἴπατε τό πρωί. Ἔχω σημειώσει δύο σημεῖα, ἕν εἰς τήν ἀρχήν καί ἕν εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου τῆς Εἰσηγητικῆς σας Ὁμιλίας. Τό ἀπόσπασμα εἰς τήν ἀρχήν τῆς Ὁμιλίας σας, τό ὁποῖον εἶναι 7-8 σειρές, θά ἠδύνατο κάλλιστα νά περιληφθῇ αὐτούσιον ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν γίνη ἀποδεκτόν, εὐχαρίστως. Θέλετε νά τό ἀναγνώσωμεν καί νά ἴδωμεν ἐάν συμφωνοῦμεν, ὁπότε λήγει τό θέμα;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «*Δυσκόλως θά ἠδύνατό τις νά ἀμφισβητήση τό ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, πάσχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς. Ὡς ὅλοι γνωρίζομεν, ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὁρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανών οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατά τρόπον σαφῆ*». Καί ἴσως δύναται νά συμπληρωθῇ, ἐκ τοῦ τέλους τῆς ὑμετέρας Ὁμιλίας, ὅταν λέγετε ὅτι δύο εἶναι οἱ βασικοί ἄξονες, πέριξ τῶν ὁποίων καλούμεθα νά οἰκοδομήσωμεν τήν ἡμετέραν συμφωνίαν ἐν τῇ Διασκέψει ταύτη, συνδέοντες τοῦτο μέ τό προηγούμενον, νά εἴπωμεν: «*Πρῶτον, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπαναβεβαιοῖ*

καί διακηρύσσει τήν προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τούς ἱερούς Κανόνας καί τήν Ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, ἅτινα προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὕπαρξιν ἑνός καί μόνου ἐπισκόπου ἐν ἑκάστη τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ. Δεύτερον, ὅτι ἕνεκα τῆς διαμορφωθείσης ἱστορικῆς συγκυρίας καί τῶν σχετικῶν πρός αὐτήν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, μεταβατικόν πρός τήν ὡς ἄνω κανονικήν τάξιν στάδιον δέον νά ἀποτελέση ἡ λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς αὕτη προβλέπεται ὑπό τῶν διορθοδόξως ἐκπονηθέντων κειμένων τῶν Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν». Νομίζω ὅτι διατυπώνει ὅ,τι θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Νομίζω ὅτι ἡ § **1 β)** δύναται νά παραμείνη ὡς διετυπώθη ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Νά μή τροποποιήσωμεν πολύ τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄν θέλωμεν νά προσθέσωμέν τι εἰς τήν § **1 α)**, ναί. Τό σημεῖον ὅμως **1 β)**, δηλαδή ὅτι δέν εἶναι ἐφικτή ἡ ἄμεσος μετάβασις, τό λέγει ἤδη τό κείμενον τοῦ 1990. Καλόν εἶναι νά σεβασθῶμεν τό κείμενον τοῦ 1990, ὅσον περισσότερον γίνεται. Προτιμῶ πιστότητα εἰς τό κείμενον τοῦ 1990 καί ὄχι εἰσαγωγήν νέων στοιχείων. Νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει νά προστεθῇ μία δήλωσις περί τῆς κανονικῆς τάξεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Συμφωνεῖτε νά προστεθῇ μόνον τό πρῶτον μέρος τοῦ ἀποσπάσματος, τό ὁποῖον ἀνέγνωσα;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά ὁλοκληρώσωμεν πρῶτον με τήν πρότασιν τοῦ κ. Γαλίτη καί κατόπιν νά ὁμιλήσουν καί ὅσοι ἄλλοι ἐπιθυμοῦν. Κύριε Καθηγητά, πῶς θά ἀρχίζη τό **1 β)**, κατά τήν πρότασίν σας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: *«Δυσκόλως θά ἠδύνατό τις νά ἀμφισβητήση τό ὅτι…»*, ἔτσι νά ἀρχίζη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό εἶναι πολύ ρητορικόν, ἦτο διά μίαν εἰσήγησιν. Δέν νομίζω ὅτι πρέπει νά εἴπωμεν: *«Δυσκόλως θά ἠδύνατό τις νά ἀμφισβητήση…»*. Νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: *«Ὡς ἔχει σήμερον, ὁ τρόπος διοργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς πάσχει σοβαρῶς ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς (…) Ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὁρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύναται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Ὁ κανών οὗτος εἶναι θεμελιώδης, διότι ἐκφράζει τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν κατά τρόπον σαφῆ»*. Καί ἐν συνεχείᾳ ἡ § **1 β)**, ὡς ἔχει: *«Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὡσαύτως…»*

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ § **1 β)** ἔχει διαπιστωτικόν χαρακτῆρα

σχετικῶς πρός τήν προβληματικήν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς. Ἡ παράγραφος, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τήν δεοντολογίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπί τῇ βάσει τῆς ἐκκλησιολογίας της, εἶναι ἡ § **1 α)**. Συνεπῶς, ἄν τυχόν γίνῃ ἐπίκλησις τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τοῦτο πρέπει νά σχετισθῇ μέ τήν § **1 α)** καί ὄχι μέ τήν § **1 β)**, ἡ ὁποία, ἐπαναλαμβάνω, ἔχει διαπιστωτικόν χαρακτῆρα τῆς ὑπαρχούσης προβληματικῆς σχετικῶς πρός τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Κατά τήν ἄποψίν μου, μία φράσις θά ἤρκει, δηλαδή, ὅπου λέγεται, εἰς τήν § **1 α)**, «*καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*», νά προστεθῇ ἁπλῶς: «*ὡς ὁρίζεται ὑπό τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου*» καί κλείνει. Κατόπιν, διαπιστοῦται ὅτι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης καταστάσεως, δέν δύναται νά ἐφαρμοσθῇ πλήρως ὁ κανών καί ἑπομένως ἀναζητοῦμεν τήν λύσιν. Ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι οὕτως εἶναι καλή ἡ δομή, ὅπως ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ παρατήρησις τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου εἶναι ὀρθή. Ἐκεῖνο, τό ὁποῖον δέν μέ ἱκανοποιεῖ εἶναι ὅτι μέ τήν διατύπωσιν τήν ὁποίαν προτείνει, τό θέμα τῆς κανονικότητος, τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς θάπτεται, τρόπον τινά, εἰς μίαν δευτερεύουσαν πρότασιν. Νομίζω ὅτι πρέπει νά γίνῃ μία χωριστή πρότασις, ἡ ὁποία, ὅπως ὀρθῶς ἐπεσήμανε, νά ἐνταχθῇ στο **1 α)** καί ὄχι στο **1 β)** ἤ νά γίνῃ χωριστή παράγραφος. Ὅπως εἶπεν ὁ Καθηγ. κ. Γαλίτης, πρέπει νά ὑπάρχῃ μία δήλωσις τῆς Διασκέψεως, ὅτι δέν ἀγνοεῖ τό κανονικόν μέρος τοῦ προβλήματος, διότι κάποτε θά κατηγορηθῶμεν ὅτι ἀμπεμπολήσαμεν τό κανονικόν μέρος, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τῶν προβλημάτων τούτων, ὅτι ἐλησμονήσαμεν καί τήν κανονικήν τάξιν. Συγχρόνως ὀφείλομεν νά εἴπωμεν ὅτι λυπούμεθα, διότι ἀδυνατοῦμεν νά ἐφαρμόσωμεν τήν κανονικήν τάξιν. Ἑπομένως, ἡ πρότασις τοῦ κ. Γαλίτη μέ εὑρίσκει σύμφωνον, ὑπό τόν ὅρον νά ἐνταχθῇ εἰς τήν § **1 α)**.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐπιτρέψατέ μοι νά τροποποιήσω τήν πρότασίν μου. Τό ἀπόσπασμα ἀπό τήν ὁμιλίαν, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠδύνατο νά ἀποτελέση τήν § **1 α)**, ἡ ὁποία θά γίνῃ **1 β)**, καί αὐτή μέ τήν σειράν της **1 γ)**. Νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθόν νά τεθῇ τό θέμα εἰς τήν ἀρχήν τοῦ κειμένου, κατόπιν ἡ § **1 α)**, ὡς **1 β)**, ἐκφράζει τήν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν, καί ἡ **1 β)**, ὡς **1 γ)**, ἐκφράζει τήν σημερινήν κατάστασιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ παροῦσα ὅμως διατύπωσις δέν πρέπει νά ἀλλάξῃ. Νά προστεθῇ ἁπλῶς, χωρίς νά τήν ἀντικαταστήσῃ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νά προταχθῇ τό ἀπόσπασμα τῆς ὁμιλίας σας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, νομίζω ὅτι πρέπει νά προταχθῇ ἡ βούλησις τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἔχει εἰς τό κείμενον, καί κατόπιν νά ἐπεξηγηθῇ εἰς τό συνίσταται ἡ βούλησις αὕτη.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην διά τήν παρέμβασιν, ἀλλά ἐπειδή ὁ 8ος κανών ἀναφέρεται καί ἐξ ἀφορμῆς τοῦ σχίσματος τῶν Νοβατιανῶν, ἴσως θά ἦτο καλλίτερον νά ἐντάξωμεν τό δεύτερον ἀπόσπασμα τῆς ὁμιλίας σας, τό ὁποῖον προέτεινεν ὁ κ. Γαλίτης, ὅπου οὐσιαστικῶς ἀναφέρετε τό περιεχόμενον τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά πρέπει νά ἀναφερθῇ ὁ κανών, ὄχι μόνον τό πνεῦμα τοῦ κανόνος.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἀφοῦ γίνεται παραπομπή εἰς τούς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἐννοεῖται ὅτι, πλήν τοῦ 8ου, ὑπάρχουν καί ἕτεροι κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός ἐπισκόπου εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχω ἀντίρρησιν. Νά μήν ὑποπέσωμεν ὅμως εἰς τόν πειρασμόν τῆς ἀναζητήσεως τοῦ καλλιτέρου, τό ὁποῖον, ὡς γνωρίζομεν, εἶναι ἐχθρός τοῦ καλοῦ. Νά παραμείνωμεν εἰς τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος, ἀνεξαρτήτως τῆς διατυπώσεως. Σημαντικόν εἶναι νά συμφωνήσωμεν ὅτι πρέπει νά λεχθῇ. Παρακαλῶ νά μήν ἐπεκταθῶμεν πολύ ἐπί τοῦ σημείου τούτου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*Εἶναι κοινή συνείδησις τῶν Ὀρθοδόξων ὅτι ἡ διοργάνωσις τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς πάσχει σοβαρῶς ἐκ ἐπόψεως κανονικῆς καί ἐκκλησιολογικῆς, διότι ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρητῶς ὁρίζει ὅτι ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ πόλει δέν δύνανται νά ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἑνός ἐπίσκοποι. Διό καί κατά τήν παροῦσαν φάσιν…*», ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, «*δέν εἶναι ἐφικτή δι΄ ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους…*». Ἁπλῶς γίνεται ἡ σύνδεσις, ἀφαιροῦμεν μόνον τήν λέξιν «*Ἡ Ἐπιτροπή*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν διαφωνοῦμεν ἐπί τῆς οὐσίας. Ἅπασαι αἱ μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις λέγουν τό ἴδιον πρᾶγμα, ἑκάστη ὀλίγον διαφορετικῶς.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό πρῶτον ζήτημα, τό ὁποῖον πρέπει νά ἐπιλυθῇ, εἶναι ἡ ὕπαρξις ἢ μή συντόμου Εἰσαγωγῆς, ὁ ὁποία νά ὁρίζῃ τό πρόβλημα τῆς Διασπορᾶς. Κατά τήν ἄποψίν μου, ἡ Εἰσαγωγή δέν εἶναι ἀπαραίτητος, διότι ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος θά ἐπιληφθῇ τοῦ προβλήματος. Ἂν ὅμως ἡ ὁλομέλεια θεωρῇ ἀναγκαίαν τήν ὕπαρξιν Εἰσαγωγῆς, ὅπου θά λέγεται ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τήν Διασποράν δέν εἶναι σύμφωνος πρός τούς κανόνας, τότε θά ἀντικαταστήσωμεν τάς δύο πρώτας παραγράφους.

Εἶναι σημαντικόν ὅμως ἡ § **1 α)** νά παραμείνη, δηλαδή, ὅτι ἀποτελεῖ βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ταχίστη διευθέτησις τοῦ προβλήματος συμφώνως πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν, τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν. Ἄρα ἡ παράγραφος αὕτη νά παραμείνη. Ἡ § **1 β)** ὁμιλεῖ περί τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς τάξεως. Δέν πρέπει νά διαχωρήσωμεν τόν 8ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Βεβαίως, ὑπῆρξαν σύνοδοι, αἱ ὁποῖαι εἶχον μοιράσει μίαν πόλιν εἰς δύο, διά νά διευθετήσουν ἕν σχίσμα. Σήμερον, ἡ πόλις εἶναι μεγαλούπολις καί εἶναι κατά πᾶσαν πιθανότητα διηρημένη εἰς πολλούς τομεῖς. Δέν πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται παλαιοί ὅροι, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ποῖον εἶναι τό πνεῦμα τοῦ κανόνος. Ἅπαντες συμφωνοῦν εἰς τί συνίστανται ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιολογία, ἡ κανονική παράδοσις καί πρᾶξις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅταν δέ ὁμιλῶμεν περί τῆς ἀκριβοῦς κανονικῆς τάξεως, ἀναφερόμεθα εἰς τάς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, καί Συνόδων αἱ ὁποῖαι εἶναι κοινῶς ἀποδεκταί ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μία Εἰσαγωγή εἶναι δυνατή. Δυνάμεθα, ἀντί νά ὁμιλῶμεν περί τοῦ προβλήματος, νά εἴπωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ βούλησις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῆς Διασπορᾶς: **1 α)**: *«Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν…»*, νά μή ὁμιλῶμεν περί τοῦ προβλήματος, δηλαδή νά παραλείψωμεν *«ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς»*, καί νά εἴπωμεν: *«ὅπως ὀργανωθῇ ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά τό ταχύτατον δυνατόν κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»*. Ὡς πρός τήν § **1 β)**, *« … ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο»*: Ἀντί νά εἴπωμεν *«ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο»*, καλλίτερον νά εἴπωμεν *«εἰς τήν Ὀρθόδοξον Διασποράν»*. Αὐτό εἶναι πλέον σαφές. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά δημιουργήσωμεν νέον κείμενον, ἐκτός ἐάν θεωρήσωμεν ἀναγκαῖον νά ὁμιλήσωμεν περί τῆς ἀφύσικης καταστάσεως τῆς Διασπορᾶς σήμερον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βλέπω ὅτι οὐδεμίαν ἔχομεν οὐσιαστικήν διαφωνίαν. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον κρίνεται κατά τήν παροῦσαν στιγμήν τῆς συζητήσεως εἶναι ἐάν τό κείμενον, ὡς ἔχει, εἶναι ἐπαρκές διά νά δηλώση τήν κανονικήν τάξιν, ἤ ἐάν πρέπει νά εἴπωμεν ποία εἶναι ἡ κανονική αὕτη τάξις. Δηλαδή, ἐάν θέλωμεν νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει ἤ θέλωμεν νά διευκρινήσωμεν ποία εἶναι ἡ κανονική τάξις; Κατά τήν προσωπικήν γνώμην μου, καλόν θά εἶναι νά τό διευκρινήσωμεν, διότι μία γενική δήλωσις περί κανονικῆς τάξεως δύναται νά ἐκληφθῆ διαφόρως. Δύναταί τις νά εἴπη: «δι' ἐμέ, κανονικόν εἶναι τοῦτο», ἀλλ' οἱ κανόνες εἶναι σαφεῖς. Ἑπομένως, δέν δυνά-

μεθα νά τούς ἀγνοήσωμεν. Καλόν εἶναι λοιπόν νά προστεθῇ μία διευκρίνησις εἰς τί συνίσταται ἡ κανονική τάξις καί, βεβαίως, ἐάν δέν θέλωμεν νά ἀναφέρωμεν τόν 8ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἄς μή τόν ἀναφέρομεν, ἀλλά νά ἀναφερθῶμεν εἰς τήν οὐσίαν, εἰς τό περιεχόμενον τοῦ κανόνος. Τό πρόβλημα δέν εἶναι ἐάν θά ἀναφέρωμεν ἤ ὄχι τόν κανόνα. Νομίζω ὅτι πρέπει νά συμφωνήσωμεν τώρα ὡς πρός τοῦτο, δηλαδή ἐάν θά ὑπάρξη διατύπωσις περί τοῦ τί ἀναγνωρίζεται ὡς κανονική τάξις, δηλαδή νά μήν ὑπάρχουν πολλοί ἐπίσκοποι εἰς μίαν πόλιν. Θά τό εἴπωμεν αὐτό ἤ ὄχι; Κατά τήν γνώμην μου, θά ἦτο οὐσιαστική παράλειψις νά μή τό εἴπωμεν, ἔστω καί διά συντόμου προτάσεως, εἴτε ὡς τό ἀναφέρω εἰς τήν Εἰσηγητικήν μου ὁμιλίαν, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον. Ἡ ὡρα παρῆλθεν... Πρέπει κατ' ἀρχήν νά καταλήξωμεν εἰς συμφωνίαν ὡς πρός τήν ὕπαρξιν ἤ μή τοιαύτης διευκρινήσεως. Ἄς ἀφεθῇ ἡ διατύπωσις, εἰς τήν προεδρίαν, π.χ. μέ τήν βοήθειαν καί ἄλλων ἀδελφῶν, καί αὔριον τό πρωί νά φέρωμεν τήν διατύπωσιν πρός ἔγκρισιν ὑπό τῆς ὁλομελείας. Θά ἐπανέλθωμεν αὔριον τό πρωί. Εὐχαριστῶ, ἀδελφοί.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
Α΄ ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ἡ Συνεδρία ἄρχεται διά προσευχῆς.

Οἱ Σύνεδροι: *Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τούς ἁλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δι' αὐτῶν τήν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.*

Ὁ Πρόεδρος: *Δόξα Σοι, ὁ Θεός ἡμῶν, δόξα Σοι, Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν, ὁ Θησαυρός τῶν ἀγαθῶν καί ζωῆς Χορηγός, ἐλθέ καί σκήνωσον ἐν ἡμῖν, καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπό πάσης κηλῖδος καί σῶσον, Ἀγαθέ, τάς ψυχάς ἡμῶν.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλημέρα, ἀγαπητοί Ἀδελφοί. Εὑρισκόμεθα εἰς τήν δευτέραν ἡμέραν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεώς μας. Εἰς τήν ἀρχήν, θά ἤθελον νά καλωσορίσω ἐν μέσῳ ἡμῶν τόν ἀντιπρόσωπον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπον Κομάρνο κ. Τύχωνα, ὁ ὁποῖος ἀφίχθη χθές τό βράδυ καί τόν ὁποῖον θά παρακαλέσω νά χαιρετίση τήν Διάσκεψιν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Σεβ. ἅγιοι Ἀδελφοί, ἐγκαρδίως χαιρετίζω ὑμᾶς καί ζητῶ συγγνώμην διά τήν καθυστερημένην ἄφιξίν μου, ἀλλά εἴχομεν μίαν πολύ σοβαράν ἐργασίαν, τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ὅπως ἕκαστον ἔτος, εἴχομεν συνεργασίαν μέ τήν κρατικήν ραδιοτηλεόρασιν, ἡ ὁποία μετέδιδε τήν Θ. Λειτουργίαν. Διά τοῦτο ἔπρεπε νά λειτουργήσω. Ἡ τηλεόρασις μετέδωσε εἰς ὅλην τήν Σλοβακίαν τήν εἰς τόν ἡμέτερον ἱ. Ναόν τελεσθεῖσαν Θ. Λειτουργίαν κατά τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Θά ἤθελον ἐπίσης νά σᾶς διαβιβάσω τάς εὐχάς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Πράγας καί Μητροπολίτου Τσεχίας καί Σλοβακίας κ. Χριστοφόρου, ὁ ὁποῖος εὔχεται εἰς τούς Συνέδρους ἐπιτυχῆ συνεργασίαν, καρποφόρον ἐργασίαν, ἐν εἰρήνῃ ἐπί τῶν θεμάτων, τά ὁποῖα ἐπελέξαμεν τά τελευταῖα ἔτη, οὕτως ὥστε ἀπό κοινοῦ νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐπιτυχῆ κατάληξιν τῶν ἐργασιῶν μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ πολύ, Θεοφιλέστατε. Ὡς γνωρίζετε, ἅγιοι Ἀδελφοί, εἴχομεν χθές ἀποστείλει τηλετυπίας πρός τούς Προκαθημένους τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί ἤδη σήμερον ἔχομεν ἀπαντήσεις δύο ἐξ αὐτῶν. Σᾶς διαβάζω τό μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου:

Τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγάμου κυρίῳ Ἰωάννῃ,
Προέδρῳ τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Εἰς Γενεύην

Ἐν εὐγνωμοσύνῃ πρός τόν Παράκλητον, τόν συγκροτοῦντα ὅλον τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας, καί ἐν εὐχαριστίαις πρός τάς κατά τόπους ἀδελφάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐνωτισθέντες χαρμόσυνον ἄγγελμα ἐνάρξεως ὑμετέρας Διασκέψεως, εὐχόμεθα ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πλήρη ἐπιτυχίαν αὐτῶν εἰς διατράνωσιν ἑνότητος ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κοινήν μαρτυρίαν Αὐτῆς τῷ κόσμῳ παντί καί δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Δομήτορος αὐτῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀσπαζόμεθα ἐν αὐτῷ ἕνα ἕκαστον τιμίων συνέδρων, μέ ἐπικεφαλῆς Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Ἱερότητι.

† Πατριάρχης Βαρθολομαῖος
Φανάριον, τῇ 8η Ἰουνίου 2009

Ἔχομεν ἐπίσης ἀπάντησιν ἀπό τόν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Χρυσόστομον, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Περγάμου κυρίῳ Ἰωάννῃ,
Προέδρῳ τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Εἰς Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
Σαμπεζύ
Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἀδελφέ,

Μετά πολλῆς χαρᾶς ἐλάβομεν τήν ἐπιστολήν τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Σεβασμιότητος, δι΄ ἧς Αὐτή πληροφορεῖ ἡμᾶς περί τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς τετάρτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, καί θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Εὐχόμεθα πλουσίας τάς εὐλογίας, τόν φωτισμόν καί τήν ἐνίσχυσιν τοῦ Κυρίου ἐπί πάντας τούς συμμετέχοντας εἰς τήν Διάσκεψιν σεβασμίους καί τιμίους ἐκπροσώπους τῶν κατά τόπους ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρός εὐόδωσιν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτοῖς ἔργου, ἐπ΄ ἀγαθῷ τῆς καθόλου Ὀρθοδοξίας.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† ὁ Κύπρου Χρυσόστομος

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 9η Ἰουνίου 2009.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστοῦμεν τόν Παναγιώτατον καί τόν Μακαριώτατον διά τήν εὐγενῆ ἀπάντησίν των καί διά τάς εὐχάς των.

Καί τώρα, ἀγαπητοί Ἀδελφοί, συνεχίζομεν τό ἔργον, τό ὁποῖον ἀφήσαμεν χθές ἡμιτελές, δηλαδή τήν συζήτησιν τοῦ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντος κειμένου, τό 1990. Χθές, ὀλίγον πρό τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν μας, εἶχε ζητήσει τόν λόγον ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ

καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος, καί θά ἤθελον νά δώσω τόν λόγον πρῶτον εἰς αὐτόν σήμερον. Νά σημειώσω ἀκόμη ὅτι πολλάκις ἀπό τήν θέσιν μου δέν μπορῶ νά διακρίνω εὐκόλως τά πρόσωπα, τά ὁποῖα ζητοῦν τόν λόγον. Καλόν θά εἶναι λοιπόν νά ἐπανέρχεσθε μέ κατανόησιν. Οὐδεμία ὑπάρχει πρόθεσις παρακάμψεως οἱουδήτινος τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην, διότι πρῶτον θά ἤθελον νά θίξω ἕν διαδικαστικόν ζήτημα. Πρῶτον, διά νά βοηθήσω, διότι χθές τέσσαρας φοράς ἐσήκωσα τό χέρι μου δι' ἕν μεγάλον χρονικόν διάστημα. Ἴσως θά ἔπρεπε νά σᾶς βοηθήσουν οἱ γραμματεῖς, ὑποδεικνύοντες ποῖος ζητεῖ τόν λόγον. Ἤκουσα ὅτι καί ἄλλοι ἀδελφοί ἐζήτησαν τόν λόγον, ἀλλά δέν εἰσηκούσθησαν. Θά ἤθελον λοιπόν, ἐπί τῆς οὐσίας, νά εἴπω ὅτι ἀφιερώσαμεν χθές πάρα πολύ χρόνον διά τήν συζήτησιν τῆς ***Εἰσαγωγῆς*** τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Πιστεύω ὅτι ἐχάσαμε πάρα πολύ χρόνον ἀδίκως καί οἱ προκάτοχοι ἡμῶν εἶχον τήν ἰδικήν των σκέψιν καί συνέταξαν ἕν γενικευμένον κείμενον. Πιστεύω ὅτι δέν χρειάζεται νά ἀλλάξωμεν τό κείμενον, νά χάσωμεν τόσον χρόνον μέ τήν εἰσαγωγήν, ἡ ὁποία οὐδεμία ἔχει οὐσίαν. Τό σημαντικώτερον δι' ἡμᾶς εἶναι νά συζητήσωμεν ἐπί τῶν οὐσιαστικῶν θεμάτων. Χθές προετάθη νά κάνωμεν ἀναφοράν εἰς τούς κανόνας. Τοῦτο δέν εἶναι ὀρθόν, διότι οὐδείς κανών συνετάχθη διά νά ἀντιμετωπίσῃ τήν κατάστασιν, εἰς τήν ὁποίαν εὑρισκόμεθα σήμερον. Ἡ Ἐκκλησία δέν συνεκάλεσε μείζονας συνόδους, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ἡ διασπορά τῶν λαῶν, βασικῶς τόν 19ον καί τόν 20ὸν αἰῶνα. Αἱ μετακινήσεις αὐταί τῶν πληθυσμῶν ἦσαν τεράστιαι καί δημιουργοῦν ἀπολύτως νέας συνθήκας. Χρειάζονται ἑπομένως καί νέοι τρόποι ἐπιλύσεως τῶν ζητημάτων τούτων. Οἱ κανόνες, τό πνεῦμα τῶν κανόνων, δύνανται νά μᾶς καθοδηγοῦν. Δέν δυνάμεθα ὅμως νά ἀναφερόμεθα εἰς ἕνα κανόνα, διότι δέν συνετάχθη διά τήν παροῦσαν κατάστασιν. Διά τοῦτο, θά σᾶς παρεκάλουν νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν τῶν οὐσιαστικῶν ζητημάτων, ἀφήνοντες τήν εἰσαγωγήν ὡς ἔχει. Ζητῶ καί πάλιν συγγνώμην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Ἔχει κανείς νά παρατηρήσῃ κάτι ἐφ' ὅσων ἀνέφερεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μᾶρκος;

Ὁ Ἑλλογιμ. Δρ Ἄλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον τῆς **§ 1 β),** τό ὁποῖον ἦτο χθές ὑπό ἐξέτασιν καί συμφωνῶν βεβαίως μέ ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μᾶρκος προηγουμένως, ὅτι δέν πρέπει νά τροποποιήσωμεν πολύ τό κείμενον, ὑπάρχει ἕν πρόβλημα ὡς πρός τήν τελευταίαν φράσιν (σελ. 1 τοῦ γαλλικοῦ κειμένου): «*διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων,* ***αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέ-***

ρω». Οὐδέποτε προσδιωρίσθησαν αἱ βασικαί ἀρχαί καί κατευθύνσεις, ἄρα ἡ φράσις αὕτη εἶναι ἡμιτελής. Προτείνω τήν ἑξῆς τροποποίησιν: «*μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος,* ***οὕτως ὥστε εἰς ἑκάστην περιοχήν νά ὑπάρχῃ μία τοπική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θά ἔχῃ μόνον ἕνα ἐπίσκοπον εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν τόπον***». Ἡ διατύπωσις αὕτη θά ἀντικαταστήσῃ τήν φράσιν περί ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, τάς ὁποίας οὐδέποτε ἀνεφέραμεν ἐδῶ. ***(Ὁ ὁμιλητής ἐπαναλαμβάνει τήν διατύπωσιν τήν ὁποίαν προτείνει).*** Νά ἀφήσωμεν δέ τό ὑπόλοιπον κείμενον ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ § **1 β)** εἰς τήν ὁποίαν ἀναφέρεσθε, ὁμιλεῖ σαφῶς περί μεταβατικῆς τινος καταστάσεως. Θέλετε νά τό προσδιορίσετε περισσότερον, διά τῆς προσθήκης «*ἕνα ἐπίσκοπον*»;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Μάλιστα, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ § **1 β)** ἀναφέρει ὅτι πρέπει νά φθάσωμεν εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε προσδιωρίσθησαν. Μέ τήν διατύπωσιν, τήν ὁποίαν προτείνω, ὁρίζομεν ποῖος εἶναι ὁ σκοπός ἡμῶν. Καί οὗτος εἶναι ἡ ἐπίτευξις τῆς κανονικῆς τάξεως, ἤτοι ἡ ὕπαρξις ἑνός μητροπολίτου εἰς ἕκαστον τόπον, μία τοπική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς ἑκάστην περιοχήν. Σκοπός εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς αὐστηρῶς κανονικῆς τάξεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά τό συζητήσωμεν αὐτό.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν συμφωνῶ μέ τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Μάρκου νά μή γίνῃ μνεία τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διότι ὑπάρχουν παραδείγματα εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, κυρίως ἐπί τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐτέθη τό θέμα ἐάν καί κατά πόσον εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχῃ μία κανονική δικαιοδοσία καί ἐντός αὐτῆς νά ὑπάρχῃ καί δικαιοδοσία ἑτέρου ἐπισκόπου. Ὁ κ. Φειδᾶς νομίζω μπορεῖ νά ἀναφέρῃ τήν περίπτωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἐξωρίσθη καί μετέβη εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης δέν τόν ἄφησε νά πήξῃ μόνος του, ὡς ἤθελε, μίαν δικαιοδοσίαν, ἀλλά τοῦ παρεχώρησε μίαν εἰδικήν περιοχήν, ἡ ὁποία θά ἀνῆκεν εἰς αὐτόν. Ὄχι ὅμως αὐθαιρέτως. Ὁ κ. Φειδᾶς, ὡς ἱστορικός, δύναται νά ἀναπτύξῃ τήν περίπτωσιν αὐτήν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εὐχαριστῶ διά τήν μνείαν τοῦ ὀνόματός μου. Πρόκειται περί τοῦ 39ου κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὅταν ἡ ἱεραρχία, ὁ κλῆρος καί μέγα μέρος τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου, λόγῳ τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως, ὑπεχρεώθησαν νά φύγουν ἐκ τῆς

νήσου καί νά εὕρουν καταφύγιον εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης παρεχώρησε μίαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, τήν ἐπαρχίαν τοῦ Ἑλλησπόντου, εἰς τόν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, διά νά διασώση τό αὐτοκέφαλον τῆς δικαιοδοσίας του. Τοῦ παρεχώρησε πατριαρχικόν προνόμιον, δηλαδή ἔκανε δῶρον καί τήν ἰδικήν του δικαιοδοσίαν εἰς τόν Κύπρου, ὁρίζων τήν ἐπαρχίαν Ἑλλησπόντου ὡς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἀποτελεῖ παράδειγμα τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεως ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐμπεριστάτων Ἐκκλησιῶν. Δέν γνωρίζω ὅμως ἐάν τοῦτο ἀποτελεῖ λύσιν καί διά τό θέμα τῆς Διασπορᾶς. Πάντως, εἰς τήν ἐδαφικήν συνέχειαν τῶν δικαιοδοσιῶν ἀποτελεῖ μίαν ρωγμήν, τήν ὁποίαν ὁ 39ος κανών τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου παρέχει ὡς δυνατότητα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἤθελον καί ἐγώ νά παρατηρήσω ὅτι τό θεωρῶ ὀλίγον τολμηρόν ἐκ μέρους μας νά εἴπωμεν ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας δέν ἰσχύουν σήμερον ἤ δέν ἔχουν ἐφαρμογήν, δεδομένου ὅτι ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου σαφῶς ἀναφέρεται εἰς τήν περίπτωσιν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι θά ὑπάρχουν παραλλήλως πρός ἑτέρους ἐπισκόπους, καί ἀπαγορεύει τοῦτο. Δέν πρόκειται λοιπόν περί νέας καταστάσεως. Πρόκειται περί τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ὅτι δέν δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ἐπίσκοποι εἰς μίαν ἐπισκοπήν. Ὡς ἀνέφερον καί εἰς τήν εἰσηγητικήν ὁμιλίαν μου, οἱ λόγοι εἶναι ἐκκλησιολογικοί, θά ἔλεγον δέ καί δογματικοί. Διότι, ὁ ἐπίσκοπος συγκεντρώνει ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὅλην τήν τοπικήν Ἐκκλησίαν, ὑπεράνω πάσης ἑτέρας διαφορᾶς, καί δέν δύναται νά ὑπάρχη ἐπίσκοπος διά μίαν ὡρισμένην κατηγορίαν ἀνθρώπων. Εὑρισκόμεθα ἑπομένως ἐνώπιον ἑνός πολύ σοβαροῦ θέματος καί δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἡ Διασπορά οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μέ τήν κανονικήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἑπομένως, κατά τήν γνώμην μου, πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἀναφερθῶμεν εἰς τήν ἐκκλησιολογικήν καί κανονικήν ταύτην ἀρχήν, διότι ἄλλως δέν σεβόμεθα τήν ἡμετέραν παράδοσιν καί ἐκκλησιολογίαν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, σεβαστοί Πατέρες, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας κρίνει ὅτι δέν εἶναι φρόνιμον νά εἰσαγάγωμεν προσθήκας εἰς τήν παράγραφον ταύτην, διότι γνωρίζομεν πολύ καλῶς ὅτι τό 1990 ἔγιναν πολλαί συζητήσεις περί τῆς ἑρμηνείας τοῦ 8ου κανόνος. Ἐάν ἐπανέλθωμεν, θά θίξωμεν καί ἕτερα σημεῖα, τά ὁποῖα θά μᾶς ἐμποδίσουν νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ κειμένου. Ἄς μή λησμονῶμεν ὅτι ἡ σύνταξις τοῦ κειμένου τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως θά ἐγκριθῇ ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἑκάστης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἑπομένως, εἶναι πολύ λεπτόν τό ζήτημα, ἐφ' ὅσον

ὑπάρχει διαφορά ἑρμηνείας τοῦ κανόνος. Θεωρῶ ὅτι τό κείμενον ὡς ἔχει καί ἄνευ προσθηκῶν εἶναι ἀρκετόν, πολλῷ δέ μᾶλλον διότι εἰς τήν **§ 1 β)** γίνεται ἀναφορά εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν, τήν ὁποίαν ἐξυπακούεται ὅτι γνωρίζουν αἱ Ἐκκλησίαι καί ἅπαντες οἱ ἀντιπρόσωποι. Ἐάν ἀνοίξωμεν νέας συζητήσεις, δέν θά τελειώσωμεν, θά φθάσωμεν εἰς τό σημεῖον νά ἔχωμεν διαφωνίας καί δέν θά ἔχωμεν καλόν ἀποτέλεσμα. Δηλαδή, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας θεωρεῖ ὅτι ὅ,τι ἀναφέρεται περί κανονικῆς παραδόσεως καί πράξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καλύπτει τήν κατάστασιν αὐτήν. Ὁποιαδήποτε προσθήκη θά ἔχη διαφορετικάς ἑρμηνείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρίν ἤ δώσω τόν λόγον εἰς ὅσους τόν ἐζήτησαν, θά ἤθελον νά διευκρινήσω κάτι, τό ὁποῖον εἴπατε καί τό ὁποῖον προφανῶς ἀποτελεῖ παρεξήγησιν τῆς φύσεως τῆς Διασκέψεώς μας. Αἱ ἀποφάσεις ἡμῶν δέν ἐπιστρέφονται εἰς τάς Συνόδους τῶν Ἐκκλησιῶν πρός ἔγκρισιν. Εἶναι ὁριστικαί καί παραπέμπονται εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ὀφείλομεν νά τό ἔχωμεν αὐτό ὑπ' ὄψιν μας. Δέν πρόκεται ὅσα ἀποφασίσομεν νά τεθοῦν ὑπό τήν κρίσιν τῶν Συνόδων μας. Ἡ ἀποστολή ἡμῶν εἶναι πολύ σοβαρά. Εἴμεθα Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, ἐξουσιοδοτημένη ὑπό τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν νά λάβη ὁριστικάς ἀποφάσεις. Τά κείμενα τῶν ἀποφάσεων ἡμῶν δέν ἐπανέρχονται εἰς τάς Συνόδους τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αὐτό ἤθελον νά διευκρινήσω. Ἐπί τῆς οὐσίας τῶν ὅσων εἴπατε, θά ἐπανέλθωμεν, ἀφοῦ ὁμιλήσουν ὅσοι ἐζήτησαν τόν λόγον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό κείμενον, τό ὁποῖον προέτεινον δέν κάνει ἀναφοράν εἰς συγκεκριμένον κανόνα. Τό σύνολον τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως εἶναι σαφές, ἤτοι ὅτι εἰς ἑκάστην περιοχήν ὑπάρχει μία τοπική Ἐκκλησία εἴτε εἶναι αὕτη αὐτόνομος εἴτε αὐτοκέφαλος. Ἐντός δέ τῆς τοπικῆς ταύτης Ἐκκλησίας ὑπάρχει εἷς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον τόπον. Ἀπέφυγον τόν ὅρον «*πόλιν*» ἤ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως νά ἐγείρουν συζητήσεις. Τό κείμενον, τό ὁποῖον προτείνω δέν ἔχει σκοπόν τήν τροποποίησιν τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου, ἀλλά τήν συμπλήρωσιν μιᾶς ἐλλείψεως. Ὅταν τό κείμενον τοῦ 1990 ὁμιλεῖ περί «*ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω*», αἱ ἀρχαί αὗται δέν καθωρίσθησαν. Ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν προτείνω, σκοπόν ἔχει τήν πλήρωσιν ἐλλείψεως τοῦ κειμένου. Ἀντί νά ἀφήσωμεν κείμενον μή ὡλοκληρωμένον, νά εἴπωμεν ὅτι ἡ κανονική αὕτη τάξις, τήν ὁποίαν ἐπιδιώκομεν – οὐδείς δέ ἀμφισβητεῖ ὅτι κανονική τάξις εἶναι ἡ ὕπαρξις εἰς ἑκάστην περιοχήν τοπικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποίαν ὑπάρχει εἷς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον

τόπον. Θεωρῶ ὅτι οἱ ὅροι τούς ὁποίους ἐπέλεξα δέν θά δημιουργήσουν διχογνωμίαν, ἀλλά, ὅταν γίνεται μία πρότασις, προέχει ἡ συζήτησις ἐπί τῆς προτάσεως ταύτης. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ κ. Λαχάμ. Καί ἐγώ συμφωνῶ ὅτι ἐάν ἀφήσωμεν τό κείμενον ὡς ἔχει δέν εἶναι ὡλοκληρωμένον. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος. Ὅπως προτείνει ὁ κ. Λαχάμ, νά μή γίνῃ ἀναφορά εἰς συγκεκριμένον κανόνα, παρ' ὅλον ὅτι θά ἤθελον νά ὑπάρχῃ ἡ ἀναφορά αὕτη. Δυνάμεθα ὅμως νά ἐκθέσωμεν τήν ἐκκλησιολογικήν ταύτην ἀρχήν, ἡ ὁποία εἶναι πολύ βασική. Εἶναι θέμα πίστεως. Νομίζω ὅτι πρέπει νά τό εἴπωμεν γενικῶς, ὅπως τό προτείνει ὁ κ. Λαχάμ, ὥστε νά μή ἔχωμεν προβλήματα μέ τήν ἀναφοράν εἰς τόν κανόνα, διότι προφανῶς ὡρισμένοι σύνεδροι θεωροῦν ὅτι δέν εἶναι καλόν νά ἀναφερθῇ ὁ κανών.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Πρόεδρε, δύο-τρία σημεῖα, ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε. ***Πρῶτον,*** διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν κανόνων, ἰδίως δέ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων. Ὁ 8ος κανών, διά τόν ὁποῖον γίνεται τώρα ἡ συζήτησις εἶναι κανών Οἰκουμενικῆς συνόδου καί ὄχι τοπικῆς. Ὡς εἴπατε καί ὑμεῖς, οἱ κανόνες δέν πρέπει νά ἀντιμετωπίζωνται ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ, διότι ἄν ἀνοίξωμεν μίαν χαραμάδαν, δέν γνωρίζομεν τί ἠμπορεῖ νά συμβῇ κατόπιν. Ἐάν εἴπωμεν ὅτι παραβλέπομεν τόν συγκεκριμένον κανόνα καί ἀρχίζομεν ἐξ ἀρχῆς τήν συζήτησιν, ἴσως ἡ σύναξις καί ἡ συζήτησις ἐδῶ νά μήν ἔχουν λόγον. Ἡ συζήτησις ἐδῶ εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τρόπου προσαρμογῆς τῆς παρούσης καταστάσεως συμφώνως πρός τήν ἐκκλησιολογικήν ἀρχήν, βασικῶς πρός τόν κανόνα αὐτόν τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου. ***Δεύτερον,*** ὑπάρχουν ὁπωσδήποτε ἀξίαι, ἀλλά πρέπει νά γίνῃ ὁποία τις ἱεράρχησις. Διά τοῦτο ὀφείλομεν νά θέσωμεν ὑπεράνω ἄλλων ἀξιῶν ἥσσονος σημασίας τήν ὑπόθεσιν τῆς πίστεως καί τῆς Ἐκκλησίας. Τρίτον, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία συμφωνεῖ ὅτι τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον ἔχει ἤδη συζητηθῆ καί γίνει ὁμοφώνως ἀποδεκτόν ὑπό πασῶν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν, καί δέν θά ἔδει νά ἐπανερχώμεθα, νά πελαγοδρομῶμεν καί νά συζητῶμεν ἐξ ἀρχῆς θέματα, ἐπί τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ὁμοφωνία. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, πάτερ Ἰουστῖνε.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή βλέπω ὅτι τό θέμα τῆς ἀναφορᾶς εἰς κανόνας δημιουργεῖ πρόβλημα, νομίζω ὅτι καλυπτόμεθα πλήρως, ἀναφερόμενοι εἰς τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δέν ἔχομεν λόγον νά ἀπαριθμίσωμεν ἐδῶ τούς κανόνας. Ἅπαντες γνωρίζομεν ποῖοι εἶναι οἱ κανόνες οὗτοι, ποία ἡ ἀναφορά καί ἡ ἀξία αὐτῶν. Συμφωνῶ ὅμως μέ ὅσα εἴπατε προηγουμένως. Ὅσον

ἀφορᾷ εἰς τήν **§ 1 β)** καί εἰς τήν προταθεῖσαν προσθήκην ἤ διευκρίνησιν, νομίζω ὅτι ἡ διευκρίνησις αὕτη ἔρχεται ἐν συνεχείᾳ καί εἰς τό παρόν κείμενον, ἰδιαιτέρως δέ εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, καθώς καί εἰς τόν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος ἐξεπονήθη ἀργότερον. Ἀπαντῶν εἰς τήν παρατήρησιν τοῦ κ. Λαχάμ, θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά ἴδωμεν τά δύο κείμενα κεχωρισμένως, ἀλλά ἑνιαίως, καί νά δεχθῶμεν ταῦτα, χωρίς νά μακρύνωμεν τόν λόγον καί νά εἰσερχώμεθα εἰς λεπτομερείας καί διευκρινήσεις. Εἶναι κείμενα ἀπολύτως σαφῆ καί νομίζω ὅτι οἱ προκάτοχοι ἡμῶν εἰς τάς δύο συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993, καθώς καί ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, συμφώνως πρός ἀπόφασιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ἐξεπόνησαν τό σχέδιον ***Κανονισμοῦ,*** τό ἔτος 1995, ἔχουν κάνει ἀπολύτως σαφῆ ἐργασίαν. Ἐπί τῶν κειμένων τούτων ὀφείλομεν νά βασισθῶμεν καί νά συζητήσωμεν καί ὄχι νά εἰσαγάγωμεν νέα κείμενα, τά ὁποῖα ἐνδεχομένως θά δημιουργήσουν προβλήματα εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διά νά καταλάβω, ἅγιε Γαλλίας, προτείνετε νά μή γίνη προσθήκη ἤ ἀλλαγή. Ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τό σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τό ὁποῖον καλύπτει τό θέμα;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σύνολον τό κείμενον τοῦ 1993 ἀποσαφηνίζει ὡρισμένα σημεῖα, τά ὁποῖα ἀναφέρει ὁ κ. Λαχάμ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποῖα εἶναι; Δεῖξτε μου ποῦ ἀναφέρονται.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Τό πῶς θά εἶναι αἱ συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό θέμα δέν εἶναι αἱ συνελεύσεις, ἀλλά ὁ τελικός στόχος. Αἱ συνελεύσεις εἶναι μεταβατικόν στάδιον. Θά ἀναφέρωμεν κατ' εὐθεῖαν τό μεταβατικόν στάδιον, χωρίς νά ἀναφέρωμεν ποῖος εἶναι ὁ στόχος; Αὐτό εἶναι τό ἐρώτημα. Εἶναι ὀλίγον τι περίεργον νά εἴπη τις ὅτι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον κάνω εἶναι μεταβατικόν, χωρίς νά εἴπη ποῦ μεταβαίνει. Τί μετάβασις εἶναι αὕτη; Μετάβασις εἰς τό κενόν, εἰς τό τίποτα;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀσφαλῶς εὑρισκόμεθα εἰς μεταβατικόν στάδιον καί αὕτη εἶναι ἡ ἐντολή, τήν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Ἀσφαλῶς καί γίνεται ἀναφορά εἰς τήν ἀναγκαιότητα ἐξευρέσεως τελικῶς κανονικῆς λύσεως, διά τῆς ὑπάρξεως, ὡς εἶπε καί ὁ κ. Λαχάμ, ἑνός ἐπισκόπου εἰς ἕκαστον τόπον. Νομίζω ὅμως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν, ἡ Διάσκεψις ἡμῶν ἔχει κληθῆ νά ἀποδεχθῆ τά δύο αὐτά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν οὕτως ἔχουν τά πράγματα, τότε νά

μή συζητήσωμεν ἕτερον σημεῖον καί νά λάβωμεν τά κείμενα ὡς ἔχουν. Ἐάν τά υἱοθετήσωμεν ὡς ἔχουν, τελειώνει ἡ ἐργασία μας καί θά ἤμουν πανευτυχής. Οὐδεμίαν δυσκολίαν ἔχω νά συμφωνήσω νά εἴπωμεν ὅτι ἀποδεχόμεθα τά κείμενα ὡς ἔχουν, ἄνευ συζητήσεως ἐπί οὐδενός σημείου, τοῦ παρόντος συμπεριλαμβανομένου. Ἐάν ὅμως συζητήσωμεν καί ἕτερα σημεῖα τῶν κειμένων, διατί ὄχι καί ἐπ' αὐτοῦ. Δηλαδή, διατί δέν ἐπιθυμοῦμεν νά συζητήσωμεν ἐπί ὡρισμένων σημείων καί ὄχι ἐπί ὅλων; Δέν δυνάμεθα νά μή συζητήσωμεν κάτι τό ὁποῖον ὡρισμένοι ἐξ ἡμῶν θέτουν πρός συζήτησιν, ὡς νά ἀσκῆται βέτο ὡς πρός ὡρισμένα σημεῖα. Ἐάν ἡ Ὁλομέλεια συμφωνεῖ, νά ἀποφασίσωμεν τώρα ὅτι δέν συζητοῦμεν τίποτε καί δεχόμεθα τά κείμενα ὡς ἔχουν. Νομίζω ὅμως δέν εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θέλετε. Πολλοί τῶν συνέδρων ζητοῦν τόν λόγον καί ὀφείλω νά δώσω τόν λόγον κατά σειράν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τόν ἐζήτησαν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον πρῶτον νά εἴπω ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία ἀδυνατεῖ νά συμφωνήση μέ τήν ἄποψιν, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως εἶναι τελική καί δέν ὑπόκειται εἰς τήν ἐπικύρωσιν τῶν Συνόδων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ὅσων δύναμαι νά κρίνω, ἡ διαδικασία τῶν προηγουμένων Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων προέβλεπε τήν ἐκ μέρους τῶν Συνόδων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δυνατότητα συζητήσεως καί ἀποδοχῆς ἤ μή τῶν ἀποφάσεων τούτων. Ἡμεῖς, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωσσίας, εἴμεθα ὑπόλογοι εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Θά πρέπει ἑπομένως νά ἀναφέρωμεν τά ἀποτελέσματα τῆς παρούσης Διασκέψεως εἰς τήν ἡμετέραν Σύνοδον, ἡ δέ ἀπόφασις τῆς ἡμετέρας Συνόδου θά εἶναι δι' ἡμᾶς ὑποχρεωτική. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μέ τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας.

Δεύτερον, δέν δύναμαι νά συμφωνήσω μέ τήν ἄποψιν ὅτι, ἐφ' ὅσον τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 ἔχουν ληφθῆ ὁμοφώνως, εἶναι δι' ἡμᾶς ὑποχρεωτικά καί ἀδυνατοῦμεν νά κάμωμεν ἐπ' αὐτῶν ριζικάς τροποποιήσεις. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι τό 1990 καί τό 1993 εἶχε συνεδριάσει ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, ἐνῶ σήμερον συνεδριάζει ἡ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Θά πρέπει, ἑπομένως, νά αἰσθανώμεθα ἀπολύτως ἐλεύθεροι νά κάνωμεν προτάσεις τροποποιήσεων, ἀκόμη καί ριζικῶν, ἐπί τῶν ὑπό ἐξέτασιν εὑρισκομένων ἐνώπιον ἡμῶν κειμένων.

Τρίτον, θά ἤθελον νά ἀναφερθῶ εἰς τήν μορφήν τοῦ κειμένου. Εἶναι φανερόν ὅτι ὀφείλομεν νά προσδώσωμεν νομιμότητα εἰς τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 διά τῆς ἀποδοχῆς τῶν κειμένων

τούτων ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως. Δηλαδή, δέν θά πρέπει πλέον νά εἶναι τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ἀλλά τά ὑπό τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως ἐγκριθέντα κείμενα. Ἑπομένως χρειάζεται νά κάνωμεν τήν ἰδικήν μας εἰσαγωγήν, ἡ ὁποία θά ἀναφέρη ποῦ καί πότε συνῆλθεν ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις, ὑπό τήν προεδρίαν ποίου, μέ σκοπόν τήν ἐξέτασιν τῶν ἐν λόγῳ κειμένων καί ὅτι κατελήξαμεν εἰς τά ἀκόλουθα συμπεράσματα, ἀναφέροντες ἐν συνεχείᾳ τάς θέσεις, τάς ὁποίας διεμορφώσαμεν ἐνταῦθα ἐπί τῇ βάσει τῶν κειμένων τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, τά ὁποῖα εἶναι δι' ἡμᾶς βοηθητικά καί καθοδηγητικά. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Θά πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἀπαντήσω εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ. ***Πρῶτον,*** ὡς πρός τό θέμα τοῦ κύρους καί τῆς αὐθεντίας τῶν ἀποφάσεων τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως: Ἐάν υἱοθετηθῇ ἡ ἀρχή ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τίθενται ὑπό τήν κρίσιν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν, αὐτό σημαίνει ὅτι μία Ἐκκλησία δύναται νά μή τάς ἀποδεχθῇ, ὁπότε εἶναι ἀδύνατον νά ἀποτελέσουν αὗται ἀποφάσεις πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Καταργεῖται δηλαδή πλήρως ἡ ὅλη διαδικασία, τήν ὁποίαν ἔχουν ἀποφασίσει αἱ Ἐκκλησίαι, δηλαδή τήν ὑπ' αὐτῶν ἀνάθεσιν εἰς τά ἁρμόδια ὄργανα (Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν καί Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἀντιστοίχως) τῆς μακρᾶς προπαρασκευῆς τῶν κειμένων, τήν ἀποδοχήν ἤ μή τῶν ὁποίων θά κρίνουν τελικῶς κατά τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, καί ὄχι ἑκάστη Ἐκκλησία μεμονωμένως. Καταργεῖται ἐντελῶς ἡ πορεία πρός τήν Σύνοδον. Εἶναι σαφές καί συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τό ἄρθρον **18** τοῦ ὁποίου ὁρίζει, ὅτι αἱ ἀποφάσεις ὑπογράφονται ὑπό τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς τάς ἐπισήμους γλώσσας τῆς Διασκέψεως – ἤτοι τήν ἑλληνικήν, τήν ρωσσικήν καί τήν γαλλικήν – καί κοινοποιοῦνται ὑπό τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου πρός πάσας τάς κατά τόπους Αὐτοκεφάλους καί Αὐτονόμους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ὄχι πρός ἔγκρισιν, διότι ἐάν ἑκάστη Ἐκκλησία ἐγκρίνη ἤ ἀπορρίψη τάς ἀποφάσεις, οὐδέν νόημα ἔχει ἡ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις. Ποία θά ἦτο τότε ἡ ἀποστολή τῆς Προσυνοδικῆς Διασκέψεως; Βεβαίως, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά τηρήσωμεν τάς ὁδηγίας τῶν ἡμετέρων Συνόδων, ἀλλά ὄχι νά θέσωμεν τάς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, λαμβάνονται ὑπό τῶν ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπό τήν κρίσιν μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δύναται νά τάς

ἀνατρέψῃ. Ἄλλως δέν πρόκειται ποτέ νά φθάσωμεν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Τό σημεῖον λοιπόν αὐτό εἶναι οὐσιῶδες καί οὐδέποτε αἱ ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων ἐτέθησαν ὑπό τήν κρίσιν τῶν Συνόδων τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν.

Δεύτερον, ὡς πρός τήν δυνατότητα τροποποιήσεων: Βεβαίως, ὡς εἶπον καί χθές ὁμιλῶν περί τῆς διαδικασίας, δυνάμεθα νά κάνωμεν τροποποιήσεις. Συμφωνῶ μέ τήν ἄποψιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δέν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτή ἡ ἄποψις ὅτι υἱοθετοῦμεν τά κείμενα ὡς ἔχουν, ἄνευ συζητήσεως. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι, ἐξ ἐπόψεως διαδικασίας, ἔχομεν τήν ἀπόλυτον εὐχέρειαν νά εἴπωμεν ὅτι υἱοθετοῦμεν τά κείμενα ὡς ἔχουν, ἀλλά ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ ἔστω καί μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θέλει νά ἐξετασθοῦν προηγουμένως τά κείμενα ἤ καί νά παραγάγωμεν νέον κείμενον, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά σεβασθῶμεν τήν ἐπιθυμίαν της. Ἑπομένως, ἡ ἄποψις τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ὅτι δηλαδή δέν δυνάμεθα νά τροποποιήσωμεν τά κείμενα, δέν δύναται νά γίνῃ ἀποδεκτή.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βεβαίως, ἀλλάζουν τά δεδομένα ἀνά πᾶσαν στιγμήν εἰς τήν συζήτησίν μας. Ὅταν εἶχον ζητήσει τόν λόγον, ἤθελα ἁπλῶς νά διευκρινήσω, ἐάν εἶχον κατανοήσει καλῶς τήν παρατήρησιν τοῦ Δρος Λαχάμ, δηλαδή ὅτι ἡ φράσις «*ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων*» ἀφορᾷ εἰς τήν δημιουργίαν τῆς μεταβατικῆς καταστάσεως καί ὄχι εἰς τήν κανονικήν λύσιν. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι τό νόημα τοῦ κειμένου ἐδῶ, διότι αἱ βασικαί ἀρχαί καί κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι καταγράφονται εἰς τήν συνέχειαν, ἀφοροῦν εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις καί ὄχι εἰς τήν κανονικήν λύσιν, ἡ ὁποία θεωρεῖται αὐτονόητος.

Εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τό ἐρώτημα, ἐάν καί κατά πόσον αἱ ἀποφάσεις τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως ἀπευθύνωνται εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, τοῦτο εἶναι ἀπολύτως σαφές καί κατανοητόν, διότι αἱ ἡμέτεραι Ἐκκλησίαι ἔχουν ἤδη λάβει γνῶσιν τῶν βασικῶν αὐτῶν κειμένων. Ἄρα εἴμεθα ἐδῶ προητοιμασμένοι προκειμένου νά ἐγκρίνωμεν ταῦτα, νά παρέμβωμεν ἐνδεχομένως διά διορθώσεων ἤ προσθηκῶν, ἀλλά ἐφ' ὅσον λάβουν τήν ἔγκρισιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἡμετέρων Ἀντιπροσωπιῶν, τά κείμενα κατατίθενται κατ' εὐθεῖαν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ὅπως ὀρθῶς ἐξηγήσατε, ἐάν δέν ἀκολουθηθῇ ἡ διαδικασία αὕτη, ἡ πορεία πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον θά εἶναι ἀτέρμων καί, νομίζω, ἅπαντες ἐξέφρασαν τήν ἐπιθυμίαν νά φθάσωμεν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἑπομένως πρέπει τοῦτο νά γίνῃ κα-

τανοητόν καί ἀποδεκτόν ὑφ' ὅλων καί, ὡς εἴπατε, ὁ Κανονισμός τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων προβλέπει ὅτι ἐργαζόμεθα κατ' ἀναφοράν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Βεβαίως, τά κείμενα κοινοποιοῦνται εἰς τάς Συνόδους, ὄχι ὅμως πρός ἔγκρισιν, ἀλλά πρός γνωστοποίησιν καί προετοιμασίαν, διά τήν ὁριστικήν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν πλέον ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως δέν ἔγινα κατανοητός, ἀναφερόμενος εἰς τό γεγονός ὅτι ὁ Ἱερά Σύνοδος πρέπει νά ἐγκρίνη. Βεβαίως ἐννοοῦσα ὅτι πρέπει νά γνωστοποιήσωμεν τάς ἀποφάσεις μας εἰς τήν Σύνοδον. Τήν ἐρχομένην ἑβδομάδα ἔχομεν σύσκεψιν τῆς Ἱεραρχίας καί ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία ὀφείλει νά κάνη ἀναφοράν περί τῶν πεπραγμένων. Διά νά γίνη ὅμως ἀποδεκτόν ἕν κείμενον, πρέπει νά ὑπάρχη ὁμοφωνία, δηλαδή νά συμφωνοῦν ἅπασαι αἱ Ἀντιπροσωπίαι τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην εἶπον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία κρίνει ὅτι δέν χρειάζεται ἡ προσθήκη αὕτη. Ἐάν ὡρισμένοι ἐπιμένουν νά γίνη ἡ προσθήκη, θά ἀναγκασθῶμεν νά μήν ὑπογράψωμεν. Δέν δυνάμεθα νά παρουσιάσωμεν εἰς τήν Ἱεραρχίαν, ἔστω καί διά γνωστοποίησιν, ἕν κείμενον, ἐπί τοῦ ὁποίου ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέν συνεφώνησε. Λέγομεν δέ τοῦτο, διότι ἔγιναν πολλαί συζητήσεις περί τῆς ἑρμηνείας τῶν κανόνων τούτων. Τά κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993 συνεζητήθησαν εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καί ἐνεκρίθησαν ὡς ἔχουν. Βεβαίως, δέν εἶμαι ἀντίθετος εἰς μίαν τροποποίησιν τοῦ κειμένου, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν νέαι καταστάσεις καί δυνάμεθα νά βελτιώσωμεν τοῦτο. Καί εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἔχομεν συγκεκριμένην πρότασιν βελτιώσεως ἑνός σημείου, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τήν νέαν κατάστασιν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἀπό τοῦ 1993 μέχρι σήμερον. Πολλά πράγματα ἤλλαξαν. Διά τοῦτο δέν εἶμαι κατά τῆς τροποποιήσεως τοῦ κειμένου, μέ τήν ἔννοιαν τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ καί ὄχι διά νά προκαλέσωμεν ἀτέρμονας συζητήσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶσθε δηλαδή ὑπέρ τῆς τροποποιήσεως τοῦ κειμένου, ἀλλά ὄχι ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὄχι ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ. Συζητοῦμεν παράγραφον πρός παράγραφον. Μποροῦν νά γίνουν προσθῆκαι πρός βελτίωσιν τοῦ κειμένου καί, βεβαίως, τό κείμενον νά γίνη ἀποδεκτόν ὑφ' ὅλων τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν μπορεῖτε νά ἀρνηθῆτε ὅτι ὅσοι ἑκάστοτε προτείνουν μίαν τροποποίησιν, εἶναι διότι πιστεύουν ὅτι οὕτω

βελτιώνουν τό κείμενον. Ἐάν μία Ἐκκλησία δέν θέλει νά ἀποδεχθῇ τήν προτεινομένην ἑκάστοτε τροποποίησιν, ἐπαναλαμβάνω ὅσα εἶπον χθές ἐπί τῆς διαδικασίας, ἤτοι, πρῶτον, ὅτι πρέπει πᾶσα ἀντίρρησις νά εἶναι ἠτιολογημένη, ὡστε νά πεισθοῦν ὅλοι καί, δεύτερον, νά λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁσάκις λέγομεν ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται καί δέν ὑπογράφει, ἀναλαμβάνομεν καί τήν εὐθύνην ναυαγίου τῆς Διασκέψεως. Ἐάν τό θέμα εἶναι τόσον σοβαρόν, ὡστε νά ἀξίζη τό ναυάγιον τῆς Διασκέψεως, ἐντάξει. Πᾶς ὅμως ἐξ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ βέτο, ἀναλαμβάνει καί τήν ἐπ' αὐτοῦ εὐθύνην. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τό λέγω αὐτό διά νά εἴμεθα σαφεῖς, ἀλλά νά μή παρατείνωμεν πολύ τήν συζήτησιν ταύτην. Ἐάν ἴδωμεν ὅτι ἡ προτεινομένη τροποποίησις δέν γίνεται ἀποδεκτή ὑφ' ὅλων, θά τήν ἐγκαταλείψωμεν. Ἐάν ὅσοι θέλουν τήν τροποποίησιν ἐπιμένουν εἰς αὐτήν καί δέν ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία, τότε θά ἔχωμεν ἀδιέξοδον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι τοὐλάχιστον εἰς τάς προηγουμένας Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικάς Ἐπιτροπάς ἐνεφανίζοντο ὡς συντηρητικαί Ἐκκλησίαι, ἐμφανίζονται σήμερον ὡς μή ἀποδεχόμεναι ἕνα κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Δέν δυνάμεθα νά θέσωμεν ὑπό ἀμφισβήτησιν, διά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλον λόγον, τόν κανόνα αὐτόν τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐπί πλέον, ὡς πρός τήν παρατήρησιν τοῦ ἀγαπητοῦ Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ, δέν εἶναι ὁ 8ος κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου, ἀλλά ἡ ἑρμηνεία τοῦ 28ου κανόνος τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου, ἡ ὁποία ἔγινεν ἀντικείμενον μακρῶν συζητήσεων. Δέν πρέπει ὡσαύτως νά λησμονῶμεν ὅτι πάντοτε εἰς τάς Οἰκουμενικάς συνόδους λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν οἱ προηγούμενοι κανόνες χωρίς νά καταργοῦνται. Δέν ἔχομεν δικαίωμα καταργήσεως ἑνός κανόνος. Ὁ κανών μιᾶς Συνόδου καταργεῖται μόνον ὑφ' ἑτέρας Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἑπομένως, ὁ κανών τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου εἶναι καί θά εἶναι ἰσχυρός εἴτε τό θέλομεν εἴτε ὄχι. Ἂν ἀρχίσωμεν νά ἀποδομῶμεν τό κανονικόν δίκαιον, ἀναλόγως τῶν συμφερόντων μας, τότε δέν θά μείνη τίποτε. Τό δεύτερον, τό ὁποῖον θέλω νά ἀπαντήσω εἰς τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Βολοκολάμσκ εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία του δέν ἔθεσε μέχρι στιγμῆς τοιοῦτον θέμα, ὅτι δηλαδή αἱ ἀποφάσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, πολλῷ δέ μᾶλλον τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, νά τίθενται ὑπό τήν ἔγκρισιν ἑκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο ἀνατρέπει τά πάντα καί ἑπομένως ἡ μέχρι τοῦδε, ἐπί σειράν ἐτῶν, ἐπιτελεσθεῖσα ἐργασία, πρέπει νά ριφθῇ εἰς τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, νά ἀρχίσωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅλα τά

θέματα διά τά ὁποῖα ἔχει ἤδη ἑτοιμασθῆ καί ὑπάρχει ὁ φάκελος παραπομπῆς αὐτῶν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, διότι μία Ἐκκλησία δέν δέχεται τά ἐν λόγῳ κείμενα δι' οἱονδήποτε λόγον. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά τηρῶμεν τά πανορθοδόξως καθιερωμένα. Ἡ τελευταία παρατήρησίς μου εἶναι ὅτι τό ὑπό συζήτησιν κείμενον δέν εἶναι ποιμαντικόν κείμενον, τό ὁποῖον προορίζεται διά τά κατηχητικά σχολεῖα ἤ τό ποίμνιόν μας. Πρέπει νά ἔχῃ καθαρῶς ἐπιστημονικήν βάσιν, νά ἐρείδεται ἐπί κοινῶς ἀποδεκτῶν θεολογικῶν καί κανονικῶν βάσεων. Διά τόν λόγον τοῦτον, ἡ μνεία τοῦ 8ου κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου ἀποτελεῖ τήν βάσιν καί διά τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις καί διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασποράς. Οἱ κανόνες πρέπει νά ἐφαρμόζωνται εἴτε μᾶς συμφέρει εἴτε ὄχι. Πρέπει νά ἀποφασίσωμεν νά μή λέγωμεν ἄλλα εἰς τούς διμερεῖς διαλόγους, ὅτι ὁ τάδε κανών μᾶς ἀπαγορεύει τοῦτο ἤ ἐκεῖνο, καί ἐδῶ νά λέγωμεν τά ἀντίθετα. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶσθε σαφής, ἅγιε Περιστερίου. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιθυμῶ νά κάνω μίαν πρότασιν, ἡ ὁποία ἐκφράζει, κατά τήν γνώμην μου, καί τό πνεῦμα τῶν κανόνων, ἀλλά καί τήν περιρρέουσαν ἀντίληψιν. Εἰς τό τέλος τῆς **§ 1 α)**, ἐκεῖ ὅπου λέγει *«κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»*, μέ βάσιν τήν ἐναρκτήριον Ὁμιλίαν σας, ἅγιε Πρόεδρε, νά προστεθῆ τό ἑξῆς: *«αἵτινες προβλέπουν καί ἐπιβάλλουν τήν ὕπαρξιν ἑνός καί μόνον ἐπισκόπου εἰς ἑκάστην τοπικήν Ἐκκλησίαν»*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐάν ὁ πρότασις τοῦ κ. Γιάγκου σᾶς εὑρίσκει συμφώνους.

Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας ἀπαντᾷ ὄχι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ἐάν προστεθῆ *«διά τήν ἐδαφικότητα τῶν ἐπισκοπικῶν δικαιοδοσιῶν»*, εἰς τό σημεῖον **1 α)**, τό ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ κ. Γιάγκου;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν καταλαβαίνω τί θά ἐννοῆ αὐτό.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Γνωρίζομεν τί σημαίνει, εἶναι οὐσιαστικῶς τό ἴδιον τό ὁποῖον περιγράφεται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί σημαίνει *«διά τήν ἐδαφικότητα»;*

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σημαίνει οὐσιαστικῶς τήν ὕπαρξιν ἑνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιφέρειαν, ἡ ὁποία θά εἶναι ἡ ἐδαφική δικαιοδοσία του.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐμένα δέν μοῦ λέγει τίποτε. Ἐν πάσῃ πε-

ριπτώσει, ἡ ἐντύπωσίς μου εἶναι ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας οὐδεμίαν ἀπολύτως δέχεται τροποποίησιν ἐπί τοῦ σημείου τούτου. Εἶναι ἔτσι;

Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας ἀπαντᾷ, «ἀπολύτως».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως δέν ἔχει νόημα νά προτείνωμεν τροποποιήσεις.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ζητῶ συγγνώμην, διότι μᾶλλον προσεπάθησα νά ἐκφρασθῶ συντόμως καί δι' αὐτό δέν κατενοήσατε τήν παρατήρησίν μου. Ἐπ' οὐδενί ἤθελον νά εἴπω ὅτι δέν πρέπει νά λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τούς κανόνας. Πιστεύω, ἀντιθέτως, ὅτι ἀποτελοῦν τήν βάσιν, ἐπί τῆς ὁποίας στηριζόμεθα. Θά ἤθελον νά δυνάμεθα νά χρησιμοποιήσωμεν κατά λέξιν κάποιον κανόνα εἰς τήν ἐποχήν μας. Θά πρέπει νά ἀναγνώσωμεν τόν 8ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου καί νά ἴδωμεν τί ἀκριβῶς ἀναφέρει, διότι ἐκεῖ δέν ἀναφέρονται αἱ διάφοροι δικαιοδοσίαι, ἀλλά ἡ παραμονή ἑνός ἤ δύο ἐπισκόπων, εἴτε αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἔχουν καθαιρεθῆ εἴτε αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐπανέλθει εἰς τό ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης. Εἶναι μία τελείως διαφορετική θέσις ἀπό αὐτήν διά τήν ὁποίαν ὁμιλοῦμεν σήμερον. Δηλαδή, τό νόημα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικόν, ὅταν ὁμιλῶμεν καί χρησιμοποιῶμεν τόν κανόνα τοῦτον διά τήν μή κανονικήν ταύτην κατάστασιν, ἀναφερόμενοι εἰς τά γεγονότα τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Ἐκτός τούτου, ὁ κανών ἀναφέρει εἰς μίαν πόλιν, ἐνῶ ἡμεῖς ὁμιλοῦμεν περί περιοχῶν, διότι καταλαβαίνομεν ὅτι εἰς πολλάς πόλεις, πράγματι, δέν ὑπάρχουν δύο ἐπίσκοποι. Ἀλλά εἰς τήν μικρήν μου Γερμανίαν, εἰς διαφόρους πόλεις, ὑπάρχουν διάφοροι ἐπίσκοποι. Καί αὐτό ἐπίσης εἶναι λάθος. Διά τοῦτο δέν θά πρέπει νά στηριζώμεθα εἰς τό γράμμα τοῦ κανόνος, ἀλλά εἰς τό γενικόν πνεῦμα ὅλου τοῦ κανονικοῦ δικαίου καί τῆς κανονικῆς παραδόσεως. Αὐτό θά πρέπει κάπου νά τό προσθέσωμεν, ὅτι φυσικήν πηγήν ἡμῶν ἀποτελεῖ τό πνεῦμα τῶν κανόνων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρίν ἤ δώσω τόν λόγον εἰς τόν ἅγιον Μπάτσκας, θά ἤθελον νά κάνω μίαν παρατήρησιν διαδικαστικῆς φύσεως. Ὅπως εἴπομεν καί χθές, ἡ ἀποστολή ἡμῶν ἐδῶ δέν εἶναι νά συζητήσωμεν τό θέμα ἐξ ὑπαρχῆς, ἐάν δηλαδή ἰσχύουν ἤ δέν ἰσχύουν οἱ κανόνες, κ.λπ. Ἑπομένως, ἡ συζήτησις πρέπει νά τελειώσῃ. Θά παρεκάλουν νά μήν ἐπεκταθῆ πλέον ἡ συζήτησις καί νά λάβωμεν τήν ἀπόφασίν μας κατά συνείδησιν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θέλω νά σχολιάσω τήν ξενίζουσαν, θά ἔλεγον, καί εἰς ἐμέ καί, φαντάζομαι, καί εἰς ἄλλους τινάς, θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ Κυπριανοῦ,

διότι τό ὅραμα ἡμῶν, διά λόγους θεολογικούς καί κανονικούς, ὡς προεῖπεν ὁ ἅγιος Περιστερίου, καί ὄχι μέ σκοπόν νά ἀρέσωμεν εἰς τό ποίμνιόν μας, εἰς τά ἔθνη μας ἤ εἰς ἄλλους παράγοντας, εἶναι ὅραμα μιᾶς κανονικῶς ἐρρυθμισμένης Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Βλέπω μίαν διαφοράν ἀπόψεων ὡς πρός τό πῶς ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι βλέπουν τήν ὁδόν πρός τό ὅραμα, πρός τό μέλλον τοῦτο. Ὡρισμέναι Ἐκκλησίαι δέν δέχονται τήν ἑρμηνείαν τοῦ 28ου κανόνος τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου, καθώς αὕτη διατυποῦται εἰς τούς κύκλους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δέν νομίζω ὅμως ὅτι αὐτή ἡ στάσις, αὐτή ἡ διαφοροποίησις ὡς πρός τήν ἑρμηνείαν τοῦ κανόνος μᾶς δίδει τό δικαίωμα νά θέλωμεν νά διαιωνίζεται ἡ ἀταξία καί ἡ ἀκαταστασία, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τήν Διασποράν, μέ παραλλήλους διαδικασίας ἐπί ἐθνικῆς βάσεως. Εἰς τήν πρότασιν ἤ τήν θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ διαβλέπω ἕν βῆμα παρά πέρα, κινδυνωδέστερον τοῦ πρώτου, δηλαδή τήν μή ρητήν παραδοχήν τῶν κανόνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι σαφεῖς καί κατηγορηματικοί ὡς πρός τό θέμα μας, σημαίνει ὄχι μόνον διαιώνισιν τῆς ἀκαταστασίας εἰς τήν Διασποράν, ἀλλά καί παρείσφρυσιν μιᾶς νέας πρωτοφανοῦς πρακτικῆς, μία τοπική αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία νά εἰσπηδᾶ εἰς τό κανονικόν ἔδαφος τῆς ἄλλης μέ ἐθνικά ἤ ἄλλα κοσμικά κριτήρια καί πλέον ὅλος ὁ θεσμός τῆς Ἐκκλησίας μας ἀνατινάσσεται καί δέν θά ὑπάρχη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐάν γίνη αὐτό. Θά ἔχωμεν χάος καί ἀκαταστασίαν, ὅπου ὁ κόσμος τῆς διαμαρτυρήσεως θά φαντάζῃ ἰδανικός. Νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα, ὄντες ὅλοι ἐδῶ ὀρθόδοξοι, ὑπεύθυνοι ποιμένες καί θεολόγοι, νά θέσωμεν ὑπό ἀμφισβήτησιν οἱονδήποτε κανόνα, πολλῷ δέ μᾶλλον, θεμελιώδεις κανόνας, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν τήν δομήν καί τήν λειτουργίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀνά τήν οἰκουμένην. Ἄρα εἴτε θά εἴπωμεν εὐθέως ὁ 8ος κανών, εἴτε περιφραστικῶς, ὅπως προέτεινεν ὁ ἅγιος Γαλλίας, τό ἴδιο κάμει, ἀλλά δέν δυνάμεθα νά ἀρνηθῶμεν τήν ἀνάγκην ἱεροκανονικῆς στηρίξεως τοῦ ὅλου ἐγχειρήματός μας. Διό νομίζω ὅτι οὐδεμίαν πρέπει νά ἔχωμεν ἀμφιβολίαν εἰς τό σημεῖον τοῦτο, ἀλλά νά μείνῃ τό κείμενον μέ τήν κατοχύρωσιν διά τῆς παραπομπῆς εἰς τήν κανονικήν ἡμῶν παράδοσιν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσκας. Ἐξεφράσατε μέ τρόπον, νομίζω, πολύ σαφῆ τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν, ἐάν ἀποσιωπήσωμεν τήν ἀναφοράν ἡμῶν εἰς τήν κανονικήν τάξιν, εἰς συγκεκριμένους κανόνας. Πολύ φοβοῦμαι ὅτι τό θέμα τοῦτο εἶναι τόσον σοβαρόν, ὥστε δέν θά δυνάμεθα εὐκόλως νά τό παρακάμψωμεν, χωρίς νά προδώσωμεν τήν ἐκκλησιολογίαν μας. Ἑπομένως, τίθεται ἕν σοβαρόν ἐρώτημα, ἐάν πρέπει, χάριν τῆς ἑνότητός μας αὐτήν τήν στιγμήν, νά θυσιάσωμεν τό σημεῖον

τοῦτο. Εἶναι ὅμως κάτι, τό ὁποῖον θά κρίνη τό ἱερόν Σῶμα. Ἐάν πράγματι τό σημεῖον αὐτό ἐνδέχεται νά μᾶς φέρη εἰς ἀδιέξοδον, ἤ θά πρέπει νά τό ἀποσύρωμεν ἤ θά ὁδηγηθῶμεν εἰς ἀδιέξοδον. Θά ἤθελον νά ὑπογραμμίσω ὅτι, παρά τό γεγονός ὅτι ὁμιλοῦμεν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, αὐτά τά ὁποῖα λέγομεν ἐδῶ καί τά ὁποῖα θά ἀποφασίσωμεν καί θά καταγραφοῦν εἰς τά Πρακτικά, θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον εὐρυτέρας γνώσεως καί κριτικῆς. Πρέπει δηλαδή νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἱστορικός, ἀλλά καί ὁ ὀρθόδοξος πιστός, ὁ ὁποῖος θά λάβη γνῶσιν τῶν ὅσων εἴπομεν, θά εἴπη ἀμέσως ὅτι ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι δέν θέλουν τήν ἀρχήν τοῦ ἑνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιοχήν, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται τούς κανόνας καί θά μᾶς κρίνουν ἀναλόγως. Τό θέμα εἶναι πολύ σοβαρόν, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς ἡμᾶς, ἐπειδή ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας σαφῶς ἀσκεῖ ἀρνησικυρίαν αὐτήν τήν στιγμήν, νά κρίνωμεν ἐάν θά ἐμμείνωμεν εἰς τήν ἀναφοράν εἰς τήν κανονικήν τάξιν, εἴτε κατά τρόπον συγκεκριμένον εἴτε ὄχι. Ποία εἶναι ἡ γνώμη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Συγγνώμην πού λαμβάνω τόν λόγον. Παρακολουθῶ μέ πολύ ἐνδιαφέρον τάς συζητήσεις καί ὡς γραμματεύς ἐπιτραπήτω μοι νά κάμω ὡρισμένας διαπιστώσεις, συμφώνως πρός τήν ἀποστολήν, τήν ὁποίαν αἱ Ἐκκλησίαι ἔδωσαν εἰς τήν Γραμματείαν, ἤτοι τόν συντονισμόν καί τήν ἐξεύρεσιν διεξόδων. Ἀσφαλῶς μέ τήν συζήτησιν διευκρινήθησαν πολλά πράγματα. Ἡμεῖς προετοιμάζομεν τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Δέν ἀποφασίζομεν τελεσιδίκως ἐπί τῶν θεμάτων. Ἡ προετοιμασία τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς ἔχει ἐνδιάμεσα στάδια, μέ τήν ἐργασίαν εἰς τάς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικάς Ἐπιτροπάς καί εἰς τήν ἡμετέραν Διάσκεψιν, ἡ ὁποία καλεῖται νά λάβη ἀπόφασιν *ad referendum* πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, μόνην δυναμένην νά λάβη τάς ὁριστικάς ἀποφάσεις ἐπί τῶν θεμάτων. Θεωρῶ ὅτι ὀφείλομεν νά προχωρήσωμεν, ἔστω καί ἐάν ὑπάρχουν διαφορετικαί γνῶμαι ἐπί τῶν πραγμάτων. Ὑπάρχουν συγκλίνουσαι καί ἀποκλίνουσαι ἀπόψεις, μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Αἱ ἀπόψεις αὗται ἐκφράζονται ἀπό τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας. Δι' ὅσων ἐλέχθησαν ἐνεφανίσθησαν αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραί, τάς ὁποίας δέν θά ἐξαλείψωμεν. Ἁπλῶς προσπαθοῦμεν νά κατανοήσωμεν τά θέματα. Ἀκόμη καί ἐάν εἰς τήν παροῦσαν φάσιν ἀδυνατοῦμεν νά ἐξαλείψωμεν τάς διαφοράς, ὀφείλομεν νά συνεχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας, διότι ἔχομεν μεγάλην εὐθύνην ἔναντι τοῦ πανορθοδόξου καί παγκοσμίου πλαισίου. Ἑπομένως, μετά συνέσεως καί ἐν γνώσει ὅλων τῶν καταστάσεων, θά προχωρήσωμεν.

Κατά τήν ταπεινήν μου γνώμην, τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον μᾶς παρέχει τήν δυνατότητα ταύτην. Δέν συνετάχθη ὑπό τῶν προκατόχων μας εἰκῇ καί ὡς ἔτυχε. Τό ἐμελέτησαν, διεξιφίσθησαν ἐπί τῶν θεμάτων, κινδυνεύοντες ἐνίοτε νά μή φθάσουν εἰς ἀποτέλεσμα. Καί ὅμως, ἔχοντες συναίσθησιν τῆς εὐθύνης διά τήν συνέχισιν τοῦ ἔργου των, ἀπεφάσισαν ἕν γενικόν πλαίσιον. Ἐφ' ὅσον καί τώρα ἔχομεν αὐτήν τήν διαφοράν, θεωρῶ ὅτι καλύπτεται καί ἡ μέριμνα ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας διά τῆς φράσεως: «*ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθοδόξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*». Ἐάν εἰσέλθωμεν εἰς τήν ἀνάλυσιν, βλέπομεν ὅτι δέν ὑπάρχει συμφωνία. Ἑπομένως, θεωρῶ, ὅτι δέν πρέπει καί οὐδείς μᾶς ὑποχρεώνει νά εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας. Ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐκφράζεται εἰς τό κείμενον καί ἐπί τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁμοφωνία τῆς Ὁλομελείας. Ἑπομένως, δέν πρέπει νά φθάσωμεν εἰς τό σημεῖον νά εἴπωμεν ὅτι δέν δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν. Προχωροῦμεν ἐπί τῆς βάσεως ταύτης, ἡ δέ φράσις καλύπτει, κατά τήν ταπεινήν μου γνώμην, τήν ὀρθόδοξον κανονικήν πρᾶξιν καί παράδοσιν. Αὐτά ἤθελον νά εἴπω διά νά καθησυχάσω ὀλίγον τά πνεύματα. Ἐάν, βεβαίως, ἡ Ὁλομέλεια ἐπιθυμῇ νά ἐμβαθύνῃ ἐπί τοῦ θέματος καί νά ἀναλάβῃ τάς εὐθύνας της εἰς αὐτό, τό ὁποῖον δύναται νά προκύψῃ, εἶναι ἰδική της ὑπόθεσις. Ἀλλά ἡ Γραμματεία, σκεπτομένη ἐπί τοῦ συνόλου τῶν πραγμάτων καί ἐπί τῆς διαδικασίας, κάνει τήν πρότασιν αὐτήν. Ἔχομεν κῦρος Διασκέψεως, ἀλλά ἡμεῖς δέν ἀποφασίζομεν ὁριστικῶς. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀποφασίζει. Ἡμεῖς ἀποσαφηνίζομεν τά πλαίσια, προετοιμάζομεν τά θέματα καί τά παραπέμπομεν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Αὐτή εἶναι ἡ ἀποστολή μας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ ἅγιε Ἑλβετίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Ἐπί τοῦ συγκεκριμένου θέματος, διά νά τελειώνωμεν. Ἐάν δέν κάνω λάθος, νομίζω ὅτι ὁ ἀγαπητός ἀδελφός Κυπριανός εἶπεν, ὅτι εἰς τήν σημερινήν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας δύνανται νά ὑπάρχουν καταστάσεις ὑπάρξεως πλέον τοῦ ἑνός ἐπισκόπου εἰς τήν ἰδίαν πόλιν. Ὀρθῶς ἡννόησα; Ἐάν ὄχι, ἔχετε ἀντίρρησιν νά ὁμιλῶμεν θεολογικῶς ὡς Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καί ὄχι πρακτικῶς, οὔτε περί μεταβατικῆς καταστάσεως, οὔτε περί σημερινῆς ποιμαντικῆς ἀνάγκης εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλά, ἐπαναλαμβάνω, θεολογικῶς λέγοντες, ὅτι ὁ στόχος ἡμῶν ὡς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἐκκλησιολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας προϋποθέτει τήν ὕπαρξιν ἑνός ἐπισκόπου εἰς μίαν περιοχήν/περιφέρειαν; Δέν τό δέχεται;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Λυποῦμαι, διότι δέν ἔγινα κατανοητός. Ἐνόμιζον ὅτι ἤμην σαφής. Δέν ἀρνούμεθα τούς κανόνας, ἀλλά θεωροῦμεν ὅτι πρέπει νά μείνωμεν εἰς τό πνεῦμα τῶν κανόνων. Γνωρίζομεν ποία εἶναι ἡ σύγχρονος πραγματικότης. Εἶπον ἐξ ἀρχῆς ὅτι δέν εἶναι φρόνιμον νά κάνωμεν μίαν συγκεκριμένην προσθήκην, ἐπειδή θεωροῦμεν ὅτι εἰς τήν **§ 1 α)** ἡ φράσις, *«σύμφωνον πρός ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»*, καλύπτει ἀρκούντως τό θέμα, ἄνευ περαιτέρω διευκρινήσεως, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ὅτι εἰς πολλάς Ἐκκλησίας ὑπάρχει διαφορά ἑρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ κανόνος καί ἑτέρων κανόνων. Διατί νά θίξωμεν τό θέμα τοῦτο; Δέν ἐπιθυμοῦμεν νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, μέ τήν ἑρμηνείαν τῶν κανόνων. Ἀναφορικῶς ὡς πρός ὅσα εἶπεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἰωάννης, πιστεύομεν ὅτι δύνανται νά ὑπάρχουν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει 2 ἤ 3 ἐπίσκοποι, ἐφ' ὅσον εἶναι μεγαλούπολις, ἀλλά ὄχι ὁ καθείς μέ τό ἰδικόν του ποίμνιον, δέν γίνεται σύγχυσις. Ὁ 8ος κανών ρητῶς ἀναφέρει ὅτι δέν ἐπιτρέπεται πλέον τοῦ ἑνός ἐπισκόπου εἰς μίαν πόλιν. Ἡ σημερινή πραγματικότης ὅμως εἶναι διαφορετική καί δέν ὁμιλοῦμεν περί τῆς Διασπορᾶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μοι, εἰς τό σημεῖον αὐτό, νά κάμω μίαν διευκρίνησιν, διότι ἔχω ἀκούσει ἐπανηλειμμένως τό ἐπιχείρημα τοῦτο. Ὅταν λέγωμεν ὅτι εἰς μίαν πόλιν ἔχομεν πολλούς ἐπισκόπους, δέν ἐννοοῦμεν ὅτι ἐντός τῆς δικαιοδοσίας ἑνός ἐπισκόπου ὑπάρχει ἕτερος ἐπίσκοπος. Ἐάν, π.χ., ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔχει κατατμηθῆ εἰς μητροπόλεις, ἑκάστη ἔχει τόν ἰδικόν της ἐπίσκοπον καί δέν ὑπάρχει δεύτερος ἐπίσκοπος ἐντός τῶν ὁρίων αὐτῆς. Τοῦτο εἶναι ἄσχετον πρός τήν Διασποράν, εἰς τήν ὁποίαν οἱ ἐπίσκοποι ὑπάρχουν ὁ εἷς δίπλα εἰς τόν ἄλλον. Λοιπόν, εἴπατε ὅτι ἔχετε διαφορετικήν ἑρμηνείαν τοῦ 8ου κανόνος, ἀλλά δέν εἶναι ὡρα νά συζητήσωμεν τό θέμα τοῦτο. Δέν δύναμαι ὅμως νά κατανοήσω πῶς οἱ Ὀρθόδοξοι διαφέρομεν εἰς τήν ἑρμηνείαν τοῦ 8ου κανόνος. Δέν δύναμαι νά καταλάβω, πουθενά δέν ἔχω διαβάσει δύο διαφορετικάς ἑρμηνείας. Ὁ κανών οὗτος εἶναι πολύ σαφής. Δέν θέλομεν νά τό ὁμολογήσωμεν, ἀλλά, πολύ φοβοῦμαι ὅτι οὕτω δίδομεν τήν ἐντύπωσιν ὅτι θέλομεν κάτι νά κρύψωμεν. Βεβαίως, εἶναι δικαίωμά σας νά ἐπιμένετε εἰς τήν θέσιν σας, ἀλλά, ὡς εἶπον καί χθές, πρέπει νά αἰτιολογῶμεν ὅ,τι λέγομεν. Ἐσεῖς προεβάλλετε ὡς αἰτιολογίαν τήν ἐντολήν τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ἔχομεν ἔγγραφον ὡς πρός τό θέμα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχει σημασίαν, ἐάν ἡ ἐντολή εἶναι

ἔγγραφος ἤ μή. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἔχετε ἐντολήν, ἡ ὁποία σᾶς λέγει ὅτι ἐάν δέν ὑπάρξη συμφωνία μετά τῆς ὑμετέρας Ἀντιπροσωπίας ὡς πρός τό σημεῖον τοῦτο πρέπει νά ἀποχωρήσετε ἀπό τήν Διάσκεψιν. Ἐάν ἔχετε τοιαύτην ἐντολήν, τοῦτο σημειώνεται εἰς τά Πρακτικά καί ἕκαστος ἀναλαμβάνει τάς εὐθύνας του. Νά ἔχετε ὅμως ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁσάκις λέγομεν ὅτι ἀποχωρῶ, ἐάν δέν γίνη ἐκεῖνο τό ὁποῖον θέλω καί μοῦ εἶπεν ἡ Ἐκκλησία μου, ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις θά τιναχθῇ εἰς τόν ἀέρα. Ἤλθομεν ἐδῶ μέ εὐρύτητα πνεύματος νά ἀκούσωμεν καί τήν ἄποψιν τῶν ἄλλων. Αὐτό σημαίνει Διάσκεψις. Δέν δυνάμεθα νά ἐπικαλούμεθα συνεχῶς τήν ἐντολήν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καί νά δηλώνωμεν ὅτι ἀποχωροῦμεν ἐκ τῆς Διασκέψεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν εἶπα ὅτι ἀποχωροῦμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἴπατε ὅτι δέν θά ὑπογράψετε. Εἶναι τό ἴδιον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Εἴπαμε ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας. Τώρα, ἐσεῖς κρίνετε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μέ συγχωρεῖτε. Ἡ ἐρώτησίς μου ἦτο σαφής καί ὡς πρόεδρος εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀποσαφηνίσω τήν θέσιν σας. Ἐθέσατε τό θέμα ὑπό τήν μορφήν «ἤ τό δέχεσθε ἤ δέν ὑπογράφομεν»; Ἐάν τό θέτετε ἔτσι, πρόκειται περί ἀρνησικυρίας. Πρέπει νά γνωρίζω πῶς θέτετε τό θέμα, διά νά ξέρω τί κάνω. Παρακαλῶ νά ἀπαντήσετε.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Λοιπόν, νά προχωρήσωμεν τήν συζήτησιν καί νά ἴδωμεν ποῦ θά καταλήξωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἕως πότε; Συζητοῦμεν τό θέμα αὐτό ἀπό χθές τό ἀπόγευμα. Νά συζητήσωμεν πάλιν; Τώρα πλησιάζει τό διάλειμμα, δέν δυνάμεθα νά παρατείνωμεν τήν συζήτησιν. Ἐξεφράσθησαν ὅλαι αἱ ἀπόψεις. Ἑπομένως, πρέπει νά ἀπαντήσετε, ἐάν θεωρῆτε τό θέμα τόσον οὐσιῶδες, ὥστε νά μή δεχθῆτε τό κείμενον ἐάν τό τροποποιήσωμεν εἰς τό σημεῖον τοῦτο, νά μή τό τροποποιήσωμεν ἤ νά διαπιστώσωμεν ἁπλῶς τό ἀδιέξοδον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Θεωρῶ ὅτι, ὅπως εἶπεν καί ὁ ἅγιος Ἑλβετίας, τό κείμενον καλύπτει τό ὅλον ζήτημα. Ἐάν ἐπιμένετε νά κάμετε προσθῆκες, βεβαίως…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν γίνη ἡ προσθήκη, εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν τό ζητοῦν οἱ περισσότεροι, ἐσεῖς θά τήν ἀποδεχθῆτε ἤ ὄχι;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ἀναλόγως πῶς θά εἶναι ἡ προσθήκη…

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ἐπί τῆς διαδικασίας, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Κατ' ἀρχήν, δέν τίθεται θέμα νά φύγη κάποιος ἤ νά μείνη. Λαμβάνομεν τάς ἀποφάσεις μας ὁμοφώνως. Ὁ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων ἀναφέρει ρητῶς ὅτι πρέπει νά ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία. Ἐάν δέν ὑπάρχη ὁμοφωνία ἐπί ἑνός θεμελιώδους σημείου, παραπέμπεται εἰς ἑπομένην Διάσκεψιν. Ὑπάρχουν δύο δυνατότητες: εἴτε νά προσθέσωμεν τί σημαίνει ἡ τήρησις τοῦ κανόνος, λέγοντες δηλαδή ὅτι πρέπει νά φθάσωμεν εἰς μίαν τοπικήν Ἐκκλησίαν μέ ἕνα ἐπίσκοπον εἰς ἕκαστον τόπον. Ἐάν ἡ προσθήκη αὕτη δέν γίνη ὁμοφώνως ἀποδεκτή, δέν γίνεται ἡ προσθήκη. Ἐάν θεωρήσωμεν ὅτι τό σημεῖον τοῦτο εἶναι θεμελιῶδες, διακόπτομεν τήν ἐξέτασιν τοῦ σημείου τούτου καί τό παραπέμπομεν εἰς ἑπομένην Διάσκεψιν. Οὕτως ἔχει ὁ κανονισμός. Ἡ πρότασις, τήν ὁποίαν εἶχα κάνει (*«ἔτσι ὥστε εἰς ἑκάστην περιοχήν νά ὑπάρχη μία τοπική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θά ἔχη μόνον ἕνα ἐπίσκοπον εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν τόπον»*), δέν προορίζεται διά τήν **§ 1 β)**, διότι διαβάζοντας ἐκ νέου τό κείμενον, ἀντελήφθην ὅτι ἡ τελευταία φράσις τῆς **§ 1 β)**, *«ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων…»*, ἀφορᾷ εἰς τήν μεταβατικήν περίοδον. Εἶναι ὅμως καλόν νά εἴπωμεν, ἐπαναλαμβάνω, τί σημαίνει ἡ τήρησις τοῦ κανόνος. Ἐάν δέν συμφωνήσωμεν ἐπί τοῦ σημείου τούτου καί θεωρήσωμεν ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικόν, θά πρέπει νά παραπέμψωμεν τό σημεῖον τοῦτο εἰς ἑπομένην Διάσκεψιν, ἀλλά νά συνεχίσωμεν μέ τά ἄλλα σημεῖα τοῦ κειμένου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν αὐθεντίαν τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, συμφώνως πρός τό ἄρθρον **16** τοῦ Κανονισμοῦ, *«αἱ ἀποφάσεις τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων (…) δέν ἔχουν δεσμευτικόν κῦρος διά τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας, πρίν ἤ ἀποφανθῇ ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος»*. Δέν γνωρίζω ἐάν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον ἑκάστη Ἐκκλησία λαμβάνη ἑνιαίαν θέσιν ἤ ἐάν ἕκαστος ἐπίσκοπος μέλος τῆς Συνόδου ὁμιλῇ συμφώνως πρός τήν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό θέμα βεβαίως τοῦτο δέν εἶναι τῆς παρούσης. Ἐπί τοῦ παρόντος, ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἐνώπιον ἡμῶν κειμένου. Δυνάμεθα, νά προσθέσωμεν κάπου εἰς τό κείμενον τί σημαίνει *συμφώνως πρός τήν ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν* ἤ ὄχι; Ἐάν δέν συμφωνήσωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλά θεωρήσωμεν ὅτι ἀποτελεῖ θεμελιῶδες σημεῖον, ὥστε νά παραπεμθῇ εἰς ἑπομένην Διάσκεψιν, συνεχίζομεν τήν ἐξέτασιν τῶν ἑτέρων σημείων τοῦ κειμένου. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κ. Λαχάμ. Μακάρι νά ἦτο ὅπως τό εἴπατε, φοβοῦμαι ὅμως ὅτι δέν παραπέμπονται μόνον ὡρισμένα σημεῖα τοῦ κειμένου εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευ-

αστικήν Ἐπιτροπήν, ἀλλά ὁλόκληρον τό κείμενον. Αὐτή εἶναι ἡ ἰδική μου ἑρμηνεία τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐάν παραπεμφθῇ ἕν σημεῖον, παραπέμπεται ὅλον τό κείμενον. Ὁπότε ἔχομεν γενικόν ἀδιέξοδον. Ἕν σημεῖον δύναται νά τορπιλίσῃ ὅλον τό κείμενον, ὅλην τήν διαδικασίαν. Ἑπομένως, τό ἐρώτημα εἶναι ἐάν ἀξίζῃ νά ἐπιμείνωμεν εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος ὅτι πιθανόν νά ὁδηγήσῃ εἰς ἀδιέξοδον ἤ ἐάν εἴμεθα διατεθειμένοι νά τό παρακάμψωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὅσα ἐλέχθησαν εἶναι πολύ κατατοπιστικά καί ὅποιος ἔχει μελετήσει τά πρακτικά τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν διαπιστώνει ὅτι, ἐν πολλοῖς, ἡ συζήτησις αὕτη ἔχει προηγηθῆ καί ἐκ μέρους τῶν προκατόχων ἡμῶν. Θεωρῶ ὅτι αἱ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν διασωθῆ εἰς τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον, δέν εἶναι τυχαῖαι. Π.χ., «*πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν*», ἅπαντες γνωρίζομεν τί σημαίνει τοῦτο, εἰς τήν λειτουργικήν πρᾶξιν ἡμῶν. Τό κείμενον δέ προσθέτει, «*τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*». Καί ἐδῶ οἱ ὅροι ἑρμηνεύονται βάσει τῶν συζητήσεων εἰς τάς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικάς Ἐπιτροπάς. Εἰς τήν § **1 β)** προστίθεται «*εἰς τήν **αὐστηρῶς** κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος*». Τό «αὐστηρῶς» ἐμπερικλείει ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τό ὁποῖον προσπαθοῦμεν νά ἐπιτύχωμεν, καί ἴσως θά ἦτο καλόν νά προστεθῆ εἰς τό κείμενον. Ἡ προσθήκη δέν εἶναι ὅμως ἀπολύτως ἀναγκαία, διότι τό αὐστηρῶς σημαίνει μία ἐπισκοπή – ἕνας ἐπίσκοπος. Οὐδείς δύναται νά τό ἀμφισβητήσῃ εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐξ ἄλλου, εἰς τήν § **2 α)**, τό κείμενον ἐπανέρχεται λέγον «*κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος*». Ἐπανέρχεται δηλαδή τό κείμενον συνεχῶς μέ φράσεις, αἱ ὁποῖαι, κατά τήν ταπεινήν ἡμῶν γνώμην, διασώζουν τήν ἑνότητα καί αἱ ὁποῖαι ἑρμηνεύονται ἐπί τῇ βάσει τῶν συζητήσεων. Αἱ συζητήσεις διασώζονται εἰς τά Πρακτικά, τά ὁποῖα συνοδεύουν τά ὑφ' ἡμῶν ὑποβαλλόμενα κείμενα εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον. Ἅπαντες ἐπιθυμοῦμεν τήν βελτίωσιν τῶν κειμένων καί θά ἠδυνάμεθα νά συζητῶμεν ἐπί ὥρας πρός τελειοποίησιν τοῦ κειμένου. Ἀκόμη καί τό τελειότερον κείμενον δύναταί τις νά τό ἑρμηνεύσῃ κατά τό δοκοῦν. Μήπως λοιπόν, χάριν τῆς ἑνότητος ἐν τῇ παρούσῃ Διασκέψει καί τῆς συνεχίσεως τῆς ἡμετέρας ἐργασίας, θά πρέπει νά προχωρήσωμεν ἐπί τῆς οὐσίας, νά κληθοῦν δηλαδή αἱ Ἀντιπροσωπίαι νά προτείνουν τυχόν ἀλλαγάς ἐπί σημείων, τά ὁποῖα αὗται θεωροῦν κρίσιμα, ὄχι διά τήν βελτίωσιν τοῦ κειμένου, ἀλλά διά τήν θέσιν των ἔναντι τῶν κειμένων, διασφαλίζοντες οὕτω καί τήν ἑνότητα καί τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἡμετέρας ἐργασίας; Πι-

στεύω ὅτι ἤδη ὁ διάλογος, ὁ ὁποῖος προηγήθη καί θά συνοδεύη τό κείμενον, κατοχυρώνει τάς φράσεις: *ὀρθόδοξος ἐκκλησιολογία, κανονική παράδοσις καί πρᾶξις, αὐστηρῶς κανονική λύσις τοῦ προβλήματος*. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Δημητριάδος, θά ἤθελον νά σᾶς ἐρωτήσω ἐπ' αὐτοῦ. Δύνασθε νά μοῦ εἴπετε, διά ποῖον λόγον δέν θέλομεν νά εἴπωμεν τά πράγματα μέ τό ὄνομά τους; Μήπως τοῦτο δημιουργεῖ σοβαρόν θέμα; Μήπως ὄντως δέν συμπίπτομεν εἰς τήν ἀποδοχήν ἤ τήν ἑρμηνείαν τοῦ κανόνος; Θέλετε νά τό παρακάμψωμεν χάριν τῆς ἑνότητος, ἀλλά βλέπων ὅτι μία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἀντιμετωπίζει μέ τόν ἴδιον τρόπον ἕνα κανόνα τῆς Ἐκκλησίας καί δέν θέλει νά τό εἴπη μέ τό ὄνομά του, δέν σᾶς δημιουργεῖ ἕναν προβληματισμόν; Ἴσως ἐν τέλει τό παρακάμψωμεν χάριν τῆς ἑνότητος, ἀλλά δέν σᾶς προβληματίζει; Προσωπικῶς, ὡς θεολόγος, ἀλλά καί ὡς ὀρθόδοξος γενικῶς, αἰσθάνομαι ἄσχημα ὅταν βλέπω ὅτι μία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ὁμοφωνεῖ εἰς τό θέμα τοῦτο. Θά ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς ἐπ' αὐτοῦ συζητήσεις καί εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, καί δι' αὐτό κατέληξαν νά μή τό εἴπουν μέ τό ὄνομά του, ἀλλά θέλομεν νά συνεχίσωμεν νά μή τό λέγωμεν μέ τό ὄνομά του; Δέν δυνάμεθα ὅμως νά μή τό σημειώσωμεν εἰς τά Πρακτικά, τά ὁποῖα γράφονται καί θά γνωστοποιηθοῦν. Ἐγώ τοὐλάχιστον καταθέτω ὅτι ἀδυνατῶ νά μή σημειώσω ὅτι τό γεγονός τοῦτο εἶναι ἄκρως ἀνησυχητικόν.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω τό σοφόν κάλεσμα δι' εἰρήνην καί αὐτοσυγκράτησιν, τό ὁποῖον μᾶς ἀπηύθυνεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας, Γραμματεύς ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἐάν ἐπιστρέψωμεν εἰς τήν συζήτησιν μεταξύ τοῦ Προέδρου καί τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, θά ἤθελον νά σημειώσω ὅτι καί ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐξέφρασαν τήν αὐτήν θέσιν μέ ἐκείνην τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, διότι ἐδῶ πλέον λέγεται ὅτι μόνον ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας διαλύει τήν ὁμοφωνίαν. Ἡ ὁμοφωνία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ὑπάρχουσαν διατύπωσιν εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται «*συμφώνως πρός τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*». Ἡ δυσκολία συνίσταται εἰς τήν περιγραφήν τῆς κανονικῆς παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς σύντομον φράσιν. Ἀκόμη καί ἡ φράσις «*εἷς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν*», ἄνευ συγχρόνου ἑρμηνείας, θά ἦτο ἀπολύτως ἀκατανόητος, μεταξύ ἄλλων, καί ὑπό τῶν περισσοτέ-

ρων ὀρθοδόξων πιστῶν. Διότι οὗτοι γνωρίζουν καλῶς ὅτι ἐάν, π.χ. ὁ Πατριάρχης Μόσχας δέν εἶχε 10-15 βοηθούς ἐπισκόπους, δέν θά ἠδύνατο νά ἀντεπεξέλθη εἰς τάς ἀπαιτήσεις μιᾶς μεγαλουπόλεως ὅπως ἡ Μόσχα· μεταξύ αὐτῶν εἶναι καί ὁ Μητροπολίτης Κρουτίτσκης, ὁ ὁποῖος διοικεῖ τήν περιοχήν του σχεδόν μέ τά δικαιώματα ἐπαρχιούχου ἱεράρχου, καίτοι αὕτη ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Μόσχας. Ἐάν λοιπόν ἀναφέρωμεν τόν συγκεκριμένον κανόνα ἤ μίαν συγκεκριμένην φράσιν τοῦ κανόνος, θά χρειασθῶμεν εὐρυτάτην ἑρμηνείαν καί ἐφαρμογήν τοῦ κανόνος εἰς τάς συγχρόνους συνθήκας. Ἐκτός τούτου, ἐνθυμούμενος τάς ἐργασίας τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, θά πρέπει νά σημειώσω ὅτι εἰς τά Πρακτικά τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, σημειώθηκε ὅτι ὁ Μητροπολίτης Περγάμου προέτεινε νά μή γίνη ἀναφορά εἰς τόν 8ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ἡ φράσις εἷς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν, διότι ὁ κανών οὗτος δέν ἀναφέρεται πουθενά ἀλλοῦ. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀποκλείεται νά τό ἔχω εἴπη αὐτό. Ἔχω ἐπανειλημμένως γράψει ἐπί τῶν θεμάτων τούτων. Τά Πρακτικά ἔχουν κάποιο λάθος. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ὅτι τό παράδειγμα τῆς ὑπάρξεως πολλῶν ἐπισκόπων ἐντός τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μόσχας δημιουργεῖ σύγχυσιν, διότι δέν ἔχει σχέσιν μέ ἐκεῖνο τό ὁποῖον συζητοῦμεν τώρα. Ἐδῶ πρόκειται περί παραλλήλων δικαιοδοσιῶν. Δηλαδή, ἐάν θέλωμεν νά εὕρωμεν ἕν παράδειγμα, θά ἐρωτήσω τόν Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Μπαλασώφ, πῶς θά ἠσθάνετο ἐάν ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἤ ἡ Ἐκκλησία Ἑλλάδος ἔκαμεν ἐπισκοπήν διά τούς Ἕλληνας ἐντός τῆς Μόσχας; Θά προσέκρουε ἤ ὄχι εἰς τόν 8ον κανόνα; Τά περί βοηθῶν ἐπισκόπων οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μέ τό ὑπό ἐξέτασιν θέμα. Τό πρόβλημα εἶναι ἐάν δυνάμεθα νά ἔχωμεν παραλλήλους δικαιοδοσίας λόγῳ τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητος.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Οὐδεμία τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θεωρεῖ δυνατήν τήν ἐντός τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἵδρυσιν δικαιοδοσίας ἑτέρας τινός κανονικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῷ ἡ σύντομος φράσις *εἷς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν* δέν δύναται νά συμπεριληφθῇ εἰς τό κείμενον, διότι θά χρειασθῇ εὐρυτέραν ἑρμηνείαν καί προσαρμογήν εἰς τάς συγχρόνους συνθήκας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ τελευταῖος ὁμιλητής εἶναι ὁ Καθηγ. κ. Μαρτζέλος, διότι πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ διαλείμματος.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δι΄ ἐμέ τό θέμα δέν εἶναι ἐάν πρέπει ἤ ὄχι νά γίνη προσθήκη εἰς τήν § **1 α)**. Τό θέμα, τό ὁποῖον εἶναι ἀνησυχητικόν, εἶναι ὅτι δέν

τολμοῦμεν νά διευκρινήσωμεν εἰς τί συνίσταται ἡ κανονική παράδοσις καί πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή, εὐλόγως διερωτᾶταί τις, παίζομεν μέ τάς λέξεις; Ἔχομεν μίαν διατύπωσιν καί δέν εἴμεθα εἰς θέσιν νά διευκρινήσωμεν τί ἐννοοῦμεν; Ἠκούσθη προηγουμένως ἡ θέσις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς συζήτησιν μετά τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου, ἄν δέν κάνω λάθος, εἶπεν ὅτι οἱ κανόνες ἔχουν ποιμαντικόν χαρακτῆρα καί ἑπομένως δέν θά πρέπει νά ἐκλαμβάνωνται κατά γράμμα. Ἐνδεχομένως θά ἠδύνατο νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ παράμετρος ταύτη. Ὄντως οἱ κανόνες ἔχουν ποιμαντικόν χαρακτῆρα. Ὅμως τό θεμέλιον τῶν κανόνων εἶναι θεολογικόν, τό πλαίσιον, ἐντός τοῦ ὁποίου οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζουν τήν ποιμαντικήν αὐτῶν στάσιν, εἶναι ἡ ἐκκλησιολογία. Αὐτή εἶναι ἡ βάσις. Δέν δυνάμεθα λοιπόν, ἐν ὀνόματι τῶν διαφορετικῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζομεν σήμερον, νά ἀγνοήσωμεν τήν θεολογικήν βάσιν καί τό πλαίσιον τῆς ἐκκλησιολογίας τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζω ὅτι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θά πρέπει πρωτίστως καί κυρίως νά μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ ἀνάδειξις τοῦ πνεύματος τοῦ κανόνος, ἡ δέ ἀνάδειξις αὐτή δέν ἠμπορεῖ νά γίνη, ἄν ἀγνοήσωμεν τήν βάσιν καί τό πλαίσιον, τό ὁποῖον εἶναι θεολογικόν, ἐκκλησιολογικόν ἐν προκειμένῳ. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, νομίζω ὅτι πρέπει νά εἴπωμεν «*εἷς ἐπίσκοπος εἰς μίαν πόλιν*», ἤ καλλίτερον, συμφώνως πρός τά νέα δεδομένα, «*εἷς ἐπίσκοπος εἰς μίαν* ***περιφέρειαν, εἰς μίαν τοπικήν Ἐκκλησίαν***». Εἶναι ἡ ἐκκλησιολογική ἀρχή, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἤδη εἰς τόν 8ον κανόνα, ἀσχέτως τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, εἰς τήν λύσιν τῶν ὁποίων ἀπεσκόπει ὁ κανών οὗτος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι ἔχομεν ὁμιλήσει πολύ καί κατ' ἐπανάληψιν. Θά διακόψωμεν διά τό διάλειμμα καί ὅταν ἐπανέλθωμεν, θά λάβωμεν ὁριστικήν ἀπόφασιν ἐπί τοῦ σημείου τούτου, ἐάν θά ἀλλάξωμεν ἤ ὄχι τό κείμενον. Εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
Β΄ ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Πρόεδρος: Ἀρχίζομεν, Ἀδελφοί, τό δεύτερον μέρος τῆς πρωινῆς ἐργασίας μας. Πρίν ἀπό τήν ἔναρξιν, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω τά Πρακτικά, εἰς τά ὁποῖα ἀνεφέρθη ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Μπαλασώφ. Εἰς τά Πρακτικά τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 (σελ. 246 καί 247 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὁμιλῶ πρός τήν Ὁλομέλειαν ὡς μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, συγκεκριμένως ἐπί τοῦ σημείου «***δ) ii***. *Εἰς ἕκαστον τόπον (πόλιν ἤ σαφῶς περιγραμμένην περιοχήν) δέον νά ὑπάρχῃ εἷς μόνον ἐπίσκοπος (κανών 8 τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου)*», τό ὁποῖον εἶχον προσωπικῶς εἰσηγηθῆ. Λέγω, λοιπόν, ὡς μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς: «*ἔγινε ἡ πρότασις νά ἀπαλειφθῇ ἡ τελευταία φράσις μέ τό* ***ἐπιχείρημα ὅτι δέν ἔχομεν ἄλλοῦ ἀναφοράν εἰς κανόνας***. *Νομίζω ὅτι ἔγινε ἀποδεκτή ἡ πρότασις καί δυνάμεθα νά διαγράψωμεν τήν φράσιν*». Δέν εἶναι ἑπομένως ἡ ἰδική μου γνώμη, ὅπως τήν παρουσιάζει ὁ π. Μπαλασώφ. Δέν πρέπει νά διαστρέφωμεν τά κείμενα. Ἦτο ἡ πρότασις τότε τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἐγώ, ὡς μέλος αὐτῆς, ἀνέφερα εἰς τήν Ὁλομέλειαν τήν πρότασιν ταύτην. Ἑπομένως δέν εἶναι ἀκριβές ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐλέχθη ὑπό τοῦ π. Μπαλασώφ.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό κύριον ἔργον ἡμῶν, τό ὁποῖον συνίσταται εἰς τό νά ἀποφασίσωμεν τελικῶς ἐπί τῆς § **1 α)** καί **β)**. Κατά τήν πρό τοῦ διαλείμματος συζήτησιν ἐξεφράσθησαν, νομίζω, ἅπασαι αἱ ἐπί τοῦ θέματος ἀπόψεις. Τώρα τίθεται τό ἐρώτημα ἐάν ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρουμανίας εἶναι διατεθειμένη νά δεχθῆ, κατά κάποιον τρόπον, μίαν ἀναφοράν εἰς τήν διευκρίνησιν περί τοῦ τί ἐννοοῦμεν, μέ τήν φράσιν «*αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν*». Τί θά ἔλεγεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τό πρῶτον μέρος τῆς συζητήσεώς μας εἴπομεν ὅτι δέν γεννᾶται βεβαίως θέμα ὅτι εἴμεθα ἐναντίον τῶν κανόνων. Εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι μέ τούς κανόνας, διότι οὗτοι ἀποτελοῦν ὁδηγόν τοῦ ἔργου καί τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὡς πρός τήν § **1 β)**, κατά τήν γνώμην μας, θά πρέπει νά μείνῃ ὡς ἔχει, δηλαδή ὡς συνετάχθη ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Εἰς τό τέλος τῆς πρώτης προτάσεως τῆς παραγράφου ταύτης δύναται νά λεχθῆ ὅτι πρέπει νά ὑπάρχῃ εἷς μόνον ἐπίσκοπος εἰς ἕκαστον τόπον, ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τόν κανόνα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς ποῖον σημεῖον ἀκριβῶς ἐπιθυμεῖτε νά

ἐντάξετε τήν προσθήκην; Δύναται ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ νά μᾶς εἴπῃ εἰς τά ἑλληνικά;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Νομίζω πλέον κατάλληλον μίαν διευκρίνησιν, ἡ ὁποία νά συνδέεται μέ τόν ὅρον «αὐστηρῶς». Εἰς τήν **§ 1 β)** «*… δι΄ ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο,* ***τοὐτέστιν τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνον ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον***», ἄνευ ἀναφορᾶς τοῦ κανόνος. Τοῦτο ἀποσαφηνίζει τόν ὅρον «αὐστηρῶς» καί εἰσάγομεν τό πνεῦμα τοῦ κανόνος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι ἡ πρότασις αὕτη θά ἦτο ἀποδεκτή ὑπό τῆς Ὁλομελείας, διότι πράγματι ἀποσαφηνίζει ποία εἶναι ἡ αὐστηρῶς κανονική τάξις. Δέν ἐνοχλεῖ ἡ μή ὀνομαστική ἀναφορά εἰς τόν κανόνα, ἐφ΄ ὅσον ἀναφερόμεθα εἰς τό πνεῦμα τοῦ κανόνος. Εὐχαριστῶ, ἐπομένως, διά τήν ἐποικοδομητικήν συμβολήν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας. Διαβάζω πάλιν τήν **§ 1 β)**, τῆς ὁποίας τό κείμενον ἔχει πλέον ὡς ἑξῆς: «*Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι΄ ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο,* ***τοὐτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνου ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον***. *Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ…*» κ.λπ., ἄνευ ἑτέρας τροποποιήσεως. Συμφωνοῦμεν εἰς αὐτό;

Ἡ Ὁλομέλεια συμφωνεῖ.

Προχωροῦμεν εἰς ἄλλα θέματα, διότι ἔχομεν ἤδη χάσει πολύ χρόνον. Ἔχετε παρατηρήσεις ἐπί τῆς **§ 2 α)**;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ἀναφέρεται διά πρώτην φοράν εἰς τά κείμενά μας ὁ ὅρος «συνέλευσις», «*Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*». Ἐξ ὅσων γνωρίζω, εἰς τήν ἑλληνικήν, ὁ ὅρος «συνέλευσις» προϋποθέτει πλῆθος ἀνθρώπων. Φαντάζομαι, ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν λεγομένων συνελεύσεων δέν θά ὑπερβαίνῃ τά δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρός ἤ τό πολύ 9-10 μέλη, ὅπως ἡ SCOBA εἰς τήν Ἀμερικήν. Συνεπῶς, μήπως θά πρέπει γενικῶς νά τροποποιήσωμεν τόν ὅρον «συνέλευσις»; Θά προέτεινον τήν λέξιν «σύνοδος», ὅρον περισσότερον ἐκκλησιαστικόν, ἤ «σύναξις».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι αἱ λέξεις, τάς ὁποίας προτείνετε, εἶναι προβληματικαί, διότι ***«σύνοδος»*** εἶναι τεχνικός ὅρος, ὁ ὁποῖος δηλώνει ἄλλα πράγματα. Δέν δυνάμεθα νά ὀνομάσωμεν συνόδους τά ἐν λόγῳ ὄργανα, διότι εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ σύνοδος ἔχει ὡρισμένην δομήν. Ὡσαύτως, δέν δυνάμεθα νά τάς

ὀνομάσωμεν ***«συνάξεις»***, διότι ἡ σύναξις δέν εἶναι μόνιμος, ἀλλά συνάγεται ἐκτάκτως. Ὁ ὅρος ***«συνέλευσις»*** ἔχει ἤδη καθιερωθῆ καί ἔχει ἐπικρατήσει. Θά ἦτο πολύ δύσκολον νά ἀντικατασταθῆ. Οἱ προκάτοχοι ἡμῶν ἴσως τό εἶχαν σκεφθῆ, ἀλλά δέν εὗρον ἄλλην ἔκφρασιν. Πάντως ὄχι «σύνοδος», ὄχι «σύναξις». Νομίζω ὅτι ὁ ὅρος «σύνελευσις» πρέπει νά παραμείνη καί νά μή χάσωμεν τόν χρόνον μας μέ τόν ὅρον τοῦτον. Παρακαλῶ τόν Καθηγ. κ. Γαλίτην νά μήν ἐπιμείνη ἐπ΄αὐτοῦ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Καλῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄλλη παρατήρησις;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δεδομένου ὅτι ὁ στόχος τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως εἶναι ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, φρονῶ ταπεινῶς, ὅτι εἰς τήν § **2 α)** πρέπει νά τεθῆ χρονικός προσδιορισμός ἐντός τοῦ ὁποίου θά ἱδρυθοῦν καί θά λειτουργήσουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, εἰς τρόπον ὥστε νά μή παραπεμφθῆ τό θέμα τῆς ἱδρύσεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τάς ἑλληνικάς καλένδας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Περιστερίου, εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ὑπάρχει πρόβλεψις ἐπ΄ αὐτοῦ. Νομίζω ὅτι λέγεται, εὐθύς μετά τήν ἔγκρισίν των ὑπό τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις τίθενται εἰς λειτουργίαν. Ἀναφέρεται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993 § **3**. Ἑπομένως, δέν χρειάζεται νά τό εἴπωμεν ἐδῶ.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅσοι ἔλαβον μέρος εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν τοῦ 1990 ἐνθυμοῦνται ὅτι προσεπαθήσαμεν νά ἀποφύγωμεν τόν ρωμαιοκαθολικόν ὅρον «διάσκεψις» (***«conférence»***). Δέν ἀναφέρομαι εἰς τόν ἑλληνικόν ὅρον («συνέλευσις») οὔτε εἰς τόν γαλλικόν (***«assemblée»***), ἀλλά εἰς τήν ρωσσικήν μετάφρασιν (***conferencia***). Ἁπλῶς, κάνω μίαν ὑπόδειξιν πρός τήν Γραμματείαν, ἡ ὁποία ἑτοιμάζει τάς μεταφράσεις. Εἰς τήν ρωσσικήν μετάφρασιν, ὁ ὀρθός ὅρος εἶναι «sabranié» καί ὄχι «conferenci».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι «sabranié» σημαίνει σύνοδος.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σημαίνει «συνέλευσις».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γνωρίζω τήν ρωσσικήν, ἐάν ὅμως σημαίνη συνέλευσις, καλῶς. Νά διακρίνεται πάντως ἀπό τήν σύνοδον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Διά τήν σύνοδον, οἱ σλαβόφωνοι χρησιμοποιοῦμεν τόν ὅρον ***«sobor»***, δηλαδή «σύνοδος».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι θέμα τῶν ρωσσοφώνων, ἐάν δέχωνται τόν ὅρον.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχει συμφωνία, εἰς τά Πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 75 τοῦ ἑλληνικοῦ): *«Εἰς τήν ἑλληνικήν θά λέγωνται «Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις», εἰς τήν γαλλικήν «Assemblées épiscopales» καί εἰς τήν ρωσσικήν «Sabranié ».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ὑπάρχει συμφωνία καί θά προσαρμοσθοῦν ἀναλόγως αἱ μεταφράσεις.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἁπλῶς ἤθελον νά εἴπω, ὅτι εἰς τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον, εἰς τήν ρωσσικήν μετάφρασιν, ὁ ὅρος ἀναφέρεται ὡς ***«κονφερέντσια»***.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά προχωρήσωμεν εἰς τό **2 β)**.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο παρατηρήσεις σχετικάς πρός τήν § **2 b)**. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἑξῆς: *«Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ περιοχῇ ἐπισκόπων…»*, κ.λπ. Θά ἠθέλομεν νά καταστῇ ἐξ ἀρχῆς σαφές ὅτι τό ὄργανον τοῦτο ἔχει συμβουλευτικόν χαρακτῆρα. Δηλαδή, νά προστεθῇ εἰς τήν ἀρχήν τῆς προτάσεως: *«Αἱ συνελεύσεις αὗται,* ***αἱ ὁποῖαι ἔχουν συμβουλευτικόν χαρακτῆρα****, θά συνίστανται…»* κ.λπ. Ἡ δευτέρα πρότασις ἡμῶν εἶναι νά ἐπιστρέψωμεν εἰς τήν συζήτησιν, ὡς πρός τό ποῖος εἶναι πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωροῦμεν περισσότερον ὀρθόν, οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νά ἐκλέγωνται ὑπό τῶν μελῶν τῶν συνελεύσεων τούτων, δηλαδή νά μήν εἶναι θέσις, ἡ ὁποία δίδεται *ex officio*. Γνωρίζομεν, ὅτι τό ζήτημα τοῦτο εἶχεν συνεζητήθη εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν τοῦ 1990. Καί τότε, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἶχε κάνει τήν πρότασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶχεν ἀπορριφθῆ, ἀλλά τό 1990 ἐπρόκειτο διά συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σήμερον, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θέλομεν νά συζητήσωμεν ἐκ νέου τήν ἡμετέραν πρότασιν περί ἐκλογῆς τῶν προέδρων ὑπό τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωροῦμεν ὅτι ἡ ἐκλογή ἀποτελεῖ τό καλλίτερον πρότυπον, τό ὁποῖον θά ἱκανοποίει τάς κατά τόπους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐπίσης τό πρότυπον, τό ὁποῖον θά ἔδιδεν εἰς τούς προέδρους τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τό ἀπαραίτητον κῦρος διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τό ὁποῖον θά τούς προσέδιδε τήν πρώτην θέσιν κατόπιν συμφωνίας ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἑπομένως, ἡ πρότασις ἡμῶν εἶναι νά ἀντικατασταθῇ ἡ φράσις τοῦ κειμένου, ὅπου λέγεται: *«Αἱ συνελεύσεις… θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ*

τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων». Προτείνομεν τήν ἑξῆς τροποποίησιν: «***Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων θά ἐκλέγωνται ὑπό τῶν μελῶν αὐτῶν***».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχομεν λοιπόν δύο προτάσεις. Ἡ πρώτη ἀφορᾷ εἰς τήν προσθήκην εἰς τό **2 β)**, «*Αἱ συνελεύσεις,* ***αἱ ὁποῖαι ἔχουν συμβουλευτικόν χαρακτῆρα****, θά συνίστανται…*». Θά προέτεινον νά ἀρχίσωμεν ἀπό τήν πρότασιν ταύτην. Ποῖος θά ἤθελε νά ὁμιλήση ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διακρίνω μίαν ἀντίφασιν εἰς τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ. Ἀφ' ἑνός τονίζει ὅτι αἱ συνελεύσεις αὗται ἔχουν συμβουλετικόν χαρακτῆρα, ἀφ' ἑτέρου ὑπερτονίζει τήν σπουδαιότητα, τήν ὁποίαν θά εἶχεν ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου τῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὁ ρόλος τῆς προεδρίας τῶν συνελεύσεων εἶναι συντονιστικός καί ὄχι συμβουλευτικός. Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, γνωρίζομεν ποῖον εἶναι τό συντονιστικόν κέντρον εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀντί νά προσθέσωμεν τόν ὅρον «συμβουλευτικός», θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν «συντονιστικός», ὅπότε αὐτομάτως ὁρίζεται καί ἡ θέσις τοῦ πρώτου. Ὡς γνωστόν, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον εἶναι τό συντονιστικόν κέντρον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασις εἶναι νά εἴπωμεν «συμβουλευτικός» καί ὄχι «συντονιστικός». Τήν δεχόμεθα ἤ ὄχι;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν συζήτησιν τοῦ σημείου τούτου, καθωρίσθησαν ὡρισμένα κριτήρια ὡς πρός τό ἔργον ἑκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Τότε ἐδέχθημεν, ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν δύνανται νά λαμβάνουν ἀποφάσεις εἰς θέματα μείζονος ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς ὅλας τάς Ἐκκλησίας, ἀλλά μόνον εἰς ἀμιγῶς τοπικά ποιμαντικά προβλήματα. Νομίζω λοιπόν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχη ὁ προσδιορισμός καί περιορισμός οὗτος, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τά καθαρῶς ποιμαντικά προβλήματα ἐντός τῆς περιφερείας τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν ἔχει συμβουλευτικόν χαρακτῆρα. Θά δύνανται νά ἀποφασίσουν περί τῶν ἀμιγῶς ποιμαντικῶν τούτων προβλημάτων, ἀλλά διά μείζονος ἐνδιαφέροντος προβλήματα, ὅπως λέγει τό κείμενον ἀλλαχοῦ, ἀπευθύνονται εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, τό ὁποῖον καταλλήλως θά ἐρωτήση τάς ἄλλας Ἐκκλησίας καί θά ἀποφασίσουν. Δηλαδή, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν μπορεῖ νά ἔχη συμβουλευτικόν χαρακτῆρα διά τοπικά ποιμαντικά προβλήμα-

τα. Ἐάν εἶχε καθαρῶς συμβουλευτικόν χαρακτῆρα καί δέν ἠδύνατο νά ἀποφασίση ἐπί οὐδενός θέματος, τότε διατί νά ὑπάρχη; Οὕτως ἡ ἄλλως, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν δύναται νά ἀσχοληθῇ μέ προβλήματα πίστεως καί τάξεως, ἀλλά ἀποκλειστικῶς μέ ἁπλᾶ ποιμαντικά προβλήματα. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἠθελον νά ἐρωτήσω τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ὅ ὁποῖος ἔκανε τήν πρότασιν, τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ μέ τόν ὅρον «συμβουλευτικός;» Δηλαδή, ἐγώ γνωρίζω ὅτι ἕν συμβουλευτικόν σῶμα συμβουλεύει κάποιον. Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, τόν ὁποῖον τό σῶμα τοῦτο συμβουλεύει, διά νά εἴπωμεν συμβουλευτικόν; Τί ἔχει κατά νοῦν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐγώ κατανοῶ ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν θά πρέπει νά εἶναι διοικητικόν κανονικόν ὄργανον, ἐάν δηλαδή αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἔρχωνται εἰς ἀντίθεσιν μέ τήν θέλησιν τῆς μιᾶς ἡ τῆς ἄλλης τοπικῆς Ἐκκλησίας δέν δύνανται νά εἶναι ὑποχρεωτικαί διά τούς ἐπισκόπους τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν τάς Ἐκκλησίας αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Τοῦτο ἄφορᾷ εἰς πλεῖστα ὅσα ζητήματα, ἐπί παραδείγματι, εἰς τό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης. Ἐάν ὅ κληρικός, ὅ ὁποῖος ἔχει κριθῇ ἔνοχος ὑπό μιᾶς Ἐκκλησίας γίνεται δεκτός εἰς κοινωνίαν ὑφ' ἑτέρας Ἐκκλησίας. Δύναται ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις νά λάβη ἀπόφασιν ἐπί τοῦ ζητήματος τούτου, ὑποκαθιστῶσα τήν μίαν ἡ τήν ἄλλην Ἐκκλησίαν; Θεωροῦμεν ὅτι τοῦτο δέν εἶναι δυνατόν καί, ἑπομένως, τό ὄργανον τοῦτο πρέπει νά ἔχη συμβουλευτικόν χαρακτῆρα καί νά ἐνεργῇ ἐπί τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δέν εἶναι πολύ ἐπιτυχής, διότι σημαίνει ὅτι συμβουλεύει κάποιον. Ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀνεφέρατε καλύπτονται καί πρέπει νά καλύπτωνται ἀπό τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ἀπό ἄλλα σημεῖα τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κειμένου, δηλαδή ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν ἀναμειγνύεται εἰς τήν δικαιοδοσίαν ἑκάστου ἐπισκόπου καί εἰς τάς σχέσεις αὐτοῦ μετά τῆς Ἐκκλησίας του. Ἑκάστη Ἐκκλησία διατηρεῖ τήν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἐπί ἑκάστου ἐπισκόπου της. Ἑπομένως, εἶναι θέμα περιγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων καί τῶν δικαιωμάτων καί ὄχι ἐάν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἔχουν συμβουλευτικόν χαρακτῆρα. Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» ἔχει ἄλλο περιεχόμενον, θετικόν. Πρέπει κάτι νά κάμουν, νά συμβουλεύουν ποίους; Βεβαίως, κατανοῶ ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἀνεφέρατε, ἀλλά ταῦτα καλύπτονται ἀπό τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅ ὁποῖος καθορίζει τόν τρόπον συμπεριφορᾶς ἑκάστου ἐπισκόπου ἐντός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μαζί σας ὅτι ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δέν ἁρμόζει ἐδῶ. Εἶναι σημαντικόν νά ἴδωμεν εἰς τί συνίστανται τό ἔργον καί ἡ εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπό τό φῶς τῆς **§ 2 γ)** τοῦ κειμένου, δηλαδή ἡ φανέρωσις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ἀνάπτυξις κοινῆς δράσεως, ἡ κοινή ἐκπροσώπησις κ.λπ., θέματα, ἐπί τῶν ὁποίων αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν. Κατανοῶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατά πλειοψηφίαν, ἀλλά τό ζήτημα, τό ὁποῖον θέτει ἡ ἁγιωτάτη Ἐκκλησία Ρωσσίας, εἶναι ἐάν ἡ πλειοψηφία θά ἐπιβάλλη τάς ἀποφάσεις αὐτῆς εἰς τήν μειοψηφίαν. Ἐάν δηλαδή ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίση τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως, ἅπασαι αἱ δικαιοδοσίαι θά εἶναι ὑποχρεωμέναι νά συμμετέχουν; Ἄλλαις λέξεσιν, ἐάν αἱ ἀποφάσεις, ἀκόμη καί ποιμαντικῆς φύσεως, ἐπιβάλλωνται εἰς τήν μειοψηφίαν; Κατά τήν γνώμην μου, ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι νά δύνανται αἱ συνελεύσεις νά λαμβάνουν καί νά ἐκτελοῦν τάς ἀποφάσεις των. Ἐάν ὅμως, ὡρισμένα μέλη ἔχουν λόγους νά μή συμμετέχουν εἰς τήν ἀποφασισθεῖσαν κοινήν δρᾶσιν, νομίζω ὅτι πρέπει νά ἔχουν τήν ἐλευθερίαν νά μή συμμετέχουν. Θεωρῶ ὅτι τό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης δέν παρεμβαίνει ἐδῶ, διότι οἱ κανόνες εἶναι σαφεῖς. Εἰς περίπτωσιν καταδίκης ἑνός κληρικοῦ ὑπό μιᾶς δικαιοδοσίας, οὐδεμία ἄλλη δύναται νά δεχθῆ αὐτόν. Ἀντιθέτως, εἰς ἄλλα θέματα, ἐπί παραδείγματι, εἰς περίπτωσιν καθ' ἥν ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίση τήν ἐξέτασιν τοῦ θέματος τῆς ἐξομολογήσεως πρό τῆς θείας κοινωνίας καί ὑπάρχουν ἐπί τοῦ θέματος τούτου ἀποκλίνουσαι θέσεις ἤ ἐάν ἀποφασισθῆ ἡ ὀργάνωσις σεμιναρίου ἐπί ἑνός θέματος, τό ὁποῖον δέν ἐνδιαφέρει μίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, διερωτῶμαι ἐάν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν, ἀλλά δέν ἐπιβάλλονται εἰς τήν μειοψηφίαν. Τό θέμα λοιπόν εἶναι νά δύνανται αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις νά δροῦν ἀπό κοινοῦ, χωρίς νά γίνουν πραγματικαί σύνοδοι. Κάνουν ἔργον συνοδικόν, χωρίς νά ἔχουν τήν αὐθεντίαν τῶν συνόδων. Θεωρῶ ὅτι τό σημαντικόν εἶναι νά συνηθίσουν νά ἐργάζωνται ἀπό κοινοῦ, ἀνεξαρτήτως τῶν διαφόρων πολιτισμικῶν προελεύσεων καί προσεγγίσεων τῶν θεμάτων, κυρίως τῶν κοινωνικῶν θεμάτων. Κατά τήν γνώμην μου εἶναι πλέον σημαντικόν νά συνηθίσουν νά συνεδριάζουν, νά συζητοῦν, νά συνεργάζωνται, καί ὀλιγώτερον ἡ λῆψις ἀποφάσεων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι πρόκειται περί δύο διαφορετικῶν θεμάτων. Ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» καί τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἤ μή. Ἄς μή συγχέωμεν. Ἐπί τῆς **§ 2 β)** συζητοῦμεν τήν πρότασιν νά προστεθῆ ὁ ὅρος «συμβουλευτικός». Ἐπ' αὐτοῦ, θά ἤθελον νά ἀκούσω τήν γνώμην σας, πρός τό παρόν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαβλέπω εἰς τήν πρότασιν τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ μίαν λανθάνουσαν φοβίαν, ὅτι ἐάν αἱ ἀποφάσεις τῶν περί ὧν ὁ λόγος Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων θά εἶχον ὑποχρεωτικόν, δεσμευτικόν χαρακτῆρα, αἱ συνελεύσεις αὗται θά μετετρέποντο ἀνεπαισθήτως εἰς συνόδους ἐπισκόπων μιᾶς περιοχῆς, οἱονεί ἤ καί τῷ ὄντι ἀνεξαρτήτους τῶν Συνόδων τῶν εἰς ἃς ὑπάγονται Ἐκκλησιῶν. Διά νά ἀποφευχθῇ τοιαύτη ἑρμηνεία, προτείνει τόν ὅρον «συμβουλευτικός», ὁ ὁποῖος ὅμως, συμφωνῶ μέ τήν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Προέδρου, φαίνεται κάπως ἄστοχος εἰς τήν συνάφειαν ταύτην. Δηλαδή, διά νά ἀποφύγωμεν τόν ὑπερτονισμόν τῶν ἁρμοδιοτήτων, καταλήγομεν εἰς τήν ἐξαφάνισιν οἱασδήτινος ἁρμοδιότητος. Τότε, ἐρωτῶ, πρός τί αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις; Προτείνω λοιπόν, ἀντί τῆς ἀσαφοῦς ἐκφράσεως «συμβουλευτικός», τήν ἑξῆς προσθήκην: «*Αἱ συνελεύσεις αὗται,* ***ἔχουσαι χαρακτῆρα προαιρετικῆς συναινέσεως καί συνεργασίας****, θά συνίστανται…*». Νομίζω ὅτι οὕτω καλύπτεται ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θέλει ὁ ἀδελφός Ἱλαρίων, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως οὐδείς ἐξαναγκάζεται ὑφ' ἑτέρου, οὐδείς ἔχει ὑπεροχήν ἰσχύος, ἀλλά πρόκειται περί συναινέσεως καί προαιρετικῆς συνεργασίας, κατόπιν συζητήσεων. Αὐτό δέν εἶναι συμβουλευτικός χαρακτήρ, καί βεβαίως ὀλιγώτερον ἀπό ὑποχρεωτικαί ἀποφάσεις. Ὑπό τήν ἄποψιν ταύτην, πιστεύω ὅτι θά πρέπει νά εὑρεθῇ ἕτερος ὅρος, δυνάμενος νά ἐκφράσῃ τήν πραγματικήν εἰκόνα τῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν νομίζετε, ἅγιε Μπάτσκας, ὅτι ἡ ὑμετέρα πρότασις καλύπτεται εἰς τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Καλύπτεται εἰς τήν § **2 γ)**.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε, διατί νά τό εἴπωμεν εἰς τήν ὑπό ἐξέτασιν παράγραφον;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Μόνον ἐάν ἐπιμένῃ ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Φαντάζομαι ὅτι δέν θά ἐπιμένῃ, ἐάν δέν ὑπάρχῃ λόγος. Ὁ ἀδελφός Ἱλαρίων εἶναι λογικός ἄνθρωπος. Νά ὁμιλήσουν ὅσοι θέλουν καί μετά νά λάβουν τόν λόγον οἱ προτείναντες, ἐάν τό ἐπιθυμοῦν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐντός τοῦ πνεύματος τῶν ὅσων εἶπεν ὁ ἅγιος Μπάτσκας, θά ἤθελον νά προτείνω ἕτερον ὅρον, πλέον ἁρμόζοντα εἰς τό ζήτημα ἀπό τόν ὅρον «συμβουλευτικός». Αἱ συνελεύσεις ἔχουν χαρακτῆρα «εἰσηγητικόν», δηλαδή οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν μέρος εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύ-

σεις δέν ἀποκόπτονται ἀπό τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας αὐτῶν, δέν ἐνεργοῦν ἀνεξαρτήτως, ἀλλ' ἐντός τῶν πλαισίων τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τήν ἀναγκαιότητα συνεργασίας εἰς τήν περιοχήν εἰς τήν ὁποίαν δροῦν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τά σημεῖα, τά ὁποῖα θίγετε, ἀναφέρονται εἰς τήν § **2 γ)** καί κατωτέρω εἰς τό κείμενον. Διά ποῖον λόγον νά τά ἀναφέρωμεν ἐδῶ; Δέν εἶναι κάτι τό ὁποῖον δυνάμεθα νά εἴπωμεν μέ μίαν λέξιν. Αἱ ἀρμοδιότητες, τά ὅρια τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων περιγράφονται κατωτέρω λεπτομερῶς. Ἑπομένως δέν ὑπάρχει κίνδυνος νά ἐνεργοῦν οἱ ἐπίσκοποι παρά τήν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν των. Τό οὐσιῶδες εἶναι νά περιγράψωμεν τάς ἀρμοδιότητας καί ὄχι νά προσθέσωμεν μίαν λέξιν, ἐπιδεχομένην ἑρμηνείας. Δέν βλέπω διά ποῖον λόγον χρειάζεται ἐδῶ μία περιγραφή. Θά ἔβλεπον τόν λόγον ἐάν θελήσετε, ἐπί παραδείγματι, νά εἶναι περισσότερον σαφής ἡ § **2 γ)**, δηλαδή ὅτι αἱ ἀρμοδιότητες πρέπει νά εἶναι περιωρισμέναι. Ὑπάρχει τό ἐκπονηθέν ὑπό τῶν κανονολόγων σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, τό ὁποῖον πρέπει νά ἐγκρίνωμεν καί εἰς τό ὁποῖον λέγεται λεπτομερῶς ποῖαι εἶναι αἱ ἀρμοδιότητες, ποῖα τά ὅρια τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν συνελεύσεων. Νομίζω ὅτι σοφῶς ὅσοι συνέταξαν τό κείμενον τοῦτο ἔλαβαν ὑπ' ὄψιν τούς κινδύνους, τούς ὁποίους ἀνέφερεν ὁ ἀδελφός Ἱλαρίων, τόν κίνδυνον δηλαδή νά ἐνεργοῦν οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἀνεξαρτήτως τῆς βουλήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν των. Κατά τήν γνώμην μου, ὁ κίνδυνος οὗτος ἀποκλείεται ἀπό τόν Κανονισμόν καί ὅσα λέγονται εἰς τήν § **2 γ)**. Ἐν πάση περιπτώσει, δέν δυνάμεθα νά ἀντιμετωπίσωμεν τά προβλήματα μέ μίαν λέξιν, ἀλλά περιφραστικῶς, διότι ὁ ὅρος «συμβουλευτικός» δέν εἶναι ὀρθός, οὔτε ὁ ὅρος «εἰσηγητικός». Δηλαδή, αἱ συνελεύσεις θά συνέρχωνται καί θά εἰσηγοῦνται εἰς ποῖον; Εἰς τάς Ἐκκλησίας των;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά τόν λόγον τοῦτον ὀνομάζονται συνελεύσεις ἤ συνάξεις. Ἄλλως θά ἦσαν σύνοδοι. Ὁ ὅρος συνέλευσις ἐμπερικλείει ἀκριβῶς ὅτι δέν δύνανται νά λαμβάνουν ἀποφάσεις ἐρήμην τῶν συνόδων τῶν Ἐκκλησιῶν των, οὔτε δύνανται νά λειτουργήσουν ὡς σύνοδοι. Ἄρα, ὁ ἴδιος ὁ ὅρος «Ἐπισκοπική συνέλευσις» ἐμπερικλείει τήν διασφάλισιν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀκριβῶς. Λοιπόν, ἅγιε Βολοκολάμσκ, ἐπιμένετε εἰς τόν ὅρον «συμβουλευτικός» κατόπιν τῆς γενομένης συζητήσεως;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶμαι ἕτοιμος νά ἀποσύρω τήν πρότασιν περί ***συμβουλευτικοῦ***, ὑπό τόν ὅρον νά ἐξετάσωμεν μετά προσοχῆς τήν

§ 2 γ). Θά προτείνωμεν τροποποιήσεις εἰς τόν ***Κανονισμόν*** λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ἐρχόμεθα εἰς τό δεύτερον ζήτημα, τό ὁποῖον ἐθέσατε, τό θέμα τῆς ***προεδρίας.*** Πρόκειται περί τῆς προτάσεως νά ἐκλέγεται ὁ πρόεδρος τῶν συνελεύσεων καί νά μήν εἶναι πάντοτε, ὅπως προβλέπει τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Θέλω νά ἀκούσω τάς ἀπόψεις τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό εἶπε καί ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ, τό θέμα τοῦτο εἶχεν ἀπασχολήσει τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία ἠχθη εἰς τό συμπέρασμα αὐτῆς κατόπιν ἐξαντλητικῆς συζητήσεως. Ὁ βασικός λόγος δημιουργίας τῶν ***Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*** εἶναι ἡ φανέρωσις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τήν Διασποράν, ἑνότης ἡ ὁποία πηγάζει ἀπό τό θυσιαστήριον καί ἐκφράζεται κατά τήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δέν δύναται νά παραβιάζεται εἰς τήν συνέχειαν, ἐντός τῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία διασφαλίζει τήν ἑνότητα καί τήν συνεργασίαν. Νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα νά δημιουργήσωμεν νέα δεδομένα εἰς τά πλαίσια τῆς κανονικῆς παραδόσεως καί πράξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οὗτοι εἶναι οἱ ὅροι τούς ὁποίους ἀπεδέχθημεν, ὁ κοινός στόχος, ἤτοι νά φθάσωμεν κάποτε νά ἐκφράσωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἤδη καθωρίσθη, ἤτοι εἷς ἐπίσκοπος εἰς ἕνα τόπον. Νομίζω λοιπόν ὅτι θά πρέπει νά ἀκολουθήσωμεν τά βήματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἠργάσθησαν πρό ἡμῶν εἰς τάς συνελεύσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί νά παραμείνωμεν πιστοί εἰς τό ὑπ' αὐτῶν ἐγκριθέν κείμενον, τό ὁποῖον διασφαλίζει τήν τάξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ τάξις αὕτη μᾶς ὡδήγησεν ἕως ἐδῶ καί αὐτή μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἅγιοι Ἀδελφοί, τό θέμα τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱλαρίων εἶναι θέμα, τό ὁποῖον εἶχε θέσει ἡ ἀδελφή Ρωσσική Ἐκκλησία ἤδη εἰς τά πρῶτα βήματα τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων. Ἐγένετο τότε ἐκτεταμένη συζήτησις, ἐάν καί κατά πόσον εἰς τά καθαρῶς Πανορθόδοξα σώματα πρέπει *ad hoc* νά προεδρεύη ὁ ἑκάστοτε ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐγένετο συζήτησις καί κατόπιν ψηφοφορίας καί πανορθοδόξου ὁμοφωνίας, ἀπεφασίσθη ὅπως, εἰς τά καθαρῶς Πανορθόδοξα σώματα προεδρεύη ὁ ἑκάστοτε ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δηλαδή νά μή γίνωνται ἐκλογαί, εἰς δέ τά λοιπά σώματα, ὡς

αἱ προεδρίαι ὑποεπιτροπῶν τῶν διμερῶν καί πολυμερῶν διαλόγων ἤ ἄλλων συνελεύσεων, νά γίνεται ἐκλογή. Μία Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀποτελεῖ προοίμιον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἰς τό πλαίσιον τῆς ὁποίας ἡ προεδρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἶναι αὐτονόητος καί κανονική. Ἑπομένως, δέν δύναται νά καταργηθῇ αὐτήν τήν στιγμήν ὅ,τι εἶναι αὐτονόητον εἰς πάντα τά πανορθόδοξα σώματα καί τό ὁποῖον ἔχει ἤδη ἀποφασισθῇ πανορθοδόξως καί ὁμοφώνως. Ὑπάρχει πανορθόδοξος ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις καί πρέπει νά τήν τηρήσωμεν καί νά εἴμεθα συνεπεῖς πρός τάς ἀποφάσεις ἡμῶν. Ἐνεργοῦμεν ὡς πανορθόδοξον σῶμα, τό ὁποῖον ἔχει εὐθύνην, συνέπειαν καί, πρό πάντων, ἐκκλησιολογικήν καί κανονικήν συνείδησιν. Τότε ἐψηφίσαμεν μέ ἐλευθέραν συνείδησιν, μέ συνείδησιν κανονικήν καί ἐκκλησιολογικήν. Τώρα δέν δυνάμεθα νά ἀναιρέσωμεν τάς ἀποφάσεις ἡμῶν καί νά εἴμεθα ἀσυνεπεῖς πρός ἡμᾶς αὐτούς. Ἄλλωστε, ἡ μέχρι τοῦδε πρᾶξις ἐπιβάλλει τήν συνέχισιν τῶν ὅσων ἰσχύουν μέχρι σήμερον. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο σημεῖα, ἓν οὐσίας καί ἓν διαδικασίας. Ὡς πρός τήν οὐσίαν, ὑπάρχει ἱστορία, ὑπάρχουν πανορθόδοξοι ἀποφάσεις. Ἐάν ἀνοίξωμεν θέμα ἐκλογῶν, ἴσως δέν περιορισθῶμεν εἰς τό θέμα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλά θά θίξωμεν γενικώτερον τά Δίπτυχα, τά ὁποῖα εἶναι μεγάλη ὑπόθεσις. Ὡς δέ ἤδη ἐλέχθη ὑπάρχουν πανορθόδοξοι, ὁμόφωνοι ἀποφάσεις. Βλέπω καί ἑτέραν παράμετρον, τό διαδικαστικόν θέμα: πῶς καί πότε θά γίνωνται αἱ ἐκλογαί; ἐάν εἷς πρόεδρος ἀποσυρθῇ ἤ ἀντικατασταθῇ, θά ἔχωμεν διαδοχικήν προεδρίαν; θά γίνωνται ἄλλαι ἐκλογαί; Ὑπάρχει καί ἐκεῖ δυσκολία, ἀλλά βεβαίως, πρωτίστως ὑπάρχει ἐκκλησιαστική, ἐκκλησιολογική δομή, ἡ ὁποία εἶναι μέχρι τώρα ἀποδεκτή ὑπό πάντων. Ἡ τροποποίησις τῆς δομῆς ταύτης συνεπάγεται τήν ἀναίρεσιν τῶν ἀποφάσεων καί τῆς ἱστορίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελον νά τονίσω τήν σημασίαν τῶν συνελεύσεων τούτων ἀπαρτιζομένων ὑπό κανονικῶν ἐπισκόπων. Τό ὄργανον τοῦτο ἐβοήθησε πολύ, ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Ἀμερικήν, ὅταν ὑπῆρχε σχίσμα μεταξύ τῶν Σέρβων εἰς τήν Εὐρώπην. Πᾶς ἐπίσκοπος μέλος τῆς SCOBA εἶναι κανονικός, τοῦτο σημαίνει ὅτι πρόκειται διά κανονικήν ἱεραρχίαν. Εἶναι πολύ σημαντική ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις καί, κατά τήν γνώμην μου, θά πρέπει νά εἶναι ὑποχρεωτική, διότι φανερώνει τήν ἑνότητα, τήν ταυτότητα, ὅπως καί τό συλλείτουργον. Ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε, ἅγιε Πρόεδρε, νά καταθέσω μίαν προσωπικήν ἐμπειρίαν. Πρό διετίας μετέβην εἰς Ἀμερικήν προσκεκλημένος ἑνός νέου Σέρβου ἐπισκόπου. Ἦτο μεγάλη τιμή δι' ἐμέ

ὅτι ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρεχώρησεν εἰς ἐμέ τήν θέσιν του ὡς προεξάρχοντος τῆς Θ. Λειτουργίας. Φανερώνει ἐπίσης τήν κανονικότητα τῶν ἐπισκόπων. Ἔχει μεγάλην σημασίαν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶπεν ὁ ἅγιος Δημητριάδος, ὅτι ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων μαρτυρεῖται ἡ ἑνότης τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅπως εἰς τήν Θ. Λειτουργίαν. Εἰς τήν Ἀμερικήν ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν πλῆθος προβλημάτων μέ τούς ζηλωτάς, τούς παλαιοημερολογίτας, κ.λπ. Χωρίς νά θέλω νά τροποποιηθῇ τό κείμενον, νομίζω ὅτι πρέπει νά τονισθῇ τό σημεῖον τοῦτο, δηλαδή ἡ φανέρωσις τῆς λειτουργικῆς καί κανονικῆς ἑνότητος. Ὡς πρός τό θέμα τῆς προεδρίας, δέν βλέπω διά ποῖον λόγον νά μή προεδρεύῃ ὁ εἰς ἑκάστην περιοχήν ἀρχιερεύς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐλλείψει δέ τούτου, συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Δέν τίθεται θέμα ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις νά ἀποκτᾷ θέσιν συνόδου. Ἁπλούστατα, ὡς ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προΐσταται εἰς τάς πανορθοδόξους λειτουργίας, οὕτω καί εἰς τάς ἄλλας συνελεύσεις. Θά ἔλεγον ἀστειευόμενος, ὅτι ἀλλοίμονον ἐάν ἐγινόμην πρόεδρος τῆς SCOBA, ἐπειδή μοῦ ἐζήτησαν εἰς τήν Καλιφόρνιαν νά προστῶ τῆς Θ. Λειτουργίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἴπω ἀστειευόμενος ὅτι, ὧν ὁ μόνος πρόεδρος Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως παρών ἐδῶ, εἶμαι ἄμεσος στόχος τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱλαρίωνος καί τῆς προτάσεώς του. Θά ἤθελον λοιπόν νά ἐπαναλάβω ὅτι τό θέμα ἐκλογῆς τῶν προέδρων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἶχεν ἤδη τεθῆ ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας καί ὑπῆρξεν ἀντικείμενον μακρᾶς συζητήσεως τόσον τό 1990, ὅσον καί τό 1993. Δέν πρέπει νά ἐπανερχώμεθα εἰς τά θέματα, τά ὁποῖα ἔχουν συζητηθῆ. Ἄς μή λησμονῶμεν τήν θέσιν, τήν ὁποίαν εἶχε τότε ἐκφράσει ὁ Ἑλλογιμ. Δρ Λαχάμ, ποία δηλαδή εἶναι ἡ θέσις τοῦ πρώτου τῶν ἐπισκόπων, ὁ ὁποῖος προεδρεύει τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, συμφώνως πρός τήν πρᾶξιν καί τούς κανόνας, τούς ὁποίους ὅλοι σεβόμεθα. Μία Ἐπισκοπική συνέλευσις, ὅπως καί μία Διάσκεψις ὡς ἡ παροῦσα, δέν εἶναι συνδικάτον ὅπου ὁ πρόεδρος ἐκλέγεται. Εἰς μίαν συνέλευσιν ἐπισκόπων, ὑπάρχει ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας, ὑπάρχουν τά Δίπτυχα, τά ὁποῖα σεβόμεθα. Εἰς τήν Γαλλίαν, δίπλα μου, ὑπάρχει ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης. Πάντα ταῦτα δεικνύουν ὅτι ἀκολουθεῖται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τόν ἀπόλυτον σεβασμόν τῆς κανονικότητος, τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ κανονικότης αὕτη περιγράφεται μέ ἀπόλυτον σαφήνειαν εἰς τά ἐνώπιον ἡμῶν κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, ὡς καί εἰς τό ἐκπονηθέν τό 1995 σχέδιον Κανονισμοῦ τῶν

Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θεωρῶ ἑπομένως ὅτι καί τό θέμα τῆς προεδρίας εἶναι ἀπολύτως σαφές δι' ἡμᾶς, δηλαδή ἡ ἀπόφασις ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τοῦ πρώτου θρόνου τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ὁ προεδρεύων μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχήν εἶναι σύμφωνος πρός τούς κανόνας καί τήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Δέν δυνάμεθα νά σεβώμεθα τούς κανόνας εἰς ὡρισμένους τομεῖς καί κατόπιν νά προσπαθῶμεν νά εὕρωμεν νέας διατυπώσεις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό θέμα τῆς ἐκλογῆς προέδρου. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά θέσω τό θέμα ἐπί καθαρῶς θεολογικῆς βάσεως, διά νά δυνηθῶμεν νά εὕρωμεν ἀπάντησιν, κατά τήν ταπεινήν μου γνώμην, ἐπαρκῶς τεκμηριωμένην εἰς τό θέμα τό ὁποῖον ἐτέθη. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις εἶναι ἔκφρασις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτῶν θά ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία. Ἑπομένως, θά πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς προέκτασις τῆς Θ. Λειτουργίας, κατά τήν ὡραίαν φράσιν τοῦ μακαριστοῦ π. Ἴωνος Μπρία, λέγοντος: «*Εἶναι ἡ λειτουργία μετά τήν λειτουργίαν*». Συνεπῶς, ἐάν δυνάμεθα, ὡς ὀρθόδοξοι, νά καυχηθῶμεν ὅτι τό εὐχαριστιακόν μας ἦθος δέν περιορίζεται εἰς τά πλαίσια τῆς τελέσεως τῆς Θ. Λειτουργίας, ἀλλά ἐπεκτείνεται καί εἰς ὅλην τήν ζωήν μας, τοῦτο ἰσχύει, κατά μείζονα λόγον, διά τήν ἴδιαν τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἅπάσας τάς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπί τῇ βάσει τοῦ θεολογικοῦ τούτου σκεπτικοῦ, ἐφ' ὅσον υἱοθετοῦμεν τήν τάξιν τῶν Διπτύχων κατά τήν τέλεσιν τῆς Θ. Λειτουργίας, νομίζω, ὅτι καί κατά «*τήν λειτουργίαν μετά τήν λειτουργίαν*», τήν αὐτήν τάξιν θά πρέπει νά υἱοθετήσωμεν, διότι, ἐπαναλαμβάνω, ἀποτελεῖ προέκτασιν τοῦ εὐχαριστιακοῦ ἤθους τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι τά Δίπτυχα καί ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἰς τήν Διασποράν εἶναι δύο διαφορετικά πράγματα. Τά Δίπτυχα ἐνεφανίσθησαν ὅταν αἱ Ἐκκλησίαι εὑρίσκοντο εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχήν, εἰς κοινωνίαν. Τώρα, ὅταν ὁμιλῶμεν περί τῆς Διασπορᾶς, ἀκόμη καί αὐτή καθ' ἑαυτήν ἡ ὀνομασία, ὁ ὅρος εἶναι διττός. Διότι διά πολλούς ἐξ ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθημεν εἰς τήν χώραν εἰς τήν ὁποίαν διακονοῦμεν, δέν εἴμεθα Διασπορά, ἀλλά ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι Διασπορά. Διά τόν λόγον τοῦτον, ἐάν θά συζητήσωμεν τό θέμα αὐτό ἤ ὄχι δέν ἔχει σημασίαν. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἐπί τόπου εἰς τήν οὕτω καλουμένην Διασποράν. Ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς τήν Διασποράν ταύτην, ἔχουν ἐμπειρίαν, γνωρίζουν τόν πολιτισμόν, τήν γλῶσσαν κ.λπ. Οὗτοι δύνανται μέ μεγαλυτέραν εὐκολίαν νά μαρτυροῦν, ἀπό κοινοῦ μετά τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, περί τῆς

ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Διά τοῦτο πιστεύω ὅτι δέν πρέπει νά τεθοῦν τά Δίπτυχα ἐδῶ ὡς πρῶτον κριτήριον, ἀλλά ἡ ἐκλογή ἐκείνων τῶν ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι θά συνέλθουν ὡς ἄνθρωποι ἐνήλικες, λογικοί, καί θά ἐκλέξουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θεωροῦν ὅτι ἔχει τό μεγαλύτερον κῦρος. Διά τοῦτο ὁμιλοῦμεν περί μεταβατικῆς περιόδου, διότι δημιουργεῖται ἡ δυνατότης κοινῆς συνεργασίας ὅλων τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς μίαν συγκεκριμένην περιοχήν. Πρέπει λοιπόν νά ἐνεργῶμεν ἐπί τῇ βάσει τῆς λογικῆς καί κατά τάς ποιμαντικάς ἀνάγκας τῶν περιοχῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μία διευκρίνησις, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου τοῦ 1990 δέν περιεῖχε τήν φράσιν «*ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων*». Ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου ἔγινε μετά τήν εἰσήγησιν καί πρότασιν τοῦ ἐκπροσώπου τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας. Εἶναι ἡ συμβιβαστική πρότασις, ἡ ὁποία ὑπεβλήθη καί ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτή. Τό θέμα τοῦτο συνεζητήθη περιστασιακῶς καί εἰς τήν συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ὅπου ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας ἦτο ὁ νῦν Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐπίσης μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς. Καί τότε δέν μετεβλήθη ἡ διατύπωσις καί δέν ξέρω διατί σήμερον πρέπει νά τροποποιηθῇ. Εἰς τήν Ἐπιτροπήν τῶν κανονολόγων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλούγκας προέτεινε νά γίνεται ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἡ ἐκλογή τοῦ Πρώτου ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρᾶγμα, τό ὁποῖον θά ἐσήμαινεν ὅτι θά ἀνετρέπετο ἡ ἐσωτερική κανονική τάξις, ἀφοῦ εἷς ὑποκείμενος, θά ἐγίνετο προϊστάμενος, μέσῳ τῆς διαδικασίας ταύτης, τοῦ κανονικῶς προϊσταμένου του. Συνεπῶς, οἱαδήποτε παράτασις τῆς ἐπί τοῦ θέματος συζητήσεως μᾶς ὁδηγεῖ εἰς συνεχεῖς κανονικάς ἀσυνεπείας. Ὡς πρός τήν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μάρκου, ὅτι τά Δίπτυχα εἶναι διά τάς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τήν Ἀνατολήν καί ὄχι διά τήν Διασποράν, τότε ἰσχύει τό ἐρώτημα, διατί αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς δέν περιορίζονται εἰς τήν Ἀνατολήν, ἀλλά ἀσχολοῦνται μέ τήν Διασποράν;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δύο ἁπλᾶ λόγια ἔχω νά εἴπω. Πρῶτον, νομίζω τό σωστόν διά τό θέμα τοῦτο εἶναι νά παραμείνῃ τό κείμενον ὡς ἔχει, διά πολλούς λόγους, τούς ὁποίους ἀνέφερον πολλοί ἀδελφοί. Δεύτερον, θά εἴπω μερικά ἁπλᾶ λόγια καί ἐκ τῆς μικρᾶς προσωπικῆς μου ἐμπειρίας, διότι μόνον ἕνα χρόνον εἶμαι εἰς τήν Εὐρώπην, ὅπου τό Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἔχει μόνον μίαν Μητρόπολιν. Ἐπεσκέφθην τήν Γαλλίαν, τήν Γερμανίαν, τήν Ἰταλίαν,

τήν Ἑλβετίαν καί τήν Μ. Βρεταννίαν. Ἐκ τῆς συμμετοχῆς μου εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις πολλάκις εἰς Παρισίους καί εἰς τήν Γερμανίαν, ἀπεκόμισα μίαν πολύ θετικήν καί ὡραίαν ἐμπειρίαν. Θεωρῶ τό ὑπάρχον σύστημα πολύ σωστόν καί εἶναι συνετόν, ἐφ' ὅσον ὁμιλοῦμεν περί Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διά τήν μεταβατικήν ταύτην περίοδον εἰς τήν Διασποράν, νά παραμείνουν τά πράγματα ὡς ἔχουν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον συζητοῦμεν ἐπί τοῦ σημείου τούτου καί ἐπειδή, πρό τῆς ἡμετέρας ἀναχωρήσεως διά τήν Γενεύην, ἐγένετο συζήτησις περί τοῦ θέματος τούτου, αἰσθάνομαι τήν ὑποχρέωσιν καί ἐγώ νά τονίσω ἐκεῖνα, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν. Κατ' οὐδένα τρόπον ἀμφισβητοῦμεν τό δικαίωμα τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά προεδρεύη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἀλλά συγχρόνως μήπως χρειάζεται νά προσθέσωμεν κάτι, ἐκ τοῦ ὁποίου νά φανῇ καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου; Διότι, ὡς γνωστόν, εἰς ὡρισμένας περιοχάς ὑπῆρξαν περιπτώσεις, κατά τάς ὁποίας ὡρισμένοι ἐπίσκοποι ἀντιμετώπισαν δυσκολίας, ἐξέφρασαν παράπονα, ὅτι ὁ πρόεδρος, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δέν ἔδωσε ἀρκετήν σημασίαν εἰς τά προβλήματά των. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὡς συντονιστής, πρέπει νά συμβάλλη εἰς τήν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων καί τῶν ἄλλων ἐπισκόπων. Θεωροῦμεν δηλαδή ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, ὀφείλουν νά συνεργάζωνται ἐν ἀδελφοσύνη, εἰρήνη, ἀγάπη καί συνυπευθυνότητι διά τήν ἐπίλυσιν τῶν πολλῶν προβλημάτων διαποιμάνσεως τῶν πιστῶν τῆς Διασπορᾶς. Δύναται ἴσως νά παραμείνη τό κείμενον ὡς ἔχει, ἀλλά μήπως χρειάζεται νά προσθέσωμεν κάτι διά νά φανῇ καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου; Δέν ἀρκεῖ μόνον νά προεδρεύη, ἀλλά ἔχει καί εὐθύνας ἔναντι τῶν ἄλλων ἐπισκόπων. Βεβαίως, πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία κατά τήν συζήτησιν τῶν προβλημάτων, ἀλλά μήπως διά μιᾶς προσθήκης εἰς τό κείμενον, δυνάμεθα νά ἐξαλείψωμεν παρομοίας ἀντιλήψεις ἐκ μέρους ὡρισμένων ἐπισκόπων; Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Θεοφιλέστατε. Θά ἤθελον ἁπλῶς νά ἐρωτήσω, ἐάν τό σημεῖον τό ὁποῖον ἐθίξατε δέν θά ἠδύνατο νά τεθῇ σαφέστερον κατά τήν περιγραφήν τῶν ὑποχρεώσεων; Διότι, ἐδῶ ἀναφέρεται σαφῶς ποῖος προεδρεύει. Ἑπομένως δέν ἔχετε ἀντίρρησιν νά παραμείνη τό σημεῖον τοῦτο ὡς ἔχει, ἀλλά θά ἠθέλατε νά διευκρινηθοῦν ὁ ρόλος καί ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου, εἰς ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου, ἐκεῖ ὅπου γίνεται περιγραφή τῶν συνελεύσεων. Συμφωνεῖτε;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ναί, εἰς

ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου νά ἀναφερθῆ ποῖαι εἶναι αἱ εὐθύναι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ποία ἡ εὐθύνη τοῦ προέδρου αὐτῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐναπομένουν ὀλίγα μόνον λεπτά μέχρι τήν λῆξιν τῆς παρούσης συνεδρίας. Ἐάν οἱ δύο ἐναπομείναντες ὁμιληταί ἐπιθυμοῦν νά ὁμιλήσουν ἐκτενῶς, θά πρέπει νά περιμένουν μέχρι τήν ἀπογευματινήν συνεδρίαν. Ἐάν εἶναι σύντομοι, δύνανται νά ὁμιλήσουν τώρα.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διευκρίνησις τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ εἶναι πολύ σημαντική, ὡς πρός τάς διεργασίας εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν ἐπί τοῦ κειμένου τούτου. Ὡς πρός τήν παρατήρησιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μάρκου, ὀφείλω νά εἴπω ὅτι δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τάς Μητέρας Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν αἱ Μητέρες Ἐκκλησίαι, θά πρέπει νά ἀκολουθηθῆ ἡ τάξις τῶν Διπτύχων.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν διάρκειαν τῶν συναντήσεων τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 καί τοῦ 1993, εἶχον καί ἐγώ προσπαθήσει νά συζητήσω τό θέμα μετά τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας. Κατά τήν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις εἶναι ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθη ἐδῶ, προέκτασις τῆς συλλειτουργίας τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καί μεταξύ αὐτῶν ὑπάρχει εἷς Πρῶτος. Ἐάν τοῦτο ἰσχύη καί εἰς ἐπίπεδον Πατριαρχῶν, πολλῷ δέ μᾶλλον εἰς τοπικόν ἐπίπεδον. Ὅταν εἰς τήν Γενεύην, εἰς Παρισίους ἤ ὁπουδήποτε ἀλλοῦ γίνεται συλλειτουργία τῶν ἱεραρχῶν, εἶναι σαφές ὅτι προεδρεύει ὁ πρῶτος τῇ τάξει. Πιστεύω ὅτι δέν κατασκευάζομεν τεχνητήν προεδρίαν ἀποδεχόμενοι τήν ἀρχήν ταύτην. Θά πρέπει ἐν τούτοις νά προσθέσω, πρῶτον, ὅτι ὁ πρόεδρος δέν εἶναι ὁ προκαθήμενος τῆς περιοχῆς, ἀλλά προεδρεύει Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία ἐργάζεται ἀπό κοινοῦ. Εἶναι ὁ ρόλος τόν ὁποῖον ἀσκεῖτε ἐδῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ ρόλος ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, δηλαδή ἡ ἐπίτευξις συμφωνίας μεταξύ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως ἐπί προγράμματος ἐργασίας ***(agenda)***, ἡ παρουσίασις τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί ἡ ἐπ' αὐτῆς συμφωνία τῶν μελῶν, ἡ προεδρία τῶν συζητήσεων, ἡ καταγραφή τῶν ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας. Νομίζω ὅτι καλόν εἶναι νά προσδιορίσωμεν εἰς τόν Κανονισμόν τόν ρόλον τοῦ προέδρου. Δεύτερον, κάτι τό ὁποῖον θά ἦτο πράγματι ἐνδεικτικόν τοῦ ρόλου τοῦ προέδρου εἶναι ὅτι δέν θά ὑπερισχύη ἡ ψῆφος αὐτοῦ εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας. Τρίτον, εἰς τό ἐκπονηθέν ὑπό τῶν κανονολόγων σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων

προβλέπονται ἐπιτροπαί ἐπί τῶν λειτουργικῶν, μυστηριακῶν κ.λπ. θεμάτων.

Συμφώνως πρός τόν ἐν λόγῳ Κανονισμόν, αἱ ἐπιτροπαί αὗται δέν προεδρεύονται ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλά ὑπό προέδρων ὁριζομένων ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἤ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς. Ἔτσι λοιπόν, ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν εἶναι αὐτοκράτωρ (autocrate). Δέν δημιουργοῦμεν τεχνητόν πρωτεῖον (primat), ἐφ' ὅσον εὑρισκόμεθα εἰς μίαν ἐξελικτικήν κατάστασιν. Ὁ ὁριστικός πρόεδρος τῆς περιοχῆς, ὅταν ἡ περιοχή ἀποκτήση αὐτοκεφαλίαν ἤ αὐτονομίαν, θά ἐκλεγῇ ὄχι ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλά ὑπό τῆς πραγματικῆς συνόδου τῆς περιοχῆς, ὅταν αὕτη θά θεσπισθῇ. Ἐάν τεθοῦν τά πράγματα ὑπό προοπτικήν, θά ἴδωμεν τήν φυσικήν ἐξέλιξιν αὐτῶν. Δέν ἀναφέρομαι ἀκριβῶς εἰς τά Δίπτυχα, εἰς τήν προσθήκην, ἡ ὁποία ἐγένετο κατόπιν τῆς προτάσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλούγκας, «*ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων*». Εἶναι πράγματι εἷς τρόπος νά συνδεθοῦν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις μέ τάς συνάξεις τῶν ἐπισκόπων ὅταν συλλειτουργοῦν, ἐργάζωνται καί προσεύχωνται μαζί, διότι ἡ συνέλευσις τῶν ἐπισκόπων εἶναι πάντοτε εὐχαριστιακή, ἐκκλησιαστική καί ὄχι διοικητική. Ἀκόμη καί ὅταν δέν ἔχη συνοδικόν χαρακτῆρα, «*οὗ γάρ εἰσι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν*», καί ἑπομένως ὑπάρχει ὡρισμένη τάξις. Ὁ Πέτρος δέν ἦτο ἡ κεφαλή τῶν ἀποστόλων, ὑπό τήν ἔννοιαν τῆς αὐθεντίας, οὔτε πρόκειται νά ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τήν συζήτησιν μετά τῆς Ρώμης. Δέν ἔχομεν Πάπαν καί δέν θέλομεν νά ἔχωμεν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Ἐφθάσαμεν εἰς τό τέλος τῆς πρωινῆς συνεδρίας. Διακόπτομεν διά τό γεῦμα καί ἐπανερχόμεθα εἰς τάς 5 μ.μ. πρός περαιτέρω συζήτησιν, ἐάν ὑπάρχουν καί ἕτεροι ὁμιληταί, καί λῆψιν ἀποφάσεως ἐπί τοῦ σημείου τούτου.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΡΙΤΗ, 9η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συνεχίζομεν, Ἀδελφοί, τήν συζήτησιν, ἡ ὁποία ἀφορᾷ εἰς τό § **2 β)** τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Εἴχομεν ἀρχίσει τήν συζήτησιν τῆς προτάσεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ διά τήν τροποποίησιν τοῦ σημείου, τό ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τήν προεδρίαν. Ἐπιθυμεῖ τις νά λάβῃ τόν λόγον, πρίν ἀποφασίσωμεν ἐπί τοῦ σημείου τούτου;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρίν ἀρχίσωμεν τήν συνεδρίαν, μοῦ ἐτηλεφώνησεν ὁ Προκαθήμενος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐζήτησε νά διαβιβάσω εἰς τήν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καί εἰς τήν Ὁλομέλειαν τούς ***χαιρετισμούς*** καί τάς εὐχάς αὐτοῦ διά τήν εὐόδωσιν τῶν προσυνοδικῶν ἐργασιῶν μας. Ηὐχήθη ἐπίσης ὑπέρ τῆς ἀγάπης, εἰρήνης καί ἑνότητος ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Διασκέψεως. Εἶπεν ἐπίσης ὅτι τελευταίως εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας ἀντιμετωπίζομεν, εἰδικῶς ἐπειδή ζῶμεν εἰς ἕν πέλαγος Ρωμαιοκαθολικῶν, πρόβλημα σκανδαλισμοῦ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τάς σχέσεις τῶν Ὀρθοδόξων. Προσφάτως, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ διμεροῦς διαλόγου μετά τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀνέκυψε θέμα καί οὗτοι εἶπον εἰς τόν Μακαριώτατον: *«νά τά βρεῖτε μεταξύ σας εἰς τήν Διασπορά καί μετά νά ψάχνετε κοινήν γλῶσσαν μαζί μας»*. Ὁ Μακαριώτατος μοῦ ἀνέθεσε νά μεταφέρω ἐπισήμως τό περιστατικόν εἰς τήν Ὁλομέλειαν. Δηλαδή, σκανδαλίζεται ὁ κόσμος, βλέπων τήν ἔλλειψιν κοινῆς γλώσσης μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων. Ὡς πρός τό θέμα τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, τό ὁποῖον ἔθιξεν ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ὁ Μακαριώτατος προτείνει τήν δυνατότητα ἀσκήσεως τῆς προεδρίας ἐκ περιτροπῆς. Ὑπογραμμίζω ὅτι τοῦτο δέν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας οὔτε ἀπαίτησιν, ἀλλά πρότασιν, τήν ὁποίαν θά ἀποσύρῃ, ἐάν ἡ ὁλομέλεια τῆς Διασκέψεως ἀποφασίσῃ διαφορετικῶς. Ἡ μοναδική ἀπαίτησις τοῦ Μακαριωτάτου εἶναι ὅπως αἱ ἀποφάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις λαμβάνωνται ***καθ' ὁμοφωνίαν*** καί ὄχι ***κατά πλειοψηφίαν***. Ἦτο ὑποχρέωσίς μου νά σᾶς διαβιβάσω τούς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Θεοφιλέστατε. Βεβαίως, σεῖς θά ἐκφράσετε ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου τήν τελικήν θέσιν, κρίνων ἀναλόγως τῶν ἐντολῶν, τάς ὁποίας ἔχετε λάβει.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ρωσσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

εἶναι ἑτοίμη νά ὑποστηρίξῃ τήν πρότασιν τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας κ. Σάββα, τήν ὁποίαν μόλις κατέθεσεν ὁ ἐκπρόσωπος αὐτοῦ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος. Ἐάν υἱοθετηθῆ ἡ πρότασις περί τῆς δυνατότητος ἐκ περιτροπῆς ἀσκήσεως τῆς προεδρίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία εἶναι ἑτοίμη νά ἀποσύρῃ τήν πρότασίν της περί ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω, Σεβασμιώτατε, ὅτι ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας εἶναι ἰδία μέ τήν ἰδικήν σας, μᾶλλον προηγεῖται ἡ ἰδική σας. Δέν καταλαβαίνω ποία εἶναι ἡ νέα πρότασις. Δέν πρόκειται περί τῆς ἰδίας προτάσεως;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ὄχι, πρόκειται περί διαφορετικῶν προτύπων. Ἡμεῖς προετείναμεν τήν ἐκλογήν τοῦ προέδρου, ἡ ὁποία δύναται νά εἶναι διά βίου ἤ διά κάποιον χρονικόν διάστημα. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον προτείνει ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας εἶναι ἡ ἐκ περιτροπῆς προεδρία, ἡ ὁποία δύναται νά στηρίζεται εἰς τά Δίπτυχα ἤ νά ἀκολουθήσῃ ἑτέραν σειράν. Πρόκειται ἑπομένως περί νέας προτάσεως, τήν ὁποίαν εἴμεθα ἕτοιμοι νά ὑποστηρίξωμεν, ἀποσύροντες τήν ἰδικήν μας πρότασιν ὑπέρ τῆς προτάσεως ταύτης, ἐάν υἱοθετηθῆ ὑπό τῆς Ὁλομελείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχομεν ἐνώπιόν μας δύο προτάσεις. Μίαν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκλέγεται καί μίαν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὁρίζεται ἐκ περιτροπῆς. Ἀμφότεραι σημαίνουν τροποποίησιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Νομίζω ὅτι τό ἐρώτημα δέν εἶναι πλέον, ποίαν ἐκ τῶν δύο προτάσεων θά προτιμήσωμεν, ἀλλά ἐάν θά τροποποιήσωμεν τό κείμενον ἤ ὄχι. Ἐάν ἀποφασίσωμεν τήν τροποποίησιν τοῦ κειμένου ὡς πρός τό σημεῖον τοῦτο, θά ἐξετάσωμεν ποίαν ἐκ τῶν δύο προτάσεων θά ἐπιλέξωμεν ἤ ἐάν ὑπάρξῃ καί ἑτέρα πρότασις. Ἐπ' αὐτοῦ θά ἤθελον νά ἔχω τήν γνώμην σας. Θέλομεν τροποποίησιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990 ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἤ ὄχι; Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά ὁμιλήσουν, παρακαλῶ νά τοποθετηθοῦν ἐπί τοῦ ἐρωτήματος τούτου. Ἐάν αἰσθάνωνται τήν ἀνάγκην τροποποιήσεως τοῦ κειμένου καί διά ποῖον λόγον. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶπον καί χθές, ὅτι δέν εἶναι ἐποικοδομητικόν οὔτε χρήσιμον νά γίνωνται προτάσεις ἄνευ αἰτιολογήσεως τῶν προτάσεων τούτων. Ἐάν εἷς τῶν συνέδρων εἶναι διατεθειμένος νά ἀλλάξῃ γνώμην, θέλει νά γνωρίζῃ διά ποῖον λόγον γίνεται μία πρότασις, νά σκεφθῆ τόν λόγον, νά τόν σταθμίσῃ καί νά ἀποφασίσῃ. Εἴμεθα σῶμα, τό ὁποῖον διαλέγεται καί ἑπομένως δυνάμεθα νά μεταβάλωμεν τάς θέσεις μας κατόπιν τοῦ διαλόγου, ἀλλά ἡ συζήτησις εἶναι ἀδύνατος ἐάν δέν γνωρίζωμεν τούς λόγους διά τούς ὁποίους

προτείνεται μία τροποποίησις. Λοιπόν, ἐπαναλαμβάνω ὅτι, βάσει τῶν δηλώσεων ἐκείνων, οἱ ὅποῖοι προέτειναν τήν τροποποίησιν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν λόγων, οἱ ὅποῖοι ἐνδεχομένως προεβλήθησαν, νά τοποθετηθοῦν οἱ σύνεδροι περί τῆς ἀνάγκης ἤ μή τροποποιήσεως τοῦ κειμένου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρίν ἀπαντηθῇ τό ἐρώτημα, τό ὅποῖον ἐθέσατε, θά ἤθελον μίαν διευκρίνησιν. Ἄν κατάλαβα καλῶς, ἡ πρότασις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε περιελάμβανε δύο σκέλη. Εἶπε, καί παρακαλῶ νά μέ διορθώσετε, ἐάν δέν ἔχω καταλάβει καλῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία του εἶναι ἑτοίμη νά ἀποσύρη τήν πρότασίν της, ἐάν ὑπάρξη δέσμευσις ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Κατάλαβα καλῶς ἤ ὄχι;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Εἴμεθα ἕτοιμοι νά τό ἀποσύρωμεν, ἐάν ἡ πλειοψηφία ἐδῶ συμφωνήσῃ διαφορετικῶς. Ἄλλο τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας, διότι εἰς τό κείμενον ἀναφέρεται ὅτι αἱ ἀποφάσεις εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν. Δέν δυνάμεθα νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασιν περί ὁμοφωνίας. Εἴμεθα ὅμως ἕτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασιν περί προεδρίας ἐκ περιτροπῆς, ἐάν ἐδῶ ὁ ὁλομέλεια ἀποφασίση διαφορετικῶς.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Τοῦτο ὅμως εἶναι θέμα τοῦ ***Κανονισμοῦ*** τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν καί ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας καί ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας δύνανται νά ἀλλάξουν. Θεωροῦμεν ὅτι δέν πρέπει νά γίνη ἀλλαγή εἰς τό κείμενον, δηλαδή, νά βαδίζωμεν συμφώνως πρός τά Δίπτυχα. Ἐπειδή αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποτελοῦν μεταβατικόν στάδιον καί δέν θέλομεν νά μακρύνη ἡ διαδικασία τῆς προσωρινῆς περιόδου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἶναι λοιπόν καλόν νά ἰσχύη ἡ προεδρία βάσει τῶν Διπτύχων. Νομίζω ὅτι ἐπ' αὐτοῦ θά συμφωνήσουν καί αἱ λοιπαί Ἀντιπροσωπίαι. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως εἶσθε ὑπέρ τῆς διατηρήσεως τοῦ κειμένου ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Μάλιστα.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή ἐζητήσατε νά αἰτιολογήσωμεν τήν πρότασίν μας, θά ὁμιλήσω ρωσσιστί, ἄν ἐπιτρέπετε. Τό πρόβλημα συνίσταται εἰς τό γεγονός ὅτι, συμφώνως πρός τήν ἄποψιν τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββα, συ-

χνάκις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, ὡρισμένοι ἐπίσκοποι δέν θεωροῦν ἑαυτούς πλήρη μέλη τῶν συνελεύσεων, αἰσθάνονται ὅτι δέν ἱκανοποιοῦνται τά αἰτήματά των. Ἡ πρότασις σκοπόν ἔχει τήν ἀποφυγήν διαφόρων δυσκολιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως νά προκύψουν ἐκ τῆς μονίμου προεδρίας ἑνός τῶν μελῶν. Δεύτερον, ἡ ἀρχή τῆς ἐκ περιτροπῆς προεδρίας θά προσέδιδε ἀντικειμενικότητα εἰς τήν προεδρίαν, ἀντικειμενικότητα εἰς τήν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων. Εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς προτάσεως ἡμῶν, ἀλλά δέν πρέπει νά θεωρηθῇ ὡς πρόθεσις μειώσεως τοῦ κύρους τῆς πρώτης καθέδρας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐκ περιτροπῆς ἀρχή τῆς προεδρίας θά ἀρχίζῃ βεβαίως ἀπό τήν ἄσκησιν τῆς προεδρίας ὑπό τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐάν ὅμως διατηρήσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, τότε θά ὑπάρχῃ ἐλπίς ἀντικειμενικότητος. Τότε θά ἠδύνατο νά ὑπάρχῃ εἷς πρόεδρος καί εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία εἶναι ἑτοίμη νά ἀποσύρῃ τήν πρότασίν της. Ἰδού ἡ μοναδική αἰτία τῆς προτάσεώς μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ὅταν ὑπάρχῃ μόνιμος πρόεδρος ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἐπίσκοποι αἰσθάνονται ὅτι στεροῦνται τῶν δικαιωμάτων των, ὅτι ὑπάρχει κάποια δυσκολία; Αὐτό διαπιστώνετε, ἄν κατάλαβα καλῶς. Ποῖον εἶναι τό πρόβλημα;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Ὄχι. Ὑπάρχουν ὅμως περιπτώσεις, ὅταν δέν ἐπιτυγχάνεται συμφωνία εἰς τοιαύτας συνελεύσεις ἤ, ὅπως ἐνίοτε συμβαίνει εἰς ὡρισμένας Ἐκκλησίας, ὅταν δέν ὑπάρχουν ἀγαθαί σχέσεις μεταξύ δύο ἐπισκόπων. Τό αὐτό ἰσχύει καί διά τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο, Θεοφιλέστατε, ἀφορᾷ εἰς τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας καί ὄχι τῆς προεδρίας. Ἐάν πρόκειται διά τήν ὁμοφωνίαν, ἐνδεχομένως νά αἰσθάνωνται οἱ ἐπίσκοποι ὅτι δέν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη των. Ἄς συζητήσωμεν ὅμως τό θέμα τοῦτο εἰς τά πλαίσια τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Ναί, ἀλλά τά δύο θέματα συνδέονται ἀρρήκτως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς συνδέονται; Ὅταν ὁ πρόεδρος ἔχει ἴσην ψῆφον μέ ἐκείνην ὅλων τῶν ἄλλων, ἰσότιμον γνώμην, πῶς εἶναι δυνατόν νά αἰσθάνωνται οἱ ἄλλοι ὅτι ἡ γνώμην των ὑποτιμᾶται; Νομίζω ὅτι τό θέμα τοῦτο καλύπτεται ἀπό τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Καλύπτεται. Ἀλλά πρός τό παρόν, τά κείμενα ὁμιλοῦν περί πλειοψηφίας καί ὄχι περί ὁμοφωνίας. Ἡ ἀρχή ὅμως αὕτη δέν καλύπτει τάς ἀνάγκας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν υἱοθετήσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, θά ἀποσύρετε τήν πρότασίν σας;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Αὐτό τό εἶπον ἤδη καί ἐπαναλαμβάνω τούς λόγους τοῦ Μακαριωτάτου: «*Ἐάν συμφωνήση ἡ ὁλομέλεια περί τῆς ὁμοφωνίας καί ἐάν συμφωνήσουν ὅλοι ὅτι πρέπει νά ὑπάρχη μόνιμος πρόεδρος, εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασίν μας*». Αὐτή εἶναι ἡ τελική ἀπάντησίς μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα, τοῦτο σημαίνει διά τήν διαδικασίαν, ὅτι πρέπει νά συζητήσωμεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας; Διότι, ὅπως τό τοποθετεῖτε, ἐάν τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας εἶναι ὁ λόγος διά τόν ὁποῖον ὑπάρχει πρόβλημα ὡς πρός τήν προεδρίαν, τότε πρέπει νά συζητήσωμεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν δύναμαι νά σᾶς ἀπαντήσω ποῖον εἶναι τό βασικόν. Πάντως, τά δύο προβλήματα εἶναι ἀλληλένδετα. Σεῖς θά ἀποφασίσετε ποῖον θά ἐξετασθῆ πρῶτον. Νομίζω πάντως ὅτι τό ἕν προϋποθέτει τό ἄλλον. Εἶναι δύσκολον νά εἴπωμεν ὅτι δέν ἀποσύρομεν τήν πρότασίν μας, ἐάν συμφωνήση ἡ ὁλομέλεια ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ὑποχρέωσίς μου, ὡς ἀντιπροσώπου, ἦτο νά διαβιβάσω τούς λόγους τοῦ Προκαθημένου καί τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας. Τό ἔκανα καί ἀνέφερα ἐπίσης τάς δυνατότητας ἀποσύρσεως τῆς προτάσεώς μας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἠτιολογήσατε τήν πρότασίν σας, ἁπλῶς ἐπανελάβατε τάς θέσεις σας. Ἄς συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν. Ποῖος ἐπιθυμεῖ νά λάβη τόν λόγον. Τό ἐρώτημα, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι ἐάν θά τροποποιήσωμεν τήν παράγραφον ἤ ὄχι, ὡς πρός τό σημεῖον τῆς προεδρίας, κατόπιν δέ θά ἐξετάσωμεν πῶς θά τήν τροποποιήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω μίαν πρότασιν. Νά διακόψωμεν νά συζήτησιν ἐπί τοῦ σημείου **2 β)** καί νά ἐξετάσωμεν τήν **§ 2 γ)**, οὕτως ὥστε, ἐάν συμφωνήσωμεν ἐπί τοῦ θέματος τῆς ὁμοφωνίας, ἴσως δέν θά ὑπάρχη ἡ ἀναγκαιότης τῆς προτάσεώς μας περί τῆς προεδρίας. Ἐκ τῆς πορείας τῆς συνομιλίας, βλέπομεν ὅτι αἱ προτάσεις μας εἶναι ἀλληλένδετοι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ἐάν ὑπάρξη συμφωνία εἰς τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἀντί τῆς πλειοψηφίας, δέν ὑπάρχει πλέον λόγος νά ἐμμείνητε εἰς τήν πρότασίν σας περί τροποποιήσεως τοῦ σημείου τῆς προεδρίας καί θά ἀποσύρετε τήν πρότασίν σας. Κατάλαβα καλῶς, Σεβασμιώτατε;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Μάλιστα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι χρέος μου νά συμφωνήσω μέ τήν προτεινομένην διαδικασίαν. Παρακαλῶ νά τεθῇ ἀμέσως πρός συζήτησιν ἡ § **2 γ)**, ὡς πρός τό σημεῖον τῆς ὁμοφωνίας, διότι ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ τροποποίησις ἤ μή τῆς § **2 β)**, ὡς πρός τήν προεδρίαν. Ἐπαναλαμβάνω τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ, ὡς πρός τήν § **2 γ)**. Εἰς τό τέλος τῆς παραγράφου, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «*Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται κατά πλειοψηφίαν*», νά ἀντικατασταθῇ: «*θά λαμβάνωνται* ***καθ' ὁμοφωνίαν***». Ποῖος ἐπιθυμεῖ νά λάβη τόν λόγον ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ συζήτησις δίδει τήν δυνατότητα συμφωνίας τῆς ὁλομελείας ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας κατά τήν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Κατανοοῦμεν ὅλοι τάς δυσκολίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κυρίως καί κατ' ἐξοχήν τό ζήτημα τῆς Διασπορᾶς καί οὐδείς δύναται νά ἀρνηθῇ τάς καλάς προθέσεις καί τῶν παρόντων καί τῶν Ἀρχηγῶν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν δι' ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τό ὅραμα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἡ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων λῆψις τῶν ἀποφάσεων κατά πλειοψηφίαν φαίνεται ἐνδεχομένως πλέον εὐέλικτον σχῆμα, ἐπιτρέπον νά προώθησιν τῶν θεμάτων. Ἐν τούτοις, κατόπιν τοῦ αἰτήματος τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν Πολωνίας καί Ρωσσίας, νομίζω ὅτι δέν θά πρέπει νά ἔχωμεν ἀντίρρησιν εἰς τήν λῆψιν ἀποφάσεων καθ' ὁμοφωνίαν. Ἐξ ὅσων δέ γνωρίζω, καί εἰς τήν ἤδη ὑπάρχουσαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν Γαλλίας, αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν. Βεβαίως, τοῦτο δύναται νά ἔχη δυσκολίας, ἀλλά ἐνισχύει τόν συντονιστικόν ρόλον τοῦ προέδρου, θά πρέπει δηλαδή, ὅ ἑκάστοτε πρόεδρος νά ἐπιμένη εἰς τήν ἐπίτευξιν ὁμοφωνίας καί νά διασφαλίζη πλήρως ὅτι τά μέλη τῆς συνελεύσεως δέν θά ἀντιμετωπίσουν πρόβλημα, ὅπου θά αἰσθάνωνται ὅτι θίγονται ἤ ὅτι κινδυνεύουν αἱ ἐνορίαι καί αἱ προσπάθειαι αὐτῶν. Ἄρα, ἡ πρότασις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας εἶναι νά γίνη δεκτόν τό αἴτημα τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, νά συμφωνήσωμεν εἰς τήν καθ' ὁμοφωνίαν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων καί νά διατηρήσωμεν οὕτω τήν κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἄποψίς μου εἶναι ἁπλῆ, ὅτι δηλαδή ὅταν ἡ ὁμοφωνία εἶναι ἐφικτή εἶναι προτιμητέα εἰς τάς διορθοδόξους σχέσεις. Ἑπομένως, δέν τίθεται θέμα, ἐάν πρέπει ἀντί τῆς πλειοψηφίας νά προτιμήσωμεν τήν ὁμοφωνίαν. Οἱ Ὀρθόδοξοι πρέπει πάντοτε νά ὁμοφωνῶμεν καί ὄχι νά συμφωνῶμεν κατά πλειοψηφίαν, διότι ἔχομεν πολλάκις πληρώσει τό τίμημα εἰς τήν ἱστορίαν μας. Θεωρῶ ὅμως ἄκομψον τόν

τρόπον εἰσαγωγῆς τοῦ θέματος, ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι καί ἐγώ θά εἰσηγούμην νά γίνη δεκτή ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξελίξεως τῆς συζητήσεως ἐπί τῆς § **2 β)**, ἀλλ' ὄχι ὅμως νά θεωρῆται ἡ ὁμοφωνία ὡς ὅρος διά τήν ἀποδοχήν τῆς προεδρίας, ὡς ἐάν αὕτη δέν ἦτο καθιερωμένη παράδοσις καί πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ***ὁ Πρῶτος*** νά προεδρεύη καί νά προΐσταται πάσης πανορθοδόξου συνάξεως. Ἐάν λοιπόν εἰς τήν Διασποράν ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποτελῇ προέκτασιν τῶν πανορθοδόξων σωμάτων, θά πρέπει νά θεωρῆται αὐτονόητος ἡ προεδρία τοῦ ***Πρώτου*** εἰς τήν σύναξιν ταύτην καί ὄχι νά ἀποτελῇ θέμα συζητήσεως ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Προσωπικῶς, μέ ἐνοχλεῖ ἰδιαιτέρως τό γεγονός ὅτι ἡ συμφωνία ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, καίτοι εἶναι ἐπιθυμία ὅλων μας καί μακάρι νά ὑπάρχη παντοῦ καί πάντοτε, τίθεται ὡς ὅρος ἀποδοχῆς τοῦ θέματος τῆς προεδρίας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Πρώτου θρόνου, καίτοι αὐτό εἶναι αὐτονόητον, καταστατικῶς κατωχυρωμένον καί ὁμοφώνως ἀποδεκτόν ὑπό τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν. Συμφώνως πρός τόν ***Κανονισμόν*** λειτουργίας τῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τό θέμα τῆς προεδρίας ἔγινεν ὁμοφώνως ἀποδεκτόν εἰς τήν Γ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν (1986), εἶναι καθιερωμένον εἰς τήν μακραίωνα ἐκκλησιαστικήν πρᾶξιν καί ἐδῶ εἰσάγεται ὡς κάτι νέον πρός συζήτησιν καί διαπραγμάτευσιν. Ἡ ἔννοια τῆς διαπραγματεύσεως μέ ἐνοχλεῖ προσωπικῶς. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ κ. Καθηγητά. Δέν πρόκειται περί διαπραγματεύσεως, ἐάν κατάλαβα καλῶς, διότι τό μόνον ἐπιχείρημα, τό ὁποῖον προβάλλεται ὑπέρ τῆς τροποποιήσεως τοῦ σημείου τοῦ κειμένου περί τῆς προεδρίας εἶναι ὅτι δημιουργοῦνται πολλάκις δυσκολίαι ὡς πρός διατήρησιν τοῦ καθεστῶτος τούτου, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Προσωπικῶς κατανοῶ διά ποῖον λόγον τά δύο αὐτά συνδέονται εἰς τήν σκέψιν ὅσων προτείνουν τροποποίησιν. Δέν πρόκειται, ἐπαναλάμβανω, περί διαπραγματεύσεως, ἀλλά περί συνδέσεως τῶν δύο θεμάτων εἰς τήν σκέψιν ὅσων προτείνουν τροποποίησιν τοῦ κειμένου. Ἐφ' ὅσον οἱ προτείνοντες συνδέουν τά δύο θέματα, ὀφείλομεν νά τά ἐξετάσωμεν μέ τήν σειράν, τήν ὁποίαν προέτεινεν ὁ Σεβ. Ἀρχεπίσκοπος Βολοκολάμσκ. Ἐφ' ὅσον ἡ λῆψις ἀποφάσεων κατά πλειοψηφίαν καί οὐχί καθ' ὁμοφωνίαν ἀποτελεῖ τήν πέτραν τοῦ σκανδάλου, ἄς ἐξετάσωμεν τήν δυνατότητα ἐξαλείψεως ταύτης. Συμφωνῶ βεβαίως μαζί σας, ἐάν ἐπρόκειτο περί διαπραγματεύσεως τοῦ σημείου περί προεδρίας τῆς § **2 β)**, δέν θά συνεφώνουν ποτέ. Ἀλλά, ἐφ' ὅσον, ἐπαναλαμβάνω, εἰς τήν σκέψιν ὅσων ζητοῦν τήν τροποποίησιν ὑπάρχει ἐξάρτησις τοῦ ἑνός θέματος ἐκ τοῦ ἄλλου,

εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά σεβασθῶμεν τήν ἄποψίν των.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χωρίς νά θέλω νά κουράσω, θά ἤθελον νά σᾶς ἐξηγήσω, διατί ἐπιμένομεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ὁμοφωνία ἀποτελεῖ ἀσφαλῆ μηχανισμόν ὑπερασπίσεως τῆς μειοψηφίας, ἀποφυγῆς τοῦ ἐνδεχομένου νά μήν εἰσακουσθῆ ἡ ἄποψίς της. Ἐπί παραδείγματι, ἐάν εἴς τινα Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν ὑπάρχουν τρία μέλη, ἐκπρόσωποι ἀντιστοίχως τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καί Ρωσσίας καί συζητεῖται ἕν ζήτημα. Ἐάν ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας εἶναι κατά, ἐνῶ αἱ Ἐκκλησίαι Κωνσταντινουπόλεως καί Ἀντιοχείας ὑπέρ, μέ τήν μέθοδον τῆς πλειοψηφίας δύνανται νά λάβουν ἀπόφασιν, μέ τήν ὁποίαν διαφωνεῖ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας. Τότε, ὁ ἐκπρόσωπος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐφαρμόση τήν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἔχει πρόβλημα μέ τήν ἀντίθετον ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας ἐπιτρέπει τήν ἐπίτευξιν συμφωνίας πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καί τήν ἀποφυγήν δυσκόλων καταστάσεων, ὡς ἐκείνη τήν ὁποίαν ἀνέφερον. Πρόκειται περί σημαντικοῦ ζητήματος, διό καί συνδέομεν τό ζήτημα τῆς προεδρίας μετά τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας οὐσιαστικῶς ἀποτρέπει τόν κίνδυνον νά περιέλθουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς κατάστασιν κατά τήν ὁποίαν δέν θά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη των ἤ θά ληφθῆ ἀπόφασις ἀντίθετος πρός τήν ἄποψίν των. Θά ἤθελον, ἀγαπητοί Ἀδελφοί, νά ὑπογραμμίσω ὅτι πρόκειται διά μίαν στιγμήν εὐθύνης, διότι ἐδῶ θέτομεν τά θεμέλια μηχανισμοῦ συνεργασίας τῶν ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν, ἴσως διά τάς προσεχεῖς δεκαετίας καί ὀφείλομεν νά διαμορφώσωμεν μετά σαφηνείας τόν ἐν λόγῳ μηχανισμόν. Ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας εἶναι ἀπολύτως δεδικαιολογημένη, ἐκεῖ ὅπου ἐφαρμόζεται. Ἐνθυμοῦμαι τήν ἐπιμονήν τῶν Ὀρθοδόξων ἐπί τῆς ἀρχῆς ταύτης εἰς τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καί τά προβληθέντα ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς υἱοθετήσεως τῆς ἀρχῆς ταύτης. Τό κυριώτερον ἐπιχείρημα ἦτο ἀκριβῶς ὅτι διασφαλίζει τά δικαιώματα τῆς μειονότητος. Διά τοῦτο, παρακαλῶ τήν ὁλομέλειαν τῆς Διασκέψεως νά υἱοθετήση τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, τροποποιοῦσα τό τέλος τῆς § **2 γ)**, δηλαδή, τήν λέξιν «*κατά πλειοψηφίαν*» μέ τήν λέξιν «***καθ' ὁμοφωνίαν***». Θεωρῶ ὅτι τοῦτο θά καθησυχάση τάς Ἐκκλησίας Ρωσσίας καί Πολωνίας, ἐνδεχομένως καί ἑτέρων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξέφρασαν τάς ἀνησυχίας των ὡς πρός τό σημεῖον **2 β)**.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Εἶσθε πολύ σαφής. Χωρίς βεβαίως πρόθεσιν παρεμβάσεως ἐκ μέρους μου εἰς τήν συζήτησιν, θά

ἤθελον νά παρατηρήσω ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας ἀφορᾷ πάντοτε εἰς θέματα πίστεως. Εἰς θέματα πρακτικῆς φύσεως, δημιουργεῖ δυσχέρειαν εἰς τήν λῆψιν ἀποφάσεων. Διά τοῦτο καί εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ἐνῶ εἰς τάς Οἰκουμενικάς συνόδους εἴχομεν ὁμοφωνίαν, ὑπάρχει ἐν τούτοις ὁ 6ος κανών τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὁ ὁποῖος λέγει: «*κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος*». Ἐν πάση περιπτώσει, ναί μέν δυνάμεθα νά συμφωνήσωμεν ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, ἀλλά ὀφείλομεν νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι πιθανόν τοῦτο νά δυσχεράνη τήν λειτουργίαν τῶν συνελεύσεων. Ὡς καί εἰς τήν ἰδικήν μας περίπτωσιν Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁμοφωνία δέν βλάπτει, ἀλλά μᾶς δυσκολεύει. Ἔτσι δέν εἶναι; Ἡ Διάσκεψις δέν δύναται νά ἀποφασίζη, εἰμή καθ' ὁμοφωνίαν, καί τοῦτο εἶναι τό ἰδεῶδες. Ἀλλά πολλάκις δημιουργεῖ τεράστια προβλήματα καί ἐάν αἱ συνελεύσεις ἔχουν τοιαῦτα προβλήματα πιθανόν νά μή δύνανται νά ἐργασθοῦν. Δέν ἐπιμένω ἐπί τοῦ θέματος, τό ὁποῖον παραμένει ἀνοικτόν πρός συζήτησιν. Ἔχω ἐνώπιον μακρύ κατάλογον ὅσων ἐπιθυμοῦν νά παρέμβουν. Παρακαλῶ τούς ὁμιλητάς νά εἶναι σύντομοι, διότι ἔχομεν ἀκόμη πολλήν ἐργασίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει νά ἀποσαφηνισθῇ τί θέλομεν ἀπό τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ἐάν καί ἐφ' ὅσον θά ἔχουν ρόλον, ἀποστολήν καί διακονίαν νά ἀποφαίνωνται ἐπί θεμάτων μείζονος ἐνδιαφέροντος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τότε πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Ἐάν ὅμως δέν ὑπάρχουν θέματα πίστεως, ἀλλά τεχνικά, ἀφορῶντα εἰς ποιμαντικάς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς εἰς τήν ὁποίαν διακονοῦν τά μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας δέν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐάν θέσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας ὡς ὑποχρεωτικήν, θά καταστήσωμεν ἀδύνατον τήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ εἰς διάλυσιν αὐτῶν πρίν ἀκόμη ἀρχίσουν νά λειτουργοῦν. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἱλαρίων ἀνέφερε τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ἀλλά οὐδέποτε ὡμίλησε περί τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ὀρθοδόξων. Ἡμεῖς, ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πολλάκις εἴχομεν ἀντιρρήσεις, ἀλλά οὐδέποτε ἔλαβε τόν λόγον διά νά εἴπη ὅτι διά νά ἀπορριφθῇ ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Μάλιστα, οἱ Προτεστάντες ἔλεγον ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογή τῆς ὁμοφωνίας, διότι τότε διαλύεται τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις πρέπει νά ἰσχύη ἡ ἀρχή: «*κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος*». Ἄλλο τό θέμα τῆς προεδρίας καί ἄλλο τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἤ μή εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ὁ ἀδελφός Ἱλαρίων ἀνέφερεν ἐπίσης τό θέμα τῶν Διπτύχων. Δέν δυνάμεθα νά ἀκολουθήσωμεν τά Δίπτυ-

χα καί νά ἐναλλασσόμεθα. Τά Δίπτυχα εἶναι καθωρισμένα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μήν ἐπανέρχεσθε εἰς τά Δίπτυχα, ἅγιε Περιστερίου καί εἰς τήν § **2 β)**. Τώρα συζητοῦμεν τήν § **2 γ)**. Ἐάν ἀναμειγνύωμεν τά δύο δέν θά καταλήξωμεν πουθενά. Ἐξετάζομεν πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας καί ἐξ αὐτοῦ θά ἐξαρτηθῇ, ἐάν θά ἐπανέλθωμεν εἰς τό **2 β)**, ὁπότε θά ἀναπτύξετε ὅσα εἴπατε τώρα. Νομίζω ὅτι ἐκαλύψατε τό θέμα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Θέλω νά προσθέσω ὅτι ἐάν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἦσαν κοσμικόν ὄργανον, ἡ προεδρία θά ἠδύνατο νά ἀσκηθῇ ἐκ περιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι τό θέμα τῆς συζητήσεώς μας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά εὐχαριστήσω τόν ἀδελφόν Ἱλαρίωνα διά τήν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην πρότασιν. Ἐπειδή ἴσως διά πολλούς ἀποτελῶ τήν πέτραν τοῦ σκανδάλου, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γαλλίας, συμφωνῶ μέ τήν πρότασιν περί ὁμοφωνίας. Οὕτως ἤ ἄλλως ἡ πρακτική, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται ἀπό ἑξαετίας εἰς τήν συνέλευσιν, εἶναι ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας ἐπί τῶν θεμάτων. Τά θέματα, τά ὁποῖα χειρίζεται ἡ Ἐπισκοπική ἡμῶν συνέλευσις δέν εἶναι θέματα πίστεως, ἀλλά πρακτικῆς φύσεως. Ἕκαστον μέλος τῆς συνελεύσεως ἔχει σαφῶς τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τήν Ἐκκλησίαν του. Διανύομεν μεταβατικόν στάδιον καί ἔχομεν ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος τούτου. Νομίζω ὅτι ἡ παροῦσα Διάσκεψις δύναται νά συμφωνήσῃ ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας καί νά χωρήσῃ εἰς τήν ἐξέτασιν ἑτέρων θεμάτων, τά ὁποῖα ἐνδεχομένως αἱ Ἀντιπροσωπίαι θά ἤθελον νά θίξουν. Ἐπιτρέψατέ μοι μίαν ἀκόμη παρατήρησιν ὡς πρός ὅσα ἀνέφερεν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος. Πρό 45 περίπου ἡμερῶν, εἶχον ἐπισκεφθῆ τήν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν Πολωνίας. Κατά τάς ἐκεῖ συζητήσεις ἐπί πλείστων θεμάτων, ὁ Μακαριώτατος δέν ἔθιξε θέμα προεδρίας. Δέν γνωρίζω τί ἐμεσολάβησεν ἔκτοτε. Τό καταθέτω ἁπλῶς καί μόνον διά τήν ἱστορίαν. Οὕτως ἤ ἄλλως, ἡ Ἀντιπροσωπία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δέν δύναται νά συζητήση θέμα προεδρίας, διότι αὕτη εἶναι δεδομένη. Ἐπί τῆς ἀρχῆς ὅμως τῆς ὁμοφωνίας, συμφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι πᾶσα ἀναφορά εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας δυσχεραίνει τήν διαδικασίαν τῆς συζητήσεως. Θέλω νά διευκρινηθῇ πρῶτον τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας. Παρακαλῶ νά μήν ἐπανερχώμεθα εἰς τό θέμα τῆς προεδρίας, προτοῦ ἐκφρασθῇ ἡ γνώμη τοῦ σώματος ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόε-

δρε, ἐν μέρει ἐκαλύφθην ἀπό τούς προλαλήσαντας καί θά εἶμαι σύντομος. Κατανοῶ καί θεωρῶ λογικήν τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον εἰς πολλά ἐκκλησιαστικά σώματα ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας. Συμφωνῶ ἐπίσης μέ τό ἐπιχείρημα, τό ὁποῖον προέβαλε περί τριῶν ἐπισκόπων. Πράγματι, αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις θά ἔχουν μικρόν ἀριθμόν ἐπισκόπων καί ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας εἶναι εὐκολωτέρα. Ὁ μόνος μου ἐνδοιασμός εἶναι τί θά γίνεται εἰς περίπτωσιν ἀδυναμίας ἐπιτεύξεως ὁμοφωνίας; Θά παραπέμπεται τό θέμα εἰς τάς ἑλληνικάς καλένδας; Μήπως ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου τοῦ 1993, § **3** «*αἱ προτάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις θά ἦτο προτιμότερον νά ἐκφράζουν, εἰ δυνατόν, τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὅμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατά πλειοψηφίαν*», θά ἡμπόδιζε τήν ἐπιβολήν ἀρνησικυρίας ἐκ μέρους μιᾶς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα βεβαίως ἀπευκταῖον, ἀλλ' οὐχί ἀποκλειστέον. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δύναται ἴσως νά εἶναι 3, 7 ἤ 10. Ἀλλά, εἰς τήν Ἀμερικήν, ἐπί παραδείγματι, ὁ ἀριθμός τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἑδρεύουν εἰς τήν Ἀμερικήν ἀνέρχεται ἕως καί 50 μέλη καί, εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας εἶναι δύσκολος ἐάν ὄχι ἀδύνατος. Ὑπάρχει ὅμως μία μόνιμος Ἐπιτροπή ἀποτελουμένη ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν εἰς τήν λεγομένην SCOBA, καί εἰς τό ὄργανον τοῦτο αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται συνήθως καθ' ὁμοφωνίαν, κατόπιν συζητήσεως καί συνεννοήσεως. Δέν ἐνθυμοῦμαι νά ὑπῆρξε περίπτωσις μή ἐπιτεύξεως συμφωνίας καί ἐξερεύσεως κοινῆς γλώσσης διά νά ἐκφρασθῆ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τήν Ἀμερικήν, συμφώνως πρός τά δεδομένα τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ προβληματισμός μου εἶναι νά δοθῆ ἡ δυνατότης εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις νά λειτουργήσουν, διότι ἡ ἀποστολή των θά εἶναι ἡ λῆψις πρακτικῶν ἀποφάσεων συντονισμοῦ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τό ἔδαφος τῆς περιοχῆς των. Φοβοῦμαι ὅτι ἡ ὁμοφωνία ἐνδεχομένως θά ἐμποδίση τάς δραστηριότητας αὐτῶν, ἀκόμη καί ἐάν αὗται δέν ἔχουν χαρακτῆρα προσκρούοντα εἰς τήν θέσιν ἑνός ἐκ τῶν μελῶν. Ἐνδέχεται ἕν μέλος συνελεύσεως νά μή συμφωνῆ μέ μίαν πρότασιν, ἀλλά ὄχι μέχρι τοῦ σημείου νά δηλώση ἄρνησιν. Ἡ ὁμοφωνία δέν καλύπτει τοιαύτην περίπτωσιν. Ἐπί παραδείγματι, ὅλοι γνωρίζομεν τήν περίπτωσιν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ ΟΗΕ. Ὅσα μέλη ἔχουν δικαίωμα ἀρνησικυρίας

δύνανται ἁπλῶς νά ἀπέχουν. Ἐάν υἱοθετήσωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ἡ ἀποχή ἰσοῦται μέ ἄρνησιν. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά εἴπωμεν: «*ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀναζητεῖ τήν ὁμοφωνίαν, ἐλλείψει δέ ταύτης αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν, ἐκτός ἐάν ἕν μέλος τῆς συνελεύσεως ἐκφράση ρητῶς τήν ἀντίθεσίν του*», δηλαδή ἐάν καταψηφίση τήν ἀπόφασιν. Βεβαίως ἡ ὁλομέλεια δύναται νά υἱοθετήση τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ἀλλά ἔχω ἐπιφυλάξεις ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ λύσις τήν ὁποίαν προτείνω ἀφ' ἑνός μέν ἐπιτρέπει μεγαλυτέραν εὐελιξίαν ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων τῆς συνελεύσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ δέν ἐπιτρέπει εἰς τήν πλειοψηφίαν νά ἐπιβάλη τήν γνώμην της εἰς τήν μειοψηφίαν, ἡ ὁποία ἔχει ἀντίθετον ἄποψιν. Εἰς τήν πρωινήν συνεδρίαν ἀνέφερα τό παράδειγμα μιᾶς ὑποθετικῆς συζητήσεως εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Γαλλίας, διά τήν λῆψιν ἀποφάσεως ἐπί τοῦ θέματος τῆς ἐξομολογήσεως πρό τῆς μεταλήψεως, διά τούς ὀρθοδόξους τῆς Γαλλίας. Ἐάν ὁ ἐκπρόσωπος π.χ. τῆς Ρωσσίας ἐκφράση ρητῶς τήν ἀντίθεσίν του, λέγων ὅτι δέν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἡ ἀπόφασις δέν δύναται νά ληφθῇ. Ἐάν ἀντιθέτως, πρόκειται διά τήν ἀπό κοινοῦ διοργάνωσιν μιᾶς ἐκδηλώσεως, μιᾶς διαλέξεως ἐπί συγκεκριμένου θέματος καί ὁ ἐπίσκοπος π.χ. τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας δηλώση ὅτι τό θέμα δέν τόν ἐνδιαφέρει καί ὅτι ἀπέχει τῆς ψηφοφορίας, οἱ λοιποί ἐπίσκοποι δύνανται νά λάβουν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία δέν εἶναι ὁμόφωνος, ἀλλά εἶναι ἀποδεκτή. Δέν πρέπει νά εἴμεθα ἄκαμπτοι ὡς πρός τήν ὁμοφωνίαν, ἀλλά περισσότερον εὐέλικτοι, διότι πολλάκις ἡ ὁμοφωνία ἐμποδίζει πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά ἀναπτυχθοῦν. Ἐπαναλαμβάνω τήν πρότασίν μου: ἀναζήτησις τῆς ὁμοφωνίας, ἐλλείψει δέ ἐπιτεύξεως ὁμοφωνίας, λῆψις ἀποφάσεων κατά πλειοψηφίαν, ἐάν δέν ὑπάρχη ἐκπεφρασμένη ἀντίθεσις ἐκ μέρους ἑνός μέλους τῆς συνελεύσεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά. Ἡ παρέμβασίς σας μοῦ δίδει τήν εὐκαιρίαν νά ἐρωτήσω μήπως οἱ προτείναντες τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας ἠμποροῦν κάπως νά τήν περιορίσουν εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις, ἐπί παραδείγματι, εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀπόφασις ἀντίκειται εἰς τήν βούλησιν μιᾶς μητρός Ἐκκλησίας. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην ὑπάρχει πράγματι λόγος ἀπαιτήσεως ὁμοφωνίας. Τό παράδειγμα, τό ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ Δρ Λαχάμ μέ προβληματίζει. Δηλαδή, οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί δέν θά δύνανται νά λάβουν οἱανδήτινα ἀπόφασιν; Νομίζω ὅτι δένομεν τά χέρια των μέ τόν τρόπον τοῦτον. Ἴσως τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας δύναται νά γίνη ἀποδεκτόν, ἀλλά ὑπό ὡρισμένας προϋποθέσεις. Ἐν πάση περιπτώσει, ἐπί τοῦ παρόντος ἀνταλλάσσομεν σκέψεις.

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε,

θά ἐπανέλθω εἰς τό θέμα, τό ὁποῖον τίθεται εἰς τό ἄρθρον **3** τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, εἰς τό πλαίσιον τῆς ὁποίας ἔγιναν ἐκτενεῖς συζητήσεις καί κατέληξαν εἰς τό πρότυπον αὐτό, νά ἀναζητῆται εἰ δυνατόν ἡ ὁμοφωνία καί ἐάν δέν ἐπιτευχθῆ αὕτη, αἱ ἀποφάσεις νά λαμβάνωνται κατά πλειοψηφίαν. Ὑπενθυμίζω ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καθώρισαν τήν σχέσιν μεταξύ ὁμοφωνίας καί πλειοψηφίας. Θέτω ὡς πρότυπον τόν 34ον κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου ἐκεῖ τίθεται καί τό θέμα τοῦ πρώτου ἐν σχέσει πρός τά λοιπά μέλη τῆς Συνόδου, ὅπου προφανῶς συνιστᾶται ἡ ἑνότης κεφαλῆς καί σώματος. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας κρίνει ὀρθήν τήν πρότασιν τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας περί τῆς ὁμοφωνίας, διότι, ὅπως διαβάζομεν εἰς τήν § **2 γ)**, ἔργον καί εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ ὁμοφωνία εἰς τάς συνελεύσεις, πῶς θά φανερώσουν τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας; Ἑπομένως, κρίνω πολύ σημαντικόν νά ὑπάρχῃ ὁμοφωνία. Δηλαδή, ἀκόμη καί εἰς πρακτικά προβλήματα, τά ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, ὑποχρεοῦνται εἰς τήν ἐξέρευσιν λύσεως καθ' ὁμοφωνίαν. Εὐχαριστοῦμεν τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας, ὁ ὁποῖος ἐξ ἐμπειρίας μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῆς ὁμοφωνίας εἶναι δυνατή, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει κατανόησις καί μέριμνα διά τήν λύσιν τῶν προβλημάτων. Εὐχαριστοῦμεν καί τόν Σεβ. Μητροπολίτην Δημητριάδος, ὁ ὁποῖος, κατά τήν γνώμην μου, κατενόησε πολύ ὀρθῶς τήν σημασίαν ὑπάρξεως ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χαριτολογῶν, θά ἔλεγον ὅτι οἱ δύο ἀδελφοί τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος θά πρέπει νά καταλήξουν εἰς ὁμοφωνίαν. Νομίζω ὅτι ἡ ὁμοφωνία πρέπει νά παραμείνῃ, διότι εἶναι εἰς τήν παράδοσίν μας, φανερώνει τήν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν μέσῳ δύο ἤ τριῶν συνηγμένων εἰς τό ὄνομά Του καί τά προβλήματα θά λυθοῦν ἐπί τόπου. Εἴμεθα χριστιανοί, ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας. Τά κείμενα δέν δύνανται νά προσδιορίσουν καί νά ἐξασφαλίσουν ὅλας τάς περιπτώσεις. Ἄλλως κάνομεν περιπτωσιολογίαν. Ἡ πεποίθησίς μου εἶναι νά εἴπωμεν ὁμοφωνία καί τοῦτο ἀρκεῖ. Ἀπό ἐκεῖ καί πέρα, ἄς ἐργασθοῦν τά μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Δέν δυνάμεθα ἡμεῖς νά τούς προσδιορίσωμεν πῶς θά εὕρουν λύσεις εἰς τά ἀδιέξοδα. Νομίζω ὅτι δέν θά ἐξασφαλίσωμεν τήν λειτουργίαν τῶν συνελεύσεων, προσθέτοντες ἕνα ἐπί πλέον περιορισμόν ἤ προϋπόθεσιν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πράγματι ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας εἶναι ἡ ἐξεύρεσις λύσεων ὁμοφώνως καί ὁμοφρόνως. Οἱ περισσότεροι τῶν ἀδελφῶν, διά διαφόρους ἕκαστος λόγους, κλίνουν ὑπέρ τῆς ὁμοφωνίας εἰς τήν λῆψιν ἀποφάσεων. Νομίζω ὅτι ἅπαντες ὅσοι ὡμίλησαν ἔχουν ἐκφρασθῆ ἐπ' αὐτοῦ καί ὅτι καταλήγομεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, φανέρωσις καί αὐτό τῆς ὁμοφωνίας τῆς Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχω ἕνα ἀτέρμονα κατάλογον ὅσων ἐζήτησαν τόν λόγον. Δέν γνωρίζω ἐάν ἐπιθυμῆτε τήν παράτασιν τῆς συζητήσεως ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Βλέπω ὅτι διαμορφώνεται μία ἄποψις, τήν ὁποίαν θά ἠδυνάμην νά ἐκφράσω, ἀλλά δέν θέλω νά στερήσω τόν λόγον εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν νά ὁμιλήσουν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή ὅταν ὁμιλῶμεν περί ὁμοφωνίας, ὁμιλοῦμεν περί ἑνός σώματος, τό ὁποῖον, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Φιλομηλίου, δύναται νά ἀπαρτίζηται καί ἀπό 50 μέλη. Ἀπευθύνομαι εἰς τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ, μήπως ὅταν ὁμιλῶμεν περί ὁμοφωνίας, νά λέγωμεν τοὐλάχιστον ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν; Νά ὁμιλῶμεν δηλαδή εἰς ἐπίπεδον Ἐκκλησιῶν καί ὄχι διά ψηφοφορίαν ὅλων τῶν μελῶν ἐπισκόπων, ὁπότε ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας καθίσταται δύσκολος;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς θά διαπιστωθῆ, κύριε Καθηγητά, ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰμή διά τῶν ἐπισκόπων; Ἡ θέσις τῶν ἐπισκόπων, δέν εἶναι ἡ θέσις τῶν Ἐκκλησιῶν των; Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἀντίρρησις, δυνάμεθα νά ὁμιλῶμεν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον καί ἐγώ νά εἴπω δι' ὀλίγων ὅτι αἱ συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι θά δημιουργηθοῦν εἰς τάς διαφόρους περιοχάς, σκοπόν ἔχουν τήν ἑνότητα τῆς Διασπορᾶς. Πῶς δύναται νά φανερώνεται ἡ ἑνότης ἄνευ ὁμοφωνίας; Ἄνευ ὁμοφωνίας δέν θά ὑπάρχῃ κοινή Διασπορά, κοινή ἐργασία, κοινόν κῦρος. Θά πρέπει ὅλοι νά συνεργάζωνται. Κατά τήν γνώμην μου, ἡ ἵδρυσις Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν ἔχει νόημα ἄνευ ὁμοφωνίας. Ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις θά ἀπολέσῃ τό νόημά της, ἐάν τά μέλη της δέν ἑνώσουν καί δέν ἐκπροσωποῦν ὅλη τήν Διασποράν εἰς τήν συγκεκριμένην περιοχήν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρούσσης κ. Νεόφυτος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι, τό ζήτημα περί τῆς ὁμοφωνίας εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν Βουλγαρίας συνεζητήθη πολλάκις, προσφάτως δέ ἀπετέλεσε πρακτικήν τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπί διαφόρων θεμάτων. Βεβαίως, ἡ ὁμοφωνία θεωρεῖται ὡς δυνατότης. Βεβαίως καί λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ γνώμη τῆς πλειο-

ψηφίας τῶν ἐπισκόπων, ὅταν τό ὑπό συζήτησιν θέμα τό ἐπιτρέπει. Ἐφαρμόζοντες τήν ὁμοφωνίαν εἴμεθα πάντοτε ἥσυχοι. Ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς διετήρησαν ἀδελφικά συναισθήματα καί δέν ὑπῆρξαν δυσαρεστημένοι. Τοὐναντίον, ὅταν ἐφηρμόζετο ἡ ἀρχή τῆς πλειοψηφίας, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀντίθετοι πρός τήν ἀπόφασιν, ἐγκατέλειπον τήν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Καί ἡμεῖς λοιπόν θά ὑποστηρίξωμεν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ὡς πλέον ἐκκλησιαστικήν καί πνευματικήν, ἐπιτρέπουσαν τήν λύσιν σημαντικῶν προβλημάτων. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος Δρ Ἀνδρέας Κούζμα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά εἴπω εἰς τόν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας ὅτι, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γαλλίας, δέν εἶναι πέτρα σκανδάλου, ἀλλά παράδειγμα πρός μίμησιν, ὡς καί ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας, τόν ὁποῖον ἐγνώρισα ὅταν ἤμην ἀκόμη φοιτητής. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις εἰς τήν Γαλλίαν ἐπιτελεῖ ἐξαιρετικόν ἔργον. Εἰς οἰκουμενικόν ἐπίπεδον, ἐπί παραδείγματι εἰς τήν Διάσκεψιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν ἤ εἰς τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπιθυμοῦμεν τήν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τῆς ὁμοφωνίας (consensus), καί ἐκπλήσσομαι ὅτι εἰς ἐπίπεδον ἐνδορθόδοξον διστάζομεν νά ἐφαρμόσωμεν τό σύστημα τοῦτο.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Καθηγ. κ. Βιορέλ Ἰονίτα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔζησα περί τά 20 ἔτη εἰς τήν Ὀρθόδοξον Διασποράν καί πολλάκις ἐβίωσα τό γεγονός ὅτι ἡ ἔλλειψις ὁμοφωνίας μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων ἔγινεν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφρασις, ἐκ μέρους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἀντιθέτως, ἡ ὁμοφωνία μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων ἀποτελεῖ ἐπίσης μαρτυρίαν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ταυτότητος. Διά τόν λόγον τοῦτον, θά ἤθελον νά παροτρύνω τά μέλη τῆς παρούσης Διασκέψεως νά ἀποδεχθοῦν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας διά τήν λῆψιν ἀποφάσεων εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, πρός ὄφελος τῆς κοινῆς αὐτῶν μαρτυρίας εἰς τήν Διασποράν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι τό θέμα ὡρίμασε κατόπιν τῆς γενομένης συζητήσεως, ἡ ὁποία πρέπει νά λάβῃ τέλος. Ὅ,τι καί νά εἴπωμεν τώρα, θά εἶναι ἐπανάληψις τῶν ὅσων ἤδη ἐλέχθησαν. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά διαμορφώσωμεν μία εἰκόνα. Θά ἤθελον νά συνοψίσω τήν ὅλην συζήτησιν καί νά ἐκφέρω καί τήν προσωπικήν μου γνώμην. Διαπιστώνω ὅτι ὑπάρχει ἀναγνώρισις τῆς μεγάλης σημασίας τῆς ὁμοφωνίας, ὅτι δηλαδή τό ἐπιθυμητόν, τό ἰδεῶδες εἶναι ἡ ὁμοφωνία, καί περί αὐτοῦ δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ἠκούσθησαν ὡρισμένοι προβληματισμοί, ὡς πρός τό ἐνδεχόμενον

ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας νά παραλύση τό ἔργον τῶν συνελεύσεων. Καί ἐγώ θεωρῶ βεβαίως ὅτι ἡ ὁμοφωνία εἶναι τό ἰδεῶδες. Ἐάν ὅμως δέν δυνάμεθα νά προσταστεύσωμεν τάς συνελεύσεις ἐκ τοῦ κινδύνου πλήρους παραλύσεως τῆς ἐργασίας των ἐξ αἰτίας τῆς ὁμοφωνίας, αὕτη δύναται νά ἀποδειχθῇ ἐπιβλαβής. Τοῦτο δύναται νά ἐξετασθῇ καί εἰς τό μέλλον, ἐάν δηλαδή ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας ἐμποδίζει τήν ἐπιτυχῆ ἐργασίαν τῶν συνελεύσεων. Βεβαίως, καλόν θά εἶναι ἡ ὁμοφωνία νά ἀναφέρηται εἰς τήν ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν καί ὄχι τῶν συγκεκριμένων προσώπων, διότι ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἔχει σημασίαν εἶναι νά μή προκύψη μέσῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐπιβολή ἀπόψεων καί γνώμης μιᾶς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν ἄλλων. Διά τόν λόγον αὐτόν, μήπως θά ἦτο προτιμοτέρα ἡ διατύπωσις περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς εἶπε προηγουμένως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς; Ἡ διατύπωσις αὕτη θά ἦτο χρήσιμος. Πῶς βλέπουν τήν διατύπωσιν οἱ προτείναντες τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς καί ὑμεῖς εἴπατε, εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, οἱ ἐπίσκοποι ἐκπροσωποῦν τάς Ἐκκλησίαν των. Ἡ μεταξύ αὐτῶν ὁμοφωνία εἶναι καί ὁμοφωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Θά ἤθελα ἐπίσης νά εἴπω ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας δέν προϋποθέτει ὅτι ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τά μέλη τῆς συνελεύσεως θά ὑποστηρίξουν τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην ἄποψιν. Ὑπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία διά τήν ἐπίτευξιν ὁμοφωνίας, ἡ ὁποία δύναται νά γίνη ἀντικείμενον ἐπεξεργασίας καί περιγραφῆς εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Πιστεύω λοιπόν ὅτι εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἀρκεῖ ἁπλῶς νά ἀντικαταστήσωμεν τόν ὅρον *πλειοψηφίαν* μέ τόν ὅρον *ὁμοφωνίαν*, ὡς θεμελιώδη ἀρχήν, νά περιγράψωμεν δέ τόν τρόπον ἐπιτεύξεως τῆς ὁμοφωνίας εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ὁ ***Κανονισμός*** λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέν δύναται νά περιγράψη τόν τρόπον ἐπιτεύξεως τῆς ὁμοφωνίας. Δέν ὑπάρχουν πρός τοῦτο μηχανισμοί. Ἡ διατύπωσις «*ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν*», ἀντί «*ὁμοφωνία τῶν ἐπισκόπων μελῶν*» ἔχει καί τό ἑξῆς πλεονέκτημα. Δηλαδή, ἐάν ἐπί παραδείγματι, ἡ ἄποψις ἑνός τῶν ἐπισκόπων τῆς συνελεύσεως εἶναι ἐντελῶς προσωπική καί ὄχι ἔκφρασις τῆς Ἐκκλησίας του, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως νά μήν ἔχη ἀντίρρησιν νά συμφωνήση μετά τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ἀλλά ὁ ἐν λόγῳ ἐπίσκοπος ἐμμένει εἰς τήν ἄποψίν του. Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν εἶναι καλλιτέρα, ὥστε νά μήν ἠμπορῇ εἷς ἐπίσκοπος, ἐπειδή ἔτσι τό θέλει τήν συγκεκριμένην στιγμήν, νά διαταράσση τήν ὁμοφωνίαν. Πῶς τό βλέπετε;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἄλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό θέμα

τό ὁποῖον ἔθιξεν ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ἔχει ὡς ἑξῆς: ὑπάρχει ἀφ' ἑνός μέν τό ἐκτελεστικόν γραφεῖον, τό ὁποῖον ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν πρώτων ἑκάστης δικαιοδοσίας, ἀφ' ἑτέρου ἡ γενική συνέλευσις, εἰς τήν ὁποίαν συμμετέχουν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς. Ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Ἀμερικήν, δύνανται νά ὑπάρχουν 50 ἐπίσκοποι παρόντες εἰς μίαν συνέλευσιν καί νομίζω ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ εἶναι ὅτι, ἐάν εἴπωμεν *«ἡ ὁμοφωνία τῶν ἐκπροσωπουμένων εἰς τήν συνέλευσιν Ἐκκλησιῶν»*, τοῦτο σημαίνει ὅτι εἰς τήν περίπτωσιν γενικῆς συνελεύσεως 50 ἐπισκόπων π.χ., ἡ ἀντίρρησις ἑνός μεμονωμένου ἐπισκόπου, ἐάν δέν τόν στηρίξῃ ἡ Ἐκκλησία του, δέν ἐμποδίζει τήν ὁμοφωνίαν. Δύναται δηλαδή νά ὑπάρχουν περιοχές μέ 40-50 ἐπισκόπους, ὅπως εἰς ΗΠΑ. Εἰς τό μέλλον ἴσως ὑπάρξουν καί ἕτεραι περιοχαί παρομοίου μεγέθους. Ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Γαλλίαν, ὁ ἀριθμός τῶν ἐπισκόπων ηὐξήθη τελευταίως πολύ λόγῳ τῆς μεταναστεύσεως. Διά τόν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον εἶναι συνετόν νά ὁμιλῶμεν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συνέλευσιν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ κύριε Καθηγητά. Ὅσον σκέπτομαι τό θέμα, τόσον περισσότερον κλίνω πρός τήν ἄποψιν τῆς διατυπώσεως περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, διότι ὅταν ἔχωμεν πολλούς ἐπισκόπους, δύνανται νά ὑπάρχουν καί διαφοραί μεταξύ τῶν ἰδίων τῶν ἐπισκόπων μιᾶς Ἐκκλησίας. Δέν εἶναι πάντοτε ὑποχρεωμένοι ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι εἰς μίαν συνέλευσιν νά ἔχουν τήν αὐτήν ἄποψιν. Ἂν ὅμως πρόκειται περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, τότε τά πράγματα εἶναι σαφῆ. Αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τάς συνελεύσεις δέν θά εὑρίσκωνται εἰς διαφωνίαν. Ὑπό τήν ἄποψιν ταύτην, ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας εἶναι πολύ καλή, ἀλλά μέ τήν ἔννοιαν τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν καί ὄχι τῶν ἀτόμων. Νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά καταλήξωμεν εἰς συμπέρασμα καί προτείνω νά γίνῃ δεκτή ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας, ὡς ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία βεβαίως πάντοτε ἐκφράζεται διά τῶν ἐπισκόπων, ἀλλά ὄχι ὡς ὁμοφωνία ἀτόμων. Τό ζητούμενον εἶναι ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν. Πῶς βλέπουν τήν διατύπωσιν οἱ προτείναντες;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡμεῖς στηριζόμεθα εἰς τό γεγονός ὅτι εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, ὁ ἐπίσκοπος ἐκπροσωπεῖ τήν Ἐκκλησίαν του. Ἐάν μεταξύ τῶν ἐπισκόπων μιᾶς Ἐκκλησίας δέν ὑπάρχῃ ὁμοφωνία, τότε βεβαίως πρέπει πρῶτον οὗτοι νά ἐπιτύχουν τήν μεταξύ των ὁμοφωνίαν. Δέν ἔχω ἀντιρρήσεις ἀρχῆς ἐπί τῆς διατυπώσεως περί τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι θά καταστῇ σαφές ὅτι ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιτυγχάνεται διά

τῆς ὁμοφωνίας μεταξύ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀσφαλῶς δέν ὑπάρχει ἕτερος τρόπος ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰμή διά τῆς ὁμοφωνίας τῶν ἐπισκόπων. Ἑπομένως, συμφωνοῦμεν ἐπί τῆς οὐσίας. Τό θετικόν τῆς διατυπώσεως περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ὅτι δηλώνομεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θέλομεν, δηλαδή νά ὁμοφωνοῦν αἱ Ἐκκλησίαι καί ὄχι ἁπλῶς τά ἄτομα. Καί ἀναγνωρίζω ὅτι τοῦτο εἶναι χρήσιμον. Κλίνω ἑπομένως ὑπέρ τῆς διατυπώσεως ταύτης, δηλαδή τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος:- Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς πρός τήν Διασποράν, ἑκάστη μήτηρ Ἐκκλησία ἀποστέλλει βεβαίως ἐπισκόπους δεδοκιμασμένους καί ἀφωσιωμένους εἰς τήν διακονίαν τῆς Διασπορᾶς τῆς Ἐκκλησίας τους. Εἰς περίπτωσιν δημιουργίας προβλημάτων ἀπό μέρους ἑνός ἐπισκόπου, ἡ Ἐκκλησία του δύναται νά λάβη τά ἀπαιτούμενα μέτρα καί νά ἀποκαταστήση τήν κανονικήν τάξιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχετε ἑπομένως ἀντίρρησιν διά τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην διατύπωσιν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος: Μάλιστα. Ὑποτίθεται ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι διακονοῦν τήν διασποράν ἑκάστης Ἐκκλησίας εἶναι κληρικοί ἀφωσιωμένοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των. Εὑρίσκονται εἰς ἄμεσον εὐθυγράμμισιν καί ἐναρμόνισιν μετά τῆς μητρός Ἐκκλησίας των.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, ἀρκεῖ νά λεχθῇ εἰς τήν τελευταίαν φράσιν *«αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται **καθ' ὁμοφωνίαν**»*, ἄνευ περαιτέρω προσδιορισμοῦ. Ἀντιθέτως, εἰς τόν Κανονισμόν δύναται νά δοθῇ ἁρμοδιότης εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, εἰς περίπτωσιν καθ' ἥν θεωροῦν ὅτι εἷς ἐπίσκοπος ἐκφράζει τήν προσωπικήν του ἄποψιν, νά ἐρωτήσουν τήν Ἐκκλησίαν του ποία εἶναι ἡ θέσις αὐτῆς ὡς πρός τό συγκεκριμένον ζήτημα. Νομίζω ὅτι τοῦτο πρέπει νά διευκρινηθῇ. Διότι, ἐξυπακούεται ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εὐχαριστιακή ἑνότης, ὑπάρχει καί ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, τοὐλάχιστον εἰς λειτουργικόν ἐπίπεδον. Νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει νά προσδιορισθῇ εἰς τόν Κανονισμόν τί σημαίνει ἡ ὁμοφωνία αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν, καθ'ὅσον ἀφορᾷ εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Νά δοθῇ ἑπομένως ἡ ἁρμοδιότης καί δυνατότης αὕτη νά ἐρωτήσουν τά μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, μέσῳ τοῦ προέδρου, τήν Σύνοδον μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐάν ὄντως ἡ ὑπό τοῦ ἐπισκόπου της ἐκφρασθεῖσα ἄποψις ἀποτελῇ καί τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Νομίζω ὅτι θά ἦτο τοῦτο δίκαιον καί πλέον σαφές.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἴπατε, ἀλλά εἰς τήν πρᾶξιν ἐνδεχομένως νά δημιουργήση προβλήματα. Ἔχω ὑπ' ὄψιν τό παράδειγμα, τό ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ Δρ Λαχάμ, ἀλλά ὑπάρχουν βεβαίως καί ἕτερα παραδείγματα. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι μιᾶς περιοχῆς συζητοῦν, ἐάν πρέπει νά ἐξομολογῶνται οἱ πιστοί πρό τῆς θείας κοινωνίας. Ἐπί τοῦ θέματος τούτου ὑπάρχουν διαφορετικαί ἀπόψεις καί ἐνδέχεται ἡ ἄποψις ἑνός ἐπισκόπου τῆς περιοχῆς νά μή συμπίπτη μέ τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, ἀλλά νά θέλη νά τήν ἐκφράση ἤ νά τήν ἐπιβάλη εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Δέν ὑπάρχει εἰς ἅπαντα τά θέματα διαμεμορφωμένη ἄποψις τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνδέχεται εἷς κληρικός νά ἀπαιτήση ἐκ τῶν προσερχομένων εἰς τήν θείαν κοινωνίαν πιστῶν νά ἔχουν προηγουμένως ἐξομολογηθῆ. Ἐρωτῶ λοιπόν, ἐάν ὑπάρχη εἷς ἐπίσκοπος μέ τοιαύτας ἀπόψεις, τί μέλλει γενέσθαι; Δυστυχῶς, εἰς τήν Ὀρθοδοξίαν ὑπάρχουν σήμερον πλῆθος προσωπικῶν ἀπόψεων ὡς πρός παρόμοια θέματα. Ἕτερον παράδειγμα: ἐάν εἷς ἐπίσκοπος ἔχη αὐστηράς θέσεις ὡς πρός τάς σχέσεις μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καί εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν ἐκφράση τήν προσωπικήν, ἐπαναλαμβάνω, θέσιν αὐτοῦ καί ὄχι τῆς Ἐκκλησίας του, λέγων ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ τόν διάλογον μετά τῶν ρωμαιοκαθολικῶν π.χ., ἐπιτρέπεται ἡ θέσις αὕτη νά διαταράξη τήν λειτουργίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία δεσμεύεται ἀπό τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας; Τό σημαντικόν, τό ζητούμενον εἶναι νά ἔχωμεν ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν. Φοβοῦμαι, ἅγιε Βολοκολάμσκ, μήπως βρεθεῖτε καί ἐσεῖς εἰς δύσκολον θέσιν ἐξ αἰτίας ἑνός ἐπισκόπου σας, ὁ ὁποῖος ἐνδεχομένως διαφωνεῖ μέ τήν ἐπίσημον θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς ἥσσονος σημασίας θέματα. Θά ἀναγκασθῆτε νά τόν ἀνακαλέσητε καί ἴσως ἔχετε τήν εὐχέρειαν νά τό κάμετε, ἀλλά τά πράγματα δέν εἶναι τόσον εὔκολα δι' ὅλας τάς Ἐκκλησίας. Ἄς μή φέρωμεν τάς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς δύσκολον θέσιν. Δέν δύναται π.χ. τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον νά ἀντικαταστήση τόν ἅγιον Γαλλίας, ἐπειδή ἔχει μίαν ἄποψιν προσωπικήν, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τῆς Ἐκκλησίας του. Ὑπάρχουν τοιαῦτα θέματα, ἰδίως εἰς τάς σχέσεις μετά τῶν ἑτεροδόξων, καί αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις θά ἀντιμετωπίζουν ἴσως καθημερινῶς τοιαῦτα θέματα. Διασφαλιζόμεθα λοιπόν μέ τήν διατύπωσιν *«ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν»* ἀπό τοιούτου εἴδους ἐκτροπάς. Παρά τάς ἐπιφυλάξεις μου, ὡς πρός τάς δυσκολίας ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ὁμοφωνίας, δέν εἶμαι ἀντίθετος πρός τήν ὁμοφωνίαν. Ἐπειδή πρόκειται περί πολύ ἐπιθυμητῆς καταστάσεως, ἄς δώσωμεν τήν εὐκαιρίαν νά πραγματοποιηθῆ αὕτη, ἀλλά ὄχι νά δώσωμεν τήν εὐκαιρίαν εἰς ἕκαστον ἐπίσκοπον νά διαταράσση

τήν ὁμοφωνίαν, προβάλλων προσωπικάς ἀπόψεις ἐπί τῶν θεμάτων καί ὄχι τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Διά τούς λόγους, τούς ὁποίους ἐξέθεσα αἰτιολογῶν τά ὅσα εἶπον, προτείνω τήν διατύπωσιν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία δέν προσκρούει εἰς τό πνεῦμα τῆς προτάσεως τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν Ρωσσίας καί Πολωνίας, ἀλλά προστατεύει καλλίτερον τήν ἐφαρμογήν. Ἐρωτῶ τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ ἐάν ἐπείσθη μέ ὅσα εἶπον.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά χρειασθῶ μίαν διευκρίνησιν. Ποῖος θά ἀποφασίζη ἐάν εἷς ἐπίσκοπος ἐκφράζη τήν ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας του ἤ προσωπικήν ἄποψιν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ πρόεδρος θά ἐρωτήση ἕκαστον διαφωνοῦντα ἐπίσκοπον, ἐάν ἡ ἄποψις, τήν ὁποίαν ἐκφράζει, ἀποτελῆ ἐπίσημον θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του ἤ εἶναι προσωπική. Ἐάν ὁ ἴδιος δηλώση ψευδῶς ὅτι εἶναι θέσις τῆς Ἐκκλησίας του, θά φανῆ ἀργότερον. Ἐάν ὅμως δηλώση, ὅτι εἶναι προσωπική του ἄποψις, δέν χρειάζεται τότε ὁμοφωνία. Προσωπικῶς θά ἤθελον νά γνωρίζω, ἐάν εἷς ἐπίσκοπος λέγη ὅτι, π.χ., πρέπει ὁ πιστός νά ἐξομολογῆται τό πρωί προτοῦ κοινωνήσει, ἐάν αὕτη εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τῆς Ἐκκλησίας του. Ἐάν εἶναι ἡ ἐπίσημος θέσις τήν σεβόμεθα, ἀλλά εἰς τήν προκειμένην περίπτωσιν πρέπει νά ὑπάρχη ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπί τοῦ θέματος. Ἀλλά χωρίς νά ἐρωτήσω, νά ἐξακριβώσω, ἐάν πρόκειται περί θέσεως τῆς Ἐκκλησίας, νομίζω ὅτι δέν δυνάμεθα νά ὁμιλῶμεν περί ὁμοφωνίας. Ὑπάρχουν πολλά παρόμοια θέματα, κυρίως θέματα σχέσεων μετά τῶν ἑτεροδόξων, πολλαί διαφορετικαί ἀπόψεις. Ἔχομεν πολλάκις διαμαρτυρίας ὡς πρός τούς διαλόγους μετά τῶν ἑτεροδόξων. Δύναται εἷς ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἔχει προσωπικήν ἄποψιν κατά ἑνός τοπικοῦ διαλόγου μετά τῶν ἑτεροδόξων, νά τορπιλίση τόν διάλογον ἐν ὀνόματι τῆς ὁμοφωνίας ἐντός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως; Ἐάν λοιπόν δέν ὑπάρχουν σοβαροί λόγοι, ἄς δεχθῶμεν τήν διατύπωσιν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Βλέπω ὅτι ὑπάρχει ὁμοφωνία μεταξύ ἡμῶν, ἡ ὁποία μέ ἐκπλήσσει εὐχαρίστως βεβαίως. Ἄς ὁμοφωνήσωμεν λοιπόν ἐπ' αὐτοῦ καί γενικῶς κλείνομεν καί τό θέμα τοῦ σημείου **2 β)**, ὁπότε δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων θεμάτων. Βλέπετε σοβαρούς λόγους ἐναντίον τῆς προτάσεώς μου; Ἐγώ σᾶς ἐξέθεσα τούς λόγους ὑπέρ τῆς προτάσεως. Θέλω οἱ προτείναντες τήν τροποποίησιν τοῦ κειμένου, νά εἴπουν, ἐάν δέχωνται τήν διατύπωσιν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ πρότασις περί τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας προέρχεται ἀπό τήν ἀνάγκην ἀποφυγῆς ἐπιβολῆς ἐκ μέρους μιᾶς Ἐκκλησίας τῶν ἀπόψεών της εἰς ἑτέραν Ἐκκλησίαν.

Ἑπομένως, δέν εἶναι θέμα προσώπων, ἀλλά Ἐκκλησιῶν. Διατί λοιπόν νά μή προστατεύσωμεν τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις ἀπό τό ἐνδεχόμενον ἀδυναμίας ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἐπί θεμάτων, τά ὁποῖα εἶναι προσωπικαί ἀπόψεις τῶν ἐπισκόπων μελῶν τῆς συνελεύσεως;

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, οὐδέποτε θά ἠμφισβήτουν τήν γνώμην ἑνός μέλους τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, λέγων ὅτι δέν ἀποτελεῖ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του, διότι εὑρίσκεται ἐκεῖ διά νά ὁμιλήση ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας του. Ἔχω κατά νοῦν τάς γενικάς συνελεύσεις, ὅπου ὑπάρχει μεγάλος ἀριθμός μελῶν. Ἐάν, ἐπί παραδείγματι, εἰς μίαν γενικήν συνέλευσιν, οἱ ἐπίσκοποι καλοῦνται νά ψηφίσουν τόν προϋπολογισμόν καί ὑπάρχουν διαφορετικαί ἀπόψεις, ἐάν εἷς μόνον ἐπίσκοπος δύναται, λόγῳ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, νά ἐμποδίση τήν διαδικασίαν, οὐδέποτε ἡ συνέλευσις θά λάβῃ μίαν ἀπόφασιν. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην θεωρῶ ὅτι εἶναι καλόν αἱ Ἐκκλησίαι νά λαμβάνουν θέσιν. Ἡ πρότασις τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σιεματίτσε νά τεθῇ εἰς τήν **§ 2 γ)** ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας καί νά ἀφήσωμεν εἰς τόν ***Κανονισμόν*** νά κάμη τήν διάκρισιν μεταξύ ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπου ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία τῶν μελῶν, καί γενικῆς συνελεύσεως, ὅπου ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, οὕτως ὡστε, εἰς περίπτωσιν διαφορετικῶν ἀπόψεων μεταξύ τῶν ἐπισκόπων μιᾶς Ἐκκλησίας, νά δύνανται οὗτοι νά διαλέγωνται μεταξύ των διά τήν παρουσίασιν κοινῆς θέσεως εἰς τήν γενικήν συνέλευσιν. Βεβαίως, δέν δύναμαι νά πιστεύσω ὅτι εἷς ἐπίσκοπος δύναται νά παρουσιάση τήν προσωπικήν του ἄποψιν ὡς θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Ἀλλά δέν πρέπει νά σκεπτώμεθα μόνον θέματα πίστεως ἤ δόγματος. Ὑπάρχουν ἐπίσης πρακτικά θέματα, σχέσεις μέ τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, οἰκονομικῶν, συντονισμοῦ. Εἰς τήν Ἐκτελεστικήν ἐπιτροπήν, αἱ Ἐκκλησίαι ἐκπροσωποῦνται κατ' ἀρχήν ὑπό τοῦ πρώτου τῇ τάξει ἑκάστης δικαιοδοσίας. Εἰς τάς γενικάς συνελεύσεις, κατόπιν τῆς συζητήσεως καί τῆς ἐκ μέρους ἑκάστου ἐπισκόπου παρουσιάσεως τῆς θέσεώς του, καλόν εἶναι αἱ Ἐκκλησίαι νά λαμβάνουν θέσιν ἐπί τοῦ θέματος.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀποδεχθῶμεν τήν ἄποψίν σας ἐάν διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς: «*ἐπί τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν*». Κατ' αὐτόν τόν τρόπον, εἰς τάς ὑποχρεώσεις τῶν ἐπισκόπων ἑκάστης Ἐκκλησίας θά εἶναι ἡ μεταξύ των ἐπίτευξις τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνοῦμεν λοιπόν εἰς τήν διατύπωσιν ταύτην. «*Αἱ ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν*». Πολύ ὡραῖα, ἐτελειώσαμε σύν Θεῷ καί ὁμολογῶ ὅτι ὁ τρόπος τῆς μέχρι τώρα ἐργασίας, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὑπῆρξεν ὑποδειγματικός. Θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω, διότι πράγματι ἔτσι πρέπει νά ἐργάζωνται τά σώματα ταῦτα, μέ ἐλευθερίαν λόγου, ἀπόψεων, ἐκφράσεων, ἀλλά συγχρόνως καί μέ προσπάθειαν συναινέσεως. Ἑπομένως, νομίζω ὅτι δέν ὑπάρχουν ἄλλαι παρατηρήσεις, ὡς πρός τήν **§ 2 γ)**. Δι᾽ αὐτοῦ τοῦ τρόπου, κλείνει καί τό θέμα τῆς **§ 2 β)** καί δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἐνέκρινε, κατόπιν τῶν γενομένων τροποποιήσεων, τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
Α΄ ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: *Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.*

Οἱ Σύνεδροι: *Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τούς ἁλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δι' αὐτῶν τήν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.*

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῴᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: *Βασιλεῦ Οὐράνιε… (εἰς τήν ἀραβικήν)*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐλπίζω νά ἀναπαυθήκατε, ἀγαπητοί Ἀδελφοί, ὥστε νά συνεχίσωμεν σήμερον τήν ἐποικοδομητικήν συνεργασίαν πρός ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς, τήν ὁποίαν ἀνέθεσαν εἰς ἡμᾶς αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν. Χθές ἐγένετο συζήτησις καί ἔγκρισις, κατόπιν ὡρισμένων τροποποιήσεων, τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990. Ἐκ τοῦ κειμένου τούτου ὑπολείπεται μία εἰσαγωγή πρός ἀντικατάστασιν τοῦ προλόγου καί, βεβαίως, ἡ ἐνσωμάτωσις τῶν τροποποιήσεων. Συνετάχθη μία εἰσαγωγή, ἡ ὁποία διανέμεται τώρα εἰς τήν ὁλομέλειαν, ὡς καί αἱ τροποποιήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ ἱεροῦ σώματος. Ἅμα τῇ ἐγκρίσει ὑπό τῆς ὁλομελείας τῆς ἐν λόγῳ εἰσαγωγῆς καί τῆς διατυπώσεως τῶν τροποποιήσεων, θά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993. Δέν γνωρίζω ἐάν ἡ ὕπαρξις τῆς λέξεως *Πρόλογος* εἶναι ἀπαραίτητος. Ἐάν ὅμως τήν διατηρήσωμεν, παρακαλῶ νά διακριθῆ σαφῶς ἀπό τοῦ λοιποῦ κειμένου. Ποία ἡ γνώμη σας; Ἐγώ προτείνω νά εἶναι τό κείμενον ἄνευ τίτλου. Χάριν συντομίας, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω τό εἰσαγωγικόν τοῦτο κείμενον.

Ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθείση κατά τήν ἐν Φαναρίῳ Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν τόν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 2008, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 7ης μέχρι 13ης Ἰουνίου 2009, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, εἰς τήν ὁποίαν προσεκλήθησαν καί ἐξεπροσωπήθησαν πᾶσαι αἱ ἁγιώταται Ὀρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἠσχολήθη μετά τοῦ θέματος (περί τό θέμα) τῆς

κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς καί συνεζήτησε, συμφώνως πρός τό ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993 ὑποβληθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα, τροποποιήσασα καί ἐγκρίνασα αὐτά ὡς ἀκολούθως:

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἀναγνωσθέν κείμενον δίδει τό ἱστορικόν, ἔχει καθαρῶς πληροφοριακόν χαρακτῆρα, ὅπως καί ὁ πρόλογος τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ὁ ὁποῖος ἔδιδε τότε τό ἱστορικόν μέρος τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τό κείμενον τοῦ 1990, ἐλέγετο: «*Ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν…*». Δοθέντος ὅτι δέν εἶναι πλέον ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή, οὔτε δυνάμεθα νά εἴπωμεν, «*ἡ Διάσκεψις διεπίστωσεν*», ἐφ' ὅσον ἦσαν αἱ διαπιστώσεις τῆς Διορθοδόξου, ὅπου ἐλέγετο ὅτι ἡ Ἐπιτροπή διεπίστωσεν, τό κείμενον ἐτροποποιήθη ὡς ἑξῆς: «***Διεπιστώθη*** *ὅτι....*». Ἄς ἀσχοληθῶμεν ὅμως πρῶτον μέ τό εἰσαγωγικόν κείμενον. Ἔχετε παρατηρήσεις ἐπί τούτου;

Ὁ Ἐλλογιμ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν προχωρήσωμεν εἰς τήν συζήτησιν καί τοῦ σχεδίου ***Κανονισμοῦ***, μήπως πρέπει νά γίνη μνεία καί αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μνημονεύεται εἰς τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἔχει ὁ Πρόλογος, ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι ἀναφέρεται καί εἰς τά δύο κείμενα τοῦ 1990 καί τοῦ 1993. Ἑπομένως, θά πρέπει νά ὑπάρχη ἀπόστασις μεταξύ τοῦ Προλόγου καί τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ κειμένου, αἱ ὁποῖαι φέρουν ἀρίθμησιν, ἡ δέ ἀρίθμησις τῶν δύο κειμένων νά εἶναι πλέον συνεχής.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως. Ἑτέρα παρατήρησις;.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως, ἀντί «*ἠσχολήθη μετά τοῦ θέματος*», θά ἦτο προτιμότερον «*ἠσχολήθη* ***περί τό θέμα***»;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ καί ἐγώ ἔκανα τήν αὐτήν παρατήρησιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἕν μικρόν λάθος εἰς τήν ἡμερομηνίαν. Εἰς τήν ἐπικεφαλίδα τοῦ κειμένου λέγεται: «*ἀπό 6ης μέχρι 13ης Ἰουνίου*», ἐνῶ εἰς τό κείμενον, «*ἀπό 7ης μέχρι 13ης Ἰουνίου*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω πρέπει νά διορθωθῇ ἡ ἐπικεφαλίς, διότι οὐσιαστικῶς ἡ ἡμέρα ἀφίξεως δέν ὑπολογίζεται.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἕν καθαρῶς τεχνικῆς φύσεως θέμα. Εἰς τήν ἐπικεφαλίδαν

ἀπάντων τῶν κειμένων, τά ὁποῖα ἔλαβεν ἡ ὁλομέλεια, ἀναφέρεται 6-13 Ἰουνίου. Ὁπότε πρέπει νά διορθωθοῦν ὅλα τά ὑπόλοιπα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς ἀφήσωμεν τότε ἀπό 6ης μέχρι 13ης Ἰουνίου, καθώς αἱ ἡμερομηνίαι αὗται ἀνεφέροντο καί εἰς τά Πατριαρχικά Γράμματα. Ἐάν συμφωνῆτε, θά ἀναγνώσωμεν τό κείμενον τοῦ 1990 καί ἡ ἀνάγνωσις θά εἶναι καί ἡ ἐπικύρωσίς του. Ὁπότε θά ἀσχοληθῶμεν καί μέ τό κείμενον τοῦ 1993, θά τό ἐπικυρώσωμεν καί ὡς ἑνιαῖον πλέον κείμενον, θά τό ἐγκρίνωμεν καί θά τό ὑπογράψωμεν.

1. α) *Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι αὐτούσιον τό κείμενον τοῦ 1990, διότι οὐδεμίαν ἐπεφέραμεν τροποποίησιν. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

β) *Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο,* ***τοὐτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνον Ἐπισκόπου εἰς τόν ἴδιον τόπον***. (ὅ,τι εἶναι μέ χονδρούς χαρακτῆρες εἶναι ἡ προσθήκη, ἡ ὁποία ἐνεκρίθη χθές). *Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνη τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καί θά προετοιμάση τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνη πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθη Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος.*

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν ἐπιτρέπετε, μίαν μικράν φραστικήν παρατήρησιν, ἐπί τῆς γενομένης εἰς τό κείμενον προσθήκης: «*τοὐτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνον Ἐπισκόπου εἰς τόν* ***αὐτόν*** *τόπον*», διά τήν γλωσσικήν ὁμοιομορφίαν τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πολύ καλά. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία παρατήρησις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, μήπως εἶναι καταλληλώτερον νά εἴπωμεν: «*εἰς* ***ἕκαστον*** *τόπον*». Ἡ διατύπωσις «*εἰς τόν αὐτόν τόπον*» εἶναι ἀσαφής.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν βλέπω πρόβλημα εἰς τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην ἔκφρασιν, ἀλλά νομίζω, ὅτι «*εἰς τόν* ***αὐτόν*** *τόπον*» εἶναι καλλίτερον. Ἑτέρα παρατήρησις;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως θά ἦτο καλλίτερον, ἀντί «*μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος*», ἐάν ἐλέγετο: «*μεταβατικῆς τινος καταστάσεως,* ***διά τῆς ὁποίας θά προετοιμασθῇ*** *τό ἔδαφος*»;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρόκειται περί τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ἡ ὁποία δέν ἐτροποποιήθη. Ἄς μή ἐπανέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Καλῶς, δημιουργεῖ ὅμως ἐρώτημα, ποῖος θά προετοιμάσῃ; Ἡ κατάστασις θά προετοιμάσῃ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἴτε δι' αὐτῆς προετοιμάζεται εἴτε αὐτή προετοιμάζει. Δύναται νά θεωρηθῇ καί ἔτσι.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή, κατά τήν ἀνάγνωσιν τῆς παραγράφου, εἶδα ὅτι ἐσταματήσατε ὀλίγον εἰς τήν τελευταίαν φράσιν, ἴσως δημιουργεῖ πρόβλημα. Νομίζω ὅτι θά θεραπευθῇ ἀμέσως ἡ εὐαισθησία σας, ἐάν μεταφερθῇ ἡ φράσις «*ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω*», ἀπό τό τέλος τῆς προτάσεως, ὅπου δέν ἔχει νόημα, εἰς τήν ἑπομένην πρότασιν, ὡς παρενθετική φράσις, δηλαδή: «*Ἡ προετοιμασία αὕτη,* ***ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω****, δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων*», ἀναφέρεται εἰς τάς συνελεύσεις, εἰς τήν μεταβατικήν κατάστασιν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἀκριβῶς διά τοῦτο…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄλλο ἡ προετοιμασία καί ἄλλο ἡ μεταβατική κατάστασις. Ἡ μεταβατική κατάστασις πρέπει νά εἶναι βάσει ὡρισμένων ἀρχῶν καί ὄχι ἡ προετοιμασία. Μήπως τοῦτο ἐπιφέρει σύγχυσιν;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά περιορισθῶμεν εἰς τήν συζήτησιν ἐπί τῶν τροποποιηθέντων σημείων τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ ἀπολύτως.

Ὁ (?): Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἁπλῶς ἕνα κόμμα μετά τήν λέξιν «*προβλήματος*», θά λύση τό θέμα: «*θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπί τῇ βάσει…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὀρθόν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ἀντί τῆς φράσεως «*μεταβατικῆς τινός καταστάσεως*», ἡ ὁποία εἶναι κάπως ἀόριστος, νά χρησιμοποιήσωμεν ἕνα πλέον σαφῆ ὅρον, νά εἴπωμεν δηλαδή «*μεταβατικοῦ θεσμοῦ*»; Ὁ ὅρος θεσμός παραπέμπει εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι θά προετοιμάσουν τό ἔδαφος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἴσως ἔχετε δίκαιον, ἀλλά διστάζω νά ἐπιφέρωμεν ἀλλαγήν εἰς τό κείμενον. Ἐφ' ὅσον δέν βλάπτει ὁ ὅρος, ἄς τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει. (Εἰς τήν γαλλικήν, ἀντιστοίχως, situation transitoire, institution transitoire). Δέν εἶναι οὐσιῶδες τό θέμα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ καί ἐγώ νά μήν ἐπανέλθωμεν εἰς τήν γλωσσικήν συζήτησιν τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἐνεκρίθη χθές, καί νά περιορισθῶμεν εἰς τήν συζήτησιν ἐπί τῆς διατυπώσεως τῶν γενομένων τροποποιήσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συνεφωνήσαμεν ἐπ' αὐτοῦ καί δέν τό ἐφήρμοσα. Τώρα τό ἐφαρμόζομεν. Θά γίνη συζήτησις μόνον ἐπί τῶν τροποποιήσεων. Εἶσθε ἑπομένως σύμφωνοι μέ τήν διατύπωσιν τῆς τροποιήσεως τοῦ **1 β)**, ὡς ἡ τροποποίησις αὕτη ἀπεφασίσθη χθές;

Ἡ ὁλομέλεια συμφωνεῖ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συνεπῶς, τελειώσαμεν μέ τήν § **1 β)**. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου.

2. *α)* *Προτείνεται, ὅπως κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἤ ἱδρυθοῦν) εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνη ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἅς ὑπάγονται σήμερον.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καί ἐδῶ αὐτούσιον τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὁποῖον οὐδεμίαν ἐπιφέραμεν τροποποίησιν. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

β) *Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστη περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καί ἐδῶ αὐτούσιον τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990, εἰς τό ὁποῖον οὐδεμία ἐπῆλθε τροποποίησις. Συνεχίζω τήν ἀνάγνωσιν.

γ) *Ἔργον καί εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ δια-*

βιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται ***καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν.***

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὕτη εἶναι ἡ τροποποίησις, ἡ ὁποία συνεφωνήθη χθές. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κάτι πολύ λεπτομερές. Εἰς τό νέον κείμενον, τό ἐπίθετον «*Ἁγιωτάτων*» γράφεται μέ κεφαλαῖον, ἐνῶ εἰς τό παλαιόν κείμενον μέ μικρόν. Δέν γνωρίζω ἐάν ἔχῃ σημασίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν θέλετε νά καθιερώσωμεν τό κεφαλαῖον δέν ἔχω ἀντίρρησιν, προσωπικῶς ὅμως προτιμῶ ἕν ἐπίθετον μέ μικρόν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Νά ὑπάρχῃ ὅμως ὁμοιομορφία τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἂς διορθωθῇ τότε παντοῦ μέ μικρόν γράμμα. Εὐχαριστῶ. Νομίζω ὅτι τό κείμενον τοῦ 1990 εἶναι πλέον ἐγκεκριμένον καί προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τό ὁποῖον εὑρίσκεται ἐνώπιον ἡμῶν καί δέν χρειάζεται νά ἀναγνωσθῇ.

Ἡ Διάσκεψις ἀρχίζει τήν ἐξέτασιν τοῦ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς κατά τήν συνέλευσιν αὐτῆς ἀπό 7ης μέχρι 13ης Νοεμβρίου 1993 ἐγκριθέντος κειμένου, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἐγκριθέν Κείμενον

1. *Αἱ περιοχαί, εἰς τάς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἕν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνέλευσεις, ὁρίζονται ὡς ἑξῆς :*

i. *Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική*
ii. *Νότιος Ἀμερική*
iii. *Αὐστραλία*
iv. *Μ. Βρεταννία*
v. *Γαλλία*
vi. *Βέλγιον καί Ὁλλανδία*
vii. *Αὐστρία καί Ἰταλία*
viii. *Γερμανία.*

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν καί θά συνε-

χίσουν νά ἀσκοῦν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἐπί τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐνοριῶν, τῶν μή περιλαμβανομένων εἰς τάς ὡς ἄνω περιοχάς.

2. Τό σχέδιον κανονισμοῦ, τό ὁποῖον θά ἑτοιμασθῆ ὑπό τῆς Γραμματείας ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου κατά τήν ἐγκριθεῖσαν ὑπό τῆς ὁλομελείας διαδικασίαν, θά συνταχθῆ ἐπί τῇ βάσει τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου ὑπό τῆς Γ΄ Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (παράγρ. 2γ), δι΄ ἀναφορᾶς εἰς τά ἤδη ὑφιστάμενα πρότυπα Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὀρθοδόξου κανονικῆς παραδόσεως, θά ἀποφασίση δέ ἐπ΄ αὐτοῦ ἡ μέλλουσα νά συνέλθη Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

3. Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν μετ΄ ἀπόφασιν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, θέλει ἀνατεθῆ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Κατά τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, αἱ προτάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις θά ἦτο προτιμότερον νά ἐκφράζουν, εἰ δυνατόν, τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὅμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατά πλειοψηφίαν.

4. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ΄ ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

5. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ΔιασπορΑι. Ἀντ΄ αὐτοῦ, αἱ ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαι, ὑπό τήν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς μητέρων Ἐκκλησιῶν, θά πράττωσι πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπί τοῦ κειμένου;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν συγκεκριμένην πρότασιν νά αὐξηθῆ ὁ ἀριθμός τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι κατά τό διαρρεῦσαν χρονικόν διάστημα, ὑπάρχουν νέα στοιχεῖα. Ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν *Αὐστραλίας,*

νά προστεθῇ *Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία*, διότι ἐν τῷ μεταξύ ἱδρύθησαν νέαι ἐπισκοπαί, καί νά μή μείνῃ ἐκτός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ν. Ζηλανδίας. Εἰς τήν *Μ. Βρεταννίαν*, νά προστεθῇ *Ἰρλανδία*· εἰς τήν *Γαλλίαν*: *Μονακό*· εἰς τό *Βέλγιον* καί τήν *Ὁλλανδίαν*: *Λουξεμβοῦργον*· εἰς τήν *Αὐστρίαν* καί τήν *Ἰταλίαν*: *Μάλτα* καί *Ἅγιος Μαρῖνος*. Πρόκειται περί προσθηκῶν εἰς τάς προβλεπομένας ἤδη Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ὑπάρχει καί ἡ πρότασις διά τήν δημιουργίαν ἑτέρων Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπως εἶναι α) *Ἱσπανία* καί *Πορτογαλία*, β) *Ἑλβετία*, *Λιχτενστάιν* καί *Ἀνδόρα*, γ) *Σκανδιναυΐα* (Σουηδία, Νορβηγία, Δανία καί Ἰσλανδία), δ) *Οὐγγαρία*, *Σλοβενία* καί *Κροατία*…

Ὑπάρχουν διαμαρτυρίες
ἐκ μέρους ὡρισμένων μελῶν τῆς Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Μέ συγχωρεῖτε, ἀλλά ἡ Σλοβενία καί ἡ Κροατία δέν εἶναι Διασπορά. Ἀνήκουν εἰς τό κανονικόν ἔδαφος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: ε) αἱ *Βαλτικαί χῶραι* (Ἐσθονία, Λεττονία, Λιθουανία)…

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαμαρτυρόμεθα, αἱ Βαλτικαί χῶραι εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἔχωμεν τήν εὐκαιρίαν νά τά συζητήσωμεν. Ἄς ἀκούσωμεν πρῶτον τήν πρότασιν τοῦ ὁμιλητοῦ καί ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νά συζητηθῇ ἡ πρότασις, δυνάμεθα νά συμφωνήσωμεν ἤ νά διαφωνήσωμεν. Συνεχίσθε, Θεοφιλέστατε.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: στ) ἡ *Ἀσία*, δηλαδή, Ἰαπωνία, Κορέα, Χόνγκ-Κόνγκ, Φιλιππίναι, Σιγκαπούρη, Ταϊβάν, Ταϋλάνδη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, ἡ πρότασίς σας ἔχει δύο σκέλη, δηλαδή ἀφ' ἑνός μέν τήν τροποποίησιν τρόπῳ τινά τῶν ἤδη προβλεπομένων περιοχῶν εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν προσθήκην ὡρισμένων περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι δέν μνημονεύονται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993. Ἄς ἐξετάσωμεν τό πρῶτον σκέλος τῆς προτάσεως, κατά σειράν. *i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική*. Συμφωνοῦμε νά ὑπάρχῃ;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία πρότασις ἐπί τῆς διαδικασίας. Νομίζω ὅτι ἐάν ἀρχίσωμεν τήν συζήτησιν τῶν περιοχῶν, θά χάσωμεν ὅλην τήν ἡμέραν. Δέν θά ἦτο λογικώτερον νά συσταθῇ ὀλιγομελής συντακτική ἐπιτροπή ἐκπροσώπων τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θά ἐργασθῇ ἐπί τῶν περιοχῶν τούτων καί θά προτείνῃ εἰς

τήν ὁλομέλειαν μίαν διορθωμένην μορφήν τοῦ καταλόγου τῶν περιοχῶν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά μακρύνη περισσότερον ἡ διαδικασία ἐάν ἀκολουθήσωμεν τήν πρότασίν σας. Πῶς ἐννοεῖτε τήν προτεινομένην συντακτικήν ἐπιτροπήν; Δέν θά εἶναι ἀσφαλῶς ἀντιπροσωπευτική ὅλων. Ἄρα θά φέρη ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας ἕνα κατάλογον, ὁ ὁποῖος ὁπωσδήποτε θά συζητηθῇ. Διότι ἑκάστη Ἐκκλησία θά ἔχη τάς ἰδικάς της παρατηρήσεις. Θεωρῶ τάχιον νά ἐξετασθῇ ὁ κατάλογος τώρα ὑπό τῆς ὁλομελείας καί νά ληφθῇ ἀπόφασις ἐπ' αὐτοῦ, ἄνευ παρεμβολῆς ὑποεπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ ἀπολύτως μέ τήν πρότασίν σας, καθ' ὅτι ἐδῶ πρόκειται περί Προσυνοδικῆς Διασκέψεως καί ὄχι περί Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, διά νά συστήσωμεν συντακτικήν ἐπιτροπήν πρός μελέτην τῶν κειμένων. Ἡ ἐργασία μας ἀφορᾷ εἰς τό τελικόν στάδιον ἐπεξεργασίας τῶν κειμένων καί πρέπει ἡ ὁλομέλεια νά ἐπιληφθῇ τοῦ θέματος, ἄνευ ὑποεπιτροπῶν ἢ ἐπιτροπῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ἐκαλύψατε μέ ὅσα εἴπατε. Κατά τήν γνώμην μου, μία συντακτική ἐπιτροπή δέν δύναται νά διαχειρισθῇ τό θέμα τοῦτο. Παρακαλῶ τόν Σεβ. Ἀρχεπίσκοπον κ. Ἱλαρίωνα νά μή χρεώσῃ εἰς μίαν συντατικήν ἐπιτροπήν ἕν τόσον μεγάλο θέμα, ἰδιαιτέρως ὡς πρός τήν δημιουργίαν νέων περιοχῶν. Ὡς εἴπατε, αἱ ἀποφάσεις πρέπει νά ληφθοῦν ἐντός τῆς Ὁλομελείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἔχομεν δύο τρόπους ἐξετάσεως τοῦ θέματος: εἴτε νά ἐξετάσωμεν ἑκάστην περιοχήν, ἡ ὁποία προτείνεται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, καί νά ἴδωμεν ἐάν συμφωνοῦμεν διά τήν ὕπαρξιν αὐτῆς, εἴτε νά ἐρωτήσω ἐάν δεχώμεθα τάς προταθείσας ὑπό τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου κ. Κυπριανοῦ τροποποιήσεις τοῦ καταλόγου. Νομίζω ὅτι τό καλλίτερον εἶναι νά ἀρχίσωμεν ἐξετάζοντες τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι προβλέπονται εἰς τό κείμενον τοῦ 1993. Λοιπόν, τό κείμενον τοῦ 1993 προτείνει μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν εἰς τήν *Βόρειον* καί τήν *Κεντρικήν Ἀμερικήν*. Ὑπάρχει ἀντίρρησις ὡς πρός αὐτό; Ὄχι. Ἑπομένως, ἐγκρίνεται. Προτείνεται ἐπίσης μία συνέλευσις διά τήν *Νότιον Ἀμερικήν*. Ὑπάρχει ἐκεῖ πρόβλημα;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νά γίνη διαχωρισμός μεταξύ Καναδᾶ καί Βορείου Ἀμερικῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις Β.

Ἀμερικῆς, νά γίνη δύο κεχωρισμέναι συνελεύσεις, μία *ΗΠΑ* καί μία *Καναδᾶ*. Αὐτό ἐννοεῖτε;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Μάλιστα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρα ἡ διαφωνία σας εἶναι ὡς πρός τό σημεῖον **i.** καί ὄχι ὡς πρός τό **ii**;

Ὑπάρχει πρότασις, ἀντί «*i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική*», εἰς τήν ὁποίαν περιλαμβάνεται καί ὁ Καναδᾶς, ἑτέραν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν μόνον διά τόν Καναδᾶ. Εἰς τά πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 76 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου) λέγει ὁ τότε πρόεδρος: «*Αἰσθάνομαι καλά διότι ἡ ὑπόδειξίς μου ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἔχει ποίαν τινά δυσκολίαν νά χωρίση τάς ΗΠΑ ἀπό τόν Καναδᾶ, εὑρίσκει ἀπήχησιν καί συναντᾶ τήν ἰδίαν προβληματικήν καί εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Θεωρεῖ ἡ ὁλομέλεια ὅτι πρέπει νά ἑνώσωμεν ΗΠΑ καί Καναδᾶ εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν;*» Καί ἡ πρότασις ἐγένετο τότε δεκτή ὑπό τῆς ὁλομελείας τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Προφανῶς, τό 1993, ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως δέν ἤθελε τόν διαχωρισμόν τοῦτον, προσωπικῶς δέ δέν γνωρίζω τήν βούλησιν τῆς Ἐκκλησίας μου ἐπί τοῦ συγκεκριμένου σημείου. Θά παρεκάλουν νά μή δημιουργήσωμεν τώρα θέμα, τό ὁποῖον ἐνδεχομένως νά περιπλέξη τά πράγματα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ Διορθόδοξος Προπαρακευαστική Ἐπιτροπή, κατά τήν μακράν συζήτησιν περί τῶν περιοχῶν, ἠξιολόγησε ὅλας τάς παραμέτρους τῶν προβλημάτων καί ὡς πρός τόν χαρακτηρισμόν τῶν περιοχῶν καί ὡς πρός τά κριτήρια, μέ τά ὁποῖα αὗται θά προσδιορισθοῦν. Κατά συνέπειαν, ἐπειδή ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν πολιτιστικά καί γλωσσικά κριτήρια, κατόπιν ἐκτενοῦς συζητήσεως, διεμορφώθη ἡ δομή αὕτη τῶν περιοχῶν κατ' ἐδαφικήν περιφέρειαν, μέ ἐδαφικά καί ὄχι κρατικά κριτήρια. Ἡ Ἐπιτροπή ἥνωσε Βόρειον καί Κεντρικήν Ἀμερικήν εἰς μίαν συνέλευσιν, διότι εἶναι εὐχερεστέρα ἡ μεταξύ αὐτῶν ἐπικοινωνία καί εἶναι κρίμα νά χαλάση ἡ δομή αὕτη, χωρίς βεβαίως νά ἀποκλείωμεν τό ἐνδεχόμενον νά ἀποδειχθῆ ὅτι δύναται νά βελτιωθῆ. Λέγεται εἰς τήν εἰσαγωγήν τῆς **§ 1**, ὅτι «*αἱ περιοχαί, εἰς τάς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν* ***εἰς ἕν πρῶτον στάδιον***…». Ἄς δημιουργηθοῦν, ἄς ἴδωμεν πῶς θά λειτουργήσουν καί κατόπιν νά κάνωμεν ἐπεκτάσεις. Πρόκειται περί τοῦ ***πρώτου σταδίου*** ἐφαρμογῆς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων· θά ἔχη συνέχειαν καί δέν χρειάζεται νά ἀναλωθῶμεν τήν στιγμήν ταύτην εἰς κατατμήσεις, ὡς ἐάν θά λύσωμεν οὕτω τό πρόβλημα. Ἄς λειτουργήσουν ὡς προτείνονται εἰς τό κείμενον. Τά θέματα ταῦτα, ἐπαναλαμβάνω, ἔχουν συζητηθῆ ἐξαντλητικῶς εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε οὐδεμίαν νά κάνωμεν τροποποίησιν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Προτείνω νά μή γίνῃ τροποποίησις εἰδικῶς εἰς τήν περιοχήν ταύτην, τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βλέπω εἰς τά πρακτικά τοῦ 1993, ὅτι πολλαί Ἐκκλησίαι δέν ἐπεθύμουν τόν διαχωρισμόν τοῦ Καναδᾶ ἀπό τήν περιοχήν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ὡς καί αἱ Ἐκκλησίαι π.χ. Ἀντιοχείας, Ρωσσίας, Ρουμανίας, συνετάχθησαν τότε μέ τήν ἄποψιν ὅτι ὁ Καναδᾶς καί αἱ ΗΠΑ πρέπει νά παραμείνουν εἰς μίαν περιοχήν. Θεωρῶ, ἑπομένως, ὅτι δέν θά ἦτο σοφόν τήν στιγμήν ταύτην νά τεθῇ παρόμοιον ζήτημα. Ὁ Δρ Λαχάμ, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ζητεῖ τόν λόγον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπί τῆς διαδικασίας. Ἠκούσθησαν προτάσεις προσθηκῶν ἤ ἀναθεωρήσεως τῶν περιοχῶν. Εἴπατε καί σεῖς ὅτι εἰς τήν παροῦσαν φάσιν δέν γνωρίζετε τήν ἐπί τοῦ θέματος ὁριστικήν θέσιν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Θά προέτεινον νά ἀναβάλωμεν τήν συζητήσιν τῶν περιοχῶν διά τό ἀπόγευμα, ὥστε νά μᾶς δοθῇ ὁ χρόνος νά συμβουλευθῶμεν τάς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καί νά συνεννοηθῶμεν μεταξύ μας, οὕτως ὥστε ἐν τῷ μεταξύ νά περατώσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου, ἡ ὁποία, κατά τήν γνώμην μου, δέν θά πάρῃ πολύ χρόνον, διότι ἔχομεν ἤδη κάνει τό οὐσιαστικόν μέρος τῆς ἐργασίας. Προτείνω λοιπόν νά περατώσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ ὑπολοίπου κειμένου, π.χ. μέχρι τό ἀπόγευμα, καί νά ἀφιερώσωμεν ἡρέμως τό ἀπόγευμα εἰς τήν ἐπανεξέτασιν τοῦ θέματος τῶν περιοχῶν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Διερωτῶμαι, ἐάν θά ἠδύνατο νά γίνῃ τοῦτο πρακτικῶς. Ὀφείλω νά εἴπω πρῶτον, ὅτι ὑποτίθεται ὅτι εἴμεθα ἐδῶ προητοιμασμένοι ἐπί τοῦ θέματος. Ὑποθέτω ὅτι ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κυπριανός ἔκανε τήν πρότασίν του, ἐν συνεννοήσει μετά τῆς Ἐκκλησίας του καί βάσει τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἐγνώριζεν ἡ Ἐκκλησία του. Προφανῶς, ἕτεραι ἀντιπροσωπίαι δέν εἶναι ἕτοιμαι ἐπί τοῦ θέματος. Δυνάμεθα νά δώσωμεν τόν χρόνον, τόν ὁποῖον προτείνετε, ἀλλά τί θά μᾶς εἴπουν αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν, ἐπί ποίας προτάσεως, ποίας βάσεως, θά εἴπουν ἐάν συμφωνοῦν ἤ διαφωνοῦν; Εἰς τήν ὁλομέλειαν γίνονται συνεχῶς προτάσεις. Δέν δυνάμεθα, ἀνά πᾶσαν στιγμήν νά ἐρωτῶμεν τάς Ἐκκλησίας μας διά τήν γνώμην των ἐπί ἑκάστης προτάσεως. Τό θεωρῶ πρακτικῶς δύσκολον. Ἑπομένως, καλόν εἶναι νά συνεχίσωμεν. Εἰς περιπτώσεις διά τάς ὁποίας γνωρίζομεν τήν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπειδή αὕτη διετυπώθη εἰς τήν Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν

τοῦ 1993, καί γνωρίζομεν ὅτι δέν δέχεται κάτι, νά μή κάνωμεν τροποποιήσεις. Ἐάν ὅμως δέν ὑπάρχουν ἐκπεφρασμέναι ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν, νά προχωρήσωμεν.

Ὡς πρός τό σημεῖον *3 i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική*, ἐπειδή ὑπῆρξε μεγάλη συζήτησις εἰς τήν Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν, ὡς πρός τόν Καναδᾶ, καί πολλαί Ἐκκλησίαι εἶχον ἀντίρρησιν νά διαχωρισθῇ, νομίζω ὅτι προτιμότερον εἶναι νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει, ἄνευ τροποποιήσεως. Ἐνδεχομένως ἀργότερον νά τροποποιηθοῦν. Δέχεσθε νά παραμείνῃ ὡς ἔχει; Θά ἐπιμείνετε εἰς τήν πρότασιν τροποποιήσεως, τήν ὁποίαν ἐκάνατε ἅγιε Φιλομηλίου;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ κατάστασις εἰς τήν Ἀμερικήν γενικῶς καί εἰς τόν Καναδᾶ συγκεκριμένως ἔχει ἀλλάξει ἀπό τό 1993. Σήμερον, ἐάν δέν ἀπατῶμαι, εἰς τόν Καναδᾶ ὑπάρχουν 7 ἐάν ὄχι 8 ἐπίσκοποι, δεδομένου ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι, ἀναποκρινόμεναι εἰς τάς ἀνάγκας τῶν πιστῶν, ἔχουν ἀποστείλει ἐπισκόπους εἰς τόν Καναδᾶ καί εἰς ἑτέρας χώρας. Θεωρῶ λοιπόν ὀρθόν νά ἐξετασθῇ ἐπί τῶν νέων δεδομένων τό θέμα καί νά γίνῃ εἰ δυνατόν τροποποίησις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγώ κατανοῶ τό γεγονός ὅτι, ἐάν ὁ Καναδᾶς εἶναι ἡνωμένος μέ τάς ΗΠΑ καί τήν Κεντρικήν Ἀμερικήν, δημιουργεῖται ἕν πολυπληθές σῶμα ἐπισκόπων καί δέν γνωρίζω ἐάν τοῦτο εἶναι πρακτικῶς τό καλλίτερον. Βλέπω δηλαδή ὅτι ἡ πρότασις τροποποιήσεως ἔχει νόημα. Τί φρονεῖ ἡ ὁλομέλεια; Ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι δέν δυνάμεθα νά διαχωρίσωμεν ἐπί τοῦ παρόντος τόν Καναδᾶ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Εἰς τήν Ἀμερικήν ὑπάρχει ἤδη ἡ SCOBA, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ἀπό δεκαετιῶν, καί ἡ ὁποία περιλαμβάνει τήν Ἀμερικήν καί τόν Καναδᾶ. Νομίζω ὅτι δέν θά μᾶς καταλάβουν, ἐάν τώρα, συνεδριάζοντες ἀπουσίᾳ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀμερικανικῆς Ὀρθοδοξίας, λάβωμεν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θά μοιράσῃ τήν SCOBA εἰς δύο μέρη. Νομίζω ὅτι δέν εἶναι εἰς τήν ἁρμοδιότητα ἡμῶν καί προτείνω νά παραμείνῃ ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀντίρρησις εἰς τήν πρότασιν, ἡ ὁποία δέν ἀποσύρεται, τίθεται θέμα ὁμοφωνίας. Ἑπομένως δέν δυνάμεθα νά τροποποιήσωμεν. Ἐάν βεβαίως εἴμεθα διατεθειμένοι νά ἀποσύρωμεν τάς ἀντιρρήσεις μας, δυνάμεθα νά συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν ἐπί τοῦ σημείου τούτου. Τό ἐρώτημα εἶναι κατά πόσον αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ἀντιτίθενται εἰς τόν διαχωρι-

σμόν Καναδᾶ καί λοιπῆς Ἀμερικῆς, ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των. Ἐρωτῶ τούς ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὅποῖαι ἐξέφρασαν ἀντίρρησιν, Ἀντιοχείας, Ρωσσίας καί δέν γνωρίζω ποίας ἄλλης, ἐάν ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των ἤ ὄχι.

Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀναφερθεισῶν Ἐκκλησιῶν ἐμμένουν εἰς τήν θέσιν των.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ἡ πρότασις τροποποιήσεως δέν γίνεται ἀποδεκτή καί παραμένει ὡς ἔχει: ***3 i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική***.

Συνεχίζομεν, σημεῖον ***3 ii.*** *Νότιος Ἀμερική*, ἐάν δέν ὑπάρχῃ ἀντίρρησις παραμένει ὡς ἔχει.

Σημεῖον ***3 iii.*** *Αὐστραλία:* Ἔγινε πρότασις νά προστεθῇ, *Νέα Ζηλανδία* καί *Ὠκεανία*. Ὑπάρχει ἀντίρρησις ἐπί τοῦ σημείου τούτου;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἐρώτησίς μου εἶναι, ἐάν εἰς τάς χώρας αἱ ὅποῖαι προτείνονται, Ν. Ζηλανδία π.χ., ὑπάρχουν ἤδη ἐπίσκοποι ἤ θά σταλοῦν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν, δέν θά σταλοῦν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δύναται νά προστεθῇ ἡ Νέα Ζηλανδία, ὅπου ὑπάρχουν ἕνας-δύο ἐπίσκοποι καί νά ἀποτελέση σύνολον μέ τήν Αὐστραλίαν, ἀλλά ὄχι ἡ Ν. Ζηλανδία νά ἀποτελέση κεχωρισμένην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι βεβαίως, δέν προτείνεται τοῦτο, ἀλλά νά ἑνωθῇ μέ τήν Αὐστραλίαν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Ναί, νά συνανήκῃ μέ τήν Αὐστραλίαν. Θεωρῶ εὔλογον τήν πρότασιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, νά γίνῃ μία Ἐπισκοπική συνέλευσις, ἡ ὅποία περιλαμβάνει Αὐστραλίαν καί Νέαν Ζηλανδίαν. Δέν βλέπω ἀντίρρησιν ὡς πρός τοῦτο.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Ἡ πρότασις ἦτο νά προστεθῇ καί ἡ Ὠκεανία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί περιλαμβάνει ἡ Ὠκεανία ἐκτός ἀπό τήν Αὐστραλίαν καί τήν Νέαν Ζηλανδίαν;

Ὁ (?): Ἡ Ὠκεανία εἶναι ἡ Νέα Ζηλανδία καί αἱ Νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε νά εἴπωμεν *Αὐστραλία* καί *Ὠκεανία*. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ Ὠκεανία περιλαμβάνει καί τήν Αὐστραλίαν. Ἑπομένως, πῶς θά τό χαρακτηρίσωμεν;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Ἔχει

λεχθῆ καί εἰς τά ***Πρακτικά*** τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστκῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 (σελ. 84 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου). *Αὐστραλία καί Ὠκεανία,* εἰς τήν ὁποίαν συμπεριλαμβάνεται καί ἡ Νέα Ζηλανδία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά εἴπωμεν *Αὐστραλία καί Ὠκεανία* καί νά καταχωρηθῆ εἰς τά πρακτικά ὡς ἐπεξήγησις ὅτι *Ὠκεανία* συμπεριλαμβάνει καί τήν Νέαν Ζηλανδίαν.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐξ ὅσων γνωρίζω ἡ Ὠκεανία δέν συμπεριλαμβάνη τήν Νέαν Ζηλανδίαν. Νομίζω λοιπόν ὅτι πρέπει νά γίνεται μνεία καί τῆς Νέας Ζηλανδίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν οὕτως ἔχη, τότε νά εἴπωμεν: *Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία,* ὡς τό εἶχεν ἀρχικῶς προτείνει ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κυπριανός.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχουν ἐπίσκοποι εἰς τάς μικράς νήσους τῆς Ὠκεανίας;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁπωσδήποτε θά ὑπάγωνται εἴς τινας ἐπισκόπους. Ἐνδεχομένως νά μή ὑπάρχουν ἐπί τόπου ἐπίσκοποι, ἀλλά θά ὑπάρχουν πιστοί. Λοιπόν, καταλήγομεν εἰς τό σημεῖον ***3 iii. Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία***.

Προχωροῦμεν εἰς τό ἑπόμενον ***3 iv.*** *Μ. Βρεταννία:* Ἔγινε πρότασις νά προστεθῆ ἡ Ἰρλανδία, τό κράτος τῆς Ἰρλανδίας.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Εἰς τά πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 85 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ἡ ὁλομέλεια τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἶχε συμφωνήσει νά λέγεται *Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι οἱ Ἰρλανδοί δέν θά ἤθελον νά λέγωνται Μ. Βρεταννία.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως θά ἦτο καλλίτερον νά εἴπωμεν ἀντί *Μ. Βρεταννία, Ἡνωμένον Βασίλειον,* ὅρος ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει καί τάς νήσους γύρω ἀπό τήν Μ. Βρεταννίαν, τά ὁποῖα καί ἀνήκουν εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον. Πρόκειται περί νήσων, αἱ ὁποῖαι χαίρουν ὡρισμένων φορολογικῶν προνομίων καί ἀνήκουν εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον καί ὄχι εἰς τήν Μ. Βρεταννίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς, ἐθεώρουν τό Ἡνωμένον Βασίλειον καί τήν Μ. Βρεταννίαν συνώνυμα, ἀλλά ἐάν ὑπάρχη διαφορά, πρέπει νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τήν πρότασιν τοῦ Δρος Λαχάμ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βασικόν κριτήριον τῶν συζητήσεων εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν ἦτο ἡ ***γεωγραφική*** περιγραφή τῶν

περιοχῶν καί ὄχι ἡ καταστατική. Τό Ἡνωμένον Βασίλειον προσδιορίζει καταστατικήν δομήν ἑνός κράτους καί ὄχι γεωγραφικήν περιγραφήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό Ἡνωμένον Βασίλειον δέν εἶναι γεωγραφικός ὅρος; Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἔδαφος, τό ὁποῖον, ὡς λέγει ὁ Δρ Λαχάμ, δέν καλύπτεται ἀπό τήν Μ. Βρεταννίαν. Ἔδαφος εἶναι καί τό Ἡνωμένον Βασίλειον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος πρώην Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανάσιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι καί ὁ Καναδᾶς καί ἡ Αὐστραλία. Δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ἐδῶ Ἡνωμένον Βασίλειον.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή γίνεται λόγος περί τῶν περιοχῶν, ὀρθόν εἶναι νά εἴπωμεν *Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία*, χωρίς νά ἀναλύωμεν, τί ἔχομεν ὑπ' ὄψιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀφήνομεν ὅμως ἔτσι ὡρισμένον ἔδαφος, εἰς τό ὁποῖον ἐνδεχομένως νά μήν ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, νά ὑπάρχουν ὅμως πιστοί. Ἐάν τό Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι γεωγραφικός ὅρος, καί συμφωνῶ μετά τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ ὅτι πρέπει νά χρησιμοποιῶμεν γεωγραφικούς ὅρους, διατί νά μή τό ὀνομάσωμεν *Ἡνωμένον Βασίλειον καί Ἰρλανδία;*

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγνώμην διά τήν παρέμβασιν, ἀλλά τό Ἡνωμένον Βασίλειον εἶναι κρατικόν μόρφωμα, ὄχι γεωγραφική περιγραφή. Ὅταν λέγομεν Ἰρλανδία, ἐννοοῦμεν τήν νῆσον Ἰρλανδία, ἀνεξαρτήτως ἐάν ἕν μέρος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος καί ἕν μέρος ἀνήκει εἰς τό Ἡνωμένον Βασίλειον. Ἄρα, οἱ ὅροι Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία εἶναι ὀρθή γεωγραφική περιγραφή.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅμως δέν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβές. Ὁ ὅρος Μ. Βρεταννία περιλαμβάνει καί μέρος τῆς Ἰρλανδίας. Τί γίνεται μέ τάς ἄλλας νήσους γύρω; Δέν εἶναι ἔδαφος αἱ νῆσοι αὗται;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἄς τό ἀφήσωμεν *Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία*. Νομίζω ὅτι ἀρκεῖ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνοῦμε λοιπόν νά εἴπωμεν ***3 ἰν. Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία***.

Προχωροῦμεν εἰς τό ἑπόμενον. ***3 υ.*** *Γαλλία*. Προετάθη νά προστεθῇ τό Μονακόν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ συγχωρεῖτε νά κάνω μίαν διάκρισιν. Ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περί Ἐπισκοπικῶν καί ὄχι ἐνοριακῶν συνελεύσεων. Ἴσως ὑπάρχουν ἐνορίαι εἰς διαφόρους τόπους, ἀλλά ἐάν ὁ ἐπίσκοπος εἰς τόν ὁποῖον ὑπάγονται ἔχει ἕδραν εἰς τήν κυρίως περιοχήν, διά τήν ὁποίαν συζητοῦμεν, μήπως δέν πρέπει νά ἐπεκταθῶμεν εἰς νήσους

κ.λπ.; Ἐπί παραδείγματι, ὡς προηγουμένως διά τήν Ὠκεανίαν, ὑπάρχουν ἴσως ἐκεῖ ἐνορίαι, ἀλλά ὁ ἐπίσκοπος δέν ἔχει ἕδραν τήν Ὠκεανίαν ἤ μίαν νῆσον, ἀλλά τήν Αὐστραλίαν, ἤ μήπως κάνω λάθος;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον αἱ ἐνορίαι ἀνήκουν εἰς κάποιον ἐπίσκοπον, εἶναι ἔδαφος τοῦ ἐπισκόπου, ἄρα ὀφείλομεν νά καλύψωμεν τό ἔδαφος τοῦτο. Νομίζω ὅτι δέν ἔχει σημασία ἐάν ὁ ἐπίσκοπος δέν ἑδρεύη εἰς ἕνα τόπον. Ἡμεῖς ἀναφερόμεθα εἰς ὅλην τήν περιοχήν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Εἰς τά Πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 90-91 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὁ ἅγιος Σμολένσκ ἀναφέρει τήν δυνατότητα ὑπερορίου ἀσκήσεως δικαιοδοσίας ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι δέν κατοικοῦν εἰς τάς περιοχάς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Δηλαδή, ἐάν εἷς ἐπίσκοπος ἔχῃ ἐνορίαν εἰς τήν Ὠκεανίαν, δέν κατοικεῖ εἰς τήν Ὠκεανίαν, ἀλλά εἰς ἑτέραν περιοχήν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἐκτός τῆς συγκεκριμένης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, νά μετέχη τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, παρῆλθαν ἀρκετά ἔτη ἀφ' ὅτου αἱ περιοχαί αὗται ὡρίσθησαν εἰς τά κείμενα. Ἔχει ἀλλάξει ριζικῶς ἡ κατάστασις εἰς τήν Δυτικήν καί τήν Κεντρικήν Εὐρώπην, ἰδιαιτέρως δέ εἰς τήν Νότιον Εὐρώπη. Ἐπί παραδείγματι, ὑπάρχουν ἑκατοντάδες χιλιάδες ὀρθόδοξοι πιστοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μεταναστεύσει εἰς τήν Ἰταλίαν ἐκ Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Ρωσσίας, Οὐκρανίας, Μολδαβίας κ.λπ. Ἴσως χρειάζονται μία ἀναδιοργάνωσις καί ὡρισμέναι προσθῆκαι. Ἀλλά μέ ὅλην μου τήν ἐκτίμησιν πρός τήν πρότασιν τῆς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐάν προσθέσωμεν ὅλα τά εὐρωπαϊκά κράτη, θά ἔχωμεν κατάλογον περισσοτέρων τῶν 20 χωρῶν. Εἶναι ἀδιανόητον νά δεχθῶμεν κάτι τέτοιο. Ἄς εἴπωμεν *Γαλλία* ἐννοοῦντες καί ὡρισμένα ὅμορα μικρά κράτη. Ταπεινῶς φρονῶ, ὅτι χωρίζοντες ἀπό τήν Γαλλίαν, τό Βέλγιον καί τήν Ὁλλανδίαν, δύο μικράς χώρας μέ 2 ἐπισκόπους, ἕτεροι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μέν ἐκεῖ ἐνορίας, ἀλλά διαμένουν κάπου ἀλλοῦ, πότε θά προλαβαίνουν νά συμμετέχουν εἰς τήν συνέλευσιν; Ἴσως εἶναι καλλίτερον νά γίνη μία Ἐπισκοπική συνέλευσις Νοτίου Εὐρώπης. Δέν χρειάζεται νά κατακερματίσωμεν περισσότερον τάς περιοχάς τῆς μικρᾶς Εὐρώπης. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Συγκεκριμένως ὡς πρός τήν Γαλλίαν, ἔχετε ἀντίρρησιν νά παραμείνη ὡς ἔχει, ἤ θέλετε νά ἑνωθῆ μετά τινος ἄλλης;

Ἡ ὁλομέλεια λέγει «ὄχι ἀσφαλῶς»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, παραμένει ***3 v. Γαλλία***, ὡς ἔχει. Τό ἑπόμενον: ***3 vi. Βέλγιον καί Ὁλλανδία.*** Θέλετε νά παραμείνη ὡς ἔχει ἤ νά διευρυνθῇ;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά προστεθῇ καί τό Λουξεμβοῦργον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω, κατά τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Δημητρώφ, καλλίτερον εἶναι νά ἀποτελέση ἡ Γαλλία μίαν περιοχήν μέ τό Μπενελούξ, τό ὁποῖον ἀπαρτίζεται ἀπό τό Βέλγιον, τήν Ὁλλανδίαν καί τό Λουξεμβοῦργον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο εἶναι πολύ δύσκολον, Σεβασμιώτατε. Δέν εἶναι ἐφικτόν. Ἀντί νά λέγωμεν Βέλγιον, Ὁλλανδία καί Λουξεμβοῦργον, διατί νά μή λέγωμεν *Κάτω Χῶραι;*

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Κάτω Χῶραι εἶναι μόνον ἡ Ὁλλανδία (Pays Bas). Τό Λουξεμβοῦργον δέν εἶναι Κάτω Χῶραι, ἀλλά ἀποτελεῖ κράτος, εἰς τό ὁποῖον μάλιστα ἀναγνωρίζεται ἐπισήμως ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Διά τοῦτο νομίζω ὅτι τό Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία καί τό Λουξεμβοῦργον δύνανται νά ἀποτελέσουν μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, συμφωνοῦμεν νά εἴπωμεν: ***3 vi. Βέλγιον, Ὁλλανδία καί Λουξεμβοῦργον***.

Προχωροῦμεν εἰς τό ***3 vii. Αὐστρία καί Ἰταλία.*** Διερωτῶμαι ἐάν τό σχῆμα τοῦτο δύναται νά ὑπάρξη. Εἰς τήν Ἰταλίαν ἔχει ἀναπτυχθῆ μεγάλη Διασπορά καί δέν εἶναι φυσιολογικόν νά εἶναι προσκολλημένη εἰς τήν Αὐστρίαν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ ὅτι δέν πρέπει νά ἑνώσωμεν Αὐστρίαν καί Ἰταλίαν. Πρόκειται περί δύο τελείως διαφορετικῶν χωρῶν καί εἰς τήν Ἰταλίαν σήμερον ὑπάρχουν πάρα πολλοί Ὀρθόδοξοι. Ἴσως ἡ Αὐστρία θά ἠδύνατο νά ἑνωθῇ μετά τῆς Ἑλβετίας, ἀλλά δέν εἶμαι ἀπολύτως σίγουρος.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἴδιο ἤθελα νά εἴπω, συνεπῶς ἐκαλύφθην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι εἶναι λογικόν. Ἡ Ἰταλία νά ἀποτελέση μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Θά ἴδωμεν κατόπιν τί θά κάνωμεν μέ τήν Αὐστρίαν. Ἡ Ἰταλία θά ἀποτελέση μίαν αὐτοτελῆ περιοχήν ἤ θά προστεθῇ ἄλλη χώρα;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά προσθέσωμεν τήν Μάλτα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν Ἰταλία καί Μάλτα. Ἐάν ὑπάρχη ἀντίρρησις νά λεχθῇ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό 1993 προσετέθη ἡ Αὐστρία εἰς τήν Ἰταλίαν, διότι δέν ἔχει ἱκανόν ἀριθμόν ἐπισκόπων, ὥστε νά ἀποτελέσῃ αὐτοτελῆ Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Διά τοῦτο εἶχε προστεθῆ εἰς τήν Ἰταλίαν ὁμοῦ μετά τῆς Οὐγγαρίας. Τό κριτήριον ἦτο νά ἑνώσωμεν καί ὄχι νά διαιρέσωμεν τάς περιοχάς, διότι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἐκφράζουν μέν τήν ἑνότητα εἰς τοπικόν ἐπίπεδον, ἀλλά εἶναι καί μία διαίρεσις ἐξ ἐπόψεως καθολικότητος. Ὅσον ὀλιγωτέρας Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις δημιουργήσομεν, τόσον φανερώνεται ἡ ἑνότης τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία εἶναι ἡ πρότασίς σας ἐπί τοῦ συγκεκριμένου;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Αὐστρία, Ἰταλία καί Οὐγγαρία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί φρονοῦν οἱ ἄλλοι ἐπ' αὐτοῦ; Νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Μπάτσκας εἶχε ζητήσει τόν λόγον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι, ὡς προεῖπεν ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ, ἡ Αὐστρία θά ἠδύνατο νά ἀποτελέσῃ, ὁμοῦ μετά τῆς Ἑλβετίας, αὐτοτελῆ ἑνότητα, ἢ νά ἑνωθῇ μέ τήν Γερμανίαν. Ὡς προελέχθη, ἡ Ἰταλία ἔχει προφανῶς σήμερον πολλούς Ὀρθοδόξους, ὥστε νά ἀποτελέσῃ αὐτοτελῆ περιοχήν. Παρακαλῶ ὅμως νά μή μνημονεύεται ἡ Οὐγγαρία, ἀποτελοῦσα εἰδικόν πρόβλημα. Ἡ Οὐγγαρία ἦτο καί εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Μέ τόν Τόμον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ 1922, ἡ ἐπαρχία Βουδαπέστης, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλην τήν Οὐγγαρίαν, παρεχωρήθη εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, ἡ ὁποία ἀνέχεται φιλαδέλφως καί ἀδιαμαρτυρήτως τήν συνύπαρξιν ἐκεῖ καί ἄλλων ἐπισκόπων καί τοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Μόσχας, τῆς Ρουμανίας καί τῆς Βουλγαρίας. Παρακαλῶ ὅμως νά μή γίνῃ μνεία εἰς τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν τῆς Οὐγγαρίας, διότι τοῦτο θά θίξῃ ἄνευ λόγου καί αἰτίας, εὐαισθησίας ἀρχιερέων εἰς τήν Σερβικήν Ἐκκλησίαν. Ἀπό τριῶν αἰώνων, ὑπάρχει συνεχής παρουσία Σέρβου ἀρχιερέως, ὅταν οὐδείς ἄλλος ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος ὑπῆρχεν ἐκεῖ. Διά τοῦτο, παρακαλῶ, σιωπηλῶς νά ἀνήκῃ ἡ Οὐγγαρία ὅπου ἀνήκει ἡ Αὐστρία, ἀλλά νά μή γίνεται μνεία εἰς τόν κατάλογον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Μπάτσκας, ἡ ὅλη κατάστασις εἰς τήν Διασποράν εἶναι κατάστασις ἀνοχῆς. Ἀποτελεῖ ὅμως πραγματικότητα, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐπίσκοποι κάπου, ἔστω καί μέ τήν ἀνοχήν μιᾶς Ἐκκλησίας· καί διά τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελεῖ τοῦτο θέμα. Ἡμεῖς ἐδῶ περιγράφομεν τήν πραγματικήν κατάστασιν καί ἐφ' ὅσον ἡ πραγματική κατάστασις ἔχει οὕτω δέν δυνάμεθα νά ἀγνοήσωμεν τήν ὕπαρξιν τῶν ἐπισκόπων τούτων.

Πρέπει κάπου νά μετέχουν. Ἔτσι δέν εἶναι;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Διαφωνῶ μέ τήν θέσιν ταύτην, διότι δέν δύναται νά γίνῃ μνεία δικαιοδοσίας τινός, βουλγαρικῆς ἤ ἄλλης, ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἄς ὑπάρχῃ καί ὑπάρχει, ἀλλά δέν δύναται νά ἀναγνωρισθῆ ὡς κάτι τό ὅμαλόν. Δέν δύναται νά ἀναφερθῆ εἰς τά ἐπίσημα ἔγγραφα ἐδῶ, π. χ. ποία τις ρουμανική δικαιοδοσία ἐν Μολδαβίᾳ· ἴσως αὔριον θά θελήσῃ νά ἔχῃ ἐν Σερβίᾳ ἤ ἐν Ἑλλάδι ἤ κάπου ἀλλοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά σᾶς ἐρωτῶ, οἱ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι ἐπίσκοποι, ἔστω καί μέ τήν ἀνοχήν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, δέν θά μετέχουν Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό εἶπον, νομίζω, σαφῶς καί εὐκρινῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θέλετε νά μετέχουν, ἀλλά νά μήν ὀνομάζωνται.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Νά μετέχουν μαζί μέ τήν Αὐστρίαν, ὅπως καί τώρα ἐν τῇ πράξει. Ὁ ἑκάστοτε ἐπίσκοπος Βιέννης δρᾷ καί ἐν Οὐγγαρίᾳ, καί ὁ Ἕλλην καί ὁ Ρῶσσος καί ὁ Ρουμάνος καί ὁ Βούλγαρος. Αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις. Δέν ἔχομεν ἀντίρρησιν οὔτε ἐπιθυμοῦμεν νά ἀλλάξωμεν τήν κατάστασιν. Ἁπλῶς διά τούς λόγους, τούς ὁποίους ἀνέφερον, νά μή δικαιώνεται ἕν ἱστορικόν γεγονός, τό ὁποῖον ὅμως δέν εὐσταθεῖ, διότι εἰς τόν μνημονευθέντα Πατριαρχικόν Τόμον ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἀνήκει εἰς τό Πατριαρχεῖον Σερβίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην, Σεβασμιώτατε, ἡ ὅλη Διασπορά ἀνήκει εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ἄν τό θεωρήσωμεν ἔτσι δέν πρέπει νά ἔχωμεν καθόλου Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν εἶπον αὐτό.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό λέγω ὅμως ἐγώ, ὡς ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἅπαντες ἀνεχόμεθα μίαν κατάστασιν, ἕως ὅτου ὁμαλοποιηθῆ. Ἑπομένως δέν δυνάμεθα νά ἐπικαλούμεθα ἕκαστος τά δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν δυνάμεθα νά δεχθῶμεν ὅτι τά ἐδάφη τῶν κανονικῶς καί ἱστορικῶς ὑφισταμένων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶναι διασπορά. Ἐάν ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἱστορία ἐδημιούργησε καταστάσεις, καλῶς, ἀλλά δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐπισημοποιοῦνται τοιαῦται καταστάσεις διά τῆς ἀναφορᾶς εἰς τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν. Διότι, αὔριον θά χαθῇ ἡ διάκρισις μεταξύ παραδοσιακῶν αὐτοκεφάλων δικαιοδοσιῶν καί διασπορᾶς, δηλαδή ὅ καθείς θά ἀνακηρύσσῃ Διασποράν ὅ,τι θέλει. Ἤδη ἠκούσθη ἡ πρότασις τοῦ ἀδελφοῦ Κυπριανοῦ, ὅτι ἡ Σλο-

βενία καί ἡ Κροατία ἀποτελοῦν διασποράν. Ἀπό ποῦ καί ὡς ποῦ; Εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Πρέπει δηλαδή νά διατηρηθῇ ἡ διασπορά ὡς ἔννοια διά τήν Δ. Εὐρώπην, τήν Ἀμερικήν, τήν Αὐστραλίαν κ.λπ., ἀλλά οἱ παραδοσιακοί χῶροι τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν παραμένουν. Ἐφ' ὅσον ἐδῶ ἱστορικῶς διεμορφώθη μία κατάστασις, δέν ἔχομεν ἀντίλογον. Ὑπάρχει καί σεβόμεθα τήν ὑπάρχουσαν κατάστασιν. Ἀλλά δέν εἶναι ἀνάγκη τινός προκλητικῆς διατυπώσεως, ἡ ὁποία θά ἐνοχλήση ἀνθρώπους. Ὁμιλῶ ἐδῶ δημοσίως ἐξομολογούμενος, δέν ἔχω ἀνάγκην νά μοῦ εἴπη αὔριον ὁ ἀδελφός συνεπίσκοπος: «*Καλά, συμφωνεῖς νά παίρνῃ ὁ καθείς ὅ,τι θέλει ἀπό τό κανονικόν μας ἔδαφος, χωρίς νά διαμαρτυρηθῇς*». Δέν ἔχω τοιοῦτον δικαίωμα. Ἡ πρόθεσίς μου βεβαίως δέν εἶναι νά δημιουργήσω πρόβλημα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω εἶσθε σαφής. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τοιαύτη εὐαισθησία, δυνάμεθα νά ἀποσιωπήσωμεν τήν λέξιν Οὐγγαρία. Ἀρκεῖ νά γίνη ἀποδεκτόν ὅτι οἱ εὑρισκόμενοι ἐκεῖ ἐπίσκοποι μετέχουν εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Δέν θά εἴπωμεν ποίαν, ἀλλά πρέπει κάπως νά τό διατυπώσωμεν. Πῶς θά γνωρίζουν;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Προτείνω εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, εἰς τήν ὁποίαν θά ἀνήκη ἡ Αὐστρία, νά ἀνήκη καί ἡ Οὐγγαρία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό ὅμως δέν θά εἶναι διατυπωμένο. Δηλαδή ἐνδέχεται κάποια στιγμήν νά ἀμφισβητηθῇ, διότι δέν ἀναφέρεται ὑπό τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Μέ συγχωρεῖτε, ἐάν ὁ ἑκάστοτε ἐπίσκοπος, ὡς εἶναι τώρα ἡ κατάστασις, εἶναι ταυτοχρόνως Αὐστρίας καί Οὐγγαρίας, ὅταν μνημονεύωμεν μόνην τήν Αὐστρίαν, αὐτομάτως θά συμπεριλαμβάνη καί τήν Οὐγγαρίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν αὐτό εἰς μίαν ὑποσημείωσιν, κάπως; Διότι πῶς θά γίνη ἀλλιῶς;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Προτείνω, διά σοβαρούς λόγους, νά μή μνημονεύεται ἐδῶ καθόλου ἡ Οὐγγαρία, ἀλλά ἁπλῶς νά συνυποννοῆται μετά τῆς Αὐστρίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μένει ὅμως ἀκάλυπτος, ἀπό πλευρᾶς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ περιοχή αὐτή.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Ἀπό κανονικόν ἔδαφος τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας, ἄνευ οὐδεμίας ἐπισήμου ἀποφάσεως…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κάπως πρέπει νά φανῇ ὅτι οἱ ἐκεῖ ἐπίσκοποι εἶναι κανονικοί. Ἄλλως θά θεωροῦνται ἀντικανονικοί.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν εἶπα κάτι τέτοιο.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γίνεται ὅμως καί τό ἕνα καί τό ἄλλον. Καταλαβαίνω ὅ,τι λέτε. Ἀλλά πρέπει κάπως νά φανῇ.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν θά ὑπογράψω κείμενον, εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται ρητῶς ἡ Οὐγγαρία ὡς ξεχωριστόν ἔδαφος ἀπό τήν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας. Ἐάν ὅμως δύναται σιωπηλῶς ἤ περιφραστικῶς νά ρυθμισθῇ τό θέμα, δέν εἶμαι ἐναντίον. Οὐδέποτε ἐδημιούργησα τοιούτου εἴδους προβλήματα. Ὑπάρχει ὅμως εὐαισθησία... Οὐδέποτε ἐγένετο ρύθμισις, ἄνευ ἀποφάσεως, ἄνευ κανονικῆς πράξεως. Ὑπάρχουν σήμερον διάφοροι δικαιοδοσίαι. Ἄς ὑπάρχουν. Δέν ἔχομεν ἀντίρρησιν. Ἀλλά δέν δυνάμεθα ἁπλῶς νά τό ἀνακηρύσσωμεν εἰς νομιμότητα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ὅτι ὑπάρχει σοβαρόν πρόβλημα. Εἰς τά πρακτικά τοῦ 1993 (σελ. 86 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὑπάρχει ἴσως εἷς τρόπος νά καλυφθῇ τό θέμα τοῦτο. Προτείνεται ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» ἀντί τῆς Οὐγγαρίας.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Εἶμαι σύμφωνος μέ τόν ὅρον, δέν ὑπάρχει πρόβλημα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς λεχθῇ τότε Μεσευρώπη, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εὐαισθησία καί πρέπει νά τήν σεβασθῶμεν. Μέ τόν ὅρον τοῦτο καλύπτεται ὁ χῶρος, ὁ ὁποῖος πρέπει κάπως νά καλυφθῇ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω ἐν προκειμένῳ τήν πρότασιν τῆς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας νά μή γίνῃ ἀναφορά εἰς τήν Οὐγγαρίαν. Ἤμουν πρό τινος ἐπίσκοπος Οὐγγαρίας καί γνωρίζω ὅτι εἶναι μία πολύ εὐαίσθητος κατάστασις. Δέν πρέπει λοιπόν νά συμπεριληφθῇ ἡ Οὐγγαρία εἰς τήν Διασποράν. Ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» εἶναι ἀσαφής ἔννοια καί πρέπει νά ἐξηγηθῇ τί σημαίνει. Εἰς τήν Κεντρικήν Εὐρώπην ὑπάρχουν καί δικαιοδοσίαι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Νομίζω δέν πρέπει νά ἐξαντλήσωμεν ὅλας τάς γεωγραφικάς περιοχάς, διότι δέν κάνωμεν ὑποδείξεις διά τήν δημιουργίαν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς πᾶσα χώραν καί περιοχή. Λέγομεν ἁπλῶς ὅτι εἰς ἕν πρῶτον στάδιον, θά δημιουργηθοῦν αἱ ἑξῆς συνελεύσεις. Εἰς τόν κατάλογον τοῦτο θά πρέπει νά συμπεριληφθοῦν μόνον ἐκεῖναι αἱ περιοχαί καί αἱ χῶραι, εἰς τάς ὁποίας οὐδείς ἐξ ἡμῶν ἔχει πρόβλημα, δηλαδή ἐάν πρόκειται ἤ ὄχι περί ἐδάφους διασπορᾶς. Ἐάν ἔστω καί μία Ἐκκλησία θεωρῇ ἕνα χῶρον κανονικόν αὐτῆς ἔδαφος, δέν δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν τόν χῶρον τοῦτον εἰς τόν κατάλογον τῶν χωρῶν τῆς διασπορᾶς. Δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν μόνον τάς χώρας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὑφ' οὐδενός ἀμφισβητοῦνται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε, ἅγιε Ἀδελφέ, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἀμφισβητουμένων τούτων περιοχῶν δέν θά συμμετέχουν εἰς τάς συνελεύσεις;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἐννοῶ ὅτι τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας εἶναι εὐαίσθητον καί δέν πρέπει νά ἀναφερθῆ τό ὄνομα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά οἱ ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν αὐτῶν, π.χ. τῆς Οὐγγαρίας θά συμμετέχουν ἤ ὄχι; Ἐρωτῶ τόν ἅγιον Βολοκολάμσκ, ὅταν λέγετε ὅτι αἱ ἀμφισβητούμεναι περιοχαί δέν πρέπει νά περιληφθοῦν εἰς τόν κατάλογον, ὑπό ποίαν ἔννοιαν, ὅτι δηλαδή οἱ ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν τούτων δέν πρέπει νά συμμετέχουν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ὄχι ὑπό τήν ἔννοιαν ταύτην. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι δύνανται καί χωρίς ἡμᾶς νά ἀποφασίσουν μεταξύ των ἐάν θά λάβουν μέρος, ὑπό ποίαν μορφήν θά λαμβάνουν μέρος. Ἐάν ὅμως ἡμεῖς τώρα συμπεριλάβωμεν τινάς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέν ἀποτελοῦν διασποράν, κατά τήν ἄποψιν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦτο πρῶτον θά δημιουργήση δυσκολίας εἰς ἡμᾶς καί δέν θά δυνηθῶμεν νά ὑπογράψωμεν τό κείμενον, θά δημιουργήση δέ δεύτερον καί δυσκολίας εἰς τάς ἰδίας τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας. Διά τοῦτο προτείνω νά μή συμπεριληφθοῦν αἱ ἀμφισβητούμεναι αὗται περιοχαί, χωρίς τοῦτο νά σημαίνη ὅτι δέν δύναται νά ἱδρυθοῦν Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Δύνανται νά τάς ἱδρύσουν ἐάν θέλουν. Ὁ ἡμέτερος κατάλογος δέν περιορίζει ἐκείνας τάς περιοχάς, εἰς τάς ὁποίας δύναται νά ἱδρυθοῦν συνελεύσεις. Ἁπλῶς ἀναφέρει τάς περιοχάς εἰς τάς ὁποίας, εἰς ἕν πρῶτον στάδιον, δύναται νά ἱδρυθοῦν Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διά νά καταλάβω τήν σκέψιν σας, εἰσάγετε τώρα ἑτέραν κατηγορίαν ἐπισκόπων, δηλαδή ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐάν θέλουν συμμετέχουν καί ἐάν δέν θέλουν δέν συμμετέχουν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὑπάρχουν χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως θεωροῦνται Διασπορά ὑφ' ὡρισμένων Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ ὑπό ἄλλων θεωροῦνται κανονικόν ἔδαφος αὐτῶν. Οὐδεμίαν τῶν χωρῶν τούτων δυνάμεθα νά συμπεριλάβωμεν εἰς τόν κατάλογον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἀποφεύγετε τό ἐρώτημα μου. Δέν ὁμιλῶ περί τοῦ καταλόγου. Ὁμιλῶ περί τῆς πραγματικότητος. Οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἀμφισβητουμένων τούτων περιοχῶν, θά συμμετέχουν ἤ ὄχι εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις; Θά συμμετέχουν ὅπως οἱ ἄλλοι; Οἱ μέν κατά βούλησιν, οἱ ἄλλοι ὑποχρεωτικῶς; Πῶς τό ἐννοεῖτε;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἐννοῶ ὅτι ἡμεῖς ἐργαζόμεθα ἐπί τοῦ κειμένου. Θά πρέπει λοιπόν νά συντά-

ξωμεν ἕν κείμενον, τό ὁποῖον θά μᾶς ἱκανοποιῇ ὅλους. Δέν δυνάμεθα λοιπόν τήν στιγμήν ταύτην, δι' ὅλας τάς περιπτώσεις τῆς ζωῆς, νά δώσωμεν συνταγάς εἰς ὅλους τούς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται εἰς τήν μίαν ἢ τήν ἄλλη χώραν, διότι ἐάν συμπεριλάβωμεν εἰς μίαν χώραν τάς ἀμφισβητουμένας περιοχάς, τότε θά δημιουργήσωμεν προβλήματα. Τό καθῆκόν μας συνίσταται εἰς τήν διευκόλυνσιν τῆς ζωῆς τῶν ἐπισκόπων τῆς διασπορᾶς καί ὄχι εἰς τήν δημιουργίαν νέων προβλημάτων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Οὐδείς διαφωνεῖ ἐπ' αὐτοῦ. Νομίζω ὅτι δέν καταλάβατε τήν ἐρώτησίν μου. Συμφωνῶ ἀπολύτως μέ τά λεγόμενα σας, ὅτι δέν πρέπει νά συμπεριλάβωμεν εἰς τούς καταλόγους ὀνόματα περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀμφισβητοῦνται ὑφ' ὡρισμένων Ἐκκλησιῶν, ἐάν δηλαδή ἀνήκουν εἰς τήν διασπορά. Ἐγώ ὅμως ἐρωτῶ τί μέλλει γενέσθαι μέ τούς ἐπισκόπους τῶν περιοχῶν αὐτῶν; Εἶναι καί οὗτοι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὅπως καί οἱ ἄλλοι; Διότι εἴπατε ὅτι ἐάν θέλουν συμμετέχουν καί ἄν δέν θέλουν δέν συμμετέχουν. Τοῦτο εἶναι πολύ σοβαρόν θέμα. Τί μέλλει γενέσθαι, ἐπί παραδείγματι, ἐάν οἱ Σέρβοι ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς ἐκείνης, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τοῦ προβλήματος, εἴπουν ὅτι δέν συμμετέχουν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, διότι θεωροῦν ὅτι δέν εἶναι περιοχή τῆς διασπορᾶς; Ὅταν λοιπόν λέγετε ἐάν θέλουν ἤ δέν θέλουν, πρέπει νά ἐξηγήσετε τί ἐννοεῖτε. Συμφωνῶ ἀπολύτως, ὅταν λέγετε ὅτι τό ἐνώπιον ἡμῶν κείμενον εἶναι κοινόν κείμενον καί δέν δυνάμεθα νά ἀναφέρωμεν πράγματα ἐπί τῶν ὁποίων δέν συμφωνοῦμεν ἅπαντες. Πρέπει ὅμως νά γνωρίζωμεν τί κάνωμεν καί τί ἐννοοῦμεν. Πιθανόν νά δημιουργῶ ἐγώ τό θέμα, νά μήν ὑπάρχη, ἀλλά τό ἐρώτημα τίθεται ἀπό ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἴπατε, ὅτι δηλαδή οἱ ἐπίσκοποι μιᾶς περιοχῆς, τήν ὁποίαν μία Ἐκκλησία θεωρεῖ κανονικόν ἔδαφος αὐτῆς, δύνανται κατά βούλησιν νά συμμετέχουν ἤ μή εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παροῦσα Διάσκεψις κάνει ὑποδείξεις διά τήν δημιουργίαν, εἰς ἕν πρῶτον στάδιον, Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν ὑπάρχουν ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι θέλουν νά συμμετέχουν. Ἀπό τήν ἐμπειρίαν μου εἰς τήν Γαλλίαν, λέγω ὅτι δέν δύναμαι νά ἐπιβάλω εἰς ἕνα ἐπίσκοπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐνορίας εἰς τήν Γαλλίαν, νά ἔλθη καί νά συμμετάσχη. Ἐάν θέλη νά συμμετέχη, θά συμμετέχη. Τοῦτο θά γίνη προοδευτικῶς. Ὁ σκοπός τήν στιγμήν ταύτην εἶναι νά ὑποδείξωμεν πῶς θά ὀργανωθοῦν. Νομίζω δέ ὅτι ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπό τήν καλήν μεταξύ τῶν ἐπισκόπων συνεργασίαν, ὡς ἐκκλησιαστικόν σῶμα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα τίθεται ἕν σοβαρόν ἐρώτημα.

Συμφωνῶ ὅτι τά πράγματα ἔτσι ἦσαν μέχρι τώρα. Τό ἐρώτημα ὅμως εἶναι ἔτσι θά συνεχίσουν καί μετά τήν ἔγκρισιν τοῦ κειμένου ὑπό τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως; Ὅταν λέγωμεν ὅτι δημιουργοῦνται Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, δέν τό ἀφήνομεν εἰς τήν καλήν θέλησιν τοῦ καθενός. Ἔτσι ὅπως ἐθέσατε τό θέμα δυσκολεύουν τά πράγματα καί τίθεται σοβαρόν ἐρώτημα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν δέν μποροῦμε τήν στιγμήν ταύτην…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς διακόπτω. Μποροῦμε τήν στιγμήν ταύτην. Μποροῦμε νά ἀποφασίσωμεν ὑποχρεωτικῶς διά τούς ἐπισκόπους τούτους. Ἄν ὅμως δημιουργήσωμεν μίαν κατηγορίαν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ὑποχρεωμένοι, τότε τίθεται σοβαρόν θέμα. Ἀπό ἐδῶ καί πέρα εἶναι ὑποχρεωτική ἡ προσέλευσις τῶν ἐπισκόπων εἰς τήν συνέλευσιν. Εἶναι πλέον ἀπόφασις τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ὅταν ὑπάρχῃ συνέλευσις, οἱ ἐπίσκοποι σίγουρα θά πρέπει νά συμμετέχουν διά νά συμβάλουν εἰς τήν ὀργάνωσιν τῆς Διασπορᾶς. Εἰς τό πρῶτον στάδιον, εἴχαμεν ὡρισμένας δυσκολίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό ἀνήκει εἰς τό παρελθόν. Ἐδῶ θεσμοθετοῦμεν. Ἐάν εἴπωμεν ὅτι ὁ θεσμός οὗτος εἶναι προαιρετικός, παύει νά εἶναι θεσμός. Πρέπει νά τό συνειδητοποιήσωμεν, νά γνωρίζωμεν τί κάνωμεν. Δέν χρειάζεται νομίζω νά παρατείνωμεν τήν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ, διότι καί οἱ ἀδελφοί ἐκ Σερβίας, οἱ ὁποῖοι δικαίως ἔθεσαν τό θέμα, καί σέβομαι τήν θέσιν των ἀπολύτως, δέν προτίθενται ἀσφαλῶς οἱ ἐπίσκοποι των εἰς τάς περιοχάς ἐκείνας νά μή συμμετέχουν εἰς τάς συνελεύσεις. Ἀλλά ἐάν τίθεται θέμα συμμετοχῆς, τότε ἔχομεν σοβαρόν πρόβλημα.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Διά τήν Οὐγγαρίαν συγκεκριμένως, εἶπον ὅτι ὁ ἐκεῖ ἐπίσκοπος θά συμμετέχῃ ἐπειδή ὑπάρχουν οἱ ἄλλοι. Ἀλλά ἐάν ἐπισημοποιηθῇ τρόπον τινά ἐδῶ ἡ ὑφισταμένη κατάστασις, ἐνδεχομένως νά εἴπῃ ὅτι δέν συμμετέχει, ἴσως καί οἱ ἄλλοι Σέρβοι ἐπίσκοποι εἴπουν ὅτι δέν συμμετέχουν, πουθενά, εἰς τίποτε. Δέν ὑπάρχει μηχανισμός ἐξαναγκασμοῦ. Εἶναι προτιμώτερον, ὅπως εἶπε καί ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ, νά μή θίγωμεν θέματα, εὑρισκόμενα ἀκόμη ἐν ἐξελίξει καί ὑπό συζήτησιν, καί τά ὁποῖα δύναται ἡ μέλλουσα Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος νά λύσῃ ὁριστικῶς. Ἀλλά τό πρόβλημα ὑπάρχει καί ἡ εὐαισθησία ὑπάρχει, διότι εἰς περίπτωσιν χαλαρώσεως τρόπον τινά τῶν ἐννοιῶν διασπορά καί κανονικόν ἔδαφος, θά ἔχωμεν προβλήματα. Ἐνδεχομένως κάποιος εἰς τό μέλλον νά ἔλθῃ εἰς περιοχήν Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας

καί νά εἴπη τοῦτο εἶναι ἰδική μου ἐθνική διασπορά. Ἔχω κατά νοῦν συγκεκριμένας περιπτώσεις. Τί σχέσιν ἔχει τό θέμα τῆς διασπορᾶς ἐν τῇ πολιτικῇ καί κοσμικῇ ἐννοίᾳ μέ τήν ἐκκλησιαστικήν διασποράν; Δέν συμβιβάζεται μέ τό κανονικόν ἔθος. Δέν εἶναι δυνατόν νά ὁμιλῶμεν περί διασπορᾶς ἐντός τοῦ κανονικοῦ ἐδάφους μιᾶς Ἐκκλησίας. Δύναται, φέρ' εἰπεῖν, μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει 100.000 πιστούς εἰς Ἀθήνας, νά στήση ἰδικήν της δικαιοδοσίαν εἰς Ἀθήνας; Εἶναι ἀδιανόητα πράγματα. Δέν δύναται νά τό πράξη οὔτε εἰς τήν Σερβίαν, οὔτε εἰς τήν Ρωσσίαν, οὔτε εἰς τήν Ρουμανίαν, οὔτε εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν. Ἐάν ὑπάρχη ὁποία τις δικαιοδοσία εἰς τήν Βασιλίδα τῶν πόλεων, παρανόμως ὑπάρχει καί δέν δυνάμεθα νά τήν ἐντάξωμεν εἰς τά κείμενα. Ἂς ὑπάρχη ἐν τῇ πράξει, ἀλλά θεολογικῶς, φυσιολογικῶς δέν ὑπάρχει. Ἂς μή περιπλέκωμεν λοιπόν τά πράγματα. Θά συμμετέχουν, ἀλλά δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι εἶναι ὑποχρεωτικόν. Διότι οὔτε ἐντός τῶν ὁρίων Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας δύναται τις νά διατάξη ἕνα ἐπίσκοπον εἰς ὡρισμένα θέματα. Νομίζω ὅτι δι' ἑνός γενικευμένου ὅρου, ὡς ὁ προτεινόμενος «Μεσευρώπη» ἤ παρόμοιόν τι, καλύπτεται τό θέμα. Ἡ ζωή κυλᾶ, θά ὑπάρχη συνεργασία τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν, ἀλλά δέν θά ὑπάρχουν ἐρεθίσματα πλέον. Ὡς ἤδη ἐλέχθη, τά ὑπό συζήτησιν καί ἀμφισβήτησιν, τά ἀμφιλεγόμενα θέματα, καλλίτερον νά μή μνημονεύωνται, ἄλλως θά δημιουργήσουν προβλήματα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Μπάτσκας. Βλέπετε ὅτι ἡ συζήτησις αὕτη εἶναι οὐσιαστική, δηλαδή ἐκεῖνο τό ὁποῖον λέγει καί ὁ ἅγιος Μπάτσκας, εἶναι ὅτι τά ἐδαφικά ὅρια τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἶναι ἱερά. Οἱαδήποτε εἰσπήδησις εἰς τά ὅρια αὐτά εἶναι ἀπαράδεκτος. Ὅταν καθορίζωμεν τάς περιοχάς, τάς καθορίζομεν ἀκριβῶς, διά νά εἴπωμεν ποῖα εἶναι τά ὅρια τῆς διασπορᾶς. Ἐάν λοιπόν δέν εἶναι ὑφ' ὅλων ἀποδεκτόν ὅτι ἡ Οὐγγαρία ἀνήκει εἰς τήν διασποράν, εἶναι ἴσως φυσικόν οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀμφισβητεῖται, νά μή θέλουν νά μετέχουν. Ἴσως εἶναι λύσις νά μετέχουν, ἐάν θέλουν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θά ἤθελον νά τονίσω ὅτι ὅσοι ἐπίσκοποι ἀνήκουν σαφῶς εἰς περιοχάς μή ἀμφισβητουμένας ἀπό πλευρᾶς ὁρίων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πρέπει ὑποχρεωτικῶς νά μετέχουν. Δημιουργοῦμεν λοιπόν, καί πρέπει νά τό γνωρίζωμεν ὡς ἀποφασιστικόν σῶμα τήν στιγμήν ταύτην, μίαν κατηγορίαν ἐπισκόπων διαφορετικῶν ὡς πρός τάς συνελεύσεις. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τό διευκρινήσω καί νά εὐχαριστήσω ὅλους διά τήν συμβολήν των εἰς τήν συζήτησιν. Διότι πράγματι ἠμπορεῖ νά δημιουργηθοῦν σοβαρά θέματα, ἐάν ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι αἰσθάνονται ὅτι θίγονται τά ὅρια τῆς δικαιοδοσίας των. Ἑπομένως, συνοψίζων, προτείνω καί ἐγώ νά μή περιληφθῇ ἡ Οὐγγαρία, ἐάν

ἱκανοποιῇ ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» τούς ἀντιπροσώπους τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Τώρα τί θά σημαίνη εἰς τήν πρᾶξιν ἡ προαιρετική συμμετοχή, τί εἴδους ἀποφάσεις θά εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τάς ὁποίας ἄλλοι συμμετέχουν οἰκειοθελῶς καί ἄλλοι ὄχι, ἄς τό ἀντιμετωπίσουν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θά κληθοῦν μελλοντικῶς νά τό ἀντιμετωπίσουν. Εὑρισκόμεθα ἐνώπιον περιέργου καταστάσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Θά ἤθελον νά ἐρωτήσω, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά ποῖον λόγον ἡ Αὐστρία αὐτονομήθηκε ἀπό τήν Γερμανίαν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γεωγραφικήν καί γλωσσικήν συνάφειαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συζητοῦμεν τώρα τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας. Θά ἔλθωμεν καί εἰς τό θέμα, τό ὁποῖον θίγετε.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Ναί, ἀλλά συνάπτεται μέ τό θέμα τῆς Αὐστρίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συζητοῦμεν ἐάν πρέπει νά προστεθῇ ἡ Οὐγγαρία ἤ ὄχι. Θά πᾶμε καί ἐκεῖ. Λοιπόν, ἀποφασίζομεν κεχωρισμένην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν διά τήν Ἰταλίαν καί τήν Μάλταν. Μετά πηγαίνομεν εἰς τό ἐρώτημα, τί θά γίνη μέ τήν Αὐστρίαν, ἐάν ἑνωθῇ μέ τήν Οὐγγαρίαν, καί ἀποκλείομεν τό ἐνδεχόμενον τοῦτο. Αἱ πιθανότητες νά μείνη ἡ Αὐστρία μόνη φαίνονται πολύ περιωρισμέναι. Πρέπει νά ἑνωθῇ συνεπῶς εἴτε μέ τήν Γερμανίαν, εἴτε μέ τινά ἄλλην περιοχήν. Θά ἠδύνατο, π.χ. νά ἑνωθῇ μετά τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι δέν δύνανται νά ἀποτελέσουν μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν καί συνδέονται γεωγραφικῶς μέ τήν Γερμανίαν. Τό λέγω ὡς σκέψιν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Θεωρῶ πολύ δύσκολον νά συνδυάσωμεν τήν Αὐστρίαν μέ τήν Σκανδιναυΐαν. Ἴσως νά συνδυάσωμεν τήν Αὐστρίαν μέ τήν Ἑλβετίαν, προσθέτοντες καί τό Λιχτενστάιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁπότε δυνάμεθα ἴσως νά συνδυάσωμεν τήν Γερμανίαν μέ τήν Σκανδιναυΐαν; Νά μή κατακερματίσωμεν πολύ. Συμφωνεῖτε νά γίνη μία Ἐπισκοπική συνέλευσις, ἡ ὁποία θά περιλαμβάνη τήν Αὐστρίαν, τήν Ἑλβετίαν καί τό Λιχτενστάιν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά ἐπανέλθω εἰς τόν ὅρον «***Μεσευρώπη***», ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τήν Αὐστρίαν, τήν Ἑλβετίαν καί τήν Οὐγγαρίαν, ὁπότε λύνεται καί τό πρόβλημα τῆς Οὐγγαρίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται *de facto*,

δηλαδή χωρίς νά κατονομασθῇ. Ὡς πρός τήν Γερμανίαν, ἐξ ὅσων γνωρίζω, ἡ κατάστασις δέν ἐπιτρέπει τήν ἕνωσιν μετ' ἑτέρας περιοχῆς. Διότι, εἰς τήν Γερμανίαν ὑπάρχουν πολλαί δικαιοδοσίαι, πολλαί κοινότητες, ἑκατομμύρια Ὀρθοδόξων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προτείνετε τήν ἕνωσιν Αὐστρίας, Μεσευρώπης. Ἔχομεν ὅμως καί τήν Ἑλβετίαν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Μεσευρώπη εἶναι αἱ χῶραι εἰς τήν Κεντρικήν Εὐρώπην, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται μεταξύ Ἰταλίας καί Γερμανίας. Ταύτη εἶναι ἡ γραμμή, ἡ ὁποία καλύπτει τάς χώρας ταύτας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι καί ἡ Ἑλβετία;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Βεβαίως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν θά μνημονεύσωμεν τήν Ἑλβετίαν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Δέν γνωρίζω ἐάν ὑπάρχουν λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν νά τήν μνημονεύσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω ζητήσει τόν λόγον καί δέν μοῦ ἐδόθη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶσθε ὁ μόνος, ἔχω πολλούς ὁμιλητάς οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν τόν λόγον. Δέν δίδω τόν λόγον, διότι παρεμβαίνω διά νά διευκρινήσωμεν τά πράγματα. Δέν σᾶς ἀρνοῦμαι τόν λόγον, ἀλλά δέν εἶναι ὥρα νά ὁμιλήσετε, διότι προσπαθοῦμεν νά κατανοήσωμεν τάς γενομένας προτάσεις.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ἤθελα νά ὁμιλήσω εἰς τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πάλιν τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας; Ἐτελείωσε, δέν θά ἀναφέρωμεν τήν Οὐγγαρίαν, διότι ὑπάρχει εὐαισθησία καί κινδυνεύομεν νά μήν ὑπάρξη ὁμοφωνία. Μέ συγχωρεῖτε, ἀλλά δέν σᾶς δίδω τόν λόγον διά νά ὁμιλήσετε ἐπί τῆς Οὐγγαρίας, διότι δέν θά ἀναφερθῇ ἡ Οὐγγαρία. Τίθεται τό ἐρώτημα, ἐάν εἶναι ἀποδεκτός ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» καί ἄν μαζί μέ τήν Μεσευρώπην δυνάμεθα νά ἑνώσωμεν τήν Αὐστρίαν καί τήν Ἑλβετίαν, ὁπότε θά ὀνομασθῇ *Αὐστρία, Μεσευρώπη καί Ἑλβετία.* Συμφωνεῖτε ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ (?): Ὁ ὅρος «Μεσευρώπη» ἔχει γενικήν ἔννοιαν. Ὑπονοεῖ πολλάς χώρας. Εἰς τήν Μεσευρώπην ὑφίστανται κανονικαί Ἐκκλησίαι, ὡς ἡ Ἐκκλησία Τσεχίας καί Σλοβακίας, καί ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας. Διαφωνοῦμεν μέ τόν ὅρον «Μεσευρώπη».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ἀποσιωποῦμεν καί τόν ὅρον «Μεσευρώπη», ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν εὐαισθησίαι κανονικῆς φύσεως. Δυνάμεθα τότε νά εἴπωμεν *Αὐστρίας καί Ἑλβετίας,* καί νά ἐξυπακούεται καί ἡ Οὐγγαρία νοερῶς.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, *Αὐστρία, Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν.*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς συμπεριλάβωμεν καί τό Λιχτενστάιν. Νομίζω, ὅτι πρέπει νά διακόψωμεν διά τό διάλειμμα, διά νά καθαρίσωμεν καί τήν σκέψιν μας. Διακόπτομεν καί ἐναπερχόμεθα.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
Β΄ ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δύο ἀνακοινώσεις: ἡ πρώτη εἶναι ὅτι αὔριον, ἑορτή τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου, ἄγει τά ὀνομαστήρια αὐτοῦ ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Καλόν θά εἶναι νά ἀποστείλωμεν συγχαρητήριον ***μήνυμα*** ἐκ μέρους τῶν μελῶν τῆς Διασκέψεως. Θά τελεσθῆ ἐπίσης ἡ Θ. Λειτουργία εἰς τήν κρύπτην αὔριον τό πρωί καί κατόπιν θά συνεχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας. Ἡ δευτέρα ἀνακοίνωσις εἶναι ὅτι ἐλήφθη ***μήνυμα*** τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ.Σάββα εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπό τῆς Διασκέψεως ἀποσταλείσης τηλετυπίας, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρός τόν Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην
Εἰς Σαμπεζύ Γενεύης

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα

Εὐχαριστῶ διά τήν πληροφορίαν περί ἐνάρξεως ἐργασιῶν τῆς Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τάς σπουδαίας διά τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὑποθέσεις.

Πρός τούς Συμμετέχοντας εἰς τήν Διάσκεψιν ταύτην ἀπευθύνω ἀδελφικόν χαιρετισμόν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ καί εὔχομαι, ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ εὐλογία συνοδεύῃ τάς ἐργασίας Ὑμῶν καί ἡ ἀγάπη πρός τήν Ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν ὑπερνικᾷ πάντα τά ἐμπόδια εἰς τήν ὁδόν πρός εὕρεσιν γενικῆς συναινέσεως.

Αἱ προσευχαί ἡμῶν συνοδεύουσι πάντας Ὑμᾶς.

† Ὁ Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββας

Συνεχίζομεν λοιπόν τήν συζήτησιν περί τῶν περιοχῶν, εἰς τάς ὁποίας θά λειτουργοῦν Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Πρό τοῦ διαλείμματος ἐξητάζετο τό σημεῖον περί *Αὐστρίας, Μεσευρώπης* καί εἶχε προταθῆ ἡ προσθήκη καί τῆς Ἑλβετίας. Ἐξ ὅσων ἐλέχθησαν, ὁ ὅρος *Μεσευρώπη* προσκρούει εἰς τό γεγονός ὅτι εἰς τήν Μεσευρώπην ὑπάρχουν αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι. Ἑπομένως, ὁ ὅρος δέν ἐνδείκνυται. Συμφωνεῖτε νά εἴπωμεν *Αὐστρίας καί Ἑλβετίας;* Εἶναι μαζί μας ἐδῶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας καί θά παρεκάλουν νά μᾶς εἴπῃ, πῶς βλέπει τό θέμα τοῦτο καί ἐάν συμφωνῇ μέ τήν πρότασιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Ὡς γραμματεύς ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου εἶμαι ταυτοχρόνως ἐντός καί ἐκτός τῆς Διασκέψεως καί νομίζω ὅτι, κατά τά καθιερωμένα, δέν ἔχω οὔτε δι-

καίωμα ψήφου. Δέν ἔχω ἰδιαιτέρας ἀντιρρήσεις ἐπί τῆς προτάσεως, ἀλλά ἐδῶ ἐξετάζομεν τό γενικόν συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνδυασμῷ πρός τά πρακτικά θέματα. Ἀπό θεωρητικῆς, τυπικῆς πλευρᾶς εἶναι ἐφικτή μία τοιαύτη συνέλευσις, ἄν καί θεωρῶ ὅτι δέν ὑπάρχει συνοχή. Συμφώνως ὅμως πρός τό σκεπτικόν τῆς μή ἐντάξεως τῆς Ἑλβετίας εἰς τάς ἀναφερομένας περιοχάς εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, νομίζω ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν, ἴσως λόγῳ εἴτε τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὀρθοδόξου Κέντρου καί τῆς ἐντός αὐτοῦ λειτουργούσης Γραμματείας ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, εἴτε λόγῳ τῆς ἰδιαιτερότητος τῆς χώρας, εἴτε διότι δέν εἶναι πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Ἐάν ἡ Διάσκεψις ἀποφασίση τήν ἔνταξιν τῆς Ἑλβετίας εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Αὐστρίας ἴσως δημιουργηθοῦν ὡρισμένα προβλήματα καί πιθανόν παραμείνη ψιλῷ τῷ ὀνόματι. Διότι ἡ Αὐστρία ἔχει τά ἰδικά της τοπικά προβλήματα (τό θέμα τῆς Οὐγγαρίας κ.λπ.), τά ὅποῖα ὀφείλει νά ἐπιλύη κανονικῶς μέ τήν συνεχῆ ἐπαφήν τῶν ἐκεῖ ἐπισκόπων καί ἡ Ἑλβετία ἔχει, ἐπαναλαμβάνω, ἰδιαίτερον ρόλον καί θέσιν ἐντός τῆς Εὐρώπης. Δέν γνωρίζω ἐπίσης ποῖον θά εἶναι τό κέντρον εἰς περίπτωσιν ἑνώσεως, ἡ Ἑλβετία ἤ ἡ Αὐστρία, δημιουργοῦσα ἐνδεχομένως θέμα πρεσβείων μεταξύ δύο ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἰδού τά δεδομένα. Ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἀποστολήν ἔχει τήν διευθέτησιν τῶν θεμάτων κατά τόν καλλίτερον δυνατόν τρόπον, μέ σκοπόν τήν πρόοδον καί τήν διευκόλυνσιν τῶν περιοχῶν, τήν πρός τούς ἔξω κοινήν μαρτυρίαν, τήν συνεννόησιν μετά τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, κ.λπ. Ἑπομένως ἡ σύνθεσις εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντική, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν γλωσσικῶν διαφορῶν, τῆς ἰδιαιτερότητος τῶν προβλημάτων, τά ὅποῖα ἑκάστη Ἐπισκοπική συνέλευσις καλεῖται νά ἀντιμετωπίση. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Ἑλβετίας, ἐάν κατανοῶ καλῶς ἐκεῖνα τά ὅποῖα εἴπατε, παρά τάς ἰδιαιτερότητας τῆς Ἑλβετίας, ἡ ἐνδεχομένη συνένωσις μετά τῆς Αὐστρίας θά ἦτο ἀποδεκτή ἐκ μέρους σας. Βεβαίως, ἐθέσατε τό θέμα τῶν ἑδρῶν τῶν συνελεύσεων, τό ὅποῖον οὐδέν κείμενον καλύπτει καί δέν γνωρίζω διατί. Ἴσως ὁ Κανονισμός τό προβλέπει. Καλύπτει τό θέμα τῆς ἕδρας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν Κανονισμόν προβλέπεται ὅτι αἱ συνελεύσεις θά ὁρίσουν τήν ἕδραν αὐτῶν. Προφανῶς, ἐκεῖ ὅπου ἑδρεύει ἡ πρῶτος τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖτε μέ τήν ἵδρυσιν περιοχῆς, ἡ ὁποία θά ὀνομάζεται *Ἑλβετία καί Αὐστρία;* Νομίζω ὅτι ἡ Ἑλβετία

εἶναι πολυπληθεστέρα ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξων πιστῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ὄχι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Νομίζω ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν, τῶν Σέρβων ἰδιαιτέρως, εἶναι πολύ μεγαλύτερος εἰς τήν Αὐστρίαν. Λέγεται ὅτι ἐκεῖ κατοικοῦν περί τούς 300.000 Ὀρθόδοξοι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν τοῦ 1993, ἡ Ἑλβετία δέν συμπεριελήφθη εἰς τόν κατάλογον τῶν πρός ἵδρυσιν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων διά δύο λόγους: πρῶτον, διότι ὑπάρχει εἷς μόνον ἐπίσκοπος καί δεύτερον, διότι ὅλοι οἱ ἐν Ἑλβετίᾳ ἱερεῖς μνημονεύουν τόν ἐπίσκοπον τοῦτον, ἀνεξαρτήτως τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκουν. Ἔτσι ἦσαν τοὐλάχιστον τά πράγματα, ὅταν Μητροπολίτης Ἑλβετίας ἦτο ὁ νῦν Ἀδριανουπόλεως κ. Δαμασκηνός. Δέν γνωρίζω, ἐάν ἐπῆλθον ἀλλαγαί. Ἀλλά τότε, διά τόν λόγον τοῦτον δέν συμπεριελήφθη ἡ Ἑλβετία *expressis verbis* εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου διά τήν πληροφορίαν. Τί λέγει ὁ ἅγιος Ἑλβετίας ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Ἐάν ἡ ἵδρυσις χωριστῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τήν Ἑλβετίαν δέν ἀντιτίθεται εἰς ἕτερα ἐπιχειρήματα καί δικαιολογεῖται, δέν ἔχω ἀντίρρησιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ἐάν δέν ὑπάρχουν ἕτεροι ἐπίσκοποι, τί συνέλευσις θά εἶναι;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Ὑπάρχουν, ἐπί παραδείγματι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, μέ ἕδραν τήν Γερμανίαν, τῆς ἐδῶ ρουμανικῆς μειονότητος, μέ ἕδραν τό Παρίσι. Ἑπομένως, οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι οὕτως ἤ ἄλλως ἔρχονται ἐδῶ, δύνανται νά συνταχθοῦν εἰς τήν δημιουργίαν προϋποθέσεων καλῆς συνεργασίας εἰς τοπικόν ἐπίπεδον, ἄνευ παρεμβάσεως τῶν προβλημάτων ἄλλων περιοχῶν, ὡς ἐκείνων τῆς Αὐστρίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως θά συνηγορούσατε καί ἐσεῖς ὑπέρ τῆς δημιουργίας Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τήν Ἑλβετίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Δέν ἀνεφέρθη τότε, δύναται νά ἀναφερθῇ τώρα ἐντός τοῦ νέου συστήματος. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι πράγματι ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον χῶρον, ὄχι μόνον λόγῳ τῆς ἰδιαιτερότητος τῶν προβλημάτων τῶν ἐδῶ Ὀρθοδόξων, ἀλλά καί τῶν ἐπαφῶν μετά τῶν τοπικῶν κυβερνητικῶν καί ἄλλων ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπολογίζουν εἰς τήν ἐπί τόπου παρουσίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, τήν ὁποίαν θά ἐνισχύση ἡ δημιουργία Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς Ἑλβετίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις αὕτη πρέπει νά εἶναι αὐτοτελής;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Κατά τήν γνώμην μου δύναται καί εἶναι πλέον συμφέρον νά εἶναι αὐτοτελής. Ἐάν ὅμως ἡ Διάσκεψις ἀποφασίση τήν ἕνωσιν μέ ἄλλην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θά συμμορφωθῶμεν πρός τήν ἀπόφασιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ Ἑλβετία ἀποτελέση αὐτοτελῆ συνέλευσιν, ἡ Αὐστρία θά εἶναι καί αὕτη αὐτοτελής;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ λογικόν νά διαχωρίσωμεν τήν Αὐστρίαν καί τήν Ἑλβετίαν, ἔστω καί ἐάν εἰς ἑκάστην συμμετέχουν 3 ἤ 4 ἀρχιερεῖς, διότι εἶναι χῶραι ἐντελῶς διαφορετικαί, μέ διαφορετικά προβλήματα. Εἰς τήν Αὐστρίαν, ὅπου διηκόνησα ἐπί σειράν ἐτῶν, ἐνθυμοῦμαι πολύ καλῶς ὅτι ἤδη συνεδριάζομεν μετά τοῦ Μητροπολίτου Αὐστρίας, τοῦ Σέρβου Μητροπολίτου Κωνσταντίνου, εἴχομεν δηλαδή θέσει τά σπάργανα τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Τό γεγονός ὅτι ἑκάστη θά εἶναι ὀλιγάριθμος δέν σημαίνει ἀπολύτως τίποτε. Θεωρῶ ὅτι δέν ἀξίζει τόν κόπον νά ἑνώσωμεν τεχνητῶς εἰς μίαν συνέλευσιν δύο χώρας, αἱ ὁποῖαι θά ἔχουν κατόπιν διαφορετικάς προτεραιότητας, πρόγραμμα ἐργασίας (agenda) κ.λπ.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Θά συμφωνήσω μέ τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Ἑλβετίας νά ἱδρυθῆ μία κεχωρισμένη Ἐπισκοπική συνέλευσις, διότι τά πράγματα ἤλλαξαν ἀπό τό 1993. Ἡ Αὐστρία ἔχει τά ἰδικά της προβλήματα, τήν ἰδικήν της σύνθεσιν καί συνεργασίαν μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Αὐστρία καί Ἑλβετία εἶναι διαφορετικαί. Θά συνηγόρουν λοιπόν ὑπέρ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἁγίου Ἑλβετίας νά ὑπάρξη κεχωρισμένη Ἐπισκοπική συνέλευσις *Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά συνεξετάσωμεν τά δύο θέματα. Ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τῆς Αὐστρίας θά εἶναι καί ἐκείνη αὐτοτελής; Δηλαδή δύο αὐτοτελεῖς συνελεύσεις, ὅπως εἰσηγήθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱλαρίων; Νομίζω ὅτι καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας εἶχεν ἀρχικῶς προτείνει αὐτοτελῆ Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν διά τήν Ἑλβετίαν. Ἑπομένως, συμφωνοῦμεν, ***vii. Αὐστρία. viii. Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν.***

Ἄς ἔλθωμεν εἰς τήν Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μεγάλην περιοχήν καί δικαιολογεῖται ἡ ὕπαρξις μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἔχετε πρότασιν περί προσαρτήσεως εἰς τήν Γερμανίαν ἑτέρας περιοχῆς, οὕτως ὥστε νά ἀποφύγωμεν κατά τό δυνατόν τήν μεγάλην κατάτμησιν; Κατά τήν προσωπικήν μου ἄποψιν, ἡ Σκανδιναυΐα θά ἠδύνατο νά προσαρτηθῆ εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Γερμανίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν Γερμανίαν ἔχομεν τήν ἐμπειρίαν συνεργασίας τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νομίζω δέ ὅτι μετά μεγίστης δυσκολίας θά προσετίθετο ἡ Σκανδιναυΐα. Θεωρῶ λογικώτερον ἡ Σκανδιναυΐα νά ἀποτελέση κεχωρισμένην Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζετε ὅτι ἡ Σκανδιναυΐα δύναται νά ἐπιβιώση ὡς κεχωρισμένη Ἐπισκοπική συνέλευσις; Δέν γνωρίζω ἀκριβῶς τήν κατάστασιν ἐκεῖ, ἀλλά ἀπό πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχει μόνον εἷς μητροπολίτης. Ὑπάρχουν νομίζω ὡρισμέναι ἐνορίαι ἐκ τῆς Μητροπόλεως Γαλλίας, τῆς Ἐξαρχίας τῶν Παρισίων…

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι καί διά λόγους γλωσσικούς καί παραδόσεως, ἀλλά καί διότι ὑπάρχουν ἐκεῖ ἐπίσκοποι, ἐκτός τοῦ Μητροπολίτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δύο ἐπίσκοποι τῆς Σερβικῆς καί τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, δέν γνωρίζω δέ ἐάν καί ὁ ἀδελφός τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἔχει ἐκεῖ ποίμνιον, θά ἠδύνατο νά γίνῃ μία αὐτοτελής Ἐπισκοπική συνέλευσις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί θά περιλαμβάνη ὅλα τά Σκανδιναυικά κράτη, πλήν τῆς Φιλλανδίας, ἡ ὁποία εἶναι κανονικόν ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας Φιλλανδίας. Συμφωνοῦμεν λοιπόν εἰς τήν ἵδρυσιν μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ***x. Γερμανία*** καί μιᾶς ***xi. Σκανδιναυικαί Χῶραι***.

Προχωροῦμεν εἰς τήν πρότασιν περί ἱδρύσεως συνελεύσεως εἰς Ἱσπανίαν καί Πορτογαλίαν. Τί θά ἐλέγατε περί αὐτοῦ; Καί ἡ Ἀντιπροσωπία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θά ἐδέχετο τήν πρότασιν ταύτην. Νομίζω ὅτι εἶναι πλέον ἀπαραίτητος ἐκεῖ, διότι αὐξάνεται πολύ ὁ ἀριθμός τῶν Ὀρθοδόξων καί καλόν θά ἦτο ἡ ἀνάπτυξις τῆς μεταξύ αὐτῶν συνεργασίας.

Δέν βλέπω ἀντιρρήσεις, ἑπομένως ἐγκρίνεται ***xii. Ἱσπανία καί Πορτογαλία***.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Τελευταία ἡ Νοτιοανατολική Ἀσία. Ἀποσύρομεν τάς ὑπολοίπους περιοχάς, διά τάς ὁποίας εἴχομεν ἀρχικῶς προτείνει τήν δημιουργίαν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί ἀκριβῶς περιλαμβάνει;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Κορέα, Χόνγκ-Κόνγκ, Φιλιππῖναι, Σιγκαπούρη, Ταϊβάν…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἐκεῖ ὑπάρχει πρακτικόν πρόβλημα, λόγῳ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων. Πῶς θά μετακινοῦνται οἱ ἐπίσκοποι διά νά λαμβάνουν μέρος εἰς τήν συνέλευσιν; Τί θά ἐλέγατε περί αὐτοῦ;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον προοιμιακῶς λέγομεν ὅτι *δημιουργοῦνται εἰς* ***ἕν πρῶτον στάδιον*** *Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις,* ἄς ἴδωμεν πῶς θά ἐξελιχθῇ ἡ ὀρθόδοξος παρουσία εἰς τήν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν καί, εἰς ἑπομένην φάσιν, βλέπομεν τί θά γίνῃ μέ τήν περιοχήν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε νά ἀναβληθῇ;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Ναί, νά ἀναβληθῇ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε Καμπινεάνουλ, ἔχετε σοβαράν ἀντίρρησιν ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὄχι, ἀλλά διερωτῶμαι πῶς θά συναντηθοῦν καί θά συνεργασθοῦν οἱ ἐκεῖ ἐπίσκοποι; Εἰς ποίας συνελεύσεις θά συμμετέχουν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρόβλημα εἶναι ὅτι ὑπάρχουν τόσαι χῶραι ἐκεῖ καί ὑπάρχει μεγάλη δυσκολία ἐκ τῶν πραγμάτων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἠμπορῶ νά ἐρωτήσω πόσοι ἐπίσκοποι διακονοῦν ἐκεῖ; Τοὐλάχιστον, ὁμιλοῦντες περί Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας, ἐννοοῦμεν τήν Ἰνδίαν, τήν Σιγκαπούρην καί τάς Φιλλιπίνας, ὅπως ἀνεφέρατε, πόσοι ἐπίσκοποι διακονοῦν ἐκεῖ; Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ὑπάρχει εἷς μητροπολίτης εἰς τήν περιοχήν καί ὑπό ἵδρυσιν ἑτέρα μητρόπολις (Σιγκαπούρης – Χόνγκ-Κόνγκ).

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Δέν ἐπιμένω, δύναται νά ἀναβληθῇ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἄς τό ἀφήσωμεν, διότι τό ἐκεῖ τοπίον εἶναι ὀλίγον ἀσαφές. Ἑπομένως, ἐπαναλαμβάνω διά νά εἴμεθα σαφεῖς, καταλήγομεν εἰς τήν δημιουργίαν τῶν ἑξῆς Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων: ***i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική, ii. Νότιος Ἀμερική, iii. Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Ὠκεανία, iv. Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία, v. Γαλλία, vi. Βέλγιον, Ὁλλανδία καί Λουξεμβοῦργον, vii. Αὐστρία, viii. Ἰταλία καί Μάλτα, ix. Ἑλβετία καί Λιχτενστάιν, x. Γερμανία, xi Σκανδιναυϊκαί Χῶραι, xii. Ἱσπανία καί Πορτογαλία***.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Φιλομηλίου νά χωρισθοῦν αἱ ΗΠΑ καί ὁ Καναδᾶς ἀπερρίφθη;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀπερρίφθη πρός τό παρόν. Βεβαίως, ἡ πρότασις εἶναι εὔλογος, ἀλλά αἱ ἀποφάσεις αὗται δέν εἶναι ὁριστικαί. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐκ τῶν πραγμάτων θά χρειασθῇ νέα ρύθμισις καί ἴσως πρέπει νά προβλέψωμεν μίαν διαδικασίαν, δηλαδή μέ ποῖον τρόπον θά γίνωνται νέαι ρυθμίσεις. Ἐφ' ὅσον ὅμως ὑπάρχουν

ἀντιρρήσεις ὡς πρός τόν διαχωρισμόν Καναδᾶ καί Β. Ἀμερικῆς δέν δυνάμεθα νά ἐπιμείνωμεν, ἐκτός καί ἄν αἱ ἀντιρρήσεις αὗται δέν εἶναι τόσον σοβαραί.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν γνωρίζω ἐάν εἶναι τοῦ παρόντος, ἀλλά νομίζω ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν τελευταίαν σκέψιν, τήν ὁποίαν ἐξεφράσατε, ὡς πρός τήν πρόβλεψιν διαδικασίας νέων ρυθμίσεων, ἔχω τήν ἑξῆς πρότασιν: «*Δημιουργία νέων, κατάργησις ἤ κατάτμησις ἤ συγχώνευσις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα, ἤ μετ' ἀπόφασιν τῆς συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἤ τοῦ προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινός συνελεύσεως πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ διά τήν πρότασιν ταύτην, ὅμως ὅταν τό ἀνέφερον δέν ἐννοοῦσα ὅτι πρέπει νά ἀποφασισθῆ τό θέμα τοῦτο τώρα. Ὁπωσδήποτε θά τό ἀντιμετωπίσωμεν, νομίζω δέ ὅτι ὑπάρχει σχετική ἐπ' αὐτοῦ παράγραφος κατωτέρω. Ἄς ἀφήσωμεν λοιπόν δι' ἀργότερον τήν πρότασίν σας καί ἄς ἐπικεντρώσωμεν τώρα τήν συζήτησιν εἰς τό θέμα *Καναδᾶ καί ΗΠΑ*. Ἐπιμένομεν νά μή γίνη ὁ διαχωρισμός οὗτος;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παροῦσα Διάσκεψις δέν δύναται τήν στιγμήν ταύτην νά ἀποφασίση νά γίνη ὁ διαχωρισμός. Τό μόνον τό ὁποῖον δυνάμεθα εἶναι νά ἐγκρίνωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶχεν ἀποφασισθῆ. Ἄλλως ἐμπλεκόμεθα εἰς μίαν περιπέτειαν, ἡ ὁποία δέν ἐκφράζει τήν στιγμήν ταύτην τάς ἐπιλογάς τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ θέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν ἀπολύτως ἐκφρασθῆ καί εἰς τάς προηγουμένας συζητήσεις τοῦ 1993. Τάς γνωρίζομεν καί νομίζω ὅτι δέν ἔχουν ἀλλάξει. Ἀλλά οὔτε καί ἡ ἐφαρμογή τοιαύτης ἀποφάσεως θά καταστῆ δυνατή τήν στιγμήν ταύτην, ἄνευ προηγουμένης προετοιμασίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς πρός τάς ἤδη διαμεμορφωμένας δομάς. Κατά συνέπειαν, τό θέμα τῆς πιθανῆς διακρίσεως τῶν δύο περιοχῶν δέν εἶναι ὡριμον πρός συζήτησιν τήν στιγμήν ταύτην. Ὁ διαχωρισμός οὗτος ἴσως ἤθελε προκύψει εἰς τό μέλλον, ἀλλά τήν στιγμήν ταύτην οὔτε αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νά ἐπιβάλουν πιθανήν ἀπόφασιν τῆς ἡμετέρας Διασκέψεως εἰς τήν Διασποράν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Αὐτή εἶναι ἡ γνώμη μου.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον ἁπλῶς νά ὑπενθυμίσω ὅτι ἐκεῖ ὅπου ἀναφέρεται ἡ Σκανδιναυΐα πρέπει νά προστεθῆ: ***(ἐκτός τῆς Φιλλανδίας)***.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Ὑπάρχει καί εἰς τά Πρακτικά τοῦ 1993: «*πλήν Φιλλανδίας*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά τό ἐντάξωμεν διά νά εἴμεθα σαφεῖς.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά εἴπω ὅτι ὑπάρχουν ὀλιγώτεραι σχέσεις μεταξύ Κεντρικῆς καί Βορείου Ἀμερικῆς, παρά μεταξύ Βορείου Ἀμερικῆς καί Καναδᾶ. Ὁπότε, ἄς κρατήσωμεν τήν Βόρειον Ἀμερικήν ὡς ἑνότητα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖτε καί τήν Κεντρικήν Ἀμερικήν ὡς ἑτέραν ἑνότητα;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ὄχι, ἡ παρατήρησίς μου σκοπόν εἶχε νά δείξη ὅτι δέν δυνάμεθα νά χωρίσωμεν τόν Καναδᾶ ἀπό τήν Βόρειον Ἀμερικήν, ἐνῶ διατηροῦμεν μαζί τήν Βόρειον καί τήν Κεντρικήν Ἀμερικήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἷς ἀκόμη λόγος νά τό ἀφήσωμεν ὡς ἔχει. Ἴσως ἀλλάξει ἀργότερον. Ἑπομένως, λήγει τό θέμα καί νομίζω ἔχομεν καλύψει τό σημεῖον τῆς διαμορφώσεως τῶν περιοχῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤθελον ἁπλῶς νά εἴπω ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις εἰς τήν Ἀμερικήν ἐργάζεται πολύ καλῶς καί ἔχει ἐπιφέρει κλίμα ἀπολύτου συνεργασίας μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων, δέν θά ἦτο καλόν νά λάβωμεν ἀπόφασιν δίχα τῆς γνώμης τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία ἤδη ὑπάρχει. Διά τόν λόγον τοῦτον, ἄς ἀποφύγωμεν τήν ἵδρυσιν ἰδιαιτέρας συνελεύσεως εἰς τόν Καναδᾶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, νομίζω ὅτι τό θέμα ἔληξεν ὡς πρός τόν Καναδᾶν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαφωνῶ. Κατ' ἀρχήν, *de facto* ὁ χωρισμός ὑφίσταται. Εἶναι ἄλλη ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τοῦ Καναδᾶ καί ἄλλη ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τῶν ΗΠΑ. Νομίζω ἐπ' αὐτοῦ δέν διαφωνεῖ ὁ ἅγιος Φιλομηλίου. Κατόπιν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔχομεν τόσον πολύ κατατμήσει τήν Εὐρώπην, δημιουργοῦντες μικράς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, δέν δυνάμεθα ἐξ ἀντιθέτου, εἰς τάς ἀχανεῖς ταύτας χώρας, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ μίαν Εὐρώπην ἐξ ἐπόψεως ἐκτάσεως καί πληθυσμοῦ Ὀρθοδόξων, μέ δεκάδας ἐπισκόπων – ἤκουσα χθές ὅτι εἰς τήν SCOBA ὑπάρχουν 50 ἐπίσκοποι – νά προσθέσωμεν καί τούς ἐπισκόπους τοῦ Καναδᾶ. Νομίζω ὅτι εἶναι λογικόν νά χωρισθοῦν. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῴᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Συγγνώμην, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀλλά νομίζω ὅτι τό θέμα εἶχε συζητηθῆ εἰς τήν προηγουμένην συνεδρίαν καί ὅτι εἶχε λήξει. Ἀπεφασίσθη νά μή γίνη διαχωρισμός. Εἰς τό μέλλον θά ἴδωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχετε δίκαιον, ἔτσι εἶναι. Λοιπόν, ὁ κατάλογος ἔχει ὅπως τόν ἐξεφώνησα προηγουμένως. Συνεχίζομεν μέ τήν ἐξέτασιν τῆς **δευτέρας παραγράφου τοῦ σημείου 1**. Ἔχετε νά προτείνητε ἀλλαγάς ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ τελευταία φράσις τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ σημείου **1**. δέν εἶναι σαφής, δι' ἐμέ τοὐλάχιστον. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐνορίαι, αἱ ὁποῖαι δέν περιλαμβάνονται εἰς τάς ὡς ἄνω περιοχάς;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀφήσαμεν, π. χ., τήν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Συγγνώμην, ἀναφέρομαι εἰς τό σημεῖον ὅπου λέγεται: «*ἐπί τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐνοριῶν, τῶν μή περιλαμβανομένων εἰς τάς ὡς ἄνω περιοχάς*». Ἡ φράσις αὕτη δέν εἶναι σαφής οὔτε εἰς τό ἑλληνικόν, οὔτε εἰς τό ρωσσικόν κείμενον. Ἴσως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, θά ἠδύνατο νά μᾶς ἐξηγήση.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχει δίκαιον ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ ὅτι ἡ φράσις δέν εἶναι ἐξαιρετικῶς σαφής. Τό κείμενον δέν ἐννοεῖ τάς ἐνορίας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται ἐκτός περιγραφῆς. Ἐννοεῖ ἐνορίας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς ἑτέραν περιγεγραμμένην περιοχήν Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλά δέν ὑπάρχει ἐκεῖ ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. Δηλαδή, τάς ἐνορίας π.χ. ἑνός ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἑδρεύει εἰς Γερμανίαν καί εἶναι ἑπομένως μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως Γερμανίας, ἀλλά ἔχει τήν εὐθύνην ἐνορίας καί εἰς Γαλλίαν, χωρίς νά κατοικῇ ἐκεῖ, θά εἶναι μέλος καί τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως τῆς Γαλλίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις θά ἔπρεπε νά ἦτο ὡς ἑξῆς: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν…*

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅλων τῶν περιοχῶν, δηλαδή καί περισσοτέρων τῆς μιᾶς…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: … *ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐνορίαι ὑπό τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν εἰς τάς περιοχάς ταύτας*».

Ἀκολουθεῖ συζήτησις μεταξύ τοῦ Προέδρου καί τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ περί τῆς κατά τό δυνατόν σαφεστέρας διατυπώσεως τῆς φράσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ οὐσία, τήν ὁποίαν θέλομεν νά διασώσωμεν εἶναι ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, δέν παύουν νά ἀσκοῦν τά δικαιώματά των καί εἰς ἐνορίας

εὑρισκομένας ἐκτός τῶν συνελεύσεων τούτων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, δέν εἶναι τό πνεῦμα τῆς παραγράφου. Δέν εἶναι ἰδικόν μας ἔργον νά εἴπωμεν ὅτι ἀσκοῦν ἤ ὅτι παύουν νά ἀσκοῦν τά δικαιώματά των.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὡς μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Αὐτό εἶναι τό νόημα καί συμφώνως πρός τά Πρακτικά τοῦ 1993.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν, εἰς τάς ὁποίας ἔχουν ἐνορίας. Ἄρα ἡ ἔμφασις δίδεται εἰς τήν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τάς ὁποίας διαθέτουν ἐνορίας. Ἡ διατύπωσις πρέπει νά εἶναι ὅτι δέν παύουν νά εἶναι μέλη καί ὄχι ὅτι δέν παύουν νά ἀσκοῦν τά δικαιώματά των.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν εἷς ἐπίσκοπος συνελεύσεως συμβαίνη νά ἔχη ἐνορίας ἐκτός τῆς περιοχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, δέν χάνει τό δικαίωμα νά ἀσκῆ τά καθήκοντά του καί ἐκτός τῆς περιοχῆς ταύτης. Αὐτό θέλομεν νά διασώσωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποῖα δικαιώματα; Μετέχει εἰς τήν ἑτέραν συνέλευσιν, εἰς 2, 3 ἤ καί περισσοτέρας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Μάλιστα, τότε πρέπει ἡ διατύπωσις νά ἀναφέρη: «*εἰς ὅσας συνελεύσεις διασώζουν ἐνορίας…*»

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς θά εἶναι μέλη ὅλων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων εἰς τάς ὁποίας ἔχουν ἐνορίας*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνω τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων τῶν περιοχῶν αὐτῶν*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον εἶναι ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, δέν χρειάζεται ἡ φράσις: «*οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δύναται νά ἀπαλειφθῆ ἡ φράσις: «*οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν*», καίτοι δέν εἶναι ἀσήμαντη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνω τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων* ***καί*** *τῶν περιοχῶν αὐτῶν*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἶναι ἀπολύτως ὀρθή ἡ διατύπωσίς σας, αὐτό θέλομεν νά εἴπωμεν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συγγνώμην διότι λαμβάνω τόν λόγον. Εἰς τάς συζητήσεις ἐπί τοῦ θέματος, τό 1993 (σελ. 91 τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου), ὡρισμένοι ἐπίσκοποι, π.χ. ὁ τότε Μητροπολίτης Σμολένσκ εἰς Οὐγγαρίαν, ἤσκουν δικαιοδοσίαν εἰς τήν Διασποράν, ἔχοντες τήν ἕδραν αὐτῶν ἐντός τοῦ ἐδάφους τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἴσως διά τόν λόγον τοῦτον, προσετέθη ἡ φράσις: *«οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν»*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, Πανοσιολογιώτατε. Τότε ὑπάρχει πρόβλημα καί πρέπει νά παραμείνη ἡ φράσις: *«οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν»*. Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: ***«Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἑνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν»***. Δέν βλέπω ἀντιρρήσεις. Προχωροῦμεν εἰς τήν § **2** τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παράγραφος χρειάζεται τώρα θετικήν διατύπωσιν, ἐφ' ὅσον αὕτη ἀπηυθύνετο εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν. Πρέπει δηλαδή νά ἀναδιατυπωθῇ τό κείμενον, λέγοντες πλέον τί ἀπεφάσισεν ἡ παροῦσα Διάσκεψις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μήπως τότε πρέπει νά διαγράψωμεν ἐντελῶς τήν παράγραφον καί ὄχι νά τήν ἀναδιατυπώσωμεν; Ἡ παράγραφος ἀποτελεῖ πρότασιν πρός τήν ἡμετέραν Διάσκεψιν ὅπως ἀποφασίση ἐπί τῶν προτεινομένων θεμάτων. Τί πρέπει νά εἴπωμεν ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅτι ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις ἀπεδέχθη τό σχέδιον ***Κανονισμοῦ***, τό ὁποῖον συνετάχθη ὑπό διορθοδόξου Συνεδρίου κανονολόγων κατ' ἐντολήν αὐτῆς πρός τήν Γραμματείαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν ἀποδεχθῶμεν τό σχέδιον Κανονισμοῦ, δέν θά φανῇ ὅτι τό ἀπεδέχθημεν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν θά τό δηλώσωμεν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά τό δηλώσωμεν ἐδῶ, ὅτι θά τό δεχθῶμεν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὑπάρχει ἐντολή ἐδῶ, ἀλλά καί κατωτέρω, τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 πρός τήν Γραμματείαν, ὅπως ἑτοιμάση σχέδιον ***Κανονισμοῦ***. Θά διαγραφοῦν ὅλαι αἱ παράγραφοι, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τό περιεχόμενον τοῦ Κανονισμοῦ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, πρόκειται περί βασικῶν ἀρχῶν, ἐπί

τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ Κανονισμός.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἀκριβῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά μείνουν, ἀλλά δέν πρέπει νά μείνη ἡ παράγραφος, ἡ ὁποία λέγει ὅτι παραπέμπεται εἰς τήν Δ΄ Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὑπάρχει ἐντολή διά τήν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὁποῖον ἀποδεχόμεθα. Δέν τόν ἀποδεχόμεθα;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό θά φανῆ μετά, ἄν τόν δεχώμεθα. Ἐδῶ τώρα τί σχέσιν ἔχει;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Αἱ ἑπόμεναι παράγραφοι θά πρέπει νά ἀναφέρωνται εἰς ἕν κείμενον, τό ὁποῖον εἰσάγεται. Ἀποδεχόμεθα τόν ***Κανονισμόν*** τόν συνταχθέντα συμφώνως πρός τάς ἀρχάς, τάς ὁποίας ὥρισε καί ἐξεπόνησεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή τοῦ 1993.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅπως ἀντιλαμβάνομαι ἐγώ τάς ἑπομένας παραγράφους, αὗται καθορίζουν τά ὅρια, ἐντός τῶν ὁποίων θά πρέπει νά κινηθῇ ὁ ***Κανονισμός λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων***. Τοῦτο ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις τό ἐπικροτεῖ ἢ ὄχι. Ἐάν ὄχι, τότε θά πρέπει νά τροποποιήσωμεν ἀναλόγως τόν ***Κανονισμόν***. Ἑπομένως, αἱ ἑπόμεναι παράγραφοι εἶναι πολύ οὐσιαστικαί, ἀλλά ἡ ὑπό συζήτησιν § **2** δέν ἔχει πλέον νόημα, διότι ἀναφέρει ἁπλῶς τήν διαδικασίαν, ἡ ὁποία θά ἀκολουθηθῇ διά τήν ἐκπόνησιν τοῦ Κανονισμοῦ.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ § **2** δέν ἔχει πλέον θέσιν ἐδῶ. Ἀφοῦ ἐγκριθῇ ὁ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, θά δυνηθῶμεν νά εἴπωμεν, ὡς § **2**, ὅτι τό σχέδιον Κανονισμοῦ ἐτροποποιήθη καί ἐνεκρίθη. Ἡ παράγραφος αὕτη ἀναφέρεται εἰς ἕν σχέδιον Κανονισμοῦ. Θά τό μελετήσωμεν καί, ἐάν τό ἐγκρίνωμεν, τότε ἡ § **2** θά διαπιστώση ὅτι ἐνεκρίθη ὁ Κανονισμός. Ἀντιθέτως, ἡ § **3** ἔχει νόημα, διότι ὁμιλεῖ περί τῆς ὁμοφωνίας κ.λπ. Ἡ διατύπωσις τῆς § **2** πρέπει νά ἀναβληθῇ ἕως ὅτου μελετηθῇ καί ἐγκριθῇ ὁ Κανονισμός.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Κύριε Λαχάμ, θά ἤθελον νά μοῦ ἐξηγήσετε, πῶς ἐκπίπτει μία παράγραφος, ἐάν δέν δηλωθῇ διατί ἐκπίπτει. Εἰς τήν § **2** πρέπει νά δηλωθῇ ὅτι ἀποδεχόμεθα τό σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ κατά τάς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι διέπουν τήν σύνταξιν αὐτοῦ, ὅπως αὗται ὡρίσθησαν ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τροποποιημέναι. Τοῦτο πρέπει νά φαίνεται ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μά αὐτό θά φανῆ εἰς τήν πρᾶξιν, ἐάν τό δεχθῶμεν ἢ τό ἀπορρίψωμεν. Θά φανῆ, δέν θά τό δηλώσωμεν. Νά

εἴπωμεν ὅτι θά δεχθῶμεν τόν Κανονισμόν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον νά ὑποστηρίξω τήν πρότασίν σας, δηλαδή νά ἀπαλείψωμεν γενικῶς τήν § **2** ἐκ τοῦ κειμένου, διότι νομίζω ὅτι τήν στιγμήν ταύτην οὐδέν ἔχει πλέον νόημα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν κάποιος ἔχῃ νά προτείνῃ μίαν διατύπωσιν, ἡ ὁποία νά ἔχῃ νόημα ἐδῶ, παρακαλῶ νά μᾶς τήν προτείνῃ.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μετά τοῦ ἁγίου Βολοκολάμσκ νά ἀπαλειφθῇ ἡ § **2** καί νά προστεθῇ μία εἰσαγωγική φράσις εἰς τήν § **3**, ἡ ὁποία θά ἠδύνατο νά ἔχῃ ὡς ἑξῆς: «*Συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν, τόν ἐκπονηθέντα μερίμνῃ τῆς Γραμματείας κατόπιν ἐντολῆς τῆς Γ΄ Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας…*»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διαφωνῶ, διά τόν λόγον ὅτι δέν συμμορφοῦται ἡ παροῦσα Διάσκεψις πρός τάς ἀποφάσεις τοῦ ***Κανονισμοῦ***, ἀλλά ὁ Κανονισμός συμμορφοῦται πρός τάς ἐδῶ ἀναφερομένας ἀρχάς. Ἑπομένως, δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν, «*συμφώνως πρός τόν Κανονισμόν…*». Πρῶτον, ἡ παροῦσα Διάσκεψις δέν ἔχει ἀκόμη ἐγκρίνει τόν Κανονισμόν. Ἡ Διάσκεψις ἐγκρίνει τάς ἀρχάς, βάσει τῶν ὁποίων πρέπει νά διατυπωθῇ ὁ Κανονισμός. Θά τό εἴπωμεν ὅταν ἐγκρίνωμεν τόν Κανονισμόν. Εἶναι ἐντός τῶν ἁρμοδιοτήτων μας νά ἐγκρίνωμεν τόν Κανονισμόν, ἀλλά ἐδῶ πρέπει νά ἀρκεσθῶμεν εἰς τήν ἔγκρισιν τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι διατυποῦνται εἰς τάς § **3**, **4** καί **5**, διότι ὁ Κανονισμός δέν δύναται νά ἰσχύσῃ, ἐάν δέν εἶναι σύμφωνος πρός αὐτάς. Ἐδῶ εἶναι ἡ βάσις.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐκπίπτει ἡ § **2**. Πρέπει ὅμως νά προστεθῇ μία φράσις εἰς τήν ἀρχήν τῆς § **3** ὅτι ἀποδεχόμεθα τάς ἀρχάς, τάς ὁποίας διετύπωσεν ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή διά τήν σύνταξιν Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί κατόπιν νά ἀναφέρωνται ποῖαι εἶναι αἱ ἀρχαί αὗται. Ἀλλά δέν ἠμπορεῖ νά μήν εἰσάγεται ρητῶς, εἰς τί ἀναφέρονται αἱ ἀρχαί αὗται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἴπωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἀποδεχόμεθα, σημαίνει ὅτι ἔχομεν ἀποδεχθῇ ὅτι λέγεται κατωτέρω.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὅταν τελειώσῃ ἡ ἔγκρισις τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν τελειώσῃ δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν. Ἄς συζητήσωμεν τάς ἑπομένας παραγράφους καί ἐάν τάς ἀποδεχθῶμεν, δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι τάς ἀπεδέχθημεν καί βάσει τούτων κρίνομεν καί τόν Κανονισμόν. Αὕτη εἶναι ἡ φυσιολογική

πορεία τῶν πραγμάτων. Πάντως συνεφωνήσαμεν ὅτι ἡ § **2** ἐκπίπτει. Ἂς προχωρήσωμεν λοιπόν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν § **3**, **4** καί **5**, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τάς προτάσεις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τάς ὁποίας καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν μέ ἤ ἄνευ ἐκ μέρους ἡμῶν τροποποιήσεων. Θά ἐπαναλάβωμεν δηλαδή τήν διαδικασίαν, τήν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν κατά τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τοῦ 1990, καί ὅταν τάς ἐγκρίνωμεν θά εἴπωμεν ὅτι ὁ Κανονισμός πρέπει νά εἶναι σύμφωνος πρός τάς βασικάς ταύτας ἀρχάς. Ἐρωτῶ, εἰς τήν § **3** ὑπάρχει ἀντίρρησις;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν δύο προτάσεις. Ἡ μία ἀφορᾷ εἰς τήν ἀπάλειψιν μιᾶς φράσεως καί ἡ ἄλλη εἰς μίαν προσθήκην, τήν ὁποίαν θέλομεν νά κάνωμεν εἰς τό κείμενον καί τήν ὁποίαν προσεπαθήσαμεν νά διατυπώσωμεν εἰς τήν ἑλληνικήν καί τήν ρωσσικήν. Ὡς πρός τήν πρώτην πρότασιν, ἐπειδή σήμερον ἐλάβομεν ἤδη ἀπόφασιν περί τῆς ὁμοφωνίας, προτείνομεν νά διαγραφῇ ἐκ τοῦ κειμένου ἡ τελευταία φράσις τῆς § **3**, ἤτοι: «*θά ἦτο προτιμότερον νά ἐκφράζουν, εἰ δυνατόν, τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν, ἐλλείψει ὅμως ὁμοφωνίας αἱ προτάσεις ἐγκρίνονται κατά πλειοψηφίαν*». Ἡ φράσις αὕτη δέν εἶναι πλέον ἐπίκαιρος, διό καί προτείνομεν τήν ἀπάλειψιν αὐτῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν θά ἠθέλατε νά λέγη ὅτι αἱ ἀποφάσεις πρέπει νά λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν; Νά ἀπαλείψωμεν καί τήν ὁμοφωνίαν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ὄχι, προτείνομεν τήν ἀπάλειψιν ὁλοκλήρου τῆς φράσεως περί τῆς ὁμοφωνίας, διότι ἐλέχθη ἤδη χθές καί ἐλήφθη ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς θά πρέπει νά τήν ὑπερασπισθῆτε καί ὄχι ἐγώ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Τότε, ἡ φράσις νά διαμορφωθῇ ὡς ἑξῆς: «*Κατά τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως αἱ προτάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκφράζουν τήν ὁμοφωνίαν*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*Αἱ ἀποφάσεις* (διότι τί θά εἴπη αἱ προτάσεις) *τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων δέον νά ἐκφράζουν τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν*».

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Καί δέν χρειάζεται τότε νά λέγωμεν, «*κατά τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς…*», διότι ἡ ὁμοφωνία αὕτη θά πρέπει νά ἐκφράζεται εἰς ἅπαντα τά στάδια.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, «*κατά τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς, αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως* ***δέον νά ἐκφράζουν τήν ὁμοφωνίαν*** *τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν αὐτῆς*». Συμφωνεῖτε;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς προτάσεως τοῦ ἁγίου Βολοκολάμσκ εἶναι πολύ φιλολογική. Πρέπει νά συντμηθῇ καί νά εἶναι συγκεκριμένη. Προτείνω νά εἴπωμεν: «*αἱ ἀποφάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν*», χωρίς τούς φιλολογικούς προσδιορισμούς «*εἶναι ἀπαραίτητον*», «*δέον*» κ.λπ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά ὁμιλήσωμεν περί ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: «*τῶν Ἐκκλησιῶν…*», ἐννοεῖται βεβαίως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει νά τό λέγη ἡ διατύπωσις, εἰς τά κείμενα τίποτε δέν ἐννοεῖται, πρέπει ὅλα νά εἶναι ἐκπεφρασμένα.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Λέγω, ἐννοεῖται, ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι δέν ἀντιλέγω εἰς τήν πρότασίν σας, οὔτε ἐγώ οὔτε οὐδείς ἄλλος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποίαν διατύπωσιν προτείνετε;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δέν διαφοροποιοῦμαι ὡς πρός τήν συνέχειαν τῆς προτάσεως. Προέτεινα μόνον νά ἀπαλείψωμεν τά περιττά, *εἶναι ἀπαραίτητος*, κ.λπ., ἀλλά ἁπλῶς νά εἴπωμεν: «*Αἱ ἀποφάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις* ***λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν*** *τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τάς Συνελεύσεις*» ἤ «*τῶν μελῶν*», ὅπως τό εἴπατε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ξέρετε ὅμως τί ἠμπορεῖ νά σημαίνῃ ἐάν εἴπωμεν «*καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν*»; Ὅτι θά πρέπει νά ἐρωτῶνται αἱ Ἐκκλησίαι, ὁσάκις λαμβάνεται μία ἀπόφασις. Σᾶς ἐνοχλεῖ τό φιλολογικόν ἤ ὑπάρχει οὐσιαστικόν πρόβλημα;

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν δυνάμεθα νά ἐπανέλθωμεν εἰς ὅ,τι ἔχει ἤδη ψηφισθῆ: «*Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν*» (§ **2γ**). Ἡ διατύπωσις ἔχει ἤδη ψηφισθῆ. Διατί πρέπει νά ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτό;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ ὁμιλεῖ περί τοῦ ***Κανονισμοῦ***, ὁ ὁποῖος πρέπει νά γίνῃ βάσει ὁδηγιῶν, αἱ δέ ὁδηγίαι εἶναι βάσει τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως καί ψηφίσεως. Δέν ἐπαναλαμβάνομεν ἄνευ λόγου. Ἐάν δέν ἐπιθυμῆτε νά τό ἐπαναλάβωμεν, τότε ὁ Κανονισμός θά κριθῇ βάσει τῆς γενομένης συμφωνίας ἐπί τοῦ κειμένου τοῦ 1990. Ἑπομένως θέλετε νά ἀπαλειφθῇ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀφοῦ ἡ φράσις ὑπάρχει εἰς τό προηγούμενον κείμενον: «*ἐπί τῶν θεμάτων τούτων, αἱ ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται*

καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν» (§ **2γ**). Ἡ φράσις ἔχει διατυπωθῆ, διατί ἀναζητοῦμεν νέαν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω, διότι τώρα ὁμιλοῦμεν περί τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί λέγομεν ὅτι ὁ Κανονισμός οὗτος πρέπει νά λάβη ὑπ' ὄψιν τήν συμφωνίαν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ἄς τήν ἐπαναλάβωμεν λοιπόν ἐφ' ὅσον τήν ἔχομεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό κάνομεν. Διατί λέγετε τότε νά μήν τήν συμπεριλάβωμεν;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ὄχι, δέν λέγομεν νά μή συμπεριληφθῆ, ἀλλά νά συμπεριληφθῆ μέ τήν ἰδίαν διατύπωσιν, ὅπως τήν ἔχομεν ἐγκρίνει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ Δρ Λαχάμ εἰσηγήθη νά μή μπῆ ἡ φράσις.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶπον ὅτι τό ζήτημα τοῦτο ἔχει ἤδη ἀποφασισθῆ. Ἐάν τό ἀναφέρωμεν ἐδῶ, νά ἐπαναλάβωμεν τήν φράσιν ὡς ἔχει ἤδη ἀποφασισθῆ. Δηλαδή ἢ δέν θά ἀναφερθῆ ἢ θά ἀναφερθῆ ὅπως ἀκριβῶς ἔχει διατυπωθῆ, διά νά μήν ἀνοίξωμεν νέαν ἐπ' αὐτοῦ συζήτησιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν προσθέτομεν κάτι διαφορετικόν. Ἁπλῶς ὁ ἅγιος Μπάτσκας τό διατυπώνει μέ ἄλλα λόγια. Ἄς μή βραδύνωμεν εἰς πράγματα μή οὐσιώδη. Δέν εἶναι ἀπαραίτητον νά χρησιμοποιήσωμεν ἀκριβῶς τάς αὐτάς λέξεις. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν τό ἴδιον πρᾶγμα μέ διαφορετικήν διατύπωσιν. Ἡ ἐδῶ συνάφεια τοῦ κειμένου ἐπιβάλλει τήν χρῆσιν ἑτέρου ρήματος. Δέν εἶναι κακόν, ἀρκεῖ νά λέγωμεν τό ἴδιον πρᾶγμα, δηλαδή ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ὁμοφωνία καί ὅτι πρόκειται περί τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Νομίζω ὅτι σπαταλοῦμεν τόν χρόνον μας ἄνευ λόγου. Λοιπόν φεύγει ἡ διατύπωσις, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τό κείμενον τοῦ 1993 καί ἀντικαθίσταται εἴτε ὅπως τήν προέτεινεν ὁ ἅγιος Μπάτσκας, δηλαδή: «*Κατά τό στάδιον τοῦτο τῆς ἐφαρμογῆς…*» Πῶς τό εἴπατε, ἅγιε Μπάτσκας;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: «*… αἱ ἀποφάσεις εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, δέν ταιριάζει, διότι αὐτό ὑποννοεῖ ὅτι πρέπει αἱ Ἐκκλησίαι νά συνέλθουν καί νά ὁμοφωνήσουν καί κατόπιν νά ἀποφασίσουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Ἐνῶ ἐάν εἴπωμεν: «*… αἱ ἀποφάσεις δέον* ***νά ἐκφράζουν τήν ὁμοφωνίαν*** *τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν μελῶν αὐτῶν*» εἶναι σαφέστερον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀπολύτως, ἡ διατύπωσίς σας εἶναι σαφεστέρα. Δέν δύναται νά ἀλλάξη. Δέν ἔχει δίκαιον ὁ ἅγιος Μπάτσκας.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χρησιμοποιήσατε μίαν ἔκφρασιν πλέον δόκιμον, ὁμιλῶν περί μεταβατικῆς περιόδου. Νομίζω ὅτι εἶναι καλλίτερον ἀπό τήν ἔκφρασιν «*στάδιον ἐφαρμογῆς*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρόκειται περί τῆς ἐφαρμογῆς βάσει τοῦ ***Κανονισμοῦ.*** Νομίζω ὅτι δύναται νά παραμείνη «*τό στάδιον τῆς ἐφαρμογῆς*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Αὐτό δέν ἐννοοῦμεν; Κατά τό στάδιον τοῦτο;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, ἐννοοῦμεν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνελεύσεων.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐάν εἶναι κατά τό στάδιον ἐφαρμογῆς τῶν συνελεύσεων, ἐννοοῦμεν τό ἴδιον πρᾶγμα μέ ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἴχομεν εἴπει ἀνωτέρω. Πρέπει νά λεχθῇ σαφῶς διά νά μήν ὑπάρξη διαφωνία.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν μετ' ἀπόφασιν τῆς…*»· ἐδῶ πρέπει νά τό τροποποιήσωμεν, «*… αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται διά τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ παρόντος κειμένου, θέλει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν…*»· Ὄχι, αὐτό δέν χρειάζεται, μᾶς ἀνετέθη ἡ εὐθύνη καί τήν ἔχομεν ἐκπληρώσει. Τί νά εἴπωμεν τώρα;

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις δύναται νά γίνη ὡς ἑξῆς: ««*Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι* ***συγκροτοῦνται διά τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ παρόντος,*** *ἀνατίθεται* (εἰς τάς συνελεύσεις) *ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πρέπει ὅμως νά εἴπωμεν, ***συμφώνως πρός τόν γενικόν Κανονισμόν***, τόν ὁποῖον θά ἐγκρίνη ἡ ἡμετέρα Διάσκεψις, διότι αἱ συνελεύσεις δέν δύνανται νά πράξουν κατά τό δοκοῦν. Ἐδῶ πρόκειται περί τῶν λεπτομερειῶν, αἱ ὁποῖαι δέν προβλέπονται εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν καί τάς ὁποίας δύνανται νά ἐπιφέρουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Ἑπομένως, πρέπει νά ἀναφερθῇ καί ἡ Δ΄ Προσυνοδική: «***μετ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως*** *ἀνατίθεται … ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν,* ***ἐπί τῇ βάσει τοῦ ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθέντος Κανονισμοῦ,*** *καί*

ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου». Ἄλλαις λέξεσιν, ἡμεῖς ἐγκρίνομεν ***γενικόν Κανονισμόν,*** τόν ὁποῖον ἀποστέλλομεν εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Αὗται εἶναι ὑποχρεωμέναι νά ὁλοκληρώσουν τόν ἰδικόν των Κανονισμόν ἐν ταῖς λεπτομερείαις, χωρίς νά παραβαίνουν τάς περιλαμβανομένας εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν ἀρχάς, τόν ὁποῖον ἐγκρίνει ἡ παροῦσα Διάσκεψις. Τοῦτο εἶναι τό πνεῦμα. Κατά τήν γνώμην μου, ἡ παροῦσα παράγραφος θά ἔδει νά σταματᾷ ἐδῶ καί τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας νά ἀναφερθῇ εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν, ἀλλά δέν ὑπάρχει πρόβλημα ἐάν ἀναφερθῇ καί ἐδῶ. Λοιπόν ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: «*Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι θά συγκροτηθοῦν* ***μετ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως****, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τό ὑπ' αὐτῆς* (τῆς παρούσης Διασκέψεως) ***ἐγκριθέν σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν*** *καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*». Αὐτό εἶναι τό πνεῦμα.

Ὡς πρός τό τέλος τῆς § **3**, δέν κατανοῶ διατί παρεμβάλλεται ἐδῶ τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας, τό ὁποῖον πρέπει βασικῶς νά λεχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Ἡ παράγραφος αὐτή θέλει ἁπλῶς νά ἀναθέση εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις τήν ὁλοκλήρωσιν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὁποῖον ἐγκρίνει ἡ παροῦσα Συνέλευσις. Εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἡ ὁμοφωνία (ἤ ἡ πλειοψηφία) ἀνεφέρετο εἰς τό στάδιον ἐφαρμογῆς, ὄχι εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐάν ἀνεφέρετο εἰς τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ Κανονισμοῦ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, θά εἶχε θέσιν ἐδῶ, ἄλλως δέν ἔχει θέσιν ἐδῶ. Τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας ἀπεφασίσθη ἤδη εἰς τήν § **2 γ)** καί θά ἐπανέλθη εἰς τόν γενικόν Κανονισμόν, τόν ὁποῖον καλούμεθα νά ἐγκρίνωμεν. Συμφωνεῖτε; Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν εἰς τήν ὁλομέλειαν διά νά μήν ὑπάρχουν παρεξηγήσεις.

Ἐν συνεχείᾳ διαφόρων γλωσσικῶν βελτιώσεων,
προταθεισῶν ὑπό μελῶν τῆς Διασκέψεως,
ἡ διατύπωσις τῆς παράγραφου ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς:

«**2.** *Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τό Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν…*» ἤ μᾶλλον τό εἶχον εἴπει διαφορετικῶς, «*τό ὑπ' αὐτῆς* (τῆς Διασκέψεως) *ἐγκριθέν…*

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν ἐδώσατε προηγουμένως ἦτο πλέον σαφής: «*… τό Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτῶν,* ***ἐπί τῇ βάσει τοῦ ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθέντος Κανονισμοῦ****…*». Τό ὑπό τῆς

παρούσης Διασκέψεως ἐγκριθησόμενον Σχέδιον Κανονισμοῦ περιλαμβάνει τάς γενικάς ἀρχάς, βάσει τῶν ὁποίων αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις θά ἐργασθοῦν καί τάς ὁποίας θά ἀναπτύξουν εἰς τό ἰδικόν των σχέδιον Κανονισμοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό θέλει νά εἴπη καί ἡ διατύπωσίς μου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ναί, ἀλλά τό εἴχατε εἴπει καλλίτερον προηγουμένως. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις νά συντάξουν τό ἰδικόν των Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας ἤ τόν ἰδικόν των Κανονισμόν λειτουργίας, ἐπί τῇ βάσει βεβαίως τοῦ γενικοῦ Κανονισμοῦ, τόν ὁποῖον θά ἐγκρίνη ἡ παροῦσα Διάσκεψις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά πρέπει ὅμως νά ἀλλάξη ἡ ὅλη διατύπωσις καί ἡ παράγραφος ἐδῶ ἔχει ἄλλην λογικήν. Τό κείμενον τοῦ 1993 λέγει ὅτι εἰς τάς συνελεύσεις θά ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη ὄχι νά συντάξουν νέον Κανονισμόν, ἐπί τῇ βάσει τοῦ γενικοῦ Κανονισμοῦ, ἀλλά νά ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν Κανονισμόν, τόν ὁποῖον θά ἐγκρίνη ἡ παροῦσα Διάσκεψις. Ἄν θέλωμεν νά διατηρήσωμεν τήν λογικήν τῆς παραγράφου αὐτῆς, θά πρέπει νά τό διατυπώσωμεν ὡς ἑξῆς: «*2. Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα Κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*».

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν καταλαβαίνω τί ἐννοεῖ «*ἐφαρμόσουν αὐτόν πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*», δηλαδή δύνανται νά τόν ἐφαρμόσουν καί ἕνα μῆνα πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου; Φαντάζομαι ὅτι ἡ βούλησις εἶναι ἡ ἄμεσος ἐφαρμογή.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐννοεῖ τό ἀργότερον μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «*τό ταχύτερον δυνατόν καί ὁπωσδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ μέ τήν διατύπωσιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ: «***2. Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα Κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν τό ταχύτερον δυνατόν καί ὁπωσδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου***».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διακόπτομεν διά τό γεῦμα καί ἐπανερχόμεθα διά τήν ἀπογευματινήν Συνεδρίαν. Προσωπικῶς, θά ἠυχόμην νά προχωρήσωμεν σήμερον καί εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ

Κανονισμοῦ, ἐάν προλάβωμεν, διότι νομίζω ὅτι εἶναι ἐπιθυμία ὅλων νά περατώσωμεν τάς ἐργασίας ἡμῶν ἐνωρίτερον τοῦ προβλεφθέντος.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

***

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν, θά ἤθελον νά σᾶς ἀναγνώσω δύο ἀκόμη μηνύματα εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπό τῆς Διασκέψεως ἀποσταλείσης τηλετυπίας. Τό πρῶτον ἀποστέλλεται ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦντος Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ.κ. Παύλου. Τό δεύτερον, τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ.κ. Ἀναστασίου. Σᾶς ἀναγινώσκω τά δύο ταῦτα Μηνύματα, τά ὁποῖα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Βελιγράδιον, 10 Ἰουνίου 2009

Πρός τόν Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην
Πρόεδρον τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως
Εἰς Σαμπεζύ

Σεβασμιώτατε,

Ἀναφορικῶς πρός τήν Ὑμετέραν Ἐπιστολήν ἀποσταλεῖσαν πρός τόν Ἁγιώτατον Πατριάρχην κ. Παῦλον ὑπό τῆς συνελεύσεως τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐκφράζομεν ἐν τῇ παρούσῃ τήν πλέον θερμήν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην καί ἀναπέμπομεν τάς εὐχάς ἡμῶν πρός τόν Κύριον καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως στηρίζῃ Ὑμᾶς καί ἅπαντας τούς συμμετέχοντας εἰς τήν Διάσκεψιν, ἐν ταῖς προσπαθείαις ὑμῶν πρός πᾶν ἀληθές ἀγαθόν καί πρόοδον συνόλης τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἐξαιτούμενοι τάς Ὑμετέρας ἁγίας εὐχάς, διατελοῦμεν Ὑμέτερος ἐν Χριστῷ Ἀδελφός καί Συλλειτουργός,

Ἐκ μέρους τοῦ Σέρβου Πατριάρχου
Ἀρχιεπίσκοπος Cetinje καί Μητροπολίτης Μαυροβουνίου

Τίρανα, 10 Ἰουνίου 2009

Σεβασμιώτατον Μητρολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην
Πρόεδρον τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως
Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
Σεβασμιώτατε, λίαν ἀγαπητέ ἅγιε Ἀδελφέ,

Μετά χαρᾶς ἐλάβομεν τό Ὑμέτερον γράμμα, διά τοῦ ὁποίου πληροφορεῖτε καί ἡμᾶς διά τήν αἴσιον ἔναρξιν τῆς τετάρτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Δοξολογοῦμεν τόν Τριαδικόν Θεόν διά τήν εὐλογημένην ἐξέλιξιν καί ἐξ ὅλης ψυχῆς δεόμεθα, τό Ἅγιον Πνεῦμα, «τό φωτίζον καί στηρίζον καί ἁγιάζον», νά κατευθύνῃ τάς σκέψεις καί συζητήσεις

τῶν ἐκπροσωπούντων τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας, πρός λῆψιν τῶν προσφόρων διά τήν πορείαν τῆς Ὀρθοδοξίας ἀποφάσεων.

Μετά βαθείας ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ
† ὁ Τιράνων Ἀναστάσιος

Συνεχίζομεν τώρα τήν συζήτησιν ἐπί τοῦ κειμένου τοῦ 1993, § **3**. Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἠρώτησα, ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας διένειμεν ἕν κείμενον. Τό κείμενον τοῦτο εἶναι προσθήκη εἰς τό κείμενον ἤ ἀντικατάστασις τοῦ κειμένου;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρότασίς μας εἶναι μία προσθήκη εἰς τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἶναι προσθήκη, σημαίνει ὅτι ἀποδέχεσθε τό ὑπάρχον κείμενον καί δέν τό τροποποιεῖτε.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Τί ἀκριβῶς ἐννοοῦμεν ὡς ὑπάρχον κείμενον;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ § **3** ὑπάρχει. Θέλετε νά προσθέσετε κάτι εἰς αὐτήν ἤ νά ἀντικαταστήσετε ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ὑπάρχει; Εἴπατε ὅτι πρόκειται περί προσθήκης.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ὄχι, ἡ § **3** ἔχει συζητηθῆ καί ἔχουν ἐπέλθει τροποποιήσεις. Ἡ ἰδική μου ἀρχική πρότασις ἦτο νά ἀφαιρεθῇ ἡ τελευταία φράσις τῆς παραγράφου. Ἐν συνεχείᾳ, ἤρξατο συζήτησις περί τοῦ τρόπου ἀντικαταστάσεως τῆς § **3** τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Εἰς τήν παράγραφον ταύτην προετείναμεν νά ἀφαιρεθῆ ἡ τελευταία πρότασις. Ἐπί τῆς φράσεως ταύτης ὑπῆρξε συζήτησις καί δέν γνωρίζομεν, ποία εἶναι ἡ τελική ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις. Εἰς τήν φράσιν ταύτην ἐγένετο λόγος περί τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας καί ἡ πρότασις ἡμῶν ἦτο νά ἐπαναληφθῇ ἐδῶ ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας. Μετά τήν φράσιν ταύτην, προτείνομεν τήν προσθήκην, τό κείμενον τῆς ὁποίας διενεμήθη εἰς τούς συμμετέχοντας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διατί τό ὀνομάζετε **3 *α*)**; Δέν ὑπάρχει **3 β)**.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Διότι, εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, εἶναι ἡ § **3** καί κατόπιν ὑπάρχει μία § **4**. Διά νά κατανοήσῃ ἡ Διάσκεψις ὅτι προτείνομεν προσθήκην εἰς τό τέλος τῆς § **3**, τήν ὀνομάσαμεν **3 *α*)**. Βεβαίως, ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐνδιαφέρει εἶναι ὄχι ὁ ἀριθμός, ἀλλά τό περιεχόμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, μετά τό σημεῖον τῆς § **3** «… *τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*». Προτείνετε λοιπόν, συμφώνως πρός τό κείμενον τό ὁποῖον διενεμήθη, τήν ἑξῆς διατύπωσιν:

3. α) *«Στίς Ἐπισκοπικές συνελεύσεις δέν παραχωροῦνται ἁρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτήρα, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων στή Διασπορά. Ὁ κάθε ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος στήν δική του Ἐκκλησία, στό ποιμαντικό του ἔργο, στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μέ τίς κρατικές ἀρχές, μέ τήν κοινωνία τῶν πολιτῶν, μέ τούς θρησκευτικούς ὀργανισμούς, μέ τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως ἐπί ζητημάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν στή ζωή τοῦ ποιμνίου του καί στήν παρουσίαση τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του».*

Πιστεύω ὅτι ἔχετε ὅλοι ἐνώπιόν σας τό κείμενον, τό ὅποῖον μόλις ἀνέγνωσα, ὅπότε καλούμεθα νά ἀποφασίσωμεν, ἐάν θά τό ἐντάξωμεν ἐδῶ καί ἐάν θά τό ἐντάξωμεν ὑπό τήν μορφήν τήν ὅποίαν ἔχει. ***Πρῶτον***, νομίζετε ὅτι πρέπει νά προστεθῆ ἐδῶ; ***Δεύτερον***, ἐάν ἀποφασίσωμεν νά προστεθῆ ἐδῶ, θά ἔχη τήν μορφήν ταύτην ἤ θά ἀλλάξη; Ποῖος θέλει νά ὁμιλήση περί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐν πρώτοις, τό κείμενον τῆς § **3**, δέν σταματᾶ ἐκεῖ ὅπου ἀνεφέρατε, «*… τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖ σταματᾶ, αὐτό ἀπεφασίσθη, ἅγιε Περιστερίου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Συγγνώμην. Ἡ προσθήκη, τήν ὅποίαν ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας μᾶλλον ἀφορᾷ εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅπου θά ἐξετάσωμεν τάς ἁρμοδιότητας, δηλαδή πῶς θά λειτουργοῦν, ποίας ἁρμοδιότητας θά ἔχουν ἕκαστον ὄργανον, ὁ πρόεδρος, οἱ ἀντιπρόεδροι καί ἑκάστη Ἐκκλησία, ἡ ὅποία εἶναι μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τώρα ἀντελήφθην ποῦ τελειώνει ἡ παράγραφος, διότι καί δι' ἐμέ δέν ἦτο σαφές, ὅταν διεκόψαμεν τήν πρωινήν συνεδρίαν. Βλέπω εἰς τόν ***Κανονισμόν,*** ὅτι τό ἄρθρον **5** ὁμιλεῖ περί ἁρμοδιοτήτων. Δέν διαφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, ἀλλά νομίζω ὅτι δύναται νά προστεθῆ εἰς τό ἄρθρον **5** τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τό ὅποῖον πρέπει νά γίνουν τροποποιήσεις καί ὡρισμέναι διευκρινήσεις, πρό παντός ὡς πρός τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν ἐπισκόπων. Πρέπει νά τονισθῆ ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν θά περιορίσουν τήν δραστηριότητα τῶν ἐπισκόπων ὡς πρός τά ποιμαντικά καί διοικητικά καθήκοντα αὐτῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ ἐνδεχομένη τροποποίησις τοῦ ἄρθρου **5**

τοῦ Κανονισμοῦ θά συζητηθῇ ἀργότερον ἐπί τῆς οὐσίας. Τώρα συζητοῦμεν τό ἐρώτημα περί τῆς θέσεως τῆς προσθήκης ἐδῶ ἤ, ὅπως εἴπατε καί ἐσεῖς, εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν πρωινήν συνεδρίαν ἐλέχθη ὅτι εἰς τό ὑπό συζήτησιν κείμενον τοῦ 1993 πρέπει νά τεθοῦν οἱ βασικοί κανόνες, οἱ ὁποῖοι θά καθοδηγοῦν τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, καί αἱ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι θά διέπουν τήν ἐργασίαν των. Ἀντιθέτως, ὁ ***Κανονισμός*** εἶναι πρός ἐκτέλεσιν. Διά τοῦτο καί ἡ Ἐκκλησία Ρωσσίας προτείνει τήν προσθήκην ταύτην εἰς τό παρόν κείμενον, οὕτως ὥστε νά γνωρίζομεν τάς παραμέτρους, εἰς τά πλαίσια τῶν ὁποίων θά πρέπει ἐν συνεχείᾳ νά ἀναπτύξωμεν τήν συζήτησιν ἐπί τοῦ Κανονισμοῦ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχει δίκαιον ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ. Κυπριανός, ὅτι εἰς τό ἄρθρον **5** § **2** τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ὑπάρχει πλήρης διατύπωσις τοῦ θέματος τούτου, ἡ ὁποία καλύπτει πλήρως κατά πνεῦμα τήν πρότασιν τῆς τροπολογίας τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας. Εἰς τό ἄρθρον **5** § **2** λέγεται: «*Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιοδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου, ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς*». Ὑπάρχει δηλαδή εἰς τόν Κανονισμόν πλήρης κάλυψις τοῦ ὅλου περιεχομένου τῆς προτεινομένης τροπολογίας. Νομίζω ὅτι ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἶναι νά ὑπάρχῃ καί εἰς τό κείμενον τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐάν αὐτό εἶναι ἡ ἐπιθυμία, δηλαδή νά ὑπάρχῃ εἰς τό βασικόν κείμενον τῆς ἀποφάσεως καί ὄχι μόνον εἰς τό παρεπόμενον κείμενον, νομίζω ὅτι θά ἠδύνατο νά συμπεριληφθῇ καί ἐδῶ, ὡς ἔχει καί εἰς τό Σχέδιον Κανονισμοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἠδύνατο ἤ θά ἔδει;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀναγκαῖον ἐδῶ, ἀλλά ἐάν εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαῖον διά μίαν Ἐκκλησίαν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εἰς τόν Κανονισμόν, θά ἠδύνατο νά ὑπάρχῃ καί εἰς τό παρόν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό νόημα τῆς προτάσεως τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἶναι νά τονισθῇ ἡ ὀργανική ἐξάρτησις τῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ ἀρχιερέων ἐκ τῶν Μητέρων, ἃς εἴπωμεν οὕτως, Ἐκκλησιῶν των καί νά μήν ἐπιτραπῇ ἡ οἱαδήποτε ὑπεξαίρεσις τῆς ἐπ' αὐτῶν ἁρμοδιότητος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκουν. Νομίζω ὅτι εἶναι καλόν εἰς τό σημεῖον τοῦτο νά ὑπάρχῃ ἡ θέσις αὕτη, ὡς ἐγγύησις τρόπον τινά τῆς ὀργανικῆς ταύτης σχέσεως.

Ἴσως ἡ λύσις θά ἦτο νά διατυπωθῇ συντόμως ἐδῶ, ἐν εἴδει γενικῆς ἀρχῆς, καί εἰς τόν Κανονισμόν ἐν λεπτομερείαις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω ἐπ' αὐτοῦ, Σεβασμιώτατε. Ἐν σχέσει πρός ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἴπατε νά ἐνταχθῇ ἐδῶ ὡς κείμενον ἀρχῆς, θεωρεῖτε ἱκανοποιητικόν τό κείμενον, ὡς εἶναι διατετυπωμένον ἤ πρέπει νά ἀναμορφωθῇ;

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Νομίζω ὅτι δύναται νά παραμείνῃ καί ὡς ἔχει ἤ, ἄν θέλῃ ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, δύναται νά συμπτυχθῇ ἐλαφρῶς. Νά μήν ἀναφέρῃ δηλαδή πᾶσαν διάστασιν, ἀλλά μέ μίαν γενικήν διατύπωσιν, νά εἴπῃ, ἐπί παραδείγματι, «*εἰς ἅπαντας τούς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς δράσεως…*» καί ἡ περιγραφή τῶν πραγμάτων νά γίνῃ εἰς τόν Κανονισμόν, ἐάν αὕτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία. Εἰδεμή, ἄς παραμείνῃ ὡς ἔχει, μόνον νά μεταβληθῇ εἰς καθαρεύουσαν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία συγκεκριμένη πρότασις, τήν ὁποίαν δέν εἶπον προηγουμένως. Ἀντί τοῦ ἐκτενοῦς κειμένου, προτείνω τήν ἔνταξιν περιεκτικῆς φράσεως, ἡ ὁποία θά μᾶς ἐπιτρέψῃ νά τήν ἀναλύσωμεν περισσότερον εἰς τόν Κανονισμόν: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν παρεμβαίνουν εἰς τήν ἐσωτερικήν διοίκησιν ἑκάστης Διασπορᾶς. Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν οἰκείαν Ἐκκλησίαν διά τό καθ' ὅλου ποιμαντικόν ἔργον αὐτοῦ*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, δέν ἔχετε ἀντίρρησιν νά παραμείνῃ, ὑπό τόν ὅρον νά διατυπωθῇ καταλλήλως;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Προτείνω μίαν σύντομον διατύπωσιν, ὡς ἐλέχθη καί ὑπό τοῦ ἁγίου Μπάτσκας. «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις* ***δέν παρεμβαίνουν*** *…*», διότι, κατά τήν πρώτην μορφήν τοῦ κειμένου δέν παραχωροῦνται ἁρμοδιότητες, ἐνῶ ἐδῶ ὁμιλοῦμεν διατί παραχωροῦμεν ἁρμοδιότητας εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, καί ὄχι διατί δέν παραχωροῦμεν. «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν παρεμβαίνουν εἰς τήν ἐσωτερικήν διοίκησιν ἑκάστης δικαιοδοσίας. Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν οἰκείαν Ἐκκλησίαν διά τό καθ' ὅλου ποιμαντικόν ἔργον αὐτοῦ*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἡ γνώμη τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἐπί τοῦ θέματος τούτου, ὡς διετυπώθη ὑπό τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δι' ἡμᾶς ἔχει πολύ μεγάλην σημασίαν νά ἀπαριθμηθοῦν τά σημεῖα, τά ὁποῖα ἀναφέρομεν εἰς τήν πρότασίν μας. Διότι, δέν γίνεται ἁπλῶς λόγος περί μή ἐπεμβάσεως τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἰς τήν ἐσωτερικήν ζωήν ἤ εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν δύνανται νά μονοπωλήσουν τάς

ἐξωτερικάς σχέσεις τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἕκαστος, δηλαδή, ἐπίσκοπος διατηρεῖ τό δικαίωμα νά ἀσχολῆται μέ τό ποιμαντικόν ἔργον του καί νά ἔχη τό ἰδικόν του σύστημα ἐξωτερικῶν σχέσεων, τό ὅποῖον περιλαμβάνει τήν ἐπικοινωνίαν μετά τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, τῶν ἄλλων θρησκειῶν καί ὁμολογιῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως κ.λπ. Ἄλλαις λέξεσιν, αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἔχουν ἰδικόν των σύστημα ἐξωτερικῶν σχέσεων. Ἕκαστος ὅμως ἐπίσκοπος, εἰς ὅ,τι ἀφορΑι εἰς τά συμφέροντα τῆς οἰκείας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, θά πρέπει νά διατηρήση τό πλῆρες δικαίωμα, τό ὅποῖον ἤδη ἀσκεῖ *de facto* εἰς τόν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Δέν πρέπει ἑπομένως ἡ ὕπαρξις τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νά περιορίζη τό ἐπίσκοπον τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης δικαιοδοσίας εἰς τήν ἐπικοινωνίαν του μέ τόν ἔξω κόσμον. Θεωροῦμεν τοῦτο θέμα ἀρχῆς, διό καί ἐπιμένομεν, ὡστε τό προταθέν ὑφ' ἡμῶν κείμενον ἤ ἕτερον παρόμοιον νά ἐνταχθῆ εἰς τό ὑπό συζήτησιν σημεῖον τοῦ κειμένου καί ὄχι εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν θά εἶχον ἀντίρρησιν, διότι θεωρῶ λογικήν τήν πρότασιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱλαρίωνος, ὅμως προβληματίζομαι, βλέπων ὅτι εἰς τό ἄρθρον **5** καί ὄχι μόνον εἰς τήν § **2**, ὡς πολύ ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Φειδᾶς, ἀλλά καί εἰς τήν § **1** ἀπαριθμοῦνται αἱ ἁρμοδιότητες, ὡς **α**, **β**, **γ**, **δ**, **ε**, πέντε σημεῖα τά ὅποῖα ἀναφέρονται ἐκτενῶς εἰς τό ἄρθρον **5**. Εἰς τό ὑπό τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ὑποβληθέν κείμενον ὑπάρχουν ἐπιγραμματικῶς ὡρισμένα πράγματα. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, θά πρέπει νά συντονισθοῦν τά δύο κείμενα, ὥστε νά μήν ὑπάρχη διαφορά τοῦ ἑνός ὡς πρός τό ἕτερον. Ἐάν τό πρῶτον θεωρηθῆ ὡς περίληψις, θά πρέπει νά γίνη σύγκλισις καί ὅσα ἀναφέρονται εἰς τό ἄρθρον **5** νά περιληφθοῦν ἐδῶ ἤ τό ἀντίθετον, ἐάν δηλαδή τό κείμενον τῆς ρωσσικῆς Ἀντιπροσωπίας περιέχη περισσότερα στοιχεῖα, νά συμπεριληφθοῦν καί εἰς τόν Κανονισμόν, ὡστε νά μήν ὑπάρχη ἀντίφασις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, τό πρόβλημα εἶναι νά μήν ὑπάρχουν ἐπαναλήψεις, δηλαδή ὅ,τι λέγεται εἰς τήν ἀρχήν τοῦ κειμένου νά μήν ἐπαναλαμβάνεται ἀκριβῶς εἰς τόν Κανονισμόν, διότι εἰς τό σημεῖον τοῦ ὑπό συζήτησιν κειμένου πρόκειται περί γενικῶν ἀρχῶν, ἐνῶ εἰς τήν ὑποβληθεῖσαν πρότασιν γίνεται ἀνάλυσις τῶν ἐπί μέρους. Αἱ λεπτομέρειαι ἔχουν τόν φυσικόν των χῶρον εἰς τόν Κανονισμόν. Ἑπομένως, ἐάν τοῦτο διατυπωθῆ ἁπλῶς ὡς ἀρχή, δηλαδή τό γενικόν πνεῦμα, καί ὄχι αἱ ἐπί μέρους ἐκδηλώσεις αὐτοῦ, τότε δύναται νά μείνη ἐδῶ. Ἄλλως δέν δυνάμεθα νά λέγωμεν τά ἴδια καί ἐδῶ καί ἐκεῖ, οὔτε δυνάμεθα νά ἀφαιρέσωμεν ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ τάς λεπτομερεῖς περιπτώσεις.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό σημεῖον τοῦτο γίνεται **2** διότι ἔφυγε τό σημεῖον **2**. Τό προτεινόμενον λοιπόν ὡς σημεῖον **3 α)** θά ἠδύνατο νά εἶναι εἰς τόν Κανονισμόν, ὅπως ἀκριβῶς ἐλέχθη, ἐκεῖ ὅπου ὁμιλοῦμεν περί τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὑπογραμμίζοντες ὅμως ὅτι οὐδόλως ἀγγίζουν αὗται τά δικαιώματα τῶν ἐπισκόπων. Ἐάν τώρα ἡ ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας θέλη νά συμπεριληφθῇ τοῦτο ὡς παράγραφος εἰς τό ὑπό συζήτησιν κείμενον τοῦ 1993, δυνάμεθα νά τό πράξωμεν, ἀλλά τότε δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐπαναληφθῇ τοῦτο καί εἰς τόν Κανονισμόν. Κατά τήν ἄποψίν μου, τό κείμενον περιλαμβάνει δύο μέρη: τό πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τήν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐπισκόπων κατά τήν ἄσκησιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου των. Δηλαδή, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν παρεμβαίνει εἰς τήν ὑπό τῶν ἐπισκόπων ἄσκησιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου των, καί οὗτοι λογοδοτοῦν περί τούτου ἕκαστος εἰς τήν οἰκείαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τό πρῶτον μέρος καί νομίζω ὅτι ἅπαντες συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ. Θά παρεκάλουν ὅμως νά ἀπαλείψωμεν τήν φράσιν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν διαθέτουν διοικητικόν κανονικόν χαρακτῆρα, διότι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, αὗται οὐδένα ἔχουν κανονικόν χαρακτῆρα. Δέν πρόκειται περί συνόδων, δέν πρόκειται περί ὑπερ-επισκόπων. Ἑπομένως, ὅταν λέγεται ὅτι δέν παρεμβαίνουν εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον καί ὅτι οἱ ἐπίσκοποι λογοδοτοῦν εἰς τάς μητέρας αὐτῶν Ἐκκλησίας περί τοῦ ἔργου των, ἁπλῶς διατυπώνομεν τήν θετικήν πλευράν τοῦ θέματος.

Ὡς πρός τό δεύτερον μέρος, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά τό ἀποδεχθῶμεν, ἐάν εἰς τήν πρότασιν: «*Ἕκαστος ἐπίσκοπος λογοδοτεῖ εἰς τήν ἰδίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν διά τό ποιμαντικόν ἔργον του*», προστεθῇ ἡ ἀκόλουθος φράσις: «*Οὗτος* (ὁ ἐπίσκοπος) *διατηρεῖ σχέσεις μέ τάς κρατικάς ἀρχάς, τήν κοινωνίαν τῶν πολιτῶν, τούς θρησκευτικούς ὀργανισμούς καί τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, προκειμένου νά πληροφορήσῃ ἐπί θεμάτων ἀφορώντων εἰς τήν ζωήν τοῦ ποιμνίου του καί τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του*». Δηλαδή, εἰς τάς σχέσεις μετά τῶν κρατικῶν, πολιτειακῶν, θρησκευτικῶν ἀρχῶν καί τῶν ΜΜΕ, ἕκαστος ἐπίσκοπος δέν ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, τῆς Γαλλίας π.χ., ἀλλά ἐξ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς του, ἐπί τῶν προβλημάτων τοῦ ποιμνίου του καί τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του. Θεωρῶ ὅτι διά τῆς διατυπώσεως ταύτης ἀποφεύγεται οἱαδήποτε παρανόησις. Δέν βλέπω τόν λόγον νά προβάλωμεν ἀντίρρησιν εἰς αὐτό, διότι εἶναι σαφές ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ἀσκεῖ ποιμαντικόν ἔργον εἰς μίαν χώραν καί θά πρέπει νά δύναται νά ἐνημερώνῃ καί νά διευθετῇ ζητήματα ἁπτόμενα τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του μετά τῶν κρατικῶν ἀρχῶν.

Ἐάν μία ἐνορία ἀντιμετωπίζη διοικητικόν πρόβλημα, εἶναι φυσιολογικόν νά ἀσχοληθῇ μέ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος, ἐρχόμενος εἰς ἐπαφήν μέ τάς κρατικάς ἀρχάς. Ἐάν πρέπει νά ἐνημερώση περί τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του, εἶναι φυσικόν νά δύναται νά ἀπευθυνθῇ εἰς τά ΜΜΕ. Θεωρῶ ὅτι εἰς τό πλαίσιον τοῦτο, λέγοντες ὅτι διατηρεῖ τάς ἐν λόγῳ σχέσεις, προκειμένου νά ἐνημερώνη περί τῶν θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τό ποίμνιόν του καί εἰς τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, δέν βλέπω λόγον ἀντιρρήσεως ἐπ' αὐτοῦ. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μία διευκρινιστική ἐρώτησις πρός τόν κ. Λαχάμ. Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον εἶχον θέσει, ἦτο ἐάν τό προτεινόμενον κείμενον πρέπει νά παραμείνη εἰς τό σημεῖον τοῦτο τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κειμένου ἤ νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Δέν ἤκουσα τήν πρότασίν σας ἐπ' αὐτοῦ. Διότι τίθεται τό ἐρώτημα μήπως θά ἠδύνατο νά μείνη ἐδῶ ὡς θέμα γενικῆς ἀρχῆς καί νά ἀναπτυχθῇ ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ εἰς τόν Κανονισμόν. Ποία ἡ θέσις σας ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ἐξέφρασα τήν θέσιν εἰς τήν ἀρχήν τῆς παρεμβάσεώς μου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἑξῆς: Κατ' ἀρχήν, τό κείμενον δύναται νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Ἀφοῦ λεχθῇ ποῖαι εἶναι αἱ ἁρμοδιότητες τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, δυνάμεθα νά ἐντάξωμεν τό κείμενον τοῦτο διά νά δείξωμεν ὅτι ἡ ἁρμοδιότης τῶν συνελεύσεων σταματᾷ ἐκεῖ, ὡς χαλινόν εἰς τήν ἁρμοδιότητα τῶν συνελεύσεων ἤ ὡς προστασίαν τῆς ποιμαντικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἐπισκόπου. Λέγω δέ ὅτι ἐάν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἐπιμένη νά περιληφθῇ εἰς τό παρόν σημεῖον τοῦ ὑπό συζήτησιν κειμένου, δέν θά χρειασθῇ νά τό ἐντάξωμεν καί εἰς τόν Κανονισμόν. Προσωπικῶς, προτιμῶ νά ἐνταχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ὅπου γίνεται ἀναφορά εἰς τάς ἁρμοδιότητας, λέγοντες τί δέν ἔχουν ἁρμοδιότητα νά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, δηλαδή νά λεχθῇ τί πρέπει νά σέβωνται, ποῖα εἶναι τά ὅρια, τά ὁποῖα δέν πρέπει νά ὑπερβαίνουν, ἕν εἶδος ἐξαιρέσεως, μή παρεμβάσεως εἰς τήν ἰδιωτικήν σφαῖραν τοῦ ἐπισκόπου. Κατά τήν γνώμην μου, τό σημαντικόν δέν εἶναι τόσον ἡ θέσις, εἰς τήν ὁποίαν θά ἐνταχθῇ τό κείμενον, ὅσον ἡ οὐσία αὐτοῦ τό ὁποῖον θά ἀποφασίσωμεν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωροῦμεν ὅτι τό ὑπό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτεινόμενον κείμενον δύναται νά συμπεριληφθῇ εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ἀκόμη καί ὡς χωριστή παράγραφος, διότι ἐδῶ ἀναφέρονται αἱ δυνατότητες, αἱ ἀρχαί τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Πρόκειται περί κειμένου ἀρχῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ἡ πρώτη πρότασις δύναται νά ἐνταχθῇ

ὡς βασική ἀρχή τοῦ Κανονισμοῦ, δηλαδή εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις δέν παραχωροῦνται ἁρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζουν αὗται τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν. Ὡς πρός τό δεύτερον μέρος, ὡς εἶπον καί χθές, ἔχω τήν αἴσθησιν ὅτι θά κάνωμεν οὕτως ὀργανισμούς, οἱ ὁποῖοι δέν θά ἔχουν μέλλον οὔτε ζωήν. Κατά τήν γνώμην μου, τό δεύτερον τοῦτο μέρος τῆς προτάσεως τῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μέ τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον, μέ τό σημεῖον **2 γ)**: *«Ἔργον καί εὐθύνη τῶν Ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν…»*. Ὅταν ἕκαστος ἐπίσκοπος θά πράττη κατά τό δοκοῦν, πῶς θά φανερωθῆ ἡ ἑνότης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν ἕκαστος θά εἶναι ἀνεξάρτητος; Ἑπομένως, θά συνέρχωνται ἁπλῶς διά νά συζητήσουν, ἀλλά δέν θά ὑπάρχη καθολική φανέρωσις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας. Πρέπει νά ὑπάρχη κοινή παρουσία τῆς Ἐκκλησίας πρός τά ἔξω. Προτείνω λοιπόν τό πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας νά τεθῆ ὡς δέσμευσις, ἀλλά τό δεύτερον μέρος νά ἀπαλειφθῆ, διότι ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μέ τό σημεῖον **2 γ)** τοῦ ἤδη ἐγκριθέντος κειμένου, τό ὁποῖον ὁμιλεῖ περί καθολικῆς φανερώσεως τῆς Ὀρθοδοξίας πρός τόν ἔξω κόσμον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Περιστερίου. Νομίζω ὅτι εἶναι μία πρότασις, ἡ ὁποία ἀξίζει νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν. Θά ἠθελον νά ὑποβάλω μίαν σκέψιν εἰς τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Μήπως τό προτεινόμενον κείμενον θά ἠδύνατο νά ἀποτελέση δύο τμήματα, τό πρῶτον μέρος, τό ὁποῖον εἶναι γενικῆς ἀρχῆς, νά συμπεριληφθῆ εἰς τό παρόν ὑπό ἐξέτασιν σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993, καί αἱ λεπτομέρειαι νά ἐνταχθοῦν ἐκεῖ ὅπου γίνεται ἀνάλυσις τῶν ἁρμοδιοτήτων; Εἰς οὐδέν ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993 εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερείας. Ἄς δώσωμεν μίαν γενικήν διατύπωσιν, ὅτι δηλαδή ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας του, ὅπως λέγεται εἰς τό κείμενον τῆς προτάσεώς σας, καί ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν δύναται νά παρεισφρήση εἰς τό ἔργον του, νά ἀναλύσωμεν δέ τοῦτο εἰς τόν Κανονισμόν. Τό θεωρῶ λογικόν καί ἐρωτῶ, ἐάν τό δέχεται ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Εἴμεθα ἕτοιμοι νά συντομεύσωμεν τό κείμενον, ἐάν ἀναλυθῆ περαιτέρω εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην, θά πρέπει νά διατηρήσωμεν τήν πρώτην φράσιν, ὡς προέτεινεν ὁ ἅγιος Περιστερίου, ἐνῶ δυνάμεθα νά

περιορίσωμεν τήν δευτέραν φράσιν ὡς ἑξῆς: «*Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν, εἰς τό ποιμαντικόν του ἔργον καί εἰς ὅλους τούς τομεῖς τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν του*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κείμενον ἀρχῆς ἐδῶ, θά προέτεινα νά ἀποτελέση ἰδιαιτέραν παράγραφον, ὡς ἤδη προετάθη, διότι δέν ταιριάζει μέ τά προηγούμενα, τά ὅποῖα ἀναφέρονται εἰς τήν ἐκπόνησιν τοῦ Κανονισμοῦ. Θά ἀκολουθῆ ἑτέρα παράγραφος, ἡ ὁποία θά ἀναφέρεται πάλιν γενικῶς εἰς τά τῶν προέδρων, τό σημερινόν **3**, εἰς δέ τόν Κανονισμόν θά ἀναλύωνται ὅλα τά ἕτερα, τά ὅποῖα θά συζητήσωμεν ὅταν φθάσωμεν εἰς τόν Κανονισμόν. Εἶσθε σύμφωνοι; Θά δώση ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ τήν ἀκριβῆ διατύπωσιν ἤ ἐγώ;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον **5** § **1**. τοῦ Κανονισμοῦ περιγράφει ἀναλυτικῶς τάς ἁρμοδιότητας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Τό περιεχόμενον τῶν ἁρμοδιοτήτων τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συρρικνοῦται εἰς τήν διατύπωσιν, ἡ ὁποία προβάλλεται ὑπό τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἰς τήν πρότασιν τροπολογίας, διότι αὕτη προβάλλει ὡς ὑποκείμενον δικαιωμάτων τόν ἐπίσκοπον καί ὄχι τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δύναται ὅμως νά ἀλλάξη τό ὑποκείμενον ὑπό τήν ἑξῆς μορφήν: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν στεροῦν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ ἤ κανονικοῦ χαρακτῆρος ἀπό τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν*». Ὁπότε παραμένουν ὡς ὑποκείμενον αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ἀλλά τό νόημα εἶναι τό ἴδιον. Περιμένω ὅμως νά ἀκούσω τήν διατύπωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀκούσωμεν τήν ἰδικήν σας διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπειδή ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς ἐπισημαίνει ὀρθῶς ὅτι τό ὑποκείμενον τῆς προτάσεώς σας εἶναι οἱ ἐπίσκοποι καί ὄχι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, νομίζω ὅτι δυνάμεθα νά εἴπωμεν: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν στεροῦν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐπισκόπων μελῶν αὐτῶν, οὔτε περιορίζουν τά δικαίωματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν*». Αὐτό θά εἶναι ἡ γενική ἀρχή καί τά ἄλλα θά ἐνταχθοῦν ἀναλυτικῶς εἰς τόν Κανονισμόν. Πῶς βλέπετε τήν διατύπωσιν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Θά ἠθέλομεν ἡ πρώτη πρότασις νά παραμείνη ὡς τήν προετείναμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁμιλοῦμεν διά τό ποῖαι εἶναι αἱ ἁρμοδι-

ότητες καί ποῖοι εἶναι οἱ περιορισμοί, τά ὅρια τῶν συνελεύσεων. Τό πνεῦμα παραμένει τό ἴδιον, συμφώνως πρός τήν πρότασίν σας. Δέν ἀλλάζει ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἐπίσκοποι δέν δεσμεύονται, δηλαδή αἱ συνελεύσεις δέν δεσμεύουν τούς ἐπισκόπους. Αὐτό δέν θέλομεν νά εἴπωμεν; Νά τό εἴπωμεν, ἀλλά μέ ὑποκείμενον τάς συνελεύσεις;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ναί συμφωνοῦμεν μέ τήν διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν*». Νομίζω ὅτι εἶναι μία εὐρεῖα διατύπωσις, ἡ ὁποία καλύπτει τό πνεῦμα τῆς προτάσεως τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καί βάσει τῆς ὁποίας θά ἀναλύσωμεν εἰς τόν Κανονισμόν τάς συνεπείας τῆς ἀρχῆς ταύτης. Ἐάν συμφωνῆτε εἰς τήν πρότασιν αὐτήν…

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν ἀνεγνώσατε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, περιλαμβάνει τήν πρώτην φράσιν, τήν ὁποίαν δεχόμεθα ὅπως τήν εἴπατε. Εἰς τήν δευτέραν ὅμως φράσιν θά πρέπει νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν Ἐκκλησίαν του διά τό ποιμαντικόν του ἔργον καί διά τήν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Αὐτό πρέπει νά λεχθῇ ἐπίσης εἰς τό σημεῖον τοῦτο.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν γενικῶς ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν διά τό ποιμαντικόν αὐτοῦ ἔργον. Ἐάν τό ἀναλύσωμεν, νομίζω ὅτι πηγαίνομεν εἰς τάς ἁρμοδιότητας τοῦ Κανονισμοῦ καί δέν εἴμεθα πλέον εἰς τάς γενικάς ἀρχάς. Τοῦτο ἐξυπακούεται ὡς συνέπεια, ἐφ' ὅσον ὁ ἐπίσκοπος δέν στερεῖται τῶν ἁρμοδιοτήτων του. Δυνάμεθα νά περατώσωμεν τήν φράσιν λέγοντες, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος παραμένει ὑπόλογος εἰς τήν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν, ὁ δέ τρόπος μέ τόν ὁποῖον ἐκδηλώνεται ἡ ἐξάρτησίς του αὕτη θά φανῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Πῶς τό βλέπετε; Νά ἐρωτήσω ὅσους ἔκαναν ἐπ' αὐτοῦ προτάσεις. Ὁ κ. Λαχάμ ἔχει νά παρατηρήση κάτι.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἄλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ***συνεχίζει*** νά εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν Ἐκκλησίαν του, δηλαδή δέν παρεμβαίνομεν, καί ὁ ἐπίσκοπος διατηρεῖ τό δικαίωμα τό ὁποῖον εἶχεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, ἄς προσθέσωμεν καί τήν φράσιν ταύτην: «*Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν ἰδικήν του Ἐκκλησίαν*», ἀλλά ἐάν τό ἀναλύσωμεν περαιτέρω εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι θά ἀναφερθοῦν εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἄλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀντί

νά εἴπωμεν πρέπει ἤ ὀφείλει, νά εἴπωμεν ὅτι *συνεχίζει νά εἶναι ὑπόλογος*, δηλαδή συνεχίζει νά ὑπάγεται εἰς τήν ἀνωτέραν αὐτοῦ αὐθεντίαν, εἰς τήν ὅποίαν ἔχει τήν ἀναφοράν του.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προκειμένου νά διατηρηθῆ τό ὑποκείμενον τῆς φράσεως, ὡς προείπατε, στηριζόμενος εἰς τήν παρατήρησιν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, θά προέτεινον τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*Ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν περιορίζει τήν προηγουμένην δραστηριότητα ἑκάστου ἐπισκόπου εἰς τάς ἐξωτερικάς καί ἐσωτερικάς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας του μέ τήν περιβάλλουσαν αὐτόν κοινωνίαν*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σεβασμιώτατε, θεωρῶ ὅτι ἡ διατύπωσίς σας εἰσέρχεται εἰς λεπτομερείας καί δημιουργεῖ συζήτησιν. Ὅταν λέγομεν «*ἡ προηγουμένη*», δέν γνωρίζομεν ποία εἶναι ἡ προηγουμένη, ἐνδεχομένως νά μήν ἦτο ἡ ὀρθή ἤ κάτι τό ὅποῖον θέλομεν κάπως νά διορθώσωμεν. Ἄς μείνωμεν εἰς τήν διατύπωσιν, τήν ὅποίαν εἶχον προτείνει. Δέν νομίζω ὅτι βλάπτει.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἀντιλαμβάνομαι τό θέμα, ἡ πρώτη πρότασις ἐξυπηρετεῖ ἀπολύτως τόν στόχον τῆς ὑπό τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας γενομένης προτάσεως καί ἀρκεῖ: «*Εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις* ***δέν παραχωροῦνται*** *ἁρμοδιότητες διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζονται τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν*». Εἰς τά κείμενα ὑπάρχουν ἤδη πολλοί πλεονασμοί. Νομίζω ὅτι ἡ φράσις αὕτη εἶναι ἐπαρκής καί ἐξυπηρετεῖ ἀπολύτως τήν πρότασιν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγώ ἔτσι νομίζω, ἀλλά πρέπει νά νομίζη τό ἴδιον καί ἡ Ἀντιπροσωπία, ἡ ὅποία κάνει τήν πρότασιν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά περιορισθοῦν ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποκτοῦν διοικητικά καί κανονικά προνόμια, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν ἐπί ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τόν τομέα τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καί τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, ἀποκλείεται τοῦτο. Λυποῦμαι, ἀλλά δέν δύναται τοῦτο νά γίνη δεκτόν, διότι καταργεῖται ἐντελῶς τό νόημα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὡς νά μήν ὑπάρχουν. Λοιπόν, ἐάν περιορισθῶμεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἐξαρτήσεως τῶν ἐπισκόπων ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν των, πρᾶγμα τό ὅποῖον εἶναι καί τό οὐσιῶδες, θά ἠδυνάμεθα νά τό δεχθῶμεν, ἀλλά πρέπει νά συζητηθῆ τί σημαίνει

τοῦτο καί δέν εἶναι ἡ θέσις ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ πρέπει νά δείξη κατανόησιν. Μέχρι σήμερον ἔχομεν συνεργασθῆ κατά τρόπον ὑποδειγματικόν, φαντάζομαι δέ ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θά ἐξακολουθήση ἐπί τῶν ἐργασιῶν μας. Νομίζω ὅτι ἡ πρώτη φράσις, ὡς διετυπώθη ὑπό τοῦ Σεβ. Προέδρου, εὑρίσκει σύμφωνον καί τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν δευτέραν φράσιν, δυνάμεθα ἴσως νά εἴπωμεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος ἤ οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τάς Ἐκκλησίας των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα εἰς ἅπαντας τούς τομεῖς τοῦ ἔργου αὐτῶν καί τῆς προβολῆς τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Φοβοῦμαι ὅτι τοῦτο εἶναι πολύ ἀναλυτικόν εἰς τό παρόν σημεῖον, δύναται ὅμως νά ἐνταχθῆ εἰς τόν Κανονισμόν. Ἐδῶ πρέπει νά ἀναφερθῆ μία γενική ἀρχή, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως. Ἄς συμφωνήσωμεν ἐπί τῆς ἀρχῆς ταύτης.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Μᾶς ἤρεσε πολύ ἡ διατύπωσις τοῦ ἁγίου Γαλλίας καί ἐπιθυμοῦμεν νά τήν ἴδωμεν καί γραπτῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι εὔκολον νά τήν ἔχωμεν τώρα γραπτῶς. Ὁ ἅγιος Γαλλίας δύναται ἴσως νά τήν ἐπαναλάβη καί παρακαλῶ νά τήν ἀκούσωμεν μετά προσοχῆς.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ἀναφέρομαι ἁπλῶς εἰς τήν δευτέραν πρότασιν, δηλαδή ὅτι οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα, ἤτοι εἰς τούς τομεῖς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου αὐτῶν καί τῆς προβολῆς τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπί ποίων θεμάτων; Τῶν θέσεων γενικῶς ἤ τῶν θέσεων ἐπί τοῦ ἔργου τούτου;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: «*Οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον των καί τήν ἐπ' αὐτοῦ προβολήν τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας των*». Νομίζω ὅτι πρόκειται περί σαφοῦς ἀναφορᾶς εἰς τό ποιμαντικόν ἔργον τῶν ἐπισκόπων.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Τοιαύτη διατύπωσις θά ἐθεωρεῖτο ἱκανοποιητική ὑπό τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: «*Οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν των, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα καί τήν προβολήν αὐτῆς*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν πρόκειται μόνον περί τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος, ὑπάρχουν αἱ ποιμαντικαί ἀνάγκαι, ὅλα τά ποιμαντικά θέματα.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁμιλοῦμεν περί τῆς δυνατότητος ἑκάστου ἐπισκόπου ὄχι μόνον νά ἀσκῇ τό ποιμαντικόν ἔργον του, ἀλλά καί νά προβάλῃ τάς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τόν ἔξω κόσμον. Ἐπί παραδείγματι, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἔχει ἕν κοινωνικόν δόγμα καί θέλει ὁ ἐπίσκοπος νά ἔχῃ τό δικαίωμα νά προβάλῃ τοῦτο ὡς θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του. Ἰδού περί τίνος ὁμιλοῦμεν καί ἡ ὑπό τοῦ ἁγίου Γαλλίας προταθεῖσα διατύπωσις καλύπτει τήν ἐπιθυμίαν μας ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία εἶναι ἡ διατύπωσις, ἡ ὁποία σᾶς ἱκανοποιεῖ;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: *«Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν Ἐκκλησίαν του διά τό ποιμαντικόν του ἔργον καί τήν προβολήν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του ἐνώπιον τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου»*. Κάπως ἔτσι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἡ προβολή τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας του δέν εἶναι κακόν, ἀλλά ἄς μή λησμονῶμεν ὅτι ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι ἀρνητική, δηλαδή δέν λέγομεν τί πρέπει νά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ἀλλά τί δέν πρέπει νά κάνουν. Αἱ συνελεύσεις ἔχουν σκοπόν νά παρουσιάζουν καί τήν κοινήν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων ἐπί διαφόρων θεμάτων, ὄχι μόνον τί λέγει ἐπ' αὐτῶν ἑκάστη Ἐκκλησία, ἄλλως ὁδεύομεν πρός μίαν κατάστασιν χειροτέραν τῆς ὑπαρχούσης. Λοιπόν, νά τό εἴπωμεν, ἀλλά κατά τρόπον θετικόν, ὅτι δηλαδή προσπάθεια μας εἶναι ἡ προβολή τῆς κοινῆς θέσεως πρός τόν ἔξω κόσμον, ἡ βελτίωσις τῆς παρούσης καταστάσεως.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Τό κείμενον ἀναφέρει πολλάκις τί πρέπει καί τί θά κάνουν αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις. Τό νόημα τῆς προτεινομένης προσθήκης εἶναι ὅτι ἡ ὕπαρξις κοινῆς θέσεως καί κοινῶν ἀνησυχιῶν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τάς ὁποίας ἐκφράζει ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις εἰς τόν διάλογον μέ τόν ἔξω κόσμον, δέν σημαίνει ὅτι μία τοπική Ἐκκλησία ἀδυνατεῖ νά ἔχῃ τάς ἰδικάς της θέσεις καί ἀνησυχίας ἐπί τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ζητήματος. Αὐτό θέλομεν νά ἐκφράσωμεν ἐδῶ καί δι' ἡμᾶς ἔχει σημασίαν ἡ παράγραφος αὕτη καί θά εἴμεθα ἕτοιμοι νά δεχθῶμεν τήν διατύπωσιν τοῦ ἁγίου Γαλλίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατά τήν γνώμην μου, ἡ διατύπωσις τοῦ ἁγίου Γαλλίας περιορίζει τό θέμα εἰς τήν κοινωνικήν δραστηριότητα. Ἐθέσατε, ἅγιε Βολοκολάμσκ, ἕτερον θέμα. Προσωπικῶς δέν

ἔχω ἀντίρρησιν ὡς πρός τήν ἐλευθερίαν ἑκάστης Ἐκκλησίας νά ἐκφράσῃ τάς ἀπόψεις της. Αἱ συνελεύσεις δέν δύνανται νά στερήσουν τό δικαίωμα τοῦτο εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἀλλά συγχρόνως πρέπει νά ὑπάρχῃ καί τό στοιχεῖον τῆς προσπαθείας τοὐλάχιστον ἀναπτύξεως ἐνιαίων θέσεων τῶν Ὀρθοδόξων. Τοῦτο εἶναι τό νόημα τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Καί ἡμεῖς συμφωνοῦμεν εἰς τοῦτο. Διά τάς κοινάς προσπαθείας γίνεται λόγος εἰς τό κείμενον τοῦ 1990, § **2 γ**, τό ὁποῖον ἤδη ἀπεδέχθημεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, θά ἦτο δυνατόν νά προστεθῇ μία φράσις, ὅτι, καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῶν Ὀρθοδόξων, δέν ἐμποδίζουν τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νά ἐκφράζουν καί τήν ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας των. Νά μήν εἶναι δηλαδή ἐντελῶς ἀρνητική ἡ πρότασις, ἀλλά νά ἔχῃ ἕν θετικόν στοιχεῖον: «*Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς ὀρθοδόξου θέσεως (ἔναντι τοῦ κόσμου καί τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν) ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νά ἐκφράζουν τάς ἀπόψεις τῆς ἰδικῆς των Ἐκκλησίας ἐπί τῶν θεμάτων τούτων*». Συμφωνεῖτε;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Συμφωνοῦμε καί σᾶς εὐχαριστοῦμε διά τήν ἐποικοδομητικήν συζήτησιν. Ἁπλῶς θά ἠθέλομεν νά ἴδωμεν καί εἰς γραπτήν μορφήν τήν τελικήν διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δυνάμεθα τώρα νά τό διατυπώσωμεν, ὡστε νά λήξῃ τό θέμα. Ἡ πρώτη πρότασις μένει ὡς ἔχει ἤδη διατυπωθῆ: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος τῶν μελῶν αὐτῶν ἐπισκόπων οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν*». Καί προσθέτομεν: «*Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο δέν ἐμποδίζει τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νά ἐκφράζουν τάς θέσεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐπί τῶν θεμάτων τούτων*».

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σχεδόν ἀδύνατον νά κατανοήσωμεν, ἀκούοντες τήν διατύπωσιν εἰς τήν ἑλληνικήν. Ἐάν εἴχομεν τό κείμενον γραπτῶς, ἔστω καί εἰς τήν ἑλληνικήν, θά ἠδυνάμεθα νά ἐπιβεβαιώσωμεν τήν ἀντιστοιχίαν μέ τάς σκέψεις, τάς ὁποίας ἐξεθέσατε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυστυχῶς, δέν δυνάμεθα νά ἔχομεν ἀμέσως ἀντίγραφα διά τήν ὁλομέλειαν, ἀλλά εἶναι δυνατόν νά δοθῇ

χειρόγραφον κείμενον εἰς τήν ὑμετέραν Ἀντιπροσωπίαν, ἐντός ὀλίγων λεπτῶν. Ἑπομένως, τοῦτο ἀρκεῖ ὡς προσθήκη, ὡς § 3, εἰς τό ὑπό ἐξέτασιν κείμενον τοῦ 1993 καί ἡ ἀνάλυσις τῶν λεπτομερειῶν νά ἐνταχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν. Συμφωνεῖτε;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Συμφωνοῦμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως ἐκαλύφθη τό θέμα. Δέν ὑπάρχει διαφωνία ἐπί τῶν θεμάτων τούτων. Ἁπλῶς πρέπει νά ἀποφευχθῇ τρόπον τινά ἡ ἐντύπωσις ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις οὐδέν ἔχουν ἔργον, οὐδεμίαν ἀποστολήν. Βεβαίως, δέν πρέπει αἱ συνελεύσεις νά ἐμποδίσουν τήν ἀνεξαρτησίαν ἑκάστης Ἐκκλησίας νά ἔχη τάς ἀπόψεις της, νά τάς προβάλλη καί νά ἀσκῇ τό ποιμαντικόν της ἔργον ἐλευθέρως. Τοῦτο εἶναι δεδομένον. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον δέν εἶναι δεδομένον εἶναι ἡ ὀφειλομένη προσπάθεια κοινῆς ἐκφράσεως, διότι καί ὁ ἔξω κόσμος περιμένει νά μᾶς ἴδη ὡς μίαν Ἐκκλησίαν καί ἡμεῖς ὀφείλομεν νά ἀναπτύξωμεν συνείδησιν κοινῶν θέσεων. Ὅταν ἐρωτώμεθα, ποία εἶναι ἡ ὀρθόδοξος θέσις ἐπί τινος ζητήματος, δέν δυνάμεθα νά ἀπαντῶμεν ἐκθέτοντες πλείονας θέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως ἐκφράζουν τάς κατά τόπους Ἐκκλησίας, δημιουργοῦντες σύγχυσιν εἰς τόν συνομιλητήν μας. Ἐάν δέν μεριμνήσωμεν ὥστε νά ὑπερβῶμεν τοῦτο, αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἔχουν νόημα. Κατά τήν γνώμην μου, ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἐκκλησιῶν παραμένει, ἀλλά πρέπει νά ὑπάρξη προσπάθεια ἐντός τῶν συνελεύσεων συζητήσεως τῶν θεμάτων, συσφίξεως τῶν σχέσεων, προβολῆς κατά τό δυνατόν τῆς ἑνιαίας θέσεως τῆς Ὀρθοδοξίας. Τοῦτο εἶναι τό ζητούμενον, ἄλλως δέν βαδίζομεν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, δέν διανύομεν μεταβατικήν περίοδον, ἀλλά παραμένομεν εἰς τήν ὑπάρχουσαν κατάστασιν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρατήρησίς σας εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντική διά τήν Διασποράν, εἰς τήν ὁποίαν ζῶμεν ὑπηρετοῦντες τάς ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου μας. Πράγματι, ἡ ἑνιαία φωνή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τήν Διασποράν θά συμβάλη πολύ εἰς τήν πνευματικήν οἰκοδομήν τῶν λαῶν ὀρθοδόξου προελεύσεως, ἀλλά καί εἰς τήν μαρτυρίαν πρός τόν κόσμον, ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ τήν πνευματικήν ἀπάντησιν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολῆς Ἐκκλησίας. Θέλω νά τονίσω ὅτι ἡ προσπάθεια, ἡ ὁποία καταβάλλεται διά τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, συντελεῖ πολύ εἰς τό ἔργον συνόλης τῆς Ἐκκλησίας, δεδομένου ὅτι ἑκάστη δικαιοδοσία διατηρεῖ τά δικαιώματα αὐτῆς συμφώνως πρός τούς κανόνας, ἀλλά καί τόν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος πρόκειται νά ἐξετασθῇ ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Φιλομηλίου. Θεωρῶ

καί ἐγώ ὅσα εἴπατε ἰδιαιτέρως σημαντικά, διότι τοῦτο εἶναι τό κύριον ἔργον τῆς παρούσης Διασκέψεως. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως ὅτι ἡ σύγκλισις τῶν ἀπόψεων δέν πρέπει νά ἀποβῇ εἰς βάρος τῆς ἀνεξαρτησίας ἑκάστης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δύναται νά ἐκφράζῃ τάς ἰδικάς της ἀπόψεις. Νομίζω ὅτι ἡ προταθεῖσα διατύπωσις, ἡ ὁποία θά δοθῇ τώρα εἰς τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, καλύπτει ἀκριβῶς τήν εὐαισθησίαν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν ἑτοίμην τήν διατύπωσιν, κατόπιν ὡρισμένων τροποποιήσεων.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: *«3. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασπορά̀ν. Καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράζουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: *«… ἐπί τῶν θεμάτων τούτων».*

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Ὄχι, ἀπελείφθη τό τέλος τῆς φράσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πῶς, γενικῶς; Ἀσφαλῶς δέν ἐμποδίζει, ἀλλά ἡ λογική ἀπαιτεῖ τήν ἀναφορά̀ν εἰς τά θέματα αὐτά. Κατά τά ἄλλα, προσωπικῶς δέν ἔχω ἀντίρρησιν ἐπί τῶν τροποποιήσεων, τάς ὁποίας ἐπεφέρατε.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ἐνοχλεῖ ὀλίγον ἡ φράσις *«… νά ἐκφράζουν τάς ἰδικάς των ἀπόψεις...»*. Ἡ ἵδρυσις τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων σκοπόν ἔχει τήν προβολήν κοινῶν ἀπόψεων καί θέσεων. Διερωτῶμαι πῶς θά φανερωθῇ ἡ ἑνότης τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐάν ἑκάστη Ἐκκλησία ἔχῃ τάς ἰδικάς της ἀπόψεις;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά δέν ἠμπορεῖ νά περιορισθῇ τό δικαίωμα ἑκάστης Ἐκκλησίας νά ἔχῃ καί τάς ἰδικάς της ἀπόψεις ἐπί ὡρισμένων θεμάτων. Ἀκόμη καί εἰς περίπτωσιν πλήρους ἑνότητος, ὑπάρχει ἡ εὐχέρεια ὑπάρξεως διαφορετικῆς ἀπόψεως μιᾶς Ἐκκλησίας ἐπί τινος θέματος. Δέν ἔχομεν πάντοτε μίαν ἄποψιν, ἀλλά πρέπει πάντοτε νά γίνεται προσπάθεια συγκλίσεως τῶν ἀπόψεων καί ἐκφράσεως διά μιᾶς φωνῆς. Ἐνδεχομένως ὅμως νά ὑπάρχουν διαφορετικαί ἀπόψεις. Κατά τήν γνώμην μου, τοῦτο δέν εἶναι κακόν, ἐκφράζει μίαν πολυφωνίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις μοῦ προκαλεῖ μεγάλην ἀνησυχίαν, διά τόν ἁπλούστατον λόγον ὅτι διά πρώτην φοράν θεσμοθετοῦμεν τήν μή κοινήν πορείαν, πρᾶγμα τό ὁποῖον θά ἀντανακλᾶται καί εἰς τόν Κανονισμόν. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον ζητεῖ ἡ ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας εἶναι αὐτονόητον, ἐφ' ὅσον ἕκαστος ἐπίσκοπος εἶναι ὑπόλογος εἰς τήν Ἐκκλησίαν, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκει. Φοβοῦμαι ὅτι μέσῳ τοῦ Κανονισμοῦ θεσμοθετοῦμεν μίαν κατάστασιν ἐλλείψεως κοινῆς πορείας, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά κάνωμεν τό ἀντίθετον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καταλαβαίνω τήν παρατήρησίν σας καί ἐγώ ἐτόνισα τήν σημασίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ὑπάρχει ὅμως ὁ φόβος, τρόπον τινά, ὅτι αἱ συνελεύσεις θά περιορίσουν τήν ὑπό τῶν Ἐκκλησιῶν ἐλευθερίαν ἐκφράσεως τῶν θέσεών των. Δέν δυνάμεθα νά ἀγνοήσωμεν τόν προβληματισμόν τοῦτον. Εὑρισκόμεθα εἰς τό στάδιον ἱδρύσεως τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί θέλομεν νά εἴμεθα ὅλοι ἥσυχοι ὅτι αἱ συνελεύσεις αὗται δέν θά περιορίσουν τήν ἐλευθερίαν ἑκάστης Ἐκκλησίας. Ἐνδεχομένως καί ἡ ἰδική σας ἤ ἑτέρα Ἐκκλησία νά θελήσῃ εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν νά ἐκφράσῃ μίαν ἄποψιν διαφορετικήν ἐπί ἑνός θέματος. Νομίζω ὅτι δέν πρέπει αἱ Ἐκκλησίαι νά ἀπολέσουν τό δικαίωμα τοῦτο. Βεβαίως, ἐκεῖνο τό ὁποῖον δέν μέ ἱκανοποιεῖ εἰς τήν διατύπωσιν εἶναι ὅτι δίδεται ἔμφασις εἰς τήν διαφοράν καί ὄχι εἰς τήν ἑνότητα. Λέγομεν, *«καίτοι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις…»*. Θεωρῶ προτιμότερον νά εἴπωμεν τό ἀντίστροφον, δηλαδή ὅτι, καίτοι ἑκάστη Ἐκκλησία εἶναι ἐλευθέρα νά ἔχῃ…, ἐν τούτοις πρέπει νά καταβάλλωμεν προσπάθειαν διά τήν ἐπίτευξιν ἑνιαίας φωνῆς. Τοῦτο εἶναι τό ὀρθόν, ἀλλά δέν θά ἐπιμείνω.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νά συμφωνήσωμεν μέ τήν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου καί τήν ἰδικήν σας, προκειμένου νά τονισθῇ ἀκριβῶς τό πνεῦμα τοῦ κειμένου τοῦ 1990, ὅτι δηλαδή ἐργαζόμεθα διά τήν ἑνότητα. Ἐφ' ὅσον λέγομεν ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν τάς κανονικάς ἁρμοδιότητας καί δικαιώματα τῶν ἐπαρχιούχων ἐπισκόπων εἰς τήν Διασποράν, ἐννοεῖται ὅτι μεταξύ τῶν κανονικῶν τούτων δικαιωμάτων εἶναι καί ἡ προβολή τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτῶν ἔργου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά χαθῇ ἡ συμφωνία, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη. Προτείνω λοιπόν μίαν ἐλαχίστην τροποποίησιν, ἡ ὁποία ἀποδίδει καλλίτερον τό πνεῦμα, χωρίς νά βλάπτῃ τό κείμενον, δηλαδή νά ἀπαλείψωμεν ἁπλῶς τήν λέξιν *«καίτοι»*: *«3. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν.* ***Αἱ***

Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων. Τοῦτο *οὐδόλως ἐμποδίζει τούς ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι παραμένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράζουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου*». Τονίζομεν οὕτως ὅτι ἐπιθυμοῦμεν τήν ἑνιαίαν θέσιν, ἀλλά δέν ἐμποδίζομεν τάς Ἐκκλησίας νά ἐκφράζουν τήν ἰδικήν των θέσιν. Τό δέχεσθε ὑπό τήν μορφήν ταύτην;

Ἡ Ὁλομέλεια συμφωνεῖ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λοιπόν, προχωροῦμεν εἰς τό ἑπόμενον σημεῖον (§ **4**). Χωρίς νά θέλω νά ἐπιβάλω τήν ἄποψίν μου, λέγω προκαταβολικῶς ὅτι δέν θά ἐδεχόμην ἀλλαγήν τοῦ κειμένου ἐπί τοῦ σημείου τούτου. Τό λέγω, διότι ἡ ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ὑπέβαλεν ἐπ' αὐτοῦ πρότασιν, ἡ ὁποία μέ φέρει ὁμολογουμένως εἰς δύσκολον θέσιν. Δέν δύναμαι νά τήν δεχθῶ. Ἡ προτεινομένη προσθήκη εἰς τήν § **4** ἔχει ὡς ἑξῆς:

«*Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.* ***Οὗτοι παρουσιάζουν εἰς τούς ἑκτός τήν κοινήν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς ἐπί θεμάτων, τά ὁποῖα ἔχουν συζητηθῆ εἰς συνεδρίαν κατ' ἐπέκτασιν τῆς κοινῆς ἀποφάσεως. Ἡ παρουσίασις τῆς κοινῆς θέσεως τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐπί συγκεκριμένου κύκλου ζητημάτων δύναται νά ἀνατεθῆ, κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως, καί εἰς ὁποιοδήποτε μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως*».

Δηλαδή καταργοῦμεν τόν πρόεδρον. Δέν δυνάμεθα, ἀφ' ἑνός μέν νά ἐγκρίνωμεν τόν πρόεδρον, ἀφ' ἑτέρου δέ νά τόν καταργοῦμεν.

«*Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς* ***ἀπευθύνεται εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τήν ἀναζήτησιν τῆς πανορθοδόξου ὁμοφωνίας, ἐνημερώνων ἐπίσης καί τούς λοιπούς Προκαθημένους τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν***».

Προσωπικῶς δέν δύναμαι νά δεχθῶ τήν ἀνάθεσιν εἰς ἕν μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νά ἐκφράζη τήν ὁμοφωνίαν. Ἡ ὁμοφωνία οἱουδήποτε σώματος ἐκφράζεται διά τοῦ προέδρου του. Πρόκειται περί ἀνατροπῆς τῶν πάντων. Ἑπομένως, θά παρεκάλουν τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας νά μήν ἐπιμείνη εἰς τήν ἀλλαγήν τοῦ κειμένου. Παρουσιάζει πολλάς δυσκολίας καί ὅπως ἡμεῖς σεβόμεθα τάς δυσκολίας των,

παρακαλῶ νά σεβασθοῦν καί ἐκεῖνοι τάς ἰδικάς μας. Δέν νομίζω ὅτι εἶναι τόσον σοβαρόν τό θέμα, ὥστε νά ἀπαιτῇ μίαν προσθήκην εἰς τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως δέν κατενοήσατε τό νόημα τῆς προτάσεώς μας. Θέλομεν νά εἴπωμεν ὅτι οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐκπροσωποῦν τήν κοινήν θέσιν ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν εἰς τάς συνεδρίας τῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ἐάν ὁ καθεῖς ἐκφράζῃ μόνος τήν ὁμοφωνίαν, οὐδεμίαν πλέον ἔχομεν ἑνότητα.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μάρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ὑπάρχει παρεξήγησις. Ἡ πρότασίς μας λέγει ὅτι κατ' ἀρχήν ὁ πρόεδρος ἐκφράζει τήν ὁμοφωνίαν, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη διά τῆς ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως. Ἡ συνέλευσις ὅμως δύναται εἰδικῶς νά ἀναθέσῃ εἰς ἕν τῶν μελῶν της νά ὁμιλήσῃ ἐξ ὀνόματος τῆς συνελεύσεως, παρουσιάζον, ἐπί παραδείγματι, τό ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τά σχολεῖα, διότι τό ἐν λόγῳ μέλος τῆς συνελεύσεως εἶναι τό πλέον ἁρμόδιον εἰς τόν τομέα τοῦτο. Ἕτερον παράδειγμα, ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι, εἰς περίπτωσιν βομβαρδισμοῦ τῆς Σερβίας, ἡ δέ Ἐπισκοπική συνέλευσις λαμβάνει ἀπόφασιν νά ἀπευθυνθῇ εἰς τήν κυβέρνησιν τῆς χώρας ὅπου ἑδρεύει, προκειμένου νά δεχθῇ τούς πρόσφυγας. Δύναται τότε νά ἀναθέσῃ τό διάβημα εἰς Σέρβον ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος εἶναι περισσότερον ἁρμόδιος εἰς τόν τομέα τοῦτον. Τοῦτο εἶναι τό ἁπλοῦν νόημα τῆς προτεινομένης προσθήκης.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἁπλοῦν ὅμως, ὡς τό χαρακτηρίζετε, τοῦτο νόημα εἶναι ἐπικίνδυνον, διότι δέν ὁμιλεῖ πλέον ἡ συνέλευσις ὡς σῶμα. Καταργεῖται τό νόημα τῆς συνελεύσεως. Ἐάν ὁ πρόεδρος θέλῃ, δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος. Εἶναι ἁρμοδιότης τοῦ προέδρου καί δέν δυνάμεθα νά καταργήσωμεν τήν ἁρμοδιότητα ταύτην, λέγοντες ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποφασίζει τήν ἀνάθεσιν εἰς ἕτερον μέλος τῆς ἐκφράσεως τῆς κοινῆς βουλήσεως. Ἀδυνατοῦμεν πλήρως νά δεχθῶμεν τήν πρότασίν σας. Ἐάν θέλετε νά ναυαγήσῃ ἡ παροῦσα Διάσκεψις λόγῳ τοῦ θέματος τούτου, φοβοῦμαι ὅτι θά γίνῃ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ὀρθῶς εἴπατε, ἔχομεν ἤδη ἀποφασίσει ὅτι θά ἰσχύῃ ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας κατά τήν λῆψιν ἀποφάσεων ἐντός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ὅπου λύονται ὅλα τά προβλήματα. Ἐάν εἷς πρόεδρος Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως κρίνῃ ὅτι ἕν τῶν μελῶν της εἶναι ἱκανόν νά ἐκπροσωπήσῃ τήν συνέλευσιν ἢ νά παρουσιάσῃ

πρός τά ἔξω ἕν θέμα, οὐδείς τόν ἐμποδίζει νά θέσῃ τό θέμα εἰς τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν καί νά τό κάνῃ. Οὔτε ἐγώ κατανοῶ διατί θά πρέπει νά ἀναφερθῆ μία τοιαύτη περίπτωσις ἐδῶ. Τό ὑπό ἐξέτασιν κείμενον ἐκφράζει οὐσιαστικῶς τάς βασικάς ἀρχάς τάς διεπούσας τόν Κανονισμόν, ὁ ὁποῖος θά ἐξετασθῆ εἰς τήν συνέχειαν. Οὐδείς ἐμποδίζει τόν πρόεδρον, ἐάν καί ἐφ' ὅσον θελήσῃ, νά ἀναθέσῃ εἰς ἕν τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως τήν παρουσίασιν ἑνός θέματος ἤ τήν ἐκπροσώπησιν τῆς συνελεύσεως. Δέν δυνάμεθα λοιπόν νά ἀναφέρωμεν ἐδῶ τοιαύτην λεπτομέρειαν, ἡ ὁποία δέν γίνεται ἀκριβῶς κατανοητόν τί θέλει καί τί ἐπιδιώκει. Ὅπως εἴπατε, ἡ προσθήκη αὕτη κινδυνεύει νά μειώσῃ τό κῦρος τῆς προεδρίας, ταυτοχρόνως δέ καί αὐτῆς καθ' ἑαυτήν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Θεωρῶ ἀπολύτως κατανοητόν καί νομίζω ὅτι θά γίνῃ καί ὑπό τῶν ἀδελφῶν τῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ὅτι δέν χωρεῖ ἐδῶ τοιαύτη προσθήκη. Νομίζω ὅτι ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας καί ὁ πρόεδρος εἶναι τά δύο στοιχεῖα, τά ὁποῖα ἐξασφαλίζουν τήν ἑνότητα τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καί ἐκεῖ πρέπει νά παραμείνωμεν, διότι τοῦτο ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος. Θά ἤθελον νά ὑπογραμμίσω τό γεγονός, ὅτι ἡ ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως υἱοθέτησις τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως σκοπόν ἀκριβῶς εἶχε τήν διασφάλισιν τῆς ἑνότητος τοῦ σώματος τῶν συνελεύσεων τούτων. Ἐάν διά τοῦ τρόπου τούτου διαλύσωμεν τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν καί δέν ἐκφράζῃ ὁ πρόεδρος τήν ὁμοφωνίαν, τότε τό θέμα τῆς ὁμοφωνίας καταπίπτει, διότι δέν ὑπάρχει πλέον νόημα. Ὑπάρχουν ὡρισμένοι σύνεδροι, οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν τόν λόγον, ἀλλά πρίν νά συνεχίσωμεν τήν συζήτησιν. Θά ἤθελον νά ἐρωτήσω τούς ἀδελφούς τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ἐάν ἐμμένουν εἰς τήν προτεινομένην ὑπ' αὐτῶν προσθήκην;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἐπιμένομεν εἰς τήν θέσιν μας καί εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασιν χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τῆς πανορθοδόξου ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, τό κείμενον παραμένει ὡς ἔχει. Προχωροῦμεν εἰς τό τελευταῖον σημεῖον (§ 5) τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κειμένου. Ἐάν δέν ὑπάρχῃ πρότασις τροποποιήσεως, θά ἤθελον νά θέσω ἐρώτημα ὡς πρός τήν παρενθετικήν φράσιν,

«…, περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Τό θέμα τοῦτο ἔχει τρόπον τινα ὑπερκερασθῆ ἀπό τήν πραγματικότητα. Ἐάν βεβαίως θέλωμεν νά τό διατηρήσωμεν, θά ἀφορᾷ

εἰς τό μέλλον, ἀλλά δυνάμεθα ἴσως νά τό διαγράψωμεν. Κατά τά ἄλλα νά παραμείνῃ ἡ παράγραφος ὡς ἔχει:

«Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, θά πράττωσι δέ πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ».

Δηλαδή νά ἀφαιρεθῇ ἐκεῖνο τό σημεῖον περί ἱδρύσεως νέων ἐπισκοπῶν, διότι χθές ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἀνεφέρθη χθές εἰς μίαν ἐνέργειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατά τό παρελθόν. Δέν γνωρίζω ἐάν τό θέμα τοῦτο πρέπει νά διατηρηθῇ καί διά τό μέλλον. Ὁμολογῶ ὅτι δέν ἔχω σαφῆ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας μου ἐπ' αὐτοῦ. Παρακαλῶ νά ἔχω τάς ἀπόψεις σας καί ἴσως αὔριον νά ἐπανέλθωμεν, ἔχοντες διαμορφώσει τάς ἐπί τούτου θέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἐχαιρετίζομεν τήν προτεινομένην διαγραφήν τῆς φράσεως: «*… περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ*», διότι *de facto* τό σημεῖον τοῦτο δέν ὑλοποιεῖται καί ὁπωσδήποτε δέν πρόκειται νά ὑλοποιηθῇ καί εἰς τό μέλλον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία συμφωνεῖ μέ τήν πρότασίν σας πρός ἀπάλειψιν τῆς φράσεως, διότι ἔχομεν ἤδη Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις εἰς περιοχάς ὅπου δέν ὑπάρχουν ἐπισκοπαί.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ταπεινῶς καί ἐγώ ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ἡ ἰδιόμορφος τρόπον τινα ἀπαγόρευσις ἱδρύσεως νέων ἐπισκοπῶν, διότι πράγματι αἱ ἀνάγκαι εἶναι διαφορετικαί ἀπ' ὅ,τι εἰς τό παρελθόν. Ἡ πτῶσις τῶν ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων εἰς τήν Α. Εὐρώπην προεκάλεσε μέγα μεταναστευτικόν κῦμα Ρώσσων, Ρουμάνων καί ἄλλων, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται τώρα ἀνά τάς πέντε ἠπείρους. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία προσπαθεῖ νά ἀποφύγῃ τήν δημιουργίαν νέων ἐπισκοπῶν, ὅπου δέν ὑφίσταται ἀνάγκη, δηλαδή φασματικῶν ἤ συμβολικῶν ἐπισκοπῶν. Τοῦτο ὄντως δέν ἔχει νόημα. Συγκεκριμένως, εἰς τήν Β. Ἀμερικήν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας, κατά τήν τελευταίαν σύνοδον τῆς ἱεραρχίας συνήνωσε δύο ἐπισκοπάς εἰς μίαν. Ἐνδεχομένως ὅμως νά ὑπάρξῃ ἀνάγκη ἱδρύσεως ἑτέρας ἐπισκοπῆς διά ποιμαντικούς λόγους. Νομίζω δηλαδή ὅτι οὐδείς εἶναι τόσον προπετής ὥστε νά ἱδρύῃ ἐπισκοπάς καί νά συντηρῇ ἐπισκόπους κ.λπ., ἀλλά θά κινηθῇ βάσει πραγματικῶν ἀναγκῶν. Συμφωνῶ νά ἀπαλειφθῇ ἡ μνεία τοῦ περιορισμοῦ τούτου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Βλέπω ὅτι ὑπάρχει σύγκλισις ἀπόψεων. Ἐν τούτοις, ἄς μοι ἐπιτραπῆ νά λάβωμεν τήν ἀπόφασιν περί ἀπαλείψεως αὔριον, διότι θά ἤθελον νά ἐνημερωθῶ περισσότερον ὡς πρός τήν θέσιν καί τῆς Ἐκκλησίας μου. Μένομεν λοιπόν κατ' ἀρχήν εἰς τήν ἐπ' αὐτοῦ συμφωνίαν, τήν ὁποίαν τελικῶς θά ἐγκρίνωμεν, σύν ΘεΩι, αὔριον. Χαίρω πολύ, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὅτι ἐκαλύψαμεν μέ τόσον καλήν συνεργασίαν καί τό κείμενον τοῦ 1993. Μᾶς μένει πλέον τό κείμενον τοῦ Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον πρέπει ὁπωσδήποτε, εἶναι ἐντός τῶν ὑποχρεώσεών μας, νά ἐξετάσωμεν καί νά ἐγκρίνωμεν αὔριον. Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἀφοῦ ἐτέθησαν ἐδῶ αἱ ἀρχαί, εἶναι εὔκολος ἡ υἱοθέτησις τοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος θά προσαρμοσθῆ ἁπλῶς, ὡς πρός τά σημεῖα ἐπί τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν τροποποιήσεις ἐπί τῶν ἀρχῶν.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν συζήτησιν τῶν τροποποιήσεων τῆς **§ 4**, δέν συνεζητήθη ἡ τελευταία ἐκ τῶν ὑφ' ἡμῶν προταθεισῶν γραπτῶς τροποποιήσεων. Ἀφορᾶ εἰς τήν τελευταίαν πρότασιν τῆς ὡς ἄνω παραγράφου: «*Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα*». Ἐπειδή θεωροῦμεν ὅτι ἡ διατύπωσις δέν εἶναι κατανοητή δι' ὅλους, προτείνομεν τό ἑξῆς: «*… ὁ πρόεδρος αὐτῆς* ***ἀπευθύνεται εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τήν ἀναζήτησιν τῆς πανορθοδόξου ὁμοφωνίας, ἐνημερώνων ἐπίσης καί τούς λοιπούς Προκαθημένους τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν***». Σᾶς εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐνημερώνων, ἐννοεῖτε ὁ Πατριάρχης, ὄχι ἡ συνέλευσις; Θά ἐνημερώση ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης τούς Προκαθημένους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ταῦτα εἶναι τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα. Δέν ὑπάρχει ἄλλη περίπτωσις. Θεωρῶ ὑπερβολικήν καί προσβλητικήν διά τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην τήν ὕπαρξιν φόβου ὅτι δέν θά τηρήση τά ἰσχύοντα, ὡς ἐάν δέν γνωρίζη τί πρέπει νά πράξη καί τοῦ λέγομεν ἡμεῖς ὅτι πρέπει νά ἐνημερώση καί τούς ἄλλους Προκαθημένους.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Δέν τίθεται θέμα ὑποδείξεως τῆς παρούσης Διασκέψεως πρός τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην. Αἱ προτάσεις ὅμως τῆς Διασκέψεως πρέπει νά εἶναι κατανοηταί εἰς ὅλας τάς Ἐκκλησίας ἀνά τόν κόσμον. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ κειμένου τούτου δέν θά δυνηθῆ νά κατανοήση τί σημαίνει διά τά περαιτέρω, ἐξαιρουμένου τοῦ ἰδίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Διά τοῦτο προτείνομεν νά

ἀναλύσωμεν ποῖαι εἶναι αἱ περαιτέρω ἐνέργειαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό παρόν κείμενον δέν προορίζεται διά τό ποίμνιόν μας, οὔτε διά τό εὐρύ κοινόν. Εἶναι κείμενον συμφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν μας καί ὅλοι οἱ Προκαθήμενοι, μηδενός ἐξαιρουμένου, γνωρίζουν τί σημαίνει «*διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα*». Δέν ὑπάρχει λόγος νά προσβάλωμεν τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην, λέγοντες τί πρέπει νά κάνη διά νά τηρήση τά ἰσχύοντα καί ἐάν κάτι δέν τηρηθῆ, οἱ Προκαθήμενοι θά τό ἐπισημάνουν. Δέν εἶναι ἀνάγκη ἡμεῖς νά ὑποδείξωμεν εἰς τούς Προκαθημένους τό ἔργον των, τό καθῆκόν των. Παρακαλῶ λοιπόν, νά μή διαφωνήσωμεν ἐπί ἑνός θέματος, τό ὁποῖον δέν εἶναι οὐσιαστικόν. Ἐνόμισα ὅτι εἴχατε ἀποσύρει τήν πρότασίν σας ταύτην. Τί λέγει ὁ ἀρχηγός τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωροῦμεν ὅτι πρέπει νά γίνη μνεία, μέ τήν μίαν ἤ τήν ἄλλην μορφήν, καί τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μετά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, διαφορετικῶς δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ τελική ἀναφορά ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Δέν ἐπιμένομεν εἰς τήν ἡμετέραν διατύπωσιν, ἀλλά θά ἐπεθυμούσαμε νά γίνεται εἰς τό σημεῖον τοῦτο μνεία καί τῶν ἄλλων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, «*τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα*» δέν σᾶς ἱκανοποιεῖ. Θέλετε νά ἀναλύσετε τά ἰσχύοντα. Ἐπαναλαμβάνω τήν δυσκολίαν μου νά θεωρήσω ὅτι Διάσκεψις ὡς ἡ παροῦσα ὑποδεικνύει ὄχι μόνον εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην, ἀλλά καί εἰς ἅπαντας τούς Προκαθημένους ποῖα εἶναι τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα. Ἐφ' ὅσον δέν ἐπιμένετε εἰς τήν διατύπωσίν σας, παρακαλῶ νά τελειώνη ἡ παράγραφος ὡς ἔχει. Εὐχαριστῶ καί ἐπανερχόμεθα, σύν ΘεΩι, αὔριον, μετά τό πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας. Ἡ σημερινή ὑπῆρξεν ἄλλη μία ἡμέρα ἁρμονικῆς συνεργασίας καί εὔχομαι τοῦτο νά συνεχισθῆ. Ἐάν τελειώσωμεν καί τόν Κανονισμόν συντόμως, θά ἔχωμεν καί μίαν ἡμέραν ἐλευθέραν, καί αὐτό εἶναι μέγα δῶρον.

Λύεται ἡ συνεδρία.

ΠΕΜΠΤΗ, 11η ΙΟΥΝΙΟΥ 2009
***
ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλημέρα, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἐπειδή μόλις ἐτελέσαμεν τήν Θ. Λειτουργίαν, ἁπλῶς νά ψάλλωμεν τό «*εὐλογητός ᾖ Χριστέ ὁ Θεός…*» καί νά ἀρχίσωμεν τήν ἐργασίαν μας. Θά ἤθελον προηγουμένως νά ἐπισημάνω ὅτι θά χρειασθῶμεν ***Συντακτικήν ἐπιτροπήν*** διά τό ***Ἀνακοινωθέν,*** τό ὁποῖον, ὡς εἴθισται, ἐγκρίνεται ὑπό τῆς ὁλομελείας εἰς τό τέλος τῶν ἐργασιῶν καί ἀνακοινοῦται πρός τά ἔξω. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή θά χρειασθῇ νά ἐργασθῇ τό ἀπόγευμα, ὁπότε ἐλπίζω νά ἔχωμεν προχωρήσῃ ἀρκετά εἰς τό ἔργον μας καί νά ἔχῃ ὅλον τό ὑλικόν ἐνώπιόν της. Διά νά εἶναι ἀποτελεσματική, καλλίτερον νά εἶναι ὀλιγάριθμος, ἀλλά καί ἀντιπροσωπευτική. Προτείνω τήν ἀκόλουθον σύνθεσιν, ἐάν τήν ἐγκρίνητε καί συμφωνοῦν ὅσοι ἀκούσουν τά ὀνόματα αὐτῶν: Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων, Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος, Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός, Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς καί Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ. Ἐάν δέν ἔχετε ἀντίρρησιν ὡς πρός τήν σύνθεσιν, θά παρεκάλουν τά πρόσωπα, τά ὁποῖα ἀνέφερον, νά δηλώσουν ἐάν ἀποδέχωνται νά συμβάλουν εἰς τήν σύνταξιν τοῦ ***Ἀνακοινωθέντος,*** τό ὁποῖον βεβαίως εἶναι πολύ σημαντικόν, ἀλλά δέν θά εἶναι λεπτομερές, κατά τόν τύπον τῶν ἀνακοινωθέντων τοῦ παρελθόντος. Ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει διαφωνία, ὑποθέτω ὅτι ἀποδέχεσθε τήν προτεινομένην σύνθεσιν καί ἡ Συντακτική ἐπιτροπή δύναται νά συνέλθῃ τό ἀπόγευμα καί νά ἀρχίσῃ τήν ἐργασίαν της. Ὡς γνωρίζετε, σήμερον ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἄγει τά ὀνομαστήρια αὐτοῦ. Ὡς εἶχον ἀνακοινώσει χθές, ἐστάλη συγχαρητήριον μήνυμα ἐκ μέρους ὅλων ἡμῶν. Εὐχόμεθα ὁ Κύριος νά τόν ἐνισχύῃ, νά τοῦ παρέχῃ ὑγείαν καί δύναμιν ἐπί ἔτη πολλά, σοφίαν καί σύνεσιν διά νά ὁδηγῇ τήν Ἐκκλησίαν εἰς τήν ἑνότητα αὐτῆς καί εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς της. Ἐπίσης ἑορτάζει σήμερον ὁ γραμματεύς τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Πανοσιολ. Ὑπογραμματεύων τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου κ. Βαρθολομαῖος, πρός τόν ὁποῖον εὐχόμεθα ἐπίσης πλουσίαν τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, μακροημέρευσιν καί εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Ἔτη πολλά, Πανοσιολογιώτατε!

Τό ἐνώπιον ἡμῶν ἔργον ἀφορᾷ εἰς τήν συμπλήρωσιν τοῦ κειμένου τοῦ 1993, τό ὁποῖον συνεζητήθη καί ἐνεκρίθη χθές ἐν ὁλομελείᾳ, πλήν τῆς ἐκ μέρους μου ἐπιφυλάξεως ὡς πρός τήν ἀπάλειψιν ἐκ τῆς τελευταίας παραγράφου τῆς φράσεως «*περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ*». Κατά τήν χθεσινήν συζήτησιν, διε-

πίστωσα τήν ὕπαρξιν συμφωνίας εἰς τήν ἀπάλειψιν τῆς φράσεως ταύτης. Σήμερον, δύναμαι νά εἴπω ὅτι οὐδεμία ἀντίρρησις ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ καί ἀπό πλευρᾶς τῆς Ἀντιπροσωπίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀπαλείφεται λοιπόν ἡ φράσις καί ἡ § **5** ἔχει πλέον ὡς ἑξῆς:

«Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, ***θά πράττωσι δέ*** *πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ».*

Ἑπομένως, καί τό κείμενον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993 ἔχει συζητηθῆ καί ἐγκριθῆ ὑπό τῆς παρούσης Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὅμοῦ δέ μετά τοῦ ἐπίσης ἐγκριθέντος κειμένου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1990 ἀποτελεῖ ἑνιαῖον κείμενον.

Τό διανεμηθέν εἰς τήν ὁλομέλειαν σχέδιον ἀποφάσεως, περιέχον τάς ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθείσας τροποποιήσεις (μαῦροι χαρακτῆρες), εἶναι τό ἑξῆς:

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθείση κατά τήν ἐν Φαναρίῳ Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν τόν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 2008, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 6ης μέχρι 13ης Ἰουνίου 2009, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, εἰς τήν ὁποίαν προσεκλήθησαν καί ἐξεπροσωπήθησαν πᾶσαι αἱ ἁγιώταται Ὀρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἠσχολήθη περί τό θέμα τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς καί συνεζήτησε, συμφώνως πρός τό ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993 ὑποβληθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα, τροποποιήσασα καί ἐγκρίνασα αὐτά ὡς ἀκολούθως:

1. α) *Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῆ τό ζήτημα τῆς*

Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) *Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο,* ***τούτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνου Ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον****. Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος.*

2. α) *Προτείνεται, ὅπως κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἤ ἱδρυθοῦν) εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἃς ὑπάγονται σήμερον.*

β) *Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.*

γ) *Ἔργον καί εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν* ***τῆς ἑνότητος*** *τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται* ***καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν****.*

3. *Αἱ περιοχαί, εἰς τάς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἓν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ὁρίζονται ὡς ἑξῆς:*

i. *Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική.*
ii. *Νότιος Ἀμερική.*
iii. *Αὐστραλία,* ***Ν. Ζηλανδία καί Ὠκεανία.***
iv. *Μ. Βρεταννία* ***καί Ἰρλανδία.***
v. *Γαλλία.*
vi. *Βέλγιον, Ὁλλανδία* ***καί Λουξεμβοῦργον.***
vii. *Αὐστρία.*
viii. *Ἰταλία* ***καί Μάλτα.***
ix. ***Ἑλβετία (Λιχτενστάιν)***
x. *Γερμανία.*
xi. ***Σκανδιναυϊκαί Χῶραι.***
xii. ***Ἱσπανία καί Πορτογαλία.***

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ***καί*** *τῶν περιοχῶν αὐτῶν.*

4. *Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται* ***κατ'*** *ἀπόφασιν τῆς* ***παρούσης*** *Διασκέψεως,* ***ἀνατίθεται*** *ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις* ***τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν*** *καί ἐφαρμόσουν αὐτόν* ***τό ταχύτερον δυνατόν καί ὁπωσδήποτε*** *πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.*

5. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.

6. *Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.*

7. *Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, [περιλαμβανομένης καί τῆς δημιουργίας νέων, ἐκτός τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐπισκοπῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ. Ἀντ' αὐτοῦ, αἱ ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαι, ὑπό*

τήν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς μητέρων Ἐκκλησιῶν,] θά πράττωσι πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς τό ἐνώπιόν σας εὑρισκόμενον κείμενον, ὅ,τι εἶναι σημειωμένον μέ ἔντονα στοιχεῖα, εἶναι αἱ τροποποιήσεις, τάς ὁποίας ἐπεφέραμεν. Προτείνω νά ἐλέγξωμεν, ἐάν αἱ τροποποιήσεις αὗται ἔχουν περιληφθῆ εἰς τό κείμενον. Παρακαλῶ νά περιορισθῶμεν εἰς τήν ἐπιβεβαίωσιν τῶν τροποποιήσεων. Ἐρωτῶ λοιπόν, ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπί τῶν τροποποιήσεων, ἐάν δηλαδή αὗται συμφωνοῦν πρός τάς ληφθείσας ἀποφάσεις κατά τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό σημεῖον *3 xi. Σκανδιναϊκαί χῶραι*, πρέπει νά προστεθῆ «*ἐκτός τῆς Φινλανδίας*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχετε δίκαιον. Εἶναι παράλειψις τῆς Γραμματείας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό σημεῖον *3. ix.*, καλόν θά ἦτο νά ἀπαλειφθῆ ἡ παρένθεσις, καί νά εἴπωμεν: *Ἑλβετία* ***καί*** *Λιχτενστάιν*, ὡς τοῦτο ἐγένετο εἰς ἕτερα σημεῖα τοῦ καταλόγου τῶν περιοχῶν τῆς § **3**.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πρέπει νά διορθωθῆ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διατί συμπεριελήφθη εἰδικῶς τό Λιχτενστάιν; Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐκεῖ ἐνορία θά ὑπάγεται εἰς τήν Ἑλβετίαν. Ὑπάρχουν καί ἕτερα μικρά κράτη, ἴσως μεγαλύτερα τοῦ Λιχτενστάιν, τά ὁποῖα δέν ἀναφέρονται, ὡς ἐπί παραδείγματι τό Μονακό, τό ὁποῖον ὑπάγεται εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Γαλλίας, ὁ Ἅγιος Μαρίνος, εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Ἰταλίας κ.λπ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἐνθυμοῦμαι τί ἀπεφασίσθη ἐπ' αὐτοῦ. Νά τό διαγράψωμεν; Ποία ἡ γνώμη σας ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιε Ἑλβετίας;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν τίτλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἑλβετίας ἀναφέρεται καί τό Λιχτενστάιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἂς παραμείνῃ, ἀλλά χωρίς τήν παρένθεσιν: *Ἑλβετία καί Λιχτεστάιν*.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ παρέμβασίς μου ἔχει νά κάνῃ κυρίως καί κατ' ἐξοχήν μέ τήν μορφήν τοῦ κειμένου, ἰδίως δέ τοῦ κειμένου τοῦ 1993. Δίδει εἰς τόν ἀναγνώστην τήν αἴσθησιν ὅτι πρόκειται πολλάκις περί συρραφῆς καί συγκολλήσεως προτάσεων, χωρίς νά ὑπάρχῃ, θά ἔλεγον, ὑφολογική στρωτή δομή εἰς τό κείμενον. Ἐπειδή τά κείμενα αὐτά θά μείνουν εἰς τήν ἱστορίαν, θά πρέπει νά καταβληθῆ μία φιλο-

λογική προσπάθεια διατυπώσεως τῶν παραγράφων αὐτῶν, ὥστε νά ὁμαλοποιηθοῦν συντακτικά καί στυλιστικά, εἰς τρόπον ὥστε νά μή δεχθῶμεν τυχόν παρατηρήσεις τρίτων ὅτι δέν ἔχει γίνη σωστή χρῆσις καί τῆς γλώσσης. Ἄν ἐπιτρέπετε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἠδυνάμην νά ἀναφέρω συγκεκριμένα παραδείγματα. Εἰς τήν § **3** λέγεται: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν*». Εἶναι ὀλίγον πλαδαρόν τό κείμενον. Θά ἠδύνατο νά γίνη: «*Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ἑδρεύοντες εἰς αὐτήν καί ἔχοντες ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τάς ὁποίας ἀνήκουν καί αἱ περιοχαί αὗται*». Ἕτερον παράδειγμα εἶναι πρωτίστως καί κυρίως ἡ διατύπωσις τῆς § **5**, ἡ ὁποία θά ἠδύνατο νά ἦτο ἡ ἑξῆς: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ἀποβλέπουσαι εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδόλως ἐμποδίζουν τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν νά εἶναι ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας καί νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς διακόψω εἰς τό σημεῖον τοῦτο καί κατόπιν συνεχίζετε. Ὡς πρός τήν πρώτην παρατήρησίν σας, δέν βλέπω μεγάλας δυσκολίας, κυρίως διότι δέν ἅπτεται τροποποιήσεων, τῶν ὁποίων, ὡς γνωρίζετε, ἡ διατύπωσις καί ἡ ἀποδοχή ἐχρειάσθησαν πολύ χρόνον. Θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν *οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἑδρεύοντες ἤ οἱ ὁποῖοι ἑδρεύουν*…

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: «… *μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, εἰς τάς ὁποίας ἀνήκουν καί αἱ περιοχαί αὗται*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αἱ συνελεύσεις δέν ἀνήκουν εἰς περιοχάς.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Αἱ περιοχαί ἀνήκουν εἰς τάς συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά δέν γνωρίζομεν ποῖαι εἶναι αὗται. Διαμορφώνονται ἀναλόγως… Δηλαδή εἶναι λῆψις τοῦ ζητουμένου, ἔτσι ὅπως τό θέτετε. Ὄχι προτιμῶ τήν ὑπάρχουσαν διατύπωσιν, «*καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν*». Ὡς πρός τόν ὅρον *ἑδρεύουν ἤ κατοικοῦν*, προτιμῶ τό κατοικοῦν, διά πολλούς λόγους. Παρακαλῶ, ἐάν ἀρχίσωμεν τάς φιλολογικάς παρατηρήσεις, ἡ συζήτησις θά εἶναι ἀτέρμων. Ζητοῦν πολλοί νά ὁμιλήσουν, διότι ἔχουν φιλολογικάς παρατηρήσεις. Δέν θεωρῶ ὅμως σημαντικόν τό φιλολο-

γικόν πρόβλημα, τό ὁποῖον θά δημιουργήση μακράν συζήτησιν καί ἀπώλειαν πολυτίμου χρόνου. Εὐχαριστῶ, κύριε Καθηγητά, ἀλλά ἡ φιλολογική ἀρτιότης θά μᾶς στοιχίση μίαν εἰσέτι ἡμέραν ἐργασίας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Ὡς πρός τήν διατύπωσίν μου τῆς § 5, δέν ἀλλάζει τίποτε ἐπί τῶν γενομένων προτάσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό γνωρίζω ὅτι δέν ἀλλάζει, ἀλλά θά πρέπει νά τήν θέσωμεν ὑπ' ὄψιν τῶν προτεινάντων, νά τήν ἐξετάσουν ἐκ νέου, νά τήν ἀκούσωμεν ἐκ νέου κ.λπ. Λυποῦμαι, ἀλλά δέν δυνάμεθα νά τό κάνωμεν. Παρακαλῶ, δέν θά γίνη συζήτησις ἐπί τοῦ θέματος τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Καθηγ. κ. Μαρτζέλος. Τό κείμενον θά παραμείνη ὡς ἔχει.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν δύναται νά συσταθῇ ἐπιτροπή, ἡ ὁποία θά ἐξετάση κατ' ἰδίαν τό φιλολογικόν μέρος τοῦ θέματος;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, διότι τοῦτο σημαίνει ὅτι, ἀφοῦ περατώση τό ἔργον της ἡ φιλολογική ἐπιτροπή, πρέπει νά παρουσιάση τό κείμενον ἐκ νέου εἰς τήν ὁλομέλειαν, νά τό ἐξετάσωμεν καί νά ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τήν συζήτησιν. Δέν ὑπάρχει χρόνος. Γνωρίζομεν τάς φιλολογικάς ἀτελείας, δέν πειράζει. Ἄς μᾶς κρίνη ἐπιεικῶς ἡ ἱστορία ἐξ ἐπόψεως φιλολογικῆς. Ἀρκεῖ τό κείμενον νά εἶναι σαφές, τοῦτο δέ ὄχι μόνον εἰς τήν ἑλληνικήν, ἀλλά καί εἰς τάς ἑτέρας γλώσσας. Λοιπόν, ἐπί τῆς οὐσίας, ὑπάρχουν παρατηρήσεις; Μέ ἐνδιαφέρει αὐτήν τήν στιγμήν, ἐάν αἱ ἀποφασισθεῖσαι ὑπό τῆς ὁλομελείας τροποποιήσεις ἐγένοντο εἰς τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: *3. iii. Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Ὠκεανία.* Νά εἴπωμεν καλλίτερον ***καί λοιπή*** *Ὠκεανία,* διά νά εἶναι πλέον σαφές. Διότι γεωγραφικῶς, Ὠκεανία δέν εἶναι καί ἡ Ν. Ζηλανδία;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἤλεγξα, ἡ Ν. Ζηλανδία ἀνήκει εἰς τήν Ἀσίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, παραμένει ὡς ἔχει. Εὐχαριστῶ, Αἰδεσιμολογιώτατε. Ἐφ' ὅσον δέν προβάλλεται ἀντίρρησις, θεωρῶ τό κείμενον ἐγκριθέν. Θά τεθῇ ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας ἀφοῦ γίνουν αἱ ἀπαραίτητοι διορθώσεις τῶν ἐπισημανθέντων λαθῶν καί ἐλλείψεων, ἀλλά ἐπί τῆς οὐσίας θεωρεῖται ἐγκεκριμένον. Ἡ ἑπομένη ὑποχρέωσίς μας εἶναι ἡ ἐξέτασις καί ἔγκρισις τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, σχέδιον τοῦ ὁποίου ἐξεπόνησε Συνέδριον Κανονολόγων κατ' ἐντολήν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993.

Τό ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ πρός συζήτησιν καί ἔγκρισιν ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ΣΧΕΔΙΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΛΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἄρθρον 1.

1. Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῆς Περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν κατά τόπους αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτοῦν ἰδίαν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν.

2. Μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι καί ὅσοι ὑπερόριοι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ποιμαντικήν διακονίαν ἐνοριῶν τῆς Περιοχῆς.

3. Οἱ ἐφησυχάζοντες καί οἱ ἐπισκεπτόμενοι τήν Περιοχήν ἐπίσκοποι δύνανται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Συνέλευσιν, ἀλλά ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Ἄρθρον 2.

Σκοπός τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι νά φανερώνῃ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά προωθῇ τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν εἰς πάντας τούς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καί νά διατηρῇ, διαφυλάσσῃ καί ἀναπτύσσῃ τά συμφέροντα τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς τούς ὀρθοδόξους κανονικούς ἐπισκόπους τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 3.

Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις θά ἔχῃ Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή αὐτῆς θά ἔχουν ἕνα Πρόεδρον, ἕνα ἢ δύο Ἀντιπροέδρους, ἕνα Γραμματέα καί ἕνα Ταμία, ὡς καί ἄλλους ὑπευθύνους ὁρισθησομένους ὑπό τῆς Συνελεύσεως.

2. Πρόεδρος εἶναι ex officio ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀπόντος τούτου, κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων.

3. Ὁ ἢ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί

ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 5.

1. *Αἱ ἁρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι:*

α΄. *νά μεριμνᾷ καί νά συμβάλη διά τήν διατήρησιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Περιοχῆς εἰς τάς θεολογικάς, ἐκκλησιολογικάς, κανονικάς, πνευματικάς, φιλανθρωπικάς, ἐκπαιδευτικάς, ἱεραποστολικάς καί οἰκουμενικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς.*

β.΄ *Ὁ συντονισμός καί ἡ προώθησις τῶν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος δραστηριοτήτων εἰς τούς τομεῖς τῆς διαποιμάνσεως, τῆς κατηχήσεως, τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, τῶν θρησκευτικῶν ἐκδόσεων, τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ..*

γ.΄ *Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν.*

δ.΄ *Πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας τοῦ Κράτους (πολιτικαί, δικαστικαί, διοικητικοί, ἐπικοινωνιακαί ἀρχαί...).*

ε.΄ *Ἡ προετοιμασία σχεδίου ὀργανώσεως τῶν ὀρθοδόξων τῆς Περιοχῆς ἐπί κανονικῆς βάσεως.*

2. *Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ΄ οὐδενί νά παρεμβαίνη εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιαδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου, ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς Περιοχῆς.*

Ἐπί εἰδικῶν, ἐν τούτοις, γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων ἐθνικῆς τινος διασπορᾶς ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης ἐθνικῆς διασπορᾶς, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης.

Ἄρθρον 6.

1. *Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις ἀποδέχεται καί καταγράφει τήν ἐκλογήν τῶν ἐπισκόπων τῆς Περιοχῆς, ὡς καί τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκέφαλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.*

2. *Ἐξετάζει καί καθορίζει τό κανονικόν καθεστώς τῶν τοπικῶν κοινοτήτων τῆς Περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκέφαλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.*

3. *Ὀφείλει νά καταγράφη πᾶσαν κρίσιν κληρικῶν ἐκφωνηθεῖσαν ὑπό τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, ἵνα ἡ κρίσις αὕτη ἐφαρμοσθῇ μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.*

Ἄρθρον 7.

1. *Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου. Δύναται νά συνέλθῃ ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον ὑπό τῆς Ἐκτελεστκῆς Ἐπιτροπῆς ἤ τῇ ἐγγράφῳ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ* $^1/_3$ *τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.*

2. *Ἡ Εκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἤ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ* $^1/_3$ *τῶν μελῶν αὐτῆς.*

3. *Αἱ προσκλήσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοί λόγοι, ἀποστέλλονται πρό δύο μηνῶν, ἐνῶ διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρό μιᾶς ἑβδομάδος, συναποστέλλονται δέ τά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί τά πρός αὐτά σχετικά στοιχεῖα.*

4. *Ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νά ἐγκρίνεται κατά τήν πρώτην συνεδρίαν τῆς Συνελεύσεως καί δέν δύναται νά τροποποιηθῇ εἰ μή δι΄ ἀποφάσεως τῶν παρόντων μελῶν, λαμβανομένης δι΄ ἀπολύτου πλειονοψηφίας.*

Ἄρθρον 8.

Ἡ Εκτελεστική Ἐπιτροπή εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διά τῆς παρουσίας τῶν $^2/_3$ *τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διά τῆς παρουσίας μετά τοῦ Προέδρου καί τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς.*

Ἄρθρον 9.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καί διευθύνονται ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καί τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 10.

1. *Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δέον ὅπως, εἰ δυνατόν, ἐκφράζουν τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἐλλείψει ὅμως ὁμοφωνίας λαμβάνονται κατά πλειονοψηφίαν.*

2. *Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατά τήν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω, κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.*

Ἄρθρον 11.

1. Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νά συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, Οἰκουμενικῶν καί ἄλλων θεμάτων, προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνός ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως.

2. Τά μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κληρικοί ἤ λαϊκοί, ὁρίζονται ὑπό τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σύμβουλοι ἐπίσης καί εἰδικοί δύνανται νά προσκαλῶνται ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν ἤ εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ἄρθρον 12.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξη τόν ἴδιον αὐτῆς Ἐσωτερικόν Κανονισμόν πρός συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρός τάς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρός τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Πάντα τά ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνελεύσεως νομικά καί οἰκονομικά θέματα ἀποφασίζονται ὑπό τό φῶς τῆς νομοθεσίας τῶν κρατῶν τῆς Περιοχῆς, εἰς τήν ὁποίαν τά μέλη τῆς Συνελεύσως ἀσκοῦν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχετε ἐνώπιόν σας τό σχέδιον Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον ἔχετε ἀσφαλῶς μελετήσει. Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ὑπέβαλε γραπτῶς προτάσεις τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ, αἱ ὁποῖαι διενεμήθησαν εἰς τήν ὁλομέλειαν πρός διευκόλυνσιν τῆς συζητήσεως. Ἀσφαλῶς θά συζητηθοῦν ὅλαι αἱ προτάσεις τροποποιήσεων εἴτε ἔχουν ὑποβληθῆ γραπτῶς εἴτε ὄχι. Θά ἀκολουθήσωμεν τήν ἰδίαν διαδικασίαν ὡς καί κατά τήν ἐξέτασιν τῶν προηγουμένων κειμένων, δηλαδή δέν θά ἀναγνωσθῆ τό κείμενον ἐκφώνως. Θά ἐξετάσωμεν τόν Κανονισμόν κατ' ἄρθρον καί θά ἐρωτῶ τήν ὁλομέλειαν ἐάν ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπί ἑκάστου ἄρθρου. Ἐπί τοῦ ἄρθρου **1**, ὑπάρχει παρατήρησις ἐπί τῆς οὐσίας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν § **3** τοῦ ἄρθρου **1**, γίνεται λόγος διά τούς ἐφησυχάζοντας καί τούς ἐπισκεπτομένους τήν περιοχήν ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι δύνανται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν συνέλευσιν. Μήπως πρέπει νά ὁρισθῆ ὑπό τινος δύνανται νά προσκληθοῦν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ὁποῖος προσκαλεῖ καί τά μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἄρα εἶναι ὁ πρόεδρος. Μήπως πρέπει νά λεχθῆ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξυπακούεται, δέν εἶναι ἀπαραίτητον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, χθές εἶχα κάνει μίαν πρότασιν, ὡς πρός τόν τρόπον συστάσεως ἡ κατατμήσεως κ.λπ. τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Θέλω νά διαβάσω τήν προσθήκην, τήν ὁποίαν προτείνω, ἐάν δύναται νά τεθῇ εἰς τό ἄρθρον **1**: «*Σύστασις νέας, κατάτμησις ἤ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἤ συγχώνευσις δύο ἤ περισσοτέρων τοιούτων, γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἤ τοῦ προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινος συνελεύσεως πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι δέν ἔχει θέσιν εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἴσως εἰς τό κείμενον, τό ὁποῖον ἐνεκρίναμεν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἠδύνατο νά ἐνταχθῇ ὡς ἀκροτελεύτιον εἰς τό κείμενον ἀρχῶν, τό ὁποῖον ἐνεκρίναμεν. Ἀλλά τώρα εἶναι ἀργά, διότι ἡ ἐξέτασις τοῦ κειμένου τούτου ἔχει περατωθῇ. Ἔπρεπε νά παρουσιάσητε τήν πρότασίν σας προηγουμένως.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Δύναται νά ἐνταχθῇ ὡς ἀκροτελεύτιον εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συμφωνῶ, διότι ἡ πρότασίς σας ἀφορᾷ εἰς τάς περιοχάς. Ἔπρεπε νά ἐνταχθῇ εἰς τό τέλος τῆς παραγράφου, εἰς τήν ὁποίαν μνημονεύονται αἱ περιοχαί, ἡ εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἐνεκρίθη.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Ἐάν κατά τήν συζήτησιν τοῦ Κανονισμοῦ φανῇ ὅτι διευκολύνει τό status τῶν συνελεύσεων, νομίζω ὅτι εἶναι καλόν νά τεθῇ, διότι πῶς θά ρυθμίζεται ἡ ὑπόθεσις ἐνδεχομένων συγχωνεύσεων ἤ δημιουργίας νέων συνελεύσεων, ἐάν προκύψουν νέαι ποιμαντικαί ἀνάγκαι; Κατά τήν γνώμην μου εἶναι βασικόν ἄρθρον, διότι δύναται νά ρυθμίζη τά θέματα ταῦτα, δίδει δέ καί τήν διαδικασίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασίς σας γίνεται εἰς ἀκατάλληλον στιγμήν, διότι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προηγουμένου κειμένου. Ἐάν συμφωνῇ ἡ ὁλομέλεια νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον, τό ὁποῖον ἐθεώρησα ὡς ὁλοκληρωθέν, καί νά τό ἐντάξωμεν εἰς τήν § **3**, μετά τήν περιγραφήν τῶν περιοχῶν. Τό πνεῦμα τῆς προτάσεώς σας εἶναι ἐάν χρειασθῇ ὁποιαδήποτε ἀλλαγή, νά ὑπάρχῃ διαδικασία προβλέπουσα τήν ἀλλαγήν ταύτην. Δέν γνωρίζω ἐάν εἶναι εἰς τήν ἰδικήν μας ἁρμοδιότητα, ἀλλά δυνάμεθα ἴσως νά εἰσηγηθῶμεν μίαν διαδικασίαν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρό-

εδρε, εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ὁ Κανονισμός εἶναι ἐπαρκής καί ἀρκούντως λεπτομερής. Εἶναι προϊόν μόχθου ὁμάδος εἰδικῶν κανονολόγων. Θά προέτεινα νά μή τόν ἐπιφορτίσωμεν μέ νέα στοιχεῖα, προκαλοῦντα ἐνδεχομένως νέας ἀτέρμονας συζητήσεις, ἀλλά ἐπί τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος κειμένου καί ὡρισμένων προτάσεων, νά ἐπιφέρωμεν βελτιώσεις. Ἐάν προσθέτωμεν συνεχῶς νέα στοιχεῖα, φοβοῦμαι ὅτι θά χρειασθῇ πολύς χρόνος, διότι πολλοί ἐξ ἡμῶν θά ἔχουν ἰδέας διά τήν προσθήκην νέων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασις δέν εἶναι τώρα νά προστεθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ἀλλά εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Εἶμαι καί ἐγώ τῆς γνώμης νά μή γίνουν προσθῆκαι εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον. Ἐάν τεθῇ θέμα ἀλλαγῶν εἰς τό μέλλον, θά τό λύσουν οἱ Προκαθήμενοι ἀπ' εὐθείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ ὅτι οἱ Προκαθήμενοι θά εὕρουν τόν τρόπον νά λύσουν τό θέμα, ὅταν παρουσιασθῇ.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐξ ἐπόψεως διαδικασίας, δέν εἶναι ὀρθόν νά ἐπανερχώμεθα εἰς ἤδη ἐγκριθέν κείμενον. Ἐάν γίνῃ συζήτησις καί ἀποφασισθῇ νά ἐνταχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ἔχει καλῶς, εἰ δ' ἄλλως δέν δύναται νά ἐνταχθῇ εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, παραμένει ὄντως ἕν ἐρώτημα, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν χρειασθῇ νά γίνῃ ἀλλαγή εἰς περιοχάς ποία εἶναι ἡ διαδικασία, ἀλλά ἐπαφιέμεθα εἰς τάς ἀποφάσεις τῶν Προκαθημένων. Ἐάν τό εἴχομεν προβλέψει, θά ἦτο ὁποία τις διευκόλυνσις. Προτείνω νά δοθῇ ἡ πρότασις τοῦ Καθηγ. κ. Γιάγκου εἰς τήν Γραμματείαν, ἡ ὁποία θά τήν ὑποβάλῃ γραπτῶς εἰς τήν ὁλομέλειαν, ὥστε νά ἐξετασθῇ καί νά προστεθῇ ὡς παράγραφος εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, χωρίς νά ἐπανέλθωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου. Ἐάν προβλέπωμεν κάτι, οἱ μέλλοντες νά ἀσχοληθοῦν μέ τοιαῦτα θέματα, θά μᾶς εὐγνωμονοῦν. Ἐάν δέν τό προβλέψωμεν, τούς φορτώνομεν ἕν πρόβλημα, τό ὁποῖον θά κληθοῦν νά ἐπιλύσουν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία εἶναι ἀκριβῶς ἡ πρότασίς σας;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Νά μᾶς διανεμηθῇ γραπτῶς κάποιαν στιγμήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρα νά τό συζητήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Καί ἐάν τό ἐγκρίνωμεν, αὐτούσιον πλέον νά προστεθῇ εἰς τό συγκεκριμένον σημεῖον τοῦ κειμένου τοῦ 1993.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό προηγούμενον κείμενον…

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Τό ὁποῖον ὅμως δέν θά θίξωμεν, ἁπλῶς θά προσθέσωμεν μίαν παράγραφον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶναι «ἁπλῶς». Τοῦτο σημαίνει ἐκ νέου συζήτησιν, ἐάν εἴμεθα διατεθειμένοι νά τήν κάνωμεν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό κείμενον ὁμιλοῦμεν περί τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται διά μίαν μεταβατικήν περίοδον μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἐλπίζω ὅτι δέν ὁμιλοῦμεν διά μίαν διάρκειαν 50, 60 ἐτῶν, ἀλλά διά μίαν πενταετίαν, δεκαετίαν τό πολύ. Θεοῦ θέλοντος, δέν θά χάσωμεν πλέον χρόνον καί θά διδαχθῶμεν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σπατάλης χρόνου. Θεωρῶ ἀνώφελον νά προβλέψωμεν συγχωνεύσεις, κατατμήσεις, ἀποχωρήσεις κ.λπ. Ἄς θεωρήσωμεν τά πράγματα ὡς ἔχουν. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι λόγῳ μιᾶς ἀποχωρήσεως, δέν ὑπάρχουν ἀρκετοί ἐπίσκοποι εἴς τινα περιοχήν. Φαντάζομαι ὅτι θά λυθῇ τό πρόβλημα ὑπό τῶν ἰδίων τῶν ἐπισκόπων. Θεωρῶ ὅτι δέν χρειάζεται τώρα νά μᾶς ἀπασχολήσουν προβλήματα, τά ὁποῖα κατά πᾶσαν πιθανότητα δέν θά ἀνακύψουν ἐντός τῶν προσδιοριζομένων ὑφ' ἡμῶν χρονικῶν πλαισίων. Πρέπει νά παραμείνωμεν εἰς ὅ,τι ἀπεφασίσθη καί ἐάν ὑπάρξῃ τοιούτου εἴδους πρόβλημα, τότε θά ἐπιλυθῇ ἐπί τόπου ὑπό τῶν Προκαθημένων καί τῶν ὀργάνων ἀναφορᾶς τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τόν Δρα κ. Λαχάμ. Θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά δοθῇ δυνατότης ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς ὑφίστανται διά τήν μεταβατικήν ταύτην περίοδον. Δέν χρειάζεται ἑπομένως νά ἐπανέλθωμεν καί νά τροποποιήσωμεν τά ἤδη ἐγκριθέντα κείμενα, ἀκόμη καί χάριν συντομίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν ἐπιθυμῇ τις νά ὁμιλήση ἐπ' αὐτοῦ, νομίζω ὅτι τό θέμα τελειώνει ἐδῶ, διότι βλέπω ὅτι πλήν τοῦ προτείναντος, τοῦ ἁγίου Δημητριάδος καί ἐμοῦ προσωπικῶς, οἱ ὁποῖοι θεωροῦμεν εὐκταῖον νά γίνῃ μία προσθήκη, οἱ περισσότεροι φρονοῦν ὅτι ὅταν προκύψῃ τοιοῦτον πρόβλημα, δύναται νά διευθετηθῇ καί ὄντως δύναται νά διευθετηθῇ ὑπό τῶν Προκαθημένων. Συνεπῶς, δέν χρειάζεται νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό κείμενον καί νά ἀρχίσωμεν νέαν συζήτησιν. Ἐάν δέν ἔχετε ἀντίρρησιν, ἄς ἀφήσωμεν τό θέμα ὡς ἔχει. Εὐχαριστοῦμεν τόν Καθηγ. κ. Γιάγκου, διότι ὄντως ἔθεσεν ἕν πολύ σοβαρόν ζήτημα καί εἶναι κρίμα, διότι δέν τό προεβλέψαμεν, ἀλλά νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀπό τά θέματα, τά ὁποῖα δέν δύνανται νά διευθετηθοῦν μέ τήν πρωτοβουλίαν ἀκόμη καί ἑνός Προκαθημένου. Δύναται οὗτος νά ἀπευθυνθῇ εἰς τόν

Οἰκουμενικόν Πατριάρχην, νά ὑπάρξη μία συνεννόησις τῶν Προκαθημένων καί αὐτομάτως νά γίνη μία τροποποίησις. Δέν εἶναι ἄπόλυτος ἀνάγκη νά τό εἴπωμεν ἡμεῖς. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά συνεφώνουν μετά τοῦ ἁγίου Δημητριάδος, διότι ἀποστολή μας εἶναι νά προσθέσωμεν κάτι εἰς τό κείμενον, ἐάν τό θεωρῶμεν καλόν. Ἐάν διευκολύνη ὡρισμένας μελλούσας ἐνεργείας, διατί νά μή τό πράξωμεν τώρα; Ἡ μεταβατική περίοδος ἐνδεχομένως νά διαρκέση πολύ. Εἰς τούς Ὀρθοδόξους, τό προσωρικόν δύναται νά διαρκέση ὡς καί 100 ἔτη. Ἐάν μᾶς δοθῇ γραπτῶς καί ἐγκρίνωμεν τήν πρότασιν, διατί νά μή γίνη μία προσθήκη εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως διευκολύνει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν προκύψη τοιοῦτον θέμα, θεωρεῖτε ὅτι δύναται νά λυθῇ ὑπό τῶν Προκαθημένων;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Βεβαίως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐν τοιαύτη περιπτώσει, διατί νά ἐπιφορτισθῶμεν ἡμεῖς μέ τόν κόπον τοῦτον;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Καί διά τῶν Προκαθημένων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διότι ὅ,τι θά εἴπωμεν, δέν εἶναι διαφορετικόν, δηλαδή ἐάν προκύψη θέμα νά τό λύσουν οἱ Προκαθήμενοι. Τί ἄλλο νά εἴπωμεν. Ἑπομένως εἴτε τό εἴπομεν ἐδῶ εἴτε ὄχι, τοῦτο θά γίνη, αὕτη θά εἶναι ἡ διαδικασία.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον τό ὑπό συζήτησιν θέμα εἶναι γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, δύναται νά λυθῇ βάσει τοῦ ἄρθρου **10** ἐδάφιον **2** τοῦ Κανονισμοῦ: «*Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατά τήν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω, κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα*». Ἐπανερχόμεθα δηλαδή εἰς ὅ,τι εἴπατε καί ἐσεῖς καί τό ὁποῖον προβλέπεται εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἡ παρατήρησις τοῦ ἁγίου Γαλλίας εἶναι χρήσιμος. Δηλαδή, ἐάν μία Ἐπισκοπική συνέλευσις θελήση συγχώνευσιν ἤ κατάτμησιν αὐτῆς, θά τό ζητήση ἡ ἰδία διά τῆς προβλεπομένης εἰς τό ἐν λόγῳ ἄρθρον διαδικασίας, τό ὁποῖον καλύπτει καί τήν περίπτωσιν ταύτην. Εὐχαριστῶ πολύ. Λοιπόν, ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ Κανονισμοῦ. Ἐπί τοῦ ἄρθρου **1**, ἤκουσα μόνον τήν παρατήρησιν τοῦ Καθηγ. κ. Γαλίτη, ἀλλά εἴπομεν ὅτι δέν χρειάζεται τροποποίησις, διότι ἐξυπακούεται. Ὑπάρχουν ἕτεραι παρατηρήσεις;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ.

ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον **1 § 3**. Εἰς τήν Ἀμερικήν κυρίως, ὑπάρχει ἓν ἀνησυχητικόν φαινόμενον. Διά τοῦτο πρέπει νά εἴμεθα περισσότερον συγκεκριμένοι, λέγοντες «*... οἱ ἐφησυχάζοντες καί οἱ ἐπισκεπτόμενοι τήν περιοχήν* ***κανονικοί*** *ἐπίσκοποι*. Διότι πολλάκις ὡρισμένοι ἐγκαταλείπουν τήν δικαιοδοσίαν ἑνός Πατριαρχείου καί πηγαίνουν ἀλλοῦ. Ἡ Ἐκκλησία δέν τούς ἀναγνωρίζει, ἀλλά πολλάκις λόγῳ γνωριμιῶν δημιουργοῦν ζητήματα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν εἶναι ἀναγκαῖον, διότι εἰς τό **1 § 1** λέγεται ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι συγκροτοῦν τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν εἶναι οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται **ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ** μετά πασῶν τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά τό **1 § 1** ἀναφέρεται εἰς τά μέλη τῆς συνελεύσεως, ἐνῶ τό **1 § 3** εἰς τούς ἐπισκέπτας.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐάν οἱ ἐπισκέπτες ἐπίσκοποι δέν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ, δέν θεωροῦνται ἐπίσκοποι ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὀρθή ἡ παρατήρησις, ἀλλά μήπως πρέπει νά γίνῃ σαφέστερον. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν: «***ἐφ' ὅσον πληροῦν τάς προϋποθέσεις τῆς παραγράφου 1***, *δύναται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν*». Συμφωνεῖτε μέ τήν διατύπωσιν; Σᾶς ἱκανοποιεῖ, ἅγιε Περιστερίου;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ναί, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον **1 § 1** ὑπάρχει ἡ ὅρος «περιοχή», ὅ ὁποῖος ὁπωσδήποτε ἔχει στενήν ἔννοιαν, ὅπως εἴδομεν εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον. Δέν εἶναι σαφές τί σημαίνει «περιοχή» ἐδῶ. Ἐπειδή τό κείμενον τοῦ Κανονισμοῦ θά κυκλοφορήσῃ ὡς ἐπί τό πλεῖστον αὐτοτελῶς, καλόν θά ἦτο, κατά τήν γνώμην μου, νά εἴπωμεν εἰς τήν ἀρχήν ὅτι ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὡρισε τάς περιοχάς ταύτας, ἐχούσας ὡς ἑξῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν χρειάζεται νά ἀπαριθμήσωμεν ἐκ νέου τάς περιοχάς, ἀλλά ἡ παρατήρησίς σας εἶναι σημαντική. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν: «*Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῶν περιοχῶν,* ***ὡς αὗται ὡρίσθησαν ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως***...». Συμφωνεῖτε ἐξ ἐπόψεως φιλολογικῆς διατυπώσεως;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὄχι τῶν «*περιοχῶν*», ἀλλά τῆς «*περιοχῆς*», διότι ἄλλως θά ἐσήμαινεν ὅτι ἅπασαι αἱ περιοχαί συγκροτοῦνται εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Πρέπει νά χρησιμοποιήσωμεν τόν ἑνικόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, νά εἴπωμεν: «*... περιοχῆς, ἐξ ἐκείνων,*

αἱ ὁποῖαι ὡρίσθησαν ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς….».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «*… τῆς περιοχῆς, ὡς αὕτη ὡρίσθη ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς…*». Ὁ Κανονισμός εἶναι μιᾶς συγκεκριμένης περιοχῆς, ἡ ὁποία ὡρίσθη σήμερον διά τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ διάτυπωσις παραμένει ὅμως ἀσαφής.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «***ἑκάστης*** *περιοχῆς…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἑκάστης περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν…*»

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν ***Κανονισμόν*** τῆς περιοχῆς θά ἠδύνατο νά προστεθῇ τό ὄνομα τῆς περιοχῆς, δηλαδή, ἐάν ὁ Κανονισμός ἀφορᾷ εἰς τήν Β. καί Ν. Ἀμερικήν, ὁ Κανονισμός θά ἀναφέρῃ: «*Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῆς περιοχῆς Β. καί Ν. Ἀμερικῆς…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι ἐδῶ, αὐτός εἶναι ὁ γενικός Κανονισμός.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Αὐτό ἐννοῶ, δέν δυνάμεθα νά προβλέψωμεν ὅτι εἰς τόν ***Κανονισμόν*** ἑκάστης περιοχῆς θά ἀναφέρηται τό ἀντίστοιχον ὄνομα τῆς περιοχῆς;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, ὁ Κανονισμός εἶναι γενικός. Τό θέμα εἶναι τί θά κάνωμεν ἐδῶ. Δέν ἔχει σχέσιν τί θά κάνῃ κατόπιν ἑκάστη συνέλευσις. Ἐκεῖνοι θά τό ἐξειδικεύσουν. Ἡμεῖς ἐδῶ πρέπει νά ὁμιλήσωμεν γενικῶς. «*Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι* ***ἑκάστης Περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν****…*». Εὐχαριστῶ διά τάς χρησίμους παρατηρήσεις σας εἰς τό ἄρθρον **1** τοῦ Κανονισμοῦ. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον **2**.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφώνως πρός τήν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου **2**, ὁ σκοπός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι τριπλοῦς, ἤτοι νά φανερώνῃ τήν ἑνότητα, νά προωθῇ τήν συνεργασίαν καί νά διατηρῇ, διαφυλάσσῃ κ.λπ. τά συμφέροντα τῶν κοινοτήτων. Φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ὁ σκοπός εἶναι εἷς, ἤτοι νά φανερώνῃ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, προωθοῦσα τήν συναίνεσιν, τήν συνεργασίαν καί διατηροῦσα, διαφυλάσσουσα κ.λπ. Πρόκειται δηλαδή διά τούς τρόπους μέ τούς ὁποίους προωθεῖται ἡ ἑνότης. Ἡ ἑνότης εἶναι τό ζητούμενον καί αὕτη ἐπιτυγχάνεται διά τῆς προωθήσεως τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν καί διά τῆς διατηρήσεως κ.λπ. τῶν συμφερόντων τῶν κοινοτήτων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ λογική τοῦ ἄρθρου εἶναι αὐτή, δηλαδή δέν δύναμαι νά θεωρήσω π.χ. τήν διαφύλαξιν τῶν συμφερόντων, κ.λπ. ὡς προαγωγήν τῆς ἑνότητος. Προσωπικῶς δέν ἔχω πρόβλημα μέ τήν διατύπωσιν ὡς ἔχει. Ἄς παραμείνη.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ἐπαναλαμβάνομεν περίπου ὅσα λέγονται εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἄς μείνη ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις, «*νά προωθῇ τήν συνεργασίαν* ***μετά τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν*** *εἰς πάντας τούς τομεῖς…*», δέν εἶναι σαφής. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις εἶναι ὄργανον, ὑποδεέστερον τῶν κανονικῶν δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι γνωστοί. Εἰς ἕτερον σημεῖον, λέγομεν ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι ὑπόλογος ἔναντι τῆς κανονικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας. Ἑπομένως, καλλίτερον νά εἴπωμεν «***μεταξύ*** *τῶν διαφόρων* ***τοπικῶν*** *δικαιοδοσιῶν*» καί ὄχι ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις προωθεῖ τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν ***Ἐκκλησιῶν-μητέρων***, διότι ἐδῶ, δικαιοδοσία σημαίνει τάς Ἐκκλησίας-μητέρας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διατί ὄχι ἐμμέσως καί μετά τῶν ***Ἐκκλησιῶν-μητέρων;*** Ὅταν μία συνέλευσις ὁμονοεῖ, ἐκφράζει καί τήν ἑνότητα τῶν ***Ἐκκλησιῶν-μητέρων.*** Προσωπικῶς, θά ἐπεθύμουν νά ἀντικαταστήσω τόν ὅρον ***«δικαιοδοσιῶν»*** μέ τόν ὅρον «Ἐκκλησιῶν», διότι ὁ ὅρος δικαιοδοσία ἐδῶ δέν εἶναι δόκιμος. «… ***μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν***». Ὄχι μεταξύ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀλλά μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Νομίζω ὅτι μέ τήν γενικήν ταύτην διατύπωσιν, καλυπτόμεθα καί ἀπό πλευρᾶς τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί ἀπό πλευρᾶς Ἐκκλησιῶν-μητέρων. Ἐάν δέν ὑπάρχη ἑτέρα παρατήρησις, προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον 3.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μία καλλιτέρα διατύπωσις τοῦ ἄρθρου 3, «*ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν*», νά εἴπωμεν «*ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων* ***ἑκάστης κανονικῆς*** *δικαιοδοσίας*». Εἶναι πλέον σαφές.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτιμῶ καί ἐδῶ τόν ὅρον «*Ἐκκλησιῶν*». Ὡς πρός τήν διατύπωσιν «*ἑκάστης κανονικῆς Ἐκκλησίας*» ἤ «*ἑκάστης τῶν κανονικῶν Ἐκκλησιῶν*», δέν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἔχω ἀντίρρησιν μέ τήν ἀντικατάστασιν τοῦ ὅρου «δικαιοδοσιῶν» μέ τόν ὅρον «Ἐκκλησιῶν». Θά πρέπει ὅμως νά εἴπωμεν «Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν», διότι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συνυπάρχουν μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Δύναται νά ἑρμηνευθῇ ὡς συνεργασία μετά τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν. Νά εἴπωμεν

Ὀρθοδόξων ἤ Ἐκκλησιῶν-μητέρων, διά νά ἀποφύγωμεν τήν σύγχυσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λέγομεν «κανονικῶν Ἐκκλησιῶν», ἄρα ἐννοοῦμεν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον **4**.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἕν θέμα πρακτικῆς φύσεως. Εἰς τό ἄρθρον **4** § **1**, ὁμιλοῦμεν περί ἑνός Προέδρου, ἑνός ἤ δύο Ἀντιπροέδρων, ἑνός Γραμματέως, ἑνός Ταμίου, κυρίως δέ ἄλλων ὑπευθύνων, ὡς μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Δημιουργεῖται πρόβλημα, ὅταν πρόκειται δι' ὀλιγομελεῖς συνελεύσεις.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά συγκροτηθῇ καί νά ὑπάρχῃ ἕν σῶμα, χρειάζεται ὁπωσδήποτε ἕνα πρόεδρον, ἕνα γραμματέα καί ἕνα ταμίαν. Ἑπομένως, τό πρόβλημα, τό ὁποῖον θέτει ὁ Καθηγ. κ. Γιάγκου, ἀφορᾷ εἰς τόν ἀντιπρόεδρον. Δέν ὑπάρχει δυνατότης ὑπάρξεως συνελεύσεως ἄνευ ἀντιπροέδρου, διότι ὁ γραμματεύς καί ὁ ταμίας δύνανται νά μήν εἶναι ἐπίσκοποι, ἀλλά αἱρετά μέλη. Δέν εἶναι ἑπομένως δυνατόν νά ὑπάρξῃ Ἐπισκοπική συνέλευσις, ἡ ὁποία νά μήν ἔχῃ τουλάχιστον ἕνα πρόεδρον, ἕνα ἀντιπρόεδρον καί ἕν μέλος, ἄλλως δέν δύνανται νά συγκροτήσουν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχει ὅμως περίπτωσις νά ὑπάρχουν μόνον δύο ἐπίσκοποι, ὁπότε εἷς θά εἶναι πρόεδρος καί ὁ ἕτερος ἀντιπρόεδρος, τά δέ λοιπά μέλη θά εἶναι ἱερεῖς. Πρέπει ἴσως νά τό εἴπωμεν, διότι εὐλόγως ὁ κ. Γιάγκου θέτει τό ἐρώτημα. Δύναταί τις νά σκεφθῇ ὅτι ὁμιλοῦμεν ἀποκλειστικῶς περί ἐπισκόπων, ὡς γραμματέων καί ταμιῶν. Ὑπάρχει ἀνάγκη διασαφήσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό θέμα τίθεται ὡς ἑξῆς: εἶναι ἀναγκαῖον νά ὑπάρχῃ ἐπίσκοπος ἀντιπρόεδρος, λόγῳ τῆς ἀναγκαιότητος ἀναπληρώσεως τοῦ προέδρου διά νά λειτουργήσῃ ἡ σύνελευσις, δηλαδή ὁ πρόεδρος ὁρίζεται μετά τοῦ ἀναπληρωτοῦ του. Πρέπει ἐπίσης νά ὑπάρχῃ γραμματεύς καί ταμίας, οἱ ὁποῖοι δέν θά εἶναι ἀπαραιτήτως ἐπίσκοποι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως ἔχομεν πρόεδρον καί ἀντιπρόεδρον, δεδομένου ὅτι οὐδεμία Ἐπισκοπική συνέλευσις ἀποτελεῖται ἐξ ἑνός μόνον ἐπισκόπου, ἀλλά τουλάχιστον ἐκ δύο μελῶν. Τά λοιπά μέλη δύνανται νά εἶναι κληρικοί ἤ λαϊκοί, ἀλλά μήπως πρέπει νά λεχθῇ ἐκπεφρασμένως;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό ἄρθρον **4** § **3** λέγει ὅτι ὁ γραμματεύς καί ὁ ταμίας εἶναι αἱρετά μέλη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρθρον **4** § **3**: «… *Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως καί* ***δύνανται νά εἶναι ἐκ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν ἤ τῶν λαϊκῶν***».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐκεῖ δύναται νά λεχθῆ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περί ***Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων*** καί ὄχι περί ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν λαϊκούς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό θέμα εἶναι σοβαρόν, πρώτην φοράν τό ἀντιμετωπίζομεν. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις δέν θά ἔχουν ἕτερα μέλη πλήν τῶν ἐπισκόπων;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἅπασαι αἱ σύνοδοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔχουν ἀρχιγραμματεῖς, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἐπίσκοποι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐγώ ἔτσι τό ἐξελάμβανον, ὅπως λέγει ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὅτι θά ὑπάρχουν δηλαδή καί ἕτερα μέλη, ἀλλά οἱ ψηφίζοντες θά εἶναι μόνον οἱ ἐπίσκοποι. Τά ἕτερα μέλη θά εἶναι ἄνευ δικαιώματος ψήφου, ἀλλά δύνανται νά ἐπικουροῦν εἰς τό ἔργον τῆς συνελεύσεως. Ἐπί παραδείγματι, ὁ διάκονος ἑνός ἐπισκόπου δύναται νά τελῆ χρέη γραμματέως ἤ ταμίου. Θεωρῶ ὅτι ὁ Κανονισμός εἶναι ἐλλιπής ὡς πρός τό σημεῖον τοῦτο καί πρέπει νά διευκρινηθῆ, διότι ὑπάρχει ἡ ἐντύπωσις ὅτι δέν θά ὑπάρχουν ἕτερα μέλη πλήν τῶν ἐπισκόπων.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἡ διατύπωσις τῆς § **3** τοῦ ἄρθρου **4** προϋποθέτει ὀργανωμένας καί συγκροτημένας συνελεύσεις, ὥστε νά ἔχουν καί ἐκτελεστικήν ἐπιτροπήν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἀρχιερέων ἑκάστης Ἐκκλησίας. Τό πνεῦμα δηλαδή τοῦ Κανονισμοῦ εἶναι ἡ ὕπαρξις συνελεύσεων πολλῶν ἐπισκόπων, ὥστε νά πρέπει νά γίνεται ἐπιλογή μεταξύ αὐτῶν διά τήν συγκρότησιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό πρόβλημα ὅμως προκύπτει διά τάς ὀλιγαρίθμους Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Ὑπάρχει ἑπομένως κενόν, τό ὁποῖον ὀφείλομεν νά καλύψωμεν. Τό ἄρθρον δέν καλύπτει σαφῶς τάς περιπτώσεις, εἰς τάς ὁποίας δέν ὑπάρχουν πλέον τῶν δύο ἐπισκόπων καί δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τό ἐνδεχόμενον τοῦτο. Ὁ ἅγιος Γαλλίας ἔχει ἀντίρρησιν ὡς πρός τήν σύνθεσιν ὑπό μελῶν, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἐπίσκοποι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, βλέπω τόν κατάλογον τῶν περιοχῶν, εἰς τάς ὁποίας θά ὑπάρχουν Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, καί εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ὑπάρχουν ὀλιγότεροι τῶν τριῶν ἤ τεσσάρων ἐπισκόπων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά εἷς ***Κανονισμός*** ὀφείλει νά προβλέψῃ πᾶν ἐνδεχόμενον. Δέν δυνάμεθα νά ἀποκλείσωμεν τό ἐνδεχόμενον ὑπάρξεως δύο μόνον ἐπισκόπων. Ἐπί παραδείγματι, τί θά γίνῃ εἰς περίπτωσιν θανάτου, ἀποσύρσεως ἑνός ἐπισκόπου

καί μείνουν τελικῶς μόνον δύο ἐπίσκοποι; Θά καταργηθῇ ἡ συνέλευσις; Προτείνω λοιπόν τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*… Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς,* ***δύνανται δέ νά ἀνήκουν εἰς τήν τάξιν τῶν πρεσβυτέρων ἤ διακόνων ἤ καί τῶν λαϊκῶν***». Ὁπότε καλυπτόμεθα διά τούς γραμματεῖς καί τούς ταμίας. Πρόεδρος καί ἀντιπρόεδρος θά ὑπάρχουν, ἐφ' ὅσον εἶναι δύο ἐπίσκοποι, ἐξυπακούεται δέ ὅτι δύνανται νά συμμετέχουν καί λαϊκοί, ἐάν κριθῇ τοῦτο ἀπαραίτητον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μία μικρά διευκρίνησις, θά παραμείνη εἰς τήν **§ 1** «*ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή*», ὡς ὑπάρχουν; Ἐάν ναί, δέν μπορεῖ νά εἰσαχθῇ «*δύνανται δέ*», διότι τότε ὁδηγούμεθα εἰς τήν ἑρμηνείαν ὅτι δύνανται καί οὗτοι νά εἶναι μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Πρέπει νά προσέξωμεν τήν διατύπωσιν, π. χ. «*εἰς εἰδικάς δέ περιπτώσεις δύνανται…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν εἶναι δύο ἐπίσκοποι, ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή θά ἀπαρτίζεται μόνον ἐκ τῶν δύο ἐπισκόπων;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ὄχι, διότι ἐξ ἐπόψεως νομικῆς, ἡ ἀνάστροφος ἑρμηνεία ὁδηγεῖ εἰς τό συμπέρασμα ὅτι πρεσβύτεροι, διάκονοι καί λαϊκοί δύνανται **γενικῶς** νά εἶναι μέλη καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον τίθεται, δέν ὑπάρχει εἰς τήν πραγματικότητα, διότι ἤδη ἀπεφασίσαμεν ὅτι ἔστω καί μία οἰκογένεια νά ὑπάρχη εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, αὕτη θά ἀνήκη εἰς τήν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου ἑτέρας Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί σχέσιν ἔχει;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Εἶναι ἀδιανόητον σήμερον, εἰς τόν κόσμον εἰς τόν ὁποῖον ζῶμεν, νά μήν ὑπάρχη ἔστω καί μία οἰκογένεια ἐκ τῆς πλέον ἀπομεμακρυσμένης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον λοιπόν ἀπεφασίσαμεν ὅτι οἱ πιστοί ἀνήκουν εἰς τήν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας-μητρός, εἶναι αὐτονόητον ὅτι οἱ ἐπίσκοποι θά εἶναι μέλη δύο ἤ περισσοτέρων Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς ἕν νομικόν κείμενον, τίποτε δέν δύναται νά θεωρηθῇ ἀδιανόητον. Εἶναι βασική ἀρχή. Ἴσως σήμερον εἶναι ἀδιανόητον καί αὔριον νά μήν εἶναι. Ἕν νομικόν κείμενον ὀφείλει νά μήν ἀφήνη κενά τοιούτου εἴδους. Πρέπει νά θεωρήσωμεν ὡς δεδομένον, ὅτι εἰς περίπτωσιν ὑπάρξεως μόνον δύο ἐπισκόπων, θά ὑπάρξουν καί ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μετέχουν ἄνευ ψήφου, ***συμφώ-***

νως πρός τό παράδειγμα τοῦ κ. Φειδᾶ περί τῶν ἀρχιγραμματέων, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τήν Σύνοδον ἄνευ ψήφου. Λοιπόν, οὗτοι δύνανται νά λάβουν τό ὀφφίκιον τοῦ ταμίου ἤ τοῦ γραμματέως. Δυστυχῶς, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δυσαρεστήσω ὅσους ἐπιθυμοῦν ἀκόμη νά ὁμιλήσουν, διότι πρέπει νά λάβω ὑπ' ὄψιν τό γεγονός ὅτι σήμερον εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν μας. Αὔριον πολλοί ἀναχωροῦν καί πρέπει νά περατώσωμεν τάς ἐργασίας μας καί νά μή μακρηγοροῦμεν. Διά τοῦτο ἐπιτρέψατέ μοι νά εἶμαι ὀλίγον αὐστηρός καί πράγματα, τά ὁποῖα ἐλέχθησαν, νά μήν ἐπαναλαμβάνωνται. Πολλάκις, πρός συντόμευσιν τῆς διαδικασίας, προτείνω μίαν διατύπωσιν, τήν ὁποίαν θέτω εἰς τήν ἔγκρισιν τῆς ὁλομελείας. Λοιπόν, ἡ πρότασίς μου εἶναι ἡ ἑξῆς: «*Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν αὐτῆς…*». Θεωροῦνται μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς οἱ λαϊκοί;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δυνάμεθα νά εἴπωμεν, ὅτι τά αἱρετά μέλη δύνανται νά μήν εἶναι ἐπίσκοποι: «*Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς,* ***εἰς εἰδικάς δέ περιπτώσεις δύνανται νά μήν εἶναι καί ἐπίσκοποι***».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐντάξει.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει ὅμως νά λεχθῇ ὅτι δέν ἔχουν δικαίωμα ψήφου.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Νομίζω ὅτι τό ἄρθρον **11** τοῦ Κανονισμοῦ προβλέπει τήν ὕπαρξιν μή ἐπισκόπων κληρικῶν ἤ λαϊκῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Τό ἄρθρον **11** ὑπονοεῖ ὅτι καί μή ἐπίσκοποι εἶναι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἄρα δέν ἔχομεν πρόβλημα λέγοντες «… *ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον **11** ἀναφέρεται εἰς τήν δημιουργίαν Ἐπιτροπῶν, ἐνῶ εἰς τό ἄρθρον **3** λέγεται σαφῶς ὅτι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή θά ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων. Καί εἰς τήν Συνέλευσιν καί εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, τά μέλη εἶναι ἐπίσκοποι. Ἡ διατύπωσις σκοπόν εἶχε τήν λύσιν τοῦ προβλήματος ὑπάρξεως πολλῶν ἐπισκόπων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν. Οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι ἑκάστης Ἐκκλησίας θά εἶναι μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς πρός τό ἄρθρον **3** ἔχετε δίκαιον, ἀλλά τό ἄρθρον **11** εἰς μέν τήν **§ 1** λέγει ὅτι αἱ Ἐπιτροπαί συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως, εἰς δέ τήν **§ 2**, λέγει ὅτι τά μέλη ταῦτα τῶν Ἐπιτροπῶν δύνανται νά εἶναι κληρικοί ἤ λαϊκοί.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Αἱ ἐπιτροπαί ὅμως

δύνανται νά συγκροτοῦνται καί ἐκ μελῶν, τά ὁποῖα δέν εἶναι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε ἡ διατύπωσις δέν εἶναι σαφής, διότι ὅταν λέγομεν ὅτι «*συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς*», ἐννοοῦμεν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐννοοῦμεν ὅτι ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως μπορεῖ νά συγκροτηθοῦν Ἐπιτροπαί.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι αὐτονόητον ὅτι αἱ Ἐπιτροπαί δύνανται νά συγκροτηθοῦν ἐκ μελῶν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ὑπάρχει λάθος ἀπόδοσις εἰς τό ἑλληνικόν. Τό γαλλικόν κείμενον λέγει: « *11 § 1. Sur décision de l'Assemblée épiscopale, des Commissions présidées par un évêque membre de l'Assemblée peuvent être établies, chargées des questions liturgiques, pastorales, financières, éducatives, œcuméniques et autres. § 2. Les membres de ces Commissions, clercs ou laïcs, sont nommés par le Comité Exécutif….* ».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι ἐντελῶς διαφορετικόν. Ποῖον εἶναι τό αὐθεντικόν; Διότι τό ἑλληνικόν, σαφῶς λέγει ὅτι «*συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς*». Αὐτό δέν ὑπάρχει εἰς τό γαλλικόν κείμενον. Φοβοῦμαι ὅτι θά ἀνοίξῃ μεγάλη συζήτησις καί ὁ χρόνος ἐπείγει. Παρακαλῶ, ἐπιτρέψατέ μοι νά περιγράψω τό πρόβλημα, διότι πρέπει νά ἀποφασίσωμεν. Τοῦτο εἶναι ἐάν μεταξύ τῶν μελῶν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ἐκτός τῶν ἐπισκόπων, περιλαμβάνωνται καί λαϊκοί ἤ κληρικοί ἄλλου βαθμοῦ. Ἐάν ναί, τότε δυνάμεθα νά εἴπωμεν εἰς τό ὑπό συζήτησιν ἄρθρον **4 § 3** ὅτι ὁ ταμίας καί ὁ γραμματεύς Ἐπισκοπικῆς τινος συνελεύσεως δύνανται νά εἶναι λαϊκοί ἤ κληρικοί. Ἐάν ὄχι, ἀπαιτεῖται μεγάλος ἀριθμός ἐπισκόπων εἰς μίαν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, ὥστε νά ὑπάρχῃ πρόεδρος, ἀντιπρόεδρος, γραμματεύς, ταμίας… Ὑπάρχουν ***Ἐκκλησίαι-μητέρες***, αἱ ὁποῖαι οὔτε εἰς τό ἔδαφός των δέν ἔχουν τόσους ἐπισκόπους. Ἡ ἄποψις περί συνελεύσεων ἀμιγῶς ἐπισκοπικῶν ὡς πρός τήν σύνθεσιν δέν εὐσταθεῖ. Θέτω λοιπόν τό ἐρώτημα, εἰς τό ὁποῖον ὀφείλομεν νά ἀπαντήσωμεν σαφῶς, ἐάν δηλαδή αἱ συνελεύσεις εἶναι αὐστηρῶς καί μόνον ἐπισκοπικαί ὡς πρός τήν σύνθεσιν ἤ ἐπισκοπικαί μέν ὡς πρός τάς ἀποφάσεις, μή ἀμιγῶς ἐπισκοπικαί δέ ὡς πρός τήν σύνθεσιν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρχουν λαϊκοί εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις. Δεύτερον, ὑπάρχει σύγχυσις ἐδῶ. Τό ἄρθρον **4** ὁμιλεῖ περί ὑπάρξεως προέδρου, ἀντιπροέδρου, γραμματέως, ταμίου εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν καί εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἀπαρτιζομένη, συμ-

φώνως πρός τό ἄρθρον 3, ἐκ τῶν ***πρώτων ἐπισκόπων*** τῶν διαφόρων κανονικῶν δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς, ἡ συνέλευσις δέν θά ἔχη ἄλλους ὀφφικιάλους (πρόεδρον, ἀντιπρόεδρον, γραμματέα, ταμία). Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία εἶναι ἀντιπροσωπευτική τῶν Ἐκκλησιῶν, διά τῶν εὑρισκομένων εἰς τήν ἐν λόγῳ περιοχήν δικαιοδοσιῶν. Νομίζω δέ ὅτι ὁ ὅρος «δικαιοδοσιῶν» πρέπει νά παραμείνη, ὡς ἔχει εἰς τό ἄρθρον 3.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὡς πρός τό τελευταῖον σημεῖον, διαφωνῶ μέ τήν ἄποψίν σας, ὡς πρός τόν ὅρον ***«δικαιοδοσιῶν».*** Εἶναι μέν κείμενον νομικῆς φύσεως, ἀλλά ἐκκλησιαστικόν κείμενον. Ἔχομεν Ἐκκλησίας καί ὄχι νομικά κατασκευάσματα. Ἑπομένως, ὁ ὅρος ***«Ἐκκλησίαι»*** θά ἀντικαταστήση τόν ὅρον ***«δικαιοδοσίαι»*** ὁπουδήποτε ἀπαντᾶται εἰς τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἀσχολούμεθα μέ ἀνύπαρκτον πρόβλημα. Εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν, συνεδριάζομεν κυρίως οἱ ἐπίσκοποι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Καί ὅμως ἡ ἐργασία μας εἶναι ἀδύνατος ἄνευ συμβούλων, μεταφραστῶν, γραμματέων, κληρικῶν καί λαϊκῶν. Οὕτω καί τά διακονήματα τοῦ ταμίου, τοῦ γραμματέως δέν ἀφοροῦν εἰς τήν οὐσίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δομῆς ἤ ὑποδομῆς. Εἶναι λειτουργήματα ἀναγκαῖα διά τήν ζωήν, τήν λειτουργίαν. Ἑπομένως, γραμματεύς ἤ ταμίας τῆς συνελεύσεως θά εἶναι πᾶς τις, εἰς τόν ὁποῖον θά δώσουν εὐλογίαν καί ἀνάθεσιν, ἐνῶ εἰς τήν λῆψιν ἀποφάσεων, εἰς τήν οὐσιαστικήν ἐκκλησιαστικήν λειτουργίαν, θά εἶναι μόνον οἱ ἀρχιερεῖς. Δέν βλέπω τήν ὕπαρξιν προβλήματος καί λόγου διά τόσην χρονοτριβήν καί πολυλογίαν. Συγγνώμην διά τήν εἰλικρίνειαν, ἀλλά νομίζω ὅτι συζητοῦμεη περί *«ὄνου σκιᾶς»*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διαφωνῶ ὅτι συζητοῦμεν περί *«ὄνου σκιᾶς»*, διότι πρόκειται περί θέματος, ἐπί τοῦ ὁποίου ἔχομεν σοβαράς διαφοράς. Ὡρισμένοι τῶν ὁμιλητῶν, ὡς ὁ ἅγιος Γαλλίας καί ὁ ἅγιος Φιλομηλίου, θεωροῦν ὅτι μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως πρέπει νά εἶναι μόνον ἐπίσκοποι. Κατά τήν ἄποψίν σας, δύνανται νά εἶναι καί μή ἐπίσκοποι κληρικοί ἤ λαϊκοί. Προσβάλετε τήν ἕδραν, λέγων ὅτι ἐπιτρέπει συζήτησιν περί ὄνου σκιᾶς.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Ζητῶ συγγνώμην διά τήν ἔκφρασιν καί τήν ἀποσύρω.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς μήν ἐπιμείνωμεν εἰς αὐτό. Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον ἔθεσα εἶναι ἐάν θά λεχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν, ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀποτελοῦνται μόνον ἀπό ἐπισκόπους ἤ, ὅπως εἶπεν ὁ ἅγιος Μπάτσκας καί συμφωνῶ μέ τήν ἄποψίν του,

εἶναι ἀδύνατον ἡ λειτουργία ἑνός σώματος ἐπισκόπων, ἀκόμη καί ὡς τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἄνευ τῆς βοηθείας μή ἐπισκόπων. Ἴσως χρειασθῇ ψηφοφορία ἐπ' αὐτοῦ. Πρέπει νά ἀποφασίσωμεν. Πρέπει ἤ ὄχι νά συμμετέχουν καί μή ἐπίσκοποι εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν, ἐννοεῖται ὄχι ὡς πρός τήν λῆψιν ἀποφάσεων, ἀλλά ὡς πρός τήν σύνθεσιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις ἀπαρτίζονται ἐξ ἐπισκόπων. Τά μέλη τῶν συνελεύσεων εἶναι οἱ ἐπίσκοποι. Βεβαίως ὁ πρόεδρος καί ὁ ἀντιπρόεδρος εἶναι ἐπίσκοποι. Διά νά λειτουργήσουν ὅμως χρειάζονται γραμματέα καί ταμίαν, οἱ ὁποῖοι δύνανται νά μή εἶναι μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας μου, ὁ γραμματεύς δέν εἶναι ἐπίσκοπος. παρευρίσκεται ὅμως εἰς τάς συνεδρίας. Τό αὐτό ἰσχύει καί εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ἄς μή περιπλέκωμεν τά πράγματα. Τό ἄρθρον **4 § 1** δύναται νά διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς: «*… θά ἔχουν ἕνα Πρόεδρον, ἕνα Ἀντιπρόεδρον. Θά ἔχουν ἕνα Γραμματέα καί ἕνα Ταμίαν, οἱ ὁποῖοι δύνανται νά προέρχωνται ἐκτός τῆς συνελεύσεως*», θά ἠδύναντο δηλαδή νά εἶναι κληρικοί ἤ λαϊκοί. Δυνάμεθα δέ νά προσθέσωμεν ὅτι δέν θά ἔχουν δικαίωμα ψήφου, δηλαδή θά εἶναι βοηθοί, ὅπως εἶπε καί ὁ ἅγιος Μπάτσκας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Αὐτό προέτεινα καί ἐγώ. Πολλοί ζητοῦν τόν λόγον. Παρακαλῶ νά ὁμιλήσουν μόνον ὅσοι διαφωνοῦν μέ τήν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Μπάτσκας καί τοῦ Δρος Λαχάμ. Ποῖος ἔχει ἀντίρρησιν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει νά λεχθῇ σαφῶς ὅτι τά μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως εἶναι μόνον οἱ ἐπίσκοποι. Τό λέει καί ὁ ὅρος «ἐπισκοπικαί». Εἶναι ἄλλον θέμα ποῖον θά χρησιμοποιήσουν διά τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐργασίας των, ἐάν δηλαδή θά εἶναι κληρικοί ἤ λαϊκοί. Πρέπει λοιπόν νά γίνη μία μικρά τροποποίησις, εἰς τό ἄρθρον **4 § 3**: «*Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐπιλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως…*». Νά ἀπαλειφθῇ «*μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς*», καί νά προστεθῇ, «*δύναται δέ νά εἶναι…*», ὅπως τό διετυπώσατε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Χρειάσθηκε πολλή ὥρα διά νά εἴπωμεν ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐλέχθη ἐξ ἀρχῆς. Βεβαίως χρειάζεται ἡ συζήτησις, ἀλλά καί ὁποία τις πειθαρχία. Ἐπαναλαμβάνω τήν διατύπωσιν: «*Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως, δύναται δέ νά προέρχωνται ἐκ*

τῶν βαθμῶν τῶν πρεσβυτέρων καί διακόνων, ὡς καί ἐκ τῆς τάξεως τῶν λαϊκῶν».

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «*ἐκ τῶν μοναχῶν καί τῶν λαϊκῶν*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: «*δύναται νά εἶναι καί μή ἐπίσκοποι*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν μοῦ ἀρέσει «*μή ἐπίσκοποι*».

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «*δύναται δέ νά μή προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὀρθόν. «*Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως, δύναται δέ νά* ***μή προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων***».

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς πρός τό ἄρθρον **4 § 2**, ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἔχει ὑποβάλει γραπτῶς εἰς τήν ἑλληνικήν καί τήν ρωσσικήν πρότασιν τροποποιήσεως, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«*Πρόεδρος εἶναι ex officio ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀπόντος τούτου, κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων.* ***Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διευθύνει τήν ἐργασίαν τῶν συνεδριάσεων, τίς συγκαλεῖ, προεξάρχει τῶν συλλειτουργῶν. Ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συζητήθηκαν εἰς τήν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως μέ τήν ἐκπόνηση κοινῆς ἀποφάσεως, ὁ Πρόεδρος (ἤ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καί τῆς Συνελεύσεως) προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινή θέση τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά ἤθελον νά κάνω μίαν παρατήρησιν ἐπ' αὐτοῦ. Ὡρισμένα τῶν σημείων τούτων συνεζητήθησαν κατά τήν ἐξέτασιν τοῦ κειμένου τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς τοῦ 1993, ἐλήφθησαν δέ ἀποφάσεις, τάς ὁποίας πρέπει νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἐδῶ. Ἔχω τήν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ πρότασις προσκρούει εἰς ὡρισμένα τῶν ἀποφασισθέντων. Ἐπί παραδείγματι, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «… *ἤ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καί τῆς Συνελεύσεως…*». Ὅ,τι δέν ἐνεκρίθη ὡς θέμα ἀρχῆς δέν δύναται νά λεχθῇ εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά τήν συζήτησιν τοῦ ζητήματος χθές, ἡ ἡμετέρα πρότασις ἀπερρίφθη ὄχι κατ' ἀρχήν, ἀλλά ὡς προσθήκη εἰς τό κείμενον τοῦ 1993. Ἐλέχθη χθές ὅτι ὡρισμέναι ἀπόψεις

θά συζητηθοῦν κατά τήν ἐξέτασιν τοῦ ***Κανονισμοῦ.*** Εἴχατε σημειώσει ὅτι οὐδέν μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως δύναται νά παρουσιάση μίαν ἄποψιν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ προέδρου. Διά τοῦτο, ἐτροποποιήσαμεν τήν πρότασιν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τάς παρατηρήσεις σας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σαφές ὅτι ἡ πρός τά ἔξω ἀναφορά τοῦ ἔργου καί τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως δέν δύναται νά γίνεται μέ πολυφωνίαν ἤ κατ' ἀνάθεσιν, διότι καταργεῖται οὐσιαστικῶς ὁ ρόλος τοῦ προέδρου, ὁ ὁποῖος ἔχει τόν συντονιστικόν ρόλον καί δέν ἀποτελεῖ διακοσμητικόν στοιχεῖον τῆς συνελεύσεως. Ὡς εἰς μίαν εὐχαριστιακήν σύναξιν ἐκφράζει τήν ἑνότητα, κατά τόν αὐτόν τρόπον ἐκφράζει πρός τά ἔξω καί τήν κοινήν φωνήν τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων. Ἐάν περιορίσωμεν ἤ ἀφαιρέσωμεν τήν δυνατότητα τοῦ προέδρου νά ἐκφράζῃ πρός τόν κόσμον τά ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως συζητούμενα καί ὁμοφώνως ἀποφασιζόμενα, τότε δέν ὑπάρχει πρόεδρος, ἀλλ' ἀνδρείκελον καί ὁ καθείς θά κάνη ὅ,τι νομίζει. Νομίζω λοιπόν, πρός τό συμφέρον τῆς ἑνότητος καί ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἀποδεχθῆ τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, ἡ ὁποία ἀναφέρεται πολλάκις, ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας δέν πρέπει νά ἐπιμείνη εἰς τό σημεῖον τοῦτο, τό ὁποῖον ἔχει ἤδη συζητηθῆ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Γαλλίας. Δυνάμεθα νά ἀναφέρωμεν τάς ἁρμοδιότητας τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως, διατηροῦντες τό πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καί ἀπαλείφοντες τήν φράσιν: «*Ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συζητήθηκαν εἰς τήν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως μέ τήν ἐκπόνησιν κοινῆς ἀποφάσεως, ὁ Πρόεδρος (ἤ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐντολῇ τοῦ Προέδρου καί τῆς Συνελεύσεως)…*», νά παραμείνη δέ ἡ συνέχεια: … «*καί προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινή θέση τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς*».

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ καί ἐγώ μέ τήν ἄποψιν τοῦ ἁγίου Γαλλίας. Νομίζω ὅμως ὅτι εἶναι καλόν, ὅπως εἰς τό ἄρθρον **5** ἀναφέρονται αἱ ἁρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, οὕτω καί εἰς τό ἄρθρον **4** νά εἴπωμεν ὅτι πρόεδρος εἶναι *ex officio*… κ.λπ. καί κατόπιν νά ἀναφέρωμεν τάς ἁρμοδιότητας τοῦ προέδρου, ὡς πρός τήν σύγκλησιν κ.λπ., καί ὡς πρός τήν ἔκφρασιν τῆς κοινῆς ἀπόψεως τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ πρότασίς σας καλύπτεται ἀπό τό

πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Εἶσθε ὅμως σύμφωνος ὡς πρός τήν παρένθεσιν, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τό πρόβλημα; Τό θεωρεῖτε ἀπαραίτητον;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὄχι ὡς πρός τήν διατύπωσιν, ἀλλ' ὡς πρός τήν οὐσίαν, ὡς πρός τάς ἁρμοδιότητας τοῦ προέδρου. Δυνάμεθα ἐδῶ νά περιγράψωμεν ποῖαι εἶναι αἱ ἁρμοδιότητες τοῦ προέδρου, δηλαδή ἐφ' ὅσον μεταξύ τῶν μελῶν ὑπάρχει ὁμοφωνία ὡς πρός ἕν πρόβλημα, ἐννοεῖται ὅτι ὁ πρόεδρος ἐκφράζει πρός τόν ἔξω κόσμον τήν ἄποψιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Νομίζω ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νά φανῇ ρητῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρεῖτε ἀπαραίτητον νά λεχθῇ ὅτι **καί ἕτερον** μέλος τῆς συνελεύσεως δύναται κατ' ἐντολήν τοῦ προέδρου **καί** τῆς συνελεύσεως νά προβάλη τήν κοινήν θέσιν; Τό θέμα εἶναι ὡς πρός ὅσα λέγονται εἰς τήν παρένθεσιν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Τοῦτο ἐναπόκειται εἰς τήν κρίσιν τοῦ προέδρου τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ ὅμως ὑπάρχει ἡ ἑξῆς διατύπωσις: «*ἐντολῇ τοῦ Προέδρου* ***καί*** *τῆς Συνελεύσεως*», ὁπότε περιπλέκεται κάπως τό θέμα.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ἴσως νά ὑπάρχη σοβαρός λόγος ἀδυναμίας ἐκφράσεως ὑπό τοῦ προέδρου τῆς κοινῆς θέσεως, ὁπότε οὗτος διορίζει ἕτερον μέλος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ἴδιος ὁ πρόεδρος, ἀλλά ὄχι κατ' ἐντολήν τῆς συνελεύσεως. Τοῦτο εἶναι τό ἐπίμαχον σημεῖον. Διότι δύναται ἡ συνέλευσις νά ἀποφασίση κατά πλειοψηφίαν νά εἴπη εἰς τόν πρόεδρον, ὅτι δέν θά ὁμιλήση ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως. Τοῦτο θέλει νά εἴπη ἡ διατύπωσις.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ἔχομεν τήν ἀρχήν τήν πλειοψηφίας, ἀλλά τῆς ὁμοφωνίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ποῖος θά ἀναγγείλη τήν ὁμοφωνίαν πρός τά ἔξω; Ὡς εἶναι διατετυπωμένη ἡ πρότασις τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, κατ' ἐντολήν τῆς συνελεύσεως δύναται νά μήν εἶναι ὁ πρόεδρος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά ὁμιλήση πρός τά ἔξω, ἀλλ' ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως. Εἶναι τοῦτο ὀρθόν;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Θεωρῶ λογικόν νά ἐκφράζη ὁ πρόεδρος τήν ἐπί ἑνός θέματος ἐπιτευχθεῖσαν ὁμοφωνίαν, τό ὁποῖον συνεζητήθη εἰς τήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, θά πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις, «*κατ' ἐντολήν τῆς συνελεύσεως*».

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὑπάρχει ὅμως τό ἐνδεχόμενον νά ὁρισθῇ ἕτερον μέλος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπό ποίου; Μόνον ὁ πρόεδρος δύναται νά δηλώσῃ τήν ἀδυναμίαν του καί νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος καί ὄχι ἡ συνέλευσις νά εἴπῃ εἰς τόν πρόεδρον, ὅτι δέν θά ὁμιλήσῃ ἐκεῖνος, ἀλλ' ἕτερον μέλος.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Δύναται νά λεχθῇ «*ἐντολῇ τοῦ προέδρου καί συνεναινέσει τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν λεχθῇ ἔτσι, σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις δύναται νά δώσῃ ἐντολήν εἰς ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά ὁμιλήσῃ ἐκ μέρους της. Εἶναι μία θέσις. Ὑπάρχει ὅμως καί ἑτέρα θέσις, ὅτι μόνον ὁ πρόεδρος δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος, δηλαδή εἶναι δικαίωμα τοῦ προέδρου καί ὄχι τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Βεβαίως, εἶναι δικαίωμα τοῦ προέδρου. Ἄλλωστε ἅπαντες συνεφώνησαν ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφώνως ὅμως πρός τήν διατύπωσιν, ἡ συνέλευσις δύναται νά ὁρίσῃ ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά τήν ἐκπροσωπήσῃ, νά ἐκφράσῃ τήν ὁμοφωνίαν. Τό σημεῖον τοῦτο πρέπει ὁπωσδήποτε νά διευκρινηθῇ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἤδη ἐλέχθη εἰς ἑτέραν συνάφειαν ὅτι δέν εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι θά ὑποδείξωμεν εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην τί θά κάνῃ, διότι γνωρίζει τάς ὑποχρεώσεις του. Καί ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως γνωρίζει τάς ὑποχρεώσεις του. Δέν χρειάζεται νά ἀναφερθῶμεν εἰς λεπτομερείας. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ὅ,τι λέγεται εἰς τήν παρένθεσιν. Ἐάν ἐπιμένωμεν, ἄς λεχθῇ ἁπλῶς ὅτι δύναται νά εἶναι καί ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως, μέ ἐντολήν τοῦ προέδρου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τώρα ἔχομεν δύο θέματα. ***Πρῶτον,*** ἐάν ὑφίσταται ἀνάγκη λεπτομεροῦς περιγραφῆς τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Ἤκουσα τήν ἄποψιν τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Καμπινεάνουλ, ὅτι ἡ λεπτομερής περιγραφή εἶναι ἀναγκαία, ὡς αὕτη ἀναφέρεται εἰς τό κείμενον τῆς προτάσεως τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Τό ***δεύτερον*** σημεῖον, τό ἐπίμαχον, εἶναι ἐάν ἡ συνέλευσις δύναται νά ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, νά ἐκφράσῃ τήν ὁμοφωνίαν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι σαφές ὅτι τόσον μέ τό κείμενον, τό ὁποῖον ἐδέχθημεν χθές, ὡς προσθήκην εἰς τό κείμενον τοῦ 1993, ὅσον καί μέ τήν ἀποδοχήν τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας, μάλιστα δέ μέ εἰδικήν

περιγραφήν, ἡ ὁποία καλύπτει καί τά δικαιώματα τοῦ ἐκπροσώπου ἑκάστης ἐθνικῆς παρουσίας εἰς τήν ὀρθόδοξον Διασποράν, παρέλκει ὁποιαδήποτε συζήτησις περί τῆς γενομένης ὑπό τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτάσεως. Διότι ἅπαντα τά θιγόμενα ὑπό τῆς προτάσεως θέματα περιγράφονται εἰς τάς ἁρμοδιότητας τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Κατά συνέπειαν, ἐάν ὑπάρχη ἐπ' αὐτῶν ὁμοφωνία, ἐξ ὁρισμοῦ ἐκτελεστής τῆς ἀποφάσεως εἶναι ὁ Πρόεδρος. Αὕτη εἶναι ἁρμοδιότης μόνον τοῦ Προέδρου. Ἅπαντα τά θέματα, τά ὁποῖα περιγράφονται εἰς τήν ἐν λόγῳ πρότασιν, ἀναλύονται εἰς τό ἄρθρον **5** τοῦ Κανονισμοῦ (σημεῖα **α**, **β**, **γ**, **δ**, **ε**), ὡς ἁρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἑπομένως, δέν συντρέχει λόγος πολυπλόκου διατυπώσεως ἐπί ἑνός θέματος, τό ὁποῖον ἀπαιτεῖ τήν ὁμοφωνίαν τῶν μελῶν. Θά πρέπει δηλαδή ὅλα τά μέλη τῆς συνελεύσεως νά ἔχουν ἤδη συμφωνήση ἐπί τῶν θεμάτων, τά ὁποῖα θά διαχειρισθῆ ὁ πρόεδρος. Ὁ Πρόεδρος ἔχει τήν εὐθύνην νά γνωστοποιῆ ὅπου δεῖ τάς καθ' ὁμοφωνίαν ληφθείσας ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως. Δέν χρειάζεται νά εἰσέλθωμεν εἰς μίαν διαλεκτικήν μεταξύ τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου καί τῆς συνελεύσεως. Ὁ Πρόεδρος εἶναι καί αὐτός μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως καί ἐκεῖ προσδιορίζονται αἱ ἁρμοδιότητές του.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο κ. Τύχων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ πρώτη φράσις περί τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως εἶναι ἀναγκαία. Εἰς τό ἄρθρον **2** ἀναφέρομεν λεπτομερῶς τί πρέπει νά κάνουν οἱ ἐπίσκοποι μέλη τῆς συνελεύσεως, δηλαδή νά διατηροῦν, διαφυλάσσουν, ἀναπτύσσουν κ.λπ. Θεωρῶ λογικόν νά καταγράψωμεν ἐδῶ τάς εὐθύνας τοῦ προέδρου, νά διοικῆ, συγκαλῆ, προεξάρχη… Νομίζω ὅτι εἶναι ὡραία διατύπωσις, ἡ ὁποία ἁρμόζει νά ἐνταχθῆ ἐδῶ. Ἕτερον θέμα εἶναι ἡ δυνατότης ἀναθέσεως τῆς ἐκπροσωπήσεως εἰς ἕτερον μέλος εἰς περίπτωσιν ἀδυναμίας τοῦ προέδρου, λόγῳ ἐλλείψεως χρόνου, ἀσθενείας, φόρτου ἐργασίας, ἀπουσίας κ.λπ. Ἡ ὕπαρξις βοηθῶν ἐπισκόπων, ἀντιπροέδρων, κ.λπ. εἶναι λογική καί ἐφαρμόζεται παντοῦ. Βεβαίως, δέν θά ἤθελον ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκπροσωπήσεως νά γίνεται ὑπό τῆς συνελεύσεως, διότι τοῦτο ἐμπίπτει εἰς τήν ἁρμοδιότητα τοῦ προέδρου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ. Τό κρίσιμον σημεῖον εἶναι τό τελευταῖον, δηλαδή, ὅτι ἡ ἀνάθεσις γίνεται ὑπό τοῦ προέδρου καί ὄχι ὑπό τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἐδόθη πολύ προσοχή εἰς τήν ἐντός παρενθέσεως φράσιν τῆς ἡμετέρας προτάσεως. Τό γεγονός ὅτι εὑρίσκεται ἐντός παρενθέσεως σημαίνει ὅτι ἡ προβλεπομένη περίπτωσις δέν εἶναι πολύ πιθανή. Συμφώνως

πρός τήν ἡμετέραν πρότασιν, **κατ' ἀρχήν** ὁ πρόεδρος ἐκπροσωπεῖ τήν ἄποψιν τῆς συνελεύσεως ἐνώπιον ὅλων τῶν ὀργανισμῶν, ἀλλά ἐνδεχομένως, λόγῳ ἀδυναμίας, ἀσθενείας κ.λπ., δύναται νά ἀναθέση εἰς ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως τό καθῆκον τοῦτο, τήν δέ ἀπόφασιν ταύτην λαμβάνει ὁμοῦ μετά τῆς συνελεύσεως. Διατηρεῖται δηλαδή ἡ ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας, κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ προέδρου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά ἐρωτήσω, ἐάν τοῦτο σημαίνη ὅτι ἡ φράσις ἐντός παρενθέσεως δύναται νά διαγραφῇ, ἐάν δημιουργῇ προβλήματα εἰς ἡμᾶς; Δέν θά εἴχατε ἀντίρρησιν; Διότι ὡρισμένοι ἐξ ἡμῶν ἔχουν ἀντίρρησιν ἐπί τῆς παρενθετικῆς ταύτης φράσεως.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ ὅτι δέν πρέπει νά διαγραφῇ, ἄν καί εἶναι παρενθετική καί ὑποδεικνύει μικράν πιθανότητα χρήσεώς της. Παρ' ὅλα ταῦτα δίδει εἰς τόν Πρόεδρον τήν δυνατότητα ἐπιλογῆς, δηλαδή ὅτι δέν εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐκτελῇ ὁ ἴδιος ὅλας τάς ἀποφάσεις, εἰς περίπτωσιν, π.χ. ἀσθενείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον δημιουργεῖ πρόβλημα εἶναι ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς παρενθετικῆς φράσεως σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευσις δύναται νά ὁρίση ἕτερον μέλος, πλήν τοῦ προέδρου, πρός ἐκπροσώπησίν της. Ἐπ' αὐτοῦ θέλω νά γνωρίζω πόσον ἀπαραίτητον θεωρεῖ τήν φράσιν ταύτην ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Θεωροῦμεν τήν φράσιν ἐπιθυμητήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄλλο ἐπιθυμητήν καί ἄλλο ἀπαραίτητον. Ὡς ἐπεσήμανε καί ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κομάρνο, δέν νοεῖται ὁ πρόεδρος νά λαμβάνη ἐντολήν ἀπό τήν συνέλευσιν νά τήν ἐκφράση ἤ νά μή τήν ἐκφράση, διότι τότε δέν εἶναι πρόεδρος. Ἐξ ὁρισμοῦ, τό καθῆκον τοῦ προέδρου εἶναι νά ἐκφράζη τήν ὁμοφωνίαν. Ἐάν ἡ συνέλευσις τοῦ εἴπη ὅτι δέν θά ὁμιλήση ἐπί τινος θέματος, ἀλλ' ἕτερον μέλος, καταργεῖ τόν πρόεδρον. Εἶναι οὐσιῶδες τό θέμα καί, ἐάν ἐπιμείνητε ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, φοβοῦμαι ὅτι δέν θά δυνηθῶμεν νά ὁμοφωνήσωμεν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά φύγωμεν ἀπό τό ἀδιέξοδον, θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμεν τό ἑξῆς: *«Ὁ πρόεδρος ἤ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως»* καί τελειώνει τό θέμα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά συμφωνήσουν καί οἱ προτείναντες. Ἡ διατύπωσίς σας ἀλλάζει ριζικῶς τήν διατύπωσιν. Φυσικόν εἶναι ἐάν ὁ πρόεδρος ἀδυνατῇ δι' ὁποιονδήποτε λόγον νά

ἐκτελέση τό καθῆκόν του, τό ὁποῖον συνίσταται εἰς τήν ἔκφρασιν τῆς ὁμοφωνίας τῶν πολλῶν, βεβαίως δύναται νά δώσῃ ἐντολήν, μᾶλλον νά ἀναθέσῃ τοῦτο εἰς ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνοῦμεν μέ τήν πρότασιν τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου, μέ τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «*ἢ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐντολῇ τοῦ προέδρου, κατόπιν συμφωνίας τῆς συνελεύσεως*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκεῖνο τό ὁποῖον κρίνεται τήν στιγμήν ταύτην ἀφορᾷ εἰς τί τό εἶναι ὁ πρόεδρος. Θά πρωτοτυπήσωμεν διεθνῶς καί εἰς τήν ἱστορίαν διά πρώτην φοράν θά ὑπάρχῃ πρόεδρος, ὁ ὁποῖος δέν θά ἐκφράζῃ *ex officio* καί ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ λειτουργήματός του, τήν ὁμοφωνίαν τοῦ σώματος. Τό σῶμα διαλύεται, διότι δέν ἔχει πρόεδρον καί ὁ πρόεδρος εἶναι ἀνδρείκελον, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Γαλλίας. Τό θέμα εἶναι σοβαρόν.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Κατόπιν συζητήσεως, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία εἶναι ἕτοιμη νά ἀποδεχθῇ τήν διατύπωσιν τοῦ Καθηγ. κ. Μαρτζέλου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ τόν Καθηγ. κ. Μαρτζέλον νά ἐπαναλάβῃ τήν πρότασίν του.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: «*ὁ πρόεδρος ἢ κατ΄ ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἐντάξει. Θεωρῶ τόν ὅρον «ἐντολήν» ἱεραρχικόν, «*κατ΄ ἀνάθεσιν ὑπ΄ αὐτοῦ*». Λοιπόν, ἐλύθη τό ἐπίμαχον θέμα. Μένει τό ἐρώτημα, ἐάν χρειάζεται ἡ ἀναλυτική περιγραφή τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά ἁπλουστευθῇ τό κείμενον, δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ὁ πρόεδρος προβάλλει ἐνώπιον τρίτων τήν κοινήν θέσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρώτησα, ἐάν θά διατηρηθῇ τό κείμενον ἢ ὄχι. Ἐάν διατηρηθῇ, προτείνετε μίαν τροποποίησιν. Αὐτό κατάλαβα. Ἑπομένως ἐξυπακούεται ὅτι θέλετε νά διατηρηθῇ, ἀλλά νά τροποποιηθῇ ὡς πρός τό σημεῖον τοῦτο. Ποῖος εἶναι τῆς γνώμης νά μή παραμείνῃ;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι θά εἶναι μεγάλη ὑπηρεσία πρός τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, ἐάν δέν προβῶμεν εἰς ἀναλυτικήν περιγραφήν τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Διότι ἐάν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νά ἐφαρμόσουν τήν ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀναγνώσουν ὅλας τάς ἀναφερομένας ἁρμοδιότητας τοῦ προέδρου, θά φοβηθοῦν νά προχωρήσουν ἀμέσως εἰς τήν ἰδέαν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἡ περιγραφή εἶναι ἐπαχθής καί δέν

γνωρίζω πῶς θά ἀντιμετωπισθῆ ἐκ μέρους τῶν παραληπτῶν τοῦ κειμένου. Κατά τήν γνώμην μου, θά ἔπρεπε νά μήν ἐπιμείνωμεν νά φορτίσωμεν μέ ἀναλυτικάς περιγραφάς ἕν κείμενον συντεταγμένον μέ σύντομον καί περιεκτικόν τρόπον. Ἅπαντα περιλαμβάνονται εἰς τάς ἁρμοδιότητας τῆς συνελεύσεως (ἄρθρον **5** § **1**) καί ὁ πρόεδρος θά ἀσκῆ τά καθήκοντά του μέ τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως. Ἀντιμετωπίσαμεν τό αὐτό πρόβλημα χθές, ὅταν συνεζητεῖτο τό θέμα τοῦ ἐπισκόπου ἑκάστης ἐθνικῆς παρουσίας. Ἐνῷ ὅμως ἀνεφερόμεθα εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, μεταφερόμεθα ἀκρίτως εἰς τόν ἐπίσκοπον ἑκάστης ἐθνικῆς παρουσίας. Τό ἴδιον καί ἐδῶ. Τά ἀναφερόμενα εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις, τά μεταφέρομεν ἄνευ λόγου εἰς τόν πρόεδρον. Δέν ὑπάρχει λόγος νά φορτίσωμεν τό κείμενον καί νά τό περιπλέξωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή συνεφωνήσαμεν εἰς τήν διατύπωσιν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ ποῖος φέρει πρός τά ἔξω τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, θά προέτεινον νά ἀνατρέξωμεν εἰς τό ἄρθρον **9**, τό ὁποῖον λέγει: «*Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καί διευθύνονται ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καί τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς*». Νά προστεθῆ εἰς τό τέλος τοῦ ἄρθρου ἡ φράσις: «*καί τήν εὐθύνην ὁ ἴδιος ἤ κατ' ἀνάθεσιν τῆς πρός τά ἔξω προβολῆς τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως*». Νά ὁλοκληρώσωμεν δηλαδή τήν διατύπωσιν εἰς τό ἄρθρον **9** καί νά μήν προσθέσωμεν ὁ,τιδήποτε περί τῶν εὐθυνῶν τοῦ προέδρου εἰς τό ὑπό συζήτησιν ἄρθρον. Νά προστεθῆ εἰς τό ἄρθρον **9** ποῖος παρουσιάζει πρός τά ἔξω τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως, καί οὗτος εἶναι ὁ πρόεδρος ἤ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ, ἅγιε Δημητριάδος. Καί ἐγώ τό βλέπω τώρα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἐπανάληψις εἰς τό ἄρθρον **9**, ἐκείνων, τά ὁποῖα λέγονται εἰς τήν προτεινομένην ὑπό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας τροποποίησιν, δηλαδή ὅτι ὁ πρόεδρος διευθύνει, ἐποπτεύει κ.λπ. Ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Δημητριάδος εἶναι λογική. Βεβαίως ἡ ὑπό συζήτησιν τροποποίησις εἶναι λεπτομερεστέρα τῆς ἰδικῆς του προτάσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Αἱ λεπτομέρειαι δυσκολεύουν πάντοτε τό θέμα. Ἄς διατηρήσωμεν τήν εὐρύτητα πνεύματος. Ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἐμπιστευθῆ εἰς τήν πρόεδρον τήν ὁμοφωνίαν, πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἐμπιστευόμεθα τήν διαχείρισιν τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ ὑπό συζήτησιν τροποποίησις ἀναφέρει

καί ὅτι ὁ πρόεδρος συγκαλεῖ τήν συνέλευσιν – εἶναι μεταξύ τῶν καθηκόντων του –, προεξάρχει τῶν συλλειτούργων – νομίζω ὅτι δέν βλάπτει, ἀλλά δέν εἶναι εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην ἐκ τῶν οὐσιωδῶν. Κατά τά ἄλλα, συγκαλεῖ, διευθύνει, διότι πρῶτον συγκαλεῖ καί κατόπιν διευθύνει. Ἑπομένως συγκαλεῖ τάς συνεδριάσεις, διευθύνει τάς ἐργασίας τῶν συνεδριάσεων, τέλος δέ ἐκφράζει πρός τά ἔξω τήν βούλησιν. Προσωπικῶς, θεωρῶ καλήν τήν περιγραφήν τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου. Τώρα, ἐάν ὑπάρχη ἐπανάληψις εἰς τό ἄρθρον **9**, θά τό ἀντιμετωπίσωμεν ὅταν ἐξετάσωμεν τό ἄρθρον τοῦτο.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Πάντα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τό σημεῖον **6** τοῦ ἐγκριθέντος ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως κειμένου τοῦ 1993: «*Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ….)*». Ὑπάρχει δηλαδή ἐπ' αὐτοῦ μία φράσις εἰς τό ἐγκριθέν κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Χρειάζεται νά ἐπαναληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν κάτι τό ὁποῖον ἤδη ὑπάρχει;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Ὄχι, ἐννοῶ ἐπί τῶν λειτουργικῶν…

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι τό σημεῖον **6** τοῦ κειμένου τοῦ 1993, δέν ἐννοεῖ συλλείτουργα, ἀλλά λειτουργικά θέματα. Θέλω μίαν σαφῆ ἀπάντησιν, θέλετε νά παραμείνη εἰς τό ἄρθρον **4**; Θέλετε νά προστεθῇ εἰς τό ἄρθρον **9**; Θέλετε νά διαγραφῇ, διότι προβλέπεται εἰς τό σημεῖον **6** τοῦ κειμένου τοῦ 1993; Παρακαλῶ τούς ὁμιλητάς νά τοποθετηθοῦν ἐπ' αὐτοῦ καί μόνον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καλόν θά ἦτο νά παραμείνη ἡ προτεινομένη ὑπό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προσθήκη εἰς τό ἄρθρον **4** § **2** καί νά ἀπαλειφθῇ ἀπό τό ἄρθρον **9** «*καί διευθύνονται*». Ἐφ' ὅσον δηλαδή εἰς τό ἄρθρον **4** γίνεται λόγος περί τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν, τό ἄρθρον **9** νά διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς: «*Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως*», νά ἀπαλειφθῇ δέ ἡ συνέχεια «*… καί διευθύνονται ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καί τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν παραμείνη ἡ τροποποίησις εἰς τό ἄρθρον **4**, νομίζω ὅτι πρέπει νά ἐξαλειφθῇ πλήρως τό ἄρθρον **9**, διότι εἶναι ἐπανάληψις.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ πρόεδρος ἔχει τήν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων. Ἐάν

διαγραφῇ τό ἄρθρον **9** δέν θά ἀναφέρεται ἡ εὐθύνη ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά προσθέσωμεν τότε εἰς τό ἄρθρον **4** καί τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων, μεταξύ τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ προέδρου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Καλλίτερον νά ἀπαλειφθῇ ἐκ τῆς προτεινομένης τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου **4**, «*διευθύνει*», διότι δέν ἔχει νόημα ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νά καταργήσωμεν τό ἄρθρον **9** καί νά διατυπώσωμεν τό ἄρθρον **4** § **2** ὡς ἑξῆς: «*Ὁ πρόεδρος συγκαλεῖ καί διευθύνει τάς ἐργασίας τῶν συνεδριάσεων συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως, προεξάρχει τῶν συλλειτούργων, προβάλλει δέ ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινήν θέσιν τῶν ὀρθοδόξων δικαιοδοσιῶν τῆς περιοχῆς*» καί νά ἀπαλείψωμεν ὅλα τά ἄλλα. Εἶναι οὕτω σαφές, ποῖα εἶναι τά καθήκοντα τοῦ προέδρου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὀρθῶς ὑπενθύμισε κάτι πολύ σημαντικόν, ὅτι δηλαδή μεταξύ τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου εἶναι καί ἡ ἀναφερομένη εἰς τό ἄρθρον **9** τοῦ Κανονισμοῦ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῶν συνελεύσεων. Τοῦτο δέν μνημονεύεται εἰς τήν προτεινομένην τροποποίησιν τοῦ ἄρθρου **4**. Δυνάμεθα νά τό προσθέσωμεν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν οἰκεῖον τόπον. Νομοτεχνικῶς, οἰκεῖος τόπος εἶναι ἐδῶ. Ἀφοῦ ἔχουν συνέλθει, ἔχουν πραγματοποιηθῆ αἱ ἐργασίαι, ἔχουν ληφθῆ αἱ ἀποφάσεις, ὁ πρόεδρος ἔχει τήν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε ἄς ἀφήσωμεν τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων εἰς τό ἄρθρον **9**. Λοιπόν, ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Περιστερίου εἶναι ἡ σύντμησις τῆς διατυπώσεως, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς: «*Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως συγκαλεῖ τάς συνεδρίας αὐτῆς, διευθύνει τάς ἐργασίας τῶν συνεδριῶν, προεξάρχει τῶν συλλειτούργων καί προβάλλει, αὐτός ἤ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἕτερον μέλος τῆς συνελεύσεως, ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν, τήν κοινήν θέσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς*». Συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιε Βολοκολάμσκ;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν εἶναι ἀκριβῶς τό αὐτό, διότι ἡ πρότασίς μας ὁμιλεῖ περί τοῦ ὅτι ὁ πρόεδρος προβάλλει τήν θέσιν ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα ἔχουν συζητηθῆ εἰς τάς συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως.

Ἀρχικῶς γίνεται συζήτησις, λαμβάνεται ἀπόφασις καί κατόπιν ὁ πρόεδρος τήν προβάλλει. Διά τοῦτο προετιμήσαμεν τήν διατύπωσιν ταύτην τῆς προτάσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καταλαβαίνω. Ἑπομένως, ἄς μείνη ἡ διατύπωσις μέ τήν τροποποίησιν, τήν ὁποίαν ἐκάναμεν ὡς πρός τήν ἀνάθεσιν ἐκπροσωπήσεως εἰς ἕτερον μέλος. Νομίζω ὅτι εἶναι καλόν. Γνώμη μου εἶναι νά μείνη εἰς τό σημεῖον τοῦτο καί ὅταν ὁμιλήσωμεν περί ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων εἰς τό ἄρθρον **9**, θά εἴπωμεν ὅτι ὁ πρόεδρος εἶναι ὑπεύθυνος διά τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων. Συμφωνεῖτε, ὡστε νά δοθῆ ἕν τέλος εἰς τήν βάσανόν μας; Ἐγκρίνεται λοιπόν νά ἐνταχθῆ ὡς προσθήκη εἰς τό ἄρθρον **4** § **2**. Εὐχαριστοῦμεν τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, διότι μᾶς ἔδωσε ἕν καλόν κείμενον, ἄν καί μᾶς ἐκούρασε. Προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῶν ἑπομένων ἄρθρων τοῦ κανονισμοῦ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχει καί ἡ § **3** τοῦ ἄρθρου **4**. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ πρότασις τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας εἶναι ἡ ἑξῆς: «***Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι, ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως***» καί ἀπαλείφεται: «*… ὁρίζονται ex officio συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων…*», ὡς καί «*… μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπανερχόμεθα εἰς τά ἴδια. Ὁ πρόεδρος καί ὁ ἀντιπρόεδρος εἶναι μέλη, ἐνῶ ὁ γραμματεύς καί ὁ ταμίας δέν εἶναι μέλη. Διά τόν πρόεδρον καί τόν ἀντιπρόεδρον ἰσχύει ἡ τάξις τῶν Διπτύχων. Σᾶς παρακαλῶ νά μήν ἐπανέλθωμεν καί χάνομεν χρόνον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, δέν θέλετε νά γίνη ἡ διαγραφή. Ἴσως ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἔχει κάτι χρήσιμον νά εἴπη ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνοῦμεν οἱ ἀντιπρόεδροι νά ὁρίζωνται συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Θά πρέπει ὅμως νά διασαφηθῆ τίνι τρόπῳ λειτουργεῖ ἡ τάξις τῶν Διπτύχων. Ἐπί παραδείγματι, ὁ πρόεδρος εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ ἀντιπρόεδρος θά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος ἄλλου Πατριαρχείου ἤ θά εἶναι ὁ ἑπόμενος ἐπί τῶν Διπτύχων ἐπίσκοπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου; Θέλομεν νά διασαφηθῆ τό σημεῖον τοῦτο, ὡστε νά φαίνεται ὅτι ὁ ἀντιπρόεδρος θά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἑπομένης βάσει τῶν Διπτύχων Ἐκκλησίας. Αὐτή εἶναι ἡ πρότασις ἡμῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι λογικόν τό ἐρώτημα. Βεβαίως, ἐφ' ὅσον ὁ πρόεδρος εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινου-

πόλεως, ὁ ἀντιπρόεδρος θά εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἑπομένης βάσει τῶν Διπτύχων Ἐκκλησίας. Χρειάζεται μία μικρά φραστική διόρθωσις. «*Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio ἐκ τῶν ἀμέσως ἑπομένων Ἐκκλησιῶν κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι αὐτονόητον, διότι ὅταν λέγομεν κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων, ἐννοοῦμεν τῶν Θρόνων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἐρώτημα εἶναι ὅμως εὔλογον, διότι ἐάν ὑπάρχουν πολλοί ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἀντιπρόεδροι δέν θά εἶναι ἐκπρόσωποι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλά τῶν ἑπομένων εἰς τά Δίπτυχα Ἐκκλησιῶν. Εἶναι θέμα διατυπώσεως: «*ἐκ τῶν ἀμέσως ἑπομένων κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων ἐπισκόπων*».

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: «*κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*» καί οὐχί τῶν ἐπισκόπων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ὅμως ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά ὁρισθῇ. Δέν θά ὁρισθοῦν τά Δίπτυχα οὔτε αἱ Ἐκκλησίαι. «*Ὁ ἤ οἱ ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται ex officio ἐκ τῶν ἐπισκόπων τῶν Συνελεύσεων ἐκ τῶν ἀμέσως ἑπομένων τοῦ προέδρου ἐπισκόπων, συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν*». Σύμφωνοι;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ναί, συμφωνοῦμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυστυχῶς ἐτελείωσεν ἡ ὥρα. Ἤλπιζα ὅτι θά ἐπερατώναμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ Κανονισμοῦ πρό τοῦ μεσημβρινοῦ γεύματος. Θά ἐργασθῶμεν καί τό ἀπόγευμα. Παρακαλῶ τήν Συντακτικήν Ἐπιτροπήν νά ἑτοιμάση τό ***Ἀνακοινωθέν***, ὥστε, ἐάν περατώσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ ***Κανονισμοῦ*** κατά τήν ἀπογευματινήν συνεδρίαν, νά ἐγκρίνωμεν καί τό Ἀνακοινωθέν. Τώρα, πρό τοῦ γεύματος, ἔχομεν τήν ἐπίσημον φωτογράφησιν τῆς Διασκέψεως, θά ἐπανέλθωμεν δέ τό ἀπόγευμα.

Λύεται ἡ συνεδρία.

Πέμπτη, 11η Ἰουνίου 2009
***
Ἀπογευματινή Συνεδρία

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί ἀδελφοί, πρίν ἀρχίσωμεν σᾶς διαβάζω δύο πατριαρχικά μηνύματα, τά ὁποῖα ἐλάβαμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ μηνύματός μας πρός τούς Προκαθημένους τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Τό πρῶτον εἶναι ἀπό τόν Μακ. Πατριάρχην Μόσχας κ. Κύριλλον. Ἐπειδή εἶναι εἰς τήν ρωσσικήν, παρακαλῶ νά ἀναγνωσθῇ ὑπό ἑνός μέλους τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ὥστε νά τό μεταφράσουν οἱ διερμηνεῖς.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά τό ἀναγνώσω ἐγώ.

Σεβ. Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην, Πρόεδρον τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίαν, Γραμματέα ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας,
Τά μέλη τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,
Σεβ. Ἀρχιερεῖς, σεβαστοί ἐκπρόσωποι τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

Πληροφορούμενοι περί τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἀφιερωμένης εἰς τό θέμα τῆς κανονικῆς διευθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, προσευχόμενος, εὐχομαι εἰς τούς μετέχοντας πνεῦμα εἰρήνης, τήν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τό ἔργον αὐτῶν, τήν ἐπιτυχῆ πρόοδον πρός τήν κοινήν κατανόησιν ἑνός τῶν σημαντικωτέρων διά τήν ζωήν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ζητημάτων.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† ὁ Μόσχας καί πάσης Ρωσσίας Κύριλλος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ νά δοθῇ καί εἰς τήν Γραμματείαν διά τό ἀρχεῖον. Ὑπάρχει ἐπίσης ἐπιστολή εἰς τήν ἀγγλικήν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Δανιήλ. Θά τήν ἀναγνώσω, ὥστε νά τήν μεταφράσουν οἱ διερμηνεῖς.

Σεβ. Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην,
Πρόεδρον τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,

Μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς διά τό ἀποσταλέν μήνυμα ἐπί τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι κατά τήν συνάντησιν, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται κατά τήν λαμπράν ταύτην περίοδον τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

ἐπί τῶν Ἀποστόλων, κατά τήν Πεντηκοστήν, καί ὑπό τήν ὑμετέραν προεδρίαν, θά ὑπάρξῃ ὁμοφωνία ἐπί τοῦ θέματος τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς πρός ὄφελος πάσης τῆς Ὀρθοδοξίας. Πιστεύομεν ὅτι θά ἐνδυναμωθῇ περαιτέρω ἡ ὀρθόδοξος συνεργασία πρός τήν ἀδελφικήν κοινωνίαν, ὡς καί τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προσευχόμεθα εἰς τήν Ἁγίαν Τριάδα πρός εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως (Β΄ Κορ. 6, 6)

Μετά πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† ὁ Ρουμανίας Δανιήλ

Εὐχαριστοῦμεν καί τούς δύο Πατριάρχας διά τά μηνύματα καί τάς προσευχάς των. Δυνάμεθα τώρα νά συνεχίσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ ***Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων.*** Θά ἤθελον ἐξ ὑπαρχῆς νά σᾶς δηλώσω ὅτι πρόθεσίς μου εἶναι νά περατώσωμεν ἀπόψε τήν ἐργασίαν ἡμῶν. Ἐπιτρέψατέ μοι ἑπομένως νά εἶμαι ὀλίγον αὐστηρός πρός ἐξοικονόμησιν χρόνου. Ὀφείλομεν ἐν πρώτοις νά περατώσωμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ κανονισμοῦ καί νά ἐγκρίνωμεν αὐτόν. Πρέπει ἐπίσης νά ἐγκρίνωμεν τό Ἀνακοινωθέν. Τέλος θά κάνωμεν μίαν ἀπό κοινοῦ προσευχήν ἐπί τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀφοῦ προηγουμένως δεχθεῖτε ὀλίγας λέξεις ἀποχαιρετισμοῦ ἐκ μέρους μου. Ἐλπίζω ὅτι τό ὑπόλοιπον τοῦ κανονισμοῦ δέν θά παρουσιάση δυσκολίας, ἐάν βεβαίως ἐγκαταλείψωμεν τήν τελειομανίαν, ἡ ὁποία πολλάκις εἶναι ἐχθρός τοῦ καλοῦ. Ἐπερατώσαμεν τήν ἐξέτασιν τοῦ ἄρθρου **4**. Ἐπί τῶν λοιπῶν ἄρθρων ὑπάρχουν κυρίως ὡρισμέναι παρατηρήσεις ἀπό τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, οἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τό ἄρθρον **5** καί εἰς τό ἄρθρον **10** § **2**. Ἐλπίζω νά μήν ἀπαιτήσουν πολύ χρόνον. Βεβαίως εἴμεθα ἐλεύθεροι νά κάνωμεν τάς παρατηρήσεις μας, ἀλλά μέ μεγάλην φειδώ. Εἰς τό ἄρθρον **5** § **2**, ἔχομεν τήν πρότασιν τῆς ρωσσικῆς Ἀντιπροσωπίας. Προτοῦ ὅμως ἐξετάσωμεν τήν πρότασιν ταύτην, ὑπάρχουν παρατηρήσεις ἐπί τοῦ ἄρθρου **5** § **1**;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχομεν μίαν παρατήρησιν εἰς τό ἄρθρον **5** § **1** ἐδάφιον ***α΄***: *«νά μεριμνᾷ... ἱεραποστολικάς καί οἰκουμενικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς»*. Ἐνώπιον τίνος ἀναλαμβάνομεν οἰκουμενικάς εὐθύνας; Μήπως θά πρέπει ἡ φράσις νά τελειώνη μέ τήν ἀναφοράν εἰς τάς ἱεραποστολικάς ὑποχρεώσεις;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑποθέτω ὅτι ἀναφέρεται εἰς τάς σχέσεις μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἑπομένως, εἶναι πολύ σημαντικόν αἱ Ἐκκλησίαι νά ἔχουν κοινήν στάσιν εἰς τό θέμα τοῦτο. Φρονῶ ἑπομένως ὅτι πρέπει νά ἀναφερθῇ καί ὁ τομεύς τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος: Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν ἀναφέρονται εἰς τό ἑπόμενον ἐδάφιον **1 γ΄**.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ μέ τόν ἅγιον Ζουκδίδι, ὅτι τό θέμα τῶν οἰκουμενικῶν σχέσεων καλύπτεται ἀπό ἄρθρον **5 § 1** ἐδάφιον **γ΄**. Ἑπομένως ὁ ὅρος «*καί οἰκουμενικάς*» περιττεύει εἰς τό ἐδάφιον ***α΄***.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλῶς, νά παραμείνῃ μόνον «*καί ἱεραποστολικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς*». Εὐχαριστῶ. Ἑτέρα παρατήρησις;

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐκτός τῶν θεολογικῶν, ἐκκλησιολογικῶν, κανονικῶν καί πνευματικῶν ὑποχρεώσεων, αἱ ὅποῖαι ἀπαριθμοῦνται, νομίζω ὅτι πρέπει νά προστεθοῦν καί αἱ λειτουργικαί ὑποχρεώσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς μή λησμονοῦμεν ὅτι ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περί τῆς διατηρήσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς περιοχῆς εἰς τά θέματα ταῦτα. Ἀναφερόμενοι εἰς τά θεολογικά, ἐκκλησιολογικά, κανονικά, πνευματικά, φιλανθρωπικά, ἐκπαιδευτικά, ἱεραποστολικά κ.λπ. θέματα, γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτόν τί ἐννοοῦμεν ὁμιλοῦντες περί διατηρήσεως τῆς ἑνότητος. Ὡς πρός τά λειτουργικά, ὑπάρχει θέμα ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐννοοεῖται ἡ ὑπό τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ὀργάνωσις τῶν κοινῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον **5 § 1 β΄** ἀναφέρεται ὁ συντονισμός καί τῆς «*λειτουργικῆς ζωῆς*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ἄς μείνῃ ὡς ἔχει. Τώρα τί σημαίνει τό ἄρθρον **5 § 1 δ΄**: «*Πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας τοῦ Κράτους (πολιτικαί, δικαστικαί, διοικητικαί καί ἐπικοινωνιακαί ἀρχαί)*». Ὡς πρός τάς δικαστικάς ἀρχάς, τί ἀκριβῶς καλύπτει τοῦτο; Ἄγιε Γαλλίας, ὡς ἐκ τῆς πείρας σας ἐπί τῶν συνελεύσεων, νομίζετε ὅτι πρέπει νά παραμείνῃ αὐτό, ἔχει νόημα;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι γενική διατύπωσις. Τοὐλάχιστον μέχρι σήμερον οὐδεμία ὑπάρχει ἐμπλοκή μέ δικαστήρια, ἀλλά προβλέπεται εἰς τό κείμενον, διότι καί αἱ δικαστικαί ἀρχαί εἶναι ἀρχαί τοῦ Κράτους.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διά νά ἁπλοποιηθῇ ἡ φράσις, δυνάμεθα νά εἴπωμεν «*πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τῶν (κρατικῶν) ἀρχῶν*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προτείνετε νά ἀπαλειφθῇ ἡ παρένθεσις;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Ἀκριβῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἡ γνώμη τῆς ὁλομελείας ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἔχω τήν ἐντύπωσιν ὅτι πρόκειται περί τοῦ status ἑκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως ἐντός τοῦ Κράτους, εἰς τό ὁποῖον εὑρίσκεται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἀφορᾷ μόνον εἰς τό status. Ἐδῶ ἀναλύονται αἱ σχέσεις μετά τῶν δικαστικῶν, διοικητικῶν, ἐπικοινωνιακῶν, κ.λπ. ἀρχῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Ἀφορᾷ εἰς ἁπάσας τάς σχέσεις μετά τῶν ἀρχῶν, ὡς ἐπί παραδείγματι, ἔγκρισις σχεδίων κ.λπ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἀλλά ὅταν λέγωμεν μετά τῆς κοινωνίας καί τοῦ κράτους, τοῦτο τά περιλαμβάνει ὅλα. Δέν χρειάζεται ἴσως νά ὑπεισέλθωμεν εἰς λεπτομερείας.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν χρειάζεται νά εἴπωμεν «*πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*», ἀλλά ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τάς σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετά τῆς κοινωνίας καί τῶν κρατικῶν ἀρχῶν. Ἴσως δέν χρειάζεται νά ἀναφέρωμεν τάς δικαστικάς ἀρχάς. Πρέπει ὅμως νά ἀναφέρωμεν τάς διοικητικάς ἀρχάς, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν θέματα διοικητικῆς φύσεως, ὡς καί τάς σχέσεις ὄχι μετά ἐπικοινωνικῶν ἀρχῶν, ἀλλά μετά τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως ἀντί τῶν κρατικῶν ἀρχῶν, νά εἴπωμεν «*μετά τῶν τοπικῶν ἀρχῶν*», διότι ὑπάρχουν αἱ σχέσεις μετά τῶν τοπικῶν ἀρχῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «*τοπικαί ἀρχαί*» εἶναι περιοριστικός. Δυνάμεθα ὅμως νά εἴπωμεν «*μετά τῶν τοπικῶν καί κρατικῶν ἀρχῶν*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά εἴπωμεν ἁπλῶς «*μετά τῶν ἀρχῶν*».

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως «*πολιτειακῶν ἀρχῶν*» καλύπτει καί τά δύο;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*πολιτειακῶν ἀρχῶν*» ἔχει διαφορετικόν νόημα.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νά εἴπωμεν «*μετά τῆς κοινωνίας καί πάσης ἀρχῆς καί ἐξουσίας*»;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε

Πρόεδρε, ἴσως «*τῶν κεντρικῶν καί τῶν τοπικῶν κρατικῶν ἀρχῶν*»;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ ἔκφρασις «*μετά τῶν κρατικῶν ἀρχῶν*» ἐμπεριέχει καί τάς τοπικάς ἀρχάς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ. Δέν χρειάζεται διευκρίνησις. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον **5 § 2**. Ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ γραπτή πρότασις τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«2. *Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιαδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου…*». Προτείνεται νά ἀπαλειφθῇ ἡ συνέχεια: «*ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς*». Ἀντ' αὐτῆς νά προστεθῇ: «***… καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματά του, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, τῶν κρατικῶν καί διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, ὅπως ἐπίσης καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παραμένει ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν***».

Λοιπόν, νά συζητήσωμεν τήν πρότασιν ταύτην. Θά ἤθελα νά ἐρωτήσω διατί προτείνεται ἡ ἀπάλειψις τῆς φράσεως: «*ἰδίᾳ ὅτε αὕτη ἐκτείνεται καί πέρα τῶν συνόρων τῆς Περιοχῆς*»;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ τήν εὐλογίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας, θά ἤθελα νά σᾶς ἐξηγήσω, ὅτι ὁ περιορισμός τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ ἐπαρχιούχου ἐπισκόπου εἶναι ἀδιανόητος, ὅταν οὗτος ἀσκῇ ταύτας ἐντός τῶν πλαισίων τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιοχῆς. Θεωροῦμεν δέ ὅτι ἀκόμη καί ἐάν ὑπερβαίνῃ τά ὅρια αὐτῆς, ἡ παρέμβασις δέν εἶναι ἀποδεκτή.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό κείμενον λέει ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θέλετε. Δέν καταλαβαίνω διατί τό διαγράψατε. Δηλαδή, τό κείμενον ἀναφέρει τήν περίπτωσιν, καθ' ἣν εἷς ἐπίσκοπος ἀνήκει, ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν τῆς Ἑλβετίας, ἀλλά ἔχει ἐνορίας καί εἰς τήν Γαλλίαν. Συμφώνως πρός τήν διατύπωσιν τοῦ κειμένου, ἀπορρίπτεται ἡ παρέμβασις τῆς συνελεύσεως καί εἰς τό ἔργον τοῦ ἐπισκόπου ἐκτός τῶν συνόρων τῆς περιοχῆς.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Εἴμεθα ἕτοιμοι νά ἀποσύρωμεν τήν πρότασιν, ἡ ὁποία μᾶλλον ἔχει στυλιστικόν χαρακτήρα καί ἡ ὁποία, κατά τήν γνώμην μας, ἀποτελεῖ πλεονασμόν. Ἀντ' αὐτῆς, προτείνομεν τό κείμενον, τό ὁποῖον ἀναγνώσατε. Δέν διαφωνοῦμεν, ἐάν θεωρῆτε ὅτι ἡ ἐν λόγῳ πρότασις πρέπει νά παραμείνῃ. Τό σημαντικόν δι' ἡμᾶς εἶναι ἡ

προσθήκη, τήν ὅποίαν προτείνομεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποῖος ἄλλος ἐπιθυμεῖ τήν ἀπάλειψιν τῆς φράσεως ταύτης;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ πλεονασμόν, ἐφ' ὅσον δέν ἐπιτρέπεται εἰς τήν μίαν περίπτωσιν, δέν ἐπιτρέπεται καί εἰς τήν ἑτέραν περίπτωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως δέν ἐπιτρέπεται ἡ παρέμβασις τῆς συνελεύσεως εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιοδοσίαν ἑνός ἐπισκόπου, τονίζομεν δέ ἰδιαιτέρως τήν περίπτωσιν, κατά τήν ὅποίαν ἡ ἀπαγόρευσις τῆς παρεμβάσεως εἶναι πλέον ἀπαραίτητος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Ἐφ' ὅσον ὅμως λέγεται «*ἐπ' οὐδενί*», ἐξυπακούεται.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, φρονῶ ταπεινῶς ὅτι ἡ φράσις ὑπάρχει πρός ἀποφυγήν συγχύσεως ἁρμοδιοτήτων μεταξύ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων, ὅταν εἷς ἐπίσκοπος μετέχει πολλῶν συνελεύσεων. Διά τόν λόγον τοῦτον δίδεται ἔμφασις εἰς τήν ἀπαγόρευσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς, ὅ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ κανονισμοῦ, δύναται νά μᾶς ἐξηγήση τό νόημα τῆς ἐν λόγῳ φράσεως;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπάρχουν, ἐπί παραδείγματι, ἐπίσκοποι εἰς τήν Γαλλίαν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν εὐθύνην καί ἐνοριῶν εἰς τήν Ἱσπανίαν. Συμφώνως πρός τό κείμενον, ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις δέν πρέπει νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἄσκησιν τῶν ἁρμοδιοτήτων ἑνός ἐπισκόπου εἰς τήν Γαλλίαν, πολύ δέ περισσότερον ἐκτός τῶν ὁρίων αὐτῆς, δηλαδή εἰς τήν Ἱσπανίαν, ἐπειδή ὅ ἐν λόγῳ ἐπίσκοπος τυγχάνει νά εἶναι ἐπίσκοπος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως τῆς Γαλλίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχει περίπτωσις ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τῆς Γαλλίας νά μή παρεμβαίνη εἰς τά τῆς Γαλλίας καί νά παρεμβαίνη εἰς τά τῆς Ἱσπανίας;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τοῦτο εἶναι ἀδιανόητον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄρα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀδιανόητον νά παρεμβαίνη οὕτως ἤ ἄλλως, εἴτε εἰς τήν Γαλλίαν, εἴτε εἰς τήν Ἱσπανίαν, συμφώνως πρός τό παράδειγμά σας, τί θέλομεν νά εἴπωμεν ἐδῶ;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἁπλῶς δίδεται ἔμφασις, πολύ δέ περισσότερον, εἰς τά ἐκτός Γαλλίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο εἶναι αὐτονόητον, ἀλλά δύναται νά ἀπαλειφθῆ ἡ φράσις;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Εἰς τήν Γαλλίαν, ἐπί παραδείγματι, ὑπάρχουν ἰδιαίτεροι λόγοι, τούς ὁποίους γνωρίζει ὁ ἅγιος Γαλλίας, ὥρισμένοι ἀρχιερεῖς ἐπιθυμοῦν νά τονισθῇ ἡ ἐλευθερία ταὐτή.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποία ἐλευθερία;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἡ ἀπουσία ἐλέγχου ἐπί τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν εἰς ἑτέραν περιοχήν, εὑρισκομένην ἐκτός τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκουν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἐδῶ ὁμιλοῦμεν διά τόν καθορισμόν τοῦ πεδίου ἁρμοδιοτήτων. Προσωπικῶς κατανοῶ ὅτι τό κείμενον θέτει περιορισμόν εἰς τάς ἁρμοδιότητας ἑκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, δηλαδή τήν μή παρέμβασιν εἰς τήν δικαιοδοσίαν ἑνός τῶν ἐπισκόπων…

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: … εἰς τήν περιοχήν του. Πολύ δέ περισσότερον, ἡ συνέλευσις τῆς Γαλλίας δέν δύναται νά ἐλέγξῃ τάς δραστηριότητας τοῦ ἐπισκόπου ἐκτός τῶν συνόρων αὐτῆς. Δέν δύναται δηλαδή ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις τῆς Γαλλίας, εἰς τήν ὁποίαν εἶναι ἐγκατεστημένος ὁ ἐπίσκοπος, νά ἐλέγξῃ τήν ποιμαντικήν δραστηριότητα ἑνός μέλους της καί ἐκτός Γαλλίας, ἐπί παραδείγματι, εἰς τήν Γερμανίαν ἤ εἰς τήν Ἱσπανίαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν δέν δύναται νά παρέμβῃ ἐντός τῆς Γαλλίας, πῶς δύναται νά παρέμβῃ ἐκτός αὐτῆς; Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθῇ ἡ φράσις.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν πράγματι θέλωμεν νά περατώσωμεν σήμερον τό ἔργον μας, πρέπει νά ἐπιταχύνωμεν τήν συζήτησιν. Προετείναμεν τήν διαγραφήν τῆς φράσεως, ἀλλά δέν ἔχομεν ἀντίρρησιν νά παραμείνῃ. Ἄς ἀποφασίσωμεν περί τῆς διαγραφῆς ἤ μή τῆς ἐν λόγῳ φράσεως καί ἄς προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῆς προσθήκης, τήν ὁποίαν προτείνομεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ ὁλομέλεια τό ἀποδέχεται, ἄς διαγραφῇ λοιπόν ἡ φράσις. Προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τῆς προτεινομένης προσθήκης.

(Ὁ Πρόεδρος ἐπαναλαμβάνει τήν ἀνάγνωσιν τῆς προτεινομένης ὑπό τῆς Ἀντιπροσωπίας προσθήκης εἰς τό ἄρθρον 5 § 2 τοῦ Κανονισμοῦ).

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν θέλετε νά ἐπιταχύνωμεν, θά εἴπω τήν γνώμην μου καί ἀπαντᾶτε ἐπ' αὐτῆς, ὥστε νά μή γίνῃ μεγάλη συζήτησις. Κατ' ἐμέ, ἡ πρότασις ἔχει προβλήματα, ἐκτός ἐάν διατυπωθῇ διαφορετικῶς. Ἄς ἐξετάσωμεν ἕν πρός ἕν τά ἀναφερόμενα εἰς τήν πρότασιν δικαιώματα: Κατανοῶ ὅταν γίνεται λόγος περί τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐπισκόπου, ὅτι ἐννοοῦμεν τάς σχέσεις **τῆς Ἐκκλησίας**

αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καί τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Δέν κατανοῶ σαφῶς τί σημαίνουν αἱ σχέσεις μετά τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, διότι διά ποίου τρόπου ἐπικοινωνεῖ ἡ Ἐκκλησία μετά τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν. Ὡς πρός τάς σχέσεις μετά τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, περί θεμάτων τά ὁποῖα ἅπτονται τῆς συνελεύσεως, δέν δύναται ἕκαστος ἐπίσκοπος νά ἐκφράζη τήν ἰδικήν του γνώμην, ἀλλά τήν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπ' οὐδενί γίνεται λόγος ἐδῶ περί τῆς δυνατότητος ἑνός ἐπισκόπου νά ὁμιλῆ ἐκ μέρους τῆς συνελεύσεως. Ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς εἰς τήν δυνατότητα νά ὁμιλῆ ὁ ἐπίσκοπος ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας του, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἰδιότης αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως νά μή περιορίζη τήν δυνατότητα διευρύνσεως τῶν σχέσεων μετά τῶν ἀπαρριθμουμένων εἰς τήν προσθήκην ὀργανισμῶν, θεσμῶν κ.λπ. Δέν θά ὁμιλῆ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἀλλά τῆς Ἐκκλησίας του.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δυνάμεθα νά τό εἴπωμεν μέ πλέον σύντομον διατύπωσιν, π.χ.: «*ἐπί θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν του, ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἐλεύθερος…*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διατύπωσις αὕτη ὑπάρχει ἤδη εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως ἐπί τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, εἰς τό σημεῖον **5**: «*Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων.* ***Τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου***».

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὡς ἐνθυμῆσθε κατά τήν γενομένην ἐπί τοῦ κειμένου συζήτησιν, τό ὁποῖον μόλις τώρα ἀνεγνώσθη, τό κείμενον ἔγινεν ἀποδεκτόν, ὑπό τόν ὅρον ὅτι ἡ ἀποκωδικοποίησίς του θά περιείχετο εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἡ πρότασίς μας ἦτο νά συμπεριληφθοῦν ἐκεῖ τά ἀναφερόμενα ἐδῶ σημεῖα. Εἰπώθη τότε, ὅτι τά σημεῖα θά συμπεριληφθοῦν εἰς τόν Κανονισμόν. Κατεθέσαμεν λοιπόν τήν πρότασίν μας, ἡ ὁποία ἀναλύει τά ἐν λόγῳ σημεῖα, δηλαδή ἀποδικωποιεῖ τί σημαίνει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐπισκόπου εἰς τάς σχέσεις του μετά τῶν ἐκτός. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν, ὅτι τά ἀνωτέρω σημεῖα ἀναφέρονται εἰς τήν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας του καί οὐχί τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θέλετε νά προσδιορίσωμεν ποῖοι εἶναι οἱ ἐκτός, τί σημαίνει «*ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου*»;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἀκριβῶς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν καταλαβαίνω διατί χρειάζεται ἡ ἀνάλυσις ταὐτή. Ὁ ἔξω κόσμος ἐννοεῖ ὅλους ὅσους εὑρίσκονται ἔξω. Νομίζω ὅτι καί δι' ὑμᾶς εἶναι καλλίτερον νά ὑπάρχη μία γενική διατύπωσις, διότι ἐάν λησμονηθῇ κάτι εἰς τήν ἀναλυτικήν περιγραφήν, εἶσθε δεσμευμένοι. Ἡ ἔκφρασις ἐννοεῖ ὅλα ὅσα λέγετε εἰς τήν πρότασίν σας, καί ἄλλα πολλά. Ἀρκεῖ νά ἀναφέρωνται εἰς τήν Ἐκκλησίαν του καί ὄχι εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Εἴπομεν ὅτι ὁ πρόεδρος ἐκφράζει πρός τά ἔξω τάς ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως. Ὡς πρός ὅλα τά ἄλλα, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἑκάστου ἐπισκόπου, ὅ,τιδήποτε καί ἄν εἶναι αὐτό, διότι ἐνδεχομένως κάτι νά προκύψη αὔριον, ὅ ἐπίσκοπος εἶναι ἐλεύθερος. Ἐπί παραδείγματι, ἐάν ὁ Πατριάρχης Μόσχας πραγματοποιήση ἐπίσκεψιν εἰς Παρισίους, ἀσφαλῶς θά προετοιμασθῇ ἡ ἐπίσκεψις αὕτη, θά ἀνακοινωθῇ εἰς τά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως. Τοῦτο δέν θά γίνη μέσῳ τοῦ ἁγίου Γαλλίας, μέσῳ τῆς συνελεύσεως, ἀλλά μέσῳ τοῦ ἰδίου τοῦ ἐκεῖ ἐπισκόπου του. Ἀμέτρητα πράγματα δύνανται νά συμβοῦν, ἀλλά ἐκεῖνο, τό ὁποῖον εἶναι σημαντικόν, εἶναι ὅτι πρόκειται ὁπωσδήποτε περί θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν μόνον εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἑνός ἐπισκόπου καί ὄχι εἰς ἑτέραν Ἐκκλησίαν ἤ εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν. Τοῦτο εἶναι τό θέμα. Ἐάν θέλετε ἀναλυτικήν περιγραφήν, νομίζω ὅτι φορτώνεται ὁ ***Κανονισμός*** καί μάλιστα κατά τρόπον, ὁ ὁποῖος βλάπτει τόν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ποία ἡ γνώμη σας;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Ἐάν δέν ὑπάρχουν κατ' ἀρχήν ἀντιρρήσεις ἐπί τῆς προτάσεως, παρακαλῶ νά παραμείνη ἡ ἀναλυτική περιγραφή εἰς τήν προτεινομένην προσθήκην, διότι δι' ἡμᾶς εἶναι σημαντικόν νά ἀπαριθμηθοῦν αἱ δομαί, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενον τοῦ διαλόγου μας μετά τοῦ ἔξω κόσμου. Εἶναι σημαντικόν θέμα, θέμα ἀρχῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς δέν θά εἶχα ἀντίρρησιν νά μείνουν, ἐάν ἐπιμένετε. Θά παρεκάλουν ὅμως, νά συζητήσωμεν ὡρισμένας ἐξ αὐτῶν. Ἀναφέρομαι συγκεκριμένως εἰς τάς διομολογιακάς σχέσεις καί εἰς τάς σχέσεις μετά τῶν ἄλλων θρησκειῶν, κ.λπ. Ἐάν οἱ ἐπίσκοποι δέν φροντίσουν μέσῳ τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων νά ἀναπτύξουν κοινήν θέσιν ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων, τῶν ἑτεροθρήσκων κ.λπ., ἀναπτύσσουν δέ μεμονωμένας σχέσεις, ἐπί παραδείγματι μεμονωμένους διαλόγους, κατά τήν γνώμην μου, τοῦτο ἀποδυναμώνει τάς συνελεύσεις. Μεταξύ τῶν σκοπῶν τῶν συνελεύσεων εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί ἴσως καί ἔναντι

τῶν ἑτεροθρήσκων φανέρωσις τῆς ἑνιαίας φωνῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Βεβαίως, αἱ κατά τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δύνανται νά ἀναπτύξουν μίαν ἰδιαιτέραν σχέσιν μετά τινος θρησκείας. Ἀλλά δέν θά ἤθελα νά εἴπωμεν ὅτι ὅ ἐπί τόπου ἐπίσκοπος μέλος τῆς συνελεύσεως, ἀντί νά ἀναπτύσση κοινήν στάσιν καί κοινήν σχέσιν μετά τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῶν ἑτεροθρήσκων, ἀναπτύσσει ἰδίας σχέσεις. Ἑπομένως ἤ θά ἀπαλείψωμεν ὡρισμένα ἐκ τῶν προτεινομένων ἤ θά τά ἀναφέρωμεν εἰς τάς Ἐκκλησίας καί ὄχι εἰς τά πλαίσια τῶν συνελεύσεων. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις πρέπει ὁπωσδήποτε νά καλλιεργήσουν κοινήν στάσιν ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῶν ἑτεροθρήσκων. Ὅσον δέ ἀφορᾷ εἰς τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς, τάς κρατικάς ἐξουσίας κ.λπ. πρέπει νά λεχθῇ ρητῶς ἐπί θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἑκάστου ἐπισκόπου καί ὄχι εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν.

Ὁ Ἔλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα ἴσως νά προσθέσωμεν εἰς τό τέλος τῆς **§ 5** τῆς ἀποφάσεως περί τῆς Διασπορᾶς, «*τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου* ***(ἑτεροδόξων, ἑτεροθρήσκων, διεθνῶν ὀργανισμῶν καί ΜΜΕ)***». Δηλώνομεν οὕτως ὅτι εἰς τά ἐντός παρενθέσεως ἀναφερόμενα τίθεται θέμα γνωστοποιήσεως τῶν ἀπόψεων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Διεφώνησα εἰδικῶς ὡς πρός τό θέμα τῶν διομολογιακῶν καί διαθρησκειακῶν σχέσεων. Θεωρῶ ὅτι αἱ συνελεύσεις σκοπόν ἔχουν τήν ἐνίσχυσιν τῆς κοινῆς φωνῆς τῶν Ὀρθοδόξων. Δέν δύναμαι νά κατανοήσω τήν δυνατότητα τῶν ἐπισκόπων νά ἐκφράζουν, ἐκτός τῆς κοινῆς φωνῆς τῶν Ὀρθοδόξων, καί ἑτέραν διαφορετικήν φωνήν, τήν ὁποίαν ὑπαγορεύει εἰς αὐτούς ἡ Ἐκκλησία των. Δύνανται βεβαίως νά ἐκφράσουν τήν διαφωνίαν των ἐντός τῆς συνελεύσεως. Νά εἴπουν δηλαδή, ὅτι ἡ Ἐκκλησία των δέν συμφωνεῖ ὡς πρός ἕν θέμα. Ἀλλά ὅταν ἐπιτευχθῇ συμφωνία, αὕτη θά ἐκφρασθῇ διά τῆς συνελεύσεως. Ἄλλως, οὐδέν κάνομεν καί αἱ συνελεύσεις παύουν νά καλλιεργοῦν τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὑπογραμμίζομεν ἐκ νέου ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ὑπεγραμμίσαμεν καί χθές. Εἰς τά κείμενα τῆς παρούσης Διασκέψεως κυριαρχεῖ τό στοιχεῖον τῆς ἑνότητος. Ὑπάρχουν ὅμως καί ἰδιαίτερα συμφέροντα ἑκάστης Ἐκκλησίας, τά ὁποῖα συνεχίζουν νά ὑφίστανται ἐκτός ἀπό τήν πορείαν πρός τήν ἑνότητα. Δέν πρέπει οἱ ἀρχιερεῖς ἡμῶν νά μήν ἔχουν τήν δυνατό-

τητα νά ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας των, τά ὅποῖα δέν διαφέρουν ἐκείνων τῶν συνελεύσεων, ἀλλά τά ὅποῖα ἔχουν μεγαλύτερον βάρος εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἀπ' ὅ,τι εἰς τάς ὑπολοίπους ἤ ἁπλῶς δέν ὑφίστανται δι' αὐτάς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τίνι τρόπῳ θά διαχωρίσωμεν τοῦτο ἐξ ἐκείνων, τά ὅποῖα εἶναι κοινά;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ ὅτι δέν πρέπει νά περιορίσωμεν τήν ἐλευθερίαν τῶν ἐπισκόπων, εἰς τάς σχέσεις αὐτῶν μετά τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἤ μετά διαφόρων ὀργανισμῶν, μετά τῶν ὁποίων διατηροῦμεν καλάς σχέσεις. Εἶναι δύσκολον ὅλα νά γίνωνται μέσῳ τῶν συνελεύσεων. Προσπαθοῦμεν νά περιορίσωμεν τήν ἐλευθερίαν τῶν ἐπισκόπων. Εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἐτέθησαν θέματα ἀρχῆς καί τοῦτο ἦτο τό ἐπιχείρημα διά τήν ἀπόρριψιν τῆς προτάσεως τῆς ρωσσικῆς Ἀντιπροσωπίας, ἐλέχθη δέ ὅτι αἱ διευκρινήσεις θά ἐνταχθοῦν εἰς τόν Κανονισμόν. Ὀφείλομεν νά δώσωμεν ἐλευθερίαν εἰς τούς ἐπισκόπους. Ἡ ἐλευθερία εἶναι σημαντική, διότι μᾶς τήν δίδει ὁ Θεός καί δέν δύνανται νά τήν περιορίσουν αἱ συνελεύσεις.

Ὁ Ἑλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἀναφέρω ἕν παράδειγμα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διεξάγει διάλογον μετά τῶν Λουθηρανῶν, ἀλλά καί αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ρωσσίας καί τῆς Φιλλανδίας ἔχουν ἑκάστη διμερῆ διάλογον μετά τῶν Λουθηρανῶν. Τί ἐμποδίζει τόν ρῶσσον ἐπίσκοπον Παρισίων νά γνωστοποιῆ εἰς τά ΜΜΕ περί τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τήν Ρωσσίαν εἰς τόν ἐν λόγῳ διάλογον; Ὁμιλοῦμεν περί τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας του καί ὄχι περί τῶν ἀπόψεων ἐπί κοινῶν θεμάτων. Εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἀναφέρεται πολλάκις ὅτι τά κοινά θέματα ἅπτονται τῆς ἁρμοδιότητος τῆς συνελεύσεως. Ὅσα συμβαίνουν εἰς τόν ὀρθόδοξον κόσμον ὑπερβαίνουν τά πλαίσια μιᾶς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως. Ἐνδεχομένως, ἑκάστη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμῆ νά πληροφορήση περί τῶν δραστηριοτήτων της εἰς τόν ἱεραποστολικόν ἤ εἰς τόν διομολογιακόν τομέα. Προσωπικῶς, ἐνδιαφέρομαι, ἐπί παραδείγματι, νά ἀκούσω τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἐν Γαλλίᾳ ἤ ἀλλαχοῦ νά περιγράφη τάς σχέσεις ὀρθοδόξων καί μουσουλμάνων εἰς τήν Ρωσσίαν. Θεωρῶ τοῦτο σημαντικόν καί ἐπωφελές. Ἐάν εἰς τήν **§ 5** τοῦ ἐγκριθέντος κειμένου προσθέσωμεν, ἐντός παρενθέσεως, τί ἐννοοῦμεν λέγοντες *«νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου»*, θεωρῶ ὅτι δυνάμεθα νά χαρακτηρίσωμεν μέ πολύ συγκεκριμένον τρόπον ποῖαι εἶναι αἱ ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι θά ἐκφράζωνται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐκ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Δρος Λαχάμ, συγκρατῶ τήν λέξιν *«ἡ Ἐκκλησία του»*, ἡ ὁποία δέν ὑπάρχει εἰς τό

κείμενον τῆς προτάσεως. Ἐάν πρόκειται περί τῆς ἐπικοινωνίας **τῆς Ἐκκλησίας** ἑνός ἐπισκόπου, ὡς ἐτόνισα καί ἐγώ, μετά κρατικῆς τινος ἀρχῆς, βεβαίως δέν πρέπει νά ἐμποδίζεται ἡ ἐπαφή ταύτη, ἀλλά, ἐπαναλαμβάνω, θά πρέπει ὁπωσδήποτε νά εἶναι θέμα, τό ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς τήν Ἐκκλησίαν του.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Προτείνω, ἀντί νά προστεθῇ εἰς τόν κανονισμόν, νά ἐνσωματωθῇ εἰς τό ἤδη ἐγκριθέν κείμενον ἤ, ἐάν τό ἐγκρίνη ἡ ὁλομέλεια, εἰς τόν Κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό κείμενον ἐπί τῆς Διασπορᾶς ἐνεκρίθη καί δέν δυνάμεθα νά ἐπανέλθωμεν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Δυνάμεθα νά ἐπαναλάβωμεν τήν φράσιν εἰς τόν κανονισμόν, προσθέτοντες ἐντός παρενθέσεως τά περί σχέσεων μετά τῶν διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, τῶν ΜΜΕ, κ.λπ. ἐάν συμφωνῇ καί ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό κείμενον, εἰς τό ὁποῖον ἀναφέρεται ὁ Δρ Λαχάμ ἔχει ἤδη ὁλοκληρωθῇ καί ὑπογραφῇ, ὁπότε δέν δυνάμεθα νά ἐπανέλθωμεν. Ἡ ὑφ' ἡμῶν κατατεθεῖσα πρότασις δύναται νά ἀποσαφηνηθῇ εἰς τόν Κανονισμόν ὡς ἑξῆς: «*… καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματά του εἰς τήν προβολήν τῆς θέσεως καί τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας του, συμπεριλαμβανομένων ….*» καί εἰς τήν συνέχειαν ἀκολουθεῖ τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅγιε ἀδελφέ, ἡ διατύπωσις εἶναι ἐλαφρῶς διαφορετική, ἀλλά πλέον ἱκανοποιητική, δι' ἐμέ: «*…. συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας του μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν…*». Ὄχι τάς σχέσεις αὐτοῦ, ἀλλά τῆς Ἐκκλησίας του. Δέν θέλω νά λέγεται ὅτι ὡς ἐπίσκοποι τοῦ τόπου δημιουργοῦν σχέσεις. Αἱ Ἐκκλησίαι δημιουργοῦν σχέσεις, τῶν ὁποίων τήν ὑλοποίησιν δύνανται νά ἀναθέσουν εἰς τόν ἐπίσκοπόν των ἐπί τόπου, ὅπως δύνανται καί νά ἀποστείλουν, ἐπί παραδείγματι, τόν πρόεδρον τοῦ τμήματος ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων διά τάς ἐπαφάς των μετά τῶν ἀναφερομένων ὀργανισμῶν. Ἐάν λοιπόν εἴπωμεν: «*τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν…*» κ.λπ., νομίζω ὅτι ἀποσαφηνίζεται τό θέμα. Βεβαίως, οἱ ἐπίσκοποι δημιουργοῦν σχέσεις ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας των, ἀλλά ἄλλο εἶναι αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας καί ἄλλο αἱ σχέσεις τοῦ ἐπισκόπου μετά τῶν παραγόντων. Ἐάν συμφωνοῦμεν ἐπ' αὐτοῦ δέν χρειάζεται νά παραταθῇ ἡ συζήτησις.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Εἴμεθα σύμφωνοι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς συμφωνεῖτε, ἀλλά ὡρισμένοι ζητοῦν

τόν λόγον. Παρακαλῶ νά ὁμιλήσουν μόνον ὅσοι διαφωνοῦν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό δράμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν δυτικόν κόσμον εἶναι ἡ ἀδυναμία ἐπιτεύξεως κοινῆς φωνῆς καί παρουσίας. Ἐάν ἀποδεχθῶμεν τήν πρότασιν τῆς ἀδελφῆς ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, δέν ὑπάρχει φανέρωσις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό ἐσημείωσα ἤδη καί ἐγώ, ἀλλά ὑπάρχουν καί θέματα τῶν Ἐκκλησιῶν, τά ὁποῖα δέν περνοῦν μέσῳ τῆς συνελεύσεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι σαφές ὅτι ἅπαντα τά ὑπό συζήτησιν θέματα ἔχουν βάσιν καί συγκεκριμένην προοπτικήν, ἡ ὁποία ὑπηρετεῖται ὑπό τῶν γενομένων προτάσεων. Τό θέμα εἶναι ἐάν ὁ Κανονισμός ἀποτελῇ κάλαθον ἀχρήστων, ὥστε ἕκαστος νά πετάξῃ ἐκεῖ ὅ,τι θέλει. Ἡ σχέσις ἑκάστου ἐπισκόπου μετά τῆς Ἐκκλησίας του δέν εἶναι θέμα τοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει μόνον τήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί ὄχι τήν σχέσιν ἑκάστου ἐπισκόπου μέλους τῆς συνελεύσεως μετά τῆς Ἐκκλησίας του. Λέγομεν ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νά κάνῃ ὅ,τι τοῦ λέγει ἡ Ἐκκλησία του. Τά ὑπόλοιπα εἶναι ἐκτός θέματος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχετε δίκαιον, ἀλλά προσπαθοῦμεν νά ἱκανοποιήσωμεν, κατά τό δυνατόν, τάς ἐπιθυμίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Δέν δυνάμεθα νά τάς ἀπορρίπτωμεν ἄνευ βασάνου. Συμφωνῶ βεβαίως μαζί σας, ὅτι ὁ Κανονισμός εἶναι γενικός καί δέν πρέπει νά ὑπεισερχώμεθα εἰς λεπτομερείας, ἀλλά ἐάν μία Ἐκκλησία αἰσθάνεται τήν ἀνάγκην λεπτομεροῦς περιγραφῆς, προσωπικῶς, ὡς διευθύνων τήν συζήτησιν, δέν θά τό ἡμπόδιζα. Πρέπει νά σεβασθῶμεν τήν ἄποψιν, τούς λόγους διά τούς ὁποίους μία Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ ἀπαραίτητον μίαν προσθήκην.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἰλαρίων: Νομίζω ὅτι ὁ κ. Φειδᾶς θά ἔπρεπε νά ἀνακαλέση, διότι συνέκρινε τήν πρότασιν τῆς ἡμετέρας Ἀντιπροσωπίας μέ τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων. Θέλω ἐπίσης νά εἴπω ὅτι ἡ διατύπωσις, τήν ὁποίαν προετείνατε, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά μᾶς ἱκανοποιέ πλήρως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐρωτῶ λοιπόν ἐάν ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις, ἐκτός ἐκείνων τάς ὁποίας ἐξέφρασαν ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς καί ὁ ἅγιος Περιστερίου, ὁ ὁποῖος ὡμίλησε γενικῶς καί συμφωνῶ ὡς πρός τήν γενικήν ἀρχήν. Ἐάν δέν ὑπάρχουν σοβαραί ἀντιρρήσεις, ἄς δεχθῶμεν τήν διατύπωσιν διά νά προχωρήσωμεν. Βλέπετε ὅτι μία Ἀντιπροσωπία θεωρεῖ μείζονος σημασίας ὡρισμένα πράγματα καί βεβαίως ὁ κ. Φειδᾶς δέν εἶπεν ὅτι ἡ πρότασις εἶναι διά τόν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, ἀλλ' ὅτι θεωρεῖ περιττήν τήν προσθή-

κην. Ἂς ἀναγνώσωμεν ἐκ νέου τήν νέαν μορφήν τοῦ κειμένου: «*Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιαδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματα* ***τῆς Ἐκκλησίας του****, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων* ***αὐτῆς*** *μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν…*». Αὐτή εἶναι ἡ πρότασίς μου, διότι θεωρῶ πολύ σημαντικόν καί διά τήν ἰδικήν μου Ἐκκλησίαν, ἡ συνέλευσις νά μήν ἐμποδίζῃ τήν ἐπικοινωνίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως μέσῳ, ἐπί παραδείγματι, τοῦ ἁγίου Γαλλίας, ὡς ἐκπροσώπου του. Ἀλλά τονίζω καί πάλιν, ὄχι τά δικαιώματα τοῦ ἐπισκόπου, πρᾶγμα τό ὁποῖον θεωρῶ ἐπικίνδυνον, ἀλλά τῆς Ἐκκλησίας του μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν κ.λπ. Τώρα, ὡς πρός τό τέλος τῆς παραγράφου, ὅπου λέγεται: «*Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παραμένει ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν*», ἔχει ἤδη λεχθῆ καί νομίζω ὅτι οὐδέν προσθέτει. Ἁπλῶς ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι ἐλέχθη ὡς βασικαί ἀρχαί εἰς τό ἐγκριθέν περί Διασπορᾶς κείμενον καί ἀναλύεται ἐδῶ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Δυνάμεθα νά ἀπαλείψωμεν τήν φράσιν ταύτην. Δεχόμεθα μεθ' ἱκανοποιήσεως καί εὐγνωμοσύνης τήν πρότασίν σας, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἰς τό ἄρθρον **5 § 2** εἰς τό δεύτερον ἐδάφιον: «*Ἐπί εἰδικῶν, ~~ἐν τούτοις,~~ γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων ἐθνικῆς τινος διασπορᾶς ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται ~~καί~~ μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης ἐθνικῆς διασπορᾶς, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης*». Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας προτείνει νά ἀπαλειφθῆ τό «*ἐν τούτοις*». Ἡ λέξις εἰσάγει μίαν ἀντίθεσιν. Χρειάζεται νά ἀπαλειφθῆ;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Τό πρῶτον ἐδάφιον σημαίνει ὅτι ἑκάστη Ἐκκλησία δύναται νά ἀναθέτῃ τήν ἐκπροσώπησιν αὐτῆς εἰς τόν ἰδικόν της ἐπίσκοπον. Ἐν τούτοις, ἐπί εἰδικῶν θεμάτων, ἡ **Ἐπισκοπική συνέλευσις** δύναται νά ἐπικοινωνῆ καί μέ τήν Ἐκκλησίαν-μητέρα. Ὄχι ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλά ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις. Ἂν καί δέν θίγονται τά δικαιώματα μιᾶς Ἐκκλησίας νά ἐκπροσωπῆται διά τοῦ ἐπιτοπίου ἐπισκόπου της, ἐν τούτοις ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις, ἐπί εἰδικῶν θεμάτων, δύναται…

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ φράσις εἶχε νόημα, ὅταν ὑπῆρχε τό τέλος τοῦ προηγουμένου ἐδαφίου: «*Ἕκαστος ἐπίσκοπος εἰς τό ἀρχιερατικόν του ἔργον παραμένει ὑπόλογος εἰς τήν τοπικήν του Ἐκκλησίαν*», τό ὁποῖον ἀπηλείψαμεν. Νομίζω ὅτι τώρα τό «*ἐν τούτοις*» δέν ἔχει νόημα καί πρέπει νά ἀπαλειφθῆ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, ἐπί τοῦ ἄρθρου **5 § 2** δεύτερον ἐδάφιον. Καί μέ τό «*ἐν τούτοις*» καί χωρίς αὐτό, ἡ φράσις δέν εἶναι κατανοητή. Περί ποίας συνεργασίας πρόκειται; Ἐάν ὁ ἐπίσκοπος τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης Ἐκκλησίας εἶναι μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ συνέλευσις δύναται νά ἀπευθύνεται εἰς τήν Ἐκκλησίαν-μητέρα μόνον μέσῳ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ τό ἄρθρον σημαντικόν, διότι παρέχει τό δικαίωμα εἰς τάς Ἐπισκοπικάς συνελεύσεις νά ἐπικοινωνοῦν καί αὗται μετά τῶν Ἐκκλησιῶν-μητέρων ἐκ παραλλήλου πρός τόν ἐπίσκοπον. Δηλαδή, ἐάν ἡ συνέλευσις, ὡς σῶμα, θέλει νά εἴπῃ κάτι, ἐπί παραδείγματι, εἰς τόν Πατριάρχην Μόσχας, δύναται νά τό πράξῃ. Διά τοῦ τρόπου τούτου δίδεται ὑπόστασις εἰς τήν συνέλευσιν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δέν εἶναι ὀρθόν νά γίνεται λόγος εἰς τόν κανονισμόν περί ἐθνικῆς διασπορᾶς, διότι ὁ ἀπώτερος στόχος τῶν συνελεύσεων εἶναι ἡ κατάργησις τῶν ἐθνικῶν διασπορῶν καί ἡ δημιουργία νέου σχήματος. Ἡ παράγραφος ἀναφέρει: «… *ποιμαντικῶν ζητημάτων* ***ἐθνικῆς*** *τινος διασπορᾶς ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης* ***ἐθνικῆς*** *διασπορᾶς,* Προτείνω νά ἀπαλειφθῇ ἡ λέξις «*ἐθνικῆς*» καί νά εἴπωμεν ἁπλῶς «*διασπορᾶς τινός …. μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς διασπορᾶς…*»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «… *μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἑνός συγκεκριμένου ἐπισκόπου*» εἶναι ἀκόμη καλλίτερον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, ἡ λέξις «*ἐθνικῆς διασπορᾶς*» ἀναφέρεται δίς εἰς τήν ἐν λόγῳ παράγραφον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, ἐάν ὁμιλῶμεν περί Ἐκκλησίας-μητρός, πρόκειται περί ἐθνικῆς διασπορᾶς καί δέν δυνάμεθα νά ἀπαλείψωμεν τόν ὅρον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχουν ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ἐθνικήν διασποράν, μέ τήν στενήν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, ὡς ἐπί παραδείγματι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας ἤ Ἀντιοχείας. Ἐκτός τούτου, συμφώνως καί πρός τήν σημαντικήν παρατήρησιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου, πρέπει νά ὑπάρξῃ σταδιακή ἐνσωμάτωσις καί προσαρμογή εἰς μίαν νέαν νοοτροπίαν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἁγιε Πρόεδρε, πρός φραστικήν διευκόλυνσιν προτείνω τήν ἑξῆς διατύπωσιν: «… *ποιμαντικῶν ζητημάτων* ***συγκεκριμένης τινός διασπορᾶς*** *ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετά τῆς*

Ἐκκλησίας-μητρός ***αὐτῆς****…*». Νά φύγη ὁ ὅρος «*ἐθνικῆς*».

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν πρέπει νά λησμονοῦμεν τήν πραγματικότητα, δηλαδή ἐάν σήμερον ὑπάρχη πρόβλημα διασπορᾶς, εἶναι ἐπειδή ὑπάρχουν ἐθνικαί διασποραί.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*… συγκεκριμένης τινος Ἐκκλησίας…*».

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «*… ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός εἰς τήν διασποράν…*»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον μετέχει εἰς τήν Ἐπισκοπικήν συνέλευσιν εὑρίσκεται εἰς τήν διασποράν. Δέν χρειάζεται νά εἴπωμεν εἰς τήν διασποράν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν εἴπωμεν «*δύναται νά συνεργάζεται μετά τινος Ἐκκλησίας-μητρός, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν συγκεκριμένην συνέλευσιν*», λύεται τό πρόβλημα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «*… μετά τῆς συγκεκριμένης ἢ τῆς ἁρμοδίας Ἐκκλησίας…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀναφέρομεν δίς τόν ὅρον «Ἐκκλησία». Αὐτό θέλομεν νά ἀποφύγωμεν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, «*… μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν διασποράν…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἅπασαι αἱ Ἐκκλησίαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν διασποράν. Συνεργάζεται εἰδικῶς μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τοῦ συγκεκριμένου ἐπίσκοπου.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: «*… μετά τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποίαν ἔχει τήν ἀναφοράν του ὁ συγκεκριμένος ἐπίσκοπος…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*… μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τοῦ ἐνδιαφερομένου ἤ τοῦ ἐν λόγῳ ἐπισκόπου…*».

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐάν εἴπωμεν «*ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἑνός ἐκ τῶν μελῶν της ἐπί γλωσσικῶν…*», ἀποφεύγομεν καί τόν ὅρον «*Ἐκκλησία*», καί τό ὑπόλοιπον τῆς φράσεως παραμένει ὡς ἔχει. Προσωπικῶς, θά ἐπεθύμουν νά εἴπωμεν ὅτι τοῦτο γίνεται κατόπιν τοῦ αἰτήματος τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου, ὄχι ὅτι ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις ὑποσκελίζει τόν ἐπίσκοπον, συνάπτουσα σχέσεις μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἑνός ἐκ τῶν μελῶν της ἐπί διαφόρων θεμάτων, ἀλλά ἄς μήν εἰσέλθωμεν εἰς τήν συζήτησιν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ μέ τήν διατύπωσίν σας. Ὡς

πρός τό ἕτερον θέμα, τό ὁποῖον ἐθίξατε, δέν ὑπάρχει πρόβλημα. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁμοφωνία, ἡ συνέλευσις οὐδέν θά πράξῃ ἄνευ τῆς συμφωνίας τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου. Ἄς ἀναγνώσωμεν ὅλην τήν παράγραφον, μέ τήν διατύπωσιν τοῦ Δρος Λαχάμ.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: *«Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων συγκεκριμένης τινός Ἐκκλησίας ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἑνός ἐκ τῶν μελῶν της…».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συνεργάζεται μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός ἑνός ἐκ τῶν μελῶν της, ἀλλά τοῦ συγκεκριμένου ἐπισκόπου μέλους αὐτῆς.

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: *«… τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τήν συγκεκριμένην, εἰς τήν ἐν λόγῳ Ἐκκλησίαν…».*

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: *«… μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπισκόπου…»;*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἶναι μία καλή διέξοδος, κατά τήν γνώμην μου. Ἄς τό ἀναγνώσωμεν ἐκ νέου.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: *«Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπισκόπου…».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: *«… μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας…».*

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἔτσι ὅμως, ἐκτός τοῦ ὅρου *«ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς»*, ἔχομεν δίς καί τόν ὅρον *«Ἐκκλησία»*. Μήπως νά ἀπαλείψωμεν τόν ὅρον *«Ἐκκλησίας τινός»* εἰς τήν ἀρχήν τῆς φράσεως;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, διότι πρόκειται περί θεμάτων, τά ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς μίαν συγκεκριμένην Ἐκκλησίαν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι τό θέμα ἀφορᾷ εἰς ἕν τμῆμα τῆς διασπορᾶς, μήπως νά εἴπωμεν, *«ζητημάτων **τμήματος τῆς διασπορᾶς** ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός **τοῦ συγκεκριμένου τμήματος**»*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὁ ὅρος «τμῆμα» δέν εἶναι ἐκκλησιαστικός. Δέν ἔχομεν τμήματα, ἀλλά Ἐκκλησίας.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως διευκολύνει ἐάν εἴπωμεν: *«…. ζητημάτων τῆς περιοχῆς ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις… μετά τῆς Ἐκκλησίας-μητρός τῆς συγκεκριμένης διασπορᾶς»*.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι μιᾶς συγκεκριμένης διασπορᾶς. Πρόκειται δι' ἕν τμῆμα τῆς διασπορᾶς, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Πάφου. Νομίζω ὅτι πρέπει νά περατώσωμεν τήν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, διότι δέν πρόκειται περί θέματος οὐσίας, ἀλλά διατυπώσεως. Ἄς ἐπαναλάβωμεν τήν διατύπωσιν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: *«Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἔχετε ἀντίρρησιν κύριε Λαχάμ;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Ὄχι, ἀντιθέτως, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ διπλῆ χρῆσις τοῦ ὅρου «Ἐκκλησία» δέν μέ ἐνοχλεῖ, διότι καθιστᾷ σαφεστέραν τήν διατύπωσιν, δηλαδή ἐπί ἐκπαιδευτικῶν καί λοιπῶν ζητημάτων μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖται εἰς τήν διασποράν, ἡ συνέλευσις δύναται νά συνεργασθῆ μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς Ἐκκλησίας. Δέχομαι τήν διατύπωσιν, ὡς ἀνεγνώσθη.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, τό ἀποδεχόμεθα, διότι δέν ἔχομεν δυστυχῶς πολύ χρόνον. Φοβοῦμαι ὅτι θά χρειασθῆ καί νυκτερινή συνεδρία διά νά περατώσωμεν τό ἔργον μας, ἐπειδή ὡρισμένοι ἀντιπρόσωποι ἀναχωροῦν αὔριον τό πρωί. Προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἄρθρου **6**. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον **6** § **2**, «*… τῶν τοπικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς…*», δέν εἶναι σαφές περί ποίων κοινοτήτων πρόκειται. Ἐγώ καταλαβαίνω ὅτι πρόκειται περί παρα-ορθοδόξων κοινοτήτων, δηλαδή διά τάς ὁποίας δέν γνωρίζομεν κατά πόσον εἶναι ὀρθόδοξοι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Μήπως ὁ Καθηγ. κ. Φειδᾶς δύναται νά μᾶς εἴπη τί ἐννοεῖ τό κείμενον;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐννοεῖ παρασυνάγοντας, ἀπεσχισμένους καθ' οἱονδήποτε τρόπον, καταδεδικασμένους ἤ μή, ἐνισταμένους, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης εἰς τήν διασποράν ἐλευθερίας κάνουν ὅ,τι θέλουν. Τό κείμενον δέν τάς χαρακτηρίζει ρητῶς, ἀλλά συνάγεται ὅτι πρόκειται περί κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν εὑρίσκονται εἰς κοινωνίαν μετά τῶν Ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἀπορῶ διατί ὁ Καθηγ. κ. Δημητρώφ δέν κατανοεῖ τό νόημα τῆς φράσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Παρακαλῶ, μή προσωποποιεῖτε τό θέμα, διότι οὔτε ἐγώ τό καταλαβαίνω.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Ἐφ' ὅσον λέγεται ὅτι αἱ τοπικαί αὗται κοινότητες δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐννοεῖται ὅτι δέν εἶναι ὀρθόδοξοι.

Ἐπικρατεῖ ὁποία τις ἔντασις εἰς τήν συνομιλίαν μεταξύ τοῦ Προέδρου καί τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πολλάκις ἀντιμετωπίζομεν κοινότητας, αἱ ὁποῖαι φέρουν τό ὄνομα ὀρθόδοξοι, ἀλλά εἰς οὐδεμίαν ἀνήκουν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διά τοῦτο λέγεται ὅτι ἡ συνέλευσις ἐξετάζει τό ***κανονικόν καθεστώς*** τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Δέν τάς χαρακτηρίζει εὐθέως ὡς μή κανονικάς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ τώρα τί ἐννοεῖ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νομίζω ὅτι πρέπει νά διευκρινηθῇ ὅτι δέν πρόκειται περί κοσμικῶν κοινοτήτων, ἀλλά θρησκευτικῶν. Δεύτερον καί σημαντικώτερον, ἡ κανονικότης τῶν διαφόρων ὁμάδων δέν εἶναι θέμα τῆς συνελεύσεως, ἀλλά τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι καθορίζουν ποῖαι εἶναι ὀρθόδοξοι καί ποῖαι ὄχι. Ἡ συνέλευσις θά τάς συμπεριλάβῃ, ἐάν εἶναι ὀρθόδοξοι, ἀλλά δέν ἀποφασίζει ἡ ἰδία περί τῆς κανονικότητος αὐτῶν. Ἐάν, ἐπί παραδείγματι, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον δέν ἀναγνωρίζει μίαν κοινότητα ὡς κανονικήν, δέν δύναται ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις νά τήν ἀναγνωρίσῃ ὡς κανονική καί νά τήν συμπεριλάβῃ μεταξύ τῶν μελῶν της.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Ἐπιτρέψατέ μοι νά ἀναφέρω ἕν συγκεκριμένον παράδειγμα, ἐκ τῆς ἐμπειρίας μας εἰς τήν Γαλλίαν. Εἷς ρωμαιοκαθολικός ἐπίσκοπος μᾶς ἐνημερώνει ὅτι εἰς τήν πόλιν Nimes ὑπάρχει μία ἐνορία ἐπωνομαζομένη «*Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Ἀντιοχείας*» καί ἐρωτᾷ, ἐάν εἶναι κανονική. Ἡ συνέλευσις τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων Γαλλίας ὀφείλει νά ἀπαντήσῃ, λέγουσα ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐνορία δέν τελεῖ ἐν κοινωνίᾳ καί δέν εἶναι γνωστή εἰς τούς κόλπους τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο εἶναι τό θέμα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρέπει ὅμως νά διατυπωθῇ κατ' ἄλλον τρόπον.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, πρέπει νά περιληφθῇ εἰς τόν Κανονισμόν;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Βερολίνῳ, Γερμανίᾳ καί Μ. Βρεταννίᾳ κ. Μᾶρκος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως ἡ ἔκφρασις δέν εἶναι ὀρθή. Νομίζω ὅτι ἀντί «*δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας*», νά εἴπωμεν «***δέν εὑρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ*** *μετά τῶν ἁγιωτάτων…*»

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: *«Ἐξετάζει καί καθορίζει ποῖαι ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ὁμάδων ἤ κοινοτήτων τῆς περιοχῆς εὑρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετά τῶν ἁγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».*

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ συνέλευσις δέν καθορίζει, ἀλλά *«ἐξετάζει τό καθεστώς τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως, ἡ διατύπωσις ἐπιδέχεται πάντοτε βελτιώσεως, ἀλλά δέν διαθέτομεν πολύ χρόνον οὔτε πρόκειται περί θέματος οὐσίας. Δυνάμεθα νά ἀπαλείψωμεν *«ποῖαι ἐκ τῶν τοπικῶν κοινοτήτων»* καί νά εἴπωμεν ἁπλῶς *«ποῖοι ἐν τῇ διασπορᾷ, ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνη εὑρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετά τῶν κανονικῶν…»*, διότι δέν πρόκειται μόνον περί κοινοτήτων, ἀλλά ἐνδεχομένως καί περί προσώπων, ἑνός ἱερέως ἐπί παραδείγματι. Ἐάν δέν δέχεσθε τήν διατύπωσίν μου, ἀκούω ἑτέρας προτάσεις.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι νά ἀναφέρω τό παράδειγμα τῆς Αὐστραλίας, ὅπου ὑπάρχουν κοινότητες εὑρισκόμενες ἐν διαστάσει μέ τήν Ὀρθόδοξον Ἀρχιεπισκοπήν καί αἱ ὁποῖαι καλοῦν παλαιοημερολογίτας ἱερεῖς. Αὐτό τό καθεστώς θά ἐξετάση ἡ Ἐπισκοπική συνέλευσις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατενόησα τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος, ἀλλά ζητῶ τήν διατύπωσιν.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δυνάμεθα νά εἴπωμεν, εἰς τό δεύτερον μέρος τῆς φράσεως: *«… αἱ ὁποῖαι* ***παρουσιάζονται*** *ὡς κανονικαί ὀρθόδοξοι».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὄχι, δέν εἶναι αὐτό τό θέμα. Νομίζω ἡ οὐσία εἶναι νά διαπιστωθῇ ποῖοι ἐκ τῶν εἰς τήν περιοχήν εὑρισκομένων τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ μετά τῶν κανονικῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καί ποῖοι ὄχι. Νά τό εἴπωμεν κάπως ἔτσι περιφραστικῶς;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: *«Ἐξετάζει καί καθορίζει τό κανονικόν καθεστώς* ***προβληματικῶν*** *τοπικῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς…».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προβληματικῶν; Ὅταν λέγομεν ἐξετάζει καί καθορίζει τό καθεστώς ἐκ τῶν προτέρων, δέν δυνάμεθα νά τάς χαρακτηρίσωμεν ὡς προβληματικάς. Πρέπει ἐπίσης νά διευκρινηθῇ ὅτι πρόκειται περί θρησκευτικῶν καί ὄχι κοσμικῶν τοπικῶν κοινοτήτων.

Ὁ (?) *«… τῶν* ***ἀποκαλουμένων*** *ὀρθοδόξων κοινοτήτων»;*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξετάζει καί καθορίζει ἐάν οἱ εὑρισκόμενοι

εἰς τήν περιοχήν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ μετά τῶν ἁγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἤ ὄχι.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ζήτημα εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τό ἔθεσαν ὁ ἅγιος Γαλλίας καί ὁ π. Γεώργιος Τσέτσης. Τό πρόβλημα δημιουργεῖται μέ κοινότητας, ὀργανώσεις ἤ ἱερεῖς, οἱ ὅποῖοι παρουσιάζονται ὡς ἀντιπρόσωποι, ὡς μέλη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνῶ δέν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ. Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις εἶναι ὀρθή ὡς ἔχει. Καλύπτει τό θέμα χωρίς νά εἰσέλθη εἰς λεπτομερείας καί νά διακινδυνεύσωμεν δικαστικάς ἐπιπτώσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή ἐξετάζει καί καθορίζει τό κανονικόν καθεστώς τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὅποῖαι δέν ἔχουν ἀναφοράν; Τί ἐξετάζει καί καθορίζει; Δέν ὑπάρχει κανονικόν καθεστώς ἐφ' ὅσον δέν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ. Δέν ὑπάρχει θέμα κανονικότητος. Διά τοῦτο, προτείνω νά εἴπωμεν ἐξετάζει ἐάν εὑρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ ἤ ὄχι. Τό καθεστώς καθορίζεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι δέν τελοῦν ἐν κοινωνίᾳ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νά λεχθῆ ποῖον εἶναι τό καθεστώς μιᾶς ὁμάδος, μιᾶς κοινότητος. Αἱ Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις θά χαρακτηρίσουν, ἐάν εἶναι κανονικόν ἤ ὄχι τό καθεστώς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί θά εἴπουν; Θά εἴπουν ὅτι δέν εἶναι κανονικόν τό καθεστώς. Τί ἄλλο θά εἴπουν;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Θά τό εἴπουν, ἐάν δέν εἶναι κανονικόν τό καθεστώς, ἀλλά εἰς τόν Κανονισμόν ὀφείλομεν νά ἔχωμεν θετικήν διατύπωσιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἡ διατύπωσις παραμένει ὡς ἔχει. ***Δέν δύναμαι νά συνεχίσω, ἐφ' ὅσον τήν ὑπερασπίζονται τόσοι πολλοί.*** Ἐάν δέν ὑπάρχουν ἄλλαι παρατηρήσεις εἰς τό ἄρθρον **6**, προχωροῦμεν εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἄρθρου **7**.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νά ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν κατά τήν συζήτησιν τοῦ ἄρθρου **7**, ὅτι εἰς τό ἄρθρον **4** εἶχε λεχθῆ ὅτι ἐνδέχεται τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς νά μή φέρουν τόν βαθμόν τοῦ ἐπισκόπου. Πρέπει νά ληφθῆ τοῦτο ὑπ' ὄψιν διά νά μή δημιουργηθῆ κανονικόν πρόβλημα.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δύνασθε νά μᾶς εἴπετε πλέον συγκεκριμένως;

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Εἰς τό ἄρθρον **7** δίδεται ἡ δυνατότης ψήφου εἰς τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιστροπῆς καί ἐάν δέν εἶναι ἐπίσκοποι… Ἐπί παραδείγματι, τό ἄρθρον ἀναφέρει τό $^1/_3$ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εἴπομεν ὅτι μέλη εἶναι μόνον οἱ ἐπίσκοποι.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Εἰς τό ἄρθρον **4**, λέγεται ὅτι ὁ γραμματεύς καί ὁ ταμίας δύνανται νά μήν προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων, ἀλλά δέν καθωρίσθη ἀκριβῶς ἐκεῖ ποῖα εἶναι τά μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νομίζω ὅτι ἀλλοῦ ἔγκειται τό πρόβλημα. Ἐνδεχομένως νά μήν ὑπάρχουν 3 ἀλλά μόνον 2 ἐπίσκοποι. Καί ὅταν λέγεται τό $^1/_3$ τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς πρόβλημα.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, τό ἄρθρον **7** ἀναφέρει πολλάς λεπτομερείας καί ἀμφιβάλλω ἐάν εἷς γενικός κανονισμός θά ἔδει νά ὑπεισέρχεται εἰς τοιαύτας λεπτομερείας. Νομίζω ὅτι τά ἀναφερόμενα εἶναι θέματα ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ ἑκάστης Ἐπισκοπικῆς συνελεύσεως, ἡ ὁποία θά λάβῃ ὑπ' ὄψιν τάς ἰδιαιτερότητάς της. Εἰς τό πλαίσιον, τό ὁποῖον δίδεται ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως, δέν θά ἔπρεπε, κατά τήν γνώμην μου, νά ὑπεισέλθωμεν εἰς τόσας λεπτομερείας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖτε ἐπ' αὐτοῦ;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι καλλίτερον νά προβλέψωμεν τί δύναται νά συμβῇ καί ἑκάστη Ἐπισκοπική συνέλευσις θά ἐκπονήση τόν ἰδικόν της κανονισμόν καί τόν ἰδικόν της ἐσωτερικόν Κανονισμόν λειτουργίας, ἐπί τῇ βάσει τοῦ ὑπό ἐξέτασιν κανονισμοῦ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Θά δύναται ὅμως νά τροποποιήσῃ ὅσα λέγονται εἰς τόν παρόντα κανονισμόν;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω νά ἀφήσωμεν μόνον τήν πρώτην φράσιν τῆς **§ 1** τοῦ ἄρθρου **7**: «*Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου*». Δέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Τά ὑπόλοιπα θά διευθετηθοῦν ὑπό ἑκάστης συνελεύσεως εἰς τόν ἐσωτερικόν αὐτῆς κανονισμόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, πῶς βλέπετε νά μή καθορίσωμεν τόν τρόπον συγκλήσεως; Συμφωνῶ ὅτι τό ἄρθρον εἶναι πολύ λεπτομερές καί ἑπομένως δεσμευτικόν.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀφήσωμεν ἐλευθερίαν εἰς τάς συνελεύσεις.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί προτείνετε; Νομίζω ὅτι ἡ πρότασις τοῦ ἁγίου Περιστερίου εἶναι καλή λύσις ὡς πρός τήν **§ 1**.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὅσαι Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ὡς αὕτη τῆς Γαλλίας, εὑρίσκονται εἰς λειτουργίαν ἐπέμειναν νά ὑπάρχουν αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τό

ἄρθρον **7** ἐγγυήσεις, διότι ἐνδέχεται εἷς πρόεδρος νά μή συγκαλέση ποτέ τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Λέγομεν ὅμως ὅτι θά τήν συγκαλῇ τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Τό $^1/_3$ ἀποτελεῖ ἐγγύησιν ὅτι καί τά μέλη τῆς συνελεύσεως δύνανται νά ζητήσουν τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ὅμως τά μέλη εἶναι μόνον δύο ἐπίσκοποι;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Δέν θά ἔχουν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν. Ὅταν εἶναι μόνον δύο μέλη δέν θά λειτουργήσουν ὡς συνέλευσις. Ἐάν ὅμως εἶναι πολλοί, δέν θά ἔχουν τό δικαίωμα νά ζητήσουν τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς; Εἷς κανονισμός πρέπει νά παρέχη τάς ἐγγυήσεις ταύτας.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατά τά λεγόμενα ὅμως εἰς τόν Κανονισμόν, εἶναι ὑποχρεωτικόν νά λειτουργήσουν. Τό σχέδιον Κανονισμοῦ ἔλαβεν ὡς πρότυπον τήν Γαλλίαν ἤ τήν Ἀμερικήν καί δέν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν περιπτώσεις, ὅπου τά προβλεπόμενα εἰς τό ἄρθρον δέν δύναται νά ἐφαρμοσθοῦν. Τοῦτο εἶναι τό νόημα τῆς ἐκπονήσεως εἰδικῶν Κανονισμῶν, ἀναλόγως πρός τάς ἀνάγκας τῶν περιοχῶν. Ἐδῶ ὅμως πρόκειται περί γενικοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νά καλύπτη ὅλας τάς περιπτώσεις. Λοιπόν, προτείνω εἰς τήν § **2**: *«Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται (~~μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί~~) ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου (~~ἤ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένη αἰτήσει τοῦ $^1/_3$ τῶν μελῶν αὐτῆς~~)»*. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπαλειφθοῦν αἱ λεπτομέρειαι καί νά ἰσχύσουν εἰς τόν εἰδικόν Κανονισμόν ἑκάστης συνελεύσεως. Ἄς ἀφιερώσωμεν ἀκόμη ὀλίγον χρόνον, διά νά κλείσωμεν τό ἄρθρον ἐάν εἶναι δυνατόν. Εἰς τήν § **3**: *«Αἱ προσκλήσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοί λόγοι, ἀποστέλλονται πρό δύο μηνῶν…»* κ.λπ. Νομίζω ὅτι εἶναι πολύ λεπτομερές.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μέ ὅλον τόν σεβασμόν πρός τό πρόσωπόν σας, ἐδῶ ὑπάρχει κείμενον, τό ὁποῖον ἔχουν ἐκπονήσει εἰδικοί κανονολόγοι καί νομικοί. Τώρα, μόνον μέ τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Περιστερίου θέλετε νά διαγράψετε ὅλον τό ἄρθρον. Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας διαφωνεῖ μέ τήν διαδικασίαν ταύτην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ διά τόν ἐκφρασθέντα πρός τό πρόσωπόν μου σεβασμόν, ἀλλά πρέπει νά σᾶς ἀπαντήσω καί ἐγώ μετά σεβασμοῦ ὅτι ἀγνοεῖτε τήν ἀποστολήν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἔγκρισις κειμένων καί ὄχι ἡ ἄνευ προϋποθέσεων ἀποδοχή αὐτῶν. Εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτρέψῃ ἡ ἕδρα τόν περι-

ορισμόν εἰς τάς ἀποφάσεις μας, ἐκ τοῦ γεγονότος καί μόνον ὅτι τό κείμενον τοῦτο ἐνεκρίθη ὑπό ἐγκρίτων κανονολόγων. Διαφωνῶ μέ τήν ἄποψίν σας, ὅτι πρέπει νά παραλάβωμεν τό κείμενον ὡς ἔχει ἐπειδή τό ἐνέκριναν κανονολόγοι.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Δέν ἐζητήσατε ὅμως τήν γνώμην τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀκούσατε μόνον τήν γνώμην τοῦ ἁγίου Περιστερίου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Οὐδεμία ἀπόφασις ἐλήφθη εἰσέτι. Πρότασιν κάνω. Θέλετε νά διαγράψωμεν τό ἄρθρον ἤ ὄχι; Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας θέλει νά ἀσκήση βέτο ἐπ' αὐτοῦ; Διότι εἴπατε ὅτι δέν τό δέχεσθε.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Ὄχι. Ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέχεται τό κείμενον ὡς ἔχει.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δηλαδή, ἐάν τροποποιηθῆ δέν τό δέχεται; Παρακαλῶ νά ἀπαντήσετε, διότι ἡ διαδικασία μοῦ ἐπιβάλλει νά διαπιστώσω εἰς ποῖον βαθμόν δυνάμεθα νά ὁμοφωνήσωμεν. Ἐάν ἡ ἀπάντησίς σας εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας δέν δέχεται τό κείμενον ἐάν τροποποιηθῆ, ἔχομεν ἀδιέξοδον.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Δέν εἶπα κάτι τέτοιο, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Εἴμεθα πρόθυμοι νά συζητήσωμεν τό κείμενον, ἀλλά νομίζω δέν εἶναι ὀρθόν νά διαγράφωμεν κείμενα βάσει μιᾶς γενομένης προτάσεως, ἄνευ συζητήσεως καί τῆς συμφώνου γνώμης τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀδικεῖτε τόν πρόεδρον. Ἐργαζόμεθα ἐπί τέσσαρας ἡμέρας καί νομίζω ὅτι δέν δικαιοῦσθε νά εἴπητε ὅτι ὁ πρόεδρος δέν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τήν βούλησιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Τό ἀντίθετον ἰσχύει καί λυποῦμαι πολύ, ἐάν δέν τό ἀναγνωρίζετε.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Τό ἀναγνωρίζω.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν τό ἀναγνωρίζετε, ὅταν λέγετε ὅτι διέγραψα τό κείμενον, κάτι τό ὁποῖον δέν ἔκανα. Γεγονός εἶναι ὅτι τό ἐν λόγῳ κείμενον οὔτε δόγμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, οὔτε θέσφατον. Ἐκτός τούτου, ἔχομεν ἐπιφέρει πολλάς τροποποιήσεις. Διατί κωλυόμεθα νά τροποποιήσωμεν τό συγκεκριμένον ἄρθρον; Ἐάν ὡς Ἐκκλησία ἐπιμένετε νά μή τροποποιηθῆ, δύνασθε νά ἀσκήσετε ἀρνησικυρίαν. Πῶς εἶναι δυνατόν εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν νά ἔχωμεν λύσει σοβαρώτατα προβλήματα ἐν ὁμοφωνίᾳ καί τώρα νά προσκρούομεν εἰς τήν ἀπάλειψιν ἑνός σημείου ἄνευ ἰδιαιτέρας σημασίας;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Φιλομηλίου κ. Ἠλίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, καί ἐγώ νομίζω ὅτι τό ἄρθρον εἰσέρχεται εἰς πολλάς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νά ἰσχύουν εἰς μίαν περιοχήν, ἀλλά ὄχι ἡ μίαν ἄλλην. Νομίζω ἐπίσης ὅτι τό ἄρθρον τοῦτο ἐντάσσεται

καλλίτερον εἰς τά πλαίσια τοῦ εἰδικοῦ κανονισμοῦ μιᾶς περιοχῆς. Δυνάμεθα ἴσως νά λύσωμεν τό πρόβλημα μέ τήν διατήρησιν τῆς πρώτης φράσεως τοῦ ἄρθρου **7 § 1**, τά δέ ὑπόλοιπα νά σταλοῦν εἰς τάς περιοχάς ὡς εἰσηγήσεις, πρός βοήθειαν διά τήν ἐκπόνησιν τοῦ κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς λειτουργίας ἑκάστης περιοχῆς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν εἶμαι βέβαιος ἐάν ἡ πρότασίς σας δέν προσκρούει εἰς τό βέτο τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, ἡ ὁποία ἐδήλωσεν ὅτι δέν θέλει τήν τροποποίησιν τοῦ κειμένου.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶναι ἡ πρότασίς μας, σᾶς παρακαλῶ πολύ. Οὐδέποτε ἐχρησιμοποίησα τόν ὅρον «βέτο».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν τό εἴπατε, ἀλλά εἴπατε ὅτι δέν τό δέχεται ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἰβάν Δημητρώφ: Εἶπον ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέν δέχεται τήν τροποποίησιν ἄνευ προηγουμένης συζητήσεως εἰς τήν ὁλομέλειαν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καί ἐδῶ τί κάνομεν; Δέν κάνομεν συζήτησιν εἰς τήν ὁλομέλειαν; Πρέπει νά διακόψωμεν διά τό δεῖπνον καί νά ἐπανέλθωμεν, δι' ὅσον χρόνον χρειασθῇ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

Πέμπτη, 11η Ιουνίου 2009

***

Βραδινή Συνεδρία

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί ἀδελφοί, συνεχίζομεν τήν συζήτησιν τοῦ κειμένου τοῦ Κανονισμοῦ, τό ὁποῖον πρέπει νά ἐγκρίνωμεν, εἰ δυνατόν ἀπόψε, διότι οἱ ἀρχηγοί ὡρισμένων Ἀντιπροσωπιῶν ἀναχωροῦν αὔριον καί πρέπει νά τό ὑπογράψουν πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησίν των. Εὑρισκόμεθα εἰς τήν ἐξέτασιν τοῦ ἄρθρου **7**. Παρακαλῶ νά ἔχωμεν τήν τελικήν ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, διότι ὑπῆρξεν ἀμφισβήτησις ἐάν καί τί θά πρέπει νά παραμείνῃ εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου. Πρός ἐπίσπευσιν τῆς διαδικασίας, ἑκάστη πρότασις θά τίθεται ἀμέσως εἰς ψηφοφορίαν. Ἐάν δέν γίνεται ἀποδεκτή ὑπό πάντων, θά ἀπορρίπτεται καί θά προχωρῶμεν εἰς ἑτέραν πρότασιν. Δέν ἐνθυμοῦμαι ποία ἦτο ἡ τελευταία γενομένη πρότασις. Ἡ § **1** τοῦ ἄρθρου **7** ἔχει περικοπεῖ ὡς ἑξῆς: *«Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου»*. Νομίζω ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ διαδικασία ἔχει ὁλοκληρωθῆ. Εἰς τήν § **2** τοῦ ἄρθρου **7**: *«Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου»*. Ὑπῆρξε πρότασις νά ἀπαλειφθῇ ἡ συνέχεια, *«ἢ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ $^1/_3$ τῶν μελῶν αὐτῆς»*, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀρκετά μέλη. Θέτω τήν πρότασιν ἀπαλείψεως εἰς ψηφοφορίαν. Παρακαλῶ, ὄχι οἱ σύμβουλοι, ἀλλά μόνον τά μέλη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν, τά ὁποῖα εἶναι ὑπέρ τῆς ἀπαλείψεως, νά ὑψώσουν τάς χείρας των.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: 7 ὑπέρ τῆς ***διαγραφῆς.***

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, μήπως νά ἐρωτηθοῦν καί ποῖοι ἀπέχουν;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν ἔχομεν τοιοῦτον ***Κανονισμόν.*** Ἁπλῶς θέλω νά ἴδω τό πνεῦμα τοῦ σώματος. Ποῖοι εἶναι κατά τῆς διαγραφῆς, δηλαδή ὑπέρ τῆς διατηρήσεως τῆς § **2** ὡς ἔχει; Ψηφίζουν ὄχι μόνον οἱ πρόεδροι, ἀλλά καί τά μέλη τῶν Ἀντιπροσωπιῶν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: 9 ὑπέρ τῆς διατηρήσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἑπομένως, ἡ διατύπωσις τῆς § **2** παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τήν § **3** ὑπάρχει πρότασις τροποποιήσεως; Δέν ὑπάρχει, ἄρα παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τήν § **4** ὑπάρχει πρότασις τροποποιήσεως; Δέν ὑπάρχει, ἄρα παραμένει ὡς ἔχει. Εἰς τό ἄρθρον **8**, ὑπάρχουν προτάσεις τροποποιήσεως;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προτείνω, ἀντί «*… διά τῆς παρουσίας μετά τοῦ Προέδρου…* », νά εἴπωμεν «*… συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου…*», ὅρον περισσότερον νομικόν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πόσοι εἶναι ὑπέρ τῆς προτάσεως; Κανείς;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω δέν κατενόησαν τήν πρότασιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐπαναλαμβάνω, θέλετε νά ἀλλάξητε τό «*… μετά τοῦ Προέδρου*», καί νά εἴπητε «*… συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου*».

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Εἰς τό γαλλικόν κείμενον, ἡ διατύπωσις εἶναι κάπως διαφορετική.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σεῖς εἶσθε ἑλληνομαθής. Τό ἑλληνικόν κείμενον σᾶς ἱκανοποιεῖ;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δύναται νά καλυφθῆ τό αἴτημα τοῦ ἁγίου Καμπινεάνουλ, ἄν ἀλλάξωμεν ὀλίγον τῆς ροήν τῆς φράσεως, ὡς ἑξῆς: «*Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διά τῆς παρουσίας τῶν* $^{2}/_{3}$ *τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διά τῆς παρουσίας τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς συμπεριλαμβανομένου τοῦ προέδρου*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ τροποποίησις;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Μάλιστα, εἶναι περισσότερον σαφές.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τί ψηφίζει ἡ ὁλομέλεια; Ναί. Ἄρα γίνεται δεκτή ἡ τροποποίησις. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον **9**. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις; Ὄχι. Προχωροῦμεν εἰς τό ἄρθρον **10**. Ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις;

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίων: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἄρθρον **10**, ἐφ' ὅσον ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας, προτείνω τήν ἑξῆς σύντομον διατύπωσιν: «*Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται ἐπί τῇ βάσει τῆς ὁμοφωνίας*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖ ἡ ὁλομέλεια; Ἄς ἐπαναλάβωμεν τήν διατύπωσιν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: «*Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὑπάρχουν ἕτεραι παρατηρήσεις εἰς τό ἄρθρον **10**; Ὄχι. Ἄρα ψηφίζεται. Εἰς τό ἄρθρον **11**; Τίποτε. Εἰς τό ἄρθρον **12**;

Ὁ Ἐλλογιμ. Δρ Ἀλμπέρ Λαχάμ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι

πρέπει νά τροποποιήσωμεν ὀλίγον τήν διατύπωσιν τοῦ ἄρθρου **12** ὡς ἑξῆς: «*Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξη τόν ἴδιον αὐτῆς Ἐσωτερικόν Κανονισμόν πρός συμπλήρωσιν* ***καί προσαρμογήν*** *τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρός τάς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρός τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*», διότι διατάξεις τινές δέν δύνανται νά ἐφαρμοσθοῦν πλήρως ὑπό πασῶν τῶν Συνελεύσεων.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνεῖ ἡ ὁλομέλεια; Μάλιστα. Εὐχαριστῶ. Ἐνεκρίθη λοιπόν ὁ Κανονισμός μετά τῶν γενομένων τροποποιήσεων καί θά σταλῇ τώρα εἰς τήν Γραμματείαν πρός διόρθωσιν, ὡστε νά εἶναι ἕτοιμον τό κείμενον πρός ὑπογραφήν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐκκρεμεῖ εἰσέτι ἡ πρότασις τοῦ Καθηγ. κ. Γιάγκου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Νά τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν. Παρακαλῶ τόν Καθηγ. κ. Γιάγκου νά ἀναγνώση τήν πρότασίν του.

Ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Θεόδωρος Γιάγκου: Εὐχαριστῶ, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε: «*Σύστασις νέας, κατάτμησις ἤ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως ἤ συγχώνευσις δύο ἤ περισσοτέρων τοιούτων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἤ τοῦ Προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινος Συνελεύσεως πρός τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: 12 ναί. Κανένα ὄχι. Ἄρα ψηφίζεται καί προστίθεται εἰς τόν Κανονισμόν ὡς ἄρθρον **13**. Ἑπομένως ἔχει ὁλοκληρωθῆ ἡ ἐξέτασις τοῦ ***Κανονισμοῦ.*** Ἀπομένει αὔριον τό πρωί ἡ ἔγκρισις τοῦ Ἀνακοινωθέντος. Δέν χρειάζεται ἄπόψε νά παρατείνωμεν τήν συνεδρίαν. Εὐχαριστῶ.

Λύεται ἡ συνεδρία.

Παρασκευή, 12η Ιουνίου 2009
***
Πρωινή Συνεδρία

Οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἀντιπροσωπιῶν ὑπογράφουν τὰς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἀγαπητοί ἀδελφοί, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες, οἱ γραμματεύοντες, οἱ γραμματεῖς καὶ τὸ προσωπικόν, ὡλοκλήρωσαν τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα μόλις ὑπεγράφησαν. Εὐχαριστοῦμεν πολὺ διὰ τὸν κόπον των, τὸν ἅγιον Ὑπογραμματεύοντα τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὅλους ὅσοι ἠργάσθησαν τὴν νύκτα διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῶν κειμένων τῶν ἀποφάσεων πρὸς ὑπογραφήν. Ὑπεγράφη καὶ τὸ κείμενον τοῦ γενικοῦ ***Κανονισμοῦ.*** Ἐκ τῶν ὑστέρων ὅμως διεπιστώθη ὅτι, ἐκ παραδρομῆς, μία τροποποίησις τοῦ ἄρθρου **11**, τὴν ὁποίαν εἶχε προτείνει ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας καὶ ἡ ὁποία εἶχε γίνει ἀποδεκτή, δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως. Ἡ τροποποίησις ἀφεώρα εἰς τὴν § **1** τοῦ ἄρθρου **11**: «*Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νὰ συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, (Οἰκουμενικῶν καὶ ἄλλων θεμάτων), προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως*», καὶ ἦτο νὰ ἀπαλειφθῇ «… ~~*Οἰκουμενικῶν*~~ *καὶ ἄλλων θεμάτων*…». Λυποῦμαι δι' αὐτό. Ὁ μόνος τρόπος ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπάλειψις νὰ μονογραφῇ ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Γραμματέως. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι εἰς τὰ ἀντίγραφα τῆς ἀποφάσεως, τὰ ὁποῖα θὰ λάβετε, τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ εἶναι διαγεγραμμένον καὶ θὰ φέρῃ τὴν μονογραφὴν τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Γραμματέως.

Οὕτως ὡλοκληρώθη τὸ κύριον ἔργον ἡμῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ ἔγκρισις τῶν κειμένων τῆς ***Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς*** τῶν ἐτῶν 1990 καὶ 1993 ἐπὶ τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, καθὼς καὶ τοῦ ἐκπονηθέντος ὑπὸ τοῦ ***Συνεδρίου Κανονολόγων*** ἐν ἔτει 1995 σχεδίου ***Κανονισμοῦ*** λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων. Ἀπομένει ἡ ἔγκρισις τοῦ Ἀνακοινωθέντος, τὸ ὁποῖον θὰ δοθῇ πρὸς τὸν ἔξω κόσμον διὰ νὰ γνωρίζῃ τί ἀκριβῶς ἐκάναμεν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Ἡ ὁρισθεῖσα Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ὡλοκλήρωσε τὸ ἔργον της καὶ τὸ κείμενον τοῦ Ἀνακοινωθέντος θὰ τεθῇ ὑπ' ὄψιν τῆς ὁλομελείας πρὸς ἔγκρισιν καὶ θὰ ἀποσταλῇ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Προέ-

δρου. Δέν ἔχει δυστυχῶς ἀκόμη δακτυλογραφηθῆ τό τελικόν κείμενον. Θά σᾶς τό ἀναγνώσω μετά τῶν γενομένων τροποποιήσεων, αἱ ὅποῖαι ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν καί τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ρωσσικῆς Ἀντιπροσωπίας, Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίωνος, πρό τῆς ἀναχωρήσεώς του, καί φέρουν τήν μονογραφήν του.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ
(σχέδιον)

Ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθείση κατά τήν ἐν Φαναρίῳ ἀπό 10ης μέχρι 12ης Ὀκτωβρίου 2008 Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Γενεύης Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 6ης ἕως 13ης Ἰουνίου 2009.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως ἤρξαντο διά Πανορθοδόξου Θείας Λειτουργίας κατά τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διεξήχθησαν δέ ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῇ συνδρομῇ καί τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐλβετίας κ. Ἱερεμίου. Εἰς τάς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῇ προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλαν χαιρετισμούς εἰς τούς συμμετέχοντας τῆς Διασκέψεως διά μηνυμάτων ἤ καί διά τῶν ἐκπροσώπων αὐτῶν. Τά μέλη τῆς Διασκέψεως ἀπέστειλαν τηλεγραφήματα πρός πάντας τούς Προκαθημένους τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐξαιτούμενοι τάς προσευχάς καί τάς εὐλογίας αὐτῶν διά τό προκείμενον αὐτοῖς ἔργον.

Θέμα τῆς Δ΄ Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἦτο, συμφώνως πρός τήν βούλησιν τῶν Προκαθημένων καί τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσαν εἰς τό Μήνυμα τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἱερᾶς Συνάξεως αὐτῶν (Ὀκτώβριος 2008), ἡ συζήτησις ἐπί τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Ἡ σχετική ἀπόφασις περί τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἐλήφθη ὑπό τῆς Διασκέψεως κατά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τάς ἐν Σαμπεζύ συνελεύσεις αὐτῆς, ἤτοι α) ἀπό 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990

καί β) ἀπό 7ης ἕως 13ης Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπό 9ης ἕως 14ης Ἀπριλίου 1995. Τά κείμενα ταῦτα, εἰς τά ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προσθῆκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως.

Ἡ Διάσκεψις ἐξέφρασε τήν κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, συμφώνως πρός τήν ἐκκλησιολογίαν, τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Διάσκεψις ἔκρινε χρήσιμον τήν ἵδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἰς ὡρισμένας περιοχάς τοῦ κόσμου διά τήν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς, ἤτοι τῶν ἐκτός τῶν παραδοσιακῶν ὁρίων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐγκατεστημένων ὀρθοδόξων πιστῶν…». Ἐδῶ ὑπάρχει μία προσθήκη: «***Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἑπόμενοι ἐξ αὐτῶν κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων»***. *Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ἐπίσκοποι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ποιμαίνουν τάς εἰς ἑκάστην περιοχήν ὑφισταμένας κοινότητας. Ἀποστολή τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἡ κοινή ποιμαντική διακονία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων λαμβάνονται ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς αὐτάς δι΄ ἐπισκόπων.*

Ἡ Διάσκεψις ἐνέκρινεν ἐπίσης διά διευκρινήσεων, διορθώσεων καί συμπληρώσεων τό σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων, διά τοῦ ὁποίου καθορίζονται αἱ βασικαί ἀρχαί ὀργανώσεως καί λειτουργίας αὐτῶν.

Ἐν Σαμπεζύ Γενεύης, τῇ 12η Ἰουνίου 2009.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως
† ὁ Περγάμου Ἰωάννης

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἴσως πρέπει νά διορθώσωμεν καί εἰς τήν ἀρχήν τοῦ Ἀνακοινωθέντος τήν ἡμερομηνίαν λήξεως τῶν ἐργασιῶν, 12 ἀντί 13 Ἰουνίου, διότι αὕτη εἶναι ἡ πραγματικότης. Ἀκούω τάς παρατηρήσεις σας.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι, κατά τά κρατοῦντα, πρέπει εἰς τό τέλος νά γίνῃ ἀναφορά εἰς τήν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ***Ε΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως,*** δηλαδή τά τρία θέμα-

τα, τά ὅποῖα ἐκκρεμοῦν καί τά ὅποῖα θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τόν προσεχῆ Δεκέμβριον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐδῶ εἰς τό Ἀνακοινωθέν; Τοῦτο ὅμως δέν πρέπει νά ὑπάρχη εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως; Τό Ἀνακοινωθέν ἀναγγέλλει τάς ἀποφάσεις. Τί προβλέπει ἐπ' αὐτοῦ ὅ Κανονισμός λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων;

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὁρίζει τήν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἑπομένης Διασκέψεως. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι τά ὑπολειπόμενα θέματα, μέ ἤ χωρίς μνείαν αὐτῶν, τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου θά προετοιμασθοῦν ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς διά τήν ἑπομένην Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ὑπεγράφη καί δέν δυνάμεθα νά τό προσθέσωμεν τώρα. Νομίζω ὅμως ὅτι τό θέμα καλύπτεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁποία εἶχεν ὁρίσει τήν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἑπομένης, ἤτοι τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Τσέτσης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει νά γίνη μνεία εἰς τό ***Ἀνακοινωθέν***, τό ὅποῖον ἔχει εὑρεῖαν διάδοσιν, ὥστε νά γνωρίζῃ καί ὅ κόσμος ποῖα εἶναι τά ἑπόμενα στάδια.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἄς τό προσθέσωμεν ἑπομένως εἰς τό Ἀνακοινωθέν, ὑπονοοῦντες ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις θεωρεῖται ὅτι ἔχει ληφθῆ ὑπό τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τό ἀρχικόν κείμενον, τό ὅποῖον προητοιμάσθη κατά τήν χθεσινήν συνεδρίαν τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, εἰς τό τέλος τῆς τετάρτης παραγράφου, ὅπου γίνεται λόγος περί τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Δ' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, περιείχετο ἡ ἑξῆς πρότασις: «*Τά θέματα τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἑπομένων Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων*». Εἰς τό ἑλληνικόν κείμενον, μέ πρωτοβουλίαν τοῦ Καθηγ. κ. Φειδᾶ, ἡ φράσις ἀπηλείφθη. Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀποκατασταθῆ εἰς τό κείμενον, ὥστε νά λυθῆ ἡ ἐνδεχομένη ἀπορία εἰς τόν εὐρύτερον ἐκκλησιαστικόν κόσμον, ὅ ὁποῖος ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις εἶχεν ὁρίσει ὅτι καί τά τέσσαρα ὑπολειπόμενα θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου θά ἐξητάζοντο ὑπό τῆς

παρούσης Διασκέψεως. Ἔχω ἐπίσης ἕν ἐρώτημα, ὡς πρός τήν γενομένην προσθήκην, ἤτοι: «*Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἑπόμενοι* ***ἐξ αὐτῶν*** *κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων*». Θά ἦτο ἴσως καλλίτερον νά λεχθῇ: «… ***ὁ ἑπόμενος ἐκ τῶν ἐπισκόπων*** *κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων* ***τῶν Ἐκκλησιῶν***», διότι, τοὐλάχιστον εἰς τό ρωσσικόν κείμενον, ἡ φράσις ὡς ἔχει, ὑπονοεῖ ὅτι θά εἶναι ὁ ἑπόμενος ἐκ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Νομίζω ὅτι πρέπει νά διασαφηθῇ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Πρό τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἐξήτασε τό κείμενον καί ὑπέγραψε τήν τροποποίησιν. Ἴσως εἰς τήν μετάφρασιν ὑπῆρξε ποία τις διαφοροποίησις.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Ὁ ἅγιος Βολοκολάμσκ ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως καί δέν ἀνέγνωσε τό κείμενον εἰς τήν ρωσσικήν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἰς τήν ρωσσικήν ἡ ἔκφρασις «*οἱ ἑπόμενοι ἐξ αὐτῶν*» σημαίνει ὁ ἑπόμενος ἐκ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ποίαν διατύπωσιν προτείνετε;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: «… *συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων* ***τῶν Ἐκκλησιῶν***».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὅταν λέγομεν, «*κατά τήν τάξιν*», συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων, ἐννοοῦμεν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐάν θέλετε νά προσθέσωμεν τῶν Ἐκκλησιῶν, δέν ἔχω ἀντίρρησιν. Προτοῦ δώσω τόν λόγον εἰς ὅσους τόν ἐζήτησαν, πρέπει νά λύσωμεν τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἑπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπειδή ἔγινε μνεία τοῦ ὀνόματός μου, ὀφείλω νά εἴπω ὅτι δέν ἀπεδέχθην τήν πρότασιν, ὄχι διότι εἶχον ἀντίρρησιν νά λεχθῇ, ἀλλά διότι δέν εἶχε συζητηθῇ εἰς τήν ὁλομέλειαν καί δέν εἴχομεν λάβει τήν ἐπ' αὐτοῦ ἔγκρισιν. Γνωρίζω ὅτι τό θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἑπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀναφέρεται συνήθως εἰς τό τέλος τῶν ἀποφάσεων. Ἡ Συντακτική ὅμως Ἐπιτροπή δέν ἠδύνατο νά τό προσθέση εἰς τό ***Ἀνακοινωθέν*** ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ σώματος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ ἀσφαλῶς καί διά τοῦτο θά ἤθελον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος νά ἀποφασίσωμεν κατ' ἀρχήν, καί κατόπιν νά ἐξετάσωμεν τάς λοιπάς παρατηρήσεις.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἶχον ζητήσει τόν λόγον ἐπί τῆς παρατηρήσεως τοῦ π. Μπαλασώφ. Εἰς τό ἑλληνικόν κείμενον εἶναι σαφές τί σημαίνει «*κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων*», ἀλλά εἰς τό ρωσσικόν ἔχει δίκαιον ὁ π.

Νικόλαος, ὅτι εἶναι ἀσαφές. Εἰς τό ἑλληνικόν θά εἶναι ὀλίγον πλεοναστικόν, ἀλλά πρός ἀποφυγήν παρανοήσεως, προτείνω νά γίνῃ ἀποδεκτή ἡ διατύπωσις τοῦ π. Νικολάου, ὡς ἑξῆς: «… *ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἑπόμενοι* ***ἐξ αὐτῶν*** *(τῶν ἐπισκόπων) κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων* ***τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν***». Ἄνευ τῆς προτεινομένης προσθήκης, εἰς τάς μεταφράσεις τό κείμενον παραμένει πράγματι διφορούμενον καί ἀσαφές. Ἤ νά ἀπαλείψωμεν τήν λέξιν «*ἐξ αὐτῶν*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, προσεθέσαμεν «*τῶν Διπτύχων τῆς Ἐκκλησίας*», εἶναι τό ἴδιον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: «*οἱ ἑπόμενοι ἐξ αὐτῶν*» σημαίνει τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Δύναται ὅμως νά ἐκληφθῇ καί ὅτι εἶναι οἱ ἑπόμενοι ἐκ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Κατανοῶ τώρα τί ἐννοεῖτε.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Διά τοῦτο ἐπιμένει ὁ π. Μπαλασώφ, διότι ὄντως εἰς τήν ρωσσικήν δέν εἶναι σαφές.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τότε νά ἀπαλείψωμεν τό «*ἐξ αὐτῶν*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θά ἤθελον ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «*Εἰς τάς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*», νά τάς ἀπαριθμήσωμεν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐφ' ὅσον λέγομεν πασῶν, διατί νά τάς ἀπαριθμήσωμεν; Δυνάμεθα νά προσθέσωμεν καί τόν κατάλογον τῶν συμμετεχόντων, ἀλλά εἰς τό Ἀνακοινωθέν οὐδέποτε ἀναφέρονται λεπτομέρειαι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Νομίζω ὅτι εἶναι χρήσιμον νά γνωρίζουν ὅλοι οἱ παραλῆπται τοῦ κειμένου, ὁ Τύπος κ.λπ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν γνωρίζουν ποῖαι εἶναι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Εἰρηναῖος: Ἐντός παρενθέσεως νά ἀναφέρωνται ἅπασαι αἱ Ἐκκλησίαι.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά χρειασθῇ πολύ χῶρος. Ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νά συζητήσωμεν τό θέμα, τό ὁποῖον ἐθέσατε, ἅγιε Ὀλτενίας, ἀφοῦ ἀποφασίσωμεν περί τῆς προσθήκης μιᾶς ἀναφορᾶς εἰς τήν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἑπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως. Ὁ π. Μπαλασώφ ἀνέφερε μίαν ἐπ' αὐτοῦ πρότασιν προσθήκης εἰς τήν Συντακτικήν Ἐπιτροπήν. Θά ἠδύνατο νά ἐπαναλάβῃ τήν διατύπωσιν τῆς προταθείσης προσθήκης;

Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Μπαλασώφ: Βεβαίως, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε. Τό κείμενον εἶχεν ὥς ἑξῆς: «*Τά θέματα τοῦ Αὐτοκεφάλου, τοῦ Αὐτονόμου καί τῶν Διπτύχων θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἑπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων*». Ἀρχικῶς, τό κείμενον τοῦτο εἶχε συμπεριληφθῆ εἰς τό τέλος τῆς τετάρτης παραγράφου τοῦ Ἀνακοινωθέντος, ὅπου ἐσημειοῦτο ὅτι ὑπῆρξεν ἀλλαγή εἰς τήν ὑπό τῆς Γ΄ Διασκέψεως ὁρισθεῖσαν καί δημοσιευθεῖσαν τότε (1986) ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὥστε ἡ ἀλλαγή αὕτη νά γίνη γνωστή εἰς τούς ἐκκλησιαστικούς κύκλους.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἀπόφασις τῆς Γ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως περί τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς παρούσης Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τό Ἀνακοινωθέν αὐτῆς.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συνήθως ἡ ἐξαγγελία τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἑπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀναφέρεται εἰς τό τέλος τοῦ Ἀνακοινωθέντος.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Τοῦτο ἀναμένουν ἄλλωστε οἱ παραλῆπται τοῦ Ἀνακοινωθέντος, νά ἴδουν δηλαδή τί μέλλει γενέσθαι. Εἶναι φυσικόν νά λεχθῆ εἰς τό τέλος τοῦ κειμένου. Συμφωνεῖτε μέ τήν διατύπωσιν, τήν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ὁ π. Μπαλασώφ;

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι καλλίτερον νά χρησιμοποιήσωμεν ἑνικόν ἀριθμόν καί νά εἴπωμεν τῆς ἑπομένης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά οὕτω δεσμευόμεθα. Δέν βλάπτει ὁ πληθυντικός.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς: Μήπως εἶναι καλλίτερον νά εἴπωμεν «***Τά ὑπολειπόμενα*** *θέματα…*», διά νά γνωρίζουν ὅτι πρόκειται περί τῶν τελευταίων πρός ἐξέτασιν ἐκ τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά νά τά κατανομάσωμεν: «***Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου***, *ἤτοι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ Αὐτονόμου, ὡς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἑπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν εἰς τάς ἑπομένας Προσυνοδικάς Πανορθοδόξους Διασκέψεις πρός ἔγκρισιν*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι πρέπει νά γίνη μνεία τοῦ γεγονότος ὅτι

ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἔχει ἤδη ἀνακοινώσει τήν θεματολογίαν τῆς ἑπομένης Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἤδη προσκληθῆ αἱ Ἐκκλησίαι, τόν προσεχῆ Δεκέμβριον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, ἀλλά ἐφ' ὅσον ἀναφερώμεθα καί εἰς τάς Διασκέψεις, τοῦτο δέν ἔχει γίνει εἰσέτι, ἄλλως πρέπει νά διαχωρίσωμεν τήν συνέλευσιν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τό κείμενον θά μακρύνη πολύ. Δέν πειράζει. Ἄς μείνη ὡς προτείνεται.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διατύπωσις, ὡς τήν ἀνέγνωτε προηγουμένως εἶναι εὔστοχος, διότι δέν γνωρίζομεν ἐάν θά χρειασθοῦν μία ἤ περισσότεραι Προπαρασκευαστικαί καί Προσυνοδικαί. Ἄς παραμείνῃ συνεπῶς εἰς τόν πληθυντικόν. Ἁπλῶς νά μᾶς τό ὑπαγορεύσετε, ὥστε νά τό σημειώσωμεν.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς: *«Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἤτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ Αὐτονόμου, ὡς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἑπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν εἰς τάς ἑπομένας Προσυνοδικάς Πανορθοδόξους Διασκέψεις πρός ἔγκρισιν».*

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θά προστεθῆ εἰς τό κείμενον, ὡς τελευταία παράγραφος τοῦ Ἀνακοινωθέντος. Ἔχομεν λοιπόν ἐγκρίνει τήν προσθήκην ὡς πρός τούς Προέδρους τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων καί τήν προσθήκην ὡς πρός τήν προσεχῆ ἡμερησίαν διάταξιν. Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τό θέμα, τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ ἅγιος Ὀλτενίας, περί τῆς προσθήκης εἰς τό Ἀνακοινωθέν ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὀνομαστικῶς.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰννοκέντιος Ἔξαρχος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, αἱ αὐτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι τοῖς πᾶσι γνωσταί καί δέν χρειάζεται ὀνομαστική ἀναφορά.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, κατά κανόνα, τό Ἀνακοινωθέν εἶναι σύντομον κείμενον, τό ὁποῖον δέν ἐπιφορτίζεται μέ ὁρολογίας οὔτε λεπτομερείας. Μέ ὅλον τόν σεβασμόν καί τήν ἀγάπην πρός τούς ἀδελφούς, φρονῶ ὅτι δέν ἔχει θέσιν εἰς τό Ἀνακοινωθέν ὁ ὀνομαστικός κατάλογος. Οὐδέποτε ἔγινε τοῦτο.

Ὁ Αἰδεσιμολ. Καθηγ. κ. Βιορέλ Ἰονίτα: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τόν μή ὀρθόδοξον κόσμον, ἀκόμη δέ καί εἰς τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς, ἐκτός τῶν εἰδικῶν ἐπί τῆς Ὀρθοδοξίας, κυριαρχεῖ σύγχυσις καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ὀλίγοι τάς γνωρίζουν, ὡρισμένοι δέ τάς συγχέουν μέ τάς Ἀνατολικάς

Ἐκκλησίας. Θεωρῶ ὅτι θά ἦτο φρόνιμον, ἐάν συμφωνῆ ἡ ὁλομέλεια, νά τάς ἀναφέρωμεν ὀνομαστικῶς, διότι τό κείμενον θά ἀνακοινωθῆ καί πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου καί εἶναι καλόν νά γνωρίζη ποῖαι εἶναι αἱ αὐτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφώνως πρός τήν συνήθη πρακτικήν, οὔτε εἰς τά Ἀνακοινωθέντα τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, οὔτε εἰς ἐκεῖνα τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρχεν ὀνομαστική ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἅπαντα ἁπλῶς ἀναφέρουν ὅτι παρίσταντο ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Νομίζω ὅτι ἕν Ἀνακοινωθέν ὀφείλει νά εἶναι σύντομον, διότι πρόκειται περί ἀνακοινώσεως εἰς τόν Τύπον.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μοι καί μίαν λεπτομέρειαν ψυχολογικήν, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀρχικόν κίνητρον τήν ἀποφυγήν ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος ὅτι εἴμεθα πολλαί Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Νά καταλήξωμεν δηλαδή εἰς τό ἀρχικόν σκεπτικόν, ὅτι εἴμεθα μία Ἐκκλησία καί τοῦτο νά φανῆ καί εἰς τό παρόν κοινόν Ἀνακοινωθέν, ἔστω καί ἀπό ψυχολογικῆς ἀπόψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ σημαντικήν τήν ἐπισήμανσίν σας, ἅγιε Ἀδελφέ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, δέν πρόκειται περί δογματικοῦ θέματος. Δυνάμεθα νά ἀποδεχθῶμεν τήν πρότασιν τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, δεδομένου ὅτι τό ***Ἀνακοινωθέν*** θά τό ἀναγνώσουν καί πιστοί, οἱ ὁποῖοι ἱκανοποιοῦνται, ὅταν ἀναφέρεται ἡ Ἐκκλησία των ὀνομαστικῶς. Δυνάμεθα νά εἴπωμεν ἐδῶ ὅτι, προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, παρέστησαν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κάτωθι Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Βεβαίως δέν εἶναι δογματικόν τό θέμα, ἀλλά ὑπῆρξαν ἐνστάσεις. Ἐπί παραδείγματι, ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐλέχθη περί τῆς ψυχολογικῆς ἐντυπώσεως, ἐάν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι κατατετμημένη ἤ ἑνιαία. Ἐξ ὅσων ἀκούω μέχρι τώρα, ὁ μόνος λόγος, διά τόν ὁποῖον ζητεῖται ἡ προσθήκη εἶναι ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου περί τοῦ ποῖαι εἶναι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Ἡ ὀνομαστική ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν δέν ἐγένετο κατά τό παρελθόν. Ἀποτελεῖ λοιπόν καινοτομίαν καί πρέπει νά σκεφθῶμεν ὀλίγον πρίν νά ἀποφασίσωμεν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίας: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἴσως νά λεχθῆ εἰς ὑποσημείωσιν, ὥστε νά μή πλατειάζη τό κείμενον.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δέν συνηθίζονται ὑποσημειώσεις εἰς ἕν

Ἀνακοινωθέν. Ἐγώ θά ἤθελον νά ἐρωτήσω τήν Ἀντιπροσωπίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ὑπάρχει ἕτερος λόγος εἰς τήν πρότασίν της, πέραν ἐκείνου τῆς πληροφορήσεως; Προσωπικῶς δέν θεωρῶ τήν πληροφόρησιν, τήν ὁποίαν ἐπικαλεῖσθε, ὡς πολύ σοβαρόν λόγον.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, θεωρῶ λογικόν νά πληροφορηθῇ ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος δέν γνωρίζει καλῶς τήν Ὀρθοδοξίαν, τί σημαίνει «*πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν*», νά γνωρίζη δηλαδή ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία ὑπάρχει εἰς τήν Ρωσσίαν, τήν Σερβίαν, τήν Ρουμανίαν κ.λπ., ἴσως περισσότερον σημαντικόν ἀπό τήν ἀναφοράν εἰς τό ποῖος προεδρεύει τῆς Διασκέψεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Θεωρῶ παράδοξον τήν τελευταίαν παρατήρησίν σας. Νά σβήσωμεν τότε τόν πρόεδρον;

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Ὄχι, δέν τόν σβήνομεν, ἀλλά τά περί προεδρίας ἀναφέρονται εἰς τό κείμενον τῆς ἀποφάσεως.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐάν ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου εἶναι τόσον σημαντική, νά ἀναφέρωμεν καί τούς Προκαθημένους καί τούς Ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνουλ κ. Κυπριανός: Μέ ὅλον τόν σεβασμόν, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ὁ μή ὀρθόδοξος διερωτᾶται τί σημαίνει «*πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*», ποῖαι εἶναι αὗται.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Δύναται νά ἀναρωτηθῇ καί ποῖοι οἱ Προκαθήμενοι ἤ οἱ Ἀντιπρόσωποι. Ὅλα εἶναι χρήσιμα, ἀλλά, κατά τήν προσωπικήν μου ἄποψιν, δέν ἀποτελεῖ σοβαρόν ἐπιχείρημα ἡ πληροφόρησις τοῦ κόσμου. Βεβαίως τοῦτο εἶναι θέμα ἀποφάσεως τῆς ὁλομελείας.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διαφωνῶ βεβαίως νά διαγραφῇ τό ὄνομα τοῦ Προέδρου. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τήν ὀνομαστικήν ἀναφοράν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχει μεγάλην σημασίαν διά τάς ἐμπεριστάτους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἤδη ἐλέχθη, βιοῦν ὑπό δυσκόλους συνθήκας εἰς τόν ἑτερόδοξον κόσμον. Ἀποτελεῖ στήριγμα δι' αὐτάς. Δι' ἡμᾶς εἶναι πολύ σημαντική ἡ ἀναφορά τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, εἰς μίαν τόσον σπουδαίαν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Τό Ἀνακοινωθέν θά ἀναφερθῇ καί εἰς τά πολωνικά, ἐπί παραδείγματι, μέσα ἐνημερώσεως τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν πολύ καλῶς ποῖαι εἶναι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζουκδίδι καί Τσαΐσι κ. Γεράσιμος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ ἡμετέρα Ἀντιπροσωπία δέν ἐπιθυμεῖ τήν προτει-

νομένην ἀπαρίθμησιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διότι εἰς τήν ἑπομένην συνάντησιν θά συζητήσωμεν τά Δίπτυχα, καί ἡ σειρά τῶν Διπτύχων ἐνδέχεται νά ἀλλάξῃ. Κατά τήν προσεχῆ συζήτησιν τῆς σειρᾶς τῶν Διπτύχων, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἐπί παραδείγματι, κινδυνεύει νά εὑρεθῇ εἰς ὑποδεεστέραν θέσιν. Νομίζω ὅτι ἀρκεῖ ὅ,τι λέγεται εἰς τό ***Ἀνακοινωθέν,*** ὅτι δηλαδή εἰς τήν Διάσκεψιν συμμετεῖχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Σιεματίτσε κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἀποσύρω τήν πρότασίν μου, διότι τοῦτο ὄντως δύναται νά προκαλέση προβλήματα. Συγγνώμην.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Εὐχαριστῶ. Βεβαίως, τοῦτο ἀποτελεῖ εὐαισθησίαν μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πρέπει νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καί ἡ ὁποία καθιστᾶ ἀδύνατον τήν ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τῆς Ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Συμφωνεῖτε; Ἑπομένως, δέν προστίθεται ἡ ὀνομαστική ἀναφορά τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατά τήν γνώμην μου, τό κείμενον ἀποδίδει πλήρως καί σαφῶς τό ἐπιτελεσθέν ὑπό τῆς παρούσης Διασκέψεως ἔργον. Ὑπάρχουν ἕτεραι προτάσεις τροποποιήσεων ἐπί τῆς οὐσίας τοῦ Ἀνακοινωθέντος;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἡ πρώτη μου παρατήρησις ἀφορᾷ εἰς τό σημεῖον τοῦ Ἀνακοινωθέντος: *«Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τάς ἐν Σαμπεζύ συνελεύσεις αὐτῆς, ἤτοι α) ἀπό 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990 καί β) ἀπό 7ης ἕως 13ης Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπό 9ης ἕως 14ης Ἀπριλίου 1995. Τά κείμενα ταῦτα, εἰς τά ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προσθῆκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως»*. Δέν ἐνεκρίναμεν ἡμεῖς τό κείμενον τοῦ Συνεδρίου τῶν Κανονολόγων.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Ἐνεκρίναμεν καί τόν Κανονισμόν, ἅγιε Περιστερίου.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἦτο μεταξύ τῶν ρητῶν ὑποχρεώσεών μας, ἅγιε Περιστερίου, νά ἐξετάσωμεν καί νά ἐγκρίνωμεν ἅπαντα τά ἀναφερόμενα εἰς τό Ἀνακοινωθέν κείμενα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος: Ἐντάξει. Ἡ δευτέρα παρατήρησίς μου, εἶναι ὡς πρός τό ἑξῆς σημεῖον: «… *Ἡ Διάσκεψις* ***ἔκρινε χρήσιμον*** *τήν ἵδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων…*». Πρέπει νά λεχθῇ «***ἀπεφάσισε*** *τήν ἵδρυσιν*», διότι ἡ παροῦσα Διάσκεψις ἀπεφάσισε τήν ἵδρυσιν καί ὥρισε τάς περιοχάς.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Συμφωνῶ, προτείνω καί ἐγώ νά λεχθῇ «… *ἀπεφάσισε τήν ἵδρυσιν...*».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν τετάρτην παράγραφον, ὅπου λέγεται: «*Θέμα τῆς Δ΄ Πανορθοδόξου Διασκέψεως…*», πρέπει νά προστεθῇ «*Δ΄* ***Προσυνοδικῆς*** *Πανορθοδόξου…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ὀρθή ἡ παρατήρησίς σας. Ναί, πρέπει νά προστεθῇ.

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Γαλίτης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, ἐκεῖ ὅπου λέγεται: «*… Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ἐπίσκοποι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν…*», πρέπει νά προστεθῇ «*… πάντες οἱ* ***κανονικοί*** *ἐπίσκοποι…*».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ἐξυπακούεται, ἀλλά δέν βλάπτει νά τό προσθέσωμεν, μάλιστα δέ ὀρθότερον θά ἦτο: «*Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπό πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοί ἐπίσκοποι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν*». Διά πολλούς λόγους. Ἐάν ὑπάρχη, ἐπί παραδείγματι, εἷς ἐπίσκοπος ἐκ Σκοπίων, ὁ ὁποῖος ἐνδεχομένως νά εἶναι κανονικός τρόπῳ τινί, ἀλλά δέν εἶναι ἀνεγνωρισμένος.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, συμφωνῶ εἶναι καλή προσθήκη.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν προτελευταίαν παράγραφον: «*Ἀποστολή τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἡ κοινή ποιμαντική διακονία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς*», ἡ κοινή πρός τά ἔξω μαρτυρία συμπεριλαμβάνεται εἰς τήν ἀνάδειξιν τῆς ἑνότητος ἤ πρέπει νά ἀναφερθῇ;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Προσωπικῶς, θά προσέθετον, «*…ἀνάδειξις* ***καί προαγωγή τῆς ἑνότητος****…*», διότι δέν εἶναι μόνον ἡ ἀνάδειξις, ἀλλά καί ὀφείλομεν νά ἐμβαθύνωμεν τήν ἑνότητα.

Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστῖνος Ἀνθιμιάδης: Νά προστεθῇ καί ἡ πρός τά ἔξω μαρτυρία;

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Καλόν θά ἦτο νά προστεθῇ: «*… καί ἡ κοινή μαρτυρία αὐτῶν πρός τόν κόσμον…*».

Ὁ Ἐντιμολ. Καθηγ. κ. Γεώργιος Μαρτζέλος: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, εἰς τήν προηγουμένην προσθήκην, ἀναφέρονται δίς αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι: «*Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπό πασῶν* ***τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*** *ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοί ἐπίσκοποι* ***τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν***».

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Ναί, δέν χρειάζεται. Νά ἀπαλειφθῇ ἡ δευτέρα ἀναφορά. Ὑπάρχει ὅμως καί ἡ προσθήκη, τήν ὁποίαν προέτεινεν ὁ π. Ἰουστῖνος. «*Ἀποστολή τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις* ***καί προαγωγή*** *τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ κοινή ποιμαντική διακονία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς*

καί ἡ ἀπό κοινοῦ μαρτυρία αὐτῶν πρός τόν κόσμον». Βλέπω ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντίρρησις. Νομίζω ὅτι ἐπερατώθη ἡ ἐξέτασις τοῦ Ἀνακοινωθέντος, τοῦ ὁποίου τό κείμενον θά δακτυλογραφηθῇ, θά ὑπογραφῇ ὑπό τοῦ προέδρου καί θά διανεμηθῇ, εἰ δυνατόν ἐντός τῆς ἡμέρας. Νομίζω ὅτι ἤχθημεν αἰσίως εἰς τό τέλος τῆς ἐργασίας μας καί πρίν εἰ κατακλείσωμεν τό ἔργον μας, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς ἀπευθύνω ὀλίγους λόγους.

Ὁμιλία
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐπί τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς

Σεβάσμιοι καί ἀγαπητοί ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τό πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως, καί ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀναβλύζει μία καί μόνον φράσις: «Δόξα τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ».

Ἡ ἐντολή, τήν ὁποίαν ἐλάβομεν ἐκ τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὡς πληρεξούσιοι Ἀντιπρόσωποι αὐτῶν ὑπῆρξε δι΄ ἡμᾶς τιμητική, ἀλλά καί ἐν πολλοῖς ὑπερβαίνουσα τάς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις. Ἐκλήθημεν νά ὑπερπηδήσωμεν ἐμπόδια καί προκαταλήψεις, αἱ ὁποῖαι ὑψοῦντο ὡς ἀναχώματα εἰς τήν πορείαν πρός τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Κατά κοινήν ὁμολογίαν, τό θέμα, τό ὁποῖον μᾶς ἀπησχόλησεν, ἐκεῖνο δηλονότι τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, εἶναι ἐκ τῶν πλέον εὐαισθήτων καί δυσχερῶν διά τήν ἐπίλυσίν του. Ἤλθομεν ἐδῶ διερωτώμενοι, ἐάν θά ἠδυνάμεθα, ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι, νά μετακυλίσωμεν τόν ὀγκόλιθον αὐτόν, διά νά δυνηθῇ ἐπί τέλους ἡ ἁγία Ἐκκλησία ἡμῶν νά κάμῃ πραγματικότητα τό ὅραμα καί τήν βούλησίν της διά τήν συγκρότησιν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, καί ἤδη ἐγκαταλείπομεν τόν χῶρον τοῦτον πλήρεις ἐλπίδος καί αἰσιοδοξίας. Δυνάμεθα οὕτω νά ἀναφέρωμεν εἰς τάς ἀποστειλάσας ἡμᾶς ἐνταῦθα Ἐκκλησίας ἡμῶν ὅτι τόν δρόμον τετελέκαμεν καί τήν ὁδόν ἠνοίξαμεν, τήν ἄγουσαν πρός τήν ὑψίστην μορφήν ἐκφράσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, τοὐτέστι τήν συνοδικότητα.

Ὀφείλομεν, βεβαίως, νά ὁμολογήσωμεν ὅτι «ἄλλοι κεκοπιάκασι καί ἡμεῖς εἰς τόν κόπον αὐτῶν εἰσελυλήθαμεν». Αἱ δύο Προπαρασκευαστικαί Ἐπιτροπαί τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993, ὡς καί ἡ ἐντολή αὐτῶν ἐκπονήσασα τόν Γενικόν Κανονισμόν λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων Ἐπιτροπή Κανονολόγων τοῦ ἔτους 1995, ἔθεσαν τάς βάσεις τοῦ ἔργου ἡμῶν. Ἀλλ΄ εἰς τήν κρίσιν καί τήν εὐθύνην ἡμῶν ἐναπέκειτο ἡ περιβολή τοῦ ἔργου αὐτῶν διά τῆς

τελικῆς προσυνοδικῆς αὐθεντίας, ὥστε νά ἀποτελέση διορθοδόξου συμφωνίας ὑλικόν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Πρός τοῦτο εἰργάσθημεν ἐν πνεύματι ἀγάπης, εἰλικρινοῦς ἀδελφικοῦ διαλόγου καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἐπιτυχόντες ὁμοφωνίαν ἐπί δυσκόλων ζητημάτων. Ὄντως, Ἀδελφοί, ὁ Παράκλητος ἐπέβλεψε καί κατηύθυνε τά νοήματα καί τάς καρδίας ἡμῶν. Ὄντως Πεντηκοστήν ἑορτάσαμεν καί Πνεύματος ἐπιδημίαν. Εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον!

Τό ἀγαθόν ἀποτέλεσμα τοῦ κόπου ἡμῶν ὑπῆρξεν ἀληθῶς δῶρον τοῦ Παρακλήτου, ἀλλά καί καρπός τῆς συμβολῆς ἑνός ἑκάστου ἐξ ἡμῶν. Διό καί αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά εὐχαριστήσω ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν, τούς τε τιμίους Ἀντιπροσώπους καί τούς ἐλλογιμωτάτους συμβούλους αὐτῶν, διά τήν πολύτιμον ὑμῶν συμβολήν εἰς τήν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ, ἀλλά καί δυσχεροῦς ἡμῶν ἔργου. Πρό πάντων δέ διά τό εἰρηνικόν καί ἀδελφικόν πνεῦμα, τό ὁποῖον ἐπεκράτησε κατά τάς ἐργασίας ἡμῶν, πνεῦμα ὄντως Χριστοῦ καί Παρακλήτου.

Ὡς ἐπιφορτισμένος μέ τήν εὐθύνην τῆς διευθύνσεως τῶν συζητήσεων ἡμῶν προσεπάθησα ἀπροκαταλήπτως νά δώσω εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν τήν δυνατότητα τῆς συμβολῆς αὐτοῦ εἰς τόν ἱερόν σκοπόν τῆς παρούσης Διασκέψεως, μεριμνῶν συγχρόνως ὥστε νά μήν ἐκτραποῦν αἱ συζητήσεις ἡμῶν ἐκ τοῦ τελικοῦ ἡμῶν στόχου. Ἐπιδίωξίς μου ὑπῆρξεν ἡ ἐπίτευξις ὁμοφωνίας ἐν παντί, καί χαίρω διότι τοῦτο ἐπετεύχθη.

Κατά τήν ἄσκησιν τοῦ προεδρικοῦ τούτου λειτουργήματος ἐνδέχεται, Ἀδελφοί, νά ἐλύπησα τινάς ἐξ ὑμῶν, καί τοῦτο ἐν τῇ ἀγωνίᾳ μου νά ἐπιτύχωμεν εἰς τήν ἀποστολήν ἡμῶν. Ζητῶ διά τοῦτο ταπεινῶς τήν συγγνώμην των. Ἐν καθαρᾷ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς συνειδήσεώς μου δύναμαι νά διαβεβαιώσω ὅτι οὐδένα ἐξ ὑμῶν ἠθέλησα νά ὑποτιμήσω, καί οὐδεμιᾶς Ἐκκλησίας τό συμφέρον ἐπεδίωξα νά παραγνωρίσω ἤ νά ἐπιβάλω. Προσεπάθησα νά εἶμαι ταπεινός ὑπηρέτης πάντων ὑμῶν, διακονῶν τήν ἐκπλήρωσιν τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐθύνης καί, ὑπεράνω πάντων, τήν ὁμοφωνίαν.

Ἀλλ΄ αἱ ἐργασίαι ἡμῶν δέν θά εἶχον τό αἴσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐάν δέν ὑπεστηρίζοντο καί δέν συνεπικουροῦντο ὑπό πολλῶν ἄλλων, ἐκτός τῶν συγκροτησάντων τήν Διάσκεψιν ἡμῶν παραγόντων. Πρός πάντας τούτους ὀφείλω νά ἐκφράσω ἀπό τῆς θέσεως ταύτης καί ἐκ μέρους ὅλων ὑμῶν τάς εὐγνώμονας ἡμῶν εὐχαριστίας.

Ἐν πρώτοις πρός τόν Γραμματέα ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Σεβ. Μητροπολίτην Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίαν, καί τό ὑπό τήν ἡγεσίαν αὐτοῦ ἐπιτελεῖον, τό ὁποῖον προητοίμασε τό ὑλικόν τῆς Διασκέψεως ταύτης. Ἄνευ αὐτοῦ δέν θά ἦτο δυνατή ἡ διεξαγωγή τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν.

Ὡσαύτως, ὀφείλομεν θερμάς εὐχαριστίας πρός τό ἐνταῦθα Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διά τήν τόσον θερμήν καί γενναιόδωρον φιλοξενίαν, τήν ὁποίαν μᾶς παρέσχε, καί πρός ὅλον τό προσωπικόν αὐτοῦ, τό ὁποῖον, μέ τήν φροντίδα καί ἐπίβλεψιν τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Λαμψάκου κ. Μακαρίου, εὑρίσκετο ἀνά πᾶσαν στιγμήν εἰς τήν διάθεσιν ἡμῶν.

Ἰδιαιτέρας ὅλως εὐχαριστίας ὀφείλομεν πρός τούς διερμηνεῖς τῶν ἀγορεύσεων ἡμῶν καί μεταφραστάς τῶν κειμένων τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως διά τόν ὑπέρμετρον κόπον, ἀλλά καί κυρίως διά τήν πιστότητα καί ἐπιτυχίαν μέ τήν ὁποίαν εἰργάσθησαν.

Πρός πάντα ἐπώνυμον καί ἀνώνυμον συνεργόν τοῦ ἔργου ἡμῶν, τούς ὁποίους ἐνδεχομένως παρέλειψα νά μνημονεύσω, ἐκφράζω ὡσαύτως τάς θερμάς ἡμῶν εὐχαριστίας.

Καί τά νῦν, σεβάσμιοι καί ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἔχοντες ἀνταλλάξει ὄχι μόνον τάς σκέψεις, ἀλλά καί τάς καρδίας ἡμῶν, ἔχοντες αὐξήσει τόν ἑνοῦντα ἡμᾶς δεσμόν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἔχοντες συλλειτουργήσει οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν πέριξ τοῦ αὐτοῦ Θυσιαστηρίου, ἔχοντες τῇ χάριτι τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ ἐκπληρώσει τό ἀνατεθέν ἡμῖν ἔργον, ἄς πορευθῶμεν ἐν εἰρήνῃ, κομίζοντες καί ὑποβάλλοντες εἰς τάς Ἐκκλησίας ἡμῶν τόν καρπόν τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν κόπου, καί ὁ Θεός τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης εἴη μεθ' ἡμῶν. Ἀμήν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλῆς Ἐλπίδος κ. Σέργιος: Εἴθισται, ἀπό τόν πρῶτον τῇ τάξει τῶν φιλοξενουμένων ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν νά γίνηται ἡ ἀντιφώνησις εἰς τόν Πρόεδρον. Διά τοῦτο, ἐπιτρέψατέ μοι, Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε, διερμηνεύων τά αἰσθήματα τῶν ἀδελφῶν, ὅπως ἐκφράσω τήν εὐαρέσκειαν ὅλων ἡμῶν διά τό αἴσιον πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ἡ ἱκανοποίησις ἡμῶν εἶναι ἔκδηλος, διότι ἐπετελέσαμεν ἔργον δύσκολον καί κρίσιμον διά τήν πορείαν τῶν ἐργασιῶν πρός προετοιμασίαν τῆς μελλούσης Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, διά τό θέμα τῆς ἐν διασπορᾷ δικαιοδοσίας. Τά κείμενα τά ὅποῖα ἀνελύθησαν καί ἐνεκρίθησαν εἶναι καρπός τῆς γόνιμης συνεργασίας καί συναντιλήψεως τῶν ἀδελφῶν μας.

Κατεβλήθη μεγάλη προσπάθεια, ὥστε νά ὑπάρξῃ τό κείμενον τῆς ὥλοκληρωμένης προτάσεώς μας. Ἡ διαδικασία δύσκολος καί ἐπίπονος. Διήλθομεν διά κρισίμων στιγμῶν ἕως καί τῶν ὅρίων ἐνίοτε, παρά ταῦτα, ἡ ἑνότης διεφυλάχθη καί τό ἔργον ἐπερατώθη. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι δεδομένη καί τό ἀποτέλεσμα χαροποιεῖ ἅπαντας.

Τό αἴσιον ἀποτέλεσμα, θεωροῦμεν ὅτι ὀφείλεται, ἐν πολλοῖς, εἰς τήν εὐαισθησίαν, τήν ὁποίαν ἐπεδείξατε, Σεβασμιώτατε ἅγιε

Πρόεδρε, καί εἰς τήν ὑποδειγματικήν ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων σας. Ἡ ἐμπνευσμένη διαχείρισις τῶν ζητημάτων ὑπό τῆς Σεβασμιότητός σας, ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς τό ἀποτέλεσμα τοῦτο, πρός ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ἀπαιτήσεων τῆς παρούσης Διασκέψεως. Εἶναι τιμή δι' ἡμᾶς ἡ συνεργασία μαζί σας καί σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Πολλά ἐδιδάχθημεν κατά τάς ἡμέρας ταύτας πλησίον σας, διότι καί ὡς γνήσιος παιδαγωγός ἐφάνητε καί ὡς ἄριστος ἐπιστήμων καί σοφός ἀναλυτής ὑπήρξατε κατά τήν διαδικασίαν.

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας, ἀναφερόμενος εἰς τάς ἰδανικάς συνθήκας κατά τήν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου μας, νά εὐχαριστήσω τόν Προϊστάμενον τοῦ Κέντρου τούτου καί ποιμενάρχην τῆς Θεοσώστου Μητροπόλεως Ἑλβετίας, τόν Σεβασμιώτατον κ. Ἱερεμίαν, Γραμματέα ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, διά τήν ἰδιαιτέραν μέριμνάν του. Ἐπίσης τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Λαμψάκου κ. Μακάριον διά τά ὅσα προσέφερεν εἰς τά μέλη, κατά τήν παρουσίαν μας ἐδῶ εἰς τήν Ἑλβετίαν καί τόν πνευματικόν χῶρον τοῦτον. Ἀπό καρδίας ἐκφράζομεν τήν εὐγνωμοσύνην μας καί εὐχόμεθα ὑπέρ τῆς πολυτίμου ὑγείας ἀμφοτέρων.

Τέλος, ἐπιθυμῶ, περαιώνοντας τόν λόγον, ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν μελῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, νά ἐκφράσω λόγους εὐγνωμοσύνης πρός τό σεπτόν πρόσωπον τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τοῦ ἐμπνευστοῦ τῆς παρούσης Διασκέψεως καί τοῦ μεγάλου ὁραματιστοῦ καί ὑπερμάχου τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Προσευχόμεθα ὅ ἐν Τριάδι Θεός νά δίδῃ δύναμιν καί ὑγείαν εἰς τόν Παναγιώτατον πρός ὄφελος τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Εὐχαριστῶ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς, Σεβ. ἅγιε Καλῆς Ἐλπίδος, διά τούς εὐγενεῖς λόγους σας, ἰδιαιτέρως ἐκείνους, τούς ὁποίους ἀπηυθύνατε πρός τό ταπεινόν μου πρόσωπον. Ὄντως, ἡ συνεργασία ὅλων ὑπῆρξε, θά ἔλεγον, ἐκ τῶν πλέον εἰρηνικῶν, τῶν πλέον ἀδελφικῶν, τάς ὁποίας ἔχει ἴσως καταγράψει ἡ ἱστορία τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῷᾳ Εὐρώπῃ κ. Ἰωάννης: Σεβ. ἅγιε Πρόεδρε τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἀγαπητέ ἐν Κυρίῳ Ἀδελφέ καί Συλλειτουργέ, ἐπιτρέψατε ἐν τῇ κατακλεῖδι τῆς παρούσης Διασκέψεως νά ἐκφράσωμεν μέ μεγάλην χαράν τήν ἱκανοποίησιν ὅλων ἡμῶν διά τήν ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Τό Ἅγιον Πνεῦμα λοιπόν ἐνήργησεν ὥστε ἡ παροῦσα Διάσκεψις νά φέρη τά προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, εἰς τά ὁποῖα συνέβαλεν ὁ ἰδικός σας κόπος, ἀλλά καί ὅλων τῶν συνέ-

δρων. Τονίζομεν ὅμως τήν ἐξαιρετικήν σημασίαν τῆς ὑφ' ὑμῶν φρονίμου ἀσκήσεως τῆς προεδρίας, ὡς καί τοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος, τό ὁποῖον ἔδωσεν εἰς ἅπαντας ἄνευ ἐξαιρέσεως τήν εὐκαιρίαν ἐκφράσεως. Τέλος, θέλομεν νά σᾶς εὐχαριστήσωμεν, διότι ὑπό τήν καθοδήγησιν ὑμῶν, ἡ ἡμετέρα συνάντησις ἐδῶ εἰς τήν καρδίαν τῆς Εὐρώπης ἀπετέλεσεν ἀληθές δεῖγμα ἀγάπης καί ἑνότητος συνόλης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εὐχόμεθα ὁ Πανάγαθος Θεός νά σᾶς χαρίζῃ ὑγείαν καί νά σᾶς ἐνισχύῃ εἰς τήν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Ὁ Σεβ. Πρόεδρος: Σᾶς εὐχαριστῶ μέ πολλήν συγκίνησιν, Σεβ. ἅγιε Ἀδελφέ, διά τούς λόγους σας, οἱ ὁποῖοι, προστιθέμενοι εἰς τούς εὐγενεῖς λόγους τοῦ ἁγίου Καλῆς Ἐλπίδος, ἐκφράζουν τήν ἱκανοποίησιν ὅλων ἡμῶν διά τό αἴσιον τέλος, διά τήν ὁλοκλήρωσιν τῆς ὄντως δυσκόλου ἀποστολῆς ἡμῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ καί πάλιν. Νομίζω τώρα, ἀγαπητοί Ἀδελφοί ὅτι, ὡς εἴθισται, ὀφείλομεν νά κατακλείσωμεν τό ὅλον ἔργον ἡμῶν μέ μίαν σύντομον εὐχαριστήριον πρός τόν Κύριον ἀκολουθίαν ***(Συνημμένον 3).***

Λύεται ἡ συνεδρία.

Δ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Σαμπεζύ, 6-13 Ἰουνίου 2009

***

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

***

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἀπόφασις

Ἡ Δ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθείσῃ κατά τήν ἐν Φαναρίῳ Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν τόν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 2008, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 6ης μέχρι 13ης Ἰουνίου 2009, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ Διάσκεψις αὕτη, εἰς τήν ὁποίαν προσεκλήθησαν καί ἐξεπροσωπήθησαν πᾶσαι αἱ ἁγιώταται Ὀρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἠσχολήθη περί τό θέμα τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς καί συνεζήτησε, συμφώνως πρός τό ἄρθρον 16 τοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων, τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1990 καί 1993 ὑποβληθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα, τροποποιήσασα καί ἐγκρίνασα αὐτά ὡς ἀκολούθως:

1. α) Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι' ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο, τούτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνου Ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον. Διά τόν λόγον τοῦτον ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως προτείνῃ τήν δημιουργίαν μεταβατικῆς τινος καταστάσεως, ἥτις καί θά προετοιμάσῃ τό ἔδαφος διά τήν αὐστηρῶς κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν καί κατευθύνσεων, αἱ ὁποῖαι διαγράφονται κατωτέρω. Ἡ τοιαύτη προετοιμασία δέν θά πρέπει νά βραδύνῃ πέραν τῆς μελλούσης νά συνέλθῃ Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δυνηθῇ αὕτη νά προβῇ εἰς μίαν κανονικήν λύσιν τοῦ προβλήματος.

2. **α)** Προτείνεται, ὅπως κατά τό μεταβατικόν στάδιον, κατά τό ὁποῖον θά προετοιμασθῇ ἡ κανονική λύσις τοῦ ζητήματος δημιουργηθοῦν (ἤ ἱδρυθοῦν) εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν «Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις» πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἃς ὑπάγονται σήμερον.

β) Αἱ συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν

Ἱλαρίων + Jean τὸ π.σ.

ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.

γ) Ἔργον καί εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ. Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται καθ' ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν.

3. Αἱ περιοχαί, εἰς τάς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἕν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ὁρίζονται ὡς ἑξῆς:

i. Βόρειος καί Κεντρική Ἀμερική.
ii. Νότιος Ἀμερική.
iii. Αὐστραλία, Ν. Ζηλανδία καί Ὠκεανία.
iv. Μ. Βρεταννία καί Ἰρλανδία.
v. Γαλλία.
vi. Βέλγιον, Ὁλλανδία καί Λουξεμβοῦργον.
vii. Αὐστρία.
viii. Ἰταλία καί Μάλτα.
ix. Ἑλβετία καί Λιχτενστάϊν
x. Γερμανία.
xi. Σκανδιναυϊκαί Χῶραι (ἐκτός τῆς Φιλλανδίας).
xii. Ἱσπανία καί Πορτογαλία.

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

4. Εἰς τάς συνελεύσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται κατ' ἀπόφασιν τῆς παρούσης Διασκέψεως, ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη, ὅπως ὁλοκληρώσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τόν ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθέντα κανονισμόν λειτουργίας αὐτῶν καί ἐφαρμόσουν αὐτόν τό ταχύτερον δυνατόν καί ὁπωσδήποτε πρό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου.

5. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.

6. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κ.λπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

7. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην

πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, θά πράττωσι δέ πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης, πρόεδρος

† ὁ Καλῆς Ἐλπίδος Σέργιος

† ὁ ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῴα Εὐρώπῃ Ἰωάννης

† ὁ Καπιτωλιάδος Ἡσύχιος

† ὁ Βολοκολάμσκ Ἱλαρίων

† ὁ Μπάτσκας Εἰρηναῖος

† ὁ Ὀλτενίας Εἰρηναῖος

† ὁ Ρούσσης Νεόφυτος

† ὁ Ζουκδίδι καί Τσαΐσι Γεράσιμος

† ὁ Πάφου Γεώργιος

† ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος

† ὁ Σιεματίτσε Γεώργιος

† ὁ Κορυτσᾶς Ἰωάννης

† ὁ Κομάρνο Τύχων

† ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας, γραμματεύς

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Σαμπεζύ, 6-13 Ἰουνίου 2009

Ἀπόφασις

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΛΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἄρθρον 1.

1. Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἑκάστης Περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως καθορισθεισῶν, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν κατά τόπους αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκροτοῦν ἰδίαν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν.
2. Μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι καί ὅσοι ὑπερόριοι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ποιμαντικήν διακονίαν ἐνοριῶν τῆς Περιοχῆς.
3. Οἱ ἐφησυχάζοντες καί οἱ ἐπισκεπτόμενοι τήν Περιοχήν ἐπίσκοποι, ἐφ'ὅσον πληροῦν τάς προϋποθέσεις τῆς παραγράφου (1), δύνανται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Συνέλευσιν, ἀλλά ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Ἄρθρον 2.

Σκοπός τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι νά φανερώνῃ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά προωθῇ τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς πάντας τούς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καί νά διατηρῇ, διαφυλάσσῃ καί ἀναπτύσσῃ τά συμφέροντα τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς τούς ὀρθοδόξους κανονικούς ἐπισκόπους τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 3.

Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις θά ἔχῃ Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἑκάστης τῶν κανονικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή αὐτῆς θά ἔχουν ἕνα Πρόεδρον, ἕνα ἤ δύο Ἀντιπροέδρους, ἕνα Γραμματέα καί ἕνα Ταμία, ὡς καί ἄλλους ὑπευθύνους ὁρισθησομένους ὑπό τῆς Συνελεύσεως.

2. Πρόεδρος εἶναι *ex officio* ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀπόντος τούτου, κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως συγκαλεῖ τάς συνεδρίας αὐτῆς, διευθύνει τάς ἐργασίας αὐτῶν καί προεξάρχει τῶν συλλειτούργων. Ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν εἰς τήν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως καί ἐπί τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ὁμόφωνος ἀπόφασις, ὁ Πρόεδρος (ἤ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως) προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινήν θέσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς.

3. Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται *ex officio* ἐκ τῶν ἐπισκόπων μελῶν τῶν Συνελεύσεων ἐκ τῶν ἀμέσως ἑπομένων Ἐκκλησιῶν συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως, δύνανται δέ νά μήν προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων.

Ἄρθρον 5.

1. Αἱ ἁρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι:

   α'. νά μεριμνᾷ καί νά συμβάλῃ διά τήν διατήρησιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Περιοχῆς εἰς τάς θεολογικάς, ἐκκλησιολογικάς, κανονικάς, πνευματικάς, φιλανθρωπικάς, ἐκπαιδευτικάς καί ἱεραποστολικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς.

   β.' Ὁ συντονισμός καί ἡ προώθησις τῶν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος δραστηριοτήτων εἰς τούς τομεῖς τῆς διαποιμάνσεως, τῆς κατηχήσεως, τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, τῶν θρησκευτικῶν ἐκδόσεων, τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κ.λπ..

   γ.' Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

   δ.' Πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας καί τῶν κρατικῶν Ἀρχῶν.

   Ε.' Ἡ προετοιμασία σχεδίου ὀργανώσεως τῶν ὀρθοδόξων τῆς Περιοχῆς ἐπί κανονικῆς βάσεως.

2. Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ' οὐδενί νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιοδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων αὐτῆς μετά τῶν διεθνῶν

ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, τῶν κρατικῶν καί διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, ὡς ἐπίσης καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης.

Ἄρθρον 6.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις ἀποδέχεται καί καταγράφει τήν ἐκλογήν τῶν ἐπισκόπων τῆς Περιοχῆς, ὡς καί τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκέφαλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.
2. Ἐξετάζει καί καθορίζει τό κανονικόν καθεστώς τῶν ἐν τῇ Περιοχῇ τοπικῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκέφαλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.
3. Ὀφείλει νά καταγράφῃ πᾶσαν κρίσιν κληρικῶν ἐκφωνηθεῖσαν ὑπό τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, ἵνα ἡ κρίσις αὕτη ἐφαρμοσθῇ μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 7.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου. Δύναται νά συνέλθῃ ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον ὑπό τῆς Ἐκτελεστκῆς Ἐπιτροπῆς ἤ τῇ ἐγγράφῳ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.
2. Ἡ Εκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἤ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν αὐτῆς.
3. Αἱ προσκλήσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοί λόγοι, ἀποστέλλονται πρό δύο μηνῶν, ἐνῶ διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστκῆς Ἐπιτροπής πρό μιᾶς ἑβδομάδος, συναποστέλλονται δέ τά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί τά πρός αὐτά σχετικά στοιχεῖα.
4. Ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νά ἐγκρίνεται κατά τήν πρώτην συνεδρίαν τῆς Συνελεύσεως καί δέν δύναται νά τροποποιηθῇ εἰ μή δι'

+ Ἱλαρίων

ἀποφάσεως τῶν παρόντων μελῶν, λαμβανομένης δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας.

Ἄρθρον 8.

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διά τῆς παρουσίας τῶν $^{2}/_{3}$ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διά τῆς παρουσίας τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Ἄρθρον 9.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καί διευθύνονται ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καί τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 10.

1. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν.
2. Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατά τήν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω, κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

Ἄρθρον 11.

1. Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νά συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, ~~Οἰκουμενικῶν~~ καί ἄλλων θεμάτων, προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνός ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως.
2. Τά μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κληρικοί ἤ λαϊκοί, ὁρίζονται ὑπό τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σύμβουλοι ἐπίσης καί εἰδικοί δύνανται νά προσκαλῶνται ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν ἤ εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ἄρθρον 12.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξῃ τόν ἴδιον αὐτῆς Ἐσωτερικόν Κανονισμόν πρός συμπλήρωσιν καί προσαρμογήν τῶν

+ Ἱλαρίων + Θεόφιλος + ti n.r. + Ἰωάννης

ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρός τάς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρός τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Πάντα τά ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνελεύσεως νομικά καί οἰκονομικά θέματα ἀποφασίζονται ὑπό τό φῶς τῆς νομοθεσίας τῶν κρατῶν τῆς Περιοχῆς, εἰς τήν ὁποίαν τά μέλη τῆς Συνελεύσως ἀσκοῦν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν.

Ἄρθρον 13.

Σύστασις νέας, κατάτμησις ἤ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως ἤ συγχώνευσις δύο ἤ περισσοτέρων τοιούτων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἤ τοῦ Προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινός Συνελεύσεως πρός τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην.

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης, πρόεδρος

† ὁ Καλῆς Ἐλπίδος Σέργιος

† ὁ ἐν Δυτικῇ καί Κεντρῴᾳ Εὐρώπῃ Ἰωάννης

† ὁ Καπιτωλιάδος Ἡσύχιος

† ὁ Βολοκολάμσκ Ἱλαρίων

† ὁ Μπάτσκας Εἰρηναῖος

Δ' ΠΠΔ, Ἀπόφασις: ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΛΟΞΩ ΔΙΑΣΠΟΡΑ 6

---

† ὁ Ὀλτενίας Εἰρηναῖος

† ὁ Ρούσσης Νεόφυτος

† ὁ Ζουκδίδι καί Τσαΐσι Γεράσιμος

† ὁ Πάφου Γεώργιος

† ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος

† ὁ Σιεματίτσε Γεώργιος

† ὁ Κορυτσᾶς Ἰωάννης

† ὁ Κομάρνο Τύχων

† ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας, γραμματεύς

Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Σαμπεζύ, 6-12 Ἰουνίου 2009

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

***

Ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τῇ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθείσῃ κατά τήν ἐν Φαναρίῳ ἀπό 10ης ἕως 12ης Ὀκτωβρίου 2008 Ἱεράν Σύναξιν αὐτῶν, συνῆλθεν εἰς τό ἐν Σαμπεζύ Γενεύης Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό 6ης ἕως 12ης Ἰουνίου 2009.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως ἤρξαντο διά Πανορθοδόξου Θείας Λειτουργίας κατά τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, διεξήχθησαν δέ ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῇ συνδρομῇ καί τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου. Εἰς τάς ἐργασίας τῆς Διασκέψεως συμμετέσχον ἐκπρόσωποι πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῇ προσκλήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλαν χαιρετισμούς εἰς τούς συμμετέχοντας τῆς Διασκέψεως διά μηνυμάτων ἤ καί διά τῶν ἐκπροσώπων αὐτῶν. Τά μέλη τῆς Διασκέψεως ἀπέστειλαν τηλεγραφήματα πρός πάντας τούς Προκαθημένους τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐξαιτούμενοι τάς προσευχάς καί τάς εὐλογίας αὐτῶν διά τό προκείμενον αὐτοῖς ἔργον.

Θέμα τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἦτο, συμφώνως πρός τήν βούλησιν τῶν Προκαθημένων καί τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐκφρασθεῖσαν εἰς τό Μήνυμα τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἱερᾶς Συνάξεως αὐτῶν (Ὀκτώβριος 2008), ἡ συζήτησις ἐπί τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Ἡ σχετική ἀπόφασις περί τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἐλήφθη ὑπό τῆς Διασκέψεως κατά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Διάσκεψις ἐξήτασε τά ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς προετοιμασθέντα κείμενα εἰς τάς ἐν Σαμπεζύ συνελεύσεις αὐτῆς, ἤτοι α) ἀπό 10ης ἕως 17ης Νοεμβρίου 1990 καί β) ἀπό 7ης ἕως 13ης Νοεμβρίου 1993, ὡς ἐπίσης καί τό κείμενον τοῦ ἐν Σαμπεζύ συγκληθέντος Συνεδρίου Κανονολόγων ἀπό 9ης ἕως 14ης Ἀπριλίου 1995. Τά κείμενα ταῦτα,

εἰς τά ὁποῖα ἐγένοντο διευκρινήσεις, συμπληρώσεις, διορθώσεις καί προσθῆκαι, ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως.

Ἡ Διάσκεψις ἐξέφρασε τήν κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, συμφώνως πρός τήν ἐκκλησιολογίαν, τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Διάσκεψις ἀπεφάσισε τήν ἵδρυσιν νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἰς ὡρισμένας περιοχάς τοῦ κόσμου διά τήν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τῆς Διασπορᾶς, ἤτοι τῶν ἐκτός τῶν παραδοσιακῶν ὁρίων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐγκατεστημένων ὀρθοδόξων πιστῶν. Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσίᾳ δέ αὐτῶν οἱ ἑπόμενοι κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν. Μέλη τῶν Συνελεύσεων τούτων εἶναι πάντες οἱ ὑπό πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀνεγνωρισμένοι ὡς κανονικοί ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ποιμαίνουν τάς εἰς ἑκάστην περιοχήν ὑφισταμένας κοινότητας. Ἀποστολή τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων εἶναι ἡ ἀνάδειξις καί προαγωγή τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ κοινή ποιμαντική διακονία τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῆς περιοχῆς καί ἡ ἀπό κοινοῦ μαρτυρία αὐτῶν πρός τόν κόσμον. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων λαμβάνονται ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς αὐτάς δι' ἐπισκόπων.

Ἡ Διάσκεψις ἐνέκρινεν ἐπίσης διά διευκρινήσεων, διορθώσεων καί συμπληρώσεων τό σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων, διά τοῦ ὁποίου καθορίζονται αἱ βασικαί ἀρχαί ὀργανώσεως καί λειτουργίας αὐτῶν.

Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἤτοι τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ Αὐτονόμου, ὡς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἑπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν εἰς τάς ἑπομένας Προσυνοδικάς Πανορθοδόξους Διασκέψεις πρός ἔγκρισιν.

Ἐν Σαμπεζύ Γενεύης, τῇ 12η Ἰουνίου 2009.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως

† ὁ Περγάμου Ἰωάννης

Συνημμένον 1

ΤΑΞΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΠΙ ΤΗι Δ΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗι ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΩι ΔΙΑΣΚΕΨΕΙ

Οἱ λειτουργοί ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, περί ὥραν 09.15', τῆς Κυριακῆς, 7ης Ἰουνίου 2009, συγκεντρώνονται εἰς τό Ἀναγνωστήριον τῆς Βιβλιοθήκης, ὅπου ἐνδύονται τάς ἀρχιερατικάς αὐτῶν στολάς.
Ἐκ τοῦ Ἀναγνωστηρίου, λιτανεύοντες, εἰσέρχονται εἰς τόν Ἱερόν Ναόν, ψαλλομένης τῆς Δοξολογίας, καί ἄρχεται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.
Κατ' αὐτήν:

Ὁ πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων	*Εὐλογημένη ἡ βασιλεία…*
Εἰς τά Εἰρηνικά, μετά τό *«Ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...»* ὁ *Διάκονος λέγει καί τάς δεήσεις:*	*«Ὑπέρ τῶν συλλειτουργούντων καί συμπροσευχομένων ἁγίων Ἀρχιερέων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»*
	«Ὑπέρ εὐσταθείας καί κατά Θεόν καταστάσεως τῶν κατά τόπους Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»
Ὁ πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων	*Ὅτι πρέπει σοι…*
Ὁ δεύτερος τῶν Πρεσβυτέρων	*Ὅτι σόν τό κράτος…*
Ὁ τρίτος τῶν Πρεσβυτέρων	*Ὅτι ἀγαθός…*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Ὅτι Ἅγιος…*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Κύριε, Κύριε...* (ἑλληνιστί)
Ὁ Σεβ. Μητρ. Ἰωάννης (Πατρ. Ἀντιοχείας)	*Κύριε, Κύριε...* (ἀραβιστί)
Ὁ Πανιερ. Μπάτσκας (Ἐκκλ. Σερβίας)	*Κύριε, Κύριε...* (σλαβωνιστί)
Τό Ἀποστολικόν Ἀνάγνωσμα	(γαλλιστί)
Τό Εὐαγγελικόν Ἀνάγνωσμα	(ἑλληνιστί)
Ὁ Σεβ. Καλῆς Ἐλπίδος (Πατρ. Ἀλεξανδρείας)	*«Εἰρηνεύει»* εἰς ἀμφότερα τά Ἀναγνώσματα

Ὁ Σεβ. Καπιτωλιάδος (Πατρ. Ἱεροσολύμων)	*Ὅτι ἐλεήμων...*
Ὁ Σεβ. Ρούσης (Ἐκκλ. Βουλγαρίας)	*Ἵνα καί αὐτοί...*
Ὁ Σεβ. Ζουκδίδι και Τσαΐσι (Ἐκκλ. Γεωργίας)	*Ὅτι πρέπει σοι...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...*
Ὁ Πανιερ. Πάφου (Ἐκκλ. Κύπρου)	*Διά τῶν οἰκτιρμῶν...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων:	*Εἰρήνη πάσι...*
	Ἡ χάρις...
	Ἄνω σχῶμεν...
	Εὐχαριστήρωμεν...
Ὁ Σεβ. Δημητριάδος (Ἐκκλ. Ἑλλάδος)	*Τόν ἐπινίκον ὕμνον...*
Ὁ Σεβ Προεξάρχων	*Λάβετε, φάγετε...*
	Πίετε ἐξ αὐτοῦ...
	Τά σά ἐκ τῶν σῶν...
	Ἐξαιρέτως...
Ὁ πρῶτος τῶν Διακόνων	*Τά Δίπτυχα*
Ὁ Θεοφιλ. Σιεμιατίτσε (Ἐκκλ. Πολωνίας)	*Καί δός ἡμῖν...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Καί ἔσται τά ἐλέη...*
Ὁ Σεβ. Κορυτσᾶς (Ἐκκλ. Ἀλβανίας)	*Καί καταξίωσον ἡμάς...*
Ὁ Θεοφιλ. Κομάρνο	
(Ἐκκλ. Τσεχίας/Σλοβακίας)	*Ὅτι σοῦ ἐστιν...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Εἰρήνη πάσι...*
Εἷς τῶν Ἐπισκόπων	*Χάριτι καί οἰκτιρμοῖς...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Τά Ἅγια τοῖς ἁγίοις...*
	Σῶσον ὁ Θεός τόν λαόν σου...
Ὁ πρῶτος τῶν Πρεσβυτέρων	*Πάντοτε, νῦν καί ἀεί...*
Εἷς τῶν Ἐπισκόπων	*Ὅτι σύ εἶ ὁ ἁγιασμός...*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν*
Ὁ δεύτερος τῶν Πρεσβυτέρων	*Τήν ὀπισθάμβωνον εὐχήν*
Ὁ Σεβ. Προεξάρχων	*Εὐλογία Κυρίου καί ἔλεος...*

Συνημμένον 2

ΔΕΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗι ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ὁ Διάκονος *Εὐλόγησον Δέσποτα.*

Ὁ Πρόεδρος *Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, νῦν, καί ἀεί, καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.*

Ὁ Χορός *Ἀμήν.*

Οἱ Σύνεδροι (ὅλοι ὁμοῦ ἀπαγγέλλουν, ἕκαστος εἰς τήν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν)

Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρῶν, καί τά πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρός τῶν ἀγαθῶν, καί ζωῆς χορηγός˙ ἐλθέ καί σκήνωσον ἐν ἡμῖν, καί καθάρισον ἡμάς ἀπό πάσης κηλῖδος, καί σῶσον, ἀγαθέ, τάς ψυχάς ἡμῶν.

Ὁ Διάκονος *Ἐλέησον ἡμάς ὁ Θεός κατά τό μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον καί ἐλέησον.*

Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον.*

(Τό αὐτό μεθ' ἑκάστην δέησιν)

Ὁ Διάκονος *Ἔτι δεόμεθα ὑπέρ τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων χριστιανῶν.*

Ἔτι δεόμεθα ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Ἰωάννου καί πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος.

Ἔτι δεόμεθα ὑπέρ πάντων τῶν μετεχόντων εἰς τήν παροῦσαν Διάσκεψιν, καί ὑπέρ τῆς κατά Θεόν εὐοδώσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ὁ Πρόεδρος *Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός, ὁ Σωτήρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς καί τῶν ἐν θαλάσσῃ μακράν˙ καί ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν Δέσποτα ἐπί ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καί ἐλέησον ἡμάς.*

Ἐλεήμων γάρ καί φιλάνθρωπος Θεός ὑπάρχεις, καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρί, καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί, καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁ Χορός *Ἀμήν.*

Ὁ Διάκονος *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.*

Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον.*

Συνημμένον 3

ΔΕΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗι ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ὁ Διάκονος *Εὐλόγησον, Δέσποτα.*

Ὁ Πρόεδρος *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.*

Οἱ Σύνεδροι *Δόξα σοι τῷ δείξαντι τὸ φῶς...* (ἑλληνιστί)
Ὑμνοῦμέν Σε, εὐλογοῦμεν Σε... (ἀραβιστί)
Πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν... (σλαβωνιστί) *καί*
Παράτεινον τὸ ἔλεόν Σου.... (ἑλληνιστί)

Ὁ Διάκονος *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.*

Ὁ Χορός *Κύριε ἐλέησον.*

Ὁ Πρόεδρος *Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ σοφίζων καὶ ἐλεῶν τοὺς ἀπεκδεχομένους τὸν παρά Σοῦ φωτισμὸν καὶ τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος, εὐχαριστοῦμεν Σοι, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς φθάσαι εἰς τὴν ὥραν ταύτην καὶ παρακαταθέσθαι ταῖς ἀχράντοις Σου χερσί καὶ τῇ Ἁγίᾳ Σου Ἐκκλησίᾳ τὸ ταπεινόν τοῦτο ἔργον ἡμῶν τῶν ἀναξίων ἱκετῶν Σου. Εὐχαριστοῦμεν Σοι ὅτι οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν Σου ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἐπηγγείλω, μείνας ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν τῶν συνηγμένων ἐν τῷ ὀνόματί Σου, κατηύθυνας τὰ διαβήματα ἡμῶν εἰς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν Σου. Καὶ νῦν δεόμεθά Σου, Κύριε, πρόσδεξαι τὸ ταπεινόν τοῦτο ἔργον ἡμῶν, καὶ εὐλόγησον αὐτό, καὶ ἀνάδειξον αὐτὸ ὄργανον εἰς διακονίαν τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ Σου, ἣν περιεποιήσω τῷ τιμίῳ Σου Αἵματι. Ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δοξάζηται τὸ πανάγιόν Σου Ὄνομα, σύν τῷ Πατρί καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.*

Ὁ Διάκονος *Δόξα Πατρί...*
Δέσποτα ἅγιε εὐλόγησον.

Ὁ Πρόεδρος *Ὁ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν...*

Οἱ Σύνεδροι (ὅλοι ὁμοῦ ἀπαγγέλλουν, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν)
Εὐλογητὸς ἦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πανσόφους τοὺς ἁλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.
Ὅτε καταβάς…

ΠΙΝΑΚΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις

Σύγκλησις, Κατάλογος Ἀντιπροσωπιῶν, Πρόγραμμα

Δευτέρα, 8η Ἰουνίου 2009

Πρωινή Συνεδρία ____ 13

Ἐπίσημος Ἔναρξις τῶν Ἐργασιῶν

Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, κατά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς

Εἰσήγησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας Ἱερεμίου, Γραμματέως ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ...

Ἀπογευματινή Συνεδρία ____ 48

Ἐξέτασις τοῦ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (10 – 17 Νοεμβρίου 1990) ἐγκριθέντος κειμένου: **Ἡ ὈρθόδοξοςΔιασπορά**

Τρίτη, 9η Ἰουνίου 2009

Α΄ Πρωινή Συνεδρία ____ 73

Β΄ Πρωινή Συνεδρία ____ 98

Ἀπογευματινή Συνεδρία ____ 115

Τετάρτη, 10η Ἰουνίου 2009

Α΄ Πρωινή Συνεδρία ____ 137

Ἐξέτασις τοῦ ὑπό τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (7 – 13 Νοεμβρίου 1993) ἐγκριθέντος κειμένου: **Ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά**

Β΄ Πρωινή Συνεδρία 164
Ἀπογευματινή Συνεδρία 184

Πέμπτη, 11η Ἰουνίου 2009
Πρωινή Συνεδρία 208
Ἐξέτασις τοῦ διανεμηθέντος εἰς τήν ὁλομέλειαν σχεδίου ἀποφάσεως περιέχοντος τάς ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθείσας τροποποιήσεις: **Ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά**
Ἐξέτασις τοῦ κειμένου: **Σχέδιον Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορά**
Ἀπογευματινή Συνεδρία 245
Βραδινή Συνεδρία 270

Παρασκευή, 12η Ἰουνίου 2009
Πρωινή Συνεδρία 273
Ὑπογραφή ὑπό τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἀντιπροσωπιῶν τάς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως
Ἐξέτασις τοῦ **σχεδίου Ἀνακοινωθέντος**
Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, Προέδρου τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐπί τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς
Ἀποφάσεις 290
Ἀνακοινωθέν 302
Συνημμένον 1: Τάξις Πανορθοδόξου Θ. Λειτουργίας 304
Συνημμένον 2: Δέησις ἐπί τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν 306
Συνημμένον 3: Δέησις ἐπί τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν 307
Πίνακας Περιεχομένων 308

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:
Lithos Ο.Ε. Πετμεζά 80 Κιάτο, Κορινθίας Τηλ.: 27420 20584, e-mail:lithos01@otenet.gr